

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 14768

CALL No. 959.61 / J.C.B

D.G.A. 79

Dagh-Register

gehouden int

Gasteel Batavia

vant passerende daer ter plaetse als over geheel
Nederlands-India

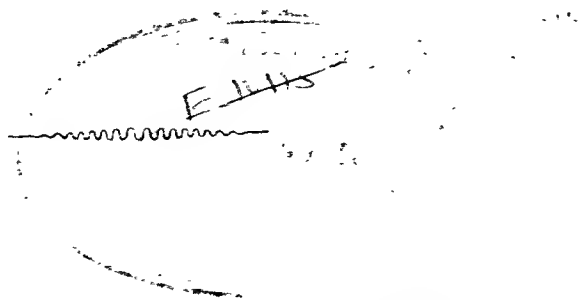
Anno 1677.

Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, met
medewerking van de Nederlandsch-Indische Regeering en onder toezicht

VAN

Mr. J. A. VAN DER CHIJS.

95.51
5.78

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ

's HAGE
M. NIJHOFF.

1904.

CENTRAL ANTHROPOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 14768

Date 29.7.61

Call No. 959.61/422 C-B.

January Anno 1677.

Primo January. Des morgens, al voor de ordinary predicatie komen naer out gebruyck de respective collegien, soo van justitie als alle andere krygsofficieren en gequalificeerde ministers en borgeren, binnen desen casteele, wenschende haer Ed^e den gouverneur generael ende de Raaden van India, als oock malcanderen veel geluck en heyl met den aenvanck van dit nieuwe jaar, 't welck Godt voorspoedigh maeke, tot weivaren van ons lieve vaderlant en de generale Oost Indische Comp^e, amen.

Na middaghs verschynt hier per Javeans vaertuygh de oppercoopman, Volckert van Goens, komeude met 't schip, 't Wapen van Alckmaer, uyt het vaderlant, 't welck hy onttrent Dwers in den Wech heeft gelaten; en alsoo zyn E. en passant Bantam oock heeft aengedaen, een briefje op gisteren, den laesten December, door onsen resident, Willem Caail, aen haer Ed^e geschreven, van substantie en advys, als volgt:

de Conineq was met zyn wyven aen de Westzyde van de bhay van Bantam uyt playsieren gevaren en hadt ordregegeven 10 vaertuygen klaer te maeken om den pangeran Depatry van Jamby naer huys te convoyeeren, deweleke daerna noch 3 à 4 dagen aen d'eylanden souw verioesen.

met een vaertuygh van Cheriban was daer tyding gebragt, dat de Maduresen die plaets dagelycx stonden meester te werden en Packalongen al veroverd hadden;

't Engels scheepje, de Maria, was boven zyn Cormandelse onderlagh van calistourhout, neven 550 plets spiculter (van den borger, Abraham Wys ingecogt) voort met peper volladen om in 6 à 8 dagen naer Engelant te vertrecken;

op 't sluyten deses was d'E. Volckert van Goens, van 't schip, Alckmaer, daer aengecomen en quam als nu met dit vaertuygh voort herwaerts over.

Des avonts keert het jachtje, 't Fortuyntie, met den coopman, Mattheus van Luchtenburgh uyt de vloot van d'heer admirael, Speelman, 29 passado vertrocken, die hy behoorlyck gemonstert en met alle den treyn voorgisteren beoosten Carwagh in goeden stant gelaten heeft.

2 d^e. Jegens den avont arriveert te deser rhede uyt het lieve vaderlant 't schip, 't Wapen van Alckmaer, zynde voor reequeningh der camer Amsterdam uyt Texel in zee geloopt den 25^{en} Mey anno 1676 met 511 zielen: als 112 millitairen, 178 zeevarende, 10 vrouwen, 9 kinderen en 2 vrye luyden: waervan

aen de Caap zyn aen lant gegaen 2 millitairen en een zeeman; item van daer overgecomen 1 millitair en 1 zeevarende; ende op de reyse zyn geboren 5 kinderen; maer daertegen oock overleden 8 millitairen en seven zeevarende; soodat dit schip hier noch te lande brengt 105 millitairen, 171 zeeluyden, 10 vrouwen, 12 kinderen en 2 vryeluyden, te samen 298 zielen; bezyden een cargasoen voor den Indischen ommeslagh der navolgende coopmanschappen, provisien en nootlyckheden:

- 52000 silvere ducatoens in 8 kisten tot / 100800;
- 127 stux diverse lakenen en 17 stux phelpen;
- 4 cassen met diverse hoeden, knopen, treckkoort, etc.;
- 285 ₧ barnsteen, 10 stucken gout en silver moirha;
- 6207 ₧ fermilioen, 20 stux juchten;
- 500 vellen Spaens leer, 1664 ₧ diverse medicinale drooguen;
- 40 vaten spyckers, 5 spiegels met ebbenhoute lysten;
- 1664 ₧ diverse medecinale droogen;
- 1 kas met kolven en retorsen, 1 kas met chirurgyns instrumenten;
- 120 croesen, 2 witte mortiers;
- 6 Neurenburger trompetten, 6 stux lehnbaerden;
- 200 stux musquetten, 110 stux bandeliers;
- 40 " snapbaen roers, 50 stux ruyter carbyns;
- 56 paer pistolen in soorte en 27 paer scheepspistolen;
- 100 vergulde houwerklingen, 500 stux spietsen;
- 50 leggers Spaense wyn, 50 vaten haentjes bier;
- 150 vaten vlees, 100 vaten boter;
- 30 halfamen olyven oly, 5 halfamen wyntint;
- 41572 ₧ staaf yser, 968 ₧ gerfstaef;
- 15 tonnen geroockte tongen;
- 1 toelast Rinse wyn voor haer Ed^e;
- 100 riemen druck papier, 1 kas met gedruckte boucken;
- 5 stucken rogierslaken, 4 kannen gedistilleert groen;
- 1 kas met alderhande fyne verwen en pinceelen;
- 6 geschut zagen, 266 diverse vylen, 5 hantschroeven;
- 45 cleene sny yzers, 400 houte stampers tot roers;
- 17 riemen cardoes pampier, 50 bossen tromlynen;
- 6 ₧ tripel, 550 ₧ yserdraat, 15 cogelformen;
- 2 halfamen lynsaat oly en 2 halfamen raap oly;
- 2 gesloopte boots, 5 dozyn ooghyzers;
- 50 vaten pick, 50 vaten teer, 20 baalen zeyldouck;
- 30000 stux grauwe mopklinkers, 7000 stux gesorteerde kogels;
- 2200 " hantgrauaten, 1 hantwatermolen;
- 1845 ₧ roet, 1147 ₧ verckensborstels, 1055 ₧ potasch;
- 125 pockhoute schyven, 6 stux slypsteen;
- 24 gesorteerde cabeltouwen, 400 stux geteerde lynen;
- 150 kassen met diverse yserhoepen, 30 lycktrossen;

600	Ⓔ zeylgaaren, 50 dissels, 40 snymessen;	
200	groote moffels, 24 stucx wetsteen;	
100	Ⓔ moscovischglas, 24 steenhouwers schryfsteen;	
141	beslage schoppen, 2 peyl en 54 ronde compassen;	
85	compasglazen, 85 schuyvende roosen, 50 porabel roosen;	
6	groote banckschroeven, 100 bossen zeebiesen;	
2	vaten Hollandse zeep, 5 houte vyzels;	
2	• pleyster, 18 stucx dommekragten;	
25	stucx hant of zeynigters, 10 koelantaarns;	
50	schutlantaarns, 200 toelaste schooven;	
12000	blauwe clinckert.....	} voor de bergwerckers en goutmineurs;
7½	oexhoof blauwe kley.....	
4	oexhoofden met goutsmitkolen.....	
5	vaten allerhande Duyts aerdewercq.....	
5	tonnen France aerde.	
5	• van de beste sneerasch.....	
t'samen monteerende / 251647:8, behalven voorschreve mineursbehoefden tot / 449:15:8 per memorie.		

De brieven, hiermede soo uyt het vaderlant als van de Caap de Goede Hoop aen haer Ed^s geschreven, zyn de originele, welckers duplicaten op 27 des vergangen maents per de fluyt, de Geele Beer, al hebben erlangt en doenmaels breeder genotteert, zynde noch oock verstaen, dat de schepen, 't Huys te Velsen en Rammekens, in den jaare 1674 aen den Francken generael, Lahaye, op Cormandel tot hun transport naer Europa geleent, in Vranckryck aen d'onse gerestitueert en eyndelyck op 21 April 1676 van daer weder in Holland aengecomen waren.

In den avontstont komt de huysvrouw en 't familie van den E. Volckert van Goens, die door d'E. Nobel, Parve en Bauckes met hare huysvrouwen nevens eenige andere vrienden zyn van boort gehaelt, aen lant.

Soo becomen noch per 't borger jacht, Orangie, een briefje van den ondercoopman en resident, Joannes Schilhoorn, tot Palembangh van dato 21 September anno passato sonder iets van belangh te denoteeren.

3 d^e. niet bysonders voorgevallen.

4 d^e. 's Middaghs gewert ons per Javaens vaertuygh een briefje van den resident, Caaff, tot Bantam, van den 2^{en} deser en volgende advys, dat de Conincq met zyn hofgesin noch al bewesten Bantam bleef vermaeken;

seker borger, Jan van Ryckegom, sonder licentie voor 8 à 10 dagen van Batavia daer aengekomen en getracht hebbende sich in Portugese dienst te begeven, sond de resident, nevens noch een fugatyf slaafje, gesloten herwaerts over;

vier vaertuygen van Sillebaar en eenige van Lampon waren met partye peper op Bantam verschenen, maer d'Engelsen scheenen dit jaar niet meer als hun achterstal des Conincx van 25 à 50 rd^s daer in te willen besteden, te meer se noch wel 5 à 4 scheepsladingen en de Bantamse coopliden insgelycx wel 1000 bharen van dat greyn in voorraet hadden;

de Deense vrunden stonden dit saysoen geen schip na Europa en hun verwachte bodem uyt China na Bengale te zenden, meest uyt gebreck van capitaal, dewyl zy met hun 2 schepen van de kust gantsch weynich becomen en eenlyck 8 à 10 rd^s aen vragten der Moorse doecken daer met verdient hadden, hoewel die cleeden alle noch onvercogt en de cooplieden na den goeden uytslaghe op Java's Oostkust zeer verlangende bleven;

d'Engelse Maria was noch niet wech en de president souw tot nader bescheyt van hun gedane besendingen om de Noort blyven wachten.

Op de gedane klagten en ingegeven requesten van verscheyde pachters des voorledeu jaars 1676 wegens hunne t'achterheyt en geleden schade door de destructie der Oosterstranden van Java is nu eyndelyck by haer Ed^s gedisponeert ende zyn de pachters van de kleedemasser, van de revier Anke, van 't kerven der tabacq, van de daats, van 't slagten van 't beestael ende van de vismarckt alle afgewesen, maer die van de handelbriefjes ..... rd^s 240 die van de aencomende rys ..... » 2000 en die van de aencomende zuiker ..... » 1740 ryxdaelders afslaghe voor het gansche jaar toegestaan om bondige redenen, breeder by 't resolutieboek dato deser nytgedrukt.

5 d^o. Na middaghs wert hier met een onser borger scheepjes uyt de Cantonse eylanden voor mondeling nieuws aengebragt, dat de stadt en provintie van Hocksieuw in China weder van de nieuw opgestane Chinese tot de Tartarise zyde afgefallen en omgekeerd was en de Couinek, Singlamongh, daerdoor na apparentie wel om 't leven mocht geraeken; soo wert ons mede noch door eenige Javanen, van de Oost gekomen, berigt, hoe de pangeran, Pourbaya, zynde des Matarams broeder (en die men volgens en sedert de Japaiserse advysen van 19 October des voorleden jaars voor seker gehouden heeft, in een ongeluckige batailje tegen de Maduresen doenmaals om 't leven geraeckt ware) nu weder ter contrary voor den dagh gecomen en met een leger van 20000 mannen op de been was om de pangeran, Depaty, op zyn vaders des Sonsoelhounangs thron en desselfs broeders, de pangerans, Pougar en Martasana, van kant te helpen, doch van welckers regle waarheyt van beyde dese tydingen wy in corten de nadere sekerheyt en een beteren toestant uyt Comp^s brieven hoopen te vernemen.

6 d^o. 's Middaghs verschynt nyt Tonquin te deser rheede 't hoecker, de Groonvogel, met een ryck cargasoen van:

58 $\frac{3}{4}$	cattys muscus;
4560	stucx diverse zyde pelangs in 9 kisten;
1600	• hekens pelangs in 4 kisten;
200	• cleen gebloemde pelangs voor Persia;
26058 $\frac{3}{4}$	cattys diverse Tonquinse zyde in soorte en in 522 packen;
5791	stucx sumongys in 73 packen;
2	halve leggers met tarpentyn;
5	zackjens met medicinale zaden en cruyden;
2	stucx metale en

2 stucx ysere canon;

1 packje met zydestoffen voor den Tonquinsen Coninck om in Japan gedrukt te werden, samen tot..... f 195434:12:11.

En is daarmede op haer Ed^s gegeeve licentie oock overgekomen de oppercoopman en gewesene opperhoofd, Albert Brevinck, dewelcke dan heeft overgelevert een missive, door zyn E. en den raat aldaer aen de hooge regeeringe van India geschreven dato 28 December 1676; item een nader raportie van den presenten toestant aldaer de dato deser, beyde onder 'taenkoment Indisch briefbouck van dat quartier ingeschreven en naer te lesen, blyckende daerby, dat de negotie en 't vertier der coopmanschappen in dat ryck door den oorlogh en troubelen in China meest stil stont, en waerdoor oock de negotieboucken niet meer ongelden als winsten waren gesloten; dan de zyden handel wederom redelyck wel geslaegt;

d'Engelsen hadden daer dit jaer weder een scheepje van Bantam gehadt, maer geen negotie van groot belangh gedreven;

eenige France en Portugese papen waren ginder oock noch swervende, doch niet weynich vrugt des Christendoms, omdat daertegens door de Tonquinders al te nauw gelet wiert, hebbende de Coninck voorts, na gewoonte, weder het leger van 20000 mannen na boven gesonden om de Cabangers te beoorlogen.

Namiddags wert omtrent de boom alhier achterhaelt een vaertuygh, daerin 7 Maccassaerse slaven waren met partye geweer by hun om, na presumptie, daer met door te gaen en die zy maer konden berooven, waerover zy dan na ondervindinge staen te werden gestraft.

7 d^o. 's Morgens werden de brieven van den Conincq en prins van Tonquin, op gisteren per 't hoecker, de Croonvogel, hier aengebragt, van boort ingehaelt door d'E. ontfanger, Willem van Ontshoorn, den sabandaar, Ocker Ockersen, den oppercoopman, Albert Brevincq, en den coopman, Jan Parve, sonder dat'er eenige pompe geschiede, als dat de soldaten in de hooftwacht des casteels in 't geweer stinden, luydende voorts deselve brieven, beyde van eenen inhoud, na translatie uyt de Chinese tale, als volgt.

Annam Kockough, Conincq van Tonquin, sent desen brief aen den Conincq van Batavia en alle zyne raatsheeren, die Godt wil geven veel voorspoet in haer regeeringe, geluck en lanck leven; en alshoon Tonquin en Batavia verre van den anderen zyn gelegen, egter zynse door de langduirige vruntchap een plaetse en hebben oock geen verschil.

Verders ten tyden, wanneer het schip in Tonquin is gecomen, hebbe den heer Generaels brief wel ontfangen; deselve geopent en gelesen hebbende, is myn van herten aengenaem geweest, waeruyt oock claer hebbe connen sien den heer Generaels goede genegentheyt 't mywaerts; dierhalven versoucke, alshoon verre van den audcren gelegen zyn en de zee groot en wyt is, de heer Generael, 't geen ick eyssche, my gelieft toe te senden, dat my zeer aengenaem sal wesen; de twee metale stucken hebbe wel ontfangen; deselve zyn van buyten schoon en lanck, maer van binnen dun; dierhalve

vertrouwe niet langh gebruyckt sullen connen werden; en van de vier ysere stucken hebbe twee verkoren, die goet zyn.

En wat aengaet 't swavel, salpeter, laken, perpetuanen en andere coopmanschappen, waarvan een eysch doe, versoucke aen den heer Generael, dat alle, die goet zyn, herwaerts mogen gesonden en daerop gelet mach werden; en myn versouck oock niet geliefst te vergeten, want Tonquin en Batavia zyn geen cleyne, maer oude en over lange vrunden en ick vertrouwe, dat de Comp^e van de thien deelen der werelt 8 ofte 9 heeft en oock tegens haer vyanden moeten waken; dierhalve voor dien tyt niet veel kogels heeft connen senden; en wat aengaet 't model van 't hout, dat ick gesonden hebbe, versoucke daerop mach gelet en myn soodanige stucken mogen toegesonden werden.

Verders 't gene ick eyssche, staet hier naer geschreven en versoucke die goederen, wanneer 't schip naer hier vertreckt, myn mogen toegesonden werden, waeraen dan sal bespeuren, de heer Generael tot myn genegen is.

Voor de gesondene schenckagie ben den heer Generael danckbaer en is myn oock van herten aengenaem geweest, 't gene oock niet sal vergeten en weusche, dat de plaetsen Batavia en Tonquin, soo lange de werelt staet, in vruntschap mogen continueeren; en sende nu aen den heer Generael 500 ith witte zyde; die versoucke, de heer Generael tot een teeken van vruntschap gelieft aen te nemen en niet te sien op de cleynghey, maer alleen op 't goede herte; de goederen, die nu versoucke, zyn dese:

- 2 copere stucken, ieder van 6 w buscruyt;
- 200 picols salpeter, 50 picols swavel;
- 20 stucken root, 5 stucken swart, 5 stucken blauw laeken;
- 5 stux root, 5 stux asgrauw, 5 stux blauwe perpetuanen;
- partye groote stucken barnsteen;
- 10 kettings barnsteene coralen als het overgesonden monster;
- partye geschilderde cleeden, partye witte cleeden als voorleden jaar gebragt zyn;
- 6 vaten oly, partye thin, partye copen, partye Spaansgelt als voor desen.

Nota de brief des princes Annam Cockongh is van eenen inhoud als des Conincx, uytgesondert, dat hy aen den Coninq van Batavia tot schenckagie sent 250 ith geele zyde ende refereert hem aen den vorigen eysch.

8 d^o. 's Morgens vroegh becomen per 't borger jacht, de Batavische coopman, een missive van den coopman, Hendrick Ysbrants, en raat uyt 't jacht, de Zyp, leggende in de revier van Canton in China, gedatteert 12 December passado, van soodanigen relaas, als 't aenkoment brielbouck kan verthoonen, blyckende daerby, dat het met de negotie aldaer gants niet veel te beschieten stont, te meer de beroerten des lants noch niet t'eenemaal scheenen gestilt, daertoe de doot van den ouden Cantonsen Conincq. Pinglamough, en 't gerucht, dat die van de provintie

Fockien sich weder tot de Tartarische monarchy hadden begeven, oock al vry wat verwerringe en omsigt quamen te geven, in soo verre dat de stadt oock weder gesloten wiert gehouden en waerom op de gestaltenisse in dat ryck althans gants geen sekeren staet schynt gemaekt te kunnen werden.

Namiddags erlangen per Javaens vaertuygh een briefje, gisteren door onsen resident, Willem Caaff, van Bantam herwaerts geschreven, van volgende substantie:

de Conincq was noch in zee en aen 't eylant, poulo Panjangh, sich onthoudende en hadt 2 vaertuygen na de Straat Banca gesonden om te vernemen, off 'er geen Johoriten op den Jambysen pangeran Depatty kruysten en welcke Jambyse pangeran tot noch aen de eylanden buyten Bantam hadt vertoeft en sich opgehouden, hoewel hy nu, na men zeyde, met een convoy van 20 Bantamse vaertuygen stont na huys voort te gaen;

twee vaertuygjes met weynich rys, etc., van Tegaal en Cheribon op Bantam gecomen, hadden tydingh gebragt, dat op hun vertreck voor de eerstgenoemde plaets 10 onser schepen lagen en dat die van Cheribon voor de geruchte aenkomende Maduresen seer bevreesd waren:

onse possessie tot Japara en het alsenden van soo aensienelycke macht onder d'heer Speelman derwaerts scheen de Bantamse pangerans en grooten seer te mishagen;

ja soo verre, datse den Conincq (hoewel hy hun geen gehoor had gegeven) voorsloegen om ons den oorlogh aen te doen en de ingesetenen recommandeerden, - ider sich van rys en eetbare waren tegen soo een tyt te versorgen, gelyck oock al de schiet en hantgeweeren in de hoven overal wierden schoon en claergemaekt;

de Conincq hadt tegens alle devoiren der Engelschen niet willen toestaen de peper minder als tegen 16 rd^s de bhaar te vercoopen;

't Engels schip, de Maria, stont binnen 2 à 3 dagen na Europa voort te gaan;

de Moorsche coopliden vercoften hun tapesarassas en tapechindos tegen 7½ à 8 rd^s 't corgie, maer hun guinees lywaet, etc., was soo kort en slegt, dat zy daerin gantsch geen aftreck hadden.

9 d°. Niet bysonders voorgevallen.

10 d°. 's Morgens werden hier, kort na den anderen, per Javaanse vaertuygen weder aengebragt 2 briefjes van onsen Bantamsen resident, Caaff, gedatteert 8 en 9 deser, van advys:

dat de Conincq van poulo Panjangh na zyn pruylplaets Turtiassa op Pontang was gevaeren en aldaer apparent weder eenige maenden souw continueeren, hebbende zyn orangcays, die om den Sultan van Jamby na huys te convoyeeren daags te vooren waren vertrocken, geordineert by ontmoetinge en gevegt met de Johoriten maer een goet heen comen te soucken en hy noot haer devoir mede te doen, soodat zy de Jambinesen niet veel bystant stonden toe te brengen;

van Samarang was tydinge, dat aldaer een jonck, uyt Siam komende, ten eersten door eenige Maccassaren was afgeloopen en 't volcq alle dootgeslagen;

de jonge Sulthan van Bantam, die sich althans met de regeeringe gantsch niet bemoejde, stont eersdaags met de dochter van pangeran Coelongs te tronwen.

Volgt nu het tweede briefje van gisteren.

De Jambyse pangeran Paty, even naer huys vertrocken, hadt door hart weder een zyner vaertuygen in zee verlooren en noch een ander was hem met partye Maccassaren en Maleyers ontvlucht, waerom een expresse om weder een vaertuygh in plaets te coopen tot Bantam aengekomen ware;

de Bantamse tollenaar, key nebe Secredana, hadt aen den capteyn van 't Engels schip, de Maria, op zyn vertreck 10 à 11 picols, soo nagelen, noten als foelie verkogt, waervan hy alleen een quaet instrument was en sulcx in 't coopen en verkoopen zeer behendigh wist te doen: en wanneer men deswegen by den Coninck en grooten klagtigh viel, gaven se tot antwoordt, dat al, wat op Bantam quam, vry was en op Batavia daertegen beter mocht opgepest werden:

gemelte Secredana had van d'Engelsen over de 40 picols Suratse amphioen tot 60 rd^r ider gecogt en daerenboven van deselve Engelse, Deenen en Francen noch wel 60 picols Bengaelse amphioen in bewaringe, van dewelcke zy 10 rd^r per picol voor thol mosten betalen tegen de reden en contracten, want de Deenen en Francen gehouden waren voor ider scheepsladinge van Suratte, Cormandel of Bengale 1000 rd^r en d'Engelsen voor haer inkomende en uytgaende goederen (excepto den peper) 4000 rd^r 'sjaers te betalen;

1000 bossen bintrottaug hadt onse resident gints weder in voorraet, die hy (soo 't nodigh was) met een Javaens vaertuygh souw herwaerts zenden.

11 d^o. Naer middagh arriveeren hier uyt het vaderlant over Caap de Bon Esperance de gehuyrde fluyten, Juffrouw Maria ende Gecroonde Eendragt, zynde:

de Juffrouw Maria voor reequeningh der camer Amsterdam uyt Texel in zee geloopt den 23^{en} May 1676 met 50 zeeluyden en 1 kint: waerby zy aen St Jago een soldaet en aen de Caap een mattruus hebben overgekregen; daertegen weder een mattruus aen de Caap zy aen kint genaen: en gedurende de reyse overleden 1 zeeman en 1 militair: soodat de Maria hier noch aenbrengt 49 zeeluyden en een kint, te samen 50 zielen: bezyden de volgende inladinge van diverse nootlyckheden voor India:

- 5060 silvere ducaton, 230 R barnsteen;
- 3152 R fermilioen, 69748 R gesorteert staafyser;
- 22 vaten diverse spykers, 1000 R staal, 7 stuex trompetten;
- 150 stuex musquetten, 61 snaphaen roers, 20 carbyns;
- 70 paar pistolen en 19 paar scheepspistolen;
- 8 trommels, 300 fyne spiets yzers, 85 croesen;
- 1543 $\frac{1}{4}$ R diverse medicamenten, 4 inlantse spiegels;
- 4 albatte mortiers, 200 kottels, 500 pintslessen;
- 1 cas met chirurgys gereetschapen;
- 30 leggers Spaence wyn, 30 vaten haantjes bier;
- 100 vaten vlees, 100 vaten speck;
- 19 cassen met tischel steentjes, 3 corven Fraps glas;
- 1 kasje met goutsmits gereetschap, 2 aambeelden;

- 20000 stuex snaphaansteen. 20 kopere cardoeskokers, 12 passers;
 100 $\mathfrak{w}$ vergulde spykers, 12 metale linialen en 12 winkelbaken;
 50 bossen tromsnaren, 9 riemen cardouspapier, 6 geschutzagen;
 252 diverse vylen, 50 stuex sny yzers, 15 copere cogelvormen;
 50 bossen tromlynen, 26 trombanden, 50 stuex carbynriemen;
 20 $\mathfrak{w}$ borax, 70 soldate handeliers, 216 essenhoute siftrauden;
 1 dozyn oogysers, 2 aambeelden, 1086 $\mathfrak{w}$ varekenborstels;
 85 hoet smeekolen, 1 vat met roet, 100 cassen met yserehoepen;
 22500 $\mathfrak{w}$ grove ysere canonicogels in soorte, 7000 stuex een $\mathfrak{w}$ kogels;
 2000 stuex hantgranaten, 164 pockhoute schyven, 1 hantwatermolen;
 40 balen zeyldoucq, 5 slypsteen. 5 vaten Hollantse zeep;
 10 stucken ysere canon, 1274 $\mathfrak{w}$ pleyster, 1-4 beslage schoppen;
 90 vaten teer, 50 vaten pick en 25 vaten harpuys;
 788 diverse vylen, 120 callaatysers, 200 stuex coexbylen;
 50 hangslooten, 10 banckschroeven, 12 lootlepels;
 50 stucken dweyllaken, 5 kopere ketels, 50 teerquasten;
 166 diverse zagen, 10 zeynligters, 5 sacken met hair;
 17 dommekragten, 500 vaatjes swartzel, 50 houte schoppen;
 47 diverse cabeltouwen, 20 lycktrossen, 600 geteerde lynen;
 50 randen tot wielen, 24 snaren voor de drayers;
 1500 stuex heekelpennen, 2 schulpies om bottelierspomp te booren;
 75 toelasten met schooven, 75 varckeus in schooven;
 720 mingelen lynsaet oly, 2 houte vysels, samen tot... / 118627:11:6.
- De Gekroonde Eendragt is voor reequeningh der camer Enckluysen
 aytgeseylt den 23^{en} May met 65 zeeluyden en 8 millitairen, nevens een vrouw;
 waerby aen de Caap noch 2 millitairen zyn overgekomen en geduirende de reyse
 maer een mattroos overleden; soodat dese fluyt hier te lande overbrengt 54
 zeeluyden, 10 millitairen en 1 vrouw, samen 65 zielen; beneffens een cargasoen
 der onder gementioneerde goederen;
- 6900 $\mathfrak{w}$ fermilioen, 4045 $\mathfrak{w}$ geel koper;
 3998 $\mathfrak{w}$ root koper, 6756 $\mathfrak{w}$ plat loot;
 150 vaten vlees, 60 vaten boter;
 26 leggers seek wyn en 10 leggers Spaence wyn;
 127 vaten mom, 60 vaten inbrouwen bier;
 44 halfamen olyven oly;
 657 rollen divers zeyldoucq, 50 vaten harpuys;
 9 kopere ketels, 12 pannen, 20 schuymspanen;
 50 cruytkokers, 20 copere cruytlantaarns;
 56 vaten theer, 75 vaten pick;
 10 ysere stuckjes van 4 $\mathfrak{w}$ bals, 10 tafelschelletjes;
 5000 stuex hantgranaten;
 16515 $\mathfrak{w}$ heele en halve leggers hoepen;
 170 heele en 102 halve leggers in schooven, tot... / 87860:5:8.

De schrifturen, soo uyt het vaderlant, als van de Caap, ons hiermede toegekomen, zynde 2 dubbelde van die met de Geele Beer en 't Wapen van Alckmaer te vooren al hebben becomen, dan alleen een briefje der heeren Bewinthebberen ter camer Enckhuysen de dato 27 April anno passato.

's Avonts verschynt alhier de fluyt, Pynacker, uyt Bengalen met een inladinge van:

408000	Ⓔ salpeter in 3000 sacken;
20	balen florette gaaren;
158	balen zyde;
18125	Ⓔ boraex;
4950	» caatchia;
25	packen diverse Bengaelse lywaten;
60597 ⁸	Ⓔ of 42 canassers met amphioen;
1000	stux goenys in 100 bossen;
80	potten Bengaelse loter;
7	» met lynsaet oly;
46	lasten rys, ter monture van..... / 116602:15:7.

De missive, nevens verscheyde bylagen, ons daarmede toegebracht van d'E. Jacob Verburg en verderen raat tot Ougly, is gedatteert 14 December 1676, als by 't aenkoment briefboucq onder dat quartier staet te lesen en uyt deselve oock hoe de heer directeur. François de Hase, op 26 October te vooren zeer schielyck was overleden en derhalven gemelte E. Verburgh weder tot provisioneel gesaghebber gestelt en dewelcke dan oock om de vacante directeurs plaats by desen was versouckende;

Haer Eds gesonde brieven aen den Nabab Chaestachan en Raynandelael, door onse residenten in Decca overgelevert, scheenen omtrent deselve al vry wat omsigt en de Comp^r groote reputatie te zullen geven, doch wat hun antwoord soude wesen, most men na desen afwachten.

12 d^r. 's Morgens komt te deser rhee de van Caap de Bon Esperance 't hoeckerboot, de Swaertvis, sonder brieven, dewyl hy in comp^r van de hier voor gearriveerde Patriase schepen van daer is afgeseylt; en soo mede oock 't hoecker, de Baars, dat namiddags oock van de Caap belouden is aengecomen. doch dese medebrengende 't volgende, uyt den hoecker, de Quartel, aldaer overgenomen, als:

666	stux diverse Italiaense vloersteenen, en
50	vaten vleesch, ten beloope van . . . . . / 7488.

Soo verschynt oock noch alhier uyt Bengalen de fluyt, Udam, met de dubbele schrifturen, op gisteren per de Pynacker becomen, wyl zy te gelyck van daer zyn afgezeylt; doch bestaat dessells medegebragte cargasoen uyt:

340000	Ⓔ salpeter in 2500 zacken;
150	baalen Bengaelse zyde;
24	packen diversche lywaten en cleeden;
100	stux armosynen in een pack;
18125	Ⓔ borax;

4785 • caatchia:

41 canassers met amphioen;

1000 stuxx goenys in 100 bossen;

1250 @ diversche medicinale drooguen;

7 potten met lynsaat oly;

50 • Bengaelse boter;

27 lasten rys, ten bedrage van ..... / 106798:18:1.

's Avonts gaet 't fluytje, de Vliegende Swaan, naer Bantam, eenlyck met schryven aen onsen resident, Willem Caaf, van dato deser en volgende advertentie en ordre:

dat zedert 'tjongste schryven van 12 September van daer weder zyn ontfangen 9 briefjes, gedatteert 17, 21, 25, 28 en 29 September; item 2, 7, 8 en 9 deser, benevens oock de 2 partytjes bintrottaugh, samen tot / 823; en om welcken nieuwen voorraet weder af te halen dit bodemtje nu derwaerts ginck;

dat men in korten een goede en sekere tydinge van Javaas Oostcust en onse expeditie onder d'heer Speelman hoopt te verstaen en (contrary de quade achterdogt der Bantamse grooten over onse hulpe aen de Mattaram) te sien, dat wy in trouwe opregtheyt denselven eenlyck tragten te adsisteeren;

dat de stribbelige reyse van den Sultan van Jamby na zyn ryck hebben gelesen, maer geen fugative slaven van dien vorst alhier vernomen;

dat het noyt voorgekomen zy, onse Mardyckers de Javanen, met rys, etc. van de Oost komende, met gewelt omtrent Carwangh soudon aenhouden, maer in dese diere tyt de luyden haer voordeel soucken, kan by de Bantammers niet qualyck genomen werden;

dat het zeer onsmakelyck zy voorgekomen den tollenaer, Secredana, 10 à 11 picols nagelen en nooten aen d'Engelsen hadt vercocht en het haer Ed^e verwondert, dat die man zyn werck maeckte om sulcke dier gestole goederen te coopen, daertegens men egter yverigh moet oppassen en insonderheyt omtrent onse onderdanen om eenmael de schuldige te mogen betrappen;

dat het advys wegens 'tgedoente der Engelsen en den peperhandel als de contracten des Coninx etc. tot opmerking dient en hoe het verder met den prys des pepers en den voorraet van dien sal affloopen, verwagt wert te verstaen;

dat de vryman, Jan van Ryckegum, op excuse van onwetenheyt weder is gelargeert, maer egter de ordre der passen omtrent de vryeluyden in vigueur moet gehouden werden;

dat de slegte prys en vertier der Moorsee doecken hun dien handel apparent wel sal doen afsoeten, gelyck oock de Suratse amphioen der Engelsen aen den tollenaer, Secredana, zeer civiel is verkogt, sullende haer Ed^e den toedragt en vertier van den amphioenhandel op Bantam successive verwagten te verstaen;

dat aen 't affloopen van een Siams jonck voor Samarangh wel te sien is, hoe nodigh onse nytsettinge derwaerts zy voor 't gemeene best en dat sulcx de grooten op Bantam wel mach te gemoet gevoert werden;

dat de 5 Patriase schepen hier wel zyn aengelant met geen quade tydingen en meest soodanige, als d'Engelsen bevoorens hadden becomen.

Heden is oock in Rade van India aen den pachter van de rivier Ancke toegestaen, dat hy van de vaertuygen, die de Amanusgragt en andere, nieuw gegrave vaarten daer omtrent op en afvoeren, oock de behoorlycke gerechtigheyt sal mogen ontfangen.

Ende zyn mede op 't voordragen van d'E. eerwaerde kerckenraat tot ouderlingen en diaconen in de Christelycke gemeente deser stede op nieuw verkooren voor desen loopenden jaare de volgende persooenen:

als tot ouderlingen:

d'E. Martinus Caesar;
 • Laurens Pit de Jonge;
 • Jan de Coninck;
 • Isaacq Soolmans;
 St. Bartel Claassen;

in plaats van.

Adriaen van Nieuwlant.
 Nicolaes Bauckes;
 Adriaen van Beekum;
 Dionys Kelck en
 Warnae Luyrelus. overleden.

tot Diaconen:

St. Adriaen van Lier:
 • Nicolaes Muller;
 • Willem ten Reyne;
 • Gerrit van der Meer.
 • David Disponteyn;
 • Adriaen van Hosten;
 • Pieter Mortier;

in plaats van:

Mattheus van Luchtenburg;
 Willem Donloopes;
 Adriaen Stryckersbergh;
 Jacob Sinckers;
 Bartel Claessen;
 Abraham Pittavin en
 Cornelis Martiny, overleden.

15 d°. Na middaghs komt de sabandaer, Ockersen, met den Boutonsen gesant, Goegoegoe, om afscheyt te nemen binnen by zyn Ed^l. dewyl hy op morgen in comp^e van d'heer, Qualbergen, over Japara naer huys staet te vertrecken en wanneer hem dan oock is inhandigt een antwoort briefje van haer Ed^s aen den Coninc en grooten van Bouton, zynde van inhout, als by 't uytgaende briefbouck dato deser kan werden gesien.

Jegens den avont komt hier nyt Canton in China terugge de coopman, Hendrick Ysbrants, met het jacht, de Zyp. welckers aenbrenggh bestaet nyt:

2976 picols en 45 cattys spialter:

125^{3/4} » galiga soorte minor;

78 picols alluyn;

86 stucx witte paugsies;

12 » gevouwe pelangs tot een monster, samen aldaer ingecogt tot..... f 74896:—: 2,

item de volgende onvercoghte, weghgevoerde
coopmanschappen terugh, als:

57 stucx diverse lakenen, item partye lakenrassen,
croonrassen, stametten, perpetuanen. etc.:

470^{1/4} @ rouwe barnsteen en 2 cassen met diverse
barnsteene coralen:

126^{1/2} @ tacq corael en 2 doosen met bloet corael:

141789 » groot loot:

17 packen diverse cleeden:

2070 @ gommelack en 250 @ benjuin:

595^{3/4} » quicksilver;

2 cassen met divers fyn geweer, etc., tot. . . . » 57162:17: 9,
samen..... f 152058:17:11.

Soodat het met de negotie aldaer (te meer de troubelen onder de ingesetenen) gants niet na wensch is geslaagt en, boven 6025 gulden aen ongelden, maer f 25611 op de gints verkogte coopmanschappen geadvanceert.

De nader missive, by forma van rapport door St. Ysbrants en den raat aen haer Ed^s als nu overgelevert (nevens eenige andere bylagen), is van huydigen dato, by deweleke blyckt, hoe zy den 19^{en} September van daer vertrocken waren en dat de regeeringe onder den Chinesen veltheer, Gononghe, en regenten zeer wanckelbaer en wantrouwich scheen te staen; hoewel de 5 Cantonse regenten, namentlyck Taylongcon, den Foejeen en den Poessiesy, doch sonder eenige eerteeken en ider in 't bysonder 5 briefjes aen haer Ed^s St. Ysbrants hadden doen behandigen en de bringer desselfs verclaert, dat men dit jaer niet meer kon doen, maer anno toekomende apparent de handel beter en vryer souw toegaen ende de regenten oock de Comp^e daertoe versogten; zynde wyder de vooraengeroerde ontfange Chinese brieven na translatie bevonden van volgende tenenr.

Die van den Onderconinck, Taysongcon of anders den jongen Pinglamongh, Hoetickong of Taysongcon.

Sent desen brief aen den Conincq van Batavia met toewenschingen van een lanck leven en een voorspoedige regeeringe; wy zyn al te samen onder een lucht of hemel, maer d'plaatsen verre van den anderen gelegen; egter kunnen de brieven over en weder gewisselt en waeruyt de wederzydse meeninge kan verstaen werden: en 'tis oock niet nieuw, dat de schepen en joncken hier gecomen en heen en weder gevaren zyn, maer 'tis al over langh geleden en van outs geschiet.

Voorleden jaer hebbe ick een brief aen den heer Generael gesonden, waerinne versogt, dat de schepen alhier om te handelen souden komen, alsmede van hier onse joncken op Batavia, niet ten voordeele van myn selfs, maer van alle wedersydse ingesetenen: den heer Generaels brief, nevens de schenckagie van een groote zyde nevens een wolle alcatyf, vier houwers, 8 vierroers en een iantarn hebbe wel ontfangen, 'tgeene myn van herten aengenaem was en sal 't selve oock niet vergeten: den handel van Comp^s schip hebbe toegestaen, dat nu mettet veranderen van de wint weder naer Batavia vertreckt, waarmede versoucke, inliender eenige joncken van hier op Batavia mogten comen, de heer Generael deselve gelieft te helpen, 'tgeene strecken sal tot onderhoudinge van wederzydse vruntchap: en ick sal van gelycken doen.

Die van den stadthouder, Tousatien Pangtalauija.

Tousatien Pangtalauija sent desen brief aen den Conincq van Batavia, dien Godt wil geven een lanck leven en een voorspoedige regeeringe.

In dese stadt Canton hebben voor desen altyt Chinesen gewoont, maer is nu 30 jaaren onder 't gebiet van de Tartaren geweest, die den handel niet hebben willen toestaen: en nu vier jaaren geleden heeft Gouongh de provincie Junnam ingenomen en vermeestert, gelyck over twee jaaren Houcquan, Sutschuen en Congsay en is van meeninge in dit jaer alles, soo 't Godt belieft, inder haest wech te nemen, de Tartaren verdryven en in de voorige stant te brengen.

De komste van Comp^s schip alhier hebbe opstont aen den Gouongh bekend gemaect en dat daarmede Hendrick Ysbrants en van Heyningen gekomen waren, gelyck doen den tolcq om de schenckagie, bestaende in een stuck root laeken, een alcatyf, moeye matten en 10 flesjes roose water, om te geleyden derwaerts hebbe gesonden en de coopliden zyn om te handelen naer hoort vertrocken: en na eenigen tyt de wint verandert zynde, is 't schip naer Batavia gezeylt, waarmede ick den heer Generael hertelyck doe groeten en bedancken voor 't gesondene; en alsoo Canton nu Chinees is, kan de handel over en weder gedreven werden.

't Placeaat ofte de licentie brief, geschreven door den Poetsiensy uyt last van den opperkoninck, is van geen anderen inhoud, als dat hy daerby alle coopliden nodigt om in Canton vry te mogen comen handelen.

14 d'. 's Morgens gaen de heeren. Rycklof van Goens en Constantyn Ranst, naer boort van 't schip, Tulpenburg, om den E. Cornelis van Quaëlbergh als gouverneur van de provincie Banda te authoriseeren, gelyck dan geschiet is en voormelte heeren des namiddags, nevens verscheide andere vrunden, weder aen lant gekeert zyn.

Ter welcker tyt van Ceylon direct alhier komt te verschynen de fluyt, 't Huys te Bergen, inhebbende:

1250 packen olte 100000 @ caneel;

4 » met rochevellen;

1 onbruyckbare disteleer ketel, tot..... / 5871:5:1.

En waarmede ons geworden is een largo missive, verselt met veele aenhoorende documenten, van d'heer gouverneur. Rycklof van Goens de Jonge en raat tot Colombo aen haer Eds, de dato 3 December 1676, gelyck mede een cleen briefje van den E. commandeur, Jacob Lobs, op zyn vertreck naer Cochin geschreven den 26^{en} October te vooren, vermeldeude al sulex van den wydluftigen ommeslagh en toestant van Comp^s saeken aldaer, als in 'taenkomende briefbouck onder dat quartier staet te lesen; ende daerby, hoe de Francen op Poedechery (met de troubelen in die Carnaticase landen) hun voor 't meerendeel in dienst van Sierchan Loddy hadden begeven tegen den Visiapoursen gouverneur der Sinsierse landen;

twee van onse arme gevangenen van Bibligamme waren metter vlugt door ongebaande wegen uyt hare detentie plaets, Parnegamme, tot Gale aengekomen, relateerende, dat alle de andere Nederlanders aldaer noch nauw bewaert en armelyck getracteert wierden, sonder datse tot noch oyt voor den Conincq waren verschenen, welke Coninck, Ragia Singa, na 't rapport van 5 afgecome gevluchte Appohamys, noch al dickwils groote tyrannyn quam te oeffenen en daerdoor veele hovelingen tot behout van haer leven sich herewaerts en derwaerts mosten salveeren en eenige al meest by den gepretendeerden en gerespecteerden Prince van Matule tot Colombo overquamen;

de revolten der mayoraals van de Wamuas en diversche hoofden in de Jaffanapatnamse provincien, uyt oorsaeke der nieuwe lant beschryvinge opgekomen, waren weder t'eenemael ten goeden herstelt en door den yver van den commandeur Pyl mettet gesicht van Comp^s wapenen ende een strenge straffe aen 6 moordenaers nu gantsch in stilstant gebragt en de meeste uytgeweke mayoraals op verleende remis alsoo te rugge op haer lantgoederen gekeert; behalven dat oock die provincieu mettet afsluyten eeniger redouten als anders nu soo ligt niet aen te tasten waren;

doch hadt de Caylo Wanny, nu twee maelen d'E. Comp^s opentlyck als vyant en verrader beledigt hebbende, wel een gevoelige straffe verdient en die men hem by bequame tyt en macht oock meende te doen gevoelen;

andersints was 't op Ceylon geheel nu soo gerust en de wegen rontom 't eyland althans soo veyligh in gebruyck, dat men van alle plaetsen en selfs d'uytterste onderhoorige quartieren in 12 à 14 dagen tydinge tot Colombo conde hebben.

's Avonts vertreckt uyt dese rhee de gedesigneerde heer gouverneur, Cornelis van Quaalbergh, met het schip, Talpenburgh, naer Banda tot vervanger van den heer, Andries Boogaert, ingevolge van de commissie op zyn E. persoon, hyden morgen voorgelesen zynde: deselve bodem is afgeladen mette volgende behoelten en provisien voor die provincie, als:

- 82 packen diversche cleeden;
- 2 cassen met 144 stuex hoeden;
- 1 cas met laken, satyn, patholen, vlaggegaaren, etc.;
- 1 " " armosynen, goudhaat, catoene coussen, getwernde zyde, jngten, etc.;
- 5 cassen met papier en schryftuygh;
- 1 cas met gedruckte boecken, etc., 12 stuex briden;
- 1 baal mestaert zaal, 2 vaetjes inc-stof;
- 610 stuex Japause porcelaynen, 100 @ diverse verwen;
- 3514 cattys Tonquinsc ayns, 5 baeden caneel;
- 2440 " swarte peper, 5928 @ pypswavel;
- 1 groote cas met divers geweer;
- 1 vat met geweers toehoorren en 6 stuex hellebaarden;
- 860 stuex laye placken, 40 @ mornis lyn;
- 20 hyden sool leer, 12 baire siften en 5 laye cruytvaten;
- 5 stuex nieuwe blaaspoeken, 1 vat Tumorskryt;
- 4 bossen lustenmakers biesen, 50 jaty affaytplacken;
- 50000 stuex klinkertsteenen, 200 stuex jatybalchjes;
- 10 vaten sement, 40 kippen lont;
- 25760 @ divers yser, 1050 @ Hollants staal;
- 12 vaten diverse spykers, 2 donnekragten;
- 4 cassen met divers tannernals en ander reetschap;
- 4000 bossen rotte gh, 100 bleden blink;
- 4 vaten pick, 2 vaten harpyns, 1 vat roet;
- 8 hoet sneekoben, 2 slypsteenen;
- 6 cabeltouwen, 4 peerdelynen, 24 trossen;
- 100 bossen huysingh, 100 bossen martyn, 60 witte lynen;
- 40 loof en sticklyen, 1 stuck want, 5 hyden pompleer;
- 6 werpauckers, 10 dreegen, 24 baen zeydouck;
- 8 vaten leer, 200 @ zeydouarn en eenige andere equipagie cleynicheden;
- 60 vaten vlees, 50 vaten speck, 12 vaten boter;
- 2 halve leggers azyu, 10 halfamen olyven oly;
- 10 leggers Spaense wyn, 24 leggers arracq;
- 10 vaten Delfsbier, 8 vaten mom;

2 halfamen jopenbier, 1 halfaem wyntint;
 55 picols swarte suiker, 400 stucx ysere hoeven;
 30 heele en 20 halve leggers in schooven en 15 lasten Javaans zout;
 1 legger Rinse wyn, 1 legger France wyn;
 1 kist met medicamenten, samen monteerende..... / 69937:8:13.

Het advys briefje, nu mede aen d'heer gouverneur, Boogaert, en raet in Banda afgaende, is van huydigen dato en by 't uytgaende briefboek te lesen, gelyck oock, dat insgelycx bezyden desen wert afgeschickt aen den E. heer admirael, Cornelis Speelman tot Japara, bestaende principaelyck in de volgende advertentie, hoe dat na zyn E. vertreck hier 3 gehuyrde fluyten, nevens 't schip, Alckmaer, uyt het Patria zyn aengecomen met 115 soldaten en 353 zeeluyden, welcke, tot het mannen der nodige besendingen verbonden, wel te pas komen;

dat het wenschelyck souw syn, indien de nu overgaende eysch van houtwercken voor desen jaare tot Batavia in dese troubele tyden konde werden besorgt en wel besonderlyck goede partye rys, soo voor dese plaets, als de Ooster provintien bemachtigt om de benodigtheyt desselfs;

dat na 'tontfangen schryven des Conincx van Ternaten op 21 December met den soon van Majuda, genaemt Selebe, gemelte hoogheyt niet veel smaect in 'tgecontracteerde van zyn gesant alhier schynt te hebben, waarvan egter 't nader verrigten van d'heer Hurt uyt Amboina wert verwagt te verstaen;

dat dewyl de Sulthan van Bantam over onse dessaynen op Java's Oostkust wat jalours schynt, het nodigh sal wesen op onse zaeken wel te letten;

dat haer Ed^e gaerne souden sien de heeren gouverneurs, Quaalbergh en Padbrugge, tydigh naer hare gouvernementen voort gedepescheert wierden;

dat de Chinese handel met Sr. Ysbrants in Canton noch zeer weynich clem heeft gehadt en van Hocksieuw noch geen tydinge of wel beter verwachtinge zy.

15 d^e. Namiddags erlangen per Javaans vaertuygh een briefje van onsen Bantamsen resident, Willem Caaf, gisteren geschreven, meldende 't naevolgende:

hoe des Conincx tweede zoon, pangeran Pourbaya, die zyn wettigh wyf onlangs hadt verlaten, nu met gewelt zyn bastaart broeders vrouw, dochter van Keey Aria Monjaja, tot sich hadt genouen en de Conincq, als zyn liefste zoon, sulcx oock toegestaen om daarmede te mogen trouwen;

daer was een Bantams jonck, dat over de 2 jaaren hadt vech geweest, van Cambodia geretourneert met partye Japans cooper, spialter, benjuin, gittingomme, elipbantstanden en groote partye grove porceleynen en tydinge, dat daer op hun vertreck 3 joncken uyt Tayoean en een uyt Japan aengecomen; doch die Conincq en zyn eygen zoon onderlingh in oorlogh waren;

de Bantamse afgesondene naer Johor, keey Maas Wangsa Doeta, was van daer weder 'thuys gekomen met rapport, dat die van Johor met de Jambinesen wel wilden vereenigen, indien zy haer geleden schade in den oorlogh wilden vergoeden, maer anders niet;

de geruchten liepen tot Bantam, dat Radja Troena Jaja Cheribon mede onder zyn gebiet gebragt en dat de Bantamse Sulthan ordre gegeven hadt om

6 vaertuygen binnen 2 à 3 dagen naer Grisse af te senden, onderwylen dat hy noch al op Turthiassa bleef continueeren.

Heden zyn hier oock van Chincheeuw op de cust van China aengekomen 3 Chinese joncken, waervander 2 hier thys hooren, met veelerhande crameryen en wharen en berigt, dat die stadt en plaets althans onder Coxinja noch sorteerte;

maer dat Hocksieuw weder van de Chinese tot de Tartarische regeeringe overgegaen en de Coninck Singlamongh daer door nu heel van zyn magt berooft was, maer van den E. van Breen en onse schepen ginder weten, of willen zy niet anders zeggen, als datse in de Hocksieuwse revier lagen en d'opperhoofden in Lamthay aen lant huys hielden.

Wyders is noch in Rade van India aen d'opperhoofden van 't hoecker, de Croonvogel, 4 Juny voorleden jaars hier aengelant, voor hun gedane uytreyse in $5\frac{2}{3}$ maent de volle premie toegeleyt.

16 d°. Niet bysonders voorgevallen.

17 d°. 's Morgens gewert ons wederomme per Javaan een briefje van den resident, Willem Caaf, tot Bantam gisteren geschreven, van advys, dat keey Aria Monjaja met 3 à 4000 mannen lustigh besich was de oude stadts muir langs de zeekant van Coninck punt af Oostwaert op af te steken en van nieuwe steen op te metselen, waeronder noch 1 à 2 groote puncten souden gemaakt werden; 't welcke, nevens hun verdere preparatien van rampaerden en schietgeweer, etc. klaer te maeken, alles vry wat oorloghachtigh geleek, sonder dat men egter kon weten, wat zy daer met voorhadden; in de Engelse President was goede party spialuter gescheept en stont die bodem, al meest volladen zynde, tegen 15 à 20 February na Engellant te keeren;

een Chinees jonck, van Aymuy gekomen, hadt daer tydinge gebragt, dat Hocksieuw weder onder de Tartaren was en 3 onser, nevens een Deens schip, daer in de revier lagen, doch dat de Deenen haer capitael meest quyt waren door 't vluchten der coopluysen, daer zy 't te borch aen verkogt hadden, maer hoe 't met d'onsen haer handel ginck, wistense niet, maer souden de Tartaren de schepen ter leen versogt hebben om tegen Coxinja te oorlogen;

een Engels scheepje lagh tot Aymuy en een tweede was over Malacca na Souratte vertrocken, hebbende de peper tot gemelte Aymuy noch gegolden 8 teylen 't picol.

18 d°. 's Morgens verschynt hier per borger jacht van Palembangh de ondercoopman en resident, Joannes Schilhoorn, met een briefje, door hem en den raat aen haer Ed' geschreven den 10^{en} deser, waerin vermeldt wert, dat hy om zyn sware ziekte een springtogie herwaerts hadt ondernomen;

item dat daer eenige afgesanten van den pangeran Adepaty uyt Mataram waren verschenen om adsistentie, gelyck dan oock 10 cloeke bemande Palembangse vaertuygen in korte dagen naer Samarangh stonden af te gaen;

van Bantam quamen daer dagelycx vaertuygen onder den naem van afgezanten met groote partyen Moorse cleeden, die zy tot geringe pryzen tegens contanten afstonden, waerdoor men byna geen silver onder den man en vont, 't welck de Coninck soo al toestont om onder dien deckmantel partye canon van daer te erlangen.

Ende is ons mettet selve borger vaertuygh over Palembangh noch toegekomen een missive van d'heer gouverneur, Balthasar Borth, en raat tot Malacca van dato 14 September, niets besonders nieuws vermeldende, als d'aenkomst der 3 rycke bodems uyt Japan aldaer op 5 September en dat al de schepen, van daer na de kusten van India geprojecteert, in korten stonden voort te gaen.

Nadat de E. secretaris van haer Ed^s vergaderinge, d'E. heer, Joan van Riebeeck, nu ruym 5 maenden aen een teerende sieckte badt te bedde gelegen, soo is zyn E. heden morgen in den Heere ontslapen en wyders op

19 d^o. namiddaghs statelyck in de groote kerck deser stede begraven in geleyde van zyn Ed^t, nevens alle de heeren Raden van India en veel gequalificeerde ministers, gaende de Comp^e soldatesque des casteels met volle geweer vooraen; en wiert het wapen van den overledene oock vooruyt gedragen door den coopman, Adriaen van Lier.

Terselver tyt becomen per Javaans vaertuygh schryven van den resident, Caaf, tot Bantam, dato 17 deser van onderstaende advis; na 't berigt van seker out hofverspieder was voor eenige dagen een persoon van den regent van Codoes omtrent Japara met een brief aen pangeran Coelough gekomen, waerin vermeld stont, dat het hun leet was, de Mattaram de stadt Japara aen de Hollanders en niet aen den Coninck van Bantam tot bescherminge hadt overgegeven, en de Bantamse Sulthan daerop zouw hebben gesezt, by soo verre de pangeran Adepaty Mataram sulcx noch wilden doen en ons laten deslogieren, dat hy hun als dan tegen de Maduresen wilde secunderen, ja selfs ons mede, indien men sich daertegen stelde, den oorlogh aen doen, gelyck dan gemelte pangeran, Coelough, een vaertuygh met een brief voor 5 dagen derwaerts hadt geschickt en de 6 vaertuygen, bevoorens naer Grisse geprojecteert, nu mede dat heen soudent vertrecken; terwyl men noch verder rugte, dat al de Maccassaren en Bougys, tot omtrent 500 mannen op Bantam woonende, waren aengeseyt hun vaerdigh te maeken om met 50 vaertuygen ten dienste van den Coninck na de Oostkust van Java af te gaen, sonder dat men, noch ten wat insigt of waer heenen, konde wys worden;

de ladinge van 'taengekome jonck met 140 Chinesen van Aymuy bestont uyt alluyn, goudtraat, rottecruyt, ysere pannen, boekjes gout, thee en groote partye porceleynen, nevens eenige zyde stoffen en Japans copen, als verscheide andere Chinese crameryen;

het opmaken van de nieuwe muur langs de zeekant, waer van de sabandaer Keynebe Secredana fabryck was, wiert noch al yverlyck behertigt;

de Coninck wiert gesezt, dat een togte na Tanara (omtrent halfwegen Batavia) soude doen en de pangeran Loor hadt eenige dagen met 2 gemande vaertuygen aen poulo Panjangh gelegen, sonder dat men konde weten tot wat intentie;

synde op 't sluyten deses 't fluytje, de Vliegende Swaan, daer noch aengekomen met haer Ed^s schryven van 12 stantj etc., en welck fluytje op

20 d^o. 's avonts laat hier dan mede weder terugge keeert met:

1850 enckelde en

150 dubbelde bossen bintrottangs, tot..... f 673:10.

Bezyden een nader missive, door den resident Caaf, eergisteren geschreven, van volgende teneur:

de pangeran Kiedol, in alle occasien bethoonende seer onhebbelyk te wesen, hadt nu weder den thol der bintrottang van $\frac{1}{2}$ tot 1 rd^s 'tcento verhoogt, behalven noch mede $\frac{3}{8}$ rd^s voor ider vaertuygh, die eenige goederen aen de schepen op de rheede bragten, buyten de gewoone vragtloon; weswegen de tollenaar Secredana belooft hadt den Coninck te sullen spreken, dat het weder op den ouden voet mogt werden gebragt;

op de speccery aenbrengers tot Bantam souw de resident nauw doen letten, maer vermeynde hy, dat sulcx door onse natie, dewyl die daer te scherp gevisiteert wierden, niet en geschiede, maer de tollenaar Secredana eenige Chinesen en Batavise hiermaats daertoe quam te gebruyken; geen amphioen mogt daer door eenige Batavise coopluysden aengebragt, veel min verkogt werden, maer d'Engelsen, Deenen en Francen was gepermitteert, diese van Bengale en Suratte bragten, aen de Oosterlingen en andere vreemde natien te venten, doch niet als met kennisse van den Bantamsen sabandaar, kunnende by vredige tyden op Java's Oostkust wel 300 picols 'sjaars tot Bantam werden vertiert, maer present gants weynich off niet:

de pangeran Kiedol hielt sich met het berigt, dat onse Mardycker inwoonders geen Oosterse vaertuygen omtrent Carwangh off elders met geweld aenhielden, nu te vreden:

tot den voorraet des pepers by de Bantamse cooplieden waren als noch geen kopers en zy dorstense om des Coninck wil onder de 16 rd^s de bhaar niet geven, terwylen de Engelse van 't selve greyn niet als voor schult noch aen namen;

de tollenaar Secredana stont een vaertuygh met partye amphioen en 4 à 500 rd^s aen cleeden na Grisse af te senden, gelyck oock 4 vaertuygen des Coninck na Chiampan waren afgegaen om na andere 4 van hun mackers te vernemen.

21 d^e. Niet bysonders voorgevallen.

22 d^e. Jegens den avont verschynt de fluyt, Oosterbloequer, ledigh van Malacca met een largo missive en verscheyde bylagen van d'heer gouverneur, Balthasar Borth, en raat aldaer aen haer Ed^e, de dato 12 January deses jaars, waerby 't vertreck der Noordse en van hier gegane schepen naer de kusten van India op 19 September passado staet genotteert, dewelcke gesamentlyck van daer hadden afgevoert een capitaal van f 1557645:14:13.

Gelyck dan oock de E. Justinus Weyns by een apart briefje de dato 19 December 1676, haer Ed^e neven desen, hun aenkomste tot en vertreck als doen van Malacca heeft geadvyseert, soocks dat en wes meer by 't aenkoment briefboucq onder 't quartier van Malacca kan werden nagelesen.

Heden is by haer Ed^e in Rade van India verstaen 't schip, 't Wapen van Alekmaer, neven de 5 weerloose fluyten, als tot een convoyer noch mede voor de laeste besendinge naer 't Patria met grove whaaren te laten afgaen.

25 d^e. Namiddags komen van Sumatra's Westkust te deser rheede, de jachtjes, Wiltenburg en Damack, met een retourtje van 't volgende:

in 't jachtje, Wiltenburgh:

- 256 teyl, $1\frac{1}{2}$ maas gout in een kissie;
 311 bhaaren, 110 cattys swarte peper à $412\frac{1}{2}$ ₤ ider bhaar;
 18500 ₤ diverse benjuin in soorte in 74 kisten;
 30 kannen camphur oly;
 $154\frac{5}{8}$ ₤ camphur Baros, tot ..... f 41528:10:15,

in 't jachtje, Damacq:

- 7350 ₤ benjuyn Baros;
 130 halfamen clappus oly;
 51 bhaaren, 65 cattys swarte peper;
 1 kas met onbequaem geweer, tot ..... f 6764:18:5,

idem in de Damacq van poulo Chinco:

- 111 teylen, 4 maas fyn gout in een kissie;
 91 bhaaren swarte peper;
 1152 ₤ erts uyt de Sillidase myne in 5 kisten, tot.... f 10017:11:8.

Daernevens ons oock is geworden een missive van den E. commandeur, Jacob Jorisze Pits, en raat uyt Padangh, gedatteert 18, met een nader briefje van den E. Melchiort Hurt uyt poulo Chinco, gedatteert 16 deser maent, nevens diverse aenhoorende documenten, van soodanige relatie, als 'taenkoment briefbouck komt uyt te wysen: schynende in 't werck der goutmynen mettet graven in diepte en verder openinge wel redelyck te zyn geadvanceert, maer daertegens hadden sich de aderen weder van soberder apparentie als te vooren verthoont, sulcx 'er om in korten eens een regte ondervindinge en eynde van 't werck te crygen noch wel 150 à 200 slaven van nooden waaren;

de Padangse, Priamanse en andere Comp^e bontgenooten hadden hun wel onderlingh verbonden tegens January gelyckelyck de rebellige Pauwers, nachoda Pocty en dien verderen aenhank te willen aentasten, maer meende de commandeur, dat om sulcx van degen uyt te voeren een recreut van 350 millitairen van Batavia wel meest nodigh soude wesen om dat baldadige, halsterrige, bontbreekent volckje wederom tot schuldige devotie en reden te brengen.

24 d^e. 's Morgens erlangen per Javaans vaertuygh een briefje van Bantam, gisteren door onsen resident, Willem Caaf herwaerts geschreven, van advys:

dat de Conincq een tochtje na Tanara gedaen, doch al weder op Turtiassa terugh gekeert, gelyck oock de pangeran Loor van 't eylant, poulo Panjaugh, wederom thuis gekomen was;

des Conincx zoon, pangeran Pourbaya, met zyn nieuwe bruyt, de dochter van key Aria Monjaja, en eenige hoffs wyven den resident in Comp^e logie hebbende wesen besoecken, had men wel onthaelt en ten respecte van den Conincq. als kay

Aria met eenige kleeden ter waardye van 87 rd^s beschoncken, weswegen key Aria oock zyne danckseggingh badt laten doen, met belofte ons weder by alle gelegentheden te sullen behulpsaem wesen;

de 6 gereede vaertuygen nae d'Oost lagen noch op Turtiassa, wachtende na een brief des Coninx, om daarmede direct naer Madura te vertrecken;

met een vaertuygje van Cheribon was daer tydinge gebragt, dat de Sousouhounangh Mataram zyn ryck aen zyn soon, pangeran Depatty Annum, soude overgeven en sich persoonelyck uyt 't hof lantwaert in geretireert hebben;

daer was een tweede jonck met alderhande Chinese wharen van Aymuy op Bantam verscheenen, die om de quade regeeringe van pangerangh Kidol hun beclaegden, datse niet na Batavia waren gezeylt, hebbende ront uyt gesegt, datse in 't toekomende daer op Bantam niet weder meenden te komen.

's Avonts arriveert uyt het vaderlant over de Caap de Goede Hoop te deser rheede 't retourschip, den Eendragt, zynde voor reequeningh der camer Rotterdam uyt de Maase in zee gelooopen den 27^{en} Juny 1676 met 278 coppen, als 101 millitairen, 176 zeevarende en 1 vryman, waervan aen de Caep zyn aen lant gegaen 2 soldaten en 3 matrosen, en daertegen weder overgekomen 7 millitairen, 10 zeeluyden en 1 vryman; item geduirende de reyse overleden 5 zeeluyden, soodat dese bodem hier noch te lande brengt 106 millitairen, 180 zeeluyden en twee vry luyden, te samen 288 zielen en daer benevens een cargasoen der onder genoemde coopmanschappen en nootlyckheden voor India, als:

- 800 silvere ducats en partye payement, samen tot / 52800;
- 35 stux diverse lakenen, 10 stux poudesoyen, 40 paeren zyde coussen;
- 25 fyne castoor en 200 vilthoeden, 400 stux Spaans leer;
- 12935 stux tichel steentjes, 21716 ₤ platloot, 2471 ₤ geel coper;
- 80048 ₤ divers staaf yser, 25 trompetten en 31 vaten spykers;
- 150 musquets, 50 snaphanen, 150 handeliars, 200 stux houwars;
- 75 piecken, 10 trommels;
- 17 leggers seck wyn, 15 leggers France wyn, 14 leggers azyn;
- 50 vaten Rotterdammer bier, 50 vaten boter, 64 vaten vleesch;
- 85 " speck, 50 halfamen olyven oly en 70 halfamen brandewyn;
- 25 halfamen lyn oly, 479 riemen divers schryf en druck papier;
- 6000 stux schaften, 100 pennemessen, 25 tonnen wit zout;
- 150 heele en 80 halve leggers inschoven, 20684 ₤ ysere leggers hoepen;
- 10216 ₤ ysere halve leggers en aamshoepen, 2000 stux zeylnaalden;
- ..... " divers touwerck, 100 draaplynen, 500 strengen zeylgaaren;
- 95 baalen zeyldouck, 25 nagthuys lampen, 53 zeynlichters;
- 10 koe en 10 schutlantaarns, 200 lantarnshoorns;
- 50 luyden pompleer, 75 botteliarspompn, 5 stux visch zegens;
- 50 ₤ Engels lym, 8 kopere ketels, 50 diverse pannen;
- 17 stux gesorteerde anckers, 44 hoet smeekeolen, 75 vaten pick;
- 25 vaten harpuys, 60 vaten leer, 10 vaten roet;
- 10 slypsteen, 5 klockjes, 5 schelletjes, 50 copere bier kraanen;

1 gesloopte boot, 30 compassen, 110 stux uurglasen, 20 R styf sel;
 110 stux diverse vylen, 150 metsel hamers, 75 troffels, 50 bruyne houwens;
 100 beslage schoppen en 125 spaden, 75 coxbylen;
 20 nyptangen, $4\frac{1}{2}$ dozyn avegaars, 10 hantzagen, 50 omhouwers;
 100 deuvel boorysers, 75 fretten, 50 craan booren, 9 schroot d^{os};
 5 stryckbancken, 10 stryckbeytels, 50 hantslagen, 5 dommekragten;
 50 kerfbylen, 100 half ronde vylen, 200 schaaf en 50 gaetbeytels;
 50 houte omslagen, 50 kopere passers, 34 nyptangen;
 50 rabat yzers, 15 paer holle schaven, 25 boor schaven;
 25 paer beschots ploegen, 5 rabatsploegen, 5 banckhaeken;
 9 bossen biesen, 15 zagen, 20 copere cruytlantaarns;
 50 kippen lont, 20 copere platen, 200 R Engels lym;
 100 tromlynen, 100 bossen tromsnaren en 100 tromvellen;
 3000 stux cruytmaten, 100 riemen tot houwens, 500 R yserdraat;
 50 schoenmaekers elsens, 10 paer trommel stocken;
 10 draagbanden voor de tamboers, 25 bossen biesen voor de lademaekers,
 samen tot..... f 150079:18: 8,

item noch van de Cabo:

20 halfamen traan;

4 jonge struysvogels, tot..... f 200:—:—.

Het schryven, daarmede eenlyck van de camer Rotterdam becomen, is van den 11^{den} April en 18 Juny 1676, ende de missive van d'heer gouverneur, Jan Bax, en raat der Caap de Goede Hoop aen haer Ed^e, gedatteert 8 December verleden, verselt met eenige hylagen, beraekende 't eyland Mauritius, per de hoeker, de Bode, van daer aen de Caap gebragt, als nader by d'aenkomende brieven onder 't quartier van de Caap staat te lesen, en by deselve voor Patrias nieuws, dat de heer admirael de Ruyter aen zyne becomen woude voor Messina was overleden; item dat dit schip, den Eendragt, omtrent Fero van 4 vreemde roovers schepen (die in 'teerste Prince vlaggen voerden) was ontmoet, doch niet aengetast, maer in 'taensien derselver eene der galjoots, die aldaer op onse retourvloot cruysten, door hun genomen.

Aen de Caap stont alles noch wel en de coorn oogst naer wensch, gelyck oock het ruylen van vee in 't lant van goede apparentie ware bevonden.

25 d^e. Jegens den avont verschynt hier de sloep van de fluyt, Janskercke, die door de stercke weste winden wat om de Oost omtrent Carawang verdreven leydt, komende dese bodem uyt Tonquin over Siam; en heeft de ondercoopman van deselve haer Ed^e overhandigt de brieven, eenlyck van den E., Dirck de Jonge, en raat in Siam mede gebragt, gedatteert 25 September jongstleden, en by 't aenkomt briefbouck te lesen.

Wesende doen ter tyt oock even off den 22^{en} September in Siam uyt Hocksieuw in China aangelant 't schip, 't Goet Begin, met tydinge, dat de zaeken

ginder vry verwert stonden, als uyt d'advysen van d'E., van Breen, die op Damiata zyn en dagelycx uyt Siam hier mede wert verwagt, buyten twyffel nader sal blycken.

Meldende die van Siam niet veel nieuws, als den noch goeden toestand aldaer; item dat de vellen handel naer wensch voort ginck.

De rys was mede daer noch wel te becomen, insonderheyt tegen 't aenstaende saysoen, dewyl 't gewas seer schoon stont, maer in 't verwarde ryck van Cambodia was een groote hongersnoot, waerom veel graanen derwaarts gevoert wierden.

De vaart der Mooren, Portugesen, Engelsen en andere op Siam, soo na de Noord als de kusten van India, scheen noch al merckelyck toe te nemen en de groote aenbreng der cleeden en lynwaten, soo op Tanassery als Siam selfs, deed Comp^s aftreck en handel der doecken meest t'eenemael stil staen.

Wyders zyn heden in Rade van India tot commandeerende schippers op de 4 aengelegde laatste retourschepen geëligeert:

de schipper, Willem Hagedoorn, op het Wapen van Alckmaer, en dien met eenen 't commando ende de vlagge over deselve vloote wert gedefereert;

de schipper, Marten Binckershoeck, op de fluyt, de Juffrouw Maria;

» » Reynier Claesen de Groot, op de fluyt, de Geele Beer, en

» » Cornelis Loefhouwer, op de fluyt, de Gecroonde Eendragt.

26 d°. Namiddags gewert ons per Javaans vaertuygh een cleen briefje, op gisteren door onsen Bantamsen resident, Willem Caaf herwaerts geschreven, eenlyck meldende:

dat de pañgeran Kiedol hem wederom hadt aengedient, hoe de Batavise borger Mardyckers de Javaanse vaertuygen, van de Oost komende, in plaats van Bantam dwongen na Batavia te gaen, en met versouckt, dat sulcx mogt verboden werden; en hoewel men hem 't contrarie en de onwaerheyt van dien hadt bekent gemaect, soo wilde hy tot meerder sekerheyt expres een vaertuygh na den hoeck van Carwan afsenden;

voorts was de Conincq noch op Turtiassa en de tollenaar Secredana dagelycx besich met de nieuwe muur aen de Westzyde der zee kant van Bantam voort op te metselen.

Ende dewyle de secretaris van haer Ed^s vergaderinge, de E. Jan van Riebeeck, voorleden week op 18 deser is komen te overlyden, soo hebben haer Ed^s heden namiddagh in desselfs plaats wederom tot die voorname vacante functie geëligeert den E. Joannes Camphuys, jongst gewesen opperhoofd van Comp^s negotie in 'tryck van Japan, als voorheenen oock lange jaaren by de generale secretarie alhier dienst gedaen hebbende ende present wesende een lith in den achtbaren raat van justitie deses casteels.

27 d°. Omtrent de middagh arriveert te deser rheede de fluyt, Janskercke, uyt Tonquin over Siam, welckers mede gebragte brieven op eergisteren al hebben ontfangen; hebbende uyt Tonquin geen schryven mede gebragt, maer het volgende cargasoen voor Batavia:

500 packen ofte 24987½ cattys diverse Tonquinse zyde;

2 » met ongewilde bethilles;

2 halve leggers met tarpentyn, ter montura van . . . . . / 111633:2:15,

ende voorts oock uyt Siam noch overgebracht:

126 lasten rys en

250 picols sappanhout, welckers bedragen mettet cargasoen van Damiata te samen is belast, en op de aenkomste van dat schip sal werden aengehaelt.

28 d°. Niet bysonders voorgevallen.

29 d°. 's Morgens metten dageraat ontsaet 'er in 't retourschip, 't Stigt van Uytregt, (voerende de vlagge ter deser rheede) heel onverwagt een onbekende brant, op welck gerugt ten eersten de schuyts en boots van de andere schepen daer aen boort gekomen wesende, soo wiert 't al tydigh al het buskruyt etc. daer uyt geligt en onderwylen niet nagelaten met alle debvoiren van water gieten als anders dat vier te blussen, en waertoe in 't eerst groote hoope scheen; want men tot de clocke acht uyren niet anders kon vernemen als een dicke, stiuckende roock, die aen backboort tusschen de groote en facke mast uytvloeygh; doch als doen de voorluycken van 't ruym geopent werdende, sloeg 'er terstont sulcke felle vlam uyt en alomme over 't schip en in 't nieuw geteerde want, datter sich onmogelyck langer menschen op off omtrent konden houden, sulcx als doen dese kostelycke bodem (Godt betert) in korten tyt voort t'eenemael tot het water toe afbrande, na dat 't selve al lange te vooren buyten de rheede, wat beoosten 't casteel omtrent de wal, gebocheert was; inhebbende daerenboven noch zyn volle, jongst aengebragte ladinge van Jamby en Palembang, bestaende in pepcr, harpuys, etc., samen ter montura van f 82914:8:12, soo dat het al een smertelyck verlies voor de Comp^s is, 't welcke Godt de Heere by andere occasie met milde zegen wederom gelieve te versetten.

Hoe dit swaere ongeluck nu eerst by gekomen off waeruyt het onstaen is, heeft men niet ten regten konnen naspeuren; werdende by sommige gemeent, dat het door het broeyen en de hitte des pepers wel mogte zyn veroorsaecht, maer het waerschyntlyckste gelyckt wel, datter door 't een off 't ander toeval voor omtrent het cabelgat by de stroo cadjangs, aldaer gelegen hebbende, off aen de cabeltouwen eenigh vier moet zyn geraecht; zynde oock noch 4 mannen vermist geworden, die men meent in 't overboort springen uyt den brant verdroncken, en oock 1 à 2 selfs onnosel verbrant te zyn; wanneer omtrent den avont eerst de vlamme uyt het wrack wierde gebluscht om 't gene in 't ruym noch onder 't water onbeschadigt mogt zyn gebleven, voor de Comp^s, soo veel mogelyck, te salveren.

Wyders is heden in Rade van India op ingediende request van den oppercoopman, Jacob van der Wayen, verstaen de gesequesteerde 15066²/₃ rd^s, door desselfs presente huysvrouwe, Maria Debesche, op 15 Decamber anno 1668 in Bengale in Comp^s casse getelt en zedert onder de Comp^s berustende gebleven, als nu aen gemelten E. van der Wayen te laten voldoen, sonder intrest en in keure om deselve hier by de Comp^s voortaan op intrest te laten off wel per wissel in 't vaderlant te doen ontfangen.

30 d°. Jegens den avont komt alhier uyt Siam ter rheede 't schip, Damiata, met een ladinge van:

495 bharen ofte 165277 suyveren thin;

306 lasten grauwe rys en

550 picols sappanhout, komende te belooopen, samen met het aengebragte van Janskercqe op 27 deser uyt Siam, / 90586:16.

De missive en verdere bylagen, hier bezyden van d'E., Dirck de Jonge, en raat in Siam ontfangen, is de originele van 25 December, welckers duplicata ons per gemelte Janskercqe mede al is gewerden en doenmaels oock genootteert; doch het schryven van den Conincq en Oya Bercquelang, nu mede overgekomen, staet op desselfs inhalinge in desen te werden geïnserieert.

Synde ons verders met Damiata oock noch toe gecomen de Chinase papieren, met het schip, 't Goet Begin, uyt Hocksieuw in Siam overgebragt, en bevonden eenlyck twee briefjes aen haer Ed^e, 't eerste van de adsistenten, Juriaen Andriessen Muninck en Marcus Stroelius, van den 16^{den} December 1676; wanneer d'opperhoofden 2 dagen in de stadt Hocksieuw aengehouden waren en hun gelast hadden 't schip, 't Goet Begin, in alle stilte naer Siam voort af te senden; ende 't andere van gemelte opperhoofden d'E., Gillis van Breen en Jacob Schagen, de dato 19 November, wanueer zy weder uyt haer kort arrest ontslagen en in gelycke vryheyt als te vooren in de logie binneu Lamthay gelogieert waren; uyt welcke briefjes als andere documenten, wegens den verwerden en slegten toestant van Comp^s negotie aldaer, alsmede wegens de groote voorgevalle veranderinge met de nieuwe Tartarische regeeringe kortelyck het volgende sullen aenhalen.

Na dat de E. van Breen met de schepen Schielant, 't Goet Begin en Marcken den 14ten Juny verleden jaers van hier geseylt was, quamen zy den 18^{den} July daer na behouden voor Hocksieuw in de bhay van Sothia aen te landen en korte dagen daeraen off den 29sten d^o. oock 't hoecker, de Brantgans (na Canton gedestineert geweest, maer uyt eenige Chinese geruchten, daer omtrent vernomen, dat Coxinja met zyn zeenagt die plaets hadt beseth, voorts na Hocksieuw gestevent); wanneer zy door den doen regeerenden Conincq Singlamough met alle respect en ongemeen genoeghen verwellekomt en tot den handel toegelaten wierden; sulcx sich alles na wensch schieen toe te dragen; maer, na dat 'er nu goede partye der goederen en insonderheyt peper, swavel, loot, salpeter, etc., hoewel tot vry sobere en slegte pryzen gecontracteert en ten meerendeele (na de oude gewoonte der Chinesen) aen des Conincx factours geleverd waren, soo liep het vry wat langh aen, dat men met die trage luyden tot geen liquidatie en een effen reequeningh conde geraeken, en in al dien tyt de ware constitutie des Chinesen ryx en den toestant der Tartaren, hun vyanden, niet doorgronden, tot dat men op den 24sten October een gants onverwagte revolte in alle de straten en volckeren der stadt vernam met tydinge, dat Singlamonghs oom en veltheer van zyn leger, tegen de afgecome magt der Tartaren sich niet bestant oordeelende, hem vrywilligh met al zyn volck aen hun overgegeven hadt, en oversulcx de stadt Hocksieuw nu mede weder onder de heerschappy was geraeckt, als hebbende de Conincq Singlamough self en al de gemeente hun hair in een dagh na de Tartarise wyse af doen scheeren en op beloften van pardon, dat jock alsoo weder, doch door macht gedwongen, op hun

genomen; wesende egter in al dese tumulten en veranderinge ons volck geen de minste moeyenisse off overlast aengedaen, maer alles onder de gemeente, insgelycx seer stil, toegegaen en in korten tyt in ruste gebragt; terwylen voorts na verloop van eenige dagen op 12 December onse 2 opperhoofden, d'E. van Breen en Schagen, gelyck oock die van de Deense vrunden, door den Conincq Singlamongh ten hoof ontboden wierden om in zyn geselschap den nieuwen Tartarsen veltheer te gaen begroeten, soo als oock sonder eenigh gevolgh geschiede; doch d'onse, na gedane complimenten menende weder na huys te keeren, wierden in de stadt (sonder te weten waeromme) 5 dagen in arrest gehouden en doen weder naer de logie gelargeert, alwaer men sich nu noch bevont, versien als in voorige tyden met een Tartarische magt tot bewaringe, soo binnen als buytens huys, sonder evenwel van iemant in 't een off 't ander benadeelt te werden en met veel meer reputatie als de Deenen, wyl die hun retret en toevlugt by ons volcq hadden moeten soecken.

En dewyl het vertrecken eeniger schepen by de Tartaren tot nader ordre van 't hoff was verboden, soo hadt men aen 't Goet Begin gelast, maer in alle stilligheyt naer Siam af te zeylen, terwyle de andere bodems daer noch bleven leggen, al hoewel alle van malcanderen gesepareert, als 't hoecker de Brantgans aen de brugh van Hocksieuw onder de magt der Tartaren, Marcken midden in de revier aen de groote tooren, en daerby oock de Deense fluyt de Gulde Fortuyn; item 't schip Schielant buyten onder Tinghay; en wiert de Hocksieuwse rivier beset gehouden door wel 100 Coxinse joncken, dewelcke egter onse vaertuygen op en af vrywilligh en met alle beleeftheit lieten passeeren, dat anders gants onmogelyck soude wesen; schynende Coxinja, die zyn hof althans in de stadt Chinchieuw hielt, het noch tegens de Tartaren te willen uythouden en hun alle mogelycken afbreuk toe te brengen, gelyck zy oock aen de zeestranden daer en elders vry den meester speelden, maer den uytslag daervan kan men niet raden, noch selfs den duystereu toestant van dat soo verwerde, machtighe en groote ryck gants niet doorgronden.

Heden is by extraordinary vergaderinge in Rade van India gedelibereert over den grooten ommeslagh op 't eylant Ceylon en op en over verscheyde voorname en emportante saecken aldaer, als wegen het verminderen van 1000 koppen der sware besettingen ginder, alsulcx geresolveert en besloten, als by 't resolutieboucq onder huydigen dato in 't breede nader staat geëxtendeert.

31 d°. Op de middagh arriveert uyt het vaderlant over Caap de Goede Hoop 't schip, Nieuw Middelburg, zynde voor reequening der camer Zeelant van voor Vlissingen afgeseylt den 19^{den} Juny 1676 met 301 zielen, als te weten: 98 militairen, 197 zeevarende, 3 vrouwen en 3 kinderen, waervan 'er aen de Caap zyn aen lant gegaen, 10 militairen en 13 zeeluyden, en van daer weder over gekomen 23 militairen en 13 zeeluyden; item gedurende de reyse overleden 10 militairen en 22 zeeluyden, soo dat dese bodem hier nu noch te lande brengt 101 militairen, 175 zeeluyden, 3 vrouwen en 3 kinderen, samen 282 koppen, en daerenboven een inladinge voor den Indischen ommeslagh van de naervolgende contanten, coopmanschappen en nootlykheden:

- 54700 guldens aen diversche contante spetien;
 13 stucx swarte lakenen, 50 stucx hoeden, 27223 £ staaf yser;
 2559 £ gerffstaal, 50 vaten gesorteerde spyckers;
 16 leggers France wyn, 50 vaten mom;
 82 vaten vlees, 45 halfamen olyven oly;
 85 riemen schryf papier, 9 vaten cryt;
 405 heele en 201 halve leggers in schoven, 40 balen Hollants zeyldouck;
 1000 hantgranaten, 10 dreggen, 45 riemen lont, 12 soet vylen;
 50 teer en 50 wit quasten, 200 gudsen en vermoortjens;
 59 steek beytels, 100 ronde en drie kante vylen, 50 calfaat beytels;
 100 schaaf en 25 kantduym beytels, 15 steek beytels;
 500 stucx diverse deuvel en nagelbooren, 500 avegaars;
 38 houte omslagen, 50 calfaat hamers, 30 dryf hamers;
 60 dryf yzers, 50 hamertjes, 100 coxbylen, 50 kerfbylen;
 25 dissels, 12 cuypers dissels, 20 baersen, 50 houweelen;
 50 troffels, 25 halve ronde dissels, 15 cuypers steek beytels;
 50 copere slonsjes, 20 cruytlantarns, 100 stucx slootplaten;
 75 timmermans dissels, 8 blockemaekers dissels;
 26 pund gudsen, 84 draybeytels, 10 kraan zagen;
 10 stellingh zagen, 17 treckzagen, 10 hantzagen;
 20 snymessen, 8 steekmessen, 8 haalmessen, 8 knypmessen;
 50 soodesteekers, 100 breede spaden;
 27 stucx gesorteerde masten, 10 stucken yser canon;
 81969 £ divers touwercq, 157861 ysere kettingcogels;
 9000 stucx Vlaemse steen, 55 zeynligters;
 14000 » mopklinckert steen, 16 kaerten der Indische zeekusten;
 129841 £ diverse gesorteerde ysere hoepen;
 15 stucx copere ketels, 10 copere aakers;
 50 compassen, 5 peylkompassen;
 25 compaslampen;
 250 schoppen, 25 ronde lampen.

Het briefje, ten geleyde van dit schip der camer Zeelant becomen, is gedatteert . . Juny 1676 en het schryven van den heer gouverneur, Joan Bax, en raat aen Caap de Bonne Esperance van den 30sten December passado, verhalende onder anderen, hoe dit selve Middelburgh achter om omtrent Fero door 4 cloucke France oorlogh schepen was geattacqueert geworden, maer sich loffelyck gequeten en de Francen doen vluchten hadt, schynende na alle apparentie de eygenste, die d'Eendragt mede ontmoet en by hun doen voor roovers aengesien waaren.

De uytgesonde volckeren tegen onse vyandlycke Hottentos van Gonnema waren met een buyt van 165 runderbeesten en 30 schapen terugh gecomen en die noch vry grooter souw syn geweest, indien zy lieden niet te vroegh van d'onsen hun komste kennisse gehadt en sich alsoo tydigh alle door de steyle bergen ter vlugt begeben hadden.

't Jacht Voorhout, na Madagascar gesonden, was soo even op 29 November met een getal van 254 slaven daer geretourneert en soo oock noch 't schip, de Vryheyt, uyt het Patria van Enckhuysen aangelant, met een blyde tydinge, hoe dat de geheele retourvloote onder den heer out directeur generael, Nicolaes Verburgh, op 15 en 16 July 1676 behouden in de havenen onses lieven vaderlants ware gearriveert, waervoor Godt d'Heere ten hoogsten moet gedanckt zyn, wesende van gemelten heer Verburgh met dit selve schip, Middelburgh (dat bevoorens omtrent Fairhil de voorgemelte retourschepen hadt gerescontreert) oock noch ontfangen een cleyn advisie uyt het schip, Ternaten, aen haer Ed^s van den 26^{en} Juny 1676, al seylende geschreven, eenlyck tot bekendmaking van hun goeden welstant en voorspoet, tot dien tyt toe geduirende de reyse gehadt.

Namiddaghs gewert ons met Javaans vaertuygh een briefje van onsen resident, Willem Caaf, tot Bantam geschreven van volgende teneur:

seker Batavia's borger, Boudewyn Ridderson van Brugge, omtrent 3 maenden daer huys gehouden en sich in Conincx dienst begeven hebbende om met zyn schip na Souratte voort te raeken, had men eyndelyck in versekering gekregen en goet gedagt neven desen herwaerts over te senden;

d'Engelse vrunden hadden den Conincq op Turtiassa met een schenckagie wesen begroeten en daerdoor een vaertuygh met spialuter (van den borger, Abraham Wys gecogt en by den Bantamsen tollenaer, Secredana, aengehaelt) weder gelargeert gekregen;

gemelte Engelse hadden aen onsen resident verhaelt, dat de Conincq onder andere discoursen soude hebben tegens hun gesezt, dat hy niet en wiste, waerom de Batavise Mardyckers, etc. de vaertuygen, van d'Oost na Bantam willende, omtrent Carwang waernamen en per force mede na Batavia deden gaen en sulcx geen teeken van vrundschap was, ende dat hy daerom 20 vaertuygen wilde derwaerts zenden om, die Mardyckers vindende sulcx te doen, als dan vyantlyck te laten aentasten, hoewel tot noch geen preparatie wiert gemaectt en daerom van de waerheyt oock getwyffelt; doch had gemelte Conincq heymelyck van Turtiassa 4 vaertuygen na Sampan aen Radja Troena d'Jaja geschickt met een brief en versouck, dat hy doch Japara de Hollanders weder wilde afhandigh maeken en dan eens een keer na Bantam doen om mondelingh 't samen te spreken, soo dat in alle gelegentheden te blycken quam de Batamse Conincq een heymelyck vyand van de Comp^s te wesen; hebbende pangeran Koelong oock een vaertuygh gereet om onder den naem van Cheribon na Codoes te verseylen en na bescheyt op de voorheen gesonde brief van pangeran Maas te gaen vernemen, terwyl men daer in lange geen tydingh of vaertuygen van d'Oosten hadt gehadt;

d'Engelse, President, lagh byna met peper volladen en stont tegen 12 à 15 February uytterlyck na Engelant af te gaen;

de Deense resident, Pauli, had 2 vaertuygen met cust cleeden en 10 picols amphioen over Cheribon na Grissee gesonden, en werwaerts hun schip, de Witte Fortuyn, met gelycke cargasoen oock stont te volgen en van Rambangh partye timmerhout te haalen, als 't in dees tyt soo maer lucken wilde.

Dese maent zyn van verscheyde om en afgelege plaetsen hier ter stede
aengekouen een getal van 76 stux, groot en kleene vaertuygen,
samen bemant met 364 coppen, als te weten:

- 3 vaertuygen van Bantam met 12 mannen, 6400 stux aerde potten en tresselen, 50000 stux oude pinangh, 1650 potten met calcq, 300 stux kleene ysere pannetjes en 1500 stux oude clappus;
  - 2 van Johor met 14 mannen, 800 stux cadjangs en 2 picols thiu;
  - 6 » Samarang met 30 mannen, $19\frac{3}{4}$ lasten rys, 17700 gedroogde vischbaggers, 10 stux slaven en slavinnen, 1100 oude clappus;
  - 4 » Pamalang met 19 mannen, 54 potten met oly, 9500 stux oude clappus en 88000 stux oude pinangh;
  - 3 » Pahangh met 17 mannen, 2 picols wax en 4 picols zeekroos;
  - 1 » Calianjer met 4 mannen, 500 stux zuyker jaty, 3 lasten zout, 300 bossen tamarinda en 5000 gedroogde vischbaggers;
  - 2 » Palembang met 12 mannen, 1022 picols en 60 cattys peper, 3000 @ Bankas yser, 40000 stux oude pinang, 800 stux gindiens, 10 corgies matten en 80 bossen rottangs;
  - 4 » Benckalis met 33 mannen, 1150 stux cadjangs en 6100 stux vischkuyten.
  - 9 » Cheribon met 43 mannen, $17\frac{3}{4}$ lasten rys, 115 korven swarte zuyker, 110 potten oly, 1900 stux oude clappus, 170 rysmanden, $1\frac{1}{2}$ last boontjens, 300 stux gorgulets, 22300 stux arracx pulleties en 2500 stux aerde te tressellen;
  - 6 » Packalongen met 24 mannen en 16 lasten rys, 750 bossen pady, 4100 stux oude clappus en $6\frac{1}{2}$ picols ajuyn;
  - 4 » Sombaar met 16 mannen, 11 lasten rys, 3600 stux suyker sombaar, 850 bossen pady en 800 stux oude pinang;
  - 5 » Japara met 20 mannen, $15\frac{1}{4}$ lasten rys, 35 potten oly, 1400 bossen pady en 11000 stux kneppel zuyker;
  - 6 » Tegal met 24 mannen, 17 lasten rys, 850 bossen pady en 1600 bossen zuyker jaty;
  - 3 » Intie [sic] met 17 mannen, $5\frac{1}{2}$ lasten rys, 70 korven groene toebacq en 50 bossen pady;
  - 5 » Grisse met 16 mannen, 3 lasten rys en 3000 bossen zuyker jaty;
  - 4 » Rimbang met 16 mannen, 760 stux balcken en 1170 stux plancken;
  - 1 » Barbos met 4 mannen, $1\frac{1}{2}$ last rys en 500 stux zuyker sombaar;
  - 3 » Cherita met 12 mannen, 6600 stux oude clappus en 4050 stux oude pinangh;
  - 1 » Bima met 13 mannen, 10 stux slaven en slavinnen en 1 pack witte cassa;
  - 1 » Bralam met 4 mannen en $2\frac{1}{2}$ lasten rys;
- 71 stux vaertuygen, die transporteere.

71 stucx vaertuygen, per transport.

2 vaertuygen van Batang met 8 mannen en 10 lasten rys;

2 van Damacq met 8 mannen, 6½ lasten rys en 200 stucx plancken;

1 • Malacca met 10 mannen, 2 picols wax, 100 stucx aerde schotels,
5 corgies salempouris, 4 corgies chitsen, 5 corgies committers, 10
corgies patualen, 200 bossen rottangh en 2 picols poetsiock;

t'samen 76 stucx verscheide inlantse en borger vaertuygen, te samen en generalycq
hier te merckt aengebragt hebbende 't onder gespecificeerde:

128¼ lasten rys;	800 stucx gindjens;
3 • zout;	300 • gorgulets;
½ last boontjes;	1000 bossen rottangh;
6½ picols ajuyn;	10 corgies matten;
70 korven groene toebacq;	6100 stucx gesoute vischkuyten;
115 • swarte zuyker;	20200 • zuykeren, soo jaty, sombar, als catoepa;
4 picols wax;	300 bossen tamariuda;
4 • zeekroos;	3000 & Banckaas yser;
2 • poetsiock;	170 stucx rysmanden;
2 • thin;	22300 • arracx pullekens;
1400 stucx aerde potten en tresellen;	760 • balcken;
182850 • oude pinangh;	370 • plancken;
1650 potten met calcq;	1 pack witte cassa;
300 stucx ysere pannen;	5 corgies salempouris;
24700 • oude clappusen;	4 d°. met chitsen;
1950 • cadjangs;	5 • committers en
18200 • gedroogde baggers;	10 d°. patualen.
1022 picols en 60 cattys peper;	
199 potten met oly;	

Waer tegen wederom van hier zyn afgegaen 92 stucx verscheide vaertuygen
na d'onder genoemde plaetsen, als:

3 vaertuygen naer Chiassam met 185 rd^s aen cleeden;

2 naer Intche Pragy met 55 rd^s aen cleeden;

3 • Sumbawa met 220 rd^s aen cleeden;

15 • Tegaal met 967 rd^s aen cleeden en 6 rd^s aen out yser;

8 • Packalongen met 580 rd^s aen cleeden en 20 rd^s aen contanten;

4 • Rembang met 250 rd^s aen cleeden;

20 • Cheribon met 75 rd^s aen amphioen, 154 rd^s aen porceleynen,
65 rd^s aen out yser, 50 rd^s aen benjuin, 36 rd^s aen ysere pannen
en 700 rd^s aen cleeden;

1 • Caranganjar met 26 rd^s aen cleeden;

1 • Timor met 100 rd^s aen cleeden;

3 • Bima met 505 rd^s aen cleeden en 24 rd^s aen out yser;

1 • Benkalis met 30 rd^s aen cleeden;

61 stucx vaertuygen, die transportere.

61 stucx vaertuygen, per transport.

1 vaertuygh naer Barbos met 40 rd^s aen cleeden;

2 naer Amboina met 62 rd^s aen cattone gaaren, 700 rd^s aen porceleynen, 40 rd^s aen ysere pannen, 20 rd^s aen Chinees papier en 51 rd^s aen out yser;

7 » Japara met 100 rd^s aen porceleynen, 150 rd^s aen amphioen, 24 rd^s aen out yser, 25 rd^s aen benjuyn, 75 rd^s aen ysere pannen, 50 rd^s aen arracq en 242 rd^s aen cleeden;

4 » Grisee met 101 rd^s aen porceleynen, 65 rd^s aen benjuyn en 140 rd^s aen cleeden;

4 » Sombar met 270 rd^s aen cleeden;

2 » Javana met 175 rd^s aen cleeden;

3 » Palembang met 360 rd^s aen cleeden;

1 » Samarangh met 80 rd^s aen cleeden;

1 » Surabaya met 12 rd^s aen porceleynen;

4 » Bantam met 250 rd^s aen schilpatshoorn, 600 rd^s aen zyde pelangs, 60 rd^s aen porceleynen en 125 rd^s aen zuykeren;

2 » Palembang met 100 rd^s aen contanten en 90 rd^s aen cleeden;

t'samen 92 stucx verscheyde inlantse vaertuygen, dewelck gesamentlyck van hier hebben afgevoert de onder gemelte cleeden en andere coopmanschappen, te weten:

4995	rycxdaalders aen diversche cleeden;	62	rycxdaalders aen cattone gaaren;
150	» » out yser;	20	» » Chinees papier;
120	» » contanten;	50	» » arracq;
225	» » amphioen;	250	» » schilpatshoorn;
1127	» » porceleynen;	600	» » zyde pelangs en
140	» » benjuyn;	125	» » zuykeren;
151	» » ysere pannen;	somma 8015 rycxdaalders.	

En waarenboven noch vier andere vaertuygen ledigh zyn vertrocken, die niet dan een pascedulle hebben mede gevoert.

Ingevolge van de opgevinge der dootgravers zyn dese voorleden maent alhier ter plaetse overleden en met kennisse ter aerden gebragt:

42 Comp^s dienaeren;

5 borgers;

5 Duytse vrouwen;

6 » kinderen;

5 swarte mans;

3 » vrouwen;

6 » kinderen;

3 slaven en slavinnen;

t'samen . . . . 75 overledene, behalve welcke egter noch eenige vreemde slaven, oock Mooren, Chinesen, Maleyers, Balyers, Javanen en andere natien, hier remoreerende, wel komen te sterven, welckers getal niet en zy te weten ofte aengetekent wert.

Daerentegen zyn in dese voormelte maent wederom alhier in de Christelycke gemeente deser stede gedoopt:

14 Nederlantse kinderen;
 53 inlantse d^{os} der Portugese gemeente;
 11 " " " Maleytse gemeente;

t'samen..... 78 gedoopte, doch buyten welke een vry grooter getal van kinderen alhier noch is en wert geboren, soo van allerhande vreemde inwoonende natien als slaven, die niet en werden by 't Christendom opgebragt ofte oock in getal konnen werden geweten.

Insgelycx zyn oock in de Christen kercken deser stede getrouwt:

2 Comp^a dienaeren;
 15 Mardyckers, inlanders en
 2 slaven;

t'samen..... 17 paar getrouwt.

By den E. fiscael, Pieter Pauw, en gecommiteerde uyt den achtbaren raat van justitie is op dato deser gevisiteert Michiel Carstensen van Westrysen, mattruos, die op de werff van den equipagie meester was verdroncken.

En soo mede by den E. landdrost en gecommiteerde schepenen op 10 deser Bola van Baly, die buyten de Diestpoort agter juffrouw Cuylenburg was vermoort.

Buyten dese stadt en onder de gehoorsaemheyt van Comp^a limiten in 't ryck van Jaccatra, sorteerende onder 't opsicht van den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, zyn althans bevonden met kennisse te remoreeren een aental van 4456 Javanen, alle manspersoonen, sorteerende in de ommelanden rontsomme, als volgt:

764 by de schans Jaccatra;
 370 by de rivier Crokot;
 569 buyten de poort Uytrecht;
 980 " " poort Diest ende
 1773 by diversche particulieren;

t'samen..... 4456 Javanen.

February Anno 1677.

Primo February. Namiddags ontfangen per inlants vaertuygh een missive van den heer admirael, Cornelis Speelman, van voor Tegaal aen haer Ed^e geschreven uyt het schip, de Veluwe, dato 9 deser, verselt met verscheyde bylagen en daer onder oock 2 briefjes van den coopman, Jacob Couper, aen haer Ed^e, van dato 30 December 1676 en 3 January deses jaers, alle van al sulcke relatie, als kortelyck uyt deselve hier onder zy ter neergesteld.

Missive van den heer Speelman.

Na zyn Ed^e vertreck van hier hadt men tot noch veel tegen spoedigh weder ontmoet, doch egter al ten eersten de sloep, de Nagtenael, voor af naer Samarangh en Japare geschikt om den Japaersen gouverneur als den Maduresen prince tydige kennisse van zyn Ed^e komste te geven en met een spoedige kuntschap van den toestant der zaeken ginder terugge te brengen; dewyl men van eenige geruchten, dat de Westerplaetsen van Samarangh, Demacq, Tegal en al tot by Cheribon onder de Maduresen souden zyn geraeckt, niet sekens tot noch konde oordeelen.

Onderwylen waren de nodige krygs en scheeps ordres over de vloote geëmaneert en bestelt en alles in soodanigen goet postuur, dat men aenstonts wel een geweldige lanttogt souw komen doen; haer Ed^e ordres had d'heer Speelman oock de raatpersonen gecommuniceert en ieder derselver belooft met raat en daat in alle voorvallen als eerlycke mannen hun te sullen quytten.

Goede partye hart broot voor eenige extra ordinary voorvallen en velttogten, alsmede 20 gemeene bassen tot cleyn vaertuygh, item eenige leggers gesneden arack waren voor den treyn noch van nooden, dewyl de inlantse soldaten hun arracq rantsoen alle wel uyt mochten [*sic*]; en meende zyn Ed^e 2 à 3 snedige inlantse vaertuygen tusschen Batavia en Japara in 't vaerwater te houden om doorgaens van advisen over en weder gedient te mogen wesen.

Den 5^{den} January was men Cheribon gepasseert en den 7^{den} met de vloot voor Tegaal eerst connen ankeren, van waer d'heer Speelman per een expres afgesonden vaertuygh met eenige onser Maleyers was berigt, dat die van Cheribon

sich onder de Maduresen hadden begeven onder 7 diverse articulen van accoort, 't gunt de gouverneur selve zyn Ed^e hadt laten weten, en dat de Maduresen met partye vaertuygen en omtrent 130 man uyt den naem van Radja Troena d'Jaja daer waren; en scheen het, dat die luyden (hoewel 'er zeer veele naer elders gevluchtet waren) om de groote beloofde vryheden liever onder den Madurees, als den Mataram wilden blyven; egter de gouverneur sich oock hebbende laten ontvallen, dat, indien wy den Sousouhounang hulpe wilden bewysen, dan wat haestigh na Japara mosten voortgaen en het na apparentie voor de Comp^e geen groote moeyte zouw zyn de afgevalle en besette Mataramse zeehavenen weder onder haer ouden heer te herstellen.

De Bantammer scheen sich met Cheribon oock te bemoeyen en souw aen de Maduresen hebben versogt die plaets, om dat hem daer veel aengelegen was, niet te willen verstrueeren; doch wat verder der Maduresen voornemen was, hadt men niet connen ontdekken, maer wel, dat Troena Jaja met de Maccassaren gants over hoop lagh en deselve om hun grootsheyt en strooperyen van Madura en al zyn landen uyt geset en selfs eenige dier hoofden doen crissen hadde.

Tot Tegaal de heer admirael eerst op 7 January een Moor en eenige onser Baliers afgesonden hebbende en daerna met eenige chaloupen persoonlyck selve te lande getreden zynde, had men van dien gouverneur, Wiera Soeta, groote onderdanigheyt bespeurt, met verclaringe, dat de Sousouhounangh zeer na den admirael verlangde en zyn ryck t'eenemaal onder de zorge van zyn E. wilde stellen, gelyck zy met de negoryen onder Tegaal oock deden, met versouck van bescherminge en waerop hem dan een Prince vlagge en acte van sauvegarde verleent was, om dat men daer en elders geen sloepen ter adsistentie konde laten en om te ondervinden, of de Maduresen daer aen de Comp^s meditatie 't behoorlyck respect souden defereeren, als hebbende bevoorens dese plaets oock al gebrantschat en 5 Tegaalse vaertuygen, in hun troep na Cheribon mede genomen; om dan partye beloofde rys, beesten, etc. van dien gouverneur en oock tot Sombar, etc. te erlangen (daer de regenten, na men berigt was, het met de Mataram wel meenden en over d'heer admiraels comste zeer verblyt waren) souw de luytenant van 't prauwenhuys met de chialoup Egmont daer noch een wyle vertoeven en soo langs alle havens na Japare op stoppen om by ruymte van rys noch een bodempje à 2 tot afhaal terugh derwaerts te konnen senden.

d'Heer Speelman lagh nu gereed om na Samarangh en Japare direct voort te gaen, wanneer men daer de saecken in alles beter souw keunen penetreren en haer Ed^s prompt van adviseeren en daer jegens oock weder prompte ordres verwachten; en dewyl zyn E. op 't sluyten deses was berigt, op Japara alles noch wel, maer de rys seer duir was, soo souw men van al de wester plaatsjens soo veel mogelyck dat graen voor de Comp^s sien op te samelen, om datse daer noch tot 25 rd^s 't last wiert verkogt, maer mosten onse Mardyckers voor ider prauw boven den thol wel 15 rd^s betalen, waerover de Tegaalse gouverneur egter nu niet gemoeyt ware, maer ligt in d'aenstaende negotiatie mede van gesproken souw connen werden.

De Maduresen had men oock noch verstaen, dat hunnen roof uyt Damacq en Samarang te lande naer Kodoes en Javana vervoerden; de Japaerse gouverneur gaerne hadde gesien gehadt, dat ons volck van Japara hun die hadden ontsiet, maer sulcx was by Sr. van der Schnir tot de comste van d'heer admirael gedeclineert en al van bedencken om hun staende de mediatie sulcx feytelyck af te nemen, waerover haer Ed^s consideratien oock niet te onpas sonden couen; ende stonde d'heer Speelman niet na te laten, alles ten meesten dienste van de Comp^e en haer Ed^e vernoegen te betragten en uytte voeren.

Volgen de briefjes van den coopman, Jacob Couper, aen haer Ed^s, de dato 30 December en 3 January.

Den 29sten December was hy voor Cheribon gekomen en den 30sten d^o. daer aen lant geweest, vernemende, datter byna niet een last rys te becomen was, waerom hy naer Tegaal meynde voort te gaen om te sien, of daer oock niet te haelen viel; hebbende de Cheribonse gouverneur verhaelt, dat de Maduresen al tot 2 maelen die plaets op geëyst hadden en of wel hy verclaert hadt, sulcx in de dispositie stint van zynen Prince, die aen 't hof van Mataram was, soo scheen hy egter niet genegen gemelte Maduresen by aenkomst eenigen tegen stant te doen, te meer men daer rugte, zy te lande al dicht tot de Mattaram soudon genadert en de regeeringe of 'tryck des Sousouhouangs aen zyne 4 soonen verdeelt souw overgegeven zyn, hoewel die malcanderen noch al even ontrouw schenen, en sulcx ligt wel meer verwervinge voortbrengen mogte.

Volgt het tweede briefje van den 3^{den} January.

Voor Cheribon hadt Sr. Couper 6 Bantamse oorlogs vaertuygen vernomen, die gekomen waren om die plaets te adsisteren, maer de regent, Raxanagara, niet genegen zynde, hy aenkomst der Maduresen, sich te defenderen, soo waren die Bantammers misnought weder na huys gekeert.

Primo January verscheen hy voor Tegal, werdende van den gouverneur zeer vrundelyck verwellekomt, onder belofte van partye rys en koebeesten ten eersten te zullen beschicken; maer onderwylen die noch uyt het lant mosten komen, verschenen daer 's anderen daegs 24 vaertuygen met 2 Madurese grooten, die ten eersten nre boven voeren en den gouverneur, Wira Souta, by hun ontboden en lange met pitsiaarden, sonder dat gemelte Maduresen onse Mardyckers, daer in ladinge leggende, of oock de boot van Sr. Couper eenige moleste aen deden, maer na dien 'er naderhant de gouverneur niet weder (om de presentie der Maduresen) was te spreken en de sabandar verclaerde, dat zy wegen 't overgeven dier plaetsen in bespreck waren, maer binnen 10 dagen wel eenige rys souw gereet zyn, hoewel doen noch niet een correl hy de hant; soo stont Sr., Couper voort na Packalongen en verder om d'Oost te gaen, terwylen de gouverneur egter beloofd hadde, met alle vermogen partye rys te sullen doen opsamelen en daarvan dan nae Japara advys

geven, hoewel d'ordinary traagheyt der Javanen sulcx al wat deed twyffelen en de schandelycke lafheyt dier volckeren, om hun onder 't bedwangh der Maduresen te begeven, langs soo meer bespeurt wiert, etc.: gelyck dit alles breeder en omstandiger by voorsz advysen in 'taenkoment brielboek onder 't quartier van Japara kan werden naergelesen.

Heden ontfangen noch per inlants vaertuygh van den Maleytsen Bataviasen ingeseten, Intche Lanangh, een missive van den Conincq van Cambodia, dewelcke na translatie in onse tale luyt, als volgi.

Dese brief wert geschreven uyt een suyvere, opregte genegentheyt, die onveranderlyck is van den Conincq van Cambodia, waermede hy de schatten zynes herten uytstort aen den heer Gouverneur Generael ende de Raden van India, die Batavia regeeren en van wegen haer hoogheyt vermaert, alsmede over haer groote wetenschap en vernuftigheyt van alle menschen gepresen werden; die Godt wil zegenen met een lanck leven en veel geluck in dese werelt; verders den brief en schenckagie, door den Gouverneur Generael en Raden van India met nachoda Lipat gesonden, heeft Jan de Pertuan wel ontfangen, maer daerna is de oude Jan de Pertuan komen te overlyden en zyn soon is in des vaders plaetse gesuccedeert; de schenckagie, bestaende in 3 ellen fyn root laken en 6 stucken bethilles Ternatanes, nevens de brief is door Jan de Pertuan met eere, gelyck van groote Coningen gebruyckelyck is, ingehaelt en was oock van herten aengenaem; verders wat Cambodia aengaet, is nu in groote swaerigheyt en tot noch in geen ruste; dierhalven heeft Jan de Pertuan van nachoda Lipat 4 bassen geleent, 'tgeene versoucke, de Gouverneur Generael en Raden van India nachoda Lipat niet qualyck gelieven af te nemen; want Jan de Pertuan is nu in groote noot; en de reden, waerom Jan de Pertuan die bassen heeft geleent, is, omdat wel weet, de Gouverneur Generael en Raden van India tot Jan de Pertuan genegen zyn; en indien die bassen mogten gebroken of verlooren werden, Jan de Pertuan salse, wanneer Cambodia weder in vreden is, vergoeden; en indiender iets in Cambodia mogte wesen, dat de Gouverneur Generael ende Raden van India gelieven ol begeeren, Jan de Pertuan sal 't zeer gaerne geven en laten volgen; voor dees tyt heeft Jan de Pertuan aen den Gouverneur Generael en de Raden van India niet anders te senden, dan een picol wax en een picol gommelack, 'tgeene versoneke, alshoon geringh is, niet gelieft te versmaden, want het geschiet alleen tot een teeken van vruntchap.

2 d°. Is in Rade van India tot equipagiemeester van Malacca, in plaets van den gints overleden, Jan Joosten Bal, wederom verkosen de schipper, Barent Ysbrants Visser.

3 d°. 's Morgens senden haer Ed' per inlants Javaans vaertuygh een missive aen d'E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en raat tot Japara, gister avont getekent en van volgende advertentie en substantie:

hoe hier zedert zyn E. vertreck weder 5 schepen uyt het vaderlant zyn aengelant met verscheyde Patriase nouvelles en geen quade tydingen;

dat oock 't jacht, de Zyp, uyt Canton zy terugh gecomen met slegte negotie; en van llocksieuw over Siam tydinge is, hoe met de veranderinge der regeeringe tot de Tartarise kant aldaer de handel mede gants tegen d'eerste goede beginselen scheen zeer sober af te zullen loopen;

dat, dewyl men hier noch zeer sober van rys is voorsien, na de Japaarse advysen zeer wert verlangt om te verstaen, of de Oosterse quartieren van dat nodige graan, oock door den heer Speelmans toedoen, sullen hebben connen eeniger maten geholpen werden;

dat hier veelerhande geruchten loopen van Java's Oostkust en onse vloot, derwaerts uytgeset, waervan met de verwagte advisen de regte sekerheyt wert verhoopt, meldende de Bantamse tydingen van een groote jalousie van dat hof over onse adsistentie aen den Mattaram;

dat, indien de borger, Christoffel Boudewyns, gelyck de coopman, Bartelse, hier heeft voorgegeven, op Madura soude vermoort en zyn vrouw en kinderen by de stroopende Maccassaren gevangen zyn, alle devoir tot haer verlossinge aengewent dient;

dat hier 't schip, Alckmaer, neven drie fluyten, gereet zyn om tegen 10 à 12 deser na 't vaderlant af te gaen ende, Godt betert, 't schip, 't Stigt van Uytregt, op 29 January te deser rheeде ongeluckigh is verbrant;

en onderwylen, voor 't sluyten deser, noch zyn ontfangen de advysen van den heer, Speelman, en raat de dato 9 January, van voor Tegaal geschreven, waerby met verwonderinge de groote progressen van Radja Troena d'Jaja zy vernomen. doch, alsoo alles noch zeer los staat, hoopen haer Eds in korten van nader en sekerder advysen te zyn gedient, ende daerop dan oock sonder uytstel het nodige te antwoorden.

Namiddagh ontfangen per inlants vaertuygh een brielje van den bouckhouder, Pieter Schuyftangh, uyt Palembang van den 21^{en} des afgeweken maents, niet notabels meldende. als dat de pangeran Ratoe na boven in 't land was vertrocken om sich van eene infantse besmette sieckte te laten genesen;

de Bantamse afgesondenen waren in geselschap van eenige Palembangse grooten weder na huys gekeert, soo om tusschen die 2 rycken, een nader alliantie te maken, als om eenigh metael of yser canon tot Bantam te bemachtigen.

4 d^e. Voormiddaghs werden de brieven des Coninx van Siam en den Oya Bercquelangh, op 30 verleden maents met Damiata hier gecomen, ingehaelt en by zyn Edelheyt gebragt door den E. ontfanger, Willem van Outhoorn, sabandar, Ocker Ockerse. en coopman, Jan Parve, nevens den schipper van 't schip, Damiata, staende eenlyck de soldaten in de hooftwagt deses casteels in 't rincket gerangieert, doch wierden egter op de overleveringe 7 canonschooten van de punt de Diamant losgebrant; en is doen voorts deselve ontfangen missive na translatie uyt de Siamse tale bevonden van volgenden inhoud.

Een brief van 't Siou Praya, Siry Derma, Radja Diezit, Tchadja Amatien Zit, Pipit Dry, Taurata, Cossateboedy, Pipery Bercarma Pohat, Coninck van Siam, en komt aen den Gouverneur Generael en de Raden van India, die een brief uyt een zuivere, opregte genegentheyt hebben geschreven aen den Conincq van Siam, die een zetel van gout en den witten eliphant heeft, die in alle opregtigheyt regeert, welcke met schipper, Pieter, aen den coopman, die op Siam in de logie woont is gesonden.

Deselve brief op den 2^{en} dagh van de elfde maent, zynde Donderdagh in 'tjaer van de groote slagh, met groote statie op de Siamse wyse uyt de logie doen halen, in 't Siam overgeset zynde, den inhoud wel verstaen, alsmede is de schenckagie voor den Coninck gebragt, gelyck oock daermede tydinge becomen van de gesontheyt van den capiteyn van Jaccatra, en dat hy Batavia noch in ruste en vrede regeerde, 't geene my van herten aengenaem was; Godt wil den capiteyn van Jaccatra verder zegenen; noch heeft de Conincq van Siam uyt den brief verstaen, als dat de Hollanders overwinninge tegens haere vyanden hebben gehad, 't geen als een bontgenoot en uyt weder zyde vruntchap wensche lange tot in der eeuwigheyt mach continueeren; want de Gouverneur Generael en alle de Hollanders helpen den Conincq in zyn gedoente, sooveel in haer vermogen is.

Verders is oock de wille en 't versouck van capiteyn, Jan van der Spyck, geweest om met zyn vrouw en kinderen na Hollant te retourneren; in wiens plaets om op Siam als capiteyn in de logie te woonen de Gouverneur Generael Dirck de Jonge heeft gesonden; maer doen de brief noch niet hadde ontfangen, is capiteyn, Jan van der Spyck, siek geworden en gestorven; en daerna is capiteyn, Dirck Tymonsen de Jongh, in Siam gekomen om de logie te regeeren; en in den brief was geschreven, dat van wegen den oorlogh tusschen Vranckryck en Hollant de voorschreve capiteyn mondelingh aen den Conincq soude verhalen, 't geene hy oock van alles heeft gedaen; de groote Conincq van Siam die tydinge gehoort hebbende, dat de Hollanders door Godes hulpe haer vyanden hadden overwonnen, is 't den Coninck van herten aengenaem geweest.

Noch is in den brief geschreven, dat alle werckluyden, die de Coninck g'eyst heeft, wanneerse uyt Hollant komen, herwaerts zullen gesonden werden; en indiender nu van allerhande sorteerung van hoeden en andere goederen op Batavia mogten wesen, die kunnen na hier gesonden werden; en 't geene op Batavia niet in voorraet is, gelieft daerover naer Hollant te schryven; Godt geve, dat deselve in der haest hier mogen komen, 't geene dan oock strecken sal tot onderhoudinge en contiunatie van vruntchap tusschen den Conincq van Siam en den Gouverneur Generael; gelyck als een Hollandse constapel, goutsmit, steenhouwer en een huys timmerman, die ieder haer gagie gelieft over te schryven om my daernaer te reguleeren; en, indien de Gouverneur Generael dese wercklieden en alle sorteerungen van goederen aen den grooten Conincq van Siam volgens

begeerte gelieft te senden, de Coninck van Siam sal 't goet doen van den Gouverneur Generael noyt vergeten; en gelieft het dan aen den coopman te senden.

Voor dees tyt bestaet de schenckagie van den Conincq van Siam aen den Gouverneur Generael in 33 bhaaren Ligoors thin, tot een teeken van een opregt zuyver herte, want de vruntschap tusschen den Conincq van Siam en den Hollandse Coninck sal noyt veranderen, maer duyren, soo lange de son en de mane sal schynen, doch alles is in de beradinge van den Gouverneur Generael.

Dese brief is geschreven den 16^{den} dagh van de 12de maant op Vrydagb, in 't jaer van de groote slangh.

De brief van Radja Berquelangh is van een en deselve inhoud als des Coninx.

3 d^e. Namiddags gewert ons per Javaans vaertuygh een briefje, op gisteren door onsen resident, Willem Caaf, van Bantam herwaerts geschreven, van volgende advys:

daer waren 2 vaertuygen met een gesant van Palembang aengekomen, welckers versouck of verrigten, dewyle de brief aen den Coninck niet overgelevert was, als noch onbekent bleef; oock hadt de tollenaer, Secredane, een jonckje van Jamby thys gekregen met partye peper, bintrottangh, wax, draakenbloet;

omtrent 150 Maccassaaren waren op Bantam besich 5 à 6 vaertuygen klaer te maken om daarmede vooreerst naer Dommong te vertrecken en dan wyders na Johor om den Coninck tegen de Jambinesen te adsisteren: ende waer onder oock eenige der principale fugativen van den Jambysen pangeran, Depaty, hun bevonden;

twee Engelsen, met Comp^s schip jongst uyt Siam over gekomen, waren op Bantam wel aengelant; en bleef de Sultan sich noch al op Pontangh onthouden: met een vaertuygh van Cheribon was daer aen onsen resident behandigt een briefje van den coopman, Jacob Couper, aen haer Ed^s, 't welck hy nu mede oversont en bevonden is de duplicata van dato 30 December 1676, welcke bevorens onder de papieren van d'heer Speelman op primo deser al hebben ontfangen en genotteert: men rugte tot Bantam, dat de Maduresen al de Mataramse zeeplaetsen, excepto Japara, al onder hun gebiet, ja self, de stadt Mattaram oock belegert hadden, waer door allerhande eetwaren alomme zeer schaers te becomen waren, gelyck oock present op Bantam maer 2½ gantangs rys voor een rd^s wierden vercocht.

Voorts is heden in Rade van India aen de opperhoofden der schepen, 't Wapen van Alckmaer, Geele Beer en Juffrouw Maria, voor gedane uytreyen wegens de camer Amsterdam, ider toegeleyt de halve of seven maandige premie.

Soo is mede, in plaats van d'E., Hendrick Heydanus en Mattheus de Vicq, beyde nu kort na den anderen overleden; item d'E., Joan Camphuys, die tot secretaris van haer Ed^s vergaderinge zy geëligeert, wederom tot een lith in den achtbaren raat van justitie deses casteels genomineert d'E., meester Volckert van

Goens, advocaat en jongst mettet schip, Alckmaer, voor oppercoopman uyt het vaderlant overgekomen: te deser vergaderinge hebben haer Ed^s oock voor d'eerste mael begonnen te lesen aen den generalen brief, die althans wert vervaerdigt om in korte dagen aen d'hooge Ed^s heeren 17^{den} in 't Patria af te gaen.

6 en 7 d^o. Is niet notabels gepasseert, als dat men dagelycx besich zy met de vaderlantse schepen en schrifturen gereet te maken.

8 d^o. 's Avonts wert ten huysse van zyn Ed^s gehouden het scheydmaal van de gereede retourschepen na 't Patria en alwaer dan, nevens eenige heeren Raden van India en de respective schippers derselver bodems, oock verscheyde andere gequalificeerde ministers genodigt en present waaren.

9 d^o. Hebben haer Ed^s geresolveert alle verstreckingen van maantgelden aen Comp^s dienaren alhier (en waervan 'er tot noch toe om verscheyde consideratien somwylen eenige contant zyn afbetaelt) voortaan en tot nader ordre, sonder onderscheyt van persoon, mits de schaersheyt van Comp^s cassa, half met contanten en half met lywatan en andere whaaren te laten geschieden, uytgesondert alsulcke, die maer 5 rd^s 's maents zyn winnende, alsmede eenige begraaffenis en andere kleene oncosten, die niet wel met half cleeden konnen werden voldoen.

Soo is oock aen den E. mayoor deses guarnisoens, Christiaen Poleman, op zyn versouck voortaan tot costgelt toegeleyt twintigh slegte realen ter maent, gelyck zyn voorsaat, de E., Timon Sloot, mede heeft genoten gehadt.

10 d^o. Namiddags erlangen per Javaans vaertuygh wederom een briefje van onsen Bantamsen resident, Caaf, gisteren getekent, en van volgende teneur:

twee dagen bevorens was het scheepje des Coninck van Bantam uyt Manilha terugh gekomen met omtrent 32000 ryexdaaklers aen contanten. soo voor de Majesteyt als particuliere coopliden, maer de negotie was daer 't voorleden jaar zeer slegt geweest en de lywatan alle tot sobere prysen verkogt;

oock was een Chinces jonck uyt Japan over Aymuy tot Bantam aengekomen met 1500 kisten koper en goede partye goude coubangs, sonder eenigh bescheyt van onse schepen in Hocksieuw te weten, als datse daer noch lagen:

't Deens schip, de Witte Fortuyn, was volgens 't advys van 30 January met partye cleeden en amphioen na Rembang verzeylt en d'Engelse President stont niet voor den 20sten deser na Europa te vertrecken; hebbende d'heer agent, Wythe, haer Ed^s zyn dienst doen aenhieden tot bestellinge eeniger brieven mettet selve;

de Palembangse afgesant was met een present van 5 muskeljaat katten na den Coninck op Turtiassa gevaren om zyn meesters brief over te leveren, die, na men kost vernemen, eenlyck inhield een begroetinge en versouck, om continuatie van vruntchap met het Bantamse ryck;

van Java's Oostkust was geen tydinge en stonden de ses vaertuygen met Maccassaren niet voor toekomende maent derwaerts reys te vorderen: en soo hadt oock pangeran Kiedol tot noch geen volck na den hoeck van Carwaugh gesonden om 't gedoente der Batavise Mardyckers te verspieden.

11 d^o. Namiddagh zyn by extraordinaire vergaderingh in Rade van India getekent de gereede brieven aen de respective cameran Delft en Rotterdam, alsmede

die aen den gouverneur, Joan Bax. en raat aen Caap de Bon Esperance, gelyck oock voorts op

12 d^o. de brieven aen de cameren Amsterdam, Zeelant, Hoorn en Enckhuysen, bezyden noch de instructien tot narigt voor den breeden raat der retourschepen.

En welke retourschepen dan oock heden middagh noch uyt dese rheeде voor de laatste besendinge deses saysoens over Caap de Goede Hoope naer de havenen onses lieven vaderlants 't zeyl gaen, onder 't commando van den schipper, Willem Hagedoorn, als commandeur, ingevolge van de commissie, op zyn persoon verleent en eergisteren morgen door den heer directeur generael, Rycklof van Goens, op 't schip, Alckmaer, geauthoriseert, namentlyck:

't Wapen van Alckmaer en }
de Geele Beer ..... } voor Amsterdam;

» Juffrouw Maria voor Hoorn en

» Gekroonde Eendragt voor Enckhuysen, die gesamentlyck van hier afvoeren een gesorteert cargasoen van diverse Indische whaaren, te samen ter montura van f 577055, als te weten:

in 't schip, 't Wapen van Alckmaer, voor Amsterdam

219	packen diverse sorteeringen cleeden en lynwaten;
192720	Ⓔ geraffineerde cust salpeter;
40	stucx Japanse zyde rocken;
2200	» Tonquinse pelangs;
58 ³ / ₄	catty Tonquinse muskus;
2856	cattys Japanse camphur;
50455	Ⓔ Batavise poeyer zuyker;
45565	» drooge geconfyte Chinese gember;
125	stucx Siam vellen, in Japan bereyt tot een preuve;
250	Ⓔ witte benjuin;
59870	» divers zappanhout;
502	baalen oude caneel;
8160	Ⓔ Cormandelse indigo;
8575	cattys galiga minor;
1000	» Japans rauw coper;
12200	Ⓔ spialutter;
567050	cattys swarte peper;
1	vareken met hierlantse harpuys tot monster;
15	stucx yser canons vier ponders;
1152	Ⓔ minerael erts uyt Comp' goutmine op Sillida;
24	» moer nagelen tot preuve;
1	casje met monsters van hoeden, laeken, stoffen etc., voor den Coninc van Siam, item

75000 ₤ spiaulter voor reequening van den coopman, Abraham Struys,
op vraght overgaende, monteerende . . . . . f 502227:13:3,

in de fluyt, de Geele Beer, voor Amsterdam:

163200 ₤ gerallineerde Bengaelse zalpeter;
55925 » Bimaas sappanhout;
12200 » spiaulter;
543132 cattys swarte peper;
15 stux yser canon van 4 ₤ bals, item
15000 ₤ spiaulter voor reequening van den coopman, Abraham Struys,
op vragt overgaende, monteerende . . . . . f 66660:5:4,

in de fluyt, d'Juffrouw Maria, voor Hoorn:

65 packen diverse cleeden en lywaten;
217600 ₤ geraffineerde Bengaelse salpeter;
10 stux Japanse zyde rocken;
1069³/₄ cattys Japanse camphur;
400 stux Tonequinese pelangs;
530815 cattys swarte peper;
40760 ₤ Bimaas sappanhout;
12200 » spiaulter;
2000 cattys galiga;
120 balen oude caneel;
15 stux ysere vier ponders, item
20000 ₤ spiaulter voor reequening van den vry coopman, Abraham
Struys, op vragt overgaende, monteerende . . . f 115527:10:12,

in de fluyt, d'Gecroonde Eendragt, voor Enckhuysen:

69 packen diversche cleeden en lywaten;
156000 ₤ geraffineerde Bengaelse salpeter;
10 stux Japanse zyde rocken;
1097³/₄ cattys Japanse camphur;
560 stux Tonequinese pelangs;
117 balen oude caneel;
12200 ₤ spiaulter;
2000 cattys Chinese galiga;
56509 ₤ Bimaas sappanhout;
259213 cattys swarte peper en 15 stux ysere vier ponders, item
12000 ₤ spiaulter van den borger coopman, Abraham Struys, op vragt
overgaende, monteerende . . . . . f 94567:13:8.

Godt de Heere wil dese, gelyck mede de vooraf vertroocken schepen, in salvo geleyden en de cooptuanschappen een gewenschten markt laten aantreffen.

Gaende nu oock te gelyck mede d'fluyt, Oosterblocqer, met den Edr fiscaal, Pauw, en gecommitteerde uytten achtbare raet van justitie omme na gewoorte de monsteringe te doen en die dan, dewyle de voorsz. schepen door deselve Weste winden noch omtrent de eylanden geset leggen,

13 d^e. naermiddaghs na gedaene werck terugge aen lant en Oostenblocqer weder op de rhede keert, hebbende de retourbodems bemant gelaten, als volgt:

	135 zeeluyden;
	22 militairen;
't Wapen van Alckmaer.....	2 vryeluyden;
	2 vrouwen;
	2 kinderen en 6 banditen;
de Geele Beer.....	55 zeeluyden;
	7 militairen;
de Jullfrouw Maria.....	50 zeeluyden;
	8 militairen;
	64 zeevarende;
en de Gekroonde Eendragt.....	10 militairen;
	1 vrouw;
in 't geheel synde.....	561 sielen.

Heden gewert ons oock per Javaans vaertuygh een cleen briefje, eergisteren door onsen resident, Caaf, tot Bantam herwaerts geschreven, van volgende advys:

hoe hy zekeren vryman, genaemt Jacob Jansen van Amsterdam, die daer over 4 maenden met een Portugees vaertuygh van Japara gekomen en na dato Moors geworden was, by nacht heymelyck hadt doen vatten en in Comp^s logie versekeren en waerom hy occasie wert versogt een sloup of Comp^s vaertuygh denselven van daer mogt afhaalen, dewyl men geen Bantamse Javanen souw kunnen bewegen hem herwaerts te brengen, uyt vreesse van 's Coninck ongenade;

een genaemt particulier Engels hoeckertje was met ruym 50 picols amphioen etc.. uyt Bengale tot aen 't eylant poulo Panjagh versehenen, wyl zy daarmede om 't scherp verbot van pangeran Kiedol niet op de Bantamse rheede dorsten kouen.

Jegens den avont zyn by extraordinary vergadering voort afgelesen en onderteeckent de generale brieven, ses dubbel aen d'Edr heeren 17^{den} als nu afgaende; item de generale resolutien deses casteels, alsmede de eysschen uyt het vaderlant en verdere documenten meer, als wanneer doen wyders met het sluyten aller generale papieren en schrifturen voort gegaen en daarmede des anderendaags

14 d^e. claer geraeckt wesende, soo gaet de eerste clercq der generale secretarie met het jacht. Odyck, tot bestellinge derselver naer de straat Sunda, neven de zeyl chialoup van 't eylant Onrust, met eenen oock medenemende een cleen briefje aen onsen resident, Willem Caaf, tot Bantam, de dato deser, en van volgende advertentie:

dat zyn briefjes van 14, 16, 17, 19, 23, 25 en 30 January, item 4, 9 en 11 deser, zedert 't jongste schryven wel zyn ontfangen en dat de getornde vrymau, Jacob Janszen, van Amsterdam per 't jacht, Odycke, bequamclyck kan herwaerts gesonden werden ('t welcq nu tot bestellinge der vaderlantse papieren aen de retourschepen afginck) om dan alhier na vereysch van zaeken met hem te werden gehandelt;

dat by de promptitude van het oversenden van advysen herwaerts moet werden gecontinueert; en men hoopt in korten sekere tydinge van Javas Oostkust te erlangen en by 't vervolg de Bantamse grooten te sullen doen blycken, dat onse adsistentie aen den Mataram soo wel tot nut van Bantam als Batavia sal komen te strecken: werdende wyders het voorgenomen uytsetten eeniger vaertuygen na Carwang als der Macassaren na Dommongh als noch niet geacht:

dat haer Ed^s den heer agent, Withe, voor zyn courtoisie tot bestellinge eeniger brieven na Europa doen bedancken en sich by eenige notabele nader tydingen daervan sullen dienen.

Nademiddagh verschynt een Chinces jonck (hier thuys hoorende) uyt Japan, waarmede ons oock is toegekomen een missive van den E., Dirck de Haas, en raat tot Nangasacky aen haer Ed^s, gedachtekent 29 December laestleden niet veel nieuws meldende, als d'oude sangh, dat de gouverneur de Comp^e de schenckagie aen den Keyser weder dier soude doen staen.

Ondertusschen had d'E., de Haas, (eenige hoope hebbende tot veranderinge van den presenten gedwongen handel) derwegen oock een request of versouck schrift aen den gouverneur doen overgeven, 't welck (al hoewel als voor desen was beantwoort, dat het de Japanders niet en scheelde of wy daer handelen of niet, en of wy daer veel of weynich cargasoen aenbragten) egter de Haas meynde, om dat hem de gouverneur behouden hadt, van geen quade operatie souw wesen, 't gunt wel wenschelyck zy, maer onseker.

Elf Chinese joncken waren 't sedert November uyt Japan vertrocken en de meeste van dien na Tayoan met ruym 7000 picols koper.

15 d^o. 's Morgens ontfangen per Javaans vaertuygh een cleen advisje, op gisteren door onsen resident, Caaf, tot Bantam herwaerts geschreven, meldende eenlyck, dat uyt 't Engels hoeckertje, leggende aen 't eylant Panjagh, tot Bantam waren aen lant gebragt 30 potten Bengaelse boter, 10 à 12 packen diversche cleeden en omtrent 10 lasten rys, zullende 't selve wyders om zyn inhebbende 90 à 100 picols amphioen om te setten in korte dagen naer d'Oostkust van Java vertrecken.

16 d^o. Becomen des morgens per een tweede Chinese jonck uyt Japan het dubbelt schryven van den E., Dirck de Haas, en raat in Japan, de dato 29 December 1676, 't welcq hier boven op 14 deser al staet genotteert.

Nademiddagh arriveert te deser rhede uyt het lieve vaderlant over Caap de Bon Esperance 't retourschip, de Vryheyd, zynde dese maal voor reequeningh der camer Enckhuysen uyt Texel in zee geloopen den 18^{en} July 1676 met 298 zieleu, namentlyck: 190 zeevarende, 102 millitairen en 4 vrouwen, waervan aen

de Caap zyn aen lant gegaen 5 matroosen en 9 soldaten, ende van daer weder overgekomen 12 zeeluyden, 19 millitairen, 1 vrouw en 2 kinderen; item geduirende de reyse overleden 20 zeeluyden en 12 millitairen, soodat dit schip hier noch te lande brengt 177 zeevarende en 100 militaire coppen, nevens 5 vrouwen en 2 kinderen, te samen 284 zielen; en daerenboven een cargasoen der ondergenoemde goederen voor India:

75850 guldens aen diverse contante spetien, 500 vellen Spaens leer;
 45 stucx diverse lakenen, 225 stucx gesorteerde hoeden;
 59699 £ divers staaf yser, 50 vaten spykers, 10 vaten met trommels;
 100 musquetten, 50 snaphaen roers, 200 stucx houwers;
 50 stucx houwerklingen, 25 helmbaarden, 50 groote piecken;
 15 leggers France wyn, 14 d°. Spacnee wyn, 48 vaten mom;
 20 " azyn, 26 halfamen olyven oly, 125 d°. brandewyn;
 100 stucx slootplaten, 100 beslage schoppen, 77 spaaden;
 5 dommekragten, 15 wetsteen, 100 hantvylen, 100 metselhamers;
 75 troffels, 50 ysere spaden, 50 houwelen, 75 coxhylen;
 2 dozyn fyne vylen, 8 dozyn gudsen, 60 gesorteerde houwelen;
 100 deuvel boor yzers, 75 fretten, 50 kraanbooren, 8 hanthaeken;
 50 ophaelders, 50 hantzagen, 100 half ronde vylen;
 50 timmermans dissels, 50 vermoorbeytels, 200 schaafbeytels;
 200 boor yzers, 50 copere passers, 50 ysere hamers, 25 mookers;
 54 nyptangen, 112 hyl en moker steelen, 625 hamersteelen;
 50 ysere winkelhaeken, 50 rabat yzers, 50 snicken;
 50 moscuylen, 40 dryfhamers, 250 £ yserdraat;
 100 stucx boot en schuytsriemen, 1520 £ mosch, 100 winthoornen;
 10 oexhoofden kryt, 10412 £ divers legger en aamhoepen;
 24 hoet smeekolen, 8 anckers, 9 dreggen;
 54 stucx masthouten, 158666 £ divers touwereq;
 200 draatlynen, 500 £ wit zeylgaaren, 241 balen zeyldoucq;
 56 heele en 50 halve leggers in schoven, 50 huyden pompleer;
 400 cruythoorns, 25 stucx dryflampen, 50 riemen cardoespapier;
 2 viszegens, 7 oexhoofden zement, 12 bos spanleeren;
 100 tromvellen, 100 bossen tromsnaren, 100 tromlynen, 25 compassen;
 20 tromvysels, 100 half en 10 heele uirsglasen;
 25 zeylgieters, 1 gesloopte boot, 200 rollen canefas;
 150 riemen schryfpapier en 7000 stucx schaften;
 49 vaten theer;
 100 bossen . . . . ., samen tot . . . . . f 169827:2:4.

Het schryven, hier beuevens ons van de camer Enckhuysen toegekomen, was gedatteert 50 Juny en 10 July anno passato: item een advisie der camer Amsterdam van 4 desselven maents, en het briefje van d'heer gouverneur, Joan Bax, en raat der Caap de Goede Hoope aen haer Ed^e van den 5^{den} December desselven jaars, niet bysonder nieuws vermeldende, als dat de oppercoopman en kender der

mineralen, Jacob de Werelt, de Caapse bergen en mineralen by zyn aenwesen gevisiteert, doch deselve soodanigh favorabel niet gevonden hadt om daerinne, immers vooreerst, party goet naer quaet gelt te smyten, behalven dat oock het hout, tot de smelteryen nodigh, aen de Caap zeer schaers te becomen was.

Doch is dese opper minenr, Jacob de Werelt (geprojecteert om de goutmynen op Sumatra's Westkust te visiteeren en te helpen na vermogen voort setten) op voorsz. schip, de Vryheyt, hier digt voor de Straat Sunda omtrent 5 weken verleden komen te overlyden, 't guut in het nader ondersouck dier goutmynen alweder wat veragteringe staet te geven.

Heden is by haer Ed^e in Rade van India onder de besoeings van Amboina wegen en ter zaeke van de nagel sluykerye (daer van d'Engelsen na de Bantamse advyseu al goede partytjes nu en dan weten te bemachtigen, sonder dat men de schuldige kan achterhalen) verstaen aen geen borger vaertuygen meer passen te verleeneu om op Amboina en Banda te vaeren, dan die 50 lasten en daerenboven groot zyn: dewyle gepresumeert wert, dat die handelaers met cleene sloupjes, etc. doorgaens daerop uyt zyn om die snoodc sluykeryen waer te nemen.

17 d^e. 's Avonts gaet de sloup, de Leguaan, na de Straat Sunda en Bantam met 2 dubbelde cleene nabriefjes van haer Ed^e aen de respective cameran Amsterdam en Euckhuysen, heden getekent en in twee aparte paquetjes gesloten. 'teene om aen onse retourschepen by ontuoetinge in de straat noch overgegeven en 't andere (zynde gesloten onder een particulier couvert van den coopman, Jan Harmanse, tot Amsterdam) om op Bantam aen 't Engels schip, de President, (dat mede naer Europa zeylvaerdigh leyt) bestelt te werden; dienende beyde meest tot advertentie van de aenkomste van 't schip, de Vryheyt. item de doodt van den goutmineur, Jacob de Werelt, en eenige andere saeken meer, als breeder by 't afgaende Patrias briefboucq kan werden beoogt.

18 d^e. Namiddags wert hier per Javaans vaertnygh van Bantam aengebragt een briefje, door den resident, Willem Caaf, op gisteren aen haer Ed^e geschreven en van volgende advys:

de jonge Sulthan van Bantam was om zyn vader te bezoeken naer Turtiassa gevaeren; en 't genaemt Engels hoekertje wiert geballast om met zyn inhebbende 100 picols amphioen, uyt Bengale gebragt, dagelyx na Javas Oostkust te gaen;

daer was oock een Portugees scheepje met spianter en andere Chinese wharen van Macauw verscheenen, met tydinge, dat de handel in en omtrent Canton dit voorleden jaar door den oorlogh seer slegt ware geweest;

de tollenaer, Keyuebe Secredana (synde mede een Chinees), was door den Conincq in plaets van den langh overleden Caytsoe als nu tot sabandar van Bantam gestelt, waer door men hoopte, dat de autoriteyt van den pangeran Kiedol, dewelcke geen menschen of natien goet dede, oock wel wat soude komen te minderen; en wiert voorts na een bodemptje verlangt om den gevangen, getornden Jacob Jansen herwaerts op te senden.

19 d^e. Jegens den avont gewert ons wederom een cleen advysje, op gisteren door onsen resident, Caaf, tot Bantam herwaerts geschreven met advertentie, dat

als doen soo even uyt Tayoan over Aymuy daer was verschenen 't Engels scheepje, de Bantamse Pinck, met het gewesene opperhoofd aldaer, meester Jan Dacres, en bestont de ladinge uyt Japans koper, partye spijulter, candy zuyker en grove Chinese porceleynen: hebbende oock tydinge gebragt, dat onse 5 schepen, nevens een Deense bodem, noch in de revier van Hocksienw en van buyten door wel 100 Coxinse joncken beset lagen, die deselve souden trachten te verbranden; en de opperhoofden waren in de stadt Hocksienw mettet overgaen derselve aen de Tartaren in arrest genomen, sonder datse tot noch van de voorheen geleverde coopmanschappen aen den gewesene Coninck Singlamough hinnen betalinge hadden konnen erlangen; en soo wierden de Deenen daer insgelycx getracteert, behalven dat Coxinja aen zyn volck expres souw hebben gelast die natie geen hinder of leet althoos aen te doen: en dit is soo der Engelse en Coxinse Chinesen haer voorgeven, daervan wy in korten wat beter hoopen te hooren;

de Coninck continueerde noch al op Turtiassa: en stont 't Engels schip, de President, niet voor den 25sten of 28 deser na Europa 't zeyl te gaen.

Terselver tyt heromen wy mede noch per Malax borger sloup een briefje van den bonckhouder, Pieter Schuyftang, uyt Palembangh, de dato 9 deser van weynich belangh ofte nieuws, als dat door de veele aenkomende borger en andere vaertuygen de cleeden daer tot gantsch slegte pryzen wierden afgestaen en in peper tot 2¹/₄ realen voor 't picol getrocqueert:

de Jambyse pangeran, Depaty, hadt daer voor de revier aangeweest, doch was kort daeraen weder vertrocken, om dat de Palembangers deselve niet veel scheenen te betrouwen en niet gaerne boven hadden gehadt.

Wyders is heden in Rade van India verstaen tot gebruyck van de medecinale winckel, als andersints hier op Batavia onder nauwe toesigt te laten disteleren soo veel olyteyten van pagelen, nooten en foelie, als tot dagelycx gebruyck van nooden zy, en de caneel oly op 't eylant Ceylon, dewyl sulcx daer gereeder en met minder onkosten als elders kan geschieden breeder by 't resolutiebouck te sien.

20, 21 en 22 d°. Is niet remarquabels te voeren gecomen, als dat nu wel 8 à 10 dagen lanck zeer onguir en quaet weder met overweldige regen hebben gehadt.

23 d°. 's Morgens keert van Bantam terugge de sloup, de Leguaan, hebbende de briefjes na 't vaderlant, soo aldaer als aen de retourschepen behooryck bestelt, en van den schipper commandeur, Willem Hagedoorn, oock mede gebragt een cleen briefje van den 21sten deser en van volgende advys:

hoe dat zy door de stercke Noortweste winden dien dagh eerst voor de blay van Bantam verscheenen en om te eer buyten te geraeken, geresolveert hadden 't jacht, Odyck, met de generale papieren ('t welck noch niet vernomen en, soo 't scheen, wat traegh in 't zeylen was) aldaer in te wachten, 't gunt men hoopte by haer Ed^e oock voor wel gedaen souw werden aengesien;

en wyders was het briefje aen de Ed^e heeren 17^{den} per de chialoup, de Leguaan, oock wel outfangen.

24 d°. 's Morgens wert ons per borger vaertuygh van voor Tegaal toegebragt een cleyn briefje van d'E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en zynen raat aldaer

aen haer Ed^s geschreven, dato 10 January, verselt met verscheyde bylagen en van advys, als volgt:

na 't schryven van daags te vooren, op primo deser ontfangen, en dat de hoecker, de Goutvincq, nevens de chialoup, Egmont, daer noch voor een wyl gelaten was, was zyn E. met de vloot voorts na Japara geseylt, doch kort daerop door Orangcay Mangsor van lant uyt name des gouverneurs berigt, dat 'er een vaertuygje met party Maduresen van Cheribon was gekomen om hem te sommeren tot overgifte der bedonge contanten, geweeren, als anders en hun verder macht daer mede alle uyren stont te kouden, sulcx gemelte gouverneur (die hun wel hadt geantwoort, dat hy present niet als aen de zyde des Matarams of Maduresen, maer als neutraal onder Comp^s bescherminge most werden geconsidereert) andermael versogt te weten, wat hem by aentastinge van Comp^s vlagge als anders te doen stinde, daerop hem het voorige antwoord van geweld te mogen weder staen (maer egter by protestatie alle hostilliteyten vooreerst na vermogen te myden) was toegepast, tot dat men op Japara alvooren van wederzyden souw hebben gebesoigneert, gelyck sulcx oock d'opperhoofden onser daer verbleve bodemptjes was geordineert;

wesende wyders in 't zeylen outrent Packalongen noch in de vloot gekomen de sloep, de Nagtegael, met advysen van Japara en Samarang, by dewelcke sich het werck aldaer noch vry ongeschaaft liet aensien en de Javanen tot haer eygen welstant zeer weynich vigeur bethoonden en waerom tot voortganck van een goet eynde deser troubelen de spoedige aenkomste van d'heer Speelman op Japara ten hoogsten nodigh scheen, als hebbende, hoewelse alles tegen d'heer admiraals komste vervaerdigden, Marmagatty omtrent eenige Maduresen al een emportant misdryf begaen en des gouverneurs, Wangsa Diepas wyf, na men rugte, oock vry meer als 't behoorde, te seggen; en ginck dese over Tegaal om of 'er door den schipper, Jan van Dor, noch iets naders by te vougen viel, gelyck dan deselve by een appendix van den 19^{den} January voor Tegaal oock adviseert, dat den 15^{en} derselver maent van Cheribon aldaer 6 Madurese vaertuygen waren geweest om haer schattingh en buyt op te eyssen, maer vindende daer Comp^s vlagge en acte van sauvegarde, warens 2 dagen daeraen sonder de minste hostiliteyt te plegen weder vertrocken, hebbende 't quade weder het tydigh afsenden deser brieven al eenige dagen opgehouden.

's Avonts vertreckt uyt dese rheede naer de Ooster provintien de fluyt, Swartsluys, naer Amboina, 't schip, Damiata, naer Banda en 't fluytje, de Vliegende Swaan, naer Ternaten, alle direct en beladen met d'ondervolgende contanten, goederen en nootlyckheden voor die gouvernementen, als:

in 't fluytschip, Swartsluys, voor Amboina:

- 2 kisten met 8000 silvere ducaton;
- 89 packen diverse cleeden;
- 225 lasten grauwe rys;
- 2 kisten met medicamenten;

17700 R sappanhout, ongetaxeert om terugh te komen, item 200 rd^s, aen seker borger alhier geleent om in Amboina weder te voldoen, t'samen tot..... f 74199 : 19 : 4,

in 't schip, Damjata, naer Banda :

1 kist met 4000 silvere ducats;
 266 lasten Siamse grauwe rys;
 2 packen blauwe boelongs;
 64900 R Siams sappanhout, ongetaxeert om terugh te comen;
 1200 bossen Javaanse bintrottangh;
 1 packje met gedruckte boecken, etc., tot..... f 56610 : 6 : 4,

in 't fluytje, de Vliegende Swaan, naer Ternaten :

21 packen diverse cleeden;
 40 lasten Siamse rys;
 12 vaten vleesch;
 6 " speck;
 2 kisten met medicamenten, item 1500 rd^s, aen seker Chinees alhier verstreckt om in Ternaten weder te voldoen, en noch f 9653 : 6 in diversche equipagie behoeften, aen Celebe, des Coninck van Ternatens ambassadeur, alhier verstreckt, samen tot..... f 32557 : 17 : 12.

De brieven, nevens dese door haer Ed^s aen de respective gouverneurs en raden, soo in Amboina. Banda. als Ternaten, item oock insgelycx nu aen den Coninck Amsterdam van Ternaten geschreven, zyn alle op heden getekent en nevens haere registers by 't afgaende Indisch briefbouck ingeschreven.

25 d^e. 's Morgens gewert ons per Javaans vaertuygh een briefje, gisteren door den resident, Willem Caaf, van Bantam herwaerts geschreven, daerby hy adviseert het volgende:

op 20 deser was het langh verwagte Engels scheepje, den Egel, uyt Toncquin daer verschenen met goede partye muskus, zyde en zydestoffen, nevens het gewesen opperhooft, meester Gislort, die noch, gelyck oock alle de voorsz. goederen, met het gereede schip, de President, naer Engelant stonden af te gaen;

de tollenaer, Secredana, was op eergisteren door pangeran Kiedol, Keey Aria en andere grooten in 't huys van den overleden sabandar, Caytsoe, gebragt en aldaer seer feestelycq in die functie geintroduceert, sulcx gemelte Kiedol sich daer met voortaan niet meer hadt te bemoeien;

de retourschepen waren even de bhay van Bantam gepasseert en oock van verversing behoorlyck versorgt en waarmede men 't jacht, de Hannibal, komende uyt Bengalen in de Straat Sunda, op gedane versoucq der opperhoofden oock zoude gerieven;

daer wiert gerucht, dat een Portugees schip, komende volladen uyt Macauw, omtrent het eylant, de Menscheter, soude verseylt en gebersten en daerop door den Bantamsen Coninck, die noch op Turtiassa bleef continueeren, 2 vaertuygen ter adsistentie derwaerts gesonden wesen;

de fugative vryman, Jacob Jansen, hadt men met de boot van de retourfluyt, de Geele Beer, naer boort gesonden om aen 't jacht, Odyck, overgegeven te werden;

soo wert hier oock mondelinge nader tyding aengebragt, dat het Portugees schip uyt Maccauw (hierboven by 't Bantams briefje vermeldt) omtrent de Menscheter souw wesen verongeluckt en enpassant door onse retourschepen in 't bergen der menschen en goederen wat geadsisteert, maer dat kort daerop eenige Bantamse vaertuygen, by 't wrack gekomen, groote partye spialter en andere goederen geweldelyck genomen, de luyden tot afstant gedwongen en deselve naer Bantam gevoert hadden, daarvan men na desen 't vervolg wel sal komen te hooren.

In den avontstont verschynen behouden uyt Bengalen 't jacht, de Hanibal, en de fluyt, Swanenburg, met een twee dubbele missive van den E. Jacob Verburgh, en verderen raat tot Ougly aen haer Ed^l, gedachtekent 14 der voorleden maent January. neven verscheyde aenhoorende documenten, uyt dewelcke te blycken komt, dat de Francen, die anno passado een schip des Coninx van Golconda van de rhee de van Masulipatnam hadden wech gerooft, met dienselven bodem en omtrent 70 koppen sterck achter Sagor omtrent de revier de Ganges verseylt en maer 2 mannen levendigh daer af gekomen waren, gelyck sulcx en de verdere toestant der Bengaelse zaeken by 't aenkoment Indisch briefbouck kan werden nagelesen.

Bestaende wyders het hier aengebragte Bengaels cargasoen per voorsz. twee bodems in de volgende coopmanschappen, etc., als:

in de Hanibal:

272000	Ⓔ geraffineerde salpeter;	
34	packen Bengaelse lywaten;	
56	• d ^o . zeyldoucq;	
7954	Ⓔ Bengaelse boter in 56 potten;	
5025 ¹ / ₂	• lynsaat oly in 29 potten;	
1850	• diverse medecinale drooguen;	
2706	• Bengaelse lont;	
700	stucx goenys;	
50	lasten rys, tot.....	/ 36330:15:6,

in Swanenburgh:

156000	Ⓔ geraffineerde salpeter;
250	baalen of 37957 ¹ / ₂ Ⓔ Bengaelse zyde;
100	stucx zyde alegias;
57	packen diverse Bengaelse cleeden;

2 7 62

14500 R borax;

7250 „ caatchia;

2786 „ lont;

600 stucx goenys;

82 lasten rys, tot..... / 148007:18:8.

26 d°. 's Morgens wert per Javaans vaertuygh wederom aengebragt een briefje van den resident, Caaf, tot Bantam, gisteren geschreven en van volgende teneur:

hoe de nieuwe sabandar, Secredana, hem resident uyt den naem des Coninck aengedient hadt, dat, dewyl het Maccauws Portugees scheepje, omtrent de Menscheter verongeluckt, onder 't Bantams gebiet ware gestrant, hy derhalven op de goederen pretentie maekte en versogt haer Ed^e partye derselve, die zy voorgaven door eenige onser borgers na Batavia vervoert te wesen, geliefde terugge derwaerts te stieren of anders den Portugesen capteyn om van zyn gedoente aen den Conincq rapport te geven; en was den resident op 't sluyten deser aengedient, datter bereets wel 5 à 6 vaertuygen met diverse goederen uyt gemelte verongeluckte Portugese bodem by den Coninck op Turtiassa waren aengebragt;

de capteyn met noch 6 man van 't aengekome Engels scheepje, den Egel, waren in 't uytloopen der Tonquinse rivier met hun schuyt omgeslagen en verdroncken en hun goederen nu op Bantam by venditie verkogt; en souw 't schip, de President, noch niet voor ultimo deser na Engelant vertrecken.

's Avonts verzeylt na Japara de chialoup, 't Huys van Nassouw, zynde voorts (ofte de sloup, Egmont, in plaets) gedestineert naer Timor om, beneffens de nu mede gaende missive aen den opperkoopman, Jacob van Wyckersloot, en raat des casteels Corcordia (op eergisteren al getekent en ingeschreven), door d'E. heer admirael, Cornelis Speelman, derwaerts te werden voort geschickt, gelyck uyt den volgenden brief, door haer Ed^e nu insgelycx aen gemelten heer admirael, Cornelis Speelman, en zynen raat op Japara gecarteert, nader kan blycken, dewelcke op gisteren is gedatteert en kortelyck van substantie aldus:

dat men tot noch na de nader advysen van d'heer Speelman blyft uyt sieu en het lang geduurde onstnymich weder apparent daerin al mede verhinderinge sal hebben toegebragt, gelyck daerom de laate en eerst op eergisteren vertrocke schepen na Amboina, Banda en Ternaten regt door derwaerts zyn gedepescheert, werdende 't jachtje, de Fortuyn, oock gereet gehouden om ten eersten, op nader become Japaarse advisen, met de nodige ordres als anders na den treyn en derwaerts af te gaen;

dat egter het nu mede gereede jacht, Outshoorn, met de laeste advysen en voldoeninge der eysschen voor Amboina en Banda Japara staet aen te doen om de jongst versogte nootlyckheden voor den treyn met eenen over te voeren, daarmede haer Ed^e hoopen, men dan daer wel voorsien sal wesen, doch oock, dat het werck egter noch sonder bloet storten sal afloopen;

dat men door eygen gebreck van rys tot noch geen nader besendinge na Maccassar heeft connen doen, maer deselve in aenstaende maent hoopte te sullen doen voort gaen;

dat het schip, Outshoorn, (als moetende beyde in Amboina en Banda wesen) ten spoedigsten derwaerts voortgeschickt dient; en, by aldien bereeds de saeken tusschen de Mataram en Maduresen mogten wesen vereffent, als dan de geordonneerde millitairen voor die provintien wel mogen werden mede gesonden;

dat de sloup, Egmont, uyt de vloote voor Japara nootwendigh na Timor sal dienen voort bestelt met sooveel rys, als het sal mogelyck wesen, omdat die plaets door eygen schaersheyt jongst maer met 12 lasten is gesecondeert konnen werden; gaende nu dese sloup, Nassouw, om in plaets van Egmont weder in de vloot gebruykt te connen werden;

dat het schip, de Vryheyt, op 14 deser met 277 millitairen en zeeluyden en goede tydingen van Enckhuysen te deser rheede zy verschenen;

dat men alhier veel moeyten heeft gehad met den Ternaatsen gesant, Celebe, en hem wel 5000 rd^a aen verscheyde scheepsbehoeften moeten verstrecken, behalven noch 1600 rd^a contant, om hem van gedreygde arresten te ontslaen: en welcke penningen goet gevonden zyn op Macassar van des Coninx van Ternatens inkomsten wegens Saleyer weder te doen inhouden, soudende te wenschen wesen, gelyck oock hier neffens aen den Coninck van Ternaten zy geschreven, dat sulcke zaeken ons noyt meer te vooren quamen;

dat nevens dese, onder andere goederen, per Outshoorn oock overgingen de versochte 45 kippen Hollantse en 50 kippen Inlantse lont;

dat op de consideratien wegens het vervoeren van den buyt der Maduresen van de Javaanse plaetsen, om en omher Japara, na de Oost, indiense bestont in grof vee, rys en andere mont provision, haer Ed^s van advys zyn, men sulcx met aanbiedinge van betalinge wel soude mogen verhinderen, doch dat het andersints best schynt vooreerst geheel neutraal te blyven; want het werck, als Troena Jaja zyn stuck meester bleef, wel een geheel ander aensien mogte krygen;

dat by 't nader ontfangen briefje van d'heer, Speelman, de dato 10 January en de bysondere Japaarse schrifturen gebleken zy de kleyn hertigheyt en afval der Javanen van haren heer, den Sousouhounangh, doch dat het aengenaem was te verstaen, de Maduresen tot Tegaal en Cheribon het behooryck respect aen Comp^s vlagge en sauvegarde hadden gedragen en daernyt vervolgens een goet accommodement verhoopt wert, gelyck mede, dat de rys, immers tot behoefte voor den treyn, hier en daer noch wel sal te bemachtigen zyn.

Wyders is heden in Rade van India aen d'opperhoofden van 't gehuyrt fluytschip, de Gekroonde Eendragt, voor hun gedane uytreyse wegen de camer Enckhuysen toegeleyt de seven maandige premie.

En met eenen rapport gedaen, dat het wrack van 't verbrande schip, 't Stigt van Uytregt, aen de meestbiedende volgens ordre zy vercocht voor de somme van 360 rd^a.

27 d^e. 's Avonts vertreckt uyt dese rheede voor de laeste besendinge deses saysoens over Japara naer Amboina en Banda 't schip, Outshoorn, medenemende het dubbelt schryven, op gisteren per de chaloup, Nassouw, hier boven vermeldt, aen d'E. heer admirael, Cornelis Speelman, en raat op Javaas Oostkust; item

2 cleene nabriefjes, aen de heeren gouverneurs, Anthony Hurt, en raat in Amboina, mitsgaders Andries Boogaert en Cornelis van Quaalbergh, ende den raat in Banda geschreven, beyde op gisteren getekent en by 't afgaende briefbouck te vinden, bestaende wyders desselfs inladinge voor de genoemde plaetsen uyt het onderstaende, als:

in Outshoorn voor den treyn op Javaas Oostcust:

300 stuxx goenyzacken;
 20000 ₤ Hollants hart broot, ongetaxeert;
 43 kippen Hollandse en 50 kippen stroo lont;
 2 metale, een ₤ stuckjes en 2 metale bassen;
 6 cleene metale bassen, 6 haacx en een ysere steen stuck;
 1000 een ₤ kogels, 5000 lode haaxkogels;
 600 lode baskogels en 200 steenkogels;
 20 leggers arrack, monteerende met 3 kisten medicamenten, te vooren met den treyn ongetaxeert versonden..... f 6728: 11: 2,

in Outshoorn voor Amboina:

1 kas met koussen, chitsen, cnoopen, etc.;
 150 stuxx goenys, 12 potten Bengaelse boter;
 70 vaten vleesch en 50 vaten speck;
 6 leggers anys arrack;
 5 vaten haantjes bier, 5 vaten Delfs bier;
 1 kas met sool leer, buydel doeck, zisten, paardestaerten en verckens hair;
 1 kasje met 20 ₤ lym;
 2 kassen met 24 copere kolven en 6 ₤ kopere spykers;
 1 kas met evenaars, schalen, gewigten en mookers;
 2 vaten Timors kryt en 5 bossen siftranden;
 4620 ₤ yser en 4545 ₤ custspykers;
 1 cas met allerhande ambagts gereetschappen;
 1 kist met medicamenten, met 4 packen niquamas en een stuck Hollants sattyn, per Japan versonden, samen ter somme van f 20068: 17: 14,

in 't schip, Outshoorn, voor Banda:

10 packen diversche cleeden;
 1 cas met Bengaelse armozynen, cattone coussen, etc.;
 2 cassen met coddebex hoeden;
 1 halfaem lynsaat oly, 8 halfamen traan;
 8 hoet smeeckolen, 4 amen clappus oly;
 5 leggers Spaense wyn, 8 vaten boter;

- 30 vaten vleesch, 20 vaten speck;
 20 „ mom, 20 potten Bengaelse boter;
 10 „ Delfs bier;
 6000 R buscruyt, 300 stucx ledige vuurpotten;
 32000 stucx klinckertsteen;en;
 3 groote sarcksteen;en, 5 stucx kopere gewigten;
 13850 R divers staafyser, 5 stucx dommekragten;
 2 cassen met allerhande ambagts gereetschap;
 2 kisten met medicamenten, samen tot.... . f 20922:—:7.

Dese maant zyn van verscheydene plaatsen hier ter stede aengekomen
 76 stucx groote en cleene vaertuygen, samen bemant
 met 413 coppen, als te weten:

- 2 vaertuygen van Johor met 12 mannen en 800 stucx cadjangs;
 1 van Pahang met 8 mannen, 2 picols wax en 4 picols zeekroos;
 2 „ Intche Pragy met 7 mannen, $5\frac{1}{2}$ lasten rys;
 1 „ Solor met 12 mannen en 16 slaven;
 9 „ Damack met 38 mannen, 20 lasten rys, 5 picols thin, 10 picols loot, 1 last zout, 750 bossen pady en 650 plancken;
 1 „ Tambalang met 6 mannen, 4500 oude clappus, 70000 stucx oude pinangh en 4 potten oly;
 6 „ Cheribon met 28 mannen, $14\frac{1}{2}$ lasten rys, 104 canassers zuyker, 45 potten oly, 600 stucx oude clappus, 100 stucx rysmantjes, 7000 stucx arracx pulletjes, 400 stucx potten en 500 gorgulets;
 2 „ Rembang met 8 mannen, 110 stucx blacken en 270 plancken;
 1 „ Dermayoe met 4 mannen en 750 stucx zuyker jatoe;
 1 „ Passir met 6 mannen, 27 picols wax, 6000 manoeken toeback en 50 bossen rottangs;
 7 „ Bantam met 20 mannen, 110000 stucx oude pinangh, 4950 stucx potten en tresellen, 20 stucx sool leer, 600 hotels witte wyn, 500 stucx ysere pannen, 400 stucx oude clappus en 1 last terwe;
 2 „ Tegaal met 8 mannen en 11 lasten rys;
 1 „ Cherita met 4 mannen en 5400 stucx oude clappusen;
 1 „ Mangary met 8 mannen en 20 slaven;
 1 „ Tambora met 4 mannen en 10500 stucx oude pienangh;
 5 „ Samarangh met 22 mannen, 17 lasten rys, 10 slaven, 500 stucx oude clappusen, 700 gedroogde baggers, 500 bossen rottangh 600 bossen gomoet touwen, 2 picols ajuyn, 15000 stucx oude pinang, 42 potten oly en 600 bossen zuyker;
 5 „ Sombar met 16 mannen, $9\frac{1}{2}$ lasten rys, 5100 stucx zuyker, 20 stucx slaven en 40 picols sandelhout;
 46 stucx vaertuygen, die transporteere.

46 stuxx vaertuygen, per transport.

- 4 vaertuygen van Carwang met 20 mannen, 70 mantjes toebacq, 1250 bossen pady en $2\frac{1}{2}$ last rys;
- 1 van Baly met 4 mannen en 10 stuxx slaven;
- 2 » Ternaten met 40 mannen, 40 canassers toebacq cobery en 40 canassers zuyker;
- 4 » Palembang met 26 mannen, 800 stuxx aarde gindies, 80000 stuxx oude pinangh, 1000 stuxx oude clappusen, 291 picols peper, 3000 stuxx Bancaas yser, 10 corgies matten en 80 bossen rottangh;
- 1 » Japara met 4 mannen en $2\frac{1}{4}$ lasten rys;
- 1 » Atchin met 10 mannen, 2 picols wax, 100 aarde schotels, 5 corgies salempouris, 10 corgies patualen, 5 corgies committers, 4 d^o chitsen, 200 bossen rottangs en 2 picols poetsiock;
- 2 » Pamalang met 8 mannen, $2\frac{1}{2}$ last rys en 1100 bossen pady;
- 2 » Benkalis met 18 mannen, 400 stuxx cadjangs en 2600 stuxx viskuyten;
- 1 » Banca met 4 mannen en 160 corgies matten;
- 2 » Siantan met 12 mannen, 2500 stuxx oude clappus en 70000 stuxx oude pinangh;
- 3 » Packalongen met 12 mannen, $1\frac{3}{4}$ lasten rys, 150 bossen pady, 3 picols ajuyn en 1200 stuxx oude clappusen;
- 3 » Chiassem met 12 mannen en $5\frac{1}{2}$ lasten rys;
- 1 » Caligansa met 4 mannen en 1400 bossen pady;
- 1 » Cambodia met 8 mannen, 12 picols wax en 6 corgies cassa;
- 1 » Javana met 4 mannen en $5\frac{1}{2}$ lasten rys;
- 1 » Amboina met 18 mannen en 3 picols massoy;

t'samen 76 stuxx verscheyde vaertuygen, dewelcke in 't generael alhier ter marckt hebben aengebragt de onder volgende wharen en nootlyckheden, als:

55500	stuxx oude pienang;	1100	stuxx aerde gindies;
14100	» » clappus;	291	picols peper;
1200	» cadjangs;	5000	stuxx anckas yser;
89	potten oly;	172	corgies met matten;
5550	stuxx potten en tresellen;	40	canassers toebacq cabiry;
20	» zool leer;	100	stuxx aarde schotels;
600	bottels witte wyn;	5	picols massoy;
300	stuxx ysere pannen;	6000	manocken toebacq;
1	last tarwe;	920	stuxx plancken;
$95\frac{1}{4}$	lasten rys;	110	» balcken;
600	bossen gomoet touw;	40	picols sandelhout;
650	» rottangs;	4650	bossen pady;
5	picols ajuyn;	100	stuxx rysmanden;
4460	bossen zuyker;	7000	» arrax pullekens;
76	stuxx slaven;	144	canassers zuyker;
700	» gedroogde baggers;	4	picols zeekroos;

2600 stux vischkuyten;	2 picols poetsjock;
45 picols wax;	4 corgies met chitsen;
10 " loot;	5 " committers;
5 " thin;	5 " salempouris;
1 last zout;	10 " patualen;
6 corgies met cassen;	70 mantjes toebacq.

Daerentegen zyn van hier naer de onder genoemde quartieren wederom afgegaen 65 stux grootte en cleene vaertuygen, als namentlyck:

2 vaertuygen naer Amboina met 1940 rd^s aen porceleynen, 185 rd^s aen ysere pannen, 235 rd^s aen messen, 20 rd^s aen Chinees papier, 180 rd^s aen catoene gaaren, 15 rd^s aen out yser, 25 rd^s aen benjuin, 20 rd^s aen theeketels, 60 rd^s aen swart floers, 10 rd^s aen zool leer en 30 rd^s aen rode chergie;

1 naer Boroo [*sic*] met 90 rd^s aen out yser, 5 rd^s aen ysere pannen en 120 rd^s aen cleeden;

1 " Bencalis met 20 rd^s aen cleeden;

1 " Bima met 50 rd^s aen cleeden;

6 " Bantam met 150 rd^s aen thee, 500 rd^s aen zuykeren, 48 rd^s aen yserwerck, 78 rd^s aen out yser, 200 rd^s aen gouddraat en 120 rd^s aen copen;

1 " Batang met 50 rd^s aen cleeden;

1 " Bancka met 51 rd^s aen zout;

1 " Banjer met 360 rd^s aen cleeden en 40 rd^s aen porceleynen;

8 " Cheribon met 1625 rd^s aen cleeden, 50 rd^s aen contanten, 60 rd^s aen Billitonse byltjens, 24 rd^s aen porceleynen en 60 rd^s aen amphioen;

2 " Calianjer met 45 rd^s aen cleeden;

1 " Carwangh met 40 rd^s aen cleeden;

1 " Caligansa met 35 rd^s aen cleeden;

5 " Damack met 240 rd^s aen amphioen, 259 rd^s aen cleeden, 86 rd^s aen ysere pannen en 30 rd^s aen porceleynen;

1 " Javana met 10 rd^s aen cleeden;

2 " Japara met 550 rd^s aen cleeden, 96 rd^s aen porceleynen, 60 rd^s aen ysere pannen en 52 rd^s aen arrack;

1 " Macassar met 347 rd^s aen porceleynen, 48 rd^s aen theeketels en 52 rd^s aen ysere pannen;

1 " Mangoray met 64 rd^s aen cleeden;

1 " Palembang met 72 rd^s aen porceleynen en 12 rd^s aen ysere pannen;

4 " Packalongen met 100 rd^s aen cleeden, 10 rd^s aen contanten en 15 rd^s aen amphioen;

41 stux vaertuygen, die transporteere.

41 stuex vaertuygen, per transport.

2 vaertuygen naer Pamalangk met 106 rd^s aen cleeden;

2 naer Rimbangh met 45 rd^s aen cleeden en 56 rd^s aen porceleynen;

1 " Tabalangk met 56 rd^s aen cleeden;

3 " Tegaal met 237 rd^s aen cleeden en 18 rd^s aen out yser;

2 " Ternaten met 260 rd^s aen porceleynen, 50 rd^s aen goulddraat, 39 rd^s aen ysere pannen, 20 rd^s aen copen, 50 rd^s aen copere pitjens, 12 rd^s aen radix China en 25 rd^s aen theeketels;

3 " Sumhawa met 166 rd^s aen cleeden;

1 " Sombar met 10 rd^s aen contanten en 6 rd^s aen amphioen;

2 " Chiassem met 60 rd^s aen contanten en 40 rd^s aen cleeden;

4 " Samarang met 60 rd^s aen ysere pannen, 70 rd^s aen cleeden, 15 rd^s aen massoy, 50 rd^s aen porceleynen, 164½ rd^s aen amphioen, 3 rd^s aen out yser en 10 rd^s aen contanten;

2 " Ziantan met 40 rd^s aen cleeden;

t'samen 63 vaertuygen, dewelcke gesamentlyck alle van hier hebben afgevoert de naervolgende coopmanschappen en goederen, als:

3988	rycxdaalders aen cleeden;	60	rycxdaalders aen swart floers;
2895	" " porceleynen;	60	" " Bankaas yser of
497	" " ysere pannen;		Billitonse byltiens;
485½	" " amphioen;	52	" " arracq;
350	" " goulddraat;	51	" " zont;
300	" " zuykeren;	48	" " yserwerck;
255	" " messen;	30	" " roode chergie;
204	" " out yser;	30	" " copere pitjens;
180	" " cattoenegaren;	25	" " benjuin;
150	" " thee;	20	" " Chinees papier;
140	" " copen;	15	" " massoy;
140	" " contanten;	12	" " radix China en
93	" " theeketels;	10	" " zool leer.

Volgens de opgevinge der dootgravers zyn dese maant alhier ter stede overleden en ter aerde gebragt:

45 Comp^s dienaeren;

1 borger;

1 Duytze vrouwen;

5 " kinderen;

4 swarte mans;

5 " vrouwen;

8 " kinderen en

2 slaven en slavinnen;

t'samen.... 71 overledene.

Ende daerentegen wederom in de Christelycke kercken deser stede gedoopt:

	7	Nederlantsche kinderen;
	51	inlandze kinderen der Portugeeze gemeente;
	4	Maleytze gemeente;
t'samen.....	42	gedoopte.

Oock zyn in gemelte kercken dese maant wettelyck getrouwt:

	3	Comp' dienaaren;
	2	borgers en
	6	Mardycker inlanders;
t'samen.....	11	paar getrouwt.

By den E. fiscaal, Pieter Pauw, ofte desselfs suppoosten zyn op 27 deser uyt de fluyt, Swanenburg, komende van Bengalen, aengehaelt en wyders by den achtbaeren raat van justitie deses casteels geconfisqueert verclaert:

4	packen	gemerckt L.	} alle met amphioen.
5	dos	A.	
15	packiens	ongemerckt.	

Door den E. landdrost, Vincent, van Moock, en gecommiteerde schepenen zyn dese maant gevisiteert de naervolgende verongeluckte personen, als:

op 8 deser, Naya Wangsa, van Grissick Javaan, die boven in 't bosch aen de revier de Sontar was vermoort;

• 15 • Vintura, van Bouton, slave van Diogo, van Manilha, die buyten van een clappusboom af was doot gevallen.

Buyten dese stadt ende in de ommelanden en jurisdictie van Batavia zyn dese maent bevonden te remoreeren een aental van 4454 Javanen, alle manspersoonen, namentlyck:

	765	by de schans Jaccatra;
	568	aan de rivier Crocot;
	569	buyten de poort Uytrecht;
	981	by Diest en
	1775	by particulieren;
t'samen.....	4454	Javanen.

Maart Anno 1677.

Primo Maart. 's Avonts retourneert alhier wederom uyt de Straat Sunda 't jacht, Odyck, neven de zeylsloop van Onrust, met den eersten clercq der generale secretarie, Joan van Hoorn, hebbende de generale boeken en papieren aen de jongst afgegane retourschepen behoorlyck bestelt in maniere, als volgt:

aen den schipper commandeur, Willem Hagedoorn, op 't Wapen
van Alckmaer:

- een casse met generale secretarie papieren voor de camer Amsterdam;
  - » paquet generale papieren voor de camer Amsterdam;
  - » kasje met generale papieren aen d'Ed^e heeren bewinthebberen ter camer Delf;
- een paquet generale papieren aen d'heeren bewinthebberen ter camer Delf;
  - » casje met generale papieren aen d'heeren bewinthebberen ter camer Zeelant;
- een paquet met generale brieven aen de camer Zeelant;
  - » gesloten paquet brieven aen d'heer gouverneur, Bax, en raat aen Caap de Goede Hoop;
- een originele instructie van haer Ed^s voor den schipper commandeur, Hagedoorn, en raat deser 4 schepen;
- een gesloten secrete zeynbrief voor d'opperhoofden deser vloote om in 't gesicht van 't lant van de Caap te werden geopent;
- een zeylaas memorie om 't lant van de Caap aen te doen, item
- 2 gedruckte placcaten voor de thuys varende lieden;

aen den schipper, Reynier de Groot, op de fluyt, de Geele Beer:

- een paquet generale papieren aen de heeren bewinthebberen ter camer Amsterdam;
- een casje met generale papieren aen de heeren bewinthebberen ter camer Rotterdam;

een paquet met generale papieren aen d'heeren bewinthebberen ter camer Rotterdam;

een geslote missive van haer Ed^s aen d'beer gouverneur, Joan Bax, en raat aen de Caap de Goede Hoop;

een originele instructie van haer Ed^s voor den breeden raat deser retourschepen;

• geslote secrete zeynbrief voor d'opperhoofden deser vloote om in 't gesigt van de Caap te werden geopent;

een seylaas memorie om de Caap aen te doen en

2 gedruckte placcaten tegen de moetwil van het thuys varende volcq als anders;

aen den schipper, Marten Binckershoecq, op de fluyt, de
Juffrouw Maria:

een casje met papieren aen d'heeren bewinthebberen ter camer Hoorn;

• paquet generale brieven aen de heeren bewinthebberen ter camer Hoorn;

een gesloten briefje aen den heer gouverneur, Joan Bax, en raat aen de Caap;

een originele instructie van haer Ed^s voor den breeden raat deser 4 retourschepen;

een gesloten secrete zeynbrief voor dese schepen om de Caap aen te doen en in 't gesigt derselver te werden geopent;

een zeylaas instructie of memorie om de Caap aen te doen en

2 ordinary gedruckte placcaten;

aen den schipper, Cornelis Loefhouwer, op de fluyt, de
Geeroonde Eendragt:

een casje met generale papieren aen de camer Enckhuysen;

• paquet generale papieren aen gemelte camer Enckhuysen;

• originele instructie van haer Ed^s voor den breeden raat deser retourschepen;

• gesloten secrete zeynbriefje om de Caap aen te doen en daer omtrent te werden geopent;

een zeylaas memorie om de Caap aen te doen;

twee gedruckte ordinary placcaten voor de retourschepen.

Gelyck alle deselve ten principalen by 't afgaende Patrias briefbouck zyn ingeschreven en by de registers der respective cameran in 't selve pertinentelyck naer te lesen.

Ende dewyle onder dese oock wederom is overgegaen een pertinente lyste van alle zielen, soo binnen, als buyten Batavia, volgens de opgevinge der wyckmeesters mettet begin deses jaars bevonden en nu korteling door heeren schepenen eerst opgebracht, soo wert het summarium van dien hier achter cortelyck geinsereert.

Soodat 'er generalyck en te samen in de bovenstaende aenwysingen zyn bevonden 53749 zielen, als te weten:

Binnen Batavias Oostzyde	9125 zielen.
" Westzyde	10815 "
In Batavias voorstadt en cingel	13809 "
samen als boven	<hr/> 53749 zielen.

Waeronder egter niet begrepen zyn de militairen en diversche andere Comp^s suppoosten, hier aen lant onder hunne opperhoofden bescheyden, noch oock niet de Javanen, die achter ider maent staen nuytgedrukt, nevens noch al goede partye andere luytjens meer, die juyst soo pertinent niet connen opgenomen werden.

Met voorsz. jacht, Odyck, is ons oock noch toegebragt een briefje van den schipper commandeur der retourshepen, Willem Hagedoorn, dato 23 deser uyt de Straat Sunda van omtrent Anjer aen haer Ed^s geschreven, meldende:

dat zy om 't langh achterblyven van 't jacht, Odyck, den 23ten February de fluyt, Maria, van voor Bantam na de Menscheter terugh sonden, doch als doen daegs daeraen deselve, nevens Odyck, weder t'samen by hun verschenen en de generale papieren door St., Joan van Hoorn, aen de respective schippers overgelevert wierden, waerop men ten eersten alles na haer Ed^s instructie gereguleert en een bondige zeynbrief beraemt hadt, welckers afschrift by dese overginck; anders was op de schepen noch alles wel gestelt, soo dat men nu soo spoedigh doentlyck meende voort reys te vorderen en voor ultimo February noch in ruym zee te geraeken, wyl alle de bodems goede zeylders waren.

Van den resident tot Bantam hebben by dese geen advys erlangt, maer egter den getornden vryman, Jacob Jansen, van Amsterdam, in 't briefje van 14 February derwaerts geschreven vermeldt, die dan in handen der justitie is overgelevert geworden.

2 d^o. Syn in Rade van India ingedient de reecquening der kercken middelen, soo van de Nederlandtse, als inlantse kercken deser stede, en daer by te blycken comt, dat het capitael der Nederlandtse kercke den voorleden jaere 1676 door 't betalen van eenige grafpenningen aen d'erfgenamen van d'heer generael, Hendrick Brouwer, zaliger, is vermindert 588 $\frac{1}{2}$ rd^s ende op primo January jongstleden in 't geheel noch quam te belooopen rd^s 7804:15.

Doch het capitaal der inlantse kercke is volgens de gedane reecquening in 't voorleden jaer verbeterd rd^s 452:16 ende oversulcx op 't slot derselver in 't geheel bevonden te bedragen rd^s 5259:44.

Soo is mede by d'E. heer ordinary raat, Pieter van Hoorn, overgelevert de gedane reecquening van diaconen deser stede wegens 't capitael der armen van Batavia, op 24 passado geschiet, volgens welcke hetselve als doen (boven eenige uytgift van 17973 $\frac{3}{8}$ rd^s aen 2408 Europeaanse en 12895 inlantse armen) in den vergangen jaere 1676 noch was geadvanceert rd^s 825:50 ende in 't geheel als nu quam te monteeren 63690 $\frac{3}{4}$ rd^s, gelyck alle hetselve by 't resolutiebouck onder dato deser in 't breede can werden nagelesen.

Wesende voorts oock aen d'opperhoofden van 't schip, de Vrye Zee, voor gedane uytreyse wegen de camer Delft in 7 maanden toegeleyt de halve premie.

3, 4, 5, 6, 7 en 8 d°. Is niet aenmerckens waardigh voorgevallen.

9 d°. Is op de gedane verclaeringe van den equipagie meester en gecommiteerde schippers wegens de onbequaemheyt van het schip, de Gerechtigheyt, verstaen hetselve tegens den wal te halen en af te leggen.

Ende insgelycx van hier een besendinge te ondernemen over Mauritius naer 't eylant Madagaskar om aldaer (des mogelyck) goede partye slaven voor Batavia te negotieeren.

10 d°. Niet bysonders voorgevallen.

11 d°. 's Avonts vertreckt voor de laeste besendinge deses saysoens naer Maccassar de fluyt, Janskerque, met de volgende benodigtheden voor dat commandement, als:

48 packen cleeden en lynwaten, 1 stuck gout moirha;
 200 £ thin, 92 £ geel koper;
 10 stroyen Japanse porceleynen, 1 kas met schryftuygh;
 50 lasten Siamse rys, 2 kisten met medicamenten;
 4 vaten mom, 4 leggers Spaense wyn;
 2   "   Hollantse en 12 potten Bengaalse boter;
 20   "   vleesch en 10 vaten speck;
 10055 £ Hollants yser, 7750 £ cust spykers;
 2 cassen met coxbylen en ander ambagts gereetschap;
 10 stucx dommekragten, 50 bossen marlyn, etc.;
 10 balen zeyldoucq, 2 vaten pick, 3 vaten theer;
 2 vaten harpuys, 2 werpanckers, partye zeylgaaren, slypsteen en
 andere equipagie kleenicheden, item
 1600 rd°, aen den Ternaatsen gesant, Celebe, op zyn m^{rs} reequeningh van
 Macassar alhier verstreckt, samen tot..... f 38216:1:4.

Het briefje, daer nevens tot geleyde aen d'E. president, Wybrand Dubbeldecop, en raat des casteels Rotterdam geschreven, is onder huydigen dato by 't afgaende Indisch briefbouck te vinden.

12 d°. Hebben haer Ed° aen de clerquen der generale secretarie voor hun gedane extraordinaire diensten, insonderheyt in het depescheren der retourvloote na 't Patria, toegeleyt de ordinary jaarlycx premie van 200 rd°, dewelcke dan door den E. secretaris van gemelte haer Ed° onder deselve clerquen, ider na zyne meriten, is verdeelt geworden in manieren, als volgt:

Joan van Hoorn, eerste clercq.....	rd°	20
Laurens de Maker.....	"	15
Pieter van den Hoorn.....	"	10
David de Vicq.....	"	10
Andries Poolman.....	"	10
Willem Vermey..	"	10
Govert van Hoorn.....	"	9
Pieter Martier.....	"	4
Transporteere.....	rd°	88

	Per transport.....	rd ^s	88
Dirck den Otter.....	»		10
Constantyn Nobel de jonge.....	»		8
Jan de Noorman.....	»		8
Joan Lampe.....	»		8
Fredrick Erhalt.....	»		8
Gideon Weyns.....	»		6
Dirck Looten.....	»		8
Dirck van Lier.....	»		7
Carel van Nieulant.....	»		6
Anthony van der Aart.....	»		4
Gysbert Jansen.....	»		8
Isaack van Helsdingen.....	»		4
Adriaen de Swaan.....	»		6
Evert Rademaeker.....	»		6
Jan de Pape.....	»		4
Jacob Cops de jonge.....	} ider 2 rd ^s	»	11
Jan Weylant.....			
Ryckloff de Bitter.....			
Joannes de Vos.....			
Pieter Steendam.....			
	somma.....	rd ^s	200

13, 14, 15 en 16 d°. Is niet annoterens waerdigh te vooren gekomen.

17 d°. Is by haer Ed^e na verscheyde deliberation op de aanbiedinge van de borger cooplieden, Abraham Struys en Pieter van Leeuwen, nevens eenige andere, om de negotie en omslagh ten comptoire Palembang tot haaren laste particulierlyck over te nemen en op zekere conditien den peper, aldaer vallende, aen de Comp^e te leveren, verstaen hetselve als ondiensdigh te excuseeren, maer dien handel sonder verhinginge, gelyck te vooren, door Comp^e dienaren te laten vervolgen; doch van nu voortaan te verbieden, dat gene Batavische, Malacxe, of andere borgers en Comp^s onderdanen aldaer eenige Moorse of andere cleeden zullen vermogen aen te brengen, dan diese konnen bewysen van de Comp^e gekogt te hebben, als nader by het daarvan gemaekte en oock geaffigeerde edict hieronder is te sien en 't welck die van Mallacca mede tot naerkominge ten eersten sal werden toegeschickt.

Een igelyck wert by dese bekend gemaect, hoe dat wy om goede en gewigtige redenen ten dienste der E. Comp^e in Rade van India goed gevonden hebben te interdiceren en te verbieden, dat onse onderdanen, borgers en ingesetenen, die op Palembang haeren handel dryven, van nu voortaan aldaer niet en sullen vermogen aen te brengen eenige andere cleeden of lywaten, als degene, die zy met schriftelycke verklaeringe sullen connen bewysen, dat van de Comp^e ingekogt zyn, op verbeurte van alle soodanige, als

boven dien by haer bevonden en door 's Comp^s resident ofte door zyn ordre aengehaelt sullen werden.

Batavia in 't Casteel den 17^{den} Maert anno 1677.

Onderstont: Ter ordonnantie van haer hoogh Ed^e, den Gouverneur Generael, ende Raden van India.

(was getekent): JOANNES CAMPHUYS, secretaris.

18 d^e. Niet bysonders voorgevallen.

19 d^e. Is in Rade van India goet gevonden als hooft over de vast gestelde slaven handel naer Madagaskar te gebruyken den coopman, Jacob Kievith.

En met eenen aen Sytie Pieters toegestaen om het vroedvrouwschap alhier te mogen bedienen.

20 d^e. 's Morgens metten dagh gewert ons per expres afgesonden Javaans vaertuygh metten stierman, Jan van de Velde, een missive van den E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zynen breeden raat, uyt Japara aen haer Ed^e, geschreven den 10^{den} deser maant en verselt met veele en verscheide bylagen en documenten, als by het briefboucq op zyn plaets kan werden gesien; ende behelst het voorsz. largo schryven aen haer Ed^e in 't korte het volgeude;

na 't jongste schryven van den 9^{den} en 10^{den} January van voor Tegaal en Cheribon was de heer Speelman met de vloot eerst op 12 deser omtrent Samarang en doen wyders, na een langh onstuymigh weder, den 16^{den} deser voor de buyten rheede van Japara ten ancker gecomen, vindende aldaer Brederode, Batavia, Nuyssenburg en Corea, gelyck oock 2 dagen daer aen per d'heer gouverneur, Cornelis van Quaalbergh, (mettet schip, Tulpenburg, gedestineert naer Banda) wiert ontfangen haer Ed^e briefje van den 14^{den} derselver maent January; terwylen men doen op de minnellycke nodigingen van den Japaarsen gouverneur, Wangsa Diepa, in persoon den 20sten deser, na alle behoorlycke gestelde ordre over de vloot, met de gantsche millitaire en inlantsche macht voet aen lant sette en zeer hoffelyck na de Javaanse wyse en presente tyts gelegentheyd verwellekomt en ontfangen wiert;

terwylen dat men doen egter niet versuynde de schepen voor de Ooster provintien, als Tulpenburg en Dordregt, met d'heer Quaalbergh na Banda, de Sampson met d'heer Padbrugge na Ternaten en Japan naer Amboina op 23 Jauuary voort te depescheeren, gelyck oock den 27sten deser Sparrendam naer Maccassar en Wimmenum naer Timor; item 29 deser de Boutonse Goegoegoe of ambassadeur naer Boutou, die met zyn 5 vaertuygen om de West verwaayt raekte en naderhant na veele reparatie oock noch met 2 stierluyden van de Sampson tot wechwyers was moeten geacomodeert werden; werdende voorts tot de afgesonde advisen naer d'Ooster provintien met al de voorgenoemde bodems gerefereert en soo oock, voornamenteelyck wegeu 't gepasseerde en 't werck omtrent den Sousouhounangh en zyne soouen, als anders meer, tot de genome omstandige resolutien: en dewyle het tydigh adviseeren van dit voorstaende al weder door 't quaet weder van 't begin tot 't leest van Febrary ware verhindert geworden, soo had men ondertusschen noch erlangt haer Ed^e nader schryven van den 2^{den} en 23sten February per Outshoorn,

de chialoup, Nassouw, en een Maleyts anachoda met de daerby gesonde nootlyckheden tot f 6728 en de ordre daerin tot spoedige voortschickingen van Outshoorn na Amboina, alsmede de chialoup Egmont uyt den treyn naer Timor achtervolgt, schoon Egmont daer meerder dienst kan doen, als in 't holle Timorse water en de groote schepen in den treyn, als de Veluwe, Brederode en Batavia, beswaerlyck meer als heel ledig over de droogte in 't nauw van Madura souden te brengen zyn;

om nu haer Ed^s dit alles en den verderen toestant van saaken bekend te doen, sulcx hadt na alle mogelycke vorderinge der saaken niet eer als nu kunnen geschieden; ondertusschen, dat men met gants eenpaerigh advys op 21 February met den gouverneur, Wangsa Diepa, die nu door den Sousouhounangh tot alles was volmachtigt, in besoignies van conferentie getreden en ten laesten op 27 February soodanige poincten gecontracteert, beëdigd en getekent hadde, als men meende, de Comp^e voor haer gethoonde bereytwillegheyt en hulpe ten dienste des Mattarams buyten alle opspraack wel quam te meriteeren: ende waertoe, om 't selve gecontracteerde oock nader door den Sousouhounangh en zyne 4 soonen te laten ratificeeren, op 4 Maert na de Mataram in commissie geëxpedieert was de coopman, Sr Jacob Couper (als die de Javaanse tale prompt lesen, schryven en spreken kon), geadsisteert met Wangsa Diepa's aengenome 2 soons, Raya Mangala en Kentol Soeta Praya, nevens eenen Intchie Sampson en den Javaansen schryver, keey Maas Soeta Jaja, van alles wel geïnduceert om onbeschroomt op de volcome ratificatie aen te houden, 't welc te meer ware gesterckt met Wangsa Diepas schriftelycke en mondelinge ordre van dat, by aldien sulcx niet en geschiede, hy mede de stranden verlaten en ten hove in presentie van den Sousouhounangh sterven wilde; sulcx de heere Spielman, hoewel men sich er niet van kon versekeren, egter na alle omstandigheden van groote apparentie hielt, dat het soude werden in volle forma geaprobeert en waertoe, soo by de brieven aen den Sousouhounang en zyne soonen, item by de memorie ter naregt van Sr Couper, als anders, het nodige niet en was nagelaten uyt te drucken; en wanneer men vermeynde, dat by aggregatie de voldoeninge, soo der contanten, als de rys, etc., ten tyde wel volgen souw, indien men dan 't werck met Troena Jaja, 't zy door mediatie ofte wapenen, maer kon te boven comen; en hoewel men geloofde, dat Sr Couper na het trage begin der reyse tot Samarang binnen de gestelde 8 dagen niet wel uyt de Mataram terugh stont te wesen, soo soude d'heer admirael met de vloote en de magt egter niet langer als den gestelden tyt tot Japara na hem wachten, maer onderwylen na d'Oost voort rucken en alle plaetsen enpassant aen doen;

en hoewel men Troena Jaja met alle vermogen hadt getragt te disponneren omme persoonlyck (of anders yemant van genougsame volle magt uyt zyn naem) by den E. heer admirael, Spielman, tot Japara te doen verschynen en een kort eynde van saaken te maeken, soo was daerop egter niet als veele loose excusen gevolgt, evenwel onder soo civile termen (geadsisteert met de teekening van eenige onser borgeren, die daer by hem waren), selfs om Comp^s hulpe jegens de uylgeweke Maccassaren (als met hen oock in rupture geraeckt synde); dat men hem deselve in 't eerst absolut beloofde en oock te water ordre toegaf per den luytenant van

't prauwenhuys, met eenige chaloupen derwaerts gegaen om met eenen oock een waakent oogh te houden, wat by hem tot Sourabaya en daer omher al oumevingh, maar was sulcx datelyck weer ingetrocken; wanneer men quam claerlyck te vernemen, dat Troena Jaja met eenige troupen onder verscheyde hoofden tegens den Mataram in aentogt was, hoewel egter tot dien tyt toe de neutraliteyt, immers ten meereudeele, soo van onse, als de wederzydse partye kanten was gepractiseert en de stilstant van wapeneu principaal rondom her Japara wel onderhouden; gelyck mede alle de zeehavens van Cheribon tot Japara toe den Sousouhounangh weder onderdanigh geworden, maer de verbaastheyt der kleenhertige Javanen was soo groot, datse voor een schaduwe, ja voor den naem van een enckelt Madurees met heele troupen souden en quamen te vluchten, en waerom voor als noch niet was goet gekeurt eenige plaatsen, onder Troena Jaja hun submitterende, door geweld weder onder den Sousouhounang te herstellen, te meer Troena Jaja volgens alle omstandigheden sogt de Comp^e te vrunt en buyten dit werck te houden, maer niet van intentie te wesen sich na des Sousouhouangs meeninge te accomodeeren, noch oock hem onder de Comp^e te submitteeren, sulcx de saeken noch soo tusschen beyde stinden, waerover haer Ed^s gevoelen en goetvinden verwt wiert te verstaen;

ende of wel schoon hy het 13^e articul van 't op nieuw gecontracteerde mette Mattaram de uytspreek der verschillen tusschen hem en Troena Jaja t'eenemael aen 't goetvinden van de Comp^e was onderworpen, soo kan men egter wel bemercken, dat zy van wederzyde geensints tot malcanders meyninge door minnellycke inductionen souden te brengen wesen;

indien men nu, volgens haer Ed^s intentie by refus van Troena Jajas billycke satisfactie aen den Sousouhounang, etc., hem om tot de voorgaende onderdanigheyt te constringeren den oorlogh quame aen te doen, soo was de vraage, of men niet altoorens by accoord hem voor vry Prins van Madura soude mogen verclaren en voor de Comp^e dan oock eenige prerogativen bedingen, en of de Sousouhounang hem daer met behoorde te vernoegen, dan of men verder voor hem soude behooren te gaen; ende sustineerden d'heer Spielman en raat, dat, indien het tot soo een verdragh te brengen was, om 't groote presente verval en eygen oumacht des Mattarams sulcx al wel soude zyn en aen d'ander zyde Troena Jaja niette vrye besit van Madura, etc. oock al vry vernoegt en aen de Comp^e hooglyck verbonden behoorde te wesen, te meer hy in 't minste met geen waarheyt kan bethoonen, by den Sousouhounang eenigh het minste voornemen tot zyn bederf, of onderganck te zyn geweest; maer daer scheen weynich apparentie, dat zyn presente grootsheyt sich alleen met Madura te vreden soude stellen, maer noch vry onredelycke dingen begeeren en als wanneer men volgens den text van haer Ed^s instructie met hem absolut tot den degen souw moeten treden; doch wanneer nu de Sousouhounang 't gemaekte contract niet en quam te ratificeeren en egter noch al sich selfs niet althoos te redden, soo wiert gemeent, dat men onse hulpe dan oock wel weder ontrecken en met Troena Jaja appart een contract sonder prejuditie des Mattarams opregten mogt, want men (dewyle zy alles op ons alleen lieten aencomen) Troena

Jaja (die de gemeente overal meest tot zyn devotie hadt) al van de stranden verdryvende, datelyck na ons vertreck deselve souw als weder geven, ten zy door stercke verbintnisse aen den Sousouhounaugh en de Comp^e, of dat men hem persoonlyck konde in handen krygen;

daer tegen stonden de saeken des Sousouhounangs (die zich weynich buyten zyn hof verthoonde en nergens met moeyde) ende zyne 4 soonen, die elck even graagh tot de croon (en malcanderen zeer hatigh) waren, vry verwerret en van apparentie, dat een sware broeder krygh ligtelyck niet langh achterblyven souw, 't welck oock ligtelyck de meeste menigte des volcx de zyde van Troena Jaja als noch deed amplexeren, want hy anders de inwoonders niet zeer discreet quam te handelen, en 't welcq aen de zyde der Mataramse Princen insgelycx niet veel beter toeginck, maer self veele duysenden menschen uyt de ryckste saaylanden en stranden na boven en elders vervoert wierden, 't welck Wangsa Diepa self wel bekende ruineux, maer hy onmachtigh te zyn om 't selve te keeren en wel tot generael opperbevelhebber aller Mattaramse zeehavenen gestelt, maer byna van niemant gehoorsaemt te wesen;

en dewyl het inpracticabel was van 't verrigte of gecontracteerde met d'een als d'ander successive aen 't Mattaramse hof kennisse te doen, om dat zy self verwart van onse brieven waren om die te beantwoorden, soo meynde d'heer Speelman best te wesen, hun maer 'tgeene gedaen was te communicereen en ondertusschen Wangsa Diepa van alles kennis te doen, die in 't eerste sich zeer genegen en volvaerdigh hadde gethoont om met d'heer Speelman na Surabaya en elders persoonlyck mede te gaen, maer nu in 't laest (men wist niet door wat inductie) verclaert, dat hy op pene van den doot, sonder des Sousouhounangs voorweten en ordre, niet en vermogt Japara te verlaten, maer egter versogt, dat bescheyt af te wachten, en belooft onderwylen alle preparatien van volck en vaertuygen om met de vloot te gaen te sullen doen klaer maeken; maer dat stont weynich te beschieten, niet door manquement van zynen goeden wille, maer uyt enckel onvermogen, daer by noch quam de groote jalousie en 't wantrouwen der Javanen onder elckcanderen, die Wangsa Diepa (soo hy zeyde) al beschuldigden met de Hollanders eens te wesen om Japara voor ons te behouden en wes meer, etc., waerom men oock, tot voorkominge aller onlusten, de eerst beloofde hulpe aen Troena Jaja tegen de Macassaren voor hun hadt gesecreteert en nader aen Wangsa Diepa bekend gedaen, dat men voornemens was met onse magt na Surabaya, etc. voort te gaen, al was 't oock sonder iemant van des Sousouhounangs wegen mede te hebben; en hoewel de presente verbitteringe der Maduresen en Macassaren voor de Comp^e en des Sousouhounangs intrest en oogmerck verre het beste was, soo was het wederom van consideratie, op wat wyse men sich bequaemst van d'een tegens d'ander souw connen bedienen, schynende de Macassaren als noch van geen intentie om haer voor de Comp^e te verootmoedigen, en die egter, insonderheyt de voornaemste, gants niet op Java of Madura mogten gedooft werden te continueeren en soo mede niet de Maleyers, die sich ten deele, na gerucht wiert, van hun hadden gesepareert, dewelcke laeste evenwel na Macassar, Bima of Bouton mede niet

mogten gaen; sulcx 'er oock gedagt was om deselve in de onbewoonde landen omtrent Carwangh onder Batavias jurisdictie by inclinatie ter neder te setten, daer over haer Ed^s sentiment verwagt wiert te verstaen; gelyck het oock van consideratie was, dat Toena Jaja, die sich al arrogant hadde geintituleert Panambakaan de overwinnaer en regte Coninck van 't lant van Java, by zulcken onverhoopten toeval dan gants soo vrundelyck omtrent de Comp^s sich niet souw aenstellen, als hy nu wel scheen te bethoonen;

soo wiert mede gevraagt, of men, hy 't opiniatrereren van Troena Jaja, de Macassaren niet wel tegen hem by goede occasie souw mogen gebruyken, om dat men juyst niet altoos van haer Ed^s ordres ten tyde kon wesen gedient en de saeken gints alomme soo stonden, datter met een vluchtige passagie soo geen gedaen werck van duursaemheyt van te verwachten was, en waerom de heer admirael Speelmam wel hadt gewenscht en noch versogt, dat haer Ed^s periode van precautie, in zyn E. mede gegeven memorie geïnflueert, reel en sonder reserve was gebleven, en dat daer als noch reguard op mogt werden genomen, dewyl men met voor bedachten raade anders niet en betragte, als de Comp^s eere en proffyt in dese gelegentheyt toe te brengen;

soo souw men oock (wyl het nootsaekelyck was van d'een of d'andre kant tot accomodatie van verversinge voor 't volcq, als anders ons te bedienen) trachten twee Javaanse heeren, Dermajouda en Aria Blitar, omtrent Gombongh en daer in 't lant zynde, en die men zeyde noch voor de Mattaram te wesen, in zulcken kas met alle goede middelen oock aen onse zyde te krygen;

de Bantammers, met eenige vaertuygen daer om d'Oost verscheenen, quam enough te blycken niet als ten quaden eynde gecomen te zyn, en waerom de vraagh was en gemeent wiert, niet qualyck gedaen te wesen, dat men hun by vermenginge met de Macassaren of Maduresen (als 't onse vyanden zyn) tot vertreck van daer quam te forceren en, alsse sich tegen ons insolent aenstelden, by attrappeninge wat slagen te geven;

soo wiert oock versogt haer Ed^s wel gevallen te verstaen, indien, staende dese commissie en ontroerte, tusschen de 4 soonen des Mattarams, 't zy by des vaders leven of doodt, om het ryck een oproer quam te ontstaen, hoe men sich dan dragen souw, dewyl ider buyten twyffel Comp^s hulpe stont te amplexeren, 't welcq gemeent wiert, indien 't de vader met en voor den oudsten, Depaty Anum, quame te versoucken, van de minste swaerigheyt te zullen wesen, dewyl de oude de clem der regeeringe door onlust of ouderdom, hoewel noch sterck en gesont zynde, scheen quyt te wesen en eenlyck, behoudens de bewaringe van zyn tresoir, met eersame vermaeken in 't midden van partye wyven sich te bemoeien; ende dewyle de pangeraus Pougat en Singasary aen d'heer Speelman ider om een chiap tot bekragtinge hunner brieven, nevens een snaphaen roer hadden versogt, soo had men om de andere 2 broeders geen jalousie te geven, met goetvinden van Wangsa Diepa, voor den Sousouhoungang en zyne 4 soonen ider een gout zegel, nevens een snaphaen roer, met St. Couper naer boven gesonden, en diergelyck een mede aen Wangsa Diepa ter hant gestelt, tot overgroote vernouginge en welcx

eerste gebruyck tot Japara de besegelingh van 't gemaekte contract ware geweest, 't welck men niet en twyffelde, of haer Ed^s souden aggreren, ten zy der buyten verwachten noch iets aen viel te suppleren, dat men, des doenlyck, mede wel soude betrachten;

by resolutie van 27 January was gearresteert met genoeg en op 't expres versouck van den goeverneur, Wangsa Diepa, om den Japaerse bergh geduirende dese commissie in ons besit te houden om veele goede redenen en de groote extime desselfs onder de Javanen meer, als wel de eygentlycke daat of inkomsten souden monteeren, doch was 't selve bequaem om alles van te maeken, dat men wilde, gelyck de overgekome aftekeningh van alles nader con uytwysen, en alwaer dan verblyven souden 70 militairen met den luytenant, Heyselbergh, of in 't geheel omtrent 100 man, onder 't gesagh van den coopman S^r., Everard van der Schuir, om op al 't voorvallende toe te sien en de conferentien van 't hof, als anders waer te nemen, welke van der Schuir op 5 Maert met 3 schepen na Rembangh gecommiteert was om de vereyste houtwerq in saem te bevorderen en dan te lande van daer door Codoes en Paty na Japara te keeren om te sien, hoe 't in 't lant al toeginck en wie de luyden voor haren heer erkenden; en hoedanigh de luytenant, de La Roserie, mede ten dien eynde van Japara te lande naer Javana geschickt was;

tot fiscaal der expeditie had men daer in rade gequalificeert den coopman, Daniel Goes, en tot secunde van Japara den bouckhouder, Christoffel Outers;

op Samarangh had S^r. Couper gevonden een Engels en een Deens scheepje, die hun amphioen en cleeden schandkoop verkogten; en was Comp^s partytje amphioen tot 200 rd^s 't picol uytgevent, maer de doecken noch niet omgeseth; wegens de rys en toestant van dien was na d'Ooster provincien 't nodige geadviseert en tot procura desselfs op Javas Oostcust allom alle mogelycke ordre gestelt en soude Timor egter met eenige coyangs volgens ordre noch werden gesecondeert; neven desen wierden oock herwaerts gesonden 3 summariums van den toestant der provisien, ammonitien en volckeren in den treyn en vloote, nevens een eyschie opnieuw van verscheyde nootlyckheden, komende te blycken, dat onse gantsche magt onder meer gemelten heer admirael Speelman doenmaels noch sterck was 1850 koppen;

het afsenden eeniger brieven van Japara over lant na Batavia had men al ondervraegt en niet heel practicabel bevonden met meeninge, dattet ter zee immers soo spoedigh als anders geschieden kon, om dat by ongestuymigh weder de wegen door 't lant, na men zeyde, oock onreysbaar waren;

dese wiert met 2 vaertuygen dubbel herwaerts gesonden en stont een derde ten dage des vertrecks van d'heer Speelman van Japara met nader advysen te volgen, hoewel 't egter nodigh was, dat alle bodems, van Batavia na de vloot gesonden werdende, eerst Japara aen deden om de nodige tydingen en verversingen van gins met eenen mede te brengen; ende stont wyders 't jacht, d'Experiment, alsoo 't bevoorens na Tonquin was geprojecteert geweest, jegens 't begin van April mede na Batavia te volgen met soo veel rys, als men buyten eygen nodigh behoef missen en machtigh werden kan.

21 d°. 's Avonts gewert ons per Chinees vaertuygh een missive van d'heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat tot Malacca aen haer Ed°, dato primo, met een nader appendix van den 3^{den} February, verhalende gants geen nieuws, als het passeeren en repasseeren van verscheide Engelse, Moorse en andere scheepjes van Suratte, Cormandel, Bengale en elders aldaer, etc., als by 't aenkomt briefboucq nader is te sien.

22 d°. Niet bysonders voorgevallen.

25 d°. Namiddags erlangen per 't borger jachje, de Liefde, een briefje van den bouckhouder, Pieter Schuyftangh, van den 15^{den} deser uyt Palembangh, verhalende, datter 2 gesanten met eenigh volcq van daer na de cust van Java gesonden waren ter adsistentie en op 't versouck van pangeran Depaty Anum in Mattaram en een geschenck van partye cleeden, wax, etc. daer neffens.

De Jambyse pangeran, Paty, of nu Sulthan Mamethsoffie, was in zyne zuckelende reyse van Bantam naer huys, op 22 February in de Palembangse revier en 2 dagen daeraen op 't toestaen des Coninx met zyn chialoup, de Winthout, en omtrent 40 vaertuygen (waer onder 10 Bantammers) voor of in de stadt Palembangh aengekomen, doch met slegte verwelkominge en tot groote verbaastheyt der Palembangse ingesetenen, wyl men zedert hun aenwesen dagelycx niet als van groote dierte der eetbare wharen en insonderheyt van 't weghloopen van veel slaven en hoorde, sulcx men aen alle omstandigheden en selfs aen 't zeggen van pangeran Ratoe wel mercken kon, dat die Jambyse en Palembangse buuren malcanderen gants niet veel en vertrouden, hoewel gemelte Jambyse Vorst op 5 Maert met al zyn staet weder van daer vertrocken was.

Wydere is heden in Rade van India rapport gedaen van den vercoop van 't afgeleyde schip, de Gerechtigheyt, op Saturdagh jongstleden voor de somme van acht hondert eu sestigh rycxdaelders.

24 d°. Niet bysonders voorgevallen.

25 d°. Jegens den avont ontfangen per Javaans vaertuygh een briefjen van gisteren, door onsen resident, Caaf, tot Bantam herwaerts geschreven, meldende het volgende:

haer Ed° schryven van 14 February hadt hy op 27 d°. per Odyck wel ontfangen;

de Conincq hadt op Turtiassa 8 of 10 dagen vry sieck te bed gelegen, maer was nu weder fris en met ettelycke vaertuygen na de bogt van Lampon uyt playsieren gevaren;

twee vaertuygen, door Keey Aria Monjaja na Sampan of Madura afgesonden, waren voorleden week op Bantam terugh gekeert met tydinge, dat Radja Troena Jaja met de Macassaren oorlogh en veele van haer dootgeslagen en verjaagt hadde, waer onder oock een heer, die hem selfs hadt op gevoet; en lagen de 4 vaertuygen, door den Bantamsen Sulthan na Madura geschickt, daer noch in de revier, maer een vaertuygh van pangeran Coelough, aen pangeran Maes tot Codoes op Java afgeschickt, was mede sonder iets uyt te rechten tot Bantam geretourneert;

voor 14 dagen waren 10 vaertuygen met ruym 200 Macassaren, meest

Batavische fugativen, van daer na Javaas Oostkust vertrocken om hun by de crains Montemerano en Mangappa te conjungeren;

over de 800 picols spialtuler waren uyt het verongeluckte scheepje aen de Menscheter door Conincx vaertuygen op Bantam gebragt en oock de Portugese capteyn van hier daer aengekomen om de restitutie te versoucken, maer, alsoo hy met den sabandaar Secredana niet eens kon worden om den Conincq alvorens met een present van 3 à 400 rd^e te begiftigen, was deselve op 'taenraden eeniger Bantamse Portugesen sonder iets meer te reppen weder na herwaerts gekeert;

pangeran Kiedol versogt haer Ed^e licentie om een scheepje van de Batavise borgers te mogen koopen en dan met eenen een pas voor 't selve om naer Manilba te varen;

't Engels opperhoofd, Jan Dacres, jongst uyt Tayoan gekomen, badt aen Sr Caaf als nu eerst ter hant gestelt 2 briefjes van onse arme overige gevangen Nederlanders aldaer aen haer Ed^e, die hy in 'teerste voornemens was geweest selver bier te bestellen, en versogt, dat niet te rugtbaer mogten werden gemaect 't syner particuliere ontlastinge;

en welcke 2 briefjes van onse voormelte arme gevangenen, hiernevens dan becomen, van inhoudt zyn, als volgt.

Heer Joan Maetsuyker, Gouverneur Generael, ende
syn Ed^e hoogh achtbare heeren Raden.

Edele, erntfeste, hoogh achtbare, wyse, voorsienighe en
bescheydene heeren.

Het missen van onse vryheyt, daer af de beroovinge het leven soo hatelyck maect, als het soet is, soo men haer genieten mach, het gevaer, armoet, versmaetbeyt, heete en kommerlycke sorgen, dewelcke wy nu by de 16 jaaren herwaerts geleden, soude het hartste hert, die 't meer als van ter zyden saage, met ons jammer doen deernis hebben, want boven dit alles schynende oock, 't welcq de droefheyt te bitterder maeckt, als verlaten, sonder hulp, raat en eenige vertroostinge, noch door letteren, noch anders, dingen, machtigh enough om alle gedult en lydsaemheyt met de uytterste mistroostigheyt, ten ware de genade Godts, die ons ondersteunt, heel te overstelpen en te vernielen.

Misschien, of wel de geringheyt der persoonen en kleynheyt van 't getal derselve ons van alle toeverlaat en gunst versteken en als in 't graf der vergetenheyt bedolven hadde; 't is soo, wy bekenen 't, dat oock dit een groote insigt heeft, dan sooveel de Christelycke liefde (dat oock niets weynich in heeft) toedraegt; Godt de alderhoogste, diens sitplaats en allerregtvaerdigste voorschrift haer Ed^e hoogh achtbare heeren hier op aerden waernemen, draegt oock een vaderlycke sorge voor de cleyne en de aldernedrigste; voor vaststellende, dat haer Ed^e hoogh achtbare alsoo zeer

uytmunten in een opregte Godtsaligheyt, als in hoogheyt en eere, niet min in 't bevorderen van de eere onses Saligmaekers in erbarmen zyner benaude litnaeten, als in 't besorgen van 't geene, dat haren staet in hooghwaerdigheyt hout, vermoeden derhalven, dat'er iets wigtigs en nootwendigers buyten twyffel de wech tot onse hulpe geslooten heeft gehad.

Dies versoucken wy nu by dese gelegentheyt, ja wy bidden haer Ed^s hoogh achtbare uyt 't inwendigste onser zielen en om de dierbare verdiensten onses heylants, Jesu Christy, onses naaren stants sich te ontfemen, de middelen en wegen gade te slaen, soo 'er eenige sich hervoordeden, tot onse ontslakingh; immers soo 't haer Ed^s hoogh achtbaren oordeelen eenigsints sonder kreuck haerer achtbaerheyt (die wy altyts in hooge waarde houden) te kunnen geschieden en te bevorderen, dat wy uyt dese slavernye, die swaerder valt voor een vrye natuur dan de doodt, want die is voor allen, maer geene voor niemandt als den ellendigen, uytgeholpen; en het hant breet levens, dat ons noch overschynt met onse kinderen ten dienste Godes en zyner gemeynte mogen toeheylygen; wyders soo 't oock gebeurde, mits alle menschelycke beschickingen niet selden een averegs geval en uytkomst onderworpen is, dat sulcx binnen korten, gelyck haer Ed^s hoogh achtbaren na haer gewoonelycke wysheyt lichtelyck sal kunnen afsien, niet konde uytgewerckt werden, dat dan haer Ed^s onse druckende armoed en gebrekelycken staat met sooveel, als haere Christelycke bescheydentheyt oordeelt te kunnen strecken, als twyffelende aen diergelycke gelegentheyt; naer desen gelieve eenige verligtenis te geven, 't welcq aen ons soude kunnen behandigt werden door toedoen van brenger deses, den erntfesten heer, Joan Dacres, opperhoofd der Engelse factorie alhier in Tayoan, een persoon geweest, inderdaat van sonderlycke beleeftheyt en minnelyckheyt tegens ons arme gevangenen.

Eyndelyck om haer Ed^s van haere hoogh gaende sorgen niet langer op te houden, bidden wy alle nedrigheyt, dat dese onse gedronge vrymoedigheyt, 't welcq onsen ootmoet en schuldigen pligt nimmer verachten sal, door de langduirige beswaerheyt en lyden mach ten goede genomen werden, en wy, dese weldaat in eeuwige erkentenis houdende, aenroepen met vuuriger herten den Almachtigen Godt, oorspronck aller barmhertigheden, met een goet vertrouwen, die wy noch steeds in ons voeden, dat deselve haer Ed^s hoogh achtbaren, mitsgaders den gantschen Nederlantsen staat wil ondersteunen, zegenen en voerspoediglyc maeken, met welcken wensch, ontworpen in het inwendigste onses herten, wy ons op 't allernedrigste 't haerwaerts buygen en zullen zyn, soo lange wy leven, haer Ed^s erntfeste hoogh achtbare wyse, voorsienige en zeer bescheyden heeren, zeer ootmoedige en onderdanige dienaren.

Getekent: JOAN BRUMMER,
HARMAN VERBIES en
ALEXANDER VAN 's GRAVENBROECQ.

Ter zyden stont: in Tavaccangh den 5^{den} September anno 1676.

De namen der gevangenen, die hier noch zyn, waren de volgende :

Joan Brummer;
 Gysberta de Ridder syn vrouw;
 Joan Brummer syn soon;
 Harman Verbies;
 Antonica van Bengale syn vrouw;
 Catarina... }
 Willemmina.. } synce kinderen;
 Jacobina... }
 Alexander van 's Gravenbroecqu;
 Susanna van Tayoan;
 Salomon Valentyn en
 Maria van Lamey.

Edele, erntfeste, hoogh achtbare, voorsienige en seer wyse heer Generael.

Ten ware, dat my de goedertierentheyten en onverdiende gunste, die ick voormaels van UEd^e hoogh achtbare tot my, haeren geringsten dienaar, gespeurt, uyt de sorge van in schuld der vermetelheyt te vallen geholpen, noyt soud ick derven bestaen UEd^e hoogh achtbare met dese onwaerde letteren in haere hoogwigtige besigheyt te stenren.

Van onse ellende en swaer verdriet, die wy geleden hebben en noch voor onse oogen sweven, sal ick voor by gaen om daer af breeder op te haelen, als duchtende met die stoffe door den langen sleep van droevige klachten, die volgens den aart der bedruckte herten qualyck te schorten zyn, UEd^e achtbare eenige tegenheyt aen te brengen; dit sal ick 'er maer by doen, vergeeft het my Ed^e hoogh achtbare heere, dat gelyck de alwyse Godt gewoon is zyne gaven van voorspoet en zegeninge aen zyne kinderen ongelyck toe te deyen, dat hy oock naer zyne heylige voorsienigheyt in het opleggen des kruyces en verdruckinge met deselve oock even alsoo handelt.

Dit laatste is ooghschynelyck oock gebleken aen ons, by namen in de persoon van myn tegenwoordige arme huysvrouw, Gysberta de Ridder, dewelcke, hebbende voor eerst (hoewel voor dit overval) haren eenigsten broeder, Gerrit de Ridder, die haer oock kort voor zyn aflyvigheyt uyt haer vaders huys herwaerts genodigt, moeten missen, naderhant haer man, wylen Jan Mol, coopman in dienst der E. Comp^e, voor haere oogen van dese onregtvaerdige omgebracht, alleen gelaten, in de diepste benautheyt van alles berooft, hier aen vervolgens deelachtigh geworden der gemeene ellende, daer wy alle soo lange en noch in steken, ziekelyck, behoefstigh en afgeslooft door gedurige ongewoone arbeyt en ongemack tot nu toe, voor waer wy bemercken aen onse mede broeders, die nu in den Heere rusten,

een meerder gunste Godts in dat deel, dewelcke hebbende de droeve rol op dit treur tooneel spoediger uyt gespeelt, latende ons daer noch op staen, dan Godt de Heere weet tot hoe lange.

Ick en dencke oock en mach ick niet, Ed^e heere, my een bysondere gunste boven andere (verre zy van my die verwaantheit), 't welcq uyt dese myue vrymoedigheyt konde gespelt werden, tot bevorderinge onses tydelycken heyls ofte verlossinge inbeelden, als houdende my genougsaem versekerd, dat het haer Ed^s hoogh achtbare goede genegentheyt niet en hout, dat wy ons leven dus in ellende verteeren, vertrouwe oock vastelyck, dat haer Ed^e hoogh achtbare in dit opdoen en gewigte des tyts iets vrugtbaers tot onse overlangh gehoopte vrydom sal vermogen en kunnen uytwercken, maer een bewys van pligt, gehoorsaemheyt en alle nedrige dienstvaerdigheyt, die ick pooge in alle eerbiedigheyt, E. heere, voor uwe voeten te leggen, waarvan de macht (ach, beleefde ick dien dagh, noyt met vrolycker son mocht my de hemel toeloncken) om sulcx ter daat te brengen door Godes geheugenis my benomen is; de stant vaste wil en brandende genegentheyt is 'er en blyft althoos in 't gemoet.

Geluckigh achten wy ons, mits de gelegentheyt ontmoet hebbende om onsen droevigen stant naer de gestalte des tyts by geschrifte aen haer Ed^e hoogh achtbare te verthoonen, waertoe ons gedient heeft de sonderlinge gunst des heeren, Joau Dacres, wiens Christelycke medelyden en vrundelycke bejegeningh ons inder waerheyt veel verquickt heeft; eyndelyck om haer Ed^e hoogh achtbare van haere werckelyckheyt niet langer op te houden, soo bidde ick den aller hoogsten op myne knien, dat Hy uw hoogh achtbare wil zegenen, met een voorspoedige regeeringe, tydelycke en eeuwige welvaart, 't welcq met een onderdanige groete van ons Ed^s uyt het inwendigste onses herten wert toegewenscht, Ed^e erntfeste hoogh achtbare, voorsienige, seer wyse heere tot sulcx als my de heere verordent.

(was getekent): JOAN BRUMMER.

Ter zyden stont: in Tavaccangh den 15^{den} January anno 1677.

P. S. Edele heere, de swackheyt onser lichamen nootdruct my ten hoogsten om deselve noch eeniger maten op te houden in alle ootmoedigheyt te versoucken, 'tgeene by my op gestelt en hier nevens te sien is, de vergoedinge van de genoemde, waertoe wy van herten genegen zyn, maer op wat wyse stelle ick uyt tot haer Ed^e hoogh achtbare groote bescheydentheyt, 't soude aen ons kunnen beschickt worden door den heer, Joan Dacres, hier boven genoemt.

Heden wert ons mede noch per Chinees vaertuygh toegebracht de dubbele missive van den E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en raat uyt Japara van den 10^{den} Meert, dewelcke op 20 deser al hebben ontfangen en doen hier vooren al geinsereert.

26 d°. Is in Rade van India op 't versouck van den pangeran Coelongs tot Bantam denselven toegestaan een scheepje van onse borgers alhier te mogen koopen en met Comp^s passe naer Manilla versenden, om dat volcq in desen tyt geen redenen van misnouden te geven.

En wyders noch aen d'opperhoofden van 't schip, de Eendragt, voor gedane uytreyse der camer Rotterdam toegeleyt de halve premie.

27 en 28 d°. Is niet remarcquabels te vooren gecomen.

29 d°. 's Morgens wert hier door een Chinees, komende in vier dagen van Japara, mondelinge tydinge aengebragt, dat d'heer admirael, Speelman, doenmaels met de gantsche macht in 'tembarcueren was om van daer naer Madura en Surabaya af te seylen, en mede dat hy, en passant tot Samarangh geweest hebbende, aldaer gesien hadt den coopman, Jacob Couper, die doen even uyt de Mattaram afgekomen en na Japara voort gegaen was.

Namiddags komen hier met inlants vaertuygh van Bantam de Engelse m^r., Albinus Willoughby, en eenige andere vrunden, door hunnen agent, d'heer Arnold Withe, herwaerts gestiert om van eenige equipage nootlyckheden tot haer gebruyck met haer Ed^e licentie te mogen werden gerieft, gelyck uyt het nu mede ontfangen briefje van denselven hunnen agent aen zyn Ed^e d'heer gouverneur generael nader comt te blycken, en 't welcke naer translatie luyt, als volgt.

Reght Honorable Heer.

Ick hebbe goet gedacht met brenger deses, m^r Albinus Willoughby, te inquireren UEd^e goede gesontheit, dewelcke ick bidde, dat menige jaaren mach duiren; ick hebbe oock alsoo dese gelegentheyd genomen om een addres aen uw excellentie te maeken wegens eenige materialen, die wy present benodigt zyn, biddende of bedelende UEd^e faveur, opdat Sr Willoughby permissie mach hebben om die te coopen met zyn gelt; wy souden geen occasie gehadt hebben van dese nootsaekelyckheden, maer wy leven in een lant, daer het volcq niet alleen wil meester zyn van haer eygen, maer oock van alles, dat wy tot ons eygen gebruyck hier brengen; de brenger deses, in de Duytse tale gepractiseert zynde, sal uw excellentie ootmoedigh bedeele van de vordere particulariteyten.

Wy zyn uytterlyck gedestitueert van Europisch nieuws, maer in het laeste endt van de naeste maent hoop ick een Europisch schip hier te sien, wanneer ick niet sal gebreken uw excellentie te geven een kort berigt van de generale affaires des Christendoms; ick wil UEd^e niet verder vermoeyelycken, maer versouck excuse aen UEd^e met versekering, dat ick volstandigh blyve

Onderstont: UEd^e aller ootmoedigste, devote en
waerachtige dienaar,

(was getekent): ARNOLD WITHE.

Ter zyden stont:

BANTAM, 17 Maert Stilo Veteri, anno 1677.

Ende hebben gemelte Engelse vrunden oock medegebragt een cleyn advisie, door onsen resident, Willem Caaf, eergisteren aen haer Ed^e gecarteert, van advertentie:

dat de Conincq, met al zyn geselschap weder van Lampon naer Tollobawang was gestevent en dat op Bantam gerucht wiert, 2 grooten na Palembang gegaen waren om des Conincx, pangeran Ratoes dochter, van daer op d'aenbiedinge van den vader over te halen en met den Bantamsen Sulthan dan wyder te trouwen;

't Engels hoekertje uyt Bengale was, nevens noch een hunner particuliere vaertuygen, naer Rembang vertrocken met partye cleeden en contanten om daervoor weder rys, zuyker, olie, etc. over te haelen;

een Chinees jonckje was met weynich peper van Jamby op Bantam verscheenen en hadden d'Engelse vrunden, die in 8 dagen weder een vaertuygh met partye rys, cleeden en zout, etc., soudent derwaerts senden, hun dienst tot bestellinge eeniger brieven gepresenteert;

de 3000 picols coper, die 't Chinese joncq uyt Japan hadt gebragt, waren by den Conincq alle tot 18 rd^s 't picol opgecogt en 't spialtuler der Portugesen tot 9½ rd^s contant aen d'Engelsen omgeseth.

30 d^e. Laet in de naermiddagh verschynt hier met zyn sloup van Java's Oostkust de borger, François Penneman, ons toebrenghende een missive van den E. heer admirael, Cornelis Speelman, en raat uyt Japara aen haer Ed^e, gedatteert 24 deser en van naervolgende substantie:

zedert 11 deser, na 't jongste schryven, waren d'heer Speelman 2 brieven van den pangeran Adepatty Anum uyt Mattaram toegekomen en oock door de afgekome brengers, Jagapatty en Wangsa Mangala, soodanigen pertinenten berigt van den toestant en gelegentheyt des Mattarams gedaen, dat men aen de ratificatie van 't gemaecte contract niet veel scheen te dubiteeren en oock dagelycx den coopman, Jacob Couper, van 't hof terugh verwachtte; werdende oock gerucht, dat pangeran Martasana noch 20000 rd^s soude hebben geprojecteert om met S^r. Couper af te senden, boven de 9000 rd^s, daer van 'er 6000 aen d'heer Speelman getelt en 3000 door Wangsa Diepa aen reys en andere dingen, ten behoeve van ons volcq na zyn zeggen gegasteert waren, behalven 1000 rd^s door zyn vrouw van kant en 't soeck gemaect, 't welck men egter in dese tyt niet goet gedagt hadt ten nauwsten met denselven te critiseren;

synde met de terugh gekeerde 4 hovelingen, die voornoemde 9000 rd^s hadden afgebragt (terwylcn de gouverneur, Wangsa Diepa, langs soo meer scheen te declineren om sonder last van 't hof met de vloot na Madura te gaen), aen den Sousouhounang noch op gesonden sekere acte van volmacht, door gemelten Wangsa Diepa en zyn by hebbende grooten in qualiteyt van 't Mattaramse hof op den heer admirael Speelman gepasseert, met qualificatie om met den Vorst van Madura als anders, 't zy in oorlogh of vrede, voor den Sousouhounangh soodanigh te mogen handelen, als men na de billickheyt en tyts gelegentheyt soude te rade werden; hoedanigh instrument van onse kant, als oock selfs by Wangsa Diepa, voor hoog nodigh geoordeelt en door hem met volle genoegen besegelt en besworen was, om ten

eersten door 2 expresse mede gegane loeras na de approbatie des Sousouhounangs weder af gebragt te werden;

staende nu alleen de Japaerse vice gouverneur, Wangsa Diepa, met een groot en apparent zeer weynich andere vaertuygen in comp^s met d'heer Speelman verder om de Oost te gaen;

volgens een schriftelyck gedane berigt van den borger, Francois Penneman, en de advysen van den schipper, Leendert Haringman, leggende voor Surabaya, soo en scheen Troena Jaja het hoofd niet zeer wel te staen om den voet van den Javaansen bodem te ligten, ten zy door constringatie, hoewel zy egter meenden, dat hy al veel souw willen doen om met de Comp^s in geen oorlogh te treden;

nu was 't verlangen zeer na 't weder varen van Sr. Couper in Mattaram, omdat aen de ratificatie van 't contract veel was hangende en de ratificatie ons al vry veel aen de Mattaram souw comen te verplichten, daer men andersints sooveel obligatie niet souw hebben;

en scheen de pangeran Adepaty, volgens zyn nader ontfangen schryven, in yver te branden om den ondergangh van Troena Jaja te mogen sien, daerop hem al bevoorens per Sr. Couper en nu oock mondeling 't nodige en Comp^s opregte meyninge nader was doen antwoorden, gelyck oock Wangsa Diepa door de hofs grooten het hof hadt doen aendien, dat hy den admirael met vaertuygen, noch iets anders (als alleen het gelt, dat de Sousouhounangh geliefde af te senden) in desen tyt kon adsisteren;

de hier voorgenoemde afgekome hovelingen, Jagapaty en Wangsa Mangala, zynde luyden van aensien en geposeerde sinnen, hadden d'heer Speelman oock eenige nader verclaringe gedaen van des Sousouhounangs ryckdom en den toestant der 4 soonen, die noch soo sober en verwart niet en geleek, als bevoorens wel was verstaen, stellende zy, en soo mede Wangsa Diepa oock, de successie van pangeran Adepaty Anum voor vast, hoewel hy selfs, volgens zyn schryven aen d'heer admirael, dacrvan t'eenemael scheen te despereren;

volgens verscheyde gedane besendingen en rapporten na Rembangh, Javana, Patty, Codoes, etc. waren de luyden dier lantstreken vol onsekerhey, sonder te weten, aen welke kant zy hun best soudn keeren, hoewel aen de hoofden derselver ter begeerte van Wangsa Diepa het nodige ware geinsinueert en versocht;

't jacht, d'Experiment, was men voornemens, by gebreck van rys, met partye houtwercken naer Batavia te senden en waer tegen weder 1 of 2 andere vlotgaende bodems in den treyn soudn nodigh wesen;

naer Macassar en Timor had men op 16 en 18 deser oock nader 't nodige geadviseert en de laetste plaets oock per de sloup, Egmont, met 12 ingekogte coyangs rys gesecondeert; volgens gedane opneminge van gecommiteerdens soudn tot hesettinge van den bergh, etc. op Japara met eenige impotente overblyven 126 coppen en de nodige ammunitie, 't welck de generale macht al wat quam te verswacken; en waren oock 2 smits, nevens partye smeekeken, voor den treyn zeer nodigh;

eyndelyck wiert noch een vaertuygh gereet gehouden om haer Ed^s de nader advysen toe te brengen, soodra Sr. Couper maer nyt de Mattaram souw afgekomen

wesen, etc., kunnende wyders de volmacht, op d'heer Speelman gepasseert, als eenige andere stucken meer, nevens desen breeder by 't aenkoment briefbouck werden naergelesen.

31 d'. 's Avonts vertreckt uyt dese rhee de naer 't eyland Mauritius de fluyt, de Hasenbergh, met de volgende nootwendigheden voor die plaets, als:

- 10 packen diversche cleeden;
- 1 kas met hoeden, cattoene coussen en perpetuanen;
- 1 " " papier en schryftuygh;
- 200 stucx schoppen en spaden;
- 11 lasten rys, $\frac{1}{2}$ last tarwe en 10 gantangs boonen;
- 5 picols swarte zuyker, 2 picols wax;
- 6 leggers arracq en noch $\frac{1}{2}$ legger anys arack;
- 2 vaten mom, 2 halfamen olyven oly;
- 1 legger Spaense wyn, 1 legger touacq azyn;
- 2 lasten Javaans zout, 1 aem lamp oly;
- 12 stucx levendige gansen en 24 stucx eenden;
- 500 rd^s contant payment;
- 12 stucx ploegen;
- 2 paerden en 12 stucx buffels;
- 200 bossen pady om te planten en 500 bossen tot voeragie;
- 10 houte backen met diversche plantsoenen;
- 2 cassen Persiaense wyn, 2 kisten Suratse zeep;
- 20000 stucx klinkertsteen;
- 1 doos met medicamenten;
- 50 stucx slaven en slavinnen, samen tot..... / 14715:8:15.

De missive, hier nevens aen den E. commandeur, Hubert Hugo, en raat geschreven, is op gisteren getekent en onder dien dato by 't afgaende briefbouck ingeschreven, gelyck mede de instructie voor den coopman, Jacob Kievit, met desen bodem wyders van Mauritius naer Madagascar gedestineert voort te gaen om aldaer, des doenelyck, 2 à 300 slaven voor Batavia op te koopen en daer mede dan van dat groote eyland weder direct herwaerts te keeren, en tot welckers inruylinge oock noch in den voormelten Hasenbergh zyn afgescheept de onderstaende goederen:

- 3 packen cleeden, 650 ₧ koper draat;
- 1000 cattys peper, 200 ₧ rompen;
- 50 ₧ giroffel nagelen, 80 ₧ caneel;
- 1 kas met 12 snaphanen, 500 ₧ buscruyt;
- 8 lasten rys, 2 lasten zout;
- 6 leggers arracq, 2000 ₧ aen ysere hoepen;
- 191 ₧ koper en noch 200 ₧ koper draat;
- 2050 " groot loot en 100 ₧ thin;
- 200 cattys Cormandelse coralen;
- 1000 menocken toebacq, 50 dozyn swarte messen;
- 5000 Spaense realen van achten, ter montura van..... / 20620:3:9.

Dese gepasseerde maent zyn van diverse quartieren te deser stede aengekomen 83 stucx borger, inlander en andere vreemde vaertuygen, samen bemant met 454 coppen, te weten:

- 4 vaertuygen van Samarangh met 22 mannen, $15\frac{1}{4}$ lasten rys, 400 bossen pady, 46 canassers zuyker, 28 potten oly en 4 picols anys;
- 2 van Japara met 12 mannen, $9\frac{1}{4}$ lasten rys, 219 canassers zuyker, 400 bossen zuyker, 16 potten oly en 600 stucx oude clappus;
- 7 » Cherita met 28 mannen, 7400 stucx oude clappus en 205000 stucx oude pinangh;
- 1 » Bouton met 10 mannen, 16 stucx slaven en slavinnen en 500 bossen pady;
- 8 » Bantam met 39 mannen, 70000 stucx oude pienangh, 74400 stucx oude clappus, 7 lasten tarwe, 2000 stucx visch pada, 600 stucx aerde potten, 300 potten met calcq, 500 stucx ysere pannen, 1 picol Javaense toeback, 120 stroyen met porceleyne pierings, 9 stucken laeken, 20 stucx chergie, 60 ledige aracx potten en 5 picols tarwe meel;
- 2 » Rembangh met 8 mannen, 2 lasten rys, 12 canassers zuyker, 60 stucx baleken en 200 stucx plancken;
- 3 » Damacq met 16 mannen, $8\frac{1}{4}$ lasten rys, 1000 bossen zuyker, 11 canassers zuyker, 400 plancken en 160 stucx baleken;
- 1 » Amboina met 22 mannen en sonder eenige inladinge;
- 1 » Benkalis met 10 mannen en 5000 stucx vischkuyten;
- 8 » Carwangh met 51 mannen, $9\frac{1}{2}$ lasten rys, 1900 bossen pady, 500 bossen zuyker, 6 stucx herte beesten, 6 picols tabacq en 120 stucx hoenders;
- 5 » Tegaal met 20 mannen, $19\frac{3}{4}$ lasten rys, 21 potten oly en 500 stucx oude clappus;
- 1 » Tangerang met 2 mannen en 700 bossen pady;
- 1 » Cambodia met 16 mannen, 5000 stucx schotels, 5000 koppen, 2000 pierings, 6 picols benjuwyn, 10 picols wax en 8 picols gommelack;
- 14 » Cheribon met 55 mannen, 50 picols herte vlees, 600 stucx gedroogde vis panipus, 45 potten oly, 260 bossen ajuyn, 187 canassers zuyker, 2 lasten rys, 1200 stucx oude clappus, 49000 stucx aracx pullen, 1 picol anys, 2 lasten swarte boontjes, 500 bossen pady en 900 stucx aerde tresellen;
- 1 » Javana met 4 mannen, 8 canassers zuyker, 800 bossen zuyker, $1\frac{1}{4}$ last rys en 4 kisten coper;
- 3 » Palembangh met 32 mannen en 1117 picols peper;
- 5 » Packalongen met 20 mannen, $11\frac{1}{2}$ lasten rys, 2800 stucx oude clappus, 21 potten oly en 2500 stucx gesoute eyeren;

67 stucx vaertuygen, die transportere.

67 stucx vaertuygen, per transport.

1 vaertuygh van Johor met 9 mannen, 1500 stucx cadjangs en 1 last zagoe;

1 van Barbos met 4 mannen, 1 last rys en 900 bossen zuyker;

2 » Malacca met 20 mannen, 159 picols peper en 18 picols wax;

3 » Sombar met 12 mannen, 500 bossen pady, $2\frac{1}{2}$ last rys en 2600 stucx zuyker;

4 » Chiassem met 18 mannen, $13\frac{1}{2}$ lasten rys, 500 bossen pady en 150 stucx balcken;

1 » Pagee met 12 mannen en 7200 stucx oude clappussen;

2 » Maccauw met 21 mannen, 750 picols spiaulter, 14 picols anys, 8 picols thee, 25 picols lancquas, 3 picols geslage koperwerccq, 140 stucx ysere pannen, 270 stucx ledige potten, $1\frac{1}{2}$ corgie roode en witte gilams en 2 corgies zyde pangsjes;

1 » Zeringen met 4 mannen en 1600 stucx oude clappussen;

1 » Sourabaya met 6 mannen en $12\frac{3}{4}$ lasten rys;

t'samen 83 stucx diversche groot en cleyne vaertuygen, te samen generalyck hier ter merckt aengebragt hebbende de naervolgende provisien, coopmanschappen en goederen, als:

108 lasten rys;
4400 bossen pady;
5600 » zuyker;
485 canassers zuyker;
151 potten oly;
95700 stucx oude clappus;
275000 » » pinangh;
16 » slaven en slavinnen;
2000 » visch pada;
120 » hoenders;
7 lasten tarwe;
5 picols tarwe meel;
18 » anys;
750 » spiaulter;
8 » thee;
25 » lancquas;
5 » geslage koperwerck;
50 » herte vleesch;
6 » benjuyn;
28 » wax;
8 » gommelack;
600 stucx plancken;
370 » balcken;
120 stroyen porceleyne pierings;

2000 stucx porceleyne pierings;
5000 porceleyne schotels;
5000 » koppen;
9 stucken laeken;en;
20 » chergie;
7 picols Javaanse toebacq;
640 stucx ysere pannen;
930 » ledige aerde potten;
300 potten met calcq;
1276 picols peper;
600 stucx gedroogde visch pampus;
4 kisten koper;
1500 stucx cadjangs;
5000 » vischkuyten;
6 » herte beesten;
2600 » zuykeren;
1 last zagouw;
2500 stucx gesoute eyeren;
2 lasten swarte boontjes;
260 bossen ajuyn;
49000 stucx arracx pullekens;
900 » aerde tresselen;
 $1\frac{1}{2}$ corgie gielams;
2 corgies zyde pangsies.

Daerentegen zyn van hier na de onder genoemde plaetsen weder vertrocken
85 stucx, soo groot, als cleene vaertuygen, als te weten :

- 1 vaertuygh naer Banjer met 310 rd^s aen porceleynen, 170 rd^s aen cleeden, 560 rd^s aen Japans copen, 100 rd^s aen goudtraat, 48 rd^s aen ysere pannen, 40 rd^s aen thin en 15 rd^s aen cattoene gaaren;
- 8 naer Packalongen met 528 rd^s aen cleeden, 212 rd^s aen porceleynen, 50 rd^s aen contanten, 22 rd^s aen ysere pannen en 15 rd^s aen out yser;
- 2 » Amboina met 926 rd^s aen porceleynen, 195 rd^s aen ysere pannen, 125 rd^s aen zuiker, 120 rd^s aen messen, 18 rd^s aen Batavias papier, 10 rd^s aen quitasolen, 10 rd^s aen Chinese houten kommen, 105 rd^s aen theeketels, 135 rd^s aen cattoene gaaren, 25 rd^s aen benjuyn, 125 rd^s aen anys en 5 rd^s aen cassumba;
- 10 » Bantam met 8000 rd^s aen spialter, 191 rd^s aen porceleynen, 10 rd^s aen glase oly flesjens, 25 rd^s aen cleeden, 200 rd^s aen wax, 50 rd^s aen anys, 200 rd^s aen thee, 18 rd^s aen out yser en 2400 rd^s aen Japans copen;
- 1 » Banda met 360 rd^s aen cleeden en 400 rd^s aen dranken;
- 2 » Baly met 41 rd^s aen porceleynen, 50 rd^s aen out yser en 180 rd^s aen ysere pannen;
- 4 » de kust van Java met 645 rd^s aen amphioen, 15 rd^s aen benjuyn, 54 rd^s aen ysere pannen, 165 rd^s aen porceleyn, 150 rd^s aen goudtraat, 280 rd^s aen Japans copen en 40 rd^s aen contanten;
- 1 » Ternaten met 5 rd^s aen zout, 579½ rd^s aen porceleynen, 148 rd^s aen ysere pannen, 12½ rd^s aen theeketels en 490 rd^s aen cleeden;
- 6 » Samarang met 68 rd^s aen porceleynen, 225 rd^s aen amphioen, 3 rd^s aen out yser, 15 rd^s aen out koper, 8 rd^s aen staal, 15 rd^s aen massoy en 60 rd^s aen cleeden;
- 7 » Tegaal met 250 rd^s aen cleeden, 50 rd^s aen contanten, 50 rd^s aen out koper, 24 rd^s aen ysere pannen en 6 rd^s aen out yser;
- 4 » Grisse met 570 rd^s aen cleeden, 21 rd^s aen out yser, 200 rd^s aen contanten, 32 rd^s aen porceleynen en 18 rd^s aen ysere pannen;
- 1 » Rembang met 140 rd^s aen cleeden, 12 rd^s aen ysere pannen en 8 rd^s aen porceleynen;
- 10 » Japara met 25 rd^s aen cleeden, 50 rd^s aen draucken, 57 rd^s aen toebacq, 18 rd^s aen schoenen en muylen, 61 rd^s aen ysere pannen, 25 rd^s aen anys, 3 rd^s aen out yser, 7 rd^s aen massoy, 15 rd^s aen benjuyn, 375 rd^s aen amphioen, 880 rd^s aen Japans copen, 99 rd^s aen porceleynen en 10 rd^s aen offerligt;
- 4 » Caroangh met 345 rd^s aen cleeden en 10 rd^s aen porceleynen;
- 2 » Javana met 60 rd^s aen cleeden, 50 rd^s aen porcel. en 37½ rd^s aen amph.;
- 10 » Cheribon met 274 rd^s aen porceleynen, 21 rd^s aen out yser, 92 rd^s aen ysere pannen, 250 rd^s aen goudtraat, 25 rd^s aen quitasollen, 156 rd^s aen amphioen en 595 rd^s aen cleeden;

75 stucx vaertuygen, die transportere.

73 stucx vaertuygen, per transport.

1 vaertuygh naer Madura met 116 rd^s aen ysere pannen, 45 rd^s aen porceleynen en 24 rd^s aen out yser;

1 naer Barbos met 60 rd^s aen cleeden;

1 „ Malacca met 2280 rd^s aen Japans koper;

5 „ Sombar met 160 rd^s aen contanten;

2 „ Chiassem met 25 rd^s aen contanten en 9 rd^s aen out yser;

2 „ Sumbawa met 457 rd^s aen cleeden;

1 „ Sourabaya met 50 rd^s aen cleeden;

1 „ Palembang met 150 rd^s aen amphioen;

t'samen 85 stucx verscheyde vaertuygen, die in 't generael van hier hebben afgevoert:

2988 $\frac{1}{2}$	rycxdaelders aen porceleynen;	5	rycxdaelders aen cassumba;
150	„ „ cattoene garen;	1588 $\frac{1}{2}$	„ „ amphioen;
4255	„ „ cleeden;	5	„ „ zout;
970	„ „ ysere pannen;	37	„ „ toebacq;
500	„ „ goutdraat;	45	„ „ out koper;
6400	„ „ Japans koper;	200	„ „ wax;
40	„ „ thin;	10	„ „ houte Chinese kammen;
565	„ „ contanten;	200	„ „ thee;
162	„ „ out yser;	8	„ „ staal;
123	„ „ zuyker;	450	„ „ versch. drancken;
120	„ „ messen;	8000	„ „ spialutter;
18	„ „ Bat. papier;	18	„ „ sch ^{nen} en muylen;
55	„ „ quitasollen;	22	„ „ massoy;
117 $\frac{1}{2}$	„ „ theeketels;	10	„ „ glase oly flesjens;
55	„ „ benjuyn;	10	„ „ offerligt.
200	„ „ anys;		

Behalve welke noch 4 vaertuygen ledigh naer elders zyn afgegaen, die niets dan een pascedulle hebben mede gevoert.

Volgens opgeven der dootgavers zyn dese maent alhier ter stede met kennisse overleden en ter aerden gebragt:

55 Comp^s dienaeren;

3 borgers;

3 Duytse vrouwen;

9 „ kinderen;

2 swarte mans;

9 „ vrouwen;

14 „ kinderen;

5 slaven en slavinnen;

t'samen . . . . 98 overledene.

Waer tegens wederom in de Christelycke gemeynte deser stede zyn gedoopt:

12 Nederlandtse kinderen;
 57 inlantse d^{os} der Portugese gemeente;
 1   "   "   "   Maleytse gemeente;
 t'samen..... 50 gedoopte.

Gelyck oock in de Christen kercken alhier dese maent zyn getrouwt:

7 Comp^e dienaren;
 2 borgers;
 12 Mardycker inlanders en
 3 slaven;
 t'samen..... 24 paar getrouwt.

By den E. bailliu en gecommiteerde schepenen zyn oock gevisiteert de naervolgende verongeluckte personen:

op 3 deser, Tagoe van Baly, slavinne van Limjanko, Chinees, die haer selfs de keel hadt afgesneden, item

28 deser, Doulat van Baly, slaaf van Poko, Chinees, die sich selfs oock de keel had afgesneden.

By de suppoosten aan den boom zyn op 29 deser achterhaelt en wyders by den achtbaren raat van justitie voor geconfisqueert verclaert:

5 canassers met amphioen.

Ingevolge van de gehoude notitie by den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, zyn althans buyten dese stadt in de ommelanden van Jaccatra's gebied bevonden te remoreeren een aental van 4463 Javanen, alle manspersoonen, als namentlycq:

768 by de schans Jaccatra;
 372 by de rivier Corcot;
 569 buyten de poort Uytrecht;
 981   "   "   "   Diest ende
 1773 by diversche particulieren;
 t'samen..... 4463 Javanen.

April Anno 1677.

Primo April. Namiddaghs becomen per Chinees vaertuygh mondelinge tydinge in weynich dagen van Japara, dat d'heer admirael, Speelman, met de gantsche macht van daer al naer Madura vertrocken en oock de coopman, Jacob Couper, uyt de Mataram al wederom terugh gecomen was.

's Avonts vertrecken van hier naer Japara en Java's Oostcust de fluyt, Cattenburgh, en 't jachtje, 't Fortuynkje, met partye nootlyckheden voor den oorlogs treyn, bestaende in 't volgende:

21 packen diversche cleeden, 7 packen met gemaekte hembden;
1160 ƒ amphioen, 5 cassen Persiaense wyn, 2 kisten zeep;
50 stucx coddehex hoeden, 56 stucx betthilles tot vlaggedouck;
5000   »   cruytmaten, 6 trommels, 20 ƒ koper draat;
40 tromvellen, 6 bossen tromsnaren, 4 bossen tromlynen;
50 kippen stroo lont, 100 ƒ pomp spykers, $\frac{1}{2}$ last tarwe;
1 legger Rinse, 2 leggers France wyn en 2 leggers seck wyn;
5 vaten mom, 5 vaeten haantjes bier, 150 bossen rottangh;
12 stucx dreggen, 8 stucx werpanckers, 78 Bengaelse trossen;
6 cabeltouwen, 3 reeps, 8 paardelynen, 20 balen zeyldouck;
12 vaten pick, 12 vaten teer, 100 strengen zeylgaaren;
8 huyden pompleer, 100 rampaert wielen en
1 kist met medicamenten, etc., behalve 't ongetaxeerde, samen
tot / 12279:5:12.

En waer bezyden, neffens een recreut van 100 millitairen, oock mede gaet een missive aen den E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zynen raat, onder huydigen dato getekent en van volgende ordres en consideration:

dat by de ontfange advysen van 10 en nu oock van 24 Maert de goede devoiren en voortganck van saaken, als oock de verhoopte aggreatie des Sousouhouangs over 't gemaekte contract met den gouverneur, Wangsa Diepa, zy vernomen en na welckers dagelycx verwagte nader uytslaghe de principale ordres nu noch werden gedilayeert om als dan bequamer van 't een en 't ander te oordeelen, terwylen dat nu de fluyt, Cattenburgh, en 't jachtje, Fortuyn, nevens 100 flucxe soldaten voorafgingen;

dat haer Ed^e den eysch van 25000 duysent realen, 5000 lasten rys en het groote stuck lant van Carwan tot Pamaoekan wat te excessieff dunckt en daerom vermeynen, indien de volle aggregatie derselve voor eerst al quam geweygert of ingestelt te werden, egter onse gesonden bystant niet sal mogen ingetrocken, maer t'zyner hulpe en bescherminge geëmployeert werden; dewyl 'er tot noch geen beweegh redenen zyn voorgekomen, die Troena Jaja kunnen verschoonen, etc. en het al van consideratie souw wesen, dat (hy onse aengebode hulpe tegen de Macassaren uyt grootsheyt geweygert hebbende) men deselve Macassaren tegens hem, Troena Jaja, sagh te gebruycken, als wesende seer wel te gelooven, dat wy by zyn absolute hoogmoedige heerschappye, gants sooveel niet soudén hebben te verwachten of te verkrygen, als ons nu van den wettigen heer des lants wiert aengeboden en toevertrouwt; en om welcke eere te conserveeren wy ons sulcx moeten doen blycken ter herten te nemen en daerom, 't zy door sagte of harde middelen, Troena Jaja dienen van den Javaensen bodem te verdryven, gelyck men gaerne verneemt d'heer Speelman mede van intentie te wesen;

dat het verdere tot nader advys om met de gorab te volgen in suspens wert gehouden en in plaets van d'Experiment een ander vlot gaende bodem oock sal werden besorgt;

dat met Cattenburgh partye zeeluyden overgaen om tegen de impotente te verwisselen en de eysch van diversche goederen en medicamenten, nevens 2 experte chirurgyns, nu in 't geheel voldaan wert;

dat het voortsenden van eenige millitairén naer Banda en de Moluccos, item 't besorgen van noch 12 lasten rys voor Timor, zeer aengenaem zy geweest en gehoopt wert, dat men voorts in den treyn genougsaem van dat graen sal connen werden geprovideert, hoewel de duire inkoop de onkosten seer comt te verswaeren;

dat haer Ed^e de fluyt, Cattenburgh, gaerne ten spoedigsten met 150 lasten zout, 600 korven swarte zuyker en 5000 kannen clappus oly of, by manquement en gebrek van dien, vol houtwercken terugh hadden en de Batavise eysch van 't benodigde hout voor dit jaer nu mede overginck, gelyck oock de bouckhouder Thomas Grimmél, om na zyn ervarentheyt aldaer gebruyckt te werden;

dat de Ternaatsen gesant, Celebe, tot noch niet klaer geraeckt en nu, met een bequaem stierman als anders geadsisteert wesende, in weynich dagen buyten twyffel over Java's Oostkust na huys staet te keeren en wanneer die reyse door 't bestier van d'E. heer Speelman hem te beter sal connen voort geprest werden, om datter den Ternaatsen Coninck veel aengelegen is;

werdende wyders by een apart cleen advisie den coopman, van der Schuur, tot Japara, oock bekend gemaect, dat hy 't voorstaende schryven aen d'E. heer Speelman met het jachtje, de Fortuyn, nevens soo veel soldaten, als het bergen kan, na zyn E. in de vloot sal laten voortgaen en de rest, nevens de fluyt, Cattenburgh, tot desselfs nader ordre op Japara aenhouden; item ondertusschen tot den inkoop van 300 lasten zout, partye swarte zuyker en clappus oly, des mogelyck ordre stellen.

2 d^e. Is in Rade van India goet gevonden den predikant, Rudolphius van Varicq, op zyn iterative versoecken van Malacca te verlossen om na 't Patria te

retourneren, en in desselfs plaetse weder derwaerts te laten gaen den eerwaerden, Bernardus Coop à Groen, jongst uyt het vaderlant hier aangelant.

5 d°. Jegens den avont becomen per borger chaloup 2 briefjes, 't eene van d'heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat tot Malacca, de dato 21 February, niet besonders nieuws vermeldende, als dat de Portugesen, uyt Maccauw gekomen, verhaalden, hoe de stadt Canton door der Chinesen eygen onderlinge oneenigheden eer lange ligt wederom onder de Tartarische regeeringe stont te geraeken, zynde daernevens nu oock 2 briefjes aengebragt van d'E. van Breen en Ysbrants, in Juny anno passado op hun vertreck van poulou Timaon na China al aen haer Ed^s alhier geschreven en nu mede hier ontlangen, doch niet van merite hebelende.

't Ander schryven is van den bouckhouder, Pieter Schuyftangh, de dato 22 Maert uyt Palembangh en vernielt, dat by 't aenwesen van den Jambysen jongen Sulthan aldaer souw zyn besloten om de 2 soons van den Conincq van Palembangh aen de susters van gemelten Jambysen jongen vorst of dochters van den ouden Sultan Agon uyt te trouwen en waertoe een groote preparatie wiert gemaect om die 2 Palembangse princen tegens de maent Juny na Jamby te laten vertrecken, maer of sulcx al een goet eynde souw nemen, daer wiert aen getwyffelt.

's Avonts keeren wederom per Javaans vaertuygh naer Bantam terugge de Engelse mr., Albinus Willoughby, en d'andere van die vrunden, medenemende een antwoord briefje van zyn Ed^s aen hunnen heer agent, Arnold Withe, tot bekend makinge, dat zy met de versogte equipagie nootlyckheden ten vollen werden gediend, etc., als breeder by 't afgaende briefboucq, onder dato deser staet te lesen, en daerneffens oock de missive, nu te gelyck aen onsen resident Caaf geschreven, vervattende kortelyck 't volgende in substantie:

dat sedert haer Ed^s jongste advys van 14 February weder 6 briefjes van hem zyn ontfangen, de dato 14, 17, 18, 24 en 25 February, als 24 Maert en vertrouwt wert, de Portugese capiteyn van 't verongeluckte scheepje by den Menscheter, dewyl hy tot Bantam was aengekomen, zyn saeken wegens des Coninex pretentie metten sabandaer sal hebben vereffent;

dat den pangeran Coelongh zy toegestaen een scheepje van de Batavisehe borgers te mogen coopen en hem alsdan oock een passe voor 't selve naer Manilha sal werden toegeschiekt;

dat haer Ed^s den heer, Joan Daeres, voor 't bestellen der brieven van onse arme gevangenen in Tayoan doen bedancken, en tydigh verwachten te verstaen, of d'Engelse vrunden dit jaer weder besendinge naer Tayoan sullen doen, of men hun dan misschien iet wes wegen onse gemelte gevangenen hadt te versoucken;

dat mede eens pertinent geadviseert dient, of de Spaence realen, althans op Bantam, abundant en met hoeveel opgelt tegens gout of andere specie zyn te becomen; item of de peper daer overvloedigh en de sleet van dien greetigh is, alsmede of d'Engelsen wegeu de vermindering van prys desselfs by den Conincq oock nader instantie hebben gedaen.

4 d°. 's Morgens verschynt hier uyt de vloot van Japara een Comp^s gontingh met den stierman, Jan Barentse, mede brengende een largo missive van

den E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en zynen raat, soo alsse van Japara waren vertrocken en zeylende in 't schip, de Veluwe, voor de bogt van Rembangh, de dato 30 Maert of 6 dagen voorleden aen haer Ed^e geschreven, dewelcke sommierlyck in sich bevat 't naer volgende relaas van den toestant der zaeken aldaer:

na 't jongste schryven van den 24 Maert was zyn E. daegs daeraen (nadat tot Japara op alles de behoorycq ordre gestelt en den coopman, van der Schuur, etc., 't nodige aen bevolen ware) in persoon aen boort gestapt en door den gouverneur, Wangsa Diepa, met alle de Javaanse grooten en adel derwaerts geconvoyeert, na dat men door denselven Wangsa Diepa 2 dagen bevoorens seer hoffelyck was getracteert tot volcomen genougen en hoedanigh men hun van onse zyde oock 3 dagen bevoorens na vermogen hadden onthaelt;

even terselver tyt, dat de gouverneur, Wangsa Diepa, noch aen boort was, verscheen zeer wel te pas de coopman, Jacob Couper, uyt de Mattaram over Samarang sonder gelt (daer met het ten hoof soo overbreet niet scheen om te comen), uiaer egter met geen onaengename tydinge en brieven van den Sousouhounangh en zyne 4 soons, nevens het geratificeerde contract, bevoorens met Wangsa Diepa op Japara gemaect, na dat het door hun alle wel grondigh was geëxamineert en door toe doen van eenige der voornaemste schatmeesters eenlyck daer in afgeslagen 't versoeck van de vergrootinge van Batavias limiten tot aen de revier Pamanoe kan, gelyck by 't gemelte contract, na dese op den ontfangh te insereeren, nader sal blycken; wesende de ratificatie en 't verder gepasseerde daer omtrent met Sr. Couper niet ten bywesen van den Sousouhounangh door zyn groote swackheyt, maer uyt desselfs name door zyne 4 soonen, de pangerans Adepaty Anum, Martasana, Pongar en Singasary, als Princen des ryx oock voor hun selven, ider in 't bysonder geschiet en onderteyckent; en door welcke sieckte des Mattarams, daer men na alle waerheyt niet aen konde twyffelen, Sr. Couper oock geen persoouele audientie voor die Mayesteyt hadt konnen becomen, sonder dat men sulcx egter voor eenige kleynachtige konde duyden of daerom de ratificatie van 't contract, schoon in des Mayesteyts absentie versegelt, (na 't oordeel van d'heer Speelman en zyn E. raat) van te minder kragt was te houden; behalve, dat de brieven van den Sousouhounangh en de Princen, zyne soons, ider in 't bysonder wel voor een acte van aggreatie mochten valideeren, en het zeer wel gekomen was (om het cleyn vertrouwen, dat men op de rapporten der Javanen konde maeken) imant van ons eygen volcq, bysonderlyck, mits Sr. Couper's prompte Javaanse taal leer en schryfkunde, tot die commissie ware gebruyckt, ende waer met men oock agte de onkosten der goude zegels voor eerst genoegsaem wel waren besteeft, schynende oock aen de 4 Princen niet gemanqueert te hebben om met Sr. Couper een goede somme gelts af te senden, maer dat de ryx schatmeesters (waer over zy noch niet te seggen hadden) daer na niet wilden luysteren, ja selfs niet eerst qualyck de oorsaeck van Sr. Coupers compste aen de Mayesteyt bekend maeken, gelyck zy oock geweygert hadden te doen 't versoeck van den Prince van Madura, in Mattaram zynde, om met onse vloot van Japara na Surabaya en Madura te mogen mede gaen;

egter wiert niet getwyffelt, of de beloften souden, by goet succes van saeken, uyt herstellinge wel volgen, en waer voor sich de pangeran Martasana en oock mede op nieuw noch nader de gouverneur, Wangsa Diepa, als borgen scheenen in te stellen, staende de 3 geratificeerde contracten in korten per d'Experiment na Batavia te volgen om door haer Ed' by approbatie volgens 't versouck van den Sousouhounangh en zyne soons uyt Comp^s name mede geagreert en getekent te werden; schynende de pangeran Depaty zeer te yveren, dat Troena Jaja doch mocht van kant geholpen werden, maer souden de Sousouhounang en d'andere 3 Princen na 't gevoelen van St. Couper wel te vreden wesen, als hy sich ten hove woude gaen verootmoedigen en dan in de possessie van 't eylant Madura alleen bleef continueeren; en hoewel dat wy wat buyten alle apparentie scheenen, soo agte men mettet geratificeerde contract oock al veel verbonden te zyn om des Sousouhounangs zaeke met allen ernst te favoriseeren en te maintineren, of schoon 'er in 't verdryven van Troena Jaja van den Javaansen bodem al vry wat werck geleck te steken en alles door Comp^s macht souw moeten geschieden, te meer genougsaem bleek, hoe gauts weynich de Javaanen in dese hunnen noot tot haer eygen behulp konden toe brengen, en waer om men oock onder 't werck nader in ernstige termen tottet verschaffen van penningen by 't hof zoude doen aenhouden, of dat liet anders Comp^s schult niet soude wesen, indien haere saeken door gebrek van gelt en volcq niet quamen herstelt te werden;

zynde van de beloofde 4000 man, die de 4 Princen tot arbeyders in den oorlogh ons souden bestellen, noch oock van de geruchte nader macht tot bewaeking van 't Japaerse gebiet af te senden, mede gantsch niet te verwachten en eenlyck den goeden en vigoureuxen gouverneur, Wangsa Diepa, indien hy met den heer admirael Speelman persoonelyck quam mede te gaen ('tgunt aen zyn eygen en d'heer admiraels overleggh gedeffereert bleef) een party volcq, tot adsistentie aangewesen, die hun prescnt onder de heerschappye der Maduresen bevonden, en hielden behalve dat, hoewel hy, Wangsa Diepa, tot stede houder van alle de Mattaramse zeelhavenen was geauthoriseert, egter de pangeran Martasana over de landen bewesten Japara sich genoegh het volle gebiet aen matigde en eenlyck de andere, ontroerde, verdestrueerde en ontvolckte plaetsen Oostwaert op, voor hem, Wangsa Diepa, overliet, en waer omtrent gemelte Martasana scheen te werden ontsien, en oock pangeran Depatys meeninge te wesen, indien Wangsa Diepa met dat aangewesen volcq niet konde te regt komen, wy hem alsdan mosten helpen besorgen, dat deselve den Sousouhounangh weder quamen te gehoorsamen; en hoewel het daer voor tegenwoordigh door den dwangh en vreesse voor de Maduresen gantsch niet naer gelegen was, soo was egter het voornemen voor eerst in geene zeelhavenen tusschen Japara en Surabaya eenige hostile actien te plegen, om dat men die luyden doch overal niet konde beschermen of maintineren, gelyck die van Joana omtrent St. van der Schuir oock hadden geallegueert, maer liever afwachten (als men genootdruct wiert tegens Troena Jaja mettet swaert te ageeren), dat zy hun dan van selfs, als door animatie mede van de Maduresen souden ontslaen, want eenlyck de geruchten eeniger Maduresen tot Patty, dat zy na 't vertreck van d'heer Speelman Japara wilden komen aentasten,

de hoofden en volckeren van Damacq weder na Samarang hadden doen retireeren en oock Wangsa Diepa gemoveert om niet met de vloot te gaen, maer op Japara te verblyven, onder absoluut voor geven, datter anders niet een Javaan soude te houden zyn, daer met men sich dan oock (om dat hy anders gaerne mede wilde) hadde geconformeert, te meer men by de gepasseerde acte van volmacht door Wangsa Diepa op den heer Speelman ende tot nader bekrachtinge na 't hof gesonden was, alsmede verder by 't 15^e articul van 't contract genougsaem gequalificeert was in en omtrent des Matarams zeehavenen uyt zynen name te commanderen en oock met Troena Jaja, als anders na de billickheyt der saeken als onpartydige middelaers absulut te disponneeren; en was als noch 't gevoelen, dat men wel souw connen bestaan met Troena Jaja te persuaderen den Javaansen bodem te verlaten en een reasonable recognitie in vergoedinge der gedrage ongelden te betalen, daertoe men oock verpligt was en 't werck ten uyttersten na souw dirigeeren, al most men oock de Maccassaren, soose sich verootmoedigden, tegen Troena Jaja te hulp nemen, te meer de toorn van 't Mattaramse hof tegen dat volcq. volgens verscheyde blycken, al ten meerendeele scheen vergeten en versleten te zyn; maer of men nu by accomodatie met Troena Jaja al gedaen werck en 't lant in rust soude hebben, dat was te twyffelen, maer van geen groote na vreesse, indien sulcke overblyffsels niet weder door denselven quamen geinstigeert te werden, gelyckende evenwel in alle gevallen, dat het Mattaramse gebiet voor eerst in lange niet weder sulcken rust soude beleven, als het nu naest veel jaaren hadde gedaen; en watter nu na des Sousouhounangs doot van zyne seven soons (daer van de 4 outste Princen alle regeerden), behalve een stiefzoon, Natta Bratta, en 6 meest getrouwde dochters noch soude werden, dat most de tyt bevolen blyven; doch kon men evenwel, schoon de groote jalousie der 4 Princen tegens elkanderen scheen generael en de stiefsoon, Natta Bratte, hoewel een braaf heer, by hun in weynich extime te wesen, niet anders begrypen, dan dat de outse pangeran, Adepaty Anum, de meeste apparentie tot de successie soude hebben en oock geen vreesse te zyn, dat zy by 't leven van den vader iets tegen elckanderen soudent derven ondernemen om 't groot outsagh, dat voor denselven onder soo veel kinderen en grooten in dat hof gehouden wiert;

en consteerde veelsints, dat het de Javanen, hoewel niet van groote discretie, aen geen verstant, maer principael aen ervarentheyt ontbrack, en daerom geen wonder, dat zy noode van gelt scheydeden, 'tguntse niet gewoon waren buyten de Mattaram uyt te geven, maer eenlyck te ontfangen; evenwel was de gouverneur, Wangsa Diepa, op zyn afscheyt van boort op 't kragtigste vermaent tot verschaffinge van goede partye contanten aen 't hof sterck aen te houden, en oock de intentie. wanneer men tot Sourabaya geposteert lagh, daer weder op nieuws na Mattaram om te schryven, of dat men anders onvermogens was, by gebreck van volcq en gelt, de zaeken naer vereysch te herstellen, te meer zy Sr. Couper ten hoof hadden afgevraegt, of wy Troena Jaja, indien hy sich mette aankomst van den admirael te lande waert in begaf, aldaer oock niet soudent vervolgen;

nu was eyndelycq de vice gouverneur, Wangsa Diepa, met een groot oorlogs jonck, nevens 6 in plaets van 20 gontings en 150 in plaets van 400

mannen in de vloot gekomen om mede te gaen, onder verclaeringe geen meer macht na alle vermogen te hebben kunnen by brengen;

doch hadt de groot gouverneur, Wangsa Diepa, op zyn afscheyt na lant en des admiraels serieuze acnspraeke, sich manifest verbonden voor de navolgende poincten;

voor eerst, dat hy met alle vermogen voort soude urgeeren op het nasenden van de 4000 geordonneerde Javauen uyt de Mattaram, hoewel men daer weynich van verwachtete;

dat hy 't fortificatie werck op den Japaersen bergh na 't geordonneerde besteck ten spoedigsten souw laten voortgaen, wyl 'er voor den Sousoulounangh veel aengelegen was;

dat hy soo veel rys en koebeesten in voorraet souw versamelen, als doenelyck was, om des noot daervan voor den treyn altyt gedient te connen zyn;

dat hy doorgaens 4 gontings tot de advysen tusschen Surabaya en Japara in 't vaerwater soude gereet houden en noch twee andere om oock na Batavia te connen gebruycken;

en eyndelyck, dat hy renoveerde en bevestigde de overgifte aen de Comp^e van zeker erf, op een heel vry bequame plaetse, buyten de boomaen 't incomen van de revier tot Japara gelegen, om aldaer, als de Comp^e sulcx goet vont, de logie te transporteren en 't selve van nu aen egter in gebruyck te mogen nemen, en 't welcke de Javaanen sonder dese troubelen bevorens om de ongemeen bequame situatie, gants niet soudon hebben willen inwilligen, waerom d'heer Speelman haer Ed. vryelyck aenraat de logie, hoe eer hoe liever, tot transport derwaerts te ordonneeren, alsoo het weynige daeraen te kosten op verre na de verbeteringe van plaets niet kon ophalen; 't welcke dan alsoo beschickt en met veele wederzydse civilityten andermael afscheyt genomen en oock den verblyvenden coopman, Everard van der Schuur, 't bevorderen en betrachten van alle dese dingen en 't verder nodige ten dienste van de Comp^e gerecommandeert zynde, soo was de heer Speelman op 27 Maert voorts van Japara wech gezeylt met:

8 schepen, groot en cleen;

6 chialoupen;

9 vaertuygen van onsen capteyn der Malleyers;

4   "   "   onse Baliers;

2   "   der Maccassaren, op Batavia thuys hoorende, en den Japaersen admirael met noch 6 hummer gontings;

behalve 't jacht, de Experiment, dat noch voor Sourabaya lagh en als voor in desen gesegt, met eenige kromhouten als anders in korten na Batavia stont te komen;

en dewyle al dese inlantse vaertuygen door ons oock van anckertuygh, etc. ten principalen mosten versorgt werden, indien men van haer dienst en presentie wilde versekert zyn, soo wierden wederom dees en geene nootlyckheden vooraf gevordert, te meer de bintrottaugh ginder tot wel 30 rd^s 't hondert bos vercocht (en geen gomoet door mancquement van volcq om te halen te krygen) was;

by dese wierden oock overgesonden de pertimente notelen van ons volcq, op Japara verbleven, en der overledene als hun nalatenschappen, item der gedane verstreckingen op reequeningh en van de presente gantse macht, in den treyn bevonden, en weswegen haer Ed^s in consideratie wert gegeven, of het niet dienstigh zoude zyn, het detachement der impotenten, als de overgeblevene tot Japara en die samen wel 170 mannen uyt maekten, weder met ander volcq (al waren 't maer kloeke inlanders) te suppleeren, gelyck men oock na Maccassar meende te schryven, de by haer Ed^s geordonneerde millitie, die 'er te missen was, over de Javaanse cust af te steken, ofse oock te stade komen konde;

van den handel langs de Mattaramse havens was niet veel te schryven, als dat de Cormandelse doecken in zeer slegte demande waren, dewyl men alle de Javanen present meest eygen inlants geverwt geweeft sagh dragen, en welcke ambagten na de practiquen in de Mattaram by vredige tyden noch al meer toe te nemen stonden; sulcx een Deens scheepje op Samarangh daer voor sober gelt hadt behaelt, maer een Engelse kist met ruym 60 picols amphioen noch al tusschen de 170 en 200 Spaense rd^s voor 't picol bedongen, gelyck oock die van de Comp^s alle tot 200 rd^s 't picol ware gebenificeert en derhalve jongst op nieuw weder eysch daer van gedaen, als sonder welcke victualie de Javanen niet leven, en wel ruym 600 picols in 't Mattaramse gebiet jaarlycx slyten konden, waer op men sich egter nader souw informeeren;

nu was men met de vloot voor de bogt van Rembangh; en ginck d'heer admirael Speelman etc., met de zeyl chaloupen Joanna, Rimbangh en Lassam aen doen, terwyl de Goutvinck en Anna vooraf na Surabaya waren geschickt, daer men mede in korten hoopte te zyn en oock dit vaertuygh, nevens 't voorige, spoedigh wederom te krygen om haer Ed^s doorgaens van advisen te connen dienen.

5 d°. Niet bysonders voorgevallen.

6 d°. 's Avonts senden haer Ed^s met een expres inlants vaertuygh ofte gorab een briefje aen den E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zyn E. raat op Javas Oostkust van huydigen dato en de volgende ordres en consideratien:

dat zedert 't afgaen van Cattenburgh en 't Fortuyntje by 't nader ontfangen schryven van den 30sten Meert met groote aengenaemheyt de terugh comste van Sr. Couper uyt Mattaram en de ratificatie van 't contract door den Sousouhounang en zyne 4 zoonen zy vernomen, en 't welcq haer Ed^s niet sullen na laten, als de originele overkomen, van Comp^s wegen mede te confirmeren en te agreeren, als zynde voor ons favorabel genoegh, indien 't maer van hunne kant oprechtelyck wert nagekomen, gelyck na alle omstandigheden niet schynt getwyffelt te werden en beter te wesen, dat zy 't afstaen van soo groot stuck lants, als gelt hebben gedeclineert; en dewyl by 't rapport van Sr. Couper, als allesints komt te blycken, dat de Sousouhounangh, als oock zyne soon, seer op Troena Jaja zyn verbittert en haere beloften enckel en meest op desselfs onderganck schynen te sien, soo hoopen haer Ed^s, sulcx door de cloecke devoiren van d'heer Speelman oock sal connen geëffectueert werden, en waertoe om alles na verinogen by te brengen in weynich dagen noch 100 Nederlantse en 150 inlantse millitairen van hier staen

te volgen om gemelten rebelligen Troena Jaja door dit notabel recreut te meer te verschrieken en tot vrede te dwingen of anders by continueerende, hertneckige rebellie met te meerder vrymoedigheyt aen te tasten;

dat het, in cas Troena Jaja volgens hoope na de vrede komt te luysteren, seer zal aencomen op de versekeringe, die hy van zyne tronwe sal comen te geven, om, wanneer onse magt van de hant was, weder geen slimmer rebellie als bevoorens by der hant te nemen en over welck emportabel point haer Ed^s 't ervaren advis van den heer admirael Speelman sullen blyven afwachten en sich derwegen naer desen oock nader beraden; dat de schepen, Pynaker en Hanibal, met de toegezeyde millitairen en cloecq zeevolcq in korten staen te volgen, en dese vooraf gaet met een snedige gorab, 't welcq voor een dienstigh vaertuygh wert geacht; sondende aengenaem wesen, indien 't wercq met Troena Jaja sich tot accommodatie wilde schikken om 't bloet storten voor te comen en onse waerde millitie in geen gevaer te sien, hoewel men sich op 't kloeck beleyt van d'heer admirael Speelman en syne manhafte officieren t'eenemaal komt te verlaten;

dat op de nieuw geëyste goederen voor den treyn na vermogen sullen werden voldaan en 't verder nodige antwoord op de outfange brieven van 24 en 30 Maert mette volgende schepen gesuppleert, etc.; voorts verhaalt werdende eenige tydingen van andere quartieren en 't aenleggen van schepen etc., onnoodigh hier by te noteeren.

Wyders is heden by haer Ed^s in Rade van India, als opperhoofd van den Japanen handel tegens 't jaar 1678, en tot vervanger van de E., Dircq de Haas, geëligeert de opperkoopman, Albert Brevinck, jongst uyt Tonquin op gekomen, ende wederom in desselfs plaats tot opperhoofd van Tonquin de coopman en presente secunde, Joannes Besselman, van Amboina.

7 d^o. 's Morgens komt de Ternaatse gesant, Selebe (die nu eyndelyck met zyn scheepje claer geraekt zy) in geleyde van den sabandar, Ockersen, binnen 't casteel om afscheyt van haer Ed^s den Gouverneur Generael en Raden van India te nemen, 't welcq geschiet en hem wyders de groetenisse en 't verder nodige aen zynen heer en meester, den Conincq Amsterdam, mondelingh gerecommandeert zynde, soo vertreckt deselve, met een Comp^s stierman als anders voorsien, op

8 d^o. voort naer Ternaten, medenemende oock noch een cleyn advis briefje van haer Ed^s, aen d'heer gouverneur, Robbert Padbrugge, en raat des casteels Orangie geschreven, wesende op eergisteren al getekent en by 't afgaende briefbonck ingeschreven; ende monteert het verstreckte, soo in contanten, equipagie goederen, als provisien, aen gemelten Conincq van Ternatens scheepje, volgens factura / 12048: 3: 8.

's Avonts gaet het hoeker, de Croonvogel, naer Palembangh en daarmede oock weder derwaerts terngge de ondercoopman en resident, Joannes Schilhoorn, met een missive tot naregt voor hem en den raat aldaer van haer Ed^s, op gisteren getekent en by 't afgaende briefboucq te lesen en tot hervattinge van den byna vervallen handel ginder beladen met 't nagenoemde cargasoen van:

56 packen diversche cleeden;

1 pack met 300 stucx zyde pathoolen;

12000 contante Spaense realen, samen tot..... / 55552: 15: 1.

9 d°. Namiddags erlangen per Javaans vaertuyg een missive van onsen resident, Willem Caaf, tot Bantam, gisteren aen haer Ed^s geschreven, en van volgende advis:

haer Ed^s schryven van den 3^{den} deser was per den Engelsen m^r. Willoughby wel ontfangen; en deed de pangeran Coeloug voor de vergunde licentie om een scheepje van de Batavise borgers te mogen coopen en met onse passe na Manilha te senden, deselve hooglyck bedancken;

de Portugesen scheenen van hun spialter, dat de Conincq uyt hun verongeluckt schip op Bantam had doen brengen, geen werck meer te maeken;

wanneer de Engelse eenige schepen na Tayoan quamen aen te leggen, souw men sulcx by tyts adviseeren;

omtrent 1000 bhaar peper was 'er althans by de coopliden tot Bantam in voorraet, gelyck oock noch 5 vaertuygen met dat greyn van Sillebaar waren gekomen, welke d'Engelsen tot 16 rd^s de bhaar, $\frac{2}{3}$ contant en $\frac{1}{3}$ in cleeden, inkoghten;

en dewyl 'er met 2 Chinese joncken, als een Portugees en een Bantams Conincx scheepje, in korten na de kust van China en Suratte oock goede partye stont te werden wech gesleept, soo souw 'er vooreerst voor ons weynich te crygen wesen, tenzy 'er van Lampon en Toullebawang meerder partyen wierden aengebragt;

Spaense realen waren present in redelycke quantiteyt by de coopliden ginder tegens gout te becomen, maer de Japanse coubans golden'er maer $8\frac{3}{4}$ rd^s ende 't Chinees en Tonquins gout van 22 en 25 caraat tusschen de 15 à 14 rd^s de reael swaerte, item 't Japans coper 19 en 't spialter $9\frac{1}{2}$ Spaanse realen 't picol; verleden week hadt de resident, onder adresse van den sabandar Ockerse, 2 Batavise Mardykers, die sich sonder pas of licentie met vreemde scheeptjes meenden na Cormandel of Suratte te begeven, en 2 andere fugative slaven hierwaerts opgesonden;

voor eenige dagen waren de 4 Bantamse vaertuygen van Madura terugh gekeert, eenlyck met een brief van Radia Troena Jaja tot excuse, dat hy in dese troubelen volgens belofte den Bantamsen vorst met geen rys althans konde gerieven;

soo waren oock 10 andere Bantamse vaertuygen, welke den Jambysen pangeran Depaty hadden thuys geconvoyeert, wederom gekomen, niet dan met een compliment briefje van denselven en belofte, dat hy in corten zyn chialoup met peper etc., souw derwaerts seuden om zyn schult van 10000 rd^s aen den Conincq te betalen, waarmede egter deselve van beyde kanten gants niet vernoegt scheen, synde nu met zyn gantsche swuite uyt de bogt van Lampon weder naer Turtiassa gevaren.

Namiddaghs is in Rade van India na deliberatie op de saeken van den Sousouhounangh Mattaram en den rebelligen Troena Jaja geresolveert en verstaen, dat hy, Troena Jaja, het vaste lant van Java in 't geheel sal moeten ruymen, 't zy door middel van accomodement of anders naer vermogen door feytelyckheyt van wapenen, en waer af de middelen en maniere van doen, daer toe aen te wenden, in 't geheel zyn gedefereert aen 't wys oordeel en beleyt van den E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en den raat.

Soo is oock tot tweede persoon van 't comptoir Tonquin, in plaets van 't nieuw gesuccedeerde opperhoofd, Joannes Besselman, als nu verkosen de ondercoopman, Dircq Comans van Hoorn.

En wyders aen d'opperhoofden van 't schip, Nieuw Middelhurgh, voor gedane uytreyse der camer Zeelant toegeleyt de seven maandige premie

10 d°. Namiddags verschynt hier van Malacca over Andragiery, Jamby en Palembangh 't afgevaren jacht, de Pauw, van Malacca, niet mede brengende als het origineel schryven met de hylagen van d'heer gouverneur, Bort, en raat van dato primo February, welckers duplicata op 21 passado al hebben becomen en hier vooren aengehaelt:

en van Andragiery een cargasoentje van:

260 teylen Andragirys gout en

40400 cattys swarte peper, tot . . . . . f 21770:15:1.

Bezyden een missive van den coopman, Adriaen van der Walle, en raat aldaer, gedachtekent 15 Maert, meldende van eenige onlusten, die de Conincq van Quantam met 2 à 500 gewapende mannen aldaer hadt veroorsaecht en pretentie op die plaets gemaekt, hoewel hy nochtans, sonder iets nyt te rechten of ter weder zyden eenigh hloet te vergieten, na weynich tyts met zyn vaertuygen weder van daer vertrocken was, waerop de Andragiryse regenten het opperhoofd hadden doen afvragen, of de Comp^e haer niet met eenigh volcq en ammunitie van oorlogh tegens haer vyanden soude willen adsisteeren, 't welcq op onvermogen geëxcuseert en hun den wech na d'heer gouverneur en raat op Malacca aangewesen was, daer van men na desen den verder uytslag van hun voornemen most verwachten.

En zyn ons bezyden dien noch geworden 2 briefjes van den resident, Gerrit Pot, tot Jamby, en den houckhouder, Pieter Schuyftangh, tot Palembangh, gedatteert 11 Februaray en primo April, heyde niet anders meldende, als datse om de weynige quantiteyt peper, die 'er tot noch in voorraat was, ongeraden geacht hadden het lecke jacht, de Pauw, daarna te laten vertoeven of die daer in af te schepen.

Terselver tyt komt hier mede noch direct van Jamby 't jonck, Japara, met:
57775 cattys swarte peper;

3000   »   witte peper;

850 hossen hintrottangs en

11 stucx slaven, nevens

3 onbequame vier roers en 3 d^{oe} pistolen, ter somma van f 15382:15:9.

Ende daer nevens oock brengende een nader missive van den resident, Gerrit Pot, aen haer Ed^s, dato 22 Meert passado, waer by over den ouden Sulthan Agon in 't ontkennen en qualyck betalen zyner schulden aen d'E. Comp^e seer wert geklaegt, en oock de thuyt comst van pangeran, Depaty, nu Sulthan Mameltsoffie, van Bantam over Palembangh, vermeldt:

schynende deselve daer niet veel te hebben verrigt, als 10000 rd^s van dien Conincq ter leen genoten om met peper en gout dit jaer weder te voldoen, daer al wat aen getwyffelt wiert en gelooft, dat 't geen hem d'Engelsen op Bantam mede hadden verstreckt, wel hy hun andere zyner desperate schulden mochte gestelt werden;

de Johoriten hadden sich staende de mediatie der Bantammers vry stil gehouden, maer de Jambyse pangeran Depaty scheen al weder wynich vrede in 't hooft te hebben, als hebbende al van Palembangh eenige roovers de novo op die van Johor uytgesonden en daerenboven een aenslagh op Andragiery in 't hooft te hebben, 't gunt egter van al d'andere grooten tegen gesproken wiert.

's Avonts vertreckt van hier naer Japara ofte de vloot onder d'heer Speelman de fluyt, Pynaker, met een aental van 100 kloeke Nederlandtse soldaten onder den capteyn, Abraham Daniel van Renesse, ende de volgende goederen en behoeften voor den treyn aldaer, als:

- 210   ₤ root copcr, 24 stucx bethilles tot vlagge doucq;
  - 1 $\frac{1}{2}$ dozyn schapen parkement, 1 riem cardoes papier;
  - 20   bladen bort papier, 12 stucx pennemessen, 12 potloot pennen;
  - 6   ₤ zegellack, 6 stucx steentjes, 4 bondels zegel garen;
  - 2550   » yser, 9 vaten spyckers, 100 kocx bylen, 40 mookers;
  - 8   bossen Hollantse lont, 4 werpanckers, 4 trossen;
  - 2   cabeltouwen, 24 lootlynen, 18 dieplooden, 24 nagt glasen;
  - 200   bossen huyssingh en 200 bos marlyn, 200 stucx lynen;
  - 18   compassen, 30 hantlantarns, 300 lantaern hoorns;
  - 10   balen zeyldoucq, 5 kopere ketels, 3 klokken, 5 schellen;
  - 4   schaflepels, 4 speck vorcken, 4 schuymspanen;
  - 10   kaunen, 16 bekers en 20 tinne mutsjes;
  - 2   vaten roet, 16 takel en 4 jeyn blocx;
  - 200   enckele blocx en 8 marseyl schoote blocx;
  - 6   metale basjes met de gorab gegaen, bedragende behalve 't ongetaxeerde
- f 855:19:6.

Het briefje, hier nevens onder huydigen dato aen d'heer admirael, Speelman, en zynen raat mede gaende, is kortelyck van volgende teneur:

dat om het semmelen der inlantse millitairen en daer onder ten laesten maer 25 vrywillige buyten de gecommiteerde, die in dienst waren, gevonden zyn, goet gevonden zy de Nederlandtse soldaten nu met desen maer voor af te laten gaen (en hun soodra mogelyck per de Hanibal te doen volgen) om te eerder tegens Troena Jaja, soo 't nodigh was, daer van gedient te wesen; en welck volck door den dapperen capteyn, Renesse, op aenbiedinge van zyn dienst wert gecommandeert, met ordre om denselven ginder in den treyn in rade naast den capteyn, Willem Hartsinck, sessie te geven;

dat de gedane eysschen voor den treyn ginder successive met de schepen, Outshoorn, Cattenburgh, en nu met de Pynaker na behooren zyn voldaan en besorgt, gelyck oock nu noch een expert chirurgyn mede overgaet, werdende dese fluyt, Pynaker, om na Bengale of elders gebruyckt te werden, ten eersten terugh verwacht en oock verlangt te verstaen, hoe 't werck sich met Troena Jaja op Surabaya sal schicken, wes wegen om den goeden uytslaghe van zaeken metten Sousouhounangh in Rade van India nader geresolveert is, hem tot devotie en zyn ouden staet te reduceren en met lief of leet, 't zy door een redelyck accomodement, of anders

door feytelyckheyt van wapenen van 't groot eylant Java te verdryven, en 't welke in 't geheel aen 't wys oordeel en goet beleyt van den heer admiraal, Speelman, en zynen raat gedefereert blyft, en wanneer haer Ed^s sich oock den uytslagh van saeken, schoon die al tegens hoope niet ten besten quam uyt te vallen, sullen getroosten.

11 d^e. 's Morgens komt hier van Cormandel aen te landen 't jacht, de Flaman, met een inladinge van de 2 Zuyder comptoiren, bestaende uyt:

585 packen diversche cleeden;

9 " met roche vellen;

84360 R geraffineerde salpeter;

4350 stucx rouwe arduyne vloersteen;

37 zacken met schapen wol en bocke hair en

10 " voddens of out donck, monteerende... . / 112566:10:9.

De brieven, daermede van den nieuwen heer gouverneur, Jacques Caulier, en den raat tot Paliacatta ontfangen, zyn gedatteert 2 en 12 February jongstleden, doch d'eerste een copie, welckers originele per Engels scheepje over Bantam ons noch niet is toegebracht: behalven welke d'opperhoofden der Zuyder comptoiren oock 2 geleyt briefjes aen haer Ed^s hebben geschreven als de resident, Lambert Hemsinck, uyt Sadrespatnam, de dato 18 en de coopman, Albert van Velde, uyt Tegenapatnam, de dato 25 February lestleden.

Blyckende uyt de Paliacatse advysen, dat de Coninck van Golconda onder den ryx cancelier. Madoena, en den heer, Ebrahim Chan, een macht van 200 duysent voetknechten en 20 duysent ruyters na Visiapour gesonden om aldaer staende de inwendige beroerten desselven ryx iets voordeeligs op te attenteeren, doch was dat leger noch op de Golcondase grensen blyven leggen, uyt oorsaeck van sware dreygementen des grooten Mogols, omdat die selver oock in desen tyt het oogh op 't Visiapourse ryck geworpen hadde.

Synde ons wyders met desen bodem insgelycx van Nagapatnam toegebracht een paquet papieren van den oppercoopman, Pieter Verwer, en raat onder dato 16 February met tydinge, dat de oorlogh, dien Egosia Ragia aldaer tegens ons hadt opgenomen, eyndelyck wederom was bygeleyt, ingevolge van zeker gemaect contract, onder dato 11 December 1676 en hetwelcke de negotie aldaer wederom aen de ganck stont te helpen en wyders al sulcx in sich bevat, als nevens de missive van den E. Verwer en raat by 'taenkoment Indisch briefboucq staat te lesen en daeruyt onder anderen noch, dat voornoemde Egosia Ragia, hoewel hy van de Madureer en andere Vorsten gedreygt wiert weder aengetast te werden, sich sulcx niet veel scheen te kreunen, maer met alle yver de negotie in zyne landen voort te setten en de inwoonderen tot sich genegen te maeken; doch de rover, Wirrepirmaal, die hem noch agter Adrempatnam in de wildernissen onthielt, maekte met zyn strooperyen al de omher gelege plaetsen gantsch onveyl sonder iemand te ontsien, als hebbende jongst, hoewel op excuse van onwetenheyt, zyn volcq wel 100 ossen, voor de Comp^e afcomende, verduystert.

Soo ontfangen oock per Javaans vaertuygh wederom een briefje van den resident, Willem Caaf, tot Bantam, dato 9 deser en van advys, dat met het Coninck

scheepje, de Salamat, soo even uyt Suratte gints verscheenen, een briefje van d'heer Volger aen haer Ed^s was ontfangen, zynde gemelte bodem volladen met tarwe en andere, noch onbekende goederen, die men na desen souw adviseeren.

Het meermael gedane versouck der Engelschen om de peper op een lager prys te hebben, was nu door den Conincq t'eenemaal afgeslagen met aensegginge, soose die voor 16 rd^s de bhaar niet en begeerden, datse deselve dan mogten laten staen.

Een Engels jonckje stont dagelycx weder na Jamby te gaen. welcker schipper zyn dienst tot bestellinge eeniger brieven hadde gepresenteert.

Wesende het boven gemelte briefje van d'heer Volger nu mede alhier ontfangen aen Sualy Strant, gedatteert primo February lestleden en van advys, dat d'heer Abbema met de 4 kostelycq schepen den 6^{den} September aldaer behouden was verschenen en twee derselver naar Persia voortgesonden, terwyl de andere 2 het France schip, de Voutoir, en een minder sluytje in de chom beset hielden.

Van 5 Engelse bodems, uyt Europa in Suratte verscheenen, stonden 'er 5 weder over Bombain na Engelant te keeren en 1 na Bantam en 1 na Persia gesonden te werden.

De coopman, Johannes Bacherus, was op 18 January aen 't hof van den Mogol naer Dilly opgesonden om volgens haer Ed^s ordre aldaer 't nodige, soo wegens de Bengaelse gewelden en afgedrongen gelden, als anders te verrigten, hebbende na d'Agrase advysen den Bengaelsen, Nabab Chaestachan, aen den Conincq ofte Mogol geremonstreert, dat de Hollanders aldaer tegens hem opstaen wilden om ons soo odieus te maeken en welcke valscheyt door onse mackelaers aen 't hof den ryxc cancelier, Assetchan, Comp^s vrunt, ten vollen verthoont wesende, was denselven daerover seer wel genoegst geweest.

Namiddaghs verschynen hier met de roey chialoup aen lant de opperhoofden en

12 d^o. 's morgens oock te deser rheede het schip, 't Wapen van Middelburgh, komende uyt Bengalen met een ladinge van:

354 balen gesorteerde zyde;

6 packen Bengaelse gingams;

1 vat bernagoors speck;

340000 R geraffineerde salpeter;

120 lasten rys en

2 packen florette garen, ten bedrage van..... f 161668:1:13.

Ende daer nevens ontfangen schryven van den E. Jacob Verburgh, en verderen raat tot Ougly aen haer Ed^s, gedatteert 27 January deses jaers van inhout als 't aenkoment briefboucq onder dat quartier kan uytwyzen, niet besonder nieuws meldende, als dat men aen 't Deccase hof tottet verkrygen der nodige perwannes tot den handel noch al met trayneren en de vorige quellingen wiert geplaegt, gelyck zy oock met d'aenkomste van een verdreven borger scheepje in de revier van Nettigam verboden hadden aldaer geen Hollantse schepen meer souden vermogen in te loopen, op pene van confiscatie van schip en goet.

Namiddags wert ons per Chinees jonck van Litsoeka van Sumatras Westkust toegebracht een missive met verscheyde bylagen, door den E. commandeur, Jacob

Jorissen Pits, en raat tot Padangh aen haer Ed^e, geschreven in dato 26 Maert jongstleden, welckers inhoud onder d'aenkomende brieven kan blycken en onder anderen, hoe de Noorde en meest alle de bontgenoten jongst met eeden verbonden om t'samen met de Comp^e, de rebellinge Cottatengers en Pauwers te helpen temmen, nu evenwel met haere beloofde magten niet te voorschyn wilden comen, onder voorgeven van verscheyde beuselachtige en ongefondeerde exceptien.

't Werck van de Sillidase goutmyne stont noch al in den ouden stant, sonder dat men veel beteringh of ryckdom in den erts noch kon vermercken.

De particuliere en Chinese handelaers meende d'E. commandeur, Pits, dat d'E. Comp^e daer niet dan hinder in den handel toebagten, en bysonder onder dat wispelturige rebellige Westkust volck, onder de welcke overal nootsaekelyck eens weder een ontsachelyck redres vereyste, en daertoe dan de nodige millitaire macht al wederom wiert versogt om Comp^e dier verkregen autoriteyt en den vervallen gout handel, etc. na behooren te mantineren.

15 d^e. 's Avonts vertreckt naer Japara en Javas Oostkust 't jacht, de Hanibal, met de gedestineerde comp^e inlantse soldaten en een cleen advise aen d'heer admirael, Cornelis Speelman, en zynen raat van huydigen dato en volgende teneur:

dat de nu overgaende inlantse soldaten bestaen uyt 115 koppen onder den luytenant, Andries Cabrael, en vaendrigh, Marcus Mendosa, waer tegen d'impotenten weder konden terugh gestiert werden;

dat oock noch gesonden werden een scheeps corporael en 2 goede smits, item volgens factura:

10000 ₧ huscruyt;

3 hoet smeeckoolen;

1 kist met kuypers en timmermans gereetschap;

50 ₧ extractum catholicum, tot..... f 2346;

en waer met verhoopt wert, dat het nu nergens aen sal gebreken om 't werck met vigueur te vervolgen;

sullende dit jacht, de Hanibal, daer een goede wyl kunnen dienst doen en het nieuwe schip, 't Huys te Cleef, als te missen was daer tegens terugh verwacht werden.

14 d^e. 's Avonts vertreckt uyt dese rheede naer Cormandel ofte direct naer Masulipatnam 't schip, 't Wapen van Gouda, om een rys ladinge van daer over te baelen, medenemende een dubbele preadvys brief van haer Ed^e aen d'heer gouverneur, Jacques Caulier, en raat tot Paliacatte op gisteren getekent en by 't afgaende briefboucq ingeschreven, 't eenne paquet om enpassant elders aen lant gegeven en 't ander om door de Masulipatnamse opperhoofden voort bestelt te werden, hebbende wyders oock dese bodem voor dat gouvernement ingeladen d'ondergenoemde coopmanschappen en provisien, etc., als te weten:

3 kassen met 20 stucx lakenen, 1 kas met 20 riem papier;

3108 ₧ fermilioen, 10083 ₧ benjuyn Baros;

143 » schilpatshoorn, 105550 ₧ thin;

2100 kisten Japans staaf coper, 85400 ₧ spiaulter;

- 1 cas met allerhande ambagts gereetschappen;
- 2 leggers Spaense wyn, 1 legger France wyn;
- 2 valen vlees, 2 vaten speck, 1 vatje jopen bier;
- 3 leggers arracq, $\frac{1}{2}$ legger Hollantse azyn;

1 vat Hollantse boter, 1 vaatje wyntint, samen tot... / 171747:18:6.

15 d°. 's Morgens verschynt hier met zyn schuyt aen lant de schipper van 't schip, Schielant, Jan Lambertsen Radder, comende van Hocksieuw in China, overleverende aen haer Ed^s een paquet brieven van den coopman, Jacob Martensen Schagen, en verderen raat des comptoirs Hocksieuw, gedatteert 2 Maert jongstleden, en waarby comt te blycken, ons volcq aldaer noch aengehouden wierden tot bescheyt van 't Peckinse hof, terwylen dat zy oock 't vertreck van geene der schepen als noch wilden toestaen en waerom d'opperhoofden van 't schip, Schielant, uyt gebrek van verscheide nootlykheden geresolveert hadden naer Batavia op te duwen, omdat zy doch gants buyten en t'eenemaal van onder der Chinesen en Tartaren magt van daan lagen, en op welke resolutie noch voor 't vervaardigen der papieren was de E., Gillis van Breen, in de logie tot Lamthay op den 24sten February zeer schielyck komen te overlyden en daerdoor de commer en ontsteltenisse van d'onse in die groote ververringe noch al zeer vermeerdert, als wanneer de coopman, Jacob Schagen, voor het bestier van Comp^s zaeken op sich genomen hadt, terwylen men niet en wist, wat uyteynde onse zaeken met die achterdochtige Tartaren noch nemen souden en waer omtrent de looshey, booshey en bedriegerye van de van Batavia mede gegane, als gints aanwesende Chinesse tolcken ons oock vry veel quaets quamen toe te brengen, terwylen men dagelycx met veele vexatien wiert geplaegt en de Tartaren na der tolcken rapporten meenden, dat zy ons enough na haer pypen behoorden te doen danssen, hebbende oock verscheide captieuse vragen voorgesteld, als wie ons in Hocksieuw geroepen en wat men daer gebragt en aen den vorigen Koninck Singlamongh geleverd hadt, hoeveel deselve betaelt en aen de Comp^e noch schuldigh was en waerom men na 's Keyzers voorige last Canton niet eerst aengedaen hadde, nevens diergelycke andere redenen meer.

Onderwylen was nu de voorige Conincq, Sensoia, (zynde wederom gedegradeert tot de naem van Singlamongh) met een Tartars leger van 20 duysent mannen van Hocksieuw beneden waerts vertrocken om de Coxinder te helpen tegen gaen, welke Coxinders wel met ruym 100 oorlogs joncken de Hocksieuwse revier sterck beset hielden en wel 50 Tartarise vaertuygen van de Noort becomen, genomen hadden en verder op hun aen te tasten zeer heet waren, sonder dat sy egter onse schepen ofte op en afvarende cleene vaertuygen eenigh molest aen deden, maer veel eer alle toegenegentheyt bewesen.

Ondertusschen was het verlangen, hoe men best mits Singlamongs vertreck aen de rest van zyn schult, bedragende noch ruym 9000 teyl, soude geraeken en gaven de Tartaren aen alle hun actien genougsaem te kennen, dat men geen coopmanschappen altoos dit mouson in of verkopen van daer vervoeren mogt.

En gelyck onse scheepjes, Marcken en Brantgans, als in beslagh gehouden wierden, van sonder consent niet vermogen vertrecken, soo waren de Deenen met

hun fluyt, de Goede Fortuyn, in 't selve predicament en noch al vry meer vexatien als ons volck onderworpen, behalve datse oock door onderlinge oneenigheyt en de twisten der opperhoofden, Hans Caspers en Jacob Hogenhoeck, hun saeken heel in 't wilt lieten loopen en apparent mettet schip qualyck weder 't huys soudē connen comen.

In Hocksieuw was oock gerugt, dat de Formosanen op 't lant van Tayoan tegen de Coxinse Chinesen aldaer in opstant waren en reets groote schade toegebracht hadden, maer om tot verlossinge onser gevangenen aldaer iets uyt te wercken hadt men gantsch geen middelen kunnen uytvinden.

Nu was het gevoelen van verscheyde Chinesen, dat met een minnelycken brief en geschenck van haer Ed^e aen dese nieuwe Hocksieuwse regenten wel iets vrugtbaers voor de Comp^e souw uyt te wercken zyn, maer de staat, dien men op de Chinesen en Tartaren kan maeken, is van alle tyden af te wispelturigh, loos en variabel bevonden om eenigh zeker goet daervan te verhoopen.

16 d^e. 's Middags verschynt het schip, Schielant, uyt Hocksieuw te deser rhee, van welkers medegebragte papieren hier boven het nodige al staat gerelateert, ende bestaat zyn inladinge meest in terugh komende, onverkogte coopmanschappen uyt het volgende:

63 stux diverse laekenē, 16 laken rassen, 52 stametten;
 26   "   perpetuanen, 30 stux swarte carsayen, 30 d^{es} heeresayen;
 40 swarte croonrassen, 4 stux rode bayen;
 1269 $\frac{1}{8}$ ₧ barnsteen in soorte, 253 $\frac{1}{4}$ ₧ ruw tacq corael;
 264 $\frac{1}{2}$ oncen diverse bloet corael, 114 $\frac{1}{2}$ ₧ camphur Baros;
 42335 ₧ caliatourshout, 2070 ₧ gommelacq;
 12250   "   giroffel nagelen, 500 ₧ benjuyn Baros;
 40 packen diverse fyne lywaten en 5 packen Suratse dekens;
 6 cassen met divers geweer, 787 $\frac{1}{2}$ ₧ poeyer zuyker;
 1358 $\frac{1}{4}$ ₧ quicksilver, 21747 ₧ sandelhout;
 182968 cattys swarte peper, 17010 ₧ loot in seugen;
 50 schuytjes Chinees gout, 2540 cattys aen kopere casjens;
 7 kisten Chinees schuytsilver, 1 daats met zyn gewigt, samen teu bedrage van f 185888 : 12 : 7.

Namiddags komt hier oock uyt Bengalen aen te landen de fluyt, de Grave, eenlyck met de dubbele missive van d'E., Jacob Verburgh, en raat tot Ougly, de dato 27 January, op 11 deser per 't schip, 't Wapen van Middelburgh, erlangt, dewylse van daer te gelyck zyn afgeseylt, en wyders medebrengende het onder gespecificeerde cargasoen van:

272000 ₧ geraffineerde salpeter;
 363 baaleu diversche Bengaelse zyde;
 5 packen effene gingans en
 95 lasten Bengaelse rys, beloopende samen..... f 164855 : 6 : 5.

's Avonts becomen door adresse van den sabandar, Ockersen, een pacquet brieven over Bantam van Cormandel, zyude 't eene de originele missive van d'heer

gouverneur, Jacques Caulier, en raat tot Paliacatta aen haer Ed^s van dato 2 February, welckers copie op 10 deser per 't jacht, de Flaman, ons al is toegebracht, en behalve dien oock noch een cleen briefje, te vooren op 16 October des voorleden jaers door gemelten gouverneur en raat herwaerts geschreven, 't welck niet besonders komt te vermelden.

17 d°. Niet bysonders voorgevallen.

18 d°. Heden, zynde Paaschdag, soo gewert ons namiddags per een Chinees scheepje van den Batavia's ingeseten, Landsinjo, een appendix missive van den E. commandeur, Jacob Jorisen Pits, en raat tot Padangh op Sumatra's Westkust aen haer Ed^s tot den brief, op 12 deser erlangt, van dato 8 deser maent April, daerby eenlyck wert geadviseert, dat de Sultan van Indrapoura den commandeur had laten aendienē, hoe zyn onderdanen van Majutte Bontel, etc. met de Bantaminers eens geworden waren hem, haren heer, en de Comp^e af en den Bantamsen vorst toe te vallen ende waertoe tegen Augustus eenige macht ter zee van daer stont over te komen om dan oock Indrapoura ende de thien handel plaetsen onder haer gehoorsaemheyt te brengen, en 't welcq, hoewel noch niet sekens van te gelooven, onder Comp^s vrunden ginder alomme groote verslagentheyt quam te causeeren en welligt de continuele absentie van gemelten Indrapoura's Conincq uyt zyn ryck groote oorsaek in sulcke geval toe mogt hebben gegeven.

19 en 20 d°. Is niet remarquabels te vooren gecomen, dan dat wy mettēt begin des Oostermouson oock al veel droogh weder en weynich regen op 't land begiunen te krygen.

21 d°. 's morgens gaet de heer directeur generael, Ryckloff van Goens, op de rheede met verscheyde vrunden en julfrouwen om de bruyt van den heer gouverneur, Balthasar Bort, tot Malacca, genaemt Maria de Vogel, aen boort van 't jacht, Odyck, te geleyden, gelyck oock zyn Ed^s d'heer gouverneur generael en d'andere heeren raden haer de eere hebben gelieven te doen tot buyten de water poort deses casteels te conduiseren; en komen gemelte heer van Goens (daer voorsz. bruyt tot heden ten huyse heeft gewoont), nevens d'andere vrunden, des namiddags wel vervrolyckt weder aen lant.

Vertreckende voorts des avonts 't bovengemelde jacht, Odyck, naer Malacca, volladen met de na genoemde coopmanschappen, contanten, provisien en andere nootlyckheden voor dat gouvernement, als:

3340 ₧ platloot, 275 ₧ geel plaat coper;

3 cassen met hoeden, 3 cassen met papier en schryftuygh;

300 ₧ noten muscaten, 154 ₧ foely en 160 ₧ caneel;

12 stuxx moscovische juchten, 2 vaatjes inkt stoff;

6 cassen met divers geweer, bandeliers, holster en toebehooren;

6 stuxx trommels, 6 bardisaans;

200 pieken, 80 stuxx verket stocken;

1000 stuxx een ₧ kogels, 50 ledige hantgranaten;

2 riemen cardoes papier, 12 hooren en priemen;

6 copere mortiers, 1 salpeter ketel;

- 1 cas met tromvellen, kopere schrapers etc., 1 vat met haire siften;
 18 effenhoute mouden, 1 paar hant korenmolen steenen;
 50000 ƒ gesorteert yser en 1947 ƒ plat yser en 100 sloot platen;
 9 vaten spyckers, 2 speerhacken, 8 dommekrachten;
 25 schoppen en 25 spaden;
 20 kippen Hollandse en 25 kippen inlantse lont;
 3 kassen met allerhande timmermans en metselaers gereetschap;
 26 stucx diverse werpanckers, 6 stucx dreggen;
 20 lasten smeekeolen, 10 huyden pompleer;
 8 sware en 12 cabeltouwen, item 40 ysere en wiel trossen;
 24 balen zeyldoucq, 100 ƒ zeylgaren, 100 gesorteerde lynen;
 300 bossen huysingh, 300 bossen marlyn;
 8 vaten pick, 4 vaten harpuys, 2 vaten roet;
 8 compassen, 30 nacht glazen, 18 metale potten en ketels;
 20 diverse stoof pannen, 18 gesorteerde lampen;
 6 hantlantarens, 12 slonsjes, 12 tregters;
 18 kannen en pinten, 30 heele en halve mutsjes;
 20 vaten teer, 100 gesorteerde knies houten;
 30 dubbele buyck stucken, 10 tinne bekers;
 15 leggers Spaense wyn, 2 leggers France wyn;
 1 $\frac{1}{2}$ legger Rinse wyn, 15 vaten mom;
 10 vaten Hollandse boter, 30 halfamen olyven oly;
 3 leggers brandewyn, 8 vaten vleesch;
 $\frac{1}{2}$ aam wyntint, $\frac{1}{2}$ aam jopen bier;

6250 rd^e contant payement, etc., samen monteerende. f 43272:13:13.

De missive van haer Ed^s, nu mede (nevens verscheyde bylagen) aen d'heer gouverneur, Balthasar Bort, en raet op Malacca afgaende, is op gisteren getekent en van alsulken inhout, als 't afgaende Indisch briefboucq op zyn plaets kan uytwysen.

22 d^e. Jegens den avont arriveert hier van 't eylant Ceylon 't schip, Zuydpolsbroek, en daarmede oock den out commandeur, Jorephaas Vasch, inhebbende:

van Colombo:

- 6 packen Cormandelse en
 13 „ Bengaelse cleeden;
 6154 ƒ Ceylons christal;
 1 packje met medicinale drooguen, tot..... f 6822:—:—,

van Gale:

1600 packen ofte 128000 ƒ fyne caneel, tot..... f 4161:12:—,
 samen..... f 10983:12:—.

Bezyden een largo missive van den heer gouverneur, Ryckloff van Goens, de jonge, en raet tot Colombo aen haer Ed^s, de dato 5 der gepasseerde maant Maert, verselt met niet weynich aen hoorende bylagen en documenten; en daer onder oock een briefje, door gemelten heer gouverneur op 18 January per den vaendrigh, Joannes de Buquoy, met een leeuw naer Ragia Singa opgesonden om zyn vruntschap te zoeken en onse arme gevangenen, des mogelyck, los te krygen, daartoe dan op desselfs vertreck al eenige goede hoope scheen, maar was deselve naderhant tot dien tyt toe onderwegen opgehouden, sonder noch ten hove te zyn verschenen.

De hoope der perel visscheryen, soo tot Tutucuryn, als Manaer, waren na visitatie der bancken wederom ten minsten voor een geruymen tyt gants te niet geloopen.

De zaeken van den Neyck van Madure vervielen dagelycx noch al van slimmer tot erger en waren noch onlangs 2 zyner naeste bloetverwanten met een goede troep krygsknegten hem af en den Moorsen Visiapoursen overste, Egosia Ragia, toegevallen en 't welcq hem in soodanigen wanhoope hadt gebragt, dat hy sich selven (indien het niet belet en ware) 't leven meende te benemen, welcke Egosia zyn gebiet, na 't schynt, noch al langs, hoe meer van de Zuyder Cormandelse landen af alomme quam uytte breyden.

De gevangen luytenant, Desave Blickland, wiert gerugt, dat met noch 7 à 8 andere onser Bibligamse gevangenen van 't Candise hof ofte hunne detentie plaets Parnegamme soudon gevlugt, doch oock terstont door Ragias ordre om haer weder te soucken volck uyt gesonden wesen, sulcx men aen hun afkomste en behout noch al vry wat dubiteerde, schoon oock alomme langs de stranden en onse posten op deselve gelast was te cruyssen, etc.; gelyck sulcx alles en wes meer by 'taenkoment briefbouck uyt gemelte schryven, en 'topgesonden briefje aen Ragia Singa als anders kan blycken, en soo mede by noch een cleen na advys van den E. commandeur, Pilser de Grauwe, en raet tot Gale aen haer Ed^s, geschreven van den 11^{den} Maert deses jaers.

23 d°. Is in Rade van India tot geswooren waagmeester deser stede, in plaets van den borger, Adriaen Adriaensen, (die op zyn versouck daer van wert ontslagen), wederom uyt verscheyde, welcke daer om versoeck gedaen hebben, geëligeert de borger, Jan Herculeessen, van Greuningen.

Synde wyders oock op de gedane verklaeringen van den equipagemeester en gecommitteerde schippers, wegens 'tonbequaemheyte van 't jachtje, Wiltenburgh, goet gevonden 't selve af te leggen en te verkoopen.

24, 25 en 26 d°. Is niet besonders annoterens waerdigh gepasseert.

27 d°. Voormiddags keert hier uyt de vloot van d'heer admiraal, Speelman, op Javas Oostkust terugge het jacht, d'Experiment, over Japara met een largo missive, door gemelten heer admiraal en zyn E. raet uyt het schip, de Veluwe, zeylende omtrent Grisse of Surabaya, aen haer Ed^s, gecarteert den 16^{den} deser maent, vervattende soo kortelyck de volgende substantie en relatie:

dat hier nevens overquamen, bezyden 't daghregister van den coopman, Couper, en andere papieren, de originele, geratificeerde contracten metten Sousouhounangh en

zyne 4 soons in de Mattaram, en dewelcke na haer Ed^s approbatie en onderteekening uyt name van de generale Comp^s (waer aen men niet en twyfelde) metten eersten terugge verwagt wierden;

d'heer Speelman was volgens en na 't afgaen van 't jongste schryven met eenige principale raats persoonen per 3 zeyl chialoupen eerst na Joana gevaren en van den jongen gouverneur, Sabdacarty, onder 't gesach van Troena Jaja staende, neven eenige andere Javaanse grooten aen boort begroet van dewelcke vernomeu zynde, dat de adsistent, Willem van Buytenhem, daags bevorens nevens 2 afgesondene van Surabaya daer geweest en over Patty na Japara te lande voort gegaen was, soo had men deselve terstont met een expresse post weder derwaerts terugh ontboden, en hadden van denselven Sabdacarty en andere zyner mackers vrymoedelyck enough verclaert, dat zy sich, indiense maer eenigh support hadden, van Troena Jaja en desselfs aenhangh niet langh soudén laten ringeloozen; onderwylen voer d'heer Speelman wyders tot Rimbangh aen lant, daer men niet als een verdestreuerde plaatse sonder volcq en partye houtwercken. hier en daer verstroyt, vont, gelyck 'er oock de borger, Jan van Geesten, sich onthield, die daer weder een wooninge en 2 sloupen op stapel geset had en van de weder afcomende Javaanse timmerluyden redelyck wel gedient wiert;

ondertusschen waren al de schepen naer Lassam afgezeylt om hun daer van water en verversinge na vermogen te bezorgen, sonder iemant 't minste leet aen te doen en om 't welcq te beter voor te komen oock den luytenant van 't prauwenhuys, Jochum Michielsen, de ordre en opsicht over al onse inlanders aen bevolen was, daer om deselve by malcanderen aen de vloot te houden met weynich aen te stellen viel;

om nu den adsistent, Willem van Buytenhem, en de 2 afgesondene van Troena Jaja hy den admirael te brengen was Sr. Couper weder naer Joana gesonden, doch van Buytenhem misgelopen, die ondertusschen per een vlioger met 2 Javanen aen hoort verscheen met tydinge, dat Troena Java niet geschreven, maer voorgegeven hadt zyne afgesondene alles toevertrouwt en wat nodigh was gelast te hebben, hoewel hy meende, 'er anders geen ordre te wesen, als om te hooren en te rapporteeren, wat de heer admirael quam te begeeren, doch waren gemelte gesanten (onder voorgeven van verversinge voor de vloot op te soecken) tot Patty verbleven en door hun wel rontuyt gerefuseert om op 't versouck van d'heer Speelman, Wira Wassiana van zyn banden te ontslaen, welcke man eenlyck lyden most, om dat hy de Comp^s en ons volcq met al te goeden yver van alles hadt getragt te accomodeeren; hebbende die afgesonden Maduresen hoven des wel expres tot Lassam en op Joana aen Sabdacarty verboden niet een corl rys voor de Comp^s te doen uytvoeren, die 'er anders wel te becomen ware geweest, waeromme dat de adsistent van Buytenhem andermael over Javana na Patty gestiert wiert, daer hy de afgesondene van Troena Jaja noch vindende en insinuerende by den heer admirael op Lassam te compareeren, hadden zy onder voorgeven van andere occupatie gesegt tot sulcx niet gesint te wesen, en dat de heer admirael met haer meester op Surabaya selver sich nader kan beraden, en datse Wiera Watsiana niet largeeren, maer tot een exempcl straffen wilden, van wien zy Comp^s aengenome vlagge van

sauvegarde aen Troena Jaja hadden gesonden, die deselve onder veel arrogante en quade expressien voort wech geworpen had;

ondertusschen hadden Sr. Couper en de adsistent van Buytenhiem in hun laeste springtogje van Javana oock mede gebragt 2 Pattyse bedeckte afgesondene aen den Japaersen gouverneur, Wangsa Diepa, om te seggen, dat d'oude regenten aldaer in hun herte geen anderen heer als den Sousouhounangh kenden, indiense maer van zynen t'wegen mogten beschermt werden; en ondertusschen versouckende met een Comp^s vlagge en acte van sauvegarde te werden voorsien om hun by herstellinge des Mattarams van straffe te bevryden en niet van 'teene quaet in 't ander te vervallen, gelyck Sabdacarty en die van Javana oock hadden doen en selfs gepresenteert persoonlyck met d'heer admirael na Surabaya te gaen, en dat zy hun, gelyck oock die van Rimbangh, Lassam, etc., soo ras wy maer met Troena Jaja in oorlogh raackten, oock datelyck van de Maduresen souden ontslaen, insonderheyt indiense maer met 3 à 4 Hollanders wierden geadsisteert, waerom men deselve dan oock met soodanige vlagge en acte als bevorens die van Tegael etc. hadt vereert en gerecommandeert hun voor als noch tot nader ordre stil te houden;

de gouverneur van Lassam en sabandar van Rimbangh hadden sich op d'aenkomste van d'heer Speelman al tydigh ter vlugt naer Patty, etc. begeven, hoewel zyn E. egter Rimbangh eens nader was gaen besigtigen, vindende daer alomme heerlycke landsdouwen en 'tgesay zeer schoon staen, maer gants geen volcq daer in als die, 't zy uyt vreese van over hun ontrouw tegens den Mattaram te sullen gecastigeyt (of anders wel door t'samen spraeke met ons by Troena Jaja dan gansch te sullen verdagt) werden alle wech waren, eenlyck een Loera Prana Soeta, d'heer admirael in zyn huys geleyt en met weynich vee en boomvrugten beschonken, hebbende onder een swaer beklagh van hunnen presenten miserabelen staat en wensch om haren ouden heer, dewylse dagelycx alomme mosten omswerven en met wyf en kinderen door gebrek van rys als anders byna van honger vergaen, wanneer dan, doemaels daer niet meer te verrigten en d'heer Speelman weder aen boort gecomen was, had men vernomen, dat in de bogt van Rimbangh in de schepen, Batavia, Nuyssenburgh, Corea en Anna waren afgescheept verscheyde houtwercken, als:

275 swalpen.....	} balcken;
160 groote.....	
256 middelbare en....	
825 kleene.....	
27 anckerstocken;	
505 stux bos en	
6 affuyt plancken;	
5 coyangs zout en	

1000 stux groote bamboesen, samen kostende rd^s 404 en waer met men nu wel besorgt ware om des nodigh niet verlegen te vallen;

tot gemelte Rimbangh was oock in handel bevonden 't Deens jacht, de Fortuyn, van Bantam, die sonder d'onse hun komste een goede partye der boven

gemelte houtwercken souden hebben ingenomen, in trocque van omtrent 5 à 6000 rd^a aen cleeden, die zy oock al wel verkogt en voor den amphioen mede noch omtrent de 200 Spaense realen 't picol gemaakt hadden, hoewel de beleeftheyt van den capiteyn derselver, genaemt Blarn, noch al vry groot was geweest en hy nagenote goet tractement van den admirael seer wel vernoegt weder na Samarang ware vertrocken, terselver tyt, dat onse vloot mede voortseyldde om over den drooge voor de Straat van Madura te geraeken, in welck vaerwater ondertusschen langs den wal eenige onser inlanderen vaertuygen hier en daer als insonderheyt tot Toubaw en Arosbaya aenliepen, vindende d'eerste plaets gantsch ontbloot van manvolck ende wyven, meest alle gevlugt ende ter laester plaetse, gelyck oock overal de arme ingeseten en soo verbaast en bevreest, datse geen Hollanders of selfs den Japaersen vice gouverneur, Wangsa Prana, die van zyne daer woonende vrunden, 'teen of 't ander meende te vernemen, dorsten te spraek slaen, uyt vreesse van datelyck door Troena Jaja verdagt en van kant geholpen te werden, hoewel zy genougsaem deden blycken de wreede regeeringe van gemelten Troena Jaja, om den gedurigen arbeyt, 't berooven haerer goederen als anders, t'eenemael moede te wesen en waerom oock eenen Louwa Bitu tot Touban, die den admirael egter noch met weynich verversinge dorst accomodeeren, op zyn ernstige instantie voor die plaatse, met een acte en vlagge van sauvegarde mede was voorsien om sich daervan omtrent de Mattarammers ten tyde te kunnen dienen;

ondertusschen quam het jacht, de Experiment, van Surabaya, voor den drooge op 9 April by de vloot, sonder veel ander of beter tydinge van daer, als al bevoorens en voor in desen derwegen uyt de ontfange brieven was gesegt, en dewyl nu de becommeringe was om de sware schepen over den drooge te krygen en die egter om de magt niet te dissiperen of te verswacken, nodigh by den anderen gehouden dienden; soo hadt men met d'Experiment eenige bodems van partye goederen geligt en oock om sulcx te gemackelycker te volbrengen, de Goutvinck en Anna van Surabaya weder derwaerts onthoden, terwyl en doen van Troena Jaja weder sooveel nader nieuws quam te verstaen, dat goet gevonden wiert, per de sloep, de Nagtegaal, met capiteyn Ticoe, den coopman, Jacob Couper, aen zyne excellentie te committeeren, om hem te begroeten en d'heer admiraels komste nader bekend te doen ende oock met eenen 4 Nederlantse en 4 inlantse soldaten op Grisse in 't campon, of de straat der aldaer remoreerende Chinesen (die men zeyde voor hun wooningen aldaer een Prince vlagge hadden geplant) aen lant te setten en alsoo oock alle insolentien van ons eygen volcq voor te komen, ende vooraf geen oorsaek tot eenige discrepantie te geven, ondertusschen verscheen oock by d'heer Spielman van Surabaya nader den Batavischen borger, Willem Mauray, die van 't waayen eener Prince en een witte vlagge voor de sitplaets van Troena Jaja en veel van zyn ongestadige grillen wist te verhalen oock onder anderen, hoe hy verclaert hadt bereyt te zyn alles te doen, wat hem de admirael mogt op leggen, behalven om na de Mattaram te gaen, dat hy sich geensints souw connen onderwerpen en, of schoon men bevoorens uyt Japara hadt geschreven, dat dain Tellolo met zyn aenhangh en hulp van de Radja Passir de negorie Banjermassingh souw hebben

afgeloopen en veroverd, soo was nu na 't berigt van voornoemden borger Mouray uyt zyn eygen ondervindinge gebleken, dat gemelte Tellolo wel twee attacquen daer op gevonden hadt, maer met verlies van wel 200 zyner beste kerels gedwongen ware geweest zyn retraicte (onverrigter saack) over Passir weder naer Sumbawa te nemen, terwylen dat oock kort daer na een Portugees jagt uyt Maccauw voor Banjer om aldaer te negotieeren was verscheenen, en aen gemelten borger Mouray door d'heer admirael vergunt zyn handel langs de cust van Java voorts te mogen vervolgen;

ondertusschen was men wyders op 12 deses met de gantsche vloot geluckelyck over de drooge der straat Madura geraeckt en Sr. Couper op 15 d^o. van zyn besendinge aen Troena Jaja oock weder terugh gekeert, uyt welckers schriftelyck rapport toe scheen, dat hy, Troena Jaja, noch seer irresolut scheen en geen arrest hadt, wat hy doen of laten wilde en als in een ogenblick gantsch qualyck en dan weder wel te vreden op de Hollanders te zyn; nu stont men in een dagh met al de vloot voor Surabaya te wesen en dan andermael gecommiteerden aen lant te senden, om denselven Troena Jaja noch door alle beweegreden te disponeren om by den admirael te verschynen en sich Comp^a opregten raat te onderwerpen, sonder dat de heer admirael sich omtrent hem aen lant soude begeven, ten zy men daer al bevoorens met de gantsche magt geposteert en wel gecampeert lagh, en wanneer gants geen tyt meer souw werden verspilt om hem tot cathagoris antwoord te persuaderen en ronduyt te insinueeren den Javaensen bodem aenstonts te moeten quiteren en weder remitteren onder de wettige gehoorsaemheyt van den Sousouhounangh, met restitutie van alle geroofde grove schiet geweeren, benevens sulcx meer, als de tyt en reden souw komen te vereysschen en van welckers uytslagh, indien het tot vechten quam, terstont nader advis gegeven stont te werden;

belangende den toestant der uytgeweke Maccassaren daer van was Mangappa voor seker doot, maer aen Montemarano wiert getwyffelt, crain Gillisson wiert oock gesegt gequest te zyn en dat crain Panaragan, soon des Coninx van Bima, seer in de amphioen debaucheerde, hebbende van dat volcq hun ware sterckte en gelegentheyd tot noch 't regte bescheyt niet konnen vernomen werden, hoewel zy na de meeste rapporten nu doorgaens in de schermutselen tegen de Maduresen advantage hadden en hem gants niet vreesden, en door de Javanen van Passoeroean en Gombongh (waer zy sich onthielden) mosten gespyst werden, ende dewyl men van eenige Maleyers was berigt, dat gemelte Maccassaren hun de Comp^a gaerne soudon willen onderwerpen, soo stont daarvan met expresse besendinge in korte dagen oock nader ondersouck te geschieden, ende soo mede omtrent de pangerans Aria Billitar en Dermajouda (die hun in 't lant tot noch neuterael hadden gehouden) om te ondervinden van wat kragt de volmagt door Wangsa Diepa uyt des Sousouhounangs naem op d'heer Speelman gepasseert by die luyden soude wesen;

de Maleyers wierden gesegt van de Maccassaren gesepareert en naer Bima, Sumbawa, als beoosten Madura van den anderen verdeelt geretireert te zyn, doch dat zy nu weder voornemens waren om crain Gillisson (die wel het meeste gebiet over 't uytgeweken volckje scheen te hebben) met 40 vaertuygen te hulpe te komen,

soudende als voormaels gesegt wel kunnen gebeuren, dat men gemelte Maccassaren, soose daer toe inclineerden tegens Troena Jaja mede quam te gebruycken onvermindert even wel om hun oock te persuadeeren 't eyland Java te quiteren en in gerustheyt naer huys te vertrecken;

nu had d'heer Speelman, nevens 't Japaerse schryven van den 6^{den} April oock weder ontfangen 2 brieven van de pangerans Depaty Anum en Pongar uyt Matarani en een van den gouverneur, Wangsa Diepa, van welckers disput, met Wira Souta, item van de aggreeatie der volmagt en de gelegentheyt der volckeren omtrent Codoes, als 't gevolg van Wiera Watsiana, den resident. van der Schuur, haer Ed^s nader stont te berichten;

en dewyl de aenkomst van eenige Palembangse volckeren ter adsistentie tot Japara al wat vreemt scheen, soo was men van sustenue deselve sonder verlet weder na huys te doen keeren en aen den pangeran Depaty en Wangsa Diepa over het aennemen derselver te doleeren (omdat men sonder krenkingh van Comp^s respect daer omtrent niemant met ons diende in te laten) onder recommandatie, dat het Mattaramse volck, sich maer wat beter en manlycker evertueren moeste en met eenen ernstigh insteren om meer gelt af te senden, als oock dat Wangsa Diepa noch na goede partye rys voor den treyn om de West most doen uytsien, omdat men niet versekert was of verwachtte van Troena Jaja iets te sullen crygen en daerom, hoewel het paly gewasch in de landen van Lassam, Rimbangh, Joana en Patty zeer schoon stont, egter het voornemen lagh tot meerder gerustheyt, eersdaegs een chialoupe over Bima na Maccassar af te schicken of daer oock partye graan te nussen ware, etc.: en dewyle, behalve 't versouck der pangerans Paty Anum en Pongar, partye goede ruyter carbyns voor den treyn wel nodigh waaren, soo wierden 'er als nu 50 stucx versogt; ende quamen met dit jacht over 47 impotenten uyt de vloot, behalven dat'er noch wel sooveel kreupele, onbequaem om veel te marcheeren overbleven, en waerom een recreut van noch 200 Nederlantse coppen seer dienstigh souw zyn en oock noch een partye Batavise Baliërs niet te onpas komen, synde 't jacht, d'Experiment, omdat 'er eenige mattroosen en ammunitien waren afgeligt, geëxcuseert van houtverck in te nemen, daer het by andere occasie niet aengebreken souw, als de Batavische eysch naer over quam;

3 schult reequenings van overkomende siecken en 40 gesloten d^{os} van de soldaten, uyt het Banda's recreut, in den treyn overgebleven, wierden mede by desen herwaerts geschickt;

ende dewyle voormelte jacht, d'Experiment, oock Japara heeft aengedaen, soo heeft de coopman, Everard van der Schuyr, met zynen raat daer nevens een briefje aen haer Ed^s geschreven van den 20sten deser en volgende advis, wegens 't gepasseerde omtrent het aanwesen en afscheyt van d'heer admirael Speelman aldaer als 't verder voorgevallene omtrent Surabaya etc., wiert aen het bygaende en hier voor geinsereerde schryven van gemelte heer admirael gerefereert;

na 't vertreck van zyn E. met de vloote op 27 Maert was den 19^{den} April 't jacht, d'Experiment, uyt deselve van omtrent Surabaya daer terugh gekomen en onderwylen op 12 en 15 d^o. de Goutvincq met den stierman, Jan Barentsen, als

't jachtje, de Fortuyn, met 70 militairen (van de fluyt, Cattenburgh, overgenomen) nader derwaerts gevolgt, met advys van al 't gene zedert d'heer admiraels vertreck op Japara ware gepasseert;

daer hadden weder eenige Maduresse volkeren, niet van Codoes, maer van Damacq en Grobogan, als eenige rebellen met hun aenhangh de stadt Samarangh andermael in possessie genomen en de Mattaramse volcken van de pangerans Depaty Anum en Martasana van daer doen retireeren en alsoo met eenen de passen na en van de Mattaram weder gestopt, 't welc men zeyde, door eenen radeen van Codjoran wiert in 't werck gestelt, en dewelcke bevoorens op den naem van Troena Jaja tegens des Sousouhounangs ryck geageert en nu, soo gesegt wiert, sich van gemelten Troena Jaja afgescheyden hebbende, evenwel zyn stuck tegen de Mattaram scheen te willen staende houden, hoewel men van zyn eygentlyck vermogen of aensien ofte aspiratie niet sekens had kunnen vernemen:

ondertusschen was de Japaerse gouverneur over desen toestant zeer ontroert, te meer hy nu op zyn schryven en besendinge naer 't hof, soo wegens de aggreerde volmagt, op d'heer Speelman gepasseert, als anders geen bescheyt quam of konde komen te erlangen; en had 'er op den 14^{den} deser geen minder schrick hem en al de Japaerse ingesetenen bevangen, als men rugte, dat'er eenige troupen der Maduresen van Codoes en Paty expres op Japara aenquamen en het daer op gemunt hadden, doch dewyl daer niet van vernomen wiert, was die vreese oock weder gantschelyck verdwenen, terwylen dat Wangsa Diepa nu nauwe wagt hielt en het Palembangse volc (tegen 't expres advis van S^t. van der Schuir) mede daer toe employeerde, omdat hy sich op Comp^s presente cleene magt aldaer niet scheen te durven verlaten;

ondertusschen had men gemelten gouverneur op 'taenschryven van d'heer Speelman ernstelyck gerecommandeert:

de procuratie van noch goede somma gelts voor den treyn ten hove;

item de versamelingh van goede quantiteyt rys voor deselve bevesten Japara;

het vrundelyck na huys doen keeren der Palembangers, tot adsistentie van pangeran Depaty daer verscheenen;

en wyders de nootsaekelyckheyt, dat hy Wangsa Diepa of Wiera Zouta met eenige duysent Mattaramse volcken te lande den heer admirael naer Sourabaya volgden;

en 't welcke hy hem eyndelyck na veel omstandigheyt dusdanigh was beantwoort;

't versouck om gelt na de Mattaram soude hy, soodra de wech derwaerts maer geopent was, op 't ernstigste mede trachten te bevorderen, en soo mede de versamelinghe van partye rys om de West, egter met vreese niet veel te sullen op doen, om dattet voor 't nieuwe gewasch noch al 1 à 2 maenden te vroegh ware;

over de Palembangers kon hy niet disponneren, alvorens gegeven kennisse en ordre aen en van den Sousouhounangh en pangeran Depaty, en 't afsenden eeniger duysent Mattaramse volkeren meynde zyn Ed^t, dat niet soude konnen geschieden, soo lange dat hof door die van Madion en Codjoran soo scherp als nu wierde bevogten;

de rys was op Japara noch zeer dier en op 75 Spaense realen 't last, ende negotie, soo daer, als op andere plaetsen gants slegt, en metten grooten aenbreng

van cleeden en amphioen door de Bantamse en andere mede competeurs 't lant daervan t'eenemael overcroot;

maer dit jacht, d'Experiment, quamen nu over 23 siecken van Japara en noch 47 uyt den treyn, behalve welker noch al partye met zeere beenen zeer gequelt bleven, oock wiert hier nevens gesonden een roerloop van den pangeran Pougat in Mattaram, die hy gaerne tot een brave snaphaan hadde geaconnodeert.

Synde met dit jacht, d'Experiment, nevens en onder de papieren vooren vermelt van den heer admiraal Speelman oock, als in den beginne gesegt, hier overgebragt de 2 originele geratificeerde contracten by den Sousouhounangh, en de vier regeerende Princen zyne soonen, ten aenwesen van den coopman, Jacob Couper, in de Mattaram in zyne presentie geteekent en gezegelt, en bevoorens tusschen gemelten heer Speelman en den Japaerschen gouverneur, Wangs Diepa, besloten om nu door haer hoogh Ed^e alhier van Comp^s wegen mede te werden bevestigd, wesende beyde in onse en de Javaanse taale, nevens den anderen geschreven, en van substantie en inhoud, als hier onder van woorde tot woorde volgt:

NAERDER ARTICULEN EN POINCTEN, waerop tusschen den hoogh edelen wel geboren heere, Quey Nebey, Wangsa Diepa, groot gouverneur van alle de Javaanse zeehavenen ende expres gevolmachtigde van zynen heer, den groot magtigsten Sousouhounangh in de Mattaram, uytwysende 2 diversche brieven daer van zynde, welckers translaten en originele aen desen geannexeert werden, ter eenre ende d'heer Cornelis Speelman, ordinary raat van India, admiraal etc. in den name van d'Ed^e heer, Joan Maetsuyker, Gouverneur Generael, en de heeren Raden van India, representeerende het hoogste en souveraine gebiet van wegen de generale vereenigde Nederlandtse geoctroyeerde Oost Indische Comp^s in dese landen, ter andere zyde opnieuw bevestigd is de onderlinge goede vrede, vruntschap, gebuurschap en bontgenootschap.

1. Eerst wert geconfirmeert voor goet vast en van waerden gehouden het contract of vrede, verbont, in dato 25 December 1646 tusschen den grooten Sousouhounangh ende de Comp^s gemaekt.

2. En sal de Comp^s volgens den inhoud van dien, als noch gehouden wesen den Sousouhounangh te beschermen tegens soodanige vyanden, als waer met de Comp^s self in geen accoort van vrede staat, mits dat de Sousouhounangh de kosten sal betalen van de adsistentie die gedaen komt te werden, gelyck insgelycx de Comp^s sal verbonden en gehouden zyn aen den Sousouhounangh te vergoeden de onkosten van soodanigen bystant, als hy 'teeniger tyt aen de Comp^s tegen haer vyanden mogt komen te doen.

5. De Batavische jurisdictie en limiten is en sal blyven tot het midden in de revier Carawan, gelyck in den jaare anno 1652, ten aenwesen van den heere, Rycklof van Goens, in de Mattaram metten grooten Sousouhounangh versproken is, sulcx de Javanen bewesten de revier Carwangh tot aen de Zuydzee onder Comp^s gehoorsaemheyt en gebiet staen, maer wert versogt, dat de voorsz. limiten mogen vergroot werden tot aen de reviere van Pamanoekan, gerekent dwars over tot aen de Zuydzee met het volcq dat daer in woonen, alsoo liet den Sousouhounangh geen nut toe en brengt.

4. Ende is oock als noch vernieuwt ende bevestigt, dat geene slaven noch oock geene debiteuren, 'tzy Christenen of Heydenen, die uyt Batavia mogten comen te vluchten in de landen van den Sousouhounangh mogen toegelaten werden, maer dat men deselve getrouwelyck sal restitueren, wanneer men die komt te attrappeeren.

Insgelycx sal de Comp^s gehouden zyn te doen, als iemant van des Sousouhounangs vluchtelingen in Batavia of de jurisdictie komen ontdeckt te werden.

5. De Comp^e sal van geene haerer goederen ofte coopmanschappen, die zy in 'tryck of de landen van den grooten Sousouhounang komt te brengen, ende wederom daer uyt voeren geen de alderminste thol ofte gerechtigheyt betalen, noch mede geen visite van haere goederen subject zyn met vryheyt om naer haer eygen wil en believen allerhande coopmanschappen naer de boven landen en door 't geheele ryck onder de bescherminge van des Sousouhounangs bevelhebberen te mogen voeren, sonder eenige verhienderinge.

6. De Comp^e sal vry staen, soo wel in al de zeehavens, als voorts binnen 't geheele lant, sonder onderscheyt van steden en plaetsen, haere logies naer believen te stabileeren daer toe bequame erven uyt te kiezen, als mede tot het gebruyck van timmerwerven, 'tzy in de bogt van Rimbangh of elders, waer toe soo veel timmerluyden, smits, zaagers en ander ambagts volcq in haeren vasten dienst of by dachhuur sullen mogen nemen, als daer toe van nooden behben, sonder dat de regenten sullen mogen die luyden, soo lange zy by de Comp^e zyn meer afnemen, als een Spaanse reaal 'sjaers, sonder meer en sonder oock deselve met eenige andere lasten te mogen beswaren ende van de Comp^e af te trekken.

7. De coopluyden, hout leveranciers etc., die met de Comp^e handelen, koopen en verkoopen in alle zeehavenen van den Sousouhounangh, sonder onderscheyt, zullen van alle soorten wharen, diese van des Comp^s factooeren inkoopen en weder aen deselve verkoopen aen den heer betalen 2 ten hondert, het zy dan wat voor goederen het wesen mogten, hout, zout, rys, zuyker en wat dies meer zy, sonder dat de regenten deselve coopluyden, soo lange zy met de Comp^e handelen eenige moeyte sullen mogen aen doen, 'tzy aen haer persoonen ofte middelen, maer deselve moeten laten onder bescherminge van de Comp^e, op dat alsoo van haer gelt versekert mogen wesen.

8. De groote Sousouhounangh sal jaarlycx aen d'E. Comp^e op Batavia moeten leveren 4000 lasten rys, die de Comp^e sal betalen marckts ganck volgens den prys op de boom en soo, wanneer de Comp^e, die met haer schepen self komt af te haelen sal daer voor betaelt werden, soo veel als de prys is ter plaetse, daer de Comp^e de ladinge neemt, mits dat het altyt goet nieuw graen zy ter keure van de Comp^e en sullen de regenten oock gehouden wesen, de Comp^e voor alle andere haere ladinge te moeten versorgen.

9. Insgelycx sullen de Batavische inwoonders en alle andere Comp^e permanente onderdanen, elders woonachtigh, en die van Comp^e zegel voorsien sullen wesen om te connen onderscheyden werden voor alle andere negotianten à prys courant haer gerief en ladinge moeten hebben, mits betalende voor thol van de aenbrengende coopmanschappen 3 ten hondert, item van de uytvoerende wharen, sonder onderscheyt mede dry ten hondert, maer voor elke coyangh rys een Spaense reaâl.

10. De Sousouhounangh sal onder zyn gebiet noyt eenige Maccassaren of oock Maleyers, Mooren en wat natien het wesen mochten, die in 't aldermieste met de Maccassaren vermengt zyn met der woon mogen gedoogen, noch oock aen deselve eenige frequentatie of negotie vergunnen, als aen de soodanige die passen van de Comp^e komen te verthoonen, sonder nochtans, dat desulcke oock haer met haer wooningh in des grooten Sousouhounanghs lant sullen ter neder mogen stellen.

11. De Comp^e sal vry staen op alle rheedens van den Sousouhounangh, sonder onderscheyt haere vyanden te mogen aantasten en sullen des Sousouhounangs bevelhebbers gehouden wesen de Comp^e des noots daer in te adsisteren, oock mede aen de Comp^e en haere ingesetenen alle hulpe en bystant te bewysen, indiense door eenige vyanden op de rheedens of in het lant van den Sousouhounangh quamen aengerant te werden.

12. Soo de Comp^e of eenige van haere ingesetenen eenigh schip of vaertuygh op de Javaanse cust of ergens op de rheven of eylanden onder des Sousouhounangs gebiet quamen te verliesen, dan sullen zyne onderdanen gehouden zyn de Comp^e of haere ingesetenen, alle mogelycke adsistentie tot het bergen der goederen en het bewaren van deselve te bewysen tot voorkominge van verder schade.

13. Voor de adsistentie, die de Comp^e in desen oorlogh tegens de uytgeweke Maccassaren en Maduresen nu een jaer herwaerts aen den Sousouhounang reets gedaen heeft en noch sal comen te doen tot herstellinge van zyn genougsaem vervallen staat, zal de Sousouhounangh aen d'Comp^e tot vergoedinge van haere sware lasten en oncosten uytkeeren de somme van twee hondert en vyftigh duysent goede opregte ganckbare Spaense realen in contant, te weten dit loopende Westersaysoen de helft ofte 125 duysent realen, de resteerende helft in 2 naestkomende jaeren 1678 1679, elck jaer 62500 Spaense realen, item daerenboven noch 3000 lasten

rys op Batavia te leveren, mede in de voorsz. 5 jaaren 1677, 1678 en 1679, elck jaer duysent coyangs, indien de herstellinge der ruste comt verkregen te werden, behoudens dat den Sousouhounangh of zyne gemachtigde, wanneer de saeken inder minne tusschen den Sousouhounang en zyne partyen tot redelycke en eerlycke conditien gebragt connen werden, sich oock aen des Comp^s uytpraak sal gedragen en hem onderwerpen, deselve religienx naer te comen en soo hier toe langer tyt; als tot ultimo July vereyschte, sal den Sousouhounangh boven voorsz. vergoedinge noch gehouden wesen maandelycx aen d'Comp^e uytte keeren 20000 Spaense realen tot verval van de onmydelycke ongelden.

Des sal oock de Comp^e gehonden wesen den bergh van Japara met Nederlanders en inlants guarnisoen voor den Sousouhounang tot versekeringe van Japare in besit te nemen, behoudens dat den Sousouhounangh jaerlycx de costen van 't guarnisoen in contant rys, of anders voldoe, alsmede de ongelden betaale om den voorsz. bergh in bequame ordre van defentie te brengen.

Aldus gedaen gecontracteert en besloten op 23 February 1677 in des Comp^s logie op Japara, en op dat dese poincten des te vaster religieuser en onverbreekelycker mogen werden onderhouden, soo hebben parthyen contrahenten ter weder zyden geadsisteert met de hier onder getekende haere raden desen met haere segelen en hanttekeningh bekrachtigt te weten, Wangsa Diepa met de zyne op den alcoran tot een solemmele verklaeringe naer haer wyse van opregte meeninge, en beloofde hy sich voor dit alles tot voldoeninge te verbinden, gelyck hy sich daer voor verbint.

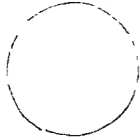
Hier nevens tusschen bovenstaende zegels stont het volgende door
Sr. Couper in de Duytse tale geschreven.

Dat dese contracte den Sousouhounang voorgelesen is, verclaren alle de rycx tresoriers, nevens de 4 Princen en dat zyn Majesteyt niet alleen 't geene hier in geschreven staet (excepto 't versoeck der vergrootinge van 's Comp^s limiten tot Pamanoekan) sonderlingh wel vergenoegt en te vreden is geweest, wes in de Javaense taal door zyn Majesteyts secretaris genaemt, Siarick Soerabaye, op Margine geschreven staat, dat de Sousouhounangh daer mede niet tevreden is, approbeerende zyn Majesteyt 't contract in zyn geheel, gelyck mede dat dese contracte tot drie verscheyde malen de vier Princen en alle de grooten van 't rycq voorgelesen en naaktelycq, 't geene ider nader vroegen te verstaen gegeven zy, waer mede wel vergenoegt en tevreden zyn geweest, behalven 't vergrooten aen 's Comp^s limiten tot aen Pamanoekan getuyge ick, mits desen en tekene, mits dien als hier toe gecommitteert.

(was getekent): JACOB COUPER.

Mits desen en te besorgen, dat dese articulen door den Sousouhounangh en zyne 4 zoonen geratificeert en becrachtigt wierden, soo als oock den admirael aennam omtrent d'Ed^e heer Gouverneur Generael en Raden van India te bevorderen en zyn

hier van gemaect, drie eensluyden de contracten besegelt en getekent op den 28sten February 1677 mede in 's Comp^s logie

hier stont 's Comp^s zegel in roode lacke gedruckt, en daer onder:

Ter ordonnantie van syn E. ende den raat:

JOANNES LEEUWENSON, raat en secretaris.

aen d'ander zyde tenselven distantie van de bovenstaende teekeningh van d'E. heer, Speelman, en zyn E. Raden, stont onder het Javaans translaet van dit contract:

(was ondertekent): CORNELIS SPEELMAN,

hier stont: ons ten bywesen:

SAINT MARTIN,

JACOB COUPER.

EVERARD VAN DER SCHUUR.

't zegel van keey Angabey
Wangsa Diepa.

door d'heer
Speelman aen
d'heer Wangsa
Diepa 1677.

Hier nevens stont:

dat dese contracte den gouverneur en zyne geadsisteerde ten bywesen van den admirael en de presente raatslieden niet alleen voorgelesen, maer oock naektelyck op 't geen zy nader vroegen uytgelegt en te verstaen gegeven zy, en dat zy luyden sonderling wel vergenoegt en te vreden zyn geweest, getuygh ick by desen en tekene mits dien:

JOANNES LEEUWENSON, raat en secretaris.

geschreven door den vice gouverneur, keey Wangsa Prana;

geschreven door den sabandaer, Marna Gatty;

't merk gestelt door keey Nebey Wira Gatty;

Radingh Singa Radja;

Intche Japara, geteekent;

by Intche Sampsou getekent;

„ „ Soelough getekent;

als schryver Maas Soeta Jaaya.

Sullende na desen als haer Ed^s verstaen dit bovenstaende contract mede te ratificeeren, sulcx op zyn tyt en plaets, hier agter oock werden geinsereert.

Heden is door haer Ed^s in Rade van India aen d'opperhoofden van 't schip, de Vryheyt, voor gedane uytreyse der camer Enckhuysen in 6 maenden en 28 dagen toegeleyt de volle premie.

Ende wyders oock op de verclaeringe van den equipagiemeester en gecommitteerde schippers, wegens d'onbequaemheyt van 't jacht, de Pauw, en 't hoecker, den Hengelaer, verstaen deselve bodems af te leggen en aen de meestbiedende te vercoopen.

28 d°. Niet bysonders voorgevallen.

29 *d.* 's Avonds vertreckt uyt dese rheeде over Siam naer Japan 't schip, 't Huys te Spyck, medenemende een missive met verscheyde bylagen aen den E., Dirck Tymonsze, de jonge en raat in Siam, benevens oock een preadvys briefje aen den E., Dirck de Haas, en raat in Japan, beyde gedachtekent dato deser en van alsulke ordres en advertentien, als het afgaende briefboucq dato deser kan uyt wysen; wesende voorts in desen bodem afgeladen 't naervolgende cargasoen, te weten:

voor Siam:

8 packen met Salempourissen;
 1430 $\bar{w}$ amphioen, 3 sack orlogies voor den Coninc;
 1 cas met phelpen, kanten, papier en schryftuygh;
 51 $\bar{w}$ medicinale drooguen;
 5 cassen Persiaense wyn, 20 leere brant emmers;
 1 legger Spaense wyn, $\frac{1}{2}$ legger azyn;
 2 vaten Hollandse en 2 blasen Bengaelse boter;
 2 halfamen olyven oly, 1 last Suratse tarwe;
 14 kisten met diverse contanten, als 11470 provincie daelders;
 10600 croonen, 534 $\frac{1}{4}$ marck bhaar silver, en
 10300 teylen Chinees schuyt silver, tot..... *f* 107710:—: 4,

* Item voor Japan:

500 baalen Bengaelse en
 200 baalen Tonequinse zyde, tot... .. *f* 190494:17:8.
 30 *d.* Is onder de besoiingues en 't aenleggen der schepen naer Japan met eenen in Rade van India verstaen, desen jaere het gantsche cargasoen derwaerts niet hooger te nemen dan op omtrent de 10 tonnen gouts en daer onder alle de in voorraat wesende Tonequinse (doch van de 1599 niet meer als 800 baalen Bengaelse) zyde, nevens andere goederen meer.

Dese gepasseerde maant zyn van verscheyde plaatsen alhier aengekomen een getal van 95 stucx diverse groot en cleene vaertuygen, samen bemant met 427 coppen, als te weten:

2 vaertuygen van Pamalangk met 10 mannen, 520000 stucx oude pienangk en 4300 stucx oude clappus;
 2 van Sombar met 8 mannen, 2 lasten rys en 1000 stucx suyker sombar;
 14 » Packalongen met 36 mannen, 17 $\frac{3}{4}$ lasten rys, 167 potten oly, 2700 stucx oude clappus, 8000 stucx gesoute eyeren en 150 stucx hoenders;
 18 stucx vaertuygen, die transportere.

18 stuex vaertuygen, per transport.

6 vaertuygen van Grisse met 24 mannen, $17\frac{1}{2}$ lasten rys, 60 potten oly, 1200 stuex oude clappus, 50 bossen pady, 5 potten blauwe verwe en 7 potten met gesoute garnelen;

1 van Johor met 6 mannen en 500 stuex cadjangs;

2 „ Lampon met 10 mannen, 200000 stuex oude pienangh, 1200 stuex oude clappus, 5 picols harpuys;

16 „ Cheribon met 72 mannen, 274 canassers zuyker, 56000 stuex arax pullekens, 1000 oude clappus, 85 potten oly, $5\frac{3}{4}$ lasten rys, 2800 stuex bagger buyckjens, 2700 stuex potten en tresselen, 1 last swarte boontjes, 1 picol kapock, 80 stuex rysmantjes, 400 bossen ajuy en 150 stuex jaty plancken;

5 „ Tegaal met 12 mannen, $6\frac{1}{2}$ lasten rys en 6200 stuex suyker sombar;

7 „ Carwangh met 22 mannen, $2\frac{1}{2}$ lasten rys, 80 stuex suyker sombar en 4 picols Javaanse toebacq;

1 „ Sumor met 4 mannen, $5\frac{1}{4}$ lasten rys;

1 „ Timor met 7 mannen, 150 picols sandelhout en 5 picols wax;

5 „ Chiassem met 19 mannen, $10\frac{1}{4}$ lasten rys en 600 stuex suyker sombar;

6 „ Japara met 29 mannen, 285 canassers zuyker, 145 potten oly, 800 stuex oude clappus, 1 last rys, 1500 stuex zuyker jaty, 1 last swarte boontjes en 12 zacken gingely zaat;

5 „ Palembang met 52 mannen, 1410 picols en 45 zacken peper en 500 stuex cadjangs;

1 „ Lambouang met 4 mannen en 200 stuex oude pienang;

1 „ Pamanoean met 4 mannen, 200 stuex zuyker sombar, en 60 stuex jaty kist plancken;

2 „ Dermayoe met 8 mannen, $1\frac{1}{2}$ last rys, 900 stuex suyker sombar en 500 stuex plancken;

8 „ Bantam met 52 mannen, 5550 stuex potten en tressellen, 100 fougams, 4500 stuex oude clappus, 100 bossen rottangs, 1500 potten met calcq, 1 last terwe en 20000 stuex oude pinangh;

6 „ Samarangh met 26 mannen, 600 stuex kist plancken, 44 potten oly, 800 bossen gomoettouw, 2000 stuex suyker sombar, 12 canassers poeyer suyker, 25 bossen loock, $8\frac{1}{2}$ lasten rys, 5 sacken massoy, 500 bossen tamarinda en 2000 stuex oude clappus;

1 „ Chiantan met 6 mannen en 100000 stuex oude pienangh;

1 „ Codoes met 4 mannen, 7 potten oly en $\frac{1}{4}$ last swarte boontjes;

2 „ Malacca met 12 mannen, 574 picols en 90 cattys peper en 200 bossen rottangh;

t'samen 95 stuex diversche vaertuygen, welcke generalyck en te samen hier hebben aengebragt, de volgende goederen:

642000	stucx oude pienagh;	80	stucx rysmanden;
16800	» » clappus;	4	picols Javaanse toebacq;
76 $\frac{1}{2}$	lasten rys;	660	stucx kist plancken;
11400	stucx suyker sombar;	12	sacken gingily saat;
506	potten oly;	1 $\frac{1}{4}$	last swarte boontjes;
8000	stucx gesouten eyeren;	3	picols wax;
150	» hoenders;	150	» sandelhout;
50	bossen pady;	450	stucx plancken;
5	potten blauwe verwe;	25	bossen loock;
7	» gesoute garnelen;	5	sacken massoy;
1000	stucx cadjangs;	500	bossen tamarinda;
5	picols harpuys;	800	bossen gomoettouw;
571	canassers suyker;	1	last tarwe;
36000	stucx aracx pullekens;	500	bossen rottangh;
2800	» bagger buyckjeus;	100	stucx fougams;
8050	» potten en tresellen;	1500	potten met calcq en
1	picol capock;	1985	picols en 55 cattys peper.

Daerentegen zyn na onder gespecificeerde plaatsen wederom van hier afgevaren een aental van 74 diverse vaertuygen, als volgt:

- 14 vaertuygen naer Packalongen met 490 rd^s aen cleeden, 69 rd^s aen porceleynen, 80 rd^s aen copcr, 57 $\frac{1}{2}$ rd^s aen amphioen en 15 rd^s aen out yser;
- 1 naer Lampon met 20 rd^s aen cleeden;
- 1 » Sumor met 120 rd^s aen cleeden;
- 5 » Japara met 545 rd^s aen amphioen, 60 rd^s aen massoy, 12 rd^s aen porceleynen en 40 rd^s aen cleeden;
- 16 » Cheribon met 142 rd^s aen porceleynen, 40 rd^s aen ysere pannen, 55 rd^s aen out yser, 565 rd^s aen cleeden en 12 rd^s aen massoy;
- 1 » Sumbawa met 600 rd^s aen amphioen en 185 rd^s aen cleeden;
- 7 » Grisse met 140 rd^s aen cleeden, 705 rd^s aen amphioen, 7 rd^s aen massoy, 10 rd^s aen medicinale wortelen, 55 rd^s aen porceleynen en 24 rd^s aen ysere pannen;
- 4 » Tegaal met 220 rd^s aen cleeden, 4 rd^s aen porceleynen, 80 rd^s aen root laeken en 5 rd^s aen out yser;
- 2 » Malacca met 150 rd^s aen mom en 870 rd^s aen cleeden;
- 1 » Surabaya met 700 rd^s aen contanten, 30 rd^s aen porceleynen, 18 rd^s aen ysere pannen en 10 rd^s aen hant quitasollen;
- 1 » Carwangh met 40 rd^s aen cleeden;
- 2 » Dermayoe met 65 rd^s aen cleeden en 50 rd^s aen porceleynen;
- 2 » Sombar met 60 rd^s aen cleeden;
- 1 » Palembangh met 200 rd^s aen contanten 600 rd^s aen koper en 30 rd^s aen out yser;

56 stucx vaertuygen, die transporterc.

56 stucx vaertuygen, per transport.

1 vaertuygh naer Codoes met 10 rd^s aen cleeden;

1 naer Bima met 240 rd^s aen wax;

2 „ Chiassem met 50 rd^s aen cleeden en 56 rd^s aen porceleynen;

1 „ Pamanoekan met 20 rd^s aen cleeden;

4 „ Samarangh met 75 rd^s aen amphioen en 100 rd^s aen cleeden.

2 „ Atchin met 544 rd^s aen porceleynen;

2 „ Pamalangh met 100 rd^s aen cleeden;

5 „ Bantam met 205 rd^s aen spialter, 2600 rd^s aen koper, 20 rd^s aen cleeden en 50 rd^s aen Chinese medicynen;

t'samen 74 stucx verscheide vaertuygen, generalyck van hier afgevoert hebbende:

5125 rycxdaelders aen cleeden;

80 rycxdaelders aen root laeken;

720 „ „ porceleynen;

205 „ „ spialter;

2680 „ „ coper;

50 „ „ medicynen;

81 „ „ out yser;

240 „ „ wax;

1762 $\frac{1}{2}$ „ „ amphioen;

10 „ „ hant quitasollen.

79 „ „ massoy;

900 „ „ contanten en

82 „ „ ysere pannen;

150 „ „ mom;

10 „ „ medicinale wor-
telen;

somma 10172 $\frac{1}{2}$ rycxdaelders.

Behalve dat 'er buyten des oock noch 10 vaertuygen van hier naer elders zyn afgegaen, die niets dan een pascedulle hebben mede gevoert.

By de gehoude aentekeningh des doot gravers komt te blycken, dat hier dese maent onder de Christenen en met behoorlycke kennisse zyn gestorven en begraven gewerden:

44 Comp^e dienaeren;

1 borger;

5 Duytze vrouwen;

12 „ kinderen;

4 swarte mans;

4 „ vrouwen;

11 „ kinderen en

12 stucx slaven en slavinnen;

t'samen..... 91 overledene.

Daer tegens zyn wederomme in de Christelycke gemeente alhier gedoopt:

8 Nederlantsche kinderen;

50 inlandze kinderen der Portugeeze gemeente;

7 „ „ „ „ Maleytze gemeente;

t'samen..... 65 gedoopte.

Soo syn oock in de Christelycke kercken deser stede wettelyk getrouwt:

	7	Comp ^e dienaaren;
	2	borgers en
	4	Mardycker inlanders;
t'samen.....	13	paar getrouwt.

Door den E. landdrost, Vincent. van Moock, en gecommiteerde schepenen zyn dese maent gevisiteert de volgende verongeluckte menschen:

op	8	deser, een onbekende slavinne, die in de groote revier wiert vermoort gevonden;
»	9	» item een onbekende slavinne, die mede wiert vermoort gevonden;
»	23	» Braban, slaaf van Batoejan, van Baly, die amocq gespeelt had en als doen was doodt geworden.

In de Batavische ommelanden en jurisdictie van Jaccatra zyn althans met behoorlycke kennisse bevonden te remoreeren een aental van 4466 Javanen, alle manluyden, als te weten:

	768	by de schans Jaccatra;
	372	aan de rivier Crocot;
	869	buyten de poort Uytrecht;
	981	» » » Diest en
	1776	by diverse particulieren;
t'samen.....	4466	Javanen.

Mey Anno 1677.

Primo Mey. Niet bysonders voorgevallen.

2 d°. 's Avonts senden haer Ed^s per Javaans vaertuygh een cleen briefje aen den resident, Willem Caaf, tot Bantam, van huydigen dato en advys, dat op zyn ontfange briefjes van 8 en 9 April niet sonders valt te antwoorden, maer dat ons in antwoord deses moet werden geadviseert, of d'Engelse vrunden in korten geen besendinge naer Tonquin staen te doen, en hoeveel salpeter, als andere goederen zy daer mede sullen afsenden tot naeregtinge, gelyck oock hoedanigh onse regtmaticke adsistentie aen den Sousouhounangh Mattaram onder d'heer admirael, Speelman, doorgaens by den Bantamsen Conincq en grooten wert aengesien en opgenomen.

3 d°. 's Morgens wert het canon rontsom de stadt en 't casteel afgeblasen, ende des namiddags wert hier per expres afgesonden vaertuygh aengebragt een briefje, eergister avont door onsen resident, Willem Caaf, aen den sabandar, Ocker Ockersen, alhier geschreven, tot bekendmakingh van sekere onverwagte en leelycke moort aldaer voorgevallen, te weten: hoe de Engelse heer agent, Arnold Withe, met zynen secunde m^r., Willoughby, en noch eenen m^r., Noort, nevens het Deense opperhooft d'heer, Joan Joachim Pauli, als eene Engelse juffers en verder geselschap op primo deser nademiddagh waren de revier op geweest, even huyten de stadt om hun aldaer te wasschen, en in de schemer avont weder naer huys keerende, wierdense omtrent halver wegen in hun prauwtjes, daerse met afvoeren door eenige onbekende Javanen, die sehenen sich in de revier mede te wasschen, schielyck met crissen en piecken overvallen, d'Engelse agent en haeren m^r., Noort, terstont met veele steken grouwelyck vermoort, en de messieurs, Willoughby en Panly, zeer swaerlyck mede gewont, sonder apparentie, dat Willoughby de nagt zoude overhalen en den anderen oock al beswaerlyck 'er van op komen, waerom uyt haerer name versogt wiert haer Ed^s, dit droevigh ongeval bekend te maeken, en dat doch een expert chirurgyn tot haerer genesinge ten spoedigsten van hier mogt derwaerts gesonden werden.

4 d°. Namiddagh wert hier by particulier schryven van de heer, Speelman, voor Surabaya haer Ed^s onder anderen bekend gemaekt, hoe daags na 't afgaen

van 't jacht, d'Experiment, na Batavia aldaer onder een Prince en witte vlagge by den admiraal waren aen boort gekomen eenige gecommitteerdens en 5 vaertuygen van Troena Jaja om zyn E. te verwelkomen, maer seer verbaast en in geleyde van een Nederlantsch borger, doch waren deselve seer wel onthaeft en getraceert, en gantsch vernoegt met een kelder brandewyn voor haer meester weder terugh gekeert, na dat deselve oock des Sousouhounangs gesontheyt gedroncken en bekend hadden, dat denselven hun wettigen heere was, gelyck hun meester, Troena Jaja, selfs mede niet en ontkende etc., waer van na desen een verder goet gevolg hoopen te hooren.

5 d°. Niet bysonders voorgevallen.

6 d°. 's Avonts arriveert hier noch onverwagt uyt Hocksieuw in China de fluyt, Marcken, niet anders inhebbende dan:

38724 @ groot loot en

12640 cattys kopere casjens, tot ..... f 6712:7:10.

En waarmede ons werden toegebragt 2 briefjes van den coopman, Jacob Schagen, en verderen raat aldaer aen haer Ed^s, getekent op 4 en 13 Maert, in welcken corten tyt zedert 't vertreck van 't schip, Schielant, de Tartarische regenten onse opperhoofden heel anders als te vooren en ongemeen minnelyck en beleeft hadden bejegent en belooft, datter in corten een gewenste tydinge van ons gedoente en vryen handel uyt het Peckinse hof stont af te comen, onder verdere afvraginge, of het de Comp^s niet gelegen soude comen met een vloot schepen de Coxinders (als onse en haere vyanden) van daer alomme te helpen verdryven en t'eenemael te verdelgen, en waer door ons te meer den vryen handel voor altoos van den Keyser soude werden vergunt, en hoewel men daerop geantwoordt hadt tot sulcx geen last te hebben of hoope toe te kunnen geven, soo om de sware oorlogen in 't vaderlant en alomme, als dewyl wy tot noch in onsen verhoopten handel soo slegt, en t'eenemael waren gefrusteert, soo zeyde den grooten veltheer, Sinongh, dan selfs daer over aen haer Ed^s te willen schryven, met licentie 't fluytje, Marcken, daertoe naer Batavia te mogen afvaerdigen, gelyck men dan 't selve oock aenstonts hadt vervaerdigt, hoewel 'er 't koper en yser (als contrabande goederen), die men te vooren van Singlamongh in betalinge van coopmanschappen hadt ontfangen, most werden uytgelost en in de hoecker, de Brantgans, overgescheept, tot 'er nader ordre van 't hof derwegen souw syn afgekomen, daervan zy egter groote hoope ten goeden gaven en met veel uytdruckingen van des Keyzers genegentheyt 't ons waerts, 3 brieven aen haer Ed^s den schipper van Marcken onder verscheide ongemeene Chinese complimenten ter hant stelden, als eene van den oppersten veltheer, Singongh, eene van den veltheer, Longpori, en eene van den Kinsiankon, broeder des Coninx Singlamongh, even te vooren van 't hof daer aengecomen, wanneerse onse opperhoofden noch eerlyck deden tracteeren en gelasten, dat de tolcq Tuncqua, (die anno passado met d'E. van Breen van hier vertrocken en een out dienaar van den voorigen Coninx Singlamongh is) nevens hun brieven mede na Batavia soude gaen, gelyck denselven hier oock aengecomen zy; doch wat op dit verwarde en veranderlycke werck voor staat te maeken zy, kan men niet raden en als noch weynich ten goeden van vertrouwen.

Synde wyders de boven gemelte brieven der 3 hooftregenten nu ontfangen. alle van eenen inhoud en naer translatie aldus bevonden.

Hosiqkongh Zinongh, heeft last en ordre gekregen van den Tartarischen Keyser, om alle zyne vyanden te lande en te water te verdelgen en alsoo voor desen Tekim of Kimsia op Aymny en Qnemuy heeft geregeert den Keyser getragt hebbende deselve van daer te dryven, heeft hulpe van d'E. Comp^e versogt, is geadsisteert met meer dan 10 oorlogsschepen, door wiens hulpe die plaatsen zyn veroverd en gesnyvert, die volckeren doen geen andere plaatsen of landen hebbende, zyn naer Comp^e lant Tayoan gevingt, maer alsoo Tekim of Kimsia nu eerst geen vyant van de Comp^e is geworden, maer over langh geweest en noch continueert, gelyck oock Singlamongh hem geveynst heeft Chinees en tot die natie genegen te wesen, alsoo 't lant doen noch niet in ruste en vol oneenigheyt was, ben met macht van soldaten omtrent Hocksienw gekomen, om die plaets weder in te nemen. Singlamongh 't bemerckende, is met zyn volcq by my gecomen bevredigt, en zyn al t'samen weder Tartars geworden en hebbe aen geene van deselve eenigh leet gedaen, maer alsoo te lande en water alles nu in ournste gebragt is, is 't nodigh 't selve gezuyvert, herstelt en de vyanden verdelgt werden: dierhalven heeft Hosiqkongh Sinongh zyn krygs volckeren en soldaten gesonden om die vyanden te verjagen en alles weder te becomen, gelyck oock vertrouwe voor deselve vervaart zullen zyn wech loopen haer niet kunnen diffenderen, en weder sluycx wyse naer Tayoan begeven en alsoo nu met magt van volck in 't velt ben, soude myns oordeels niet ondienstigh zyn den heer Generael veel oorlogh schepen herwaerts sont om, wanneerse nyt Qnemuy en Aymuy haer wilden begeven, die bhay besloten te honden en haer onder te brengen en beletten, dat niet naer Tayoan konnen vertrecken ofte vluchten, ende dat tot revengie van de geledene hoon en schade d'E. Comp^e aengedaen, als mede tot voorkominge van meerder onheylen; dierhalven versoucke den Generael daer over zyn gedachten gelieft te laten gaen, wanneer dan belove aen d'E. Comp^e hulpe te bewysen, dat in haren handel groot voordeel sullen verkrygen, 't geene dan oock aen den Keyser sal bekend inacken en den goeden uytslag daer van met winsten d'E. Comp^e heeft tegemoet te sien, en alsoo door hulpe van den heer Generael met opregtigheyt, de vyanden van Qnemuy en Aymny voor desen zyn verdreven; dierhalven sende nu den heer Generaels volcq, Laurens de Potter, en den tolcq, Khoubouw, die desen brief aen den heer generael brengen, met versouck het gene hier in geschreven is niet gelieft te vergeten, maer om geen tyt te verliesen in der haest naer te komen, wat aengaet 't yser, koper en andere coopmanschappen heeft capteyn Schagen instantelyck versocht te mogen vervoeren, maer alsoo hier een ordre is, wanneer der inandt komt handelen, den Keyser daer van kundschap te moeten doen, 't geene geschiet is, doch tot noch geen bescheyt daer op gekregen; dierhalven de goederen niet hebbe connen largeeren, daerom

desen brief aen den heer generael is geschreven op dat daer van bewust soude wesen.

Nota de brieven van Timpingh Zionkong en Longpori, syn als gesegt van een en deselve inhoud als van Hozikongsinongh.

7 d°. 's Morgens verschynt het langh verwagte schip, 't Goet Begin, uyt flocksieuw over Siam, hebbende tusschen gemelte Siam na herwaerts omtrent de dry maenden onderweegh geweest, en van daer overgebracht:

240 lasten grauwe rys;

2522 potten cocus oly;

313 picols sappanhout, ter somme van..... f 29889.

Bezyden een missive van het opperhoofd, Dirck de Jonge, en raat aldaer, gedatteert 10 February laastleden, niet als den goeden toestant derwaerts over en de goede inclinatie van den Conineq en Oya Berequelangh tot de Comp^s vermeldende etc., gelyck nader by deselve in 't aenkoment briefboucq kan werden gelesen.

Wyders is heden in Rade van India op 't voordragen van de eerwaerde kerckenraat en gegeve goede redenen en insichten na langh overleggh verstaen, voor die van de Maleytse gemeente (dewelcke sich nu een tyt langh met het oefenen van haeren Godtsdienst hebben beholpen op de voorzale van 't stadhuyt, 't welck al wat ongelegentheyt en oock voor die luyden als een ingebeelde verachtinge schynt mede te brengen) met soo weynich onkosten voor de Comp^s, als het mogelycq zy te doen opmaeken een bequame kercke, en daer toe te gebruycken uyt de Noortzyde van Comp^s hospitaal langs de straat, de lengte van 100 voeten: item een nieuw wercq daer achter aen de presente breete van 24 voeten Zuydwaerts op, diep 44 en breed 28 voeten, 't welck voor deselve van genougsame en bequame ruymte sal wesen en oock somwylen tusschen tyden voor de siecken, als anders een predicatie in 't Nederduyts sal connen werden gedaen, ende na ruwe calculatie niet meer als omtrent 2000 ryxdaelders komen te kosten.

Soo is oock noch rapport gedaen des verkoops ten huysse van de weduwe van den overleden Chinesen capteyn, Siqua, van de rompen der afgeleyde schepen, de Pauw voor 490 rd^s, Wiltenburgh voor 150 en den Hengelaer voor 53 ryxdaelers.

8 d°. Niet bysonders voorgevallen.

9 d°. 's Avonts even na 't ordinary gebeth krygen per Javaans vaertuygh een cleen advisje, gisteren door den resident, Caaf, tot Bantam herwaerts geschreven, eenlyck tot bekendmakingh van d'aencomste der schepen, Asia, Coeverden, Silversteyn en Pouleron, van Souratte en Mallabar in de straat Sunda met de heeren, Willem Volger en Hendrick van Rheede, en wyders, dat hy eenige uyren te vooren largo hadde geschreven, 't welck hier egter niet is ontfangen, maer wel nu nevens desen oock een briefje van boven genoemden heer Volger uyt het schip, Asia, de dato 7 deser en volgende teneur:

hoe de schepen, Courtgene en Silversteyn, op 6 February uyt Persia weder in Sourate waren verschenen met de zyde, als andere goederen en party contenten voor Ceylon, wanneer d'heer Volger op 22 February met de schepen, Azia en

Silversteyn, van daer was vertrocken over Wingurla, Canara en Coutchin, en ginder noch besich zynde met de inneming van 575 lasten rys, quam 't schip, Coeverden, nader uyt Surate daer by, welke 3 bodems te samen een costelyck contant en ander retour tot f 888881:15:2 van daer en f 507395 aen zyde etc., uyt Persia en oock f 44998 aen Canarase rys mede brengen, wanneer tot Cochîn d'E. commandeur van Rheede gereet was met 't jacht, Pouleron, tegelyck na herwaerts over te comen, gelyck dan op den 5^{den} April geschiet ware, en soo te samen tot in de Straat Sunda verschenen, hoewel Pouleron onderwegen door een schrickelyck donderslagh zyn groote mast en stengh was over boort geslagen;

ondertusschen had men by 'taenwesen langs de Mallabaarse kust noch ontmoet, de Suratse Noord schepen, Thuys te Merwe, Peyl en Grootenbroecq, komende van Ceylon, en welke ginder oock omtrent half Maert al behouden waren gearriveert ende quam oock den oppercoopman, Gelmer Vosburgh, die sich tot Cochîn met den heer commandeur, Jacob Lobs, niet wel hadt connen verdragen per 't schip, Silversteyn, nu mede na Batavia terugge.

10 d°. Voormiddags becomen over Bantam door adresse van den sabandar, Oekersen, een briefje van d'opperhoofden van 't schip, Sumatra, uyt het vaderlant in de Straat Sunda, dato 7 deser en meldende, hoe zy op 29 September anno passato met 255 zielen uyt Texel vertrocken en den 11^{den} February aen de Caap gekomen waren, vindende aldaer de gantsche retourvloot onder d'E. commandeur, Strantwyck, in November van hier gegaen, item de schepen, Rammekens en Velsen, uyt het Patria na Ceylon gedestineert en al voor Sumatra uytgelopen, nevens 2 fluyten voor Batavia, welke oock noch even 't hunner vertreck van de Caap aldaer aenquamen;

met den oorlogh der Francen in 't vaderlant stont het noch al in voorigen stant, sonder veel apparentie van vrede, doch hadden evenwel de Keyserse in September 1676 de sterke stadt, Philipsburgh, van de Francen by accoort ingekregen en scheen den Sweetsen oorlogh (hoewel meest uyt den boesem der Francen gevoelt) de Sweden niet veel heyl toe te brengen, dewyle hunne scheepsvloot te water door den heer admiraal, Tromp, met de Deenen te samen meest totaliter was verjaegt en geruineert, en de Majesteit van Denemarcken te lande oock verscheyde considerable plaetsen op 't land schoonen hadt ingenomen;

wyders was de belegeringh door zyn hoogheyt den Prince van Orangie, voor Mastrigt na een geruymen tyt weder op gebroken, sonder vrugt, om dat de Spaansen door hun troepes een groot Frans secours in de stadt hadden laten inkomen, en van d'andere kant oock een vliegent Frans leger op zyn hoogheyt quam aenvallen, en waerom als om de reets become veele dooden en zieken in ons leger het beter was geweest, noch met halve als met heele schade van daer te scheyden.

11 d°. 's Morgens komt de schipper, Cornelis Swart, van 't schip, Coeverden, met zyn schuyt vooraf hier aen lant, en beneffens een cleen nader advisje van d'heer Volger, gister avont geschreven (tot advertentie, datse met hun 5 schepen omtrent de Menscheter waren genadert) aen haer Ed^h, overlevende de Suratse papieren van d'heer directeur, Sybrand Abbema, en raat, waer van de missive is

gedatteert 15, nevens noch een cleen nabriefje van Sualys strant, de dato 16 Maert jongstleden.

En soo komt oock des namiddags al laet den equipagiemeester, Jacob Geus, aen lant met alle de schrifturen der schepen onder d'heer Volger in de straat wesende, als mede die van 't schip, Sumatra, uyt het vaderlant en van de Caap, bestaende in de naer gespecificeerde met haere bylagen daer aen gehoorende:

als van Suratte per de schepen, Asia en Coeverden:

de dubbelde Suratse missive van d'heer directeur, Sibraud Abbema, en zyn E. raat, van dato 15 Maert hier boven vermeldt;

neven een cleen nabriefje door gemelte zyn E. van Sualys strant geschreven, dato 16 Maert:

een particulier briefje van den ondercoopman, Francois van der Beke, dato primo Maert:

twee Moorse van den hertogh, Anunchan, en den Surats gouverneur geadsichan aen haer Ed^s, welckers translaten hier achter zullen volgen, nevens een translatie van den Conincq van Arracan aen haer Ed^s alhier, dat over Suratte nu mede hebben becomen;

van Persia per Silversteyn en Coeverden:

dubbele missive van d'heer directenr, Fredrick Lambertse Bent, en raat tot Gamron aen haer Ed^s, van dato 20 January 1677, zynde d'eene van 't schip, Courtgene, in Suratte overgenomen en onder deselve bylagen oock eenige oude tydingen over Spahan uyt Moscouw erlangt;

van Mallabaar per Pouleron en Asia:

een particulier briefje van den nieuwen Mallabaarsen commandeur, Jacob Lobs, uyt Cochin aen haer Ed^s, dato 14 Maert 1677;

een nader originele apparte missive van gemelte commandeur Lobs aen haer Ed^s, de dato 17 Maert;

een generale missive van d'E. commandeurs, van Rheede en Lobs, mitsgaders den raat tot Cochin aen haer Ed^s, de dato 17 Maert;

een nader missive van d'E. commandeur, Jacob Lobs, en raat tot Cochin aen haer Ed^s, verselt met verscheyde documenten tot laste van den oppercoopman, Vosburgh, van dato 2 April 1677;

bezyden diversche andere bylagen daer onder een geëxtendeerde memorie ter naregt van d'E. van Rheede aen d'E. Lobs gelaten;

een particulier briefje van den opperkoopman, Mattheus Berckman, uyt Cochin aen haer Ed^s, dato 30 Maert 1677, item

een briefje in 't Mallabaars aen haer Ed^s alhier, welckers translaet achter in desen staet te volgen;

van Ceylon en passant per 't schip, Asia:

een origineel briefje van d'E. commandeur, Pieter de Grauwe, en raat tot Gale aen haer Ed^s, van dato 11 April 1677;

van Caap de Goede Hoop per 't schip, Sumatra:

missive van d'heer gouverneur, Joan Bax, en raat aldaer aen haer Ed^s, van dato 26 February 1677, item

een briefje van den E. commandeur der retourvloote, Gysbert de David Strantwyck, aen haer Ed^s van den 26sten February 1677;

en van 't Patria met gemelte Sumatra:

een generael preadvys briefje der heeren 17^{den} uyt Amsterdam aen haer Ed^s, van den 4^{den} September 1676, item

een particuliere missive der camer Amsterdam aen haer Ed^s, dato .. September 1676.

Gelyck als alle de voor gementioneerde schrifturen met haer registers etc., (excepto die nyt liet Patria) by 't aenkomt Indisch briefboucq, onder huu quartieren staen ingeschreven en naer te lesen, en luyden de inlandse hoofse briefjes van Suratte, Arracan en Mallabaar naer translatie aldus.

Van den Suratsen Nabab Mameth Aminchan, Gouverneur in Amadabath.

Aen den heer Gouverneur Generael, die Godt wil geven een lanck leven, grootheyt en magt, opdat hy met wysheyt en verstant zyn regeeringe in ruste en vrede magh dirigeeren, etc.; 't is nu 5 jaaren geleden, datter 2 schultbrieven van myn vader zyn geweest, d'eene van seventigh en d'ander van 40 à 50 duysent pagoden ten laste van de Comp^e, 't geene aen den commissaris, Willem Volger, hebbe bekend gemaekt en versogt, daer over aen den heer Generael geliefde te schryven, gelyck oock vertrouwe is geschiet, maer hebbe tot noch geen antwoord daer op becomen; nu gehoort hebbende den heer Generael voorsz. commissaris naer Batavia heeft geroepen, en dat die 2 schultbrieven in handen van den heer Generael zyn berustende, dierhalven schryve ick jegenwoordigh desen brief, want myn vader, de grooten Nabab heeft dat gelt nyt vrundschap, opregtigheyt en op vertrouwen aen de Comp^e verstreckt, maer den heer Generael heeft, om op 't schryven van den heer Volger te antwoorden en de betalinge te doen niet eens gelieven te dencken; doch, 't zy hoe 't wil naer de mael wy ons gelt moeten hebben; soo gelieft metten eersten aen den heer, Sibbrand Abbema, die den heer Volger in Suratte vervangen heeft te schryven, dat hy de

betalinge volgens den inhoud van de twee schultbrieven doet, want myn vader is altyt een vrunt en voorstaender van de Comp^e geweest, gelyck ick van gelycken mede sal wesen en gelieft ons daervoor te houden en te erkennen.

Van den Gouverneur in Souratte, geadsischan na verscheyde Moorse complimenten.

Vorders maeke aen den heer Gouverneur Generael bekend, als dat den heer commissaris, Wilhem Volger, in Souratte als commandeur residerende, een man was van seer goede kennisse, wysheyt, voorsichtigheyt en goet beleyt om Comp^s zaeken met groot voordeel van de Comp^e wel te dirigeeren, en wy soo groote coopliden en mindere hebben een groot behagen in alle zyn gedoente geschept en wareu tot hem zeer genegen, en alsoo die heer alles tot voordeel van de Comp^e alhier soodanigh verrigt heeft, is hy oock waerdigh, dat UEd^e hem in gedachtenisse hout en grooter maeckt.

Over de saeken in Beugalen hebbe ick met den commissaris, Volger, coopliden en maekelaer gesproken en ben oock van meeninge dien aengaende een brief aen den Coninck te schryven, maer vereyscht oock 't geene beraden is by UEd^e wert geaprobeert, alsoo 't selve tot Comp^s voordeel sal strecken den uytslag daervan sal den heer Generael hier naer bekend maeken.

Volgt het Portugese briefje met het segel van den Conineq uyt Arrakan over Suratte ontfangen.

Aen den Generael, Joan Maetsuyker, die Godt bewaert in Batavia.

Heere van den op en nederganck der sonne, alle landen en kroonen van de Coningen, die machtigh zyn over hunne vyanden, gelyck de son machtigh is over zyn vyf vyanden, te weten: stof, duysternisse, dauw, regen en sneeuw, deselve vernietigende door duysent stralen van zyn uytgaende licht, en verlichtende de vier deelen des werelts, alsoo door die groote faem is den Conineq van Arracan, Siria Jusa Poura, heer van 't goude palley, Chenda Zudama Rasa, manhaftigh als een zerpent ter zee den Generael van de fortresse Batavia, Joan Maetsuyker, een van zyne vaertuygen gaende naer Souratte, is door onweder in myn lant komen te vervallen, verstaende 't selve UEd^e vaertuygh was, hebbe 't met alle faveur weder gesonden.

Onder stont: Heden den 25ten van September 1676.

Volgt nu de Mallabaarse brief.

.....

12 d^e. 's Morgens gaen de E. heer, Anthonio Pavilion, metten E. secretaris van haer Ed^s, Joannes Camphuys, ontfanger generael, Willem van Outshoorn, en

den oppercoopman deses casteels d'E., Constantyn Nobel, als gecommitteert, nevens noch verscheyde andere vrnnden en juffers met de groote sloup, d'Orangie Boom, naer de rheede of omtrent d'eylanden omme den E. heer, Willem Volger, die al in 't gesigt is in te haalen, en dewelcke dan al te samen jegens den avont met gemelten heer Volger en zyn familie weder aen lant komen en kort daer op insgelycx de schepen, Asia, Coeverden en Silversteyn, te deser rheede met een costelyck Surats, Persiaens en oock een canaras rys retour verdeelt, als volgt:

in Asia uyt Suratte;

207 packen diverse Suratse cleeden;
 116092 ₤ Suratse tarwe;
 4424 • diverseche medicinale drooguen;
 300000 contante ropias, item 5000 rd^s ginder aen d'heer Volger behandelt,
 samen tot..... f 531921:10:11,

item in Asia van Canara:

300 lasten witte en grauwe rys;

in Silversteyn uyt Suratte:

100000 contante ropias, tot..... f 151243:10;

in Silversteyn van Canara:

271 lasten witte en grauwe rys, costende met de rys
 van Azia en d'ongelden t'samen..... f 44998: 2: 5,

in Silversteyn nyt Persia:

300 baalen rouwe Persiaense zyde;
 9 stux flnweelen;
 17165 ₤ diverseche drooge tafel fruyten;
 50 kassen roose water;
 3921 stux diverseche porceleynen;
 150 ₤ diverse thuyn zaden;
 5000 • amandelen voor Japan, t'samen tot..... f .....:.....,

in Coeverden uyt Suratte:

87 packen diverseche Suratse cleeden;
 Transportere. .... f 728162:22:16,

Per transport . . . . . f 728162: 22: 16,
 1380 w geconlyte mirabolanen;
 608 " aloë succatorra;
 100000 contante ropias;
 20 kisten Suratse zeep en
 673562 w Suratse tarwe, tot . . . . . f 203716: 7: 7,

in Coeverden uyt Persia, zynde in Souratte uyt
 Courtgene overgenomen:

246 baalen Persiaemse zyde legia, dewelcke samen
 met de bovenstaende Persiaense goederen per
 Silversteyn ontfangen, monteren . . . . . f 507395: 6: 2,
 dese 4 voorstaende bodems hebben hier aengebragt een
 renfort van . . . . . f 1441275: 1: 9.

Terselver tyt arriveert oock uyt het vaderlant over Caap de Goede Hoop
 het schip, Sumatra, zynde voor reequening der camer Amsterdam uyt Texel in
 zee geloopen den 29ten September des voorleden jaars 1676 met 255 coppen,
 namentlyck: 159 zeeluyden, 102 millitairen, 4 vrouwen, 8 kinderen en 2 vryeluyden,
 waervan aen de Caap zyn aen lant gegaen 9 mattroosen, 4 zoldaten, 2 vrouwen,
 2 kinderen en 2 vryeluyden, en daerentegen wederom van daer overgecomen 11
 zeeluyden, 4 millitairen, 1 vrouw en 2 kinderen, item geduurende de reyse overleden
 3 zeeluyden en 5 millitairen, soo dat dese bodem hier noch te lande brengt 138
 zeeluyden, 97 millitairen, 3 vrouwen en 8 kinderen, te samen 246 zielen; ende
 daer bezyden de na gespecificeerde contanten, coopmanschappen en nootlykheden
 voor den Indischen omneslagh:

7 kisten met f 52500 aen contant payment;
 52024 w staaf yser in 1200 stallen;
 60 vaten ofte 51700 w gesorteerde spykers;
 50 leggers Spaanse wyn;
 4 " Rinse wyn;
 10 varckens azyn;
 100 vaten vleesch;
 12 " boter;
 100 halfamen olyven oly;
 10 " jopen bier;
 6 " wyntint;
 6 vaten kalk;
 50 " pick;
 50 " teer;
 25 " harpuys;
 10 stucx gesorteerde dreggen;
 60 hoet smeekolen;

13 stux gesorteerde anckers;
 20 cassen met gesorteerde ysere hoepen;
 60 baalen divers zeyldoucq;
 54 stux gesorteerde cabeltouwen;
 20 gesorteerde schooten;
 10 paer snyten;
 100 rollen wit Hollants canefas;
 500 stux gesorteerde linnen;
 1 legger Rinse wyn voor haer Ed', samen bedragende / 137010:11:7,

item van de Caap:

6 mudden Caapse rogge, tot . . . . . f 48.

De brieven, soo met dit schip van 't vaderlant en de Caap, als met de andere bodems van de Indische quartieren uyt Persia, Suratte, Mallabar en Ceylon overgecomen staen hier vooren al uytgedrukt en genotteert, waerse zyn te vinden, verhalende onder anderen oock kortelyck 't volgende nieuws:

uyt Souratte:

hoe de Mallabaarse roovers omtrent die kusten een inlants Engels scheepje met 6 Europeanen aengesnoert en genomen hadden, 't France schip, de Voutour, nevens 2 hunner Huytjes bleven noch in Snalys chom tottet lest van April door 't schip, Cortgene, beset om hun alsoo van de reyse na Europa te ontsetten. sonder evenwel daer iets verders (uyt insichte van des Mogols rheede) op haer te atteneren, 't gunt zy hun door 't ophouden eeniger Nederlanders anders wel waerdigh gemaekt en oock niet weynich voor bevreest geweest hadden, als wesende door hun den Engelsen president tot voorspraeke en middelaer des wegen omtrent ons versogt, en op desselfs intercessie zylieden oock verder ongemoeyt gebleven;

en dewyle eenige favorable bevelschriften by den Mogol (door behulp van eenen Wolphdas) aen de Comp^e wegens den handel in Pattana en Bengale waren verleent, soo hadt sulcx den Deccasen geltsuchtigen, Nabab Chaestachian, soodanigh tegens ons verbittert, dat hy met alle vuyle lasteringen, ja als of men voornemens was, gants Bengale etc., af te loopen ons hadt getragt aen 't Dillyse hof en alomme verdagt en gehaat te maeken en om welcke valsche beschuldigingen dan kragteloos te doen werden, en wegen de groote gelede geweld en schade door de Moorse regenten in Bengale op 't ernstigste satisfactie te versoecken, soo ware de coopman, Joannes Bacherus, den 18^{den} January naer 't Mogolse hof op gesonden.

van Persia:

de Gamronse hartogh (of schoon de algekome commissarissen met veel vuldige grove klagten der gemeente, over zyn quade regeeringe al weder ten hove

gekeert waren) bleef tot noch in zyn bedieninge continueren, en de arme onderdanen veel erger als te vooren plagen en van hun middelen beroven, om alsoo in korten weder te vinden de 5000 thomans, die men zeyde, dat hy om voorgenoemde commissarissen te corrumperen souw, hebben uyt geschooten;

de vaandrigh, Joannes van Eeden, die nu al eenige jaren aen den Persischen Conincq, als vuurwercker geleent geweest en noyt zyn behoorlyck tractement noch oock zyn ontslaginge konnen erlangen heeft, had sich selfs eyndelyck nu met de vlucht van dien dienst ontslagen, en was alsoo over Spahan in Gamron aengekomen.

van Mallabar of Canara:

na 't omkomen van den rebellen dwingelant, Timmana Neyek, had den ryx Cancellier, die door deuselveu noch in dat ampt was gestelt geweest weder nieuwe beroerten begonnen te stygen, maer van geen kragt wesende, was hy ten eersten by de kop gevat en eenen anderen, Crisna Paya, in zyn plaats gestelt, welke om zyn deugden bysonderlyck wiert bemint, en alsoo was 't Canarase ryck onder de regeeringe der Coninginne nu weder geheel in ruste geraekt.

van Ceylon of Gale:

d'heer gouverneur, van Goens, de jonge, was een springhtogje gaen doen over Calpatyn en Manaer naer Jaffanapatnam om de visite met eenen aldaer af te leggen;

de Bibligamse gevangen luytenant, Desave Blicklant, met eenige Nederlanders van 't hof of hun detentie plaats Parnegamme meynende te vluchten, waaren door de uytgesonde bovenlandsche Desaves van Ragia Singa, onderwegen weder gekregen en na hun voorige plaatse opgevoert, doch wierden nu, soo gesegt wiert van Ragia vry beter als te vooren getraecteert:

kort na dit voorval, hadt sich den Saffragamse Desave met omtrent 500 Lascaryns in de Mende en Attacalan Corle, onder 't gebiet van Gale laten vinden, ende de inwoonders dier provintien voor hem doen paresseren op mondelingh voorgeven sulcx des Conincx ordre te zyn, doch waer tegens d'E. commandeur, de Grauwe, geresolveert was, eerst in der minne te protesteren tot zyn vertreck en by weygeringh hem dan met geweld 'er van daan te helpen.

van 't Patria en de Caap:

staat hier vooren 't meest nodige op 10 deser al gesegt, eenlyck had den capiteyn, Ouwel Jansen, met de retourfluylt, de Voorsichtigheyt, omtrent het doggerssant van 4 cloecke France Capers aengedaen en van 2 derselver aen boort geleyt, zynde hem met zyn volck soo dapperlyck geweert, dat gemelte Francen gants reddeloos en met verlies van veel volcq hun mosten verlaten en hun 2 andere mackers, dat merckende mede voort deden afhouden.

's Avonts vertrecken 't jonck, Japara, direct en 't hoekerboot, de Baars, over Palembangh naer Jamby met brieven naer beyde die comptoiren aen de residenten, Joannes Schilloorn en Gerrit Pot, van huydigen dato en soodanigen inhoud, als by 't afgaende briefboucq kan blycken, wesende in genoemde bodemptjes afgescheept het volgende:

in de hoecker, de Baars, voor Palembangh:

4000 Spaense realen van achten, tot..... / 13800:

in 't hoecker, de Baars, voor Jamby:

126 packen diversche cleeden;
 439 ₧ poeyer zuyker, 1 kist zeep;
     6 riemen schryf papier, item schaften lacq. etc.;
 55 ₧ Hollandse verwe, 6 schilder quasten;
     8 » Molucxse speceryen, 48 stucx Japanse porceleynen;
 12200 » staaf yser, 2 vaten spyckers, 20 bossen Hollandse lont.
 12 lasten Siamse rys en $\frac{1}{4}$ last tarwe;
     1 kas met divers geweer;
     1 halve legger Spaense wyn, 1 vat mom, 1 vat boter;
     1 legger arracq. 1 halfamen olyven oly, 2 potten Bengaelse boter.
     1 vat vleesch, 1 vat speck, 1 aem azyn;
     2 lasten zout, 2 halve leggers clappus oly;
 8000 Spaense realen van achten, 500 ₧ buscruyt;
     2 vaten pick, 1 vat teer, 2 dreggen;
     6 nacht glasen, 3 balen zeyldoucq, 2 compassen;
     1 cabeltouw, 1 paardelyn, 3 trossen;
     2 loot lynen, 3 bos huysingh, 3 bos marlyn;
     1 kist met medicamenten, samen mettel geene van dit voorstaende in
 't jonck, Japara, direct is afgescheept daer onder gerekent, beloopende f 74264:14:2.
 15 d°. 's Morgens komt hier van Mallabar ter rheede 't schip, Pouleron, en
 kort daer op aen lant den E. commandeur, Hendricq van Rheede, welckers mede
 gebragte Cochinse papieren en schrifturen, op eergisteren al ontfangen en hier
 vooren gespecificeert zyn, bestaende wyders 't geladene in Pouleron op Mallabar uyt:
 13887 ₧ peper;
     1788 » cardemom;
     1145 stucken divers Cochins bereyt leer ongetaxeert, beloopende
 f 25790:15:11.
 's Middags erlangen per Chinees vaertuygh een missive van den E. president,
 Wybrand Dubbeldecop, en raat des casteels Rotterdam op Maccassar, gedachtekent
 27 April, nevens een copie preadvisje per de fluyt, Sparrendam, over Bima gesonden
 den 10^{den} desselven maents en verscheyde andere bylagen, gelyck gemelte brieven

en 't register in 't aenkoment briefboucq staen te lesen, en daer uyt onder anderen 't volgende van de nieuwe onlusten tusschen Radja Palacca en de Maccassaren van Goa voorgevallen en 't verdere ginder gepasseert etc., als te weten:

na dat de Loubounesen in December anno passado door Radja Palacca, t'eenemael 't ondergebragt en kort daer op hunnen gevluchten Conincq, met zyne 2 broeders oock gevanckelyck aen gemelten Palacca overgelevert waren, soo hadt hy deselve aen 't casteels gesouden en weder op vrye voeten gestelt om de openhertige bekentenisse van d'oorspronck hunner muytinate en overleveringh van een brief, met de eygen hant des Conincx van Goa geschreven, die haer daer toe op 't ernstigste hadt aengeraden, en den Conincq van Tanete op die wyse mede toe weten te bewegen; indien die van Loubouw maer wat voorspoedigh waren geweest, waerom gemelte Palacca en de verdere Bougyse bontgenoten den Conincq van Tanete af en weder een ander in zyn plaets gestelt hebbende, verders dese quade machinationen en bontbreucke van die van Goa tegen 't algemeene welvaren soo hoogh op namen, datse aenstonts hun maer even thuyts gekeerde machten, andermael by een ontboden om die van Goa t'eenemael te verdelgen, en 't welcke zy dan by forma van manifest over al het ongelucky hun door 't huys van Goa aengedaen den president en raat te kennen gaven en adsistentie van raat en daad versochten, dewyl dese zaeke de Comp^e, soo wel als d'algemeene bontgenoten quam aen te gaen en rigoreus gestraft diende, op het welcke dan alvorens goet gevonden wiert, 2 Nederlantse gecommitteerdens naer Goa te senden om die regeeringe aen te manen, de beledigde bontgenoten alle behoorlycke satisfactie te geven, doch sulcx te vergeefs betragt zynde en van die bontbrekers maer misleyt en bespot werdende, had men voort geresolveert de bontgenoten in haer voornemen te stercken en met 100 Nederlantse soldaten en alle nodige oorlogs behoeften te adsisteeren, hoewel men oock noch ten tweeden maele te vergeefs tot voorkominge van alle bloetstortinghe den Coninc van Goa en zyn quade raatgevers, als de crains Jerenica, Bonee, Walle en Bontomonompo, eenlyck hadt doen op eysschen, als wanneer doen de gantsche macht der bontgeuoten sich na Goa begeven en 't selve althans rontsom zeer nauw belegert en besloten had;

de oude crain, Cronron, onthielt sich noch stil biunen Tello by den jongen Conincq aldaer, die hy in Maert voorleden aen zyn dochter hadt uytgetrouwt;

de bekende Maccassaarse dain, Mamolt, was met zyn yverlycke hanevechteryen tegen 't hoogh verbot van Radja Palacca op Bontuale, eyndelyck door 2 Bougyzen op 't onvoorsienste vermoort;

dain Tellolo, nevens den ouden grooten Maleytsen rover, Soelough, gemeynt hebbende, de negory Banjermassingh op de cust van Borneo op 't onvoorsienst te overvallen, hadden met weynich advance en verliest van hun meeste voorvegters sich van daer weder moeten retireereu, den eersten naer Sumbawa en den anderen naer Tentoly, daer hy alomme jegenwoordigh met rooven en moorden noch veel quaet deede;

de Boutonders waren voorts iverigh besich haer te prepareeren om die van de eylanden Wawony etc., te beoorlogen.

14 d°. 's Morgens heel vroegh gewert ons per inlants vaertuygh een missive van den heer admirael, Cornelis Speelman, en zyn E. raat uyt het schip, de Veluwe, geauckert voor Sourabaya van den 30sten des voorleden maents, en naer volgende substantie en advis:

na 't afgaen van 't jacht, d'Experiment, op 16 April waren daags daer aen eenige gecommitteerdens van Troena Jaja, onder geleyde van den burger, Hans Reyger, met eenige weynige verversinge by d'heer admirael aen boort verschenen en zeer wel vernoegt met een kelder brandewyn voor haer meester weder vertrocken;

tenselven dage verscheen daer oock wederom de gontingh per de stierman, Jan Barentsen, van hier terugge over Japara met haer Ed^s schryven van den eersten April per de fluyt, Cattenburgh, afgesonden, gelyck oock eerst den 29sten April de gorab met haar Ed^s nader brief van den 6^{den} deser, en welcke gorab, nevens de gontingh apparent met de nodige schrifturen in korten wederom herwaerts stonden te keeren;

ondertusschen was men naer alle bedenckelycke vergeefse poogingen om 't werck inder miune te besligten, eyndelyck genootsaeckt en gedwongen geworden, door middel van den degen te zoeken, 't gunt door geen andere practicabele inductionen was te krygen geweest, en daer op soodanigen acte van declaratie van oorlogh tegens Troena Jaja vast gestelt, alomme in 't lant onder de Javanen te doen divulgeren, als hier achter kan werden gesien, want al zyn vercierde en valsche samblanten met groote patientie doorgaens verdragen en tot die tyt toe noch al wat goets van denselven afgewagt ware, tot dat men nu van zyn gedurigh bedrogh en bespottinge een eynde maekende, vast alles doende was te prepareren om met de gautsche magt te landen en waer omtrent men, soo door gebreck van genougsaem cleen vaertuygh, als de ongemackelyckheyt der stranden langs heen voor Sourabaya noch al wat moeyte soude vinden, maer alle ongelegentheyten met voorsichtigheyten en couragie suppleeren;

onderwylen had men van de plaetse Grisse, dat Troena Jaja sich niet scheen aen te trecken en aen onse gestelde wagt aldaer over te laten, vry veel accomodatien en gerief;

en dewyle haer Ed^s by missive van den 6^{den} April hadden gerequireert het advis van den admirael, Speelman, hoe men sich in cas van accomodatie met Troena Jaja best van zyn trouwe tot gerustheyt soude kunnen versekeren, soo was daer op na expresse deliberatie het eenparigh opregt en catagorus besluit en sentiment van zyn E. en den raat, datter geen andere versekeringh ter werelt kon uytgevonden werden, als zyn totale onderganck en ruine, met ronde verclaringe, dat hy door zyn voorgegeve duyvels konst bedrogh en quade proceduren sich alle goede gedachten over hem hadt onwaerdigh gemaect en geen geloof meriteerde, al was hy persoonelyck ostagier in 't Mattaramse hof, met vryheyt van leven en waerom oock de resolutie lagh hem met believen van haer Ed^s t'eenemael te vernederen en ten grave toe te vervolgen, als sonder 't welcke het onmogelyck was de Javase Oosterlanden in voorige ruste te herstellen, dewyle soo de tyden mogten vereysschen met hem noch tot eenigh contract te komen, sulcx t'eenemael tegens danck en sonder de alderminste confidentie souw komen te geschieden;

ondertusschen stont het divulgeeren van de acte van oorlogh den vice gouverneur van Japara, Wangsa Prana, en andere wonder wel aen en waer van 'er al 6 stux aen de pangeran, Maas Giery, en andere meer alomme uytgedeelt waren;

'tjachje, de Fortuyn, was daags voort afgaen deses met 70 millitairen, nevens partye goederen uyt de fluyt, Cattenburgh, wel te passe, noch in de vloot aengekomen en souw men de rest van 'tgoet en volcq met een scheepje van Rumbangh laten overhalen, als alwaer Cattenburgh zyn ladinge voor Batavia genougsaem stont te erlangen en tot de procura van 'tgeëyste zout alle nodige ordre gestelt was etc., en hier mede wiert desen besloten om dat de tyt vereyschte te eyndigen.

Volgen nu de insinuatie, eerst aen Troena Jaja gedaen en daen de acte van declaratie tegen denselven alomme op 'tlant van Java uytgegeven.

INSINUATIE.

Dese brief wert geschreven uyt een opreght herte door my, Cornelis Speelman, admiraal wegens de Hollantse Comp^e en gemachtigde van den Gouverneur Generael en Raden van India, alsmede gemachtigde van den grooten Sousouhounangh aen myn broeder, den Pamombahaan Maduratna, die ick toewensche alles goets naer siel en lichaem, dat het al is, wat men begeeren mach, indien men Godt Almachtigh niet mishagen wil.

Vorders maek ick myn broeder, den Panombahaan bekend, dat het myn van gantscher herten leet is, dat ghy gisteren, als wanneer ick ongetwyffelt dagte met u te spreken en de saaken ten minsten in soodanigen staat te brengen, dat deselve in noch maer eene by eenkomste gemackelyck soudou hebben konnen bygeleght werden, door geene middelen zyt te bewegen geweest om met uw vaertuygh niet meer als een weynich buyten de mont van de reviere te komen, niet tegenstaende ick de drie schuyten met de drie capiteynen myne raatsluyden van my af naer de schepen hadt gesonden en alleen met myn vaertuygh ben blyven leggen soo dicht aen de wal, dat ick by naer gront raekte en naerder niet komen konde tot in den avont toe dat het begon doncker te werden, als wanneer ick uw noch door de capteyns, Couper en van Oppynen, in vrientschap liet versoucken en vragen, alsoo ghy by my niet komen en wout te willen verclaren en my te laten weten, wat het was, hetgeene ghy my mondelinge en van uwent wegen te seggen haddet, waerop ick tot myn groote verwonderinge geen ander antwoord ontfinck, als dat uw voornemen niet anders was, als om met my wat te eten en te drincken, waertoe ghy de spyse en dranck hadt medegebragt, daer ghy nochtans niet meer dan 2 dagen bevoorens door den capteyn der Maleyers wel expres hadt laten versoucken, dat ick de besendinge aen de Maccassaren, soo lange woude uytstellen, tot dat ghy met my eerst daerover soudet hebben gesproken, als wy by malcanderen quamen, dat ick om uwent wille almede hebbe ingewilligt en sulcx komt soodanig te blycken,

dat al uw doen en laten is uytgekomen op een publicque bespottinge, waerenboven ick noch genootsacckt ben aen uwe opregtigheyt te twyffelen, ten aensien ghy en uw vaertuygh, met 6 geharnasde mannen en noch 120 en twee andere vaertuygen versorgt hadden, altemaal met witte baytiens overcleet, opdat men het niet soude konnen mercken, dat immers tegens de meeninge was en noch meer, vermits buyten die wel 80 kleene vaertuygen achter d'eerste bouck van de revier heel dichte by vol gewapent volcq mede gereet lagen, het zy dan om ons te verraden, of omdat ghy ons niet en vertrouwde, daer wy uw nochtans sooveel openbare teekenen van Comp^e opregte openhertige goede genegentheyt en affectie gethoont hebben.

Daerom vinde ick my nu genootsacckt, uw soowel uyt den naem van den grooten Sousouhouanagh, daer ghy een wettigh onderdaen van zyt, gelyck hy is uw wettigen Prins en Conincq, die uw als een goeden vader vaderlyck heeft opgevoet, sonder uw noyt eenigh 't alderminste leet te hebben aengedaen en waertegen ghy nochtans sonder eenige redenen zyt opgestaen, alsmede uyt den naem van de Comp^e, rontuyt te laten aenseggen, dat ghy binnen den tyt van tweemaal 24 uyren, uw sult begeven met al uwen omslagh van het eylant Java naer Camal op Madura, hier regt tegen over gelegen om, alsdan daer ter plaetse verder met uw te handelen, verclarende alsnoch, dat ick van Comp^e wegen u genegen ben, sooveel vruntschap en broederlycke genegentheyt te bewysen, als de redelyckheyt en billickheyt eeniger maten sal connen toelaten, mits, dat ghy altoos den Sousouhouanagh voor uwen wettigen heer sult moeten erkennen, waerop wy 24 uyren naer de overgifte van dit papier, uw ront en absoluyt antwoord sullen verwachten en by gebreke van dien, roepen wy Godt Almachtigh ende de gantsche werelt tot getuyge, dat wy onschuldigh sullen zyn aen 't onschuldigh bloet, dat hier door sal komen vergoten te werden en aen de doot van sooveel duysenden menschen, als buyten twyffel van hunger sullen moeten sterven en waarvan ghy dan nootsaekelyck de straffe des Heeren sult moeten dragen, daerom wil ick uw noch andermaal van herten vermaent hebben naer Comp^e opregten raat te luysteren en aen de andere valsche raatslieden geen gehoor te geven.

Dese brief sal uw werden behandigt in de Hollantse en Maleytse taal, met Hollantse en Maleytse letteren geschreven door den capteyn van Oppynen en mynen Maleytsen schryver, Alim, opdatse uw onse regte meeninge in goet Maleyts souden connen bekend maeken, indien in 't oversetten van den brief al eenigh abuys mogte begaen wesen, opdat wy alsoo malcanderen duydelijk en claer souden mogen verstaen, daerom moogt ghy haer dien aengaende volcomen geloof geven en gelieft ons in antwoord op 't alderspoedigste terugh te senden en dese myne afgesondene niet lange op te houden, ten ware ghy uw antwoord, by versegelt geschrifte weder woudet medegeven, waarvan ghy my dan door imant kennisse kont laten doen, al wat ick te zeggen hebbe is in dese brief geschreven en ick bidde Godt,

dat hy UE. wysheyt wil geven om alles wel te verstaen en u selven dan wel te beraden.

In 't oorloghschip, de Veluwe, ady 25 April 1677.

Volgt nu de acte van declaratie tegens gemelte Troena Jaja, onder de Javanen alomme uytgegeven.

Cornelis Speelman, raat ordinary van India, en admiraal van de Hollanders, maekt hy desen bekend aen alle de inwoonders op het eylant Java, als oock op het eylant Madura, dat hy uyt den naem van den Gouverneur Generael ende Raden van India op Batavia, Troena Jaja den oorlogh heeft aengesegt om denselven tot bystant van zynen wettigen heer en Conincq, den grooten Sousouhounangh te vier en te swaert ten uyttersten toe te vervolgen, tot soo lange hy zigh voor zynen heer weder sal comen te verootmoedigen, daerom werden alle de onderdanen van den Sousouhounangh, groot en cleyn, hy desen belast en aenbevolen, haer hy den admiraal te voegen om des Sousouhounanghs landen te suyveren, Troena Jaja en zynen aenhangh allen afbreuck aen te doen, denselven levendigh of doodt voor den admiraal te brengen, benevens versekeringe, dat ick al diegeene, die haer thoonen, getrouwe onderdanen van den Sousouhounangh te wesen en hun voor denselven te verootmoedigen sal nemen onder Comp^e bescherminge, sonder dat haer door d'een of d'ander eenigen overlast sal werden aengedaen, met belofte, dat de Sousouhounangh hare misdaden sal vergeven, schoon zy te vooren haer de onderdanigheyt van Troena Jaja hadden onderworpen.

Gegeven onder 't zegel van de Comp^e in 't oorloghschip, de Veluwe, ady 27 April 1677 's avonts.

's Avonts wert met den borger, Pieter van der Burgh, afgesonden een briefje aen den E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en raat tot Sourabaya, heden getekent en van volgende teneur:

dat zedert 't jongst afgegane schryven, dato 10 en 13 April derwaerts, op heden (na langh uytsien) weder zy ontfangen de nader missive van 30 April (hiervooren uytgedrukt) en daerby de boose en bedriegelycke actien, als continueerende rebellie van den Maduresen Troena Jaja gesien, dewelcke niet anders als door uytroeyingh van zyn persoon en aenhangh te dempen zynde, soo wert by desen geconfirmiert en gelaudeert het genomen besluit om hem op den sekersten wech met de wapenen aen te tasten en daerin onbeschroomt, volgens het loffelyck begonnen werck voort te vaeren;

dat nu oock overginck een paquet papieren aen d'heer, Speelman, van Maccassar alhier becomen en daerby den nieuwen oorlogh met de Maccassaren van Goa en het goet comportement van Radja Palacca, als anders ware te sien;

dat de besendinge onder den capteyn der Maleyers aen de uytgeweke Maccassaren voor een goede zaeke aengesien en tot haer en Comp^e besten in vruintschap een goet eynde van afgewagt wert;

dat ons wyders met het schip, Sumatra, uyt het vaderlant en met de heeren Volger en van Rheede van Suratte en Mallabar alsulcke goede tydingen toe gecomen zyn, als by de nouvelles staen genotteert en waer toe wert gerefereert.

Soo vertreckt noch uyt dese rheede naer Tonequin voor d'eerste besendinge het jacht, d'Experiment, beladen zynde met de volgende contanten en coopmanschappen :

4541 marcq, $2\frac{1}{4}$ oncen marcq realen, 1 kist medicamenten;
 80000 Suratse silvere ropias, 30 stucx snaphaan roers;
 250 kisten Japanse kopere casjens, 225 £ Hollants stael;
 163 d^s Chinese d^s casjens, 300 snaphaan steenen;
 6 stucken carmosyn root laeken;
 20 packen guinees lynwaat, 1 pack bethilles;
 6100 £ pyp swavel, 2000 vellen Japans geolyt papier;
 6110 » noten muscaten, 1105 £ poeyer zuyker;
 1 kasje met stoffen voor den Tonquinse Coninc om te drucken;
 1 kas Persiaense wyn, 1 kist zeep, 1 vat spykers;
 1 Japanse tunbe, 1 daats;
 4 riemen schryf papier, schaften, lacq, inckstof, etc.;
 108 stucx diverse Japanse porceleynen, 1 last Suratse tarwe;
 2 leggers Spaense wyn, 2 vaten mom, 2 vaten boter;
 4 halfamen olyven oly, 2 halve leggers clappus oly;
 20 bossen rottangh, 2 cassen met glase rariteyten;
 1 cas met thee potten en coppen, etc.;
 2 cassen met diversche schenckagie goederen voor de Coninc en Prins,
 samen tot / 271186: 7: 11.

De missive, daer nevens aen het nieuwe opperhoofd den coopman, Jan Besselman, en raat door haer Ed^s geschreven, is van alsulcken inhoud, als onder huydigen dato by 't afgaende briefboucq kan werden na gelesen, gelyck mede de briefjes, die insgelycx als nu na gewoonte aen den Coninc en Prins van Tonequin zyn afgaende.

Wyders is heden noch in Rade van India over zeker testament van den Chinees, Conjok, wegens zyn erfgenamen en nagelaten fide commissie gemackte goederen op 't voordragen van boedelmeesteren deser stede en na genomen advis van drie leden uyt den achtbaeren raat van justitie by haer Ed^s, alsulcx gedisponneert, als by 't resolutie bouck in 't breede kan werden nagelesen.

15 d^e. 's Morgens erlangen per Javaans vaertuygh een cleen briefje van den resident, Willem Caaf, tot Bantam, de dato 12 deser en advis:

dat d'Engelsen soo even hadden tydingh becomen van 't arrivement, een hunner schepen uyt Engeland in de straat, genaemt de Loyal Subject, zynde in Comp^e van noch 2 andere genaemt, Tayoau en de Bernardiston, op 12 September anno passato uyt gezeylt, wanneer in Engeland alles noch wel stont en den oorlogh tusschen Vrancryck en ons even hevich bleef continueeren, en hoewel de Coninc by gommesslagh hadt doen uytroepen en belopen een prenie van 100 rd^s voor degeene, die de moordenaers van den Engelsen heer agent en hun vorder geselschap

wiste aen te wysen, soo was sulcx ter contrary door de Bantamse grooten aen hun onderdanen in 't heymelyck verboden niet te openbaren, dewylse by hun andersints wel bekend waren;

de pangeran Kiedol hadt onsen resident uyt Coninx naem versogt om met een zeebrief voor hun schip, het Claverblat, naer Cormandel te mogen werden geaccomodeert;

d'Engelsen maekten noch geen preparatie tot het afsenden eeniger scheepjes naer Tonquin of Tayoan, soo dat men van hun derwaerts te voeren ladinge noch niet sekens konde weten.

16 *d.* Niet bysonders voorgevallen.

17 *d.* 's Avonts retourneert hier van Palembang het hoecker, de Croonvogel, beladen met:

111250 rattys swarte peper en

20000 " harpuys, tot..... / 14866:2:8.

De missive, daer benevens van den resident, Joannes Schilhoorn, en raat aen haer Ed^e geschreven, is gedatteert 29 des voorleden maents, niet sonderlings meldende, als dat'er groote toestel wiert gemaekt om de twee jonge Palembangse Princen, die met de Sulthans van Jambys dochters stinden te trouwen in korten derwaerts te doen vertrecken.

Voorts is heden in Rade van India aen den borger coopman, Abraham Struys, geaccordeert zyn jacht, de Batavische Coopman, naer Arracan te mogen seuden, sonder egter Bengale of eenige andere plaetsen te mogen aendoen, onder verbintnisse van 2000 rd^e alhier deswegen te namptiseren.

Soo is oock verstaen over de groote revier omtrent de buyten fortresse Noortwyck te doen maeken een nieuwe hegte brugge, soo tot gerief der ingelanden daer omtrent, als die met hun vee en anders van boven komende, die wech moeten passeeren en waertoe de helft op eygen aanbiedinge sal werden bekostigt, by den hospes ofte herbergier omtrent voorsz. Noortwyck woonende, omdat denselven daeraen voor zyn neeringe oock veel gelegen is.

18 *d.* Niet bysonders voorgevallen.

19 *d.* Vertreckt directelyck van hier naer Ceylon de fluyt, het Huys te Bergen, medevoerende:

24400 $\mathfrak{R}$ spialter, 160 paer zyde coussen;

2 cassen met 70 riemen schryf papier;

1586 stucx diverse Japanse porceleynen, 27550 $\mathfrak{R}$ staaf yser;

25 stellingh zagen en 12 vylen tot de zagen;

6 leggers Zecq wyn, 2 leggers France wyn;

12 " arracq, 50 vaten vleesch, 6 halfamen wyntint;

56 gesorteerde anckers, 25 lasten smeeekolen;

24 stucx diverse cabeltouwen, 100 stucx ysere wiel trossen;

100 gesorteerde lynen, 1 zeylsteen, 1 kruck tot de zaghmolen;

600 baye plancken, 1 copere disteleerketel, beloopende met 8000 rd^e contant door d'heer directeur van Goens, van zyn capitael op Ceylon loopende alhier geligt, te samen / 48547:1:4.

De missive, daarmede aen den E. heer gouverneur, Rycklof van Goens, de jonge en raat tot Colombo afgaende en verscheide ordres behelsende, is op gisteren by haer Ed^s getekent en onder dien dato in 't afgaende briefboek ingeschreven.

's Middags gewerden per infants vaertuygh een briefje van den resident, Willem Caaf, tot Bantam, gisteren herwaerts geschreven, behelsende 't onderstaende in substantie:

't schip, de Loyal Subject, was daags bevoorens daer ter rheede uyt Engelaut verschenen met geen ander Europisch nieuws, als dat'er noch weynich apparentie van vrede tusschen ons en Vranckryck was, dewyl de Keyserse gants tot geen accoord schienen te willen verstaen en souden 'er 55000 Linnenburgse volckeren door Vlaenderen in 't afmarcheren zyn geweest om hnn met de Prins van Orangie te conjungeren, ondertusschen wiert oock onder de gemeene man gerucht, dat d'Engelsen onder de hant de Francen met eenigh volcq en de Sweden met partye schepen quamen te adsisteren;

dewyl d'Engelse besendingh van Bantam na Tonquin en Tayoan, eerst in d'aenstaende maent Juny souw voort gaen, soo kon men hun derwaerts te voeren goederen noch niet te weten komen;

de Deense Gulde Fortuyn van Rimbangh gekomen, souw tegen 't laaste deser maent weder na Trangebare vertrecken en hadt den heer Pauly (die nu weder byna gesont en haer Ed^s voor de gesonden meester hoogelyck bedanckende was) zyn dienst tot bestellinge eeniger brieven derwaerts doen aanbieden;

de Conincq hadt nu aen gemelte Pauly doen overgeven den langh verlopen, Jan Hendrick Schutte, daer al langen tyt veel spuls om was geweest en dat na 't scheen tot een recompens van zyn schelmagtigh become sware quetsure;

seker Batavia's borger, Hans Adams, hem omtrent 2 maenden by de Francen op Bantam schuyl gehouden hebbende en met de Deenen na Cormandel niet konnende wegh geraeken, hadt sich nu by de pangeran Pourbaya laten besnyden, sonder dat'er kans was om denselven fielt weder te crygen;

de pangeran Kiedol versogt andermael om een zeebrief voor 't schip, 't Claverblat, na Cormandel, en wachten de Chinesen oock na de 4 packen roode caricams, die de resident tot 20 rd^s 't corgie aen haer hadt vercocht.

Wesende ons bezyden 't bovenstaende schryven van onsen resident oock noch van Bantam toegebracht een letterie van het Deense opperhoofd d'heer, Joan Joachim Pauly, aen haer Ed^s gecarteert, luydende aldus.

Hoogh edele, manhafte, wyse, voorsienige, seer genereuse heeren.

Terwyl ick het ongeluck ontmoet hebbe in handen van dese moordadige Javanen te vervallen, soo is, doch de genadige bescherminge des Almogenden zeer groot geweest, vermits d'Engelse hoofden en vrienden alhier al leven, soo onverwagt hebben verlooren ende ick met een groote periculeuse, doch zeer vreemde quetsure ontkomen ben, die (naast Godt) door den chirurgyn m^r., Reynier Witte, sooveel is voorsien ende geheelt, dat ten deele wederom

tot gesontheit gekomen ben, waer voor Godt de Heere gepresen macht werden, ende vervolgens zyn Ed^t voor de bysondere vrientschap ende goetheyt bedanckt om 't oversenden van gemelten chirurgyn, 't welcq my altoos verpligt om in gehreck van satisfactie soodanige genegentheyt ende hoognodigste adsistentie ter plaetsen hehoorlyck te roemen, vertrouwende niet te min, dat de hoogmoedige wreetheyt deser Javanen door goede eenigheyt ende gewenschte vrede in Europa eens sal aengesien, ende 't gewelt tegens ons Christenen gebruyckt een eynde nemen ende gestraft werden.

Het jacht, de Witte Fortuyn, staet van hier naer Cormandel af te steken den 17^{den} en 27sten deses, gelievende hun Ed^s eenige brieven op 't selve te vertrouwen onse schuldigheyt beweegt ons hier van te adverteren, ende onse plichten zyn om Sorge te dragen, dat met UEd^s gebiedenis mogen gehonoreert werden, voor sooveel het vermogen by ons presteren kan naer vriendelycke groetenisse, beveele UE. in Godes genadige bescherminge verblyvende altoos.

Onder stont: Hoogh Ed^e, manhafte, wyse, voorsienige, zeer genereuse heeren, UEd^s achtbare geobligeerden dienaer.

(was getekent): JOAN JOACHIM PAULY.

Ter zyden stont:

BANTAM den 16^{den} May anno 1677.

20 d^e. Niet bysonders voorgevallen.

21 d^e. 's Avonts senden haer Ed^s per Javaans vaertuygh tot geleyde van 4 packen rode caricams, kostende f 2199:8:10, een missive aen den resident, Willem Caaf, tot Bantam, van volgende advertentie en ordre:

hoe uyt zyn schryven van primo deser aen den sabandar, Ockerse, met droefheyt de schandelycke moort aen den Engelsen heer agent, Wytthe, en zyn geselschap geschiet hebben genomen en noch gaarne de reconvaesatie van den Deensen heer, Pauli, by zyn beleeft briefje verstaen;

dat hier, nevens gingen de pas voor de pangeran, Kiedol, en de 4 packen roode caricams, hoewelse hier wel 50 rd^s het pack meer, als gints bedongen konnen werden gebeneficeert, doch egter ten meesten pryse doenlyck van de hant geset dienen;

dat ons tydigh 'tvervoeren der goederen van d'Engelsen na Tayoan en Toncquin dient overgeschreven en eenige Europise Engelse couranten oock aengenaem zoude zyn;

dat de heer Pauly voor zyn aanbiedinge tot bestellinge van brieven na de cust wert bedanckt, en dat het gedoente van den booswigt, Hans Adams, soo wat aengesien moet werden;

dat dewyl men alhier om Spaens gelt althans verlegen, is haer Ed^s gaarne met 10 à 20000 realen van Bantam waren geacomodeert, alwaer 't oock met het gewone op gelt van 10 à 12 percento en alderliefts in troque van eenige coopmanschappen, 't zy speceryen, koper, thin, cleeden etc., en waer op men dan tot naregt ten eersten pertinent bescheyt verwagt om derwegen positive ordre te konnen geven;

dat oock wegens den herwaerts gesonden slaaf van den Moor Moetiappa, de vereyschte stucken en bewysen 't zynen laste moete werden overgesonden om by d'justitie van die zaak een eynde te connen maecken.

Heden ontfangen oock per Baliërs vaertuygh het dubbelt schryven van d'heer admiraël, Cornelis Speelman, en zyn E. raat van voor Surabaya, de dato 30 des afgeweken maents op 14 deser al becomen en hiervooren geïnserceert.

22 d°. Namiddags krygen per Javaans vaertuygh wederom een missive van den resident, Caaf, tot Bantam, eergisteren herwaerts geschreven, meldende sulcx, als volgt:

hoe daerop 19 deser 't Engels schip, Tayoan, uyt Engellant mede was verschenen, inhebbende (gelyck oock de Loyal Subject) goede party bier, wynen, kassen, boter en andere crameryen van particulieren, maer wat contanten en coopmanschappen zy voor hun Comp^s reequeningh hadden medegebragt, kon men als noch niet weten;

de Engelse m^r., Abel Payne, die jegenwoordigh de plaetse van hun opperhoofd aldaer waernam, by den Coninck op Pontongh, geweest hebbende, hadt aldaer verkregen, datter voortaan geen Javanen met crissen of ander geweer in hun logie soudén mogen komen, 't guut egter van geen duur konde zyn en dagelycx onlusten met de grooten en haer dienaren souw geven;

de moordenaers der Engelse vrunden waren 3 Ratonbagussen met 2 hunner dienaers, doch op ordre des Coninck weder van haer hegtenis ontslagen en alsoo ongestraft gelaten, zeggende de grooten rontuyt, dat aen voorschreve moort weynich gelegen ware, omdat de Engelse heer agent en oock m^r., Willoughby, de Bantammers niet veel goets en deden, en dat zy sich, indien 't de Coninck van Engellant mogt qualyck nemen 'er niet aen gelegen lieten, soodat d'Engelsen 'er niet meer om woelden, terwylse zagen, dat het van 't hof van daen gekomen was;

de Engelse logie, die zedert de moort van den agent, Withe, hadt gesloten geweest, was nu weder geopent en zylieden besich met peper te ontfangen, zullende hun 2 scheepjes na Tonquin en Tayoan, binnen 14 dagen (en oock haer jonck met party rys, zout, etc. in 4 à 5 dagen naer Jamby) vertrecken;

twee Chinese joncken waren van Bantam naer Aymuy en de cust van China terugh gekeert met 800 picols loot, partye bintrottangh, peper, wax, camphur Baros, Europise wolfe stoffen en Cormandelse lynwaten;

de sabandar, Secredana, hadt aengenomen den Coninck wegens de 8 Bantamse fugativen op Batavia te spreken en te sien of hy 'er 8 Batavise fugativen voor in plaets souw willen geven;

daer was op Bantam tydinge, dat onse heer admiraël, Speelman, de stadt Sourabaya veroveret, t'eenemaal vernielt en Troena Jaja de vlugt na 't gebergte genomen had;

de jonge Bantamse Sultan was met de verlaten vrouw van pangeran, Pourbaya, getrouwt en door den Coninck de regeeringe van Bantam opgedragen, mitsgaders tot zyn raatsluyden hygevoegt de pangerans, Coelongh, Loor en Pourbaya;

een onser mattroosen was tot Bantam op 16 deser overleden en een

Batavise fugative slaaf van zeker inlants cranckbesoeker met de Javanen daer gekomen, gevat, doch niet zonder onkosten van 6 rycxdaelders;

wyders hadt den pangeran, Kiedol, al weder om de zeebrief voor zyn schip, het Claverblat, doen versoucken.

25 d°. 's Avonts komt van Maccassar over Biema en Japara hier aen te landen de cloecke fluyt, Sparrendam, inhebbende van Maccassar:

1 casje met f 4805 aen gout;

450 picols sappanhout;

5 leggers clappus oly, costende met een pack swarte baftas uyt Sparrendam van Batavia ginder te kort geleverd..... f 6925: 9:13,

item van Bima:

2825 picols sappanhout, tot..... f 8475: —: —.

De schrifturen, ons hier nevens geworden zyn een cleen briefje van den E. president, Wybrand Duddeldecop, en raat op Maccassar, dato 10 April, welckers afschrift bevoorens op 15 deser al hebben erlangt; item een cleen lettertje ingeleyd van 't sappanhout van den adsistent. Jasper Christiaenszen, tot Bima van den 6^{den} Mey, behalve oock een missive des Conincx van Bima aen haer Ed^s, dewelcke naer translatie luyt, als volgt.

Een brief uyt een suyyere, oprechte genegentheyd, nevens veel groeten van Radja Bima en Turilia Gampo aen den Gouverneur Generael, die machtigh en heerlyck is, wiens verstant en vernuft dagelycx vermeert en grooter wert in zyn verrigtinge te water en te lande, die zeer opregt is in 't vereffenen van alle geschillen en zeer medoogende tot alle bedroefde arme en nootdruftige en mede zeer stantvastigh in 't onderhouden van contracten met alle Coningen en grooten, en dat onverandelyck tot iuder eeuwigheyt, soo dat daer door overal in dese werelt over zyne deugdelycke wercken zeer gepresen wert.

Vorders de brief, die Joan Maetsuyker, Gouverneur Generael, met Boemi Nolt Ziubolo en Boemi Tsango heeft gesonden. is tot ons op Maendagh den 24sten dagh van de maent January behoorlyck overgekomen, en hebben deselve met een opregt, zuyver herte ontfangen, daer uyt verstaen, dat de Gouverneur Generael aen den heer admiraal, Speelman, de 4000 rd^s, die aen hem schuldigh waren heeft betaelt, en waren over de gunste en hulpe van den Gouverneur Generael zeer verheugt.

De ladinge van 't sappanhout, dat Jan Slooper, schipper op Sparrendam heeft geladen, bestaat in 2825 picols, 't geene is, soo veel dat schip heeft ingenomen.

Noch stont in den brief van den Gouverneur Generael, dat men zoude gaen ondersoucken, ofte vernemen naer de volckeren van Sumba, 't geene wy even wel souden gedaen hebben, al schoon de Gouverneur Generael 't selve niet gelast hadde, en wy zullen oock volgens ons voornemen niet

naerlaten na de lieden van Sumba te ondersoucken, gelyck oock al rheede eene van onse grooten Jeneli Soucourou genaemt, nevens meer dan 1000 mannen van ons volcq vergeselschapt met den fiscaal, Adriaen van Daalen, naer Sumba vertrocken, en zyn op 26 van Maert, Donderdagh snagts van Bima naer Sapy gestevent en op Donderdagh den 4^{den} van April van Sapy naer Sumba overgesteken, doch 't schip is door den stroom achter Bima naer Salatparangh gedreven, en van daer op Woensdagh den 12^{den} van April weder op Bima gekomen en op Vrydagh nacht den 19^{den} van April van Bima naer Sumba vertrocken.

Verders wat ons aengaet, 'tzedert dattet lant van de Maccassaren verdestrueert is, zyn wy noyt sonder swaerigheden geweest, en tegenwoordigh werdense noch grooter, want de Maccassaren, die van Java comen hebben tydinge gebragt, datter veele, nevens dain Mamoe op 't lant van Sumbawa vergadert zyn, en indien wy ons voor desen in 't gebergte niet hadden begeven, en doen de hulpe en gunste van den Gouverneur Generael ons ontbrekende souden 'tondergebragt zyn, maer onse wooninge is nu noch in 't gebergte en zyn daer over oock niet bedugt, want wy vertrouwen op de gunste, hulpe en magt van de Comp^e; dierhalven maeken aen den Gouverneur Generael bekend, dat de meeninge zyn een effen plaetse in ons lant te maeken, op dat een weynich ruste mogen genieten, wy kunnen tegenwoordigh aen den Gouverneur Generael niets senden, dan bidden den grooten Godt, dat Hy den Gouverneur Generael gelieft voorspoet en een lanck leven in dese werelt te geven.

Geschreven in de stadt Bima den 2^{den} van de maent Mayus anno 1677 ofte 1087.

En dewyl als vooren genotteert desen bodem en passant Japara heeft aengedaen, soo is hier nevens oock noch ontfangen schryven van den coopman en resident, Everard van der Schuyr, en raet aldaer aen haer Ed^e, van den 17^{den} deses maents en volgende substantie:

de schepen, Pynacker en Hanibal, waren op 24 en 25 April van Batavia op Japara verschenen, en vervolgens na genoten verversinge etc. op 26 en 27 deser, wyders na d'heer admiraal Speelmans vloote voor Sourabaya gedepeschieert van waer men noch wegens hun arrivement geen regt bescheyt hadt becomen, en soo oock niet als mondeling door eenige Chinesen, dat den oorlogh tegens Troena Jaja gedeclareert en al onse magt al even beoosten Sourabaya gelant zoude zyn om dien quaden rebel met ernst aen te tasten, gelyck men apparent al nader direct door gemelte heer admiraal souw wesen berigt;

de zaeken om en omtrent als bewesten Japara, stonden noch al zeer verwort en scheen den gouverneur, Wangsa Diepa, die sich vry te veel van zyn boosaerdigh doortrapt en schraapsugtigh wyf liet regeeren, des Mattarams zyn meesters zaeken sich niet eens ter herten te laten gaen, en alles te laten aenkomen op de schouderen van de Comp^e, ofte de persoon van d'heer admiraal, Speelman, sonder dat men

op alle aenmaningen tot noch een vaertuygh met Javanen had connen claer crygen om eenige advisen, 't zy na Batavia, of d'heer Speelman op Sourabaya voort te schicken, of oock van hem niet connen verwerven eenigh volcq na de Mattaram op te senden om na d'agreatie van des admiraels volmagt te vernemen, nochte eenige spions na Samarang en elders te gebruycken. op voorgeven, dat de Mattaram door die van Codjoran etc. te nauw belegert was en de Javanen te bangh voor haer leven om sich soo hasardeux te laten gebruyken:

ondertusschen scheen het scheeren der Japaerse gemeente door Wangsa Diepas voorgemelt wyf veele arme luyden soo te drucken, datse uyt puur gebrek om dat het last rys 'er noch ruym 80 rd^s kostende hun tot der Maduresen partye quamen te begeven, en als of de intentie was alle 't volcq van daer te jagen, sonder dat gemelte gouverneur na veel aenmaningen daer in iets effective ten goeden (en niet als met bloote beloften) quam uyt te wercken;

daer was tot Japara geen andere tydingh, als dat de wegen naer Mattaram door de troupen van Codjoran, Pamaragan en Madion wierden gesloten gehouden, en tusschen deselve en de pangeran, Martasana, uyt Mattaram, onlangs een gevegt souw hebben geweest, daer in d'eerste rebellen de wyck hadden moeten nemen, maer op 't nader bevel van Troena Jaja (die in meeninge was om d'Oost met d'heer Speelman alleen het wel te sullen stellen) weder derwaerts trecken, daerse nu dan omtrent 2 dagen reysens benoorden Mattaram tegens een gelegert lagen, sonder elcanderen veel afbreuck aen te doen;

de Maduresen speelden op Samarangh en om de West noch al lustigh de baas, en schoonse omtrent Pacalongen door keey, Wira Souta, lustigh waren gerepouseert, soo waren deselve met omtrent 50 contings in zee gesteken voor den inlants coopman zeas vreesbaar en oock 't lant alomme met rooven en plunderen noch in gestadige alarm houdende, soo dat het daer alomme niet wel ten besten scheen te sullen voegen, voor en al eer door d'E. heer admirael, Speelman, prompte ordre dies aengaende stont te werden gestelt;

van de fluyt, Sparrendam, op 16 deser van Maccassar over Bima daer verschenen, had men ingevolge van de qualificatie van d'heer Speelman soo veel gesont volcq, als dien bodem immers konde missen, geligt en met zeker borger jacht na de vloot geschickt;

de fluyt, Cattenburgh, was men binnen 4 à 5 dagen met zout etc. van Rimbangh verwachtende, en met dewelcke dan van den toestant der negotie etc. in die bogt en daer omher prompt berigt souw werden gegeven;

en dewyle 't comptoir Japara (door 't suppoteren van de lasten des gantschen treyns voor een geruymen tyt) nu t'eenemael van capitael was onthloot, soo wiert van Batavia eenigh ontset van contanten, cleeden en provisien door den resident, van der Schuur, en raat op 't eerbiedigste van Batavia versogt.

24 d^e. Namiddags gewert ons per Javaans vaertuygh wederomme een briefje van Bantam, op gisteren door onsen resident, Willem Caaf, herwaerts geschreven van advis:

dat haer Ed^s schryven, nevens de 4 packen roode caricams daer even na

't vertreck van 't jonckje na Cambodia ware ontfangen, maer egter deselve doecken tegen 20 rd' 't corgie by cleene partytjens wel souden van de hant raeken;

om een quantiteyt Spaanse realen tegen speceryen en eenige andere coopmanschappen tot Bantam te trocqueren, dat scheen wel eenigsints doenlyck, maer de speceryen tot al te soheren prys, doch met eenige Moorse coopliden, die naer Cormandel stonden te vertrecken, hadt hy gecontracteert 200 kisten Japans koper te leveren, jegens 22 Spaense realen ider en 't gelt al vooraf ontfangen, sulcx de oversendinge van gemelte koper, maer wiert verwaght:

door zeker Batavia's Mardycker waren daarmede noch 400 Spaense realen aen den resident getelt om alhier uyt cassa met 8 percento op gelt, weder te werden voldaan en welcke gereede contanten dan met 't een of 't ander bodemptje tot afhalinge zouden werden herwaerts beschickt.

25 d°. Niet bysonders voorgevallen.

26 d°. 's Avonts vertreckt het hoeker, de Croonvogel, naer Bantam met 200 kisten Japans staaf koper om aldaer tegens Spaense realen te werden verwisselt, ter somme van f 8925, ende gaet daernevens oock een briefje aen den resident, Willem Caaf, van advertentie en ordre, als volgt:

dat by zyn briefjes van 22 en 25 deser 't arrivement van 't Engels schip, Tayoan, en hun gedoente aldaer zy vernomen, maer de memorie der goederen, die zy naer Tonquin en Tayoan sullen versenden metten eersten wert verwagt tot naregtinge en soomede 't nader bescheyt des Conincx, wegens de 8 fugative slaven;

dat men mach hoopen of wenschen, de overgifte der Bantamse regeeringe door den Conincq aen den jongen Sultan, zyn soon, ten besten van de Comp's mach komen te gedyen;

dat men voor den prys van 110 à 120 rd' 't picol, gelyck de Chinesen en Engelschen daervoor geboden, hadden de nagelen geensints souw kunnen en niet min als ten minsten tot 160 rd' 't picol mogen afstaen etc., weswegen dan noch het nader bescheyt der negotianten wert verwagt, hoewel haer Ed's intentie zy, dat de resident voortaan niet fynalyck, soo in 't vercoopen eeniger speceryen, als andere goederen sal mogen treden, sonder expresse ordre, gelyck met het nu overgaende koper oock wel hadde mogen geschieden;

sullende ondertusschen de contanten van 't selve, als anders per desen houcker werden hier verwagt, en behalven dien oock doorgaens de prysen en vertier, soo der lywaten, als andere coopmanschappen tot Bantam etc., dienen overgeschreven te werden.

27 d°. Niet bysonders voorgevallen.

28 d°. Namiddags keert hier binnen de tyt van 14 dagen van Java's Oostcust terugge den borger, Pieter van der Burgh, met een cleen advis briefje van den E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en raat tot Sourabaya aen haer Ed's, van dato 25 deser loopende maant, en volgende gewenschte victorieuse tydinge; behalve de brieven van 10 en 15 April per de schepen, Pynacker en Hanibal, op 8 Mey daer aengebragt, was op 22 Mey onverwagt per desen borger haer Ed's nader schryven van 14 deser en dat noch over Japara, aldaer zeer spoedigh en

wel geworden, en dewyl dese man ten eersten weder herwaerts keerde, zegt zyn E. alleen, dat de sluyt, Pynacker, in 3 à 4 dagen over Rimbangh en dan het Huys te Cleeff weynige dagen daerna met Ampel en pertinent berigt van zaeken stont te volgen;

wesende d'heer, Speelman, met de gantsche magt op 4 May, door de revier van Ampel, wat beoosten Surabaya gelant en doen (noch na eenige dagen alweder te vergeefs, ten uyttersten te hebben betragt, Troena Jaja door onse gecommiteerdens tot reden en besprek te bewegen) op 15 cour^t. na een vigoureuse inval binnen den tyt van 2 uyren meester geworden van al des vyants stercktens en de stadt Surabaya, die na de zekerste berigten niet min dan 10000 gewapende mannen ware beset geweest;

en daerin men ruym 70 à 80 stucken canon buyten de bassen etc. hadt bevonden, doch den besten buyt (namentlycq Troena Jaja selfs) was den daus ontsnapt, door dien men uyt onkundigheyt der wegen niet wel bequaem was den vluchtenden vyant te landewaert in voort op de hielen te sitten, hoewel egter dese victorie van geen cleen belang was te houden, dewyl het al een sware oorlogs kans ware gewaagt geweest en men als nu genootsaecht scheen onder de veroverde kat, een beknopt quartier te formeeren om met cleene magt te kunnen defenderen en oock de verstroyde volkeren van Sourabaya en omleggende plaetsen naer vermogen weder by een te versamelen;

doch na d'omstandigheden der zaeken van rontsomme, soo scheen het nu wel een wys mans overlegh te zyn, wat althans voorts best en nodigst gedaen en vóór een goede keure genomen wierde, dewyl het sich liet aensien om ons selven tot lanttogten te moeten prepareren, soo men daer alomme gedaen werck en dien loosen Troena Jaja uyt de wech wilde hebben, want de schrick der Javanen, schoon voor de Maduresen wel vry vermindert, egter voor de Maccassaren noch soo groot was, dat men met de bloote uaam van een Maccassar wel 100 mannen souw verjagen en in welken Maccassaarsen uytgeweken hoop tot noch geen geloof noch vertrouwen tot ons te brengen was en waer omtrent de sieckte van den capteyn der Maleyers ('tgunt hem selfs enough quam te spyten) oock al eenige verachteringe gegeven hadde:

ondertusschen was men verheugt haer Ed^s genoeg over 't gepasseerde in die expeditie te hebben vernomen en soude verders by ider niet werden nagelaten, als eerlycq mannen Comp^s besten ten uyttersten te betragten;

de eysch voor den treyn stont ten naesten te volgen, ondertusschen, dat men goede partye speck, hart broot, arracq, lont, papier en schryftuygh ten eersten en meest soude benodigen;

29 d^e. Heden middagh verschynt hier van Bantam een Engels jacht, genaemt den Tiriplikaan, eenlyck om sich alhier met licentie van haer Ed^s door onse ingesetenen wat te laten repareeren, dewyl daertoe present de troubelen der Bantammers gints wat ongelegentheyt schynen te geven;

's Avonts vertrecken uyt dese rheede naer de cust Cormandel de schepen, 't Wapen van Zirckzee en Muyderbergh, medenemende een dubbele missive van

haer Ed^e aen d'E. heer gouverneur, Jacques Caulier, en raat tot Palliacatte, van dato deser, ende bezyden dien oock een cleyn dubbel briefje aen den resident, Abram Lefeber, en raat tot Wingurla om over den Golcondasen lantwech op 't spoedigste derwaerts te werden voort geschickt, beyde behelsende alsulcke advertentien en ordres, als het afgaende briefbouck komt uyt te wysen: ende bestaende wyders de inladinge der voormelte 2 bodems voor Cormandel uytte onder gespecificeerde contanten, coopmanschappen, provisien etc., als:

in 't schip, 't Wapen van Zirkzee:

1400	kisten of 175000 R Japans staaf koper;	
40005	R thin en 48800 R spialtuler;	
6025	• giroffel nagelen, 989 R vermilioen;	
15	stucx diverse lakenen, 5 cassen met papier en schuyftangh;	
1952	R quicksilver, 5002 R benjuyn Baros;	
2	smit's aambeelden, 6 dommekragten, 1 vat met trommels;	
15	leggers Spaanse wyn, 2 leggers France wyn;	
2 $\frac{1}{2}$	» Hollantse azyn, 8 halfamen olyven oly;	
5	vaten boter, 4 vaten vleesch en 1 halfaam wyntint;	
56	cattys Chinese thee;	
1	kist en 2 doosen met medicamenten;	
1	• met divers gout;	
16	kisjens met Suratse silvere ropien, item	
40000	R Bima's sappanhoust...	} alle tot onderlaagh deses bodems voor 't Patria en derhalven hier ongetaxeert;
45790	cattys peper.....	
244800	R salpeter.....	
	samen monteerende.....	f 289189:1:15,

in 't jacht, Muyerberg:

600	kisten ofte 75000 R Japans staaf koper;	
20050	R thin, 24400 R spialtuler en 1 kisje met divers gout;	
9	kisjens met Suratse silvere ropien;	
7	sware en 6 kleene anckers, 20 trossen, 10 vaten teer	} ongetaxeert;
20	lantarns en ligters, 20 nacht glazen, 12 compassen	
10	copere, 10 blicke lampen, 200 zeylnaelden	
8	diverse cabeltouwen, 10 balen zeyldoucq.....	
6	huyden pompleer, 6 ketels, etc.....	
samen tot.....	f 131626:15:15.	

30 *d^e*. Heden zynde den dagh van Batavia's veroveringe en een reex van 58 jaaren, dat het Godt de Hecere gclieft heeft den staat van de Comp^e in dit ryck van Jaccatra vast te maeken ende tot desen huydigen dagh toe met zyuen zegen te becroonen, soo heeft men sulcx in de ordinary predication des voor en naermiddags

ook yverlyck gedachtigh geweest, ende daer benevens oock insgelycx op de ordre der hooge regeeringe een dancksegginge gedaen over de bevochten victorie door den E. heer admirael, Cornelis Speelman, op Java's Oostkust tot Surabaya, 't verjagen van den rebelligen Maduresen Prince, Teroena Jaja, en 't vermeesteren en recupereren dier oude en voorname plaatse voor den rechten heer, den Keyser van Mattaram ingevolge van de blyde tydinge, op eergister avont met den borger, Pieter van der Burgh, van daer aengebragt en hiervoor by de ontfange missive van daer aengebaelt.

Des namiddags naer de predicatie zyn oock naer jaerlycx gewoonte in de ordinary vergader zaal door haer Ed^e bevestigd, de gecontinueerde en opnieuw verkoren heeren schepenen deser stede, volgens de resolutie daarvan op gisteren genomen en daerby de nominatie oock in 't breede staet uytgedruckt, wesende dan de present geëligeerde, als volgt:

d'E. heer, Cornelis Speelman, als president, hoewel althans absent by continuatie;

» Abraham Struys, vice precis.	} mede by continuatie;
» Laurens Pit de Jonge.....	
» Govert Cracouw.....	
» Jacob van der Meersche.....	
» Cornelis Berenbergh en.....	

» d'E. Jurrian Schults, alleen nieuw verkooren;

welcke alle na den afgelegden eedt van purge op de voorgaende eedt weder zyn aengenomen except den E. Jurrian Schults, die na gewoonte den nieuwen eedt daertoe staende heeft gedaen.

's Avonts even naer 't ordinary gebeth omtrent de clocq 7 uyren werden de lampetten op de puncten en bolwercken rontom 't casteel en de stadt aengestoken en daerop oock 46 canon schooten gedaen, als te weten: 4 van ider punct des casteels, 5 van de stadts punt Amsterdam, 5 van de punct Gelderland, 5 van de punct Hollandia, 5 van de punct Zeelandia, 5 van de punct Greuningen ende oock 5 van de buyten fortresse Jaccatra, 't welcq geschiet is, soo tot geheugnisse en teeken van vreugde over de wenschelyck veroveringe deser stadt, alsmede over en ter zaeke van de voorname victorie (als vooren gesegt) door den E. heer admirael, Speelman, op ende jegens den rebelligen Madurees, Troena Jaja, tot Sourabaya op Java's Oostkust den 13^{en} descr bevochten.

Dese maent zyn van verscheide quartieren hier ten handel aengecomen
 een getal van 105 stucx verscheide groot en cleene vaertuygen,
 samen bemant met 1004 coppen, als namentlyck:

15 vaertuygen van Cheribon met 55 mannen, 8¹/₈ lasten rys, 178 potten oly, 35 picols Javaanse toebacq, 270 canassers suyker, 300 stucx oude clappussen, 2 picols schilpatshoorn, 2⁵/₈ lasten swarte boontjes, 1000 bossen zuyker, 11500 stucx arracx pullekens, 10 corgies fyne matten, 300 stucx potten en paunen, 25 stucx buffels huyden en 10 stucx zool leer:
 15 stucx vaertuygen, die transportere.

13 stux vaertuygen, per transport.

7 vaertuygen van Packalongen met 28 mannen, 6 lasten rys, 5900 stux oude clappus, 82 potten oly, 150 stux potten en pannen, 50 stux hoenders;

10 van Palembangh met 100 mannen, 200 stux cadjangs, 100 bossen rottangs, 16 picols harpuys, 10000 stux oude pinangh en 5270 picols en 50 cattys peper;

1 » Manilha met 40 mannen, 20 picols gedroogt herte vlees, 8 picols Manillase toebacq, 20 corgies leer, 10 lasten zout, 2 picols tontel, 157 picols en 22 cattys peper en 1200 stux porceleyne kommen;

5 » Japara met 17 mannen, 500 rd^s contant, 56 potten oly, 500 stux oude clappus, 35 swalpen, 35 balcken, 500 stux kist plancken, 500 bossen tamarinda en 200 stux houte musquets laden;

4 » Carwangh met 16 mannen, $5\frac{1}{4}$ lasten rys en 12 picols Javaanse toebacq;

10 » Grissee met 40 mannen, 19 lasten rys, 190 potten oly, 2 picols blauwe verwe, 500 stux oude clappus, 54000 bossen zuyker en 50 picols zeekroos;

1 » Samarangh met 4 mannen, 500 stux kist plancken en 18 potten oly;

5 » Tangerang met 12 mannen en 50 stux hoenders;

6 » Chiassem met 22 mannen, 600 bossen zuyker, 3 herte beesten, 1 picol gedroogt buffels vleesch, 150 stux kist plancken, 1 last rys, 250 stux balcken, 500 stux dammers, 150 bossen pady en 200 stux hoenders;

8 » Bantam met 32 mannen, 40000 stux oude pinangh, 4000 stux potten en pannen, 1000 stux oude clappus, 950 potten met calcq, 500 bossen rottangs, 25 picols zeekroos en 40 picols gedroogde gemher;

1 » Japan met 60 mannen, 600 balien met zacky, soya en castanien, 54 kisten met teeketels, 946 kisten Japaens staaf koper, 600 bossen souwaas vis, 2100 stroyen gesorteerde porceleynen en 20 kisten met laxa;

13 » Tegaal met 50 mannen, $13\frac{3}{8}$ lasten rys, 4600 bossen zuyker, 1700 bossen tamarinda, 2500 stux oude clappus, $2\frac{1}{2}$ lasten zout, 250 bossen pady, 6 potten oly en 500 stux hoenders;

2 » Sombar met 8 mannen, $2\frac{1}{2}$ lasten rys en 1 last zout;

1 » Batangh met 4 mannen, 4 lasten rys en 1000 stux oude clappus;

1 » Amboina met 12 mannen, 35 stux slaven en slavinnen en 1 picol schilpatshoorn;

1 » Pamanoean met 4 mannen en 100 stux kist plancken;

1 » Sourabaya met 4 mannen, $1\frac{1}{2}$ last rys, 5000 bossen zuyker, 15 potten olye en 6 picols zappanhout;

1 » Barbos met 4 mannen en 4500 bosseu zuyker;

91 stux vaertuygen, die transportere.

91 stucx vaertuygen, per transport.

- 4 vaertuygen van Cherita met 24 mannen en 9000 stucx oude clappussen;
- 2 van Malacca met 39 mannen, 15 picols wax, $2\frac{1}{2}$ last tarwe, 4000 Manocken toebacq en 12 canassers zuyker;
- 3 » Padangh met 41 mannen, 166 picols benjuyn, 76 corgies fyne matten en 100 bossen rottangh;
- 1 » Maccauw met 60 mannen, 37 bossen met copere beckens, 2 cassen goudtraat, 3667 stucx ysere pannen, 127 cassen lanquas wortel, 229 packjens alluyn, 15 packjens anys, 20 sacken zuyker, 9 canassers radix China, 14 canassers thee, 1 kas porceleynen, 2 balies met theecopjes, 1000 porceleynen commetjens, 20 bossen porceleyne kommen, 2 cassen met porceleyne poppegoet, 380 stucx groote quitasollen, 390 cleene d^{es}, 11 packen en 5 sacken met thee backjes, 1 kist met verlackte doosen, 20 canassers met laxa, 36 kassen met longan fruyten, 9 paren papiere schutsels, 125 potten diverse confituyren, 351 stucx ledige verglaasde potten, 3 vaten met Portugaalse wyn en 1182 picols spialter;
- 2 » Chincheeuw met 350 koppen, 43740 stucx groot en cleene ysere pannen, 313 balys gedroogde gember, 164010 stucx gesorteerde porceleynen, 229 canassers en kassen met porceleynen, 38 halys atchiaar, 46 balys en canassers met laxa, 240 stucx quitasollen, 30 cassen goudtraat, 45 canassers met thee, 8 canassers met Chinese bloemen, 139 canassers Chinees offer papier, 2 canassers met Chinese vierwercken, 1 baal zeyldouck, 3 bossen zeylgaren, 2 balien met Chinese lantarns, 14 balien met Chinese medicynen, 1 canasser met Chinese schoenen, 11 balys met meel, 7 canassers radix China, 40 canassers confyte gember, 30 picols alluyn, 12 canassers met thee backjes, 10 canassers zuyker, 1 kist met thee flesjens, 2 cassen met indigo, 3 cassen met verlackte comptoiren en bandeesen ende 22 cassen met Chinese toebacq;

t'samen 103 stucx vaertuygen, dewelcke te samen generalyck hier hebben ter merct gebragt, de naer genoemde goederen:

58 $\frac{3}{4}$ lasten rys;	4450 stucx potten en pannen:
20100 stucx oude clappussen;	25 » buffels huyden;
30000 » » pinangh;	10 » zoolleer;
545 potten oly;	800 » hoenders;
47 zacken met Javaanse toebacq;	200 » cadjangs;
315 canassers zuyker;	500 bossen rottangh;
3 picols schilpatshoorn;	16 picols harpuys;
47700 bossen zuyker;	5427 » en 72 cattys peper;
2 $\frac{5}{8}$ lasten swarte boontjes;	20 » gedroogt herte vlees;
86 corgies fyne matten;	20 corgies Manilhas leer;
11500 stucx arracq pullekens;	8 picols Manilhas toeback;

11	lasten zout;	2554	canassers en kassen met gesorteerde porceleynen;
2	picols tontel;	38	balien Chinese aatchiaar;
55	stucx swalpen;	66	• met laxa;
265	• balcken;	15	packen anys;
850	• plancken;	57	bossen met copere beekens;
2200	bossen tamarinda;	1	baal Chinees zeyldouck;
200	stucx musquets laden;	3	bossen zeylgaaren;
500	rd ^s contant;	2	• met Chinese lantarns;
166	picols benjuyn;	14	balen met Chinese medicynen;
35	stucx slaven en slavinnen;	1	canassers met d ^o . schoenen;
40	picols gedroogde gember;	28	• • thee backjens;
750	potten met calcq;	22	• • Chinese toebacq;
400	bossen pady;	16	• radix China;
500	stucx dammers;	40	balien geconfyte gember;
1	picol gedroogt buffels vleesch;	551	stucx ledige verglaasde potten;
5	stucx herte beesten;	181	cassen en packen met longan fruyten;
2	picols blauwe verwe;	9	paren papiere schutsels;
75	• zeekroos;	279	picols alluyn;
6	• sappanhout;	11	balien met meel;
15	picols was;	600	bossen songuwats visch;
5 ¹ / ₂	lasten tarwe;	946	kisten Japans staaf koper;
4000	Manocken toebacq;	600	balien met soya, zacky, castainen etc.;
47407	stucx gesort ^{de} ysere pannen;	5	vaten Portugaelse wyn;
313	balien gedroogde Chin. gember;	1	kist met thee flessen;
165010	stucx diversche gesorteerde porceleynen;	54	kisten met theeketels;
1010	• diverse groote en cleene quitasollen;	2	kassen met indigo;
32	cassen met goudtraat;	127	packen met lanquas wortel;
59	canassers thee;	6	kassen met verlackte comptoiren en bandeesen en
8	• met Chin. bloemen;	1182	picols spialuter.
150	• • offer papier;		
2	• • Chin. vuurwerk;		

Daer tegens van hier wederomme zyn vertrocken na diversche quartieren 78 groot en cleene vaertuygen, als namentlyck:

12 vaertuygen naer Cheribon met 180 rd^s aen amphioen, 15 rd^s aen massoy, 42 rd^s aen porceleynen, 75 rd^s aen ysere pannen, 562 rd^s aen cleeden, 21 rd^s aen out yser, 50 rd^s aen goudtraat en 15 rd^s aen out koper;

10 naer Grisse met 131 rd^s aen porceleynen, 48 rd^s aen out yser, 15 rd^s aen massoy, 270 rd^s aen amphioen, 710 rd^s aen cleeden, 25 rd^s benjuyn, 200 rd^s aen contanten en 72 rd^s aen alluyn;

22 stucx vaertuygen, die transportere.

22 stucx vaertuygen, per transport.

7 vaertuygen naer Tegaal met 20 rd^s aen contanten, 90 rd^s aen cleeden, 165 rd^s aen amphioen en 16 rd^s aen porceleynen;

5 naer Bantam met 100 rd^s aen verlackte Chin. kisten, 100 rd^s aen cust corael, 240 rd^s aen lancquas, 1300 rd^s aen cooper en 25 rd^s aen arracq;

1 » Samarangh met 66 rd^s aen porceleynen en 100 rd^s aen goudtraat;

1 » Malacca met 70 rd^s aen zuykeren, 1215 rd^s aen cl. en 1800 rd^s aen koper;

5 » Packalongan met 156 rd^s aen cleeden;

5 » Chiassem met 150 rd^s aen cleeden en 9 rd^s aen out yser;

5 » Sombar met 80 rd^s aen cleeden en 56 rd^s aen ysere pannen;

1 » Chillibar met 50 rd^s aen slaven;

1 » Tanara met 15 rd^s aen contanten;

2 » Carwangh met 10 rd^s aen cleeden;

4 » de cust van China met 1180 rd^s aen sappanhout, 40800 rd^s aen peper, 4140 rd^s aen loot, 2502 rd^s aen sandelhout, 112 rd^s aen poetsiock, 80 rd^s aen zeekroos, 50 rd^s aen wierooock, 25 rd^s aen draakenbloet, 415 rd^s aen oude pienangh, 112 rd^s aen bintrottangh, 70 rd^s aen rassemala, 140 rd^s aen cleeden, 300 rd^s aen giroffel nagelen en 560 rd^s aen caliatours hout;

3 » Aatchin met 2115 $\frac{1}{2}$ rd^s aen porceleynen, 54 rd^s aen matten, 80 rd^s aen copere bekkens 78 $\frac{5}{8}$ rd^s aen ysere pannen, 10 rd^s aen Chinese bloemen, 50 rd^s aen gommelacq, 249 rd^s aen out yser, 420 rd^s aen spialter, 30 rd^s aen radix China, 150 rd^s aen goudtraat en 56 rd^s aen arracq;

1 » de cust van Java met 2925 rd^s aen cleeden;

1 » Padangh met 25 rd^s aen contanten;

1 » Quinam met 960 rd^s aen spianter, 856 rd^s aen zuykeren, 8050 rd^s aen cleeden, 800 rd^s aen wax, 175 rd^s aen leer, 120 rd^s aen herte vellen, 60 rd^s aen cintocq, 75 rd^s aen cattone gaaren, 80 rd^s aen medicynen, 18 $\frac{3}{4}$ rd^s aen buffels huyden, 17 rd^s aen bast van boomen, 80 rd^s aen sappanhout, 46 rd^s aen bast van pienangh, 26 rd^s aen matten en 12 rd^s aen visch blasen;

6 » Palembangh met 2640 rd^s aen contanten, 920 rd^s aen copere bekkens, 127 rd^s aen ysere pannen, 150 rd^s aen cl., 240 rd^s aen cust corael, 1680 rd^s aen koper, 70 rd^s aen porcel. en 500 rd^s aen spialter;

1 » Maccauw met 140 rd^s aen sappanhout, 96 rd^s aen zout, 10 rd^s aen pienangh, 90 rd^s aen rottangh en 8676 rd^s aen peper;

1 » Chinchew met 7200 rd^s aen peper, 1800 rd^s aen loot, 50 rd^s aen zeekroos, 24 rd^s aen zandelhout en 4 rd^s aen sappanhout;

3 » Japara met 50 rd^s aen cleeden, 25 rd^s aen benjwijn, 18 rd^s aen ysere pannen en 7 $\frac{1}{2}$ rd^s aen amphioen;

1 » Pamanoean met 30 rd^s aen cleeden;

75 stucx vaertuygen, die transportere.

7½ stucx vaertuygen, per transport.

2 vaertuygen naer Sourabaya met 22½ rd^s aen amphioen en 6 rd^s aen benjuyn;

1 naer Barbos met 60 rd^s aen cleeden en 12 rd^s aen ysere pannen;

t'samen 78 stucx groot en cleene vaertuygen, t'samen dewelcke van hier in 't generael bebben afgevoert:

2440 $\frac{1}{2}$	rycxdaelders aen porceleynen;	25	rycxdaelders aen drackenbloet;
14058	„ „ cleeden;	425	„ „ oude pienangh;
2900	„ „ contanten;	202	„ „ rottaugh;
546 $\frac{5}{8}$	„ „ ysere pannen;	70	„ „ rassimala;
847 $\frac{1}{2}$	„ „ amphioen;	300	„ „ giroffel nagelen;
56676	„ „ peper;	560	„ „ caliatours hout;
1404	„ „ sappanhout;	800	„ „ wax;
1680	„ „ spiaulter;	175	„ „ leer;
2526	„ „ sandelhout;	120	„ „ herte vellen;
4780	„ „ coper;	60	„ „ sintocq;
300	„ „ goutdraat;	75	„ „ cattoene garen;
56	„ „ benjuyn;	80	„ „ medicynen;
540	„ „ cust corael;	18 $\frac{3}{4}$	„ „ buffels huyden;
5940	„ „ loot;	17	„ „ bast van hoornen;
30	„ „ massoy;	46	„ „ „ „ pienang;
61	„ „ arracq;	12	„ „ visch blaasen;
926	„ „ zuykeren;	100	„ „ verlackte Chinese kisten;
1000	„ „ coperebeckens;		
80	„ „ matten;	240	„ „ lancquas;
150	„ „ zeekroos.	10	„ „ Chinese bloemen.
527	„ „ out yser;	50	„ „ gommelack;
15	„ „ out coper;	50	„ „ radix China;
72	„ „ alluyn;	96	„ „ zout en
112	„ „ poetsiock.	50	„ „ slaven;
50	„ „ wieroock;		samen 100459 $\frac{3}{8}$ rycxdaelders.

En behalve welcke noch 5 andere vaertuygen ledigh en eenlyck met een passe naer elders zyn vertrocken.

Volgens d'opgevinge der doot gravers zyn dese afgeweken maent hier ter stede overleden en ter aerden gebragt:

52 Comp^s dienaeren;

3 borgers;

13 Duytze kinderen;

9 swarte mans persoonen;

7 „ vrouwen;

19 „ kinderen en

6 stucx slaven en slavinnen;

t'samen..... 109 overledene.

Waer tegen wederomme in de Christen kercken alhier zyn gedoopt gewerden :

14 Nederlantsche kinderen ;

55 inlandze kinderen der Portugeeze gemeente ;

5   "   "   "   Maleytze gemeente ;

t'samen . . . . . 52 gedoopte.

Soo zyn oock insgelycx voor de Chistelycke gemeente in gemelte kercken getrouwt :

5 Comp^s dienaaren ;

1 borger en

12 Mardykker inlanders ;

t'samen . . . . . 18 paar getrouwt.

By den achtbaren raat van justitie deses casteels zyn op 15 deser publycquelyck geëxecuteert, de navolgende delinquanten :

Thys Jansen van Eyderstede, mattruos op 't schip, ... , over dat een ander, die stont en dronck verradelings averegts, sonder reden in 't aengesigt gequest heeft, van den scherpreghter met een mes een snee in 't aengesicht te ontfangen en voor drie jaaren in de kettingh gekloncken :

Jacob Bastiaensen, van Rotterdam, quartiermeester op de chianpan, Hoorn, over dat eenige goederen der soldaten door hem aen lant gebragt, getragt heeft te verduysteren en 4 dagen daer na in de boeyen gesloten sittende hem heeft willen verhangen, met een gordels om den hals aen de kaack te staen en voor vier jaaren in de kettingh gekloncken te werden ;

Jan Willemsen van Schermerhoorn, mattruos op de chianpan, Slooterdyck, ovor kistbraack en dieverye, gegeesselt en voor ses maenden in de kettingh gekloncken te werden ;

Jacob Janszen, van Hamburgh en Claas Janszen, van Noortwyecq, mattruosen, over straat schenderye en geweld op de stadts eingel, 's avonts ten 10 uyren begaen, gegeesselt en beyde voor een jaer in de ketting gekloncken te werden ;

Jacob Janszen, van Amsterdam, mattruos op Saxenburgh, over dat sich eerst zyn schip heeft laten ontvaren, daer na met een Chinees na Japara en Rimbangh en van daer met een Portugees naer Bantam sich begeven, aldaer 4 maenden verbleven en op de Moorseyse wyse hem laten scheeren heeft, gegeesselt en voor 6 jaaren in de kettingh gekloncken te werden ;

Abraham, van Malabaar, slaaf van juffrouw, Canw, en Ontongh, van Maccassar, slaaf van een Chinees, over dat Abram een partye goederen gestolen en Ontongh deselve geburgen heeft, beyde gegeesselt en Abraham daerenboven gebrantmerckt en beyde in de kettingh gekloncken, om daer in Abraham 2 en Ontongh een jaer by haer lyfeygenaers te dienen :

Albert Cornelisen Rotgans, van Amsterdam, gelargeert kettinghboef, over dat voor de tweedemaal valsche briefjes geschreven en getekent heeft, gegeesselt, gebrantmerckt, dry uyren met een brief op de borst (daer op falsarus geschreven

staet) aen de kaack te staen en voor ses jaaren naer Rossingeyn in de kettingh gebannen;

Abraham Egbertsen, van Haerlem, mattruus, over dat een der voorsz. valsche briefjes aen den E. heer, Pieter van Hoorn, gepresenteert goede maenden daer op versogt en verkregen heeft aen de kaack te staen, 2 dagen in de juffrouw te sitten en een jaer in de kettingh gebannen.

By den E. lantdrost, Vincent van Moock, en gecommiteerde heeren schepenen, zyn dese maent gevisiteert de naergevolgende verongeluckte personen:

op 6 deser, Sampoema van Bima, slave van Babbalayan, die door een amock speelder buyten de poort Uytregt was vermoort;

• 12 • Pieter van Batavia, zoon van Anthony Perera, Mardycker, die buyten de R. poort was verdroncken.

By den E. fiscael, Pieter Pauw, en zyne suppoosten zyn in de voorleden maent uyt het jacht, de Flaman, comende van Cornandel aengehaelt en in dese maent by die van den raet van justitie voor geconfisqueert verclaert de navolgende diversche particuliere goederen en cleenigheden, als:

een packje gemerckt T. v. R. n°. 1 daerin:

15 stucx Salempourissen;

een packje gemerckt als boven n°. 2 met:

15 stucx gekepert lywaet;

een packje als vooren n°. 3:

15 stucx moerissen;

een packje als vooren n°. 4:

4 corgies blauwe Salempouris;

een packje gemerckt als boven n°. 5 met: .

30 stucx Betthilesen;

een packje gemerckt n°. 5 met:

4 corgies blauwe Salempourisen;

een packje gemerckt n°. 6 met:

3 corgies blauwe Salempourisen;

19 stucx groote combaersen;

een packje gemerckt n°. 13 met:

4 $\frac{1}{2}$ corgies tapesarassen;

een packje gemerckt n°. 16 met:

94 stucx sapesarassen;

een packje gemerckt n°. 17 met:

4 $\frac{1}{2}$ stucx tapesarassen;

een packje gemerckt n°. 18 met:

4 $\frac{1}{2}$ corgies tapesarassen;

een packje gemerckt n°. 19 met:

5 corgies tapesarassen;

een packje gemerckt n°. 20 met:

5 corgies tapesarassen;

een packje gemerckt 23 met:

4 corgies committers;

een packje gemerckt A. A. v. D. met:

27 stucx grove cambayen;

een packje gemerckt A. A. v. D. met:

88 stucx grove cambayen;

een slegte scheepskiste met:

10 stucx tapesarassen;

twee packjes gemerckt B. D. met:

81 stucx Javaanse sarassen;

een packje gemerckt R. J. J. met:

1	corgie	groote	en..	} Javaanse sarassen.
1	•	cleene.....		

In Batavias ommelanden en andere Comp' jurisdictie zyn althans bevonden te remoreeren een aental van 4489 Javanen, alle manspersoonen bescheyden in ordre, als volgt:

	785	by de schans	Jaccatra;
	572	aan de rivier	Crocot;
	569	buyten de poort	Uytrecht;
	985	• • •	Diest en
	1778	by diversche	particuliere ingelanden;
t'samen.....	4489	Javanen.	

Juny Anno 1677.

Primo Juny. Niet bysonders voorgevallen.

2 d°. 's Morgens senden haer Ed^e door adresse van den sabandaer, Ockersen, naer Bantam om van daer met d'Engelse vrunden naer Tayoan voort te gaen een cleyn briefje aen onse arine gevangenen op Formosa tot antwoord van 't gene op 25 Maert verleden van hun hebben becomen, en tot geleyde van een sustens in haeren noot van 500 contante rd^s uyt Comp^s cassa. nevens eenige versogte medicamenten, gelyck nader by gemelte schryven in 't afgaende briefboucq dato deser, item de resolutie op gisteren daer over genomen kan werden gelesen, terwylen dat verscheyde particuliere vrunden en oude bekenden dese bedroefde gevangenen mede noch al vry wat, nevens desen hebben gesecondeert.

's Avonts wert door haer Ed^e met borger vaertuygh afgestiert een missive aen d'E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zyn E. raat op Javas Oostkust, zynde kortelyck van advertentie en substantie, als volgt:

dat by 'tontfangen schryven per den borger, Pieter van der Burgh, met groote aengenaemheyt de komst der schepen, Pynaker en Hanibal, en insonderheyt het geweldigh verdryven van den rebel Troena Jaja uyt de groote stadt Sourabaya zy vernomen, en waer over zyn E. dan door haer Ed^e veel geluck toegewenst, wyders nu vermogens een kort en gewenscht eynde verhoopt wert, werdende al de proceduren omtrent gemelte Troena Jaja gehouden, item het stellen van 5000 rd^s op zyn lyf en de notificatie van die aeu den Sousouhounangh en zyne 4 soons, als voorsichtigh volkomen wel en ten rechten geoordeelt, en de weynigh gevalle buyt (al wasse vry grooter geweest) de soldatesque wel gegunt;

dat de abstractie en wreveligheyt der Maccassaren in dese tyt zeer te onpas komt, maer haer Ed^e becommeringe wegens Troena Jaja etc., egter noch zeer zy gedeclineert uyt de erlangde rapporten, dat de Javanen nu weder wat meer hart begonden te krygen en die van Samarangh, Damack en Codoes etc., de Maduresen alle verdreven hadden, en waerom oock de swaerigheyt niet groot schynt om voor ons een dagh reysens, of wat meer lantwaert in te trecken, te weten: soo 'tginder noch geacht wiert om een spoedigh eynde te bevegten anders niet;

dat nu na de schepen, Pynacker en 't Huys te Cleef, met de nader advysen

wert verlangt om met eenen de verwagte eysch te voldoen, daertoe het aen 't versogte hart broot, speck, lont, noch arrack niet en sal gebreken;

dat haer Ed^s gedachten nu loopen, of men het veroverde canon tot Sourabaya niet wel ongeëyst aen den Sousouhounangh of zynen Japaersen gouverneur behoorde aen te presenteren en oock denselven ouden Vorst vooreerst in dese tyt om geen gelt meer lastigh te vallen, om alsoo te meer voor de werelt te doen blycken 's Comp^s intentie enckel zy gerigt om dien verlegen Vorst uyt zyn swaerigheyt te redden, doch waerop het besluit finalyck egter tot de nader advisen uytgesteld wert;

dat de Bantammers, behalve de schandelycke begane moort aen d'Engelse agent etc., aen dese kant en in de zee hier omher vry stout beginnen te werden, hoewelse van hun gedoente veel tyts den ignoranten spelen;

dat de borger en brenger deses, Theunis Gerritsen, versogt heeft door d'heer Speelman in zyn handel op Java's Oostkust wat te mogen werde gefavoriseert.

3 d^e. 's Middags arriveert te deser rhee de uyt Banda het schip, Tulpenburgh, met den heer out gouverneur dier provincie, Andries Boogaert, overleverende aen haer Ed^s een largo missive door zyn E. ende den raat des casteels Nassouw aen haer Ed^s alhier geschreven. in dato 11 Juny passado, nevens verscheyde andere ordinary Bandase schrifturen en behalve deselve mede noch een cleen compliment briefje van den nieuwen heer gouverneur, Cornelis Qualbergen, op 11 February aldaer aengelant aen haer Ed^s onder dato voornoemt, by dewelcke dan den noch redelycken welstant in dier provincie hebben vernomen en dat de sieckte en sterfte oock sedert een wyle tyts try was vermindert, sulcx 'er in de jongste 7 maanden maer 44 Comp^s dienaren waren overleden.

Omtrent de Westkant van 't groot eyland Ceram, hadden de uytgesonde Bandase sloepen op de plaetsen. Warnamma, Talforas en Hatometta, met licentie van den Radja en Orangayen na voorgaende becomen kennisse en onderrigt omgekapt en uygeroeyt een getal van ruym 11206 stux, meest vrugtdragende en jonge boomen voor dewelcke deselve regenten ider $\frac{1}{4}$ rd^s uytkoops in cleeden was beloofd niet sonder beduchten, datt'er noch al meer souden werden gevonden, waerna oock verder ondersoeck stont te geschieden, maer op Goram ofte Keffingh, had men niemant konnen aentreffen, die aldaer eenige specerye boomen hadt connen ofte willen aenwysen.

't Noten gewasch was dit jaer wel geslaegt en waarvan den principaalsten oogst egter met de volgende bodems eerst stont herwaerts te komen, soodat alhier nu met het schip, Tulpenburgh, maer zy aengebragt:

197 heele en

2 halve sockels foelie, bestaende in 5544 cattys banda;

19111 cattys banda notenmnsaten, samen monteerende... f 24750 : 14 : 3.

Gelyck sulcx alles en wesmeer de gelegentheyt der provincie van Banda concerneerende by 't aenkoment briefbouck onder dat quartier kan werden nagelesen.

4 d^e. 's Avonts verseylt van hier naer de Westkust van Sumatra het jachtje, Damacq, met een cargasoentje voor die commanderie, bestaende uyt:

30 packen diversche cleeden;

4000 rd^s contant payement:

- 4 leggers Spaanse en 1 legger France wyn;
- 1 legger Hollantse azyn, 4 halfamen olyven oly;
- 4 vaten Hollantse en 4 potten Bengaelse boter;

18000 ₤ staaf yser en 2502 ₤ Claver staal:

1 kist met 1250 stucx proheer scherven;

1 cas met allerhande gereetschap en toestel voor de goutmyne, beloopende samen met 1416⁵/₈ rd^s aen verscheyde inlantse soldaten hun gagie, die ter Westkust dienst doen alhier betaelt / 56927 : 7 : 11.

De missive, hier benevens door haer Ed^s aen d'E. commandeur, Jacob Jorissen Pits, en raat tot Padaugh geschreven, is op dato deser getekent en in sich bevattende soodanige ordres en advertentien, als 't afgaende briefbouck kan uytwysen.

Namiddags zyn by haer Ed^s (op de gedane nominatie van heeren schepenen) volgens ordinary jaerlycx gebruyck tot de borgerlycke collegien deser stede gecontinueert en opnieuw verkoren de volgende personen, als:

tot weesmeesteren:

d'E. heer, Constantyn Ranst, als president by nieuwe electie in plaats van d'heer, Pit;

d'E., Pieter Elmers, vice preses by op tredingh:

- » Daniel Parve, by continuatie;
- » Jan Soury, by nieuwe electie;
- » Nicolaes Muller, by continuatie;
- » Jacob Does..... } by nieuwe electie;
- » Adriaen van Bekum }

tot commissarissen van huwelycxen en cleene saecken:

d'E., Isaacq de Saint Martyn, hoewel absent als president by continuatie:

- » Isaack Soolmans, vice presis by nieuw electie;
- » Francois Tacq, by continuatie;
- » Jan Wynantsen, by continuatie;
- » Wilhem Donlopes, by nieuw electie;

tot boedelmeesters der Chinese en andere vreemde sterfhuyzen:

Sr., Daniel van den Bolcq, preses by continuatie;

- » Jacques de Boulan, by nieuwe electie;

Limsisaey, Chinees by continuatie:

Litsoecko, Chinees by nieuwe electie;

tot buyten regenten van 't vrouwen tughthuys:

capiteyn, Didlof van der Beecq, by continuatie;
Sr., Bartel Claessen, by nieuw electie:

tot regenten van 't Lasarus huys:

doctor, Louys de Keyser }
Sr., Pieter Schippers . . } by continuatie.

Gelyck dit alles nader en in 't breede by 't generale resolutie boucq onder huydigen dato is te sien.

5 d°. In den avont verschynt hier de retour uyt Amboina het schip, Japan, met 2 brieven van d'heer, Anthonio Hurt, en raat aen 't casteel Victoria, dato 6 en 19 Mey deses jaars, nevens verscheyde aenhoorende documenten en schrifturen, ende bezyden dien oock noch een origineel rapport van gemelten heer Hurt aen haer Ed^s, wegens zyn E. gedane visite en verrigten in Ternaten, getekent 28 September 1676, daer by oock is een originele acte van ratificatie des Ternaatsen Coninx Amsterdam, wegens 't gebesoigneerde alhier met zynen gewesen ambassadeur, Majuda, en waer van in 't Battavis daghregister des voorleden jaars 1676, onder dato 7 en 15 January het nodige staat aengehaelt, zynde dese acte van ratificatie nu oock mede by 't originele Ternaatse contractbouck ingebonden en te vinden.

En wert wyders by boven genoemde Ambonse brieven in 't aenkoment briefbouck te lesen den noch goeden toestant in die provincie vermelt, doch dat het nagel gewasch selfs tegens hoope dit jaar zeer slegt was geslaagt en waer door oock met gezeyde schip, Japan, hier niet meer zyn aengebragt, dan:

61440 @ giroffel nagelen, tot ..... f 19893:3.

Uyt Ternaten waren oock eenige nader tydingen in Amboina, hoe de Coning Amsterdam sich selven (na 't vertreck van d'heer Hurt van ginder) weder soo onhebbelyck en tirannicq hadt aengesteld, dat zyn meeste vrunden en grooten hun leven onder Comp^s bescherminge in 't casteel Orangie waren komen salveeren en waer door hy eyndelyck, soo verre in desperatie was geraekt, dat hy uyt eygen beweginge en met toestemminge der Bobatos van zyn croon en ryck soude hebben gedesisteert, doch van alle 't welcke uyt de verwagte advisen van d'heer gouverneur, Padbrugge, en raat de regte geschapentheynt nader verhoopen te vernemen, d'wyl gemelte E., Padbrugge, na gehoude conferentie met d'heer, Hurt, op 16 Maart per 't jacht, de Sampson, uyt Amboina na zyn gedesigneert gouvernement voort gestevent ware.

6 d°. Heden, zynde Pinxterdag, soo werden des namiddaghs naer de predicatie de op eergisteren nieuw verkoren en gecontinueerde stadts collegianten hier vooren genoemd in de groote raatkamer door haer Ed^s bevestigd en de afgaende voor hunne diensten bedanckt, wesende de weesmeesters en boedelmeesters de oude op haer voorigen eedt gecontinueert en de nieuwe op een nieuwen eedt bevestigd.

De commissarissen van cleene en huylwelycxen saeken, hebben eerst den eedt

van purge gedaen, zynde deselve als die van schepenen; daernaer zyn de gecontinueerde op haren voorigen eedt weder aengeuomen en de nieuwe deden den eedt, zynde eerst die van schepenen en daarna die van commissarissen van huwelycxen zaaken, doch onder een begrepen; doch de buyten regenten van 't tuchthuys en 't Lasarus huys hebben naer gewoonte geen eedt gedaen.

7 d°. Niet bysonders voorgevallen.

8 d°. Namiddaghs verschynt hier van Java's Oostkust over Rimbangh terugge de fluyt, de Pynacker, met een missive van den heer admiraal, Cornelis Speelman, en zyn E. raat uyt Sourabaya aen haer Eds, de dato 27 May en van volgende tenenr en advis:

na 't afgaen van 't vorigh schryven van 25 May, was daer met een groote statie en 200 mannen van wapenen by zyn E. verscheenen den Javaansen Loura Souta Mangala, welck volck hy uyt het district van Zedayoe hadt niedegebracht en verclaert boven deselve, maer 2 à 300 mannen tot bewaringe dier landen, waertoe zy nu wat beter als te vooren gemoet scheenen had connen laten, dewyl de Maccassaren en Malleyers alleen uyt die lantstreek van Zedayoe bevorens over de 1700 zielen hadden vervoert;

soo was oock kort daerop van Madura terugh gekomen den gewesene stedehouder van Arosbaya, Marta Patty, en onderwylen met die man nader derwaerts gecommiteert den coopman, Couper, en luytenant van 't prauwenhuys, nevens een comp^e millitairen om te sien of men de luyden aldaer konde teregt brengen, sonder de wapenen te gebruyken en in welck geval daer met zeer veel tot expeditie van saaken souw wesen gevordert;

ende dewyle de lantregenteu van Sourabaya noch al bleven trayneren voor den admiraal te comparereren, soo hadt men den Japaarsen vice gouverneur, Wangsa Prana, en boven genoemde Souta Mangala etc., met de Sedayoesen en noch 200 Grisseese Javanen gelicentieert een ronde door 't gantse lant van Sourabaya te doen en de onwillige regenten by attrappeeringe op te brengen, gelyck mede de wyven en omslagh van Troena Jaja, die gesegt wierden in seker dorp Bittera sich te onthouden te achterhalen, hoewel men (immers van 't laeste) van die Javaense balavieren(?) weynich succes en deselve dagelycx terugge verwachte, maer voornemens was deselve alsdan tot adsistentie van die van Cadiry op haer versouck te gebruyken versterckt met een troep van 50 à 60 onser Amboineesen en 10 à 12 vrywillige Europeanen, onder welck support de Javaanse hoolden verclaert hadden, liever te sullen sterven, als niet te vechten, terwylen men na gemelte Cadiry al eenige loopers voor af hadt gesonden om na de gelegentheyte van zaaken gints te vernemen en soo mede na Calianjer en Godongbata om den tostant der Maccassaren te ontdekken;

met dese fluyt, de Pynacker, (over Rimbangh gaende) om aldaer eenige houtwercken in te nemen, wiert oock gesonden een nieuwen eysch van verscheyde nootwendigheden voor den trayn, welckers voldoeninge ernstigh versogt wert;

de gequetste luytenant, Tielman, die aen haer Eds gerecommandeert wert, nevens den siecken coopman, Leeuwenson, en noch 50 andere impotenten quamen

by desen over, behalve welke 'er noch ruym 40 met het Huys te Cleef stonden te volgen en dan noch wel 150 swacke kerels gins over te blyven domineerende de bloetloop onder 't volck vry hart, sonder dat men wist waer door, dewyl 'taen goet eeten noch water niet en haperde en stont per voornoemde Huys te Cleef een nader perfecte staat van de presente macht aldaer te volgen;

en dewyl de Pynacker, als in 't voorenstaende schryven van d'heer, Speelman, genotteert oock Rimbangh heeft aengedaen, soo is ons van daer bezyden:

95 stucx gesorteerde swalpen;
 250 „ „ huys balcken en
 118 „ kniehouten, ter somma van..... f 1254.

Mede noch geworden een cleen advisie van den adsistent, Jacob Binnendyck, aldaer present, de dato 4 deser, meldende:

dat 'tjacht, de Hannibal, met 41 mattroosen van de fluyt, Cattenburgh, en partye houtwercken op 29 May andermael na Sourabaya geschickt, en als nu op d'ordre van d'heer, Speelman, soo haest doenlyck liet bovenstaende hout in dese fluyt, Pynacker, voor Batavia afgescheept was. Met de bevochte victorie van d'heer, Speelman, tegens Troena Jaja was de vreese onder de ingesetenen daer alomme voor de vernielende Maduresen seer verdooft ende hoope, dat'er dagelycx goede partye der geeyste houtwercken souden afgebragt werden, waertoe deselve oock na vermogen wierden geanimeert en de procura behertigt, terwyl 'er tot Lassam al goede partye moerbalcken, cromhouten, knie en huys balcken tot afhaal gereet lagen en de inwoonders, soo aldaer als tot Javana en Rimbangh (van de Maduresen waerlyck t'eenemaal geruineert) zeer veel gerust waren hun wederom onder den Sousoubounangh te mogen begeven.

Wyders is heden in Rade van India verstaen al de dry bodems dese jaare na Japan gedestineert over Malacca na de custen van India te laten voortgaen, en 'tafgaende opperhoofd tegens de ordinary tyt met een aparten bodem van poelo Timaon te laten herwaerts overhalen.

Jegens den avont is oock statelyck begraven den ouden capteyn, Jan van Aaldorp, zyn post alhier gehadt hebbende aen de Diestpoort.

9 d°. Laat in den namiddagh komt hier van Japara terugge de fluyt, Cattenburgh, beladen met:

148 coyangs grof zout van 6072 @ ider;
 100 korven of 155 picols swarte zuyker en
 300 stucx roey riemen, ter somme van..... f 3168.

En daer nevens ons is geworden een briel van den coopman, Everard van der Schuyr, en raat aldaer, de dato 4 deser maent en volgende relaas met de gewenschte tydinge van de bevochte victorie door d'heer Speelman tegen Troena Jaja op Sourabaya den 25ten May enpassant door den borger, Pieter van der Burgh, aldaer verstaen. was den Japaarsen gouverneur, Wangsa Diepa, zeer wel in zyn schick en te vreden en waer door oock veele der oproerige hoopen daer alomme de stranden verlaten en sich te landewaart in getetireert hadden, gelyck oock partye derselver om de West door den gouverneur van Tegal en Packalongen,

Wiera Souta, met hulpe eeniger Batavise borgers tot aen Candaal terugge gedreven waren en waer door nu eyndelyck, de briefdragers van Wangsa Diepa door een langen wech de volmagt op d'heer Speelman gepasseert en by den Sousouhouanagh en zyne 4 zoonen gesegelt uyt de Mataram oock op Japara aengebragt hadden, die zyn E. dan daags na desen stont toegeschickt te werden.

En dewyl nu de stadt Samarangh oock meest weder van vyants gesinde was onthloot, soo hadt Wangsa Diepa onse adsistentie van volcq versogt om deselve in possessie te gaen nemen, maer 't Japaarse guaruisoen te swack geoordeelt zynde om te dissiperen, had men Wangsa Diepa aegeraden, sulcx met zyn eygen volcq (sonder de Palembangers daer by te nemen) maer in 't werck te stellen onder helofte van alle hulpe by aenkomst eenige onser schepen, en 't welck dan oock eyndelyck door een vlootje van 17 gepreste vaertuygen met 200 man onder gemelte gouverneurs soon, Kentol Naya Mangala, sonder verhinderinge ware volbragt en van daer 4 stucken yzer canon, nevens partye gevangen vrouwen en kinderen tot Japara overgevoert.

Egter hadt nu gemelte Wangsa Diepa op 't voorgegeven aenschryven van pangeran, Adepaty, deselve Palembangse volckeren met eenige zyner loeras na Samarangh gedimmitteert, en een brief aen de 4 Princen in de Mataram tot bekendmaking onser bevoigte victorie op Sourabaya versouck om 10000 rd^s tot guastos van d'heer admiraal en dan noch appart aen pangeran, Depaty, dat hy deselve Palembangers maer weder naer huys wilde laten vertrecken.

Met de terugh comst van de fluyt, Cattenburgh, uyt de bogt van Rimbangh, had men van d'heer Speelman nader ontfangen 2 brieven aen den Sousouhouanagh en de 4 Princen, sprekende van 't verjagen van Troena Jaja en, dat zy van boven nu mede hun vorder debuoir moesten doen, als mede benevens een somme van 20 à 50000 rd^s oock den pangeran Sampan voor den Mataram te gaen becleeden(?)

Doch hoewel die brieven en derselver inhoud den gouverneur, Wangsa Diepa, aengenaem scheenen, soo hadt hy tot noch op verscheyde sobere pretexten (van de onveylheyt der wegen de vreesse voor de vyanden en dat men hun daarom met party Nederlanders na boven most doen convoyeren) niemant van eenigh aensien met deselve na Mataram derven of willen opsenden, hoewel in 't eerst de fluyt, Cattenburgh, tot hun convoy en securiteyt al gelast was, eenige dagen op Samarangh te vertoeven, maer nu met dit lenteren geordonneert direct na Batavia voort te gaen.

Langs de Rimbangse bogt souw noch wel een goede sout last te becomen zyn en soo mede al tamelyck voorraet van grof timmerhout, te meer de verwarde inwoonders daer alomme sich weder wat neerstiger tot dien afhaal begonden te begeben, maer dan zouw 't op Japara aen capitael ontbreken tot betalinge, ten zy 'er gelt uyt 't Mataramse hof af quam daer niet veel staet op te maken was.

Met den borger, Adriaen Verstege, was daer van Maccassar mondelinge tydinge aengebragt, wegens 't overlyden van den president, Dubbeldecop, en dat Radja Palacca met de onse tegen de Maccassaren van Goa in een hevigen oorlogh en die stadt al stormende tot op de wallen genadert was, om haer tot reden te dwingen.

En soo had men oock van een ander borger gehoort, dat het met ons leger tot Sourabaya noch wel stont en eenigh volcq naer boven na Cadiry stont te gaen om Troena Jaja aldaer verder te vervolgen.

's Avonts verschynt van Bantam 't hoecker, de Croonvogel, medebrengende: 2600 stucx Spaense realen, gints ingewisselt tot. . . . . f 7800.

Bezyden noch 3900 gelycke realen, die alhier uyt cassa per wissel al zyn voldaan.

Ende daer nevens ons is geworden een largo missive van den resident, Willem Caaf, de dato 6 deser maent, van onder staende substantie en advis:

haer Ed^s schryven van den 26ten May, was daer per de Croonvogel wel ontfangen, nevens de 200 kisten koper, welke de coopluyden (hoewel het schip daer zy 't selve niet meynden na Cormandel te versenden, even te vooren met 1200 picols koper, 700 picols spialter, 50000 rycxdaelders aen gout en wel 100 Moorse coopliden al vertrocken was) egter tot 22 Spaense realen 't picol hadden aenvaart en betaelt, behalve een gedeelte die onwigtigh bevonden en daer voor 't selve koper soo langh in ostagie gehouden waare;

buyten des hadt de resident, Caaf, van den Engelschen coopman m^r., Jan Carpentier, 3500 en van den inlants cranckbesoucker, Nicolaes Bastiaensen, oock 400 realen ginder met 12½ percento op gelt na de presente cours ingewisselt om alhier uyt Comp^s cassa weder te werden voldaan, en welke realen, nevens 2200 van 't koper en 400 van de verkogte caricams, samen tot 6500 stucx nu herwaerts gesonden wierden, terwylen 't restant ten eersten na den ontfangh stont te volgen;

d'Engelse vrunden hadden by verneminghe voor de nagelen, foely en nooten, als 't koper, maer 110, 140, 40 en 20 rd^s 't picol en voor de caneel geen gelt derven bieden, doch waren van loot en spialter selfs soo ruym voorsien, datse het tot 6 en 12 rd^s 't picol met weynich aftreck afstinden en soo mede 't guinees lywaat tot 61 en 62 rycxdaelders 't corgie, soodat daervoor ons niet te doen viel;

de geschilderde doecken waren tot Bantam nu weder een weynich opgeslagen, om dat'er goede partye in plaets van Spaense realen dagelycx na d'Oostkust van Java versonden wierden, doch de witte en swarte lywaten, als oock de zyde tapechindos gantsch niet getrocken except de roode caricams en tapechindos, als tapesarassen met nieuw blomwerq, waervan de resident daerom van elcx een pack, neven een d^o tapequitchils versoeckt om tot preuve te venten, wyl de Moorse cust doecken daer nu dagelycx al zeer begonden te verminderen;

de nachoda van 't Bantams Comp^s scheepje na Manilha gedestineert, had uyt den naem van pangeran Kiedol by den resident, Caaf, doen vernemen of haer Ed^s niet wel 200 corgies guinees lywaat tegens 67 à 68 rd^s ider soudén willen verkoopen om met Siviliaanse realen te betalen, waerop men dan haer Ed^s ordre souw tegemoet sien;

't Engels schip, de Loyal Subject, hadt daer aengebragt een capitael van 54 duysent Siviliaanse realen en 16 packen lakenen etc., meest tot hunnen handel om de Noort, en soo mede hun scheepje, Formosa, omtrent 24 duysent rd^s en 4 cassen met laeken, behalve omtrent noch 10 duysent contante rd^s van particulieren

boven haer drancken etc., waarvan zy aen de Batavise borgers egter niet meer als 7 à 8 vaten bier, 2 à 3 vaten mom en eenige kaasen etc. vercocht en in hun wynen als anders, voorts gants geen afreck hadden, staende gemelte Loyal Subject beladen met peper, benjuyn en geconfyte gember etc., binnen 25 à 30 dagen weder naer Engellant te retourneeren en de schepen, Formosa, en 't hoecker, d'Advis, naer Aymuy en Tayoan te gaen, item den Egel, in korte dagen naer Toncquin met goede partye salpeter, loot, hintrottangh, staaf yser, peper, laeken en contante spetien;

't Engels Bengaals particulier hoeckertje van Java's Oostkust terugh gecomen, hadt zyn amphioen daer alle tot 150 en 160 rd' 't picol verkogt, maer ruym 100 corgies tapesarassen van den Deensen resident, Pauly, onverhandelt terugh gebragt en stont in dat bodempje eersdaegs met koper, spialuter en peper etc., weder na Bengalen af te gaen;

de Engelse m^r.. Robbert Marchal, had door S^r. Caaf, haer Ed^e doen versoucken, of hy niet wel 2 à 300 picols spialuter opvragt met Comp^a schepen voor zyn reequeningh na Bengale souw mogen versenden, daerop antwoordt versogt wiert;

de Engels capteyn van de Loyal Marchant, Willem Goedlad, versogt, dat zeker mattroos, genaemt Davidt Gerner, zynde van daer wech gelooopen, indien hy hier te vinden was, hem weder toegeschickt mogte werden;

de Coninck van Bantam hadt beloofd, indien haer Ed^e de 8 fugativen van Bantam hem geliefden te doen restitueren, dat hy alsdan sulcx weder met sooveel Batavise wechloopers soude recompenseeren except desulcke, die het Moorse geloofd hadden aengenomen en waerom de resident versogt, dat sulcx nochmaal met het senden derselver mogt werden onderstaen;

de fugativen slaaf van Moetiapa, genaemt Battol Batoe, was d'eerste mael al over 3 jaaren, nevens noch dry andere gasten op Bantam aengekomen en sedert eens door d'heer landdrost alhier gevat, maer van zyn meester weder vry gestelt geweest, doch naderhant weder 1 à 2 malen op Batavia in stilligheyt verschenen, sonder telckens eens by zyn meester te gaen of te weten, of hy niet meer slaven met sich hadt wegh gevoert, doch was S^r. Caaf van presuntie in dat gedoente niet veel goets en konde steeken;

de pangeran, Kiedol, bleef haer Ed^e voor de zeebrief van 'tscheepje, 't Claverbladt, na Cormandel danckbaar, en welck bodempje al 500 picols koper en 200 picols spialuter geladen hadt om in 10 à 12 dagen voort te gaen;

eene Ratou Bagus Soubamita voor omtrent 14 dagen door den Bantamsen pangeran Pourbaya hier gesonden zynde geweest, om eenige paarden te coopen met adresse aen den sabandar, Ockersen, hadt op zyn terugh comst tot Bantam aen den jongen Conincq en desselfs broer zyn meester gerapporteert, dat S^r. Ockersen hun alhier voor moordadige luyden hadt uytgemaekt, soo wegen d'Engelsen, als anders in plaats van haer aen goede paarden te helpen en waer over die jonge Princen dan aen den ouden Conincq hadden geclaegt, die daer over zeer geafronteert geweest hadt, maer egter na de waerheyt (daer hy selfs zeer aen twyffelde) door 2 zyner grooten by den resident, Caaf, nader liet vernemen, dewelcke dan met de gegeven satisfactie van hem Caaf over 't valsch voorgeven van gemelte Ratoe Bagus

na de Sultan op Turtiassa waren gevaren met oock een briefje der wegen door Sr. Ockersen aen Caef geschreven, en waer mede men geloofde de Majesteyt nu wel genougt zouw zyn;

voor 4 à 5 dagen was by den Conincq en alle de Bantamse paugerans een gants groote vergaderingh op Turtiassa gehouden, en onder de Bantamse gemeente een gerucht, dat de Hollanders hun wilden komen beoorlogen, als schynende selfs te vreesen over al hun oubetamelyckheden eens te sullen gestraft werden;

met 2 Bantamse vaertuygen van Palembangh geretourneert, hadt Sr. Caaf van Sr. Schilhoorn verstaen, dat Comp^s gelegentheyt daer noch wel stint en den peper insaam zeer behertigt wiert, en waren door gemelte vaertuygen oock 9 Chinesen by Lucipara gevist, die hun vaertuygh om na Malacca en Atchin te gaen daer hadden verlooren en hier thuys hoorden en over sulcx door den Bantamsen sabandar aen onsen resident geïntrageert en door hem oock met een vaertuygh herwaerts overgesonden waren.

10 *d*°. Namiddags wert ons door den sabandar, Ockersen, berigt, hoe dat op eergisteren tot Bantam in d'Engelse logie met het schieten van eerschoten over de dagh van krooninge hunnes Konincx een vat kruyt in de brant geraeckt was, daer door wel 4 à 5 huysjens of kamers onder de voet geslagen wierden, en waer onttrent noch wel 225 vaten vol cruyt stinden daer voor het egter door ongemeene moeyte verder tot soo een swaer ongeluck noch was gestuyt, doch niet sonder verlies van 5 à 4 dooden en 6 à 7 zeer deerlyck gequetste menschen.

11 *d*°. Namiddags zyn in Rade van India volgens jaerlycx gewoonte op de gedane nominatie van heeren scheepenen en den borger krygs raat tot officieren der borger schutterie deser stede gecontinueert en opnieuw verkooren de volgende personen, als:

voor de Oostsyde der stadt:

Pieter van Leeuwen, tot capiteyn .	} alle by continuatie;
Jacob Kar, tot luytenant.. . . .	
Adriaen van Hosten, tot vaendrigh	

en tot sergeanten:

Pieter Mortier	} by continuatie;
Gerrit Willemsen Cocx..	
Francois Gade	} by nieuw electie;
Bartholomeus van Doornicq.	

voor de Westsyde der stadt:

Abraham Struys, tot capiteyn by continuatie;
 Pieter Schippers, tot luytenant by optredinge;
 Willem Moubagh, tot vaendrigh by nieuw electie;

en tot sergeanten:

Jan Hendriex Bebber.	}	by continuatie;
Joannes de Vlaminck.		
Bastiaen Pitavin.	}	by nieuw electie;
Isaack Dinckels.		

wyders tot de Nederlandtse borger cavallery:

Abraham Wys, tot ritmeester.....	}	alle gecontinueert.
Jan Wynantsen, tot cornet		
Jan Thyszen van Flesburgh		
Eduard Pittavin.....		

Gelyck sulcx alles met de genomineerde etc. by 't resolutie bouck, onder dato deser in 't breede kan werden gelesen en daer by oock, hoe dat verstaen is de 8 Bantamse fugativen slaven alhier zynde weder derwaerts te senden, op hoope van soo veel onser weghloopers daer voor van dien Vorst in plaets te sullen crygen.

12 d^e. Namiddags senden haer Ed^s per vaertuygh en de soon van onsen capteyn der Maleyers een cleen briefjes aen den E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zynen raet tot Sourabaya eenlyck meldende:

hoe, dat zedert het jongste schryven van den 2^{den} courant de fluyten, Pynacker en Cattenburgh, op 8 en 10 deser van Sourabaya en Japara hier zyn verschenen met de nader advisen van d'heer, Speelman, dato 27 May en van Rimbangh en Japara beyde van den 4^{den} Juny, waer op in 4 à 5 dagen per het fluytje, Marcken, met de nodige behoeften voor den treyn de antwoord staet te volgen, inwylen dat men hoopt het Huys te Cleef in die tyt oock sal overkomen;

en dat op 't versouck van de vrouw van den capteyn der Maleyers denselven om zyne dangereuse sieckte by desen toegestaen wert met dit zyn vaertuygh ende zoon te mogen, sonder uytstel herwaerts opkomen.

's Avonts vertreckt van hier over Palembangh naer Jamby het schip, Zuydpolsbroeck, om den voorraet peper van daer ofte Jamby af te haelen, medenemende twee briefjes van haer Ed^s aen de residenten dier comptoiren, Joannes Schilhoorn en Gerrit Pot, op dato deser getekent en by 't afgaende briefbouck ingeschreven, ende voorts oock de volgende goederen voor beyde plaetsen, als:

in Suydpolsbrouck voor Palembangh:

20000 contante Spaanse realen;

28 packen diverse kleeden;

1 kas rooswater, 1 vat spykers;

1 » met 20 æ speceryen, item papier en schryftuygh, boeken etc.;

12 bossen Hollandse en 15 bossen stroo lont;

2 vaten teer, 1 baal zeyldouck, 5 loot lynen;

100 stucx baye plancken, 24 rottangh manden:

1 halve legger Spaanse wyn, 1 vat boter;

2 halfamen olyven oly, 1 aem azyn;

5 leggers arracq, 4 lasten rys;

$\frac{1}{2}$ vat vlees en $\frac{1}{2}$ vat speck etc., tot... / 78562:10:14,

en in Zuydpolsbrouck voor Jamby:

6050 Spaanse raelen;

82 packen diversche cleeden;

7039 £ groot loot;

1 halve legger anys arracq, 2 halve leggers clappus oly;

18 lasten zout, tot... / 47678:12:14.

15 *d.* 's Morgens erlangen per Javaanse vaertuygen 2 briefjes uyt de Straat Sunda van de schepen, Blauwen Hulcq en Soesdyck, komende uyt het vaderlant, 'teerste aen haer Ed^s, van den 9^{den} en 't ander aen den Bantamsen resident, Caaf, van den 11^{den} deser, meldende dat van den Hulcq, hoe zy op 14 December anno passado door een stercken ysganck, nevens diverse andere bodems uyt Texel waren vertrocken, op 9 Maart aen de Caap gekomen en op 30 deser weder van daer herwaets vertrocken ende als noch alle gesont volcq op hadden;

voorts dat van Soesdyck, hoe zy, nevens Wester Amstel al op 14 September 1676 uyt 't Patria, en den 21sten Maart van de Caap herwaerts gezeylt en doen kort daer na van den anderen afgeraecht waren en door de lange reyse, mits de bedorventheyt van 't broot wel wat rys en andere verversinge benodigt, doch noch redelyck gesont volcq op hadden.

Namiddaghs gewert ons per Chinees vaertuygh een cleen advis briefje van den raat des casteels Rotterdam op Maccassar aen haer Ed^s, gedachtekent 24 May laestleden, ten principalen tot bekendmakingh van het ontydigh overlyden van den E. president, Wybrant Dubbeldekop, doen 7 dagen bevoorens aldaer en wyders, dat men in het belegeren van Goa met onse bontgenoten al een pistool schoot verre op des vyants wallen was genadert, doch niet sonder verlies van 5 Nederlanders en ruym sooveel Bougys als gequetsten, hoewel de vyanden mede niet mis gedohbelt hadden en de hoope was, in korten tot volcomen overwinninge, daer omtrent eenige quetsuren, Radja Palacca, door onvoorsichtigheyt overgekomen tot noch wat verachteringe hadden gegeven, hoewel hy nu al wederom op de heen was.

Wyders zyn heden oock na de achtermiddaghs predicatie door haer Ed^s hinnen 't casteel bevestigt, de op eergisteren geëligeerde borger krygs officieren deser stede, gelyckse op dien dato hiervooren staen genoemt, zynde de gecontinueerde op den voorigen eedt en de op de nieuw verkorene onder een nieuwen eedt weder aengenomen.

14 *d.* Niet bysonders voorgevallen

15 *d.* 's Morgens wert den E., Albert Brevincq, als gedesigneert opperhoofd van Japan hier ter rheede op 't schip, 't Wapen van Middelburgh, geauthoriseert

door den E. heer, Constantyn Raust, dewelcke dan omtrent de middagh wederom aen lant komende, soo zyn alhier ondertusschen oock door een expresse afgezonden roeyschuyt van de werf aengebragt, de vaderlantse en Caapse brieven der schepen, Soesdyck ende Blauwen Hulcq, wesende met het eerste eenlyck ontfangen 1 brief der camer Amsterdam, van den . . Augustus 1676, benevens een missive van den heer gouverneur, Joan Bacx, en raat aen de Caap, de dato 20, item een cleen advies van den E. commandeur der retourvloote, Gysbert de Davidt Strantwyck, aldaer present, de dato 13 Maart deses jaars.

En per den Blauwen Hulcq een nader brielje van gemelte heer gouverneur, Bacx, en raat der Caap, van den 30ten Maart, alsmede oock een generale missive der Ed^e heeren 17^{den} uyt Amsterdam aen haer Ed^e, gedachtekent 21 October verselt met schryven der camer Enckhnysen van den . . December des voorleden jaars.

De voorsz. Caapse advysen melden tot nieuws, dat de schepen, Ceylon, Beemster, Lantman, Sparwoude, Berkmeer, America en de Posthoorn, door den ysganck te gelyck met den Hulcq uyt Texel geseylt, maer door gebreck van victualie en volcq in de Maase en Zeelant weder binnen geloopt waren.

Van den toestand der zaeken des oorlogs in 't Patria, hadt men weynich veranderinge gehoort, alleen was 'er een nieuwen Paus van Romuen gekoren, die gerucht wiert niet te goet Frans gesint te zyn.

De schepen, 't Huys te Velsen en Rammekens, waren op 9 Maart na Ceylon voortgezeylt, en daertegens op 27 d^o. de retourschepen, Roemers Waal en 't Wapen van der Goes, van dat eyland aen de Caap verschenen, nevens de fluyt, Croonenburgh, volladen met rys, van dewelcke men nu ginder wel voor twee jaaren geprovideert ware.

Ondertusschen was oock de gantsche Batavische retourvloot onder den E., Strantwyck, op 18 Maert (na datse wel ververscht hadden) in goede ordre na 't lieve vaderlant voort gestevent, daer Godt d'Heere deselve in salvo wil laten arriveeren.

Ende by de generale brief der heeren XVII^{den}, van 21 October 1676 werden verscheyde ordres, wegens de mesnagie, als anders tot Batavia etc. gegeven, en soomede de heeren, Ryckloff van Goens ende Cornelis Speelman, by onverhoopte aflyvigheyt van zyn Ed^e den heere, Joan Maetsuyker, wederomme tot gouverneur ende tot directeur generael van India genomineert by survivance op te treden.

Item de heeren, Balthasar Bort en Anthonio Hurdt, gouverneur van Malacca en Amboina geordonneert na Batavia op te komen, om alhier vooreerst als raden extraordinary het generael werck in Rade van India by te wonen, beneffens oock den E., heer Hendrick van Rheede, gewesen commandeur van Mallabar, die insgelycx daer benevens tot deselve functie van extraordinary raat wert gecreeert, ende tegenwoordigh juyst alhier nu present wesende dan noch desen namiddagh, ten eersten in Rade van India is geroepen en ingevolge van boven gezeyde ordre na 't afleggen van den gewoonen eedt sessie gegeven en door haer Ed^e daer met veel geluck toe gewenscht etc., 't welck alles breeder en claerder in voornoemde generale missive by de aencomende Patriase papieren kan werden ontwaert.

Jegens den avont verschynen uyt het vaderlant te deser rheede over Caap de Bon Experance de boven gementioneerde schepen, Soesdyck en den Blauwen Hulcq, waer van Soesdyck voor reequeningh der camer Amsterdam uyt Texel is in zee gelooopen den 14^{den} September 1676 met 65 zeeluyden, zynde van deselve een gedurende de reyse overleden en dry aen de Caap aen lant gegaen, soo dat dese nieuwe fluyt noch overbrengt 61 gesonde mannen ende daer benevens 't volgende cargasoen voor India:

54785 ₤ groot loot;

14 paer scheeps pistolen en 100 stucx bandeliers;

25 leggers Spaense wyn;

100 vaten mom;

175   ▪ vleesch;

100   ▪ speck;

100 halfamen olyven oly;

50 vaten boter;

545 ₤ diversche medicamenten en olieteyten;

2 dozyn copere ballancen;

1 cas met lantmeters instrumenten en stiermans caerten, etc.;

15 vaten zement;

60 hoet smeekoolen;

30 haalen Hollants zeyldouck;

47 bossen lout etc., samen tot..... f 62858:7:9,

item noch van wegen de camer Rotterdam:

46 cannen quicksilver;

6 vaten vleesch;

42   ▪ pick.

De Blauwen Hulcq, is voor reequeningh der camer Enckhuysen uyt Texel in zee gelooopen den 14^{den} December 1676 met 189 coppen, als 143 zeeluyden en 46 millitairen, waer van aen de Caap zyn aen lant gegaen 16 zeeluyden, 1 soldaat en daer tegen van daer weder overgekomen 8 millitairen, item geduirende de reyse overleden 12 zeeluyden en 3 millitairen, soo dat het schip, den Hulcq, hier noch gesont aenbrengt 115 zeevarende en 50 millitairen, ofte te samen 173 coppen.

Ende bezyden dien de onder genoemde contanten, coopmanschappen, provisien en nootlyckheden voor den Indischen ommeslagh, bestaende uyt:

75850 guldens aen verscheyde contante specien;

4 cassen met 400 stucx gesorteerde hoeden;

47145 ₤ divers staal yser;

.. vaten gesorteerde spyckers;

1450 ₤ koper in 10 bladen;

31 leggers Chinese(?) seck wynen en 5 leggers Spaense wyn;

97 vaten vleesch en 156 vaten speck;

- 31 halfamen olyven oly, 2 leggers azyn;
- 20 vaten inbrouwen bier;
- 14 halfamen brandewyn, 11 vaten boter;
- 40 vaten pick, 40 vaten theer, 11 gesloopte boots;
- 50 stux sloot platen, 5 stux sware anckers en 4 dreggen;
- 50 hoet, smeekeolen en 50 stux drie tols plancken;
- 190¹/₂ heele en 106¹/₂ halve ysere legger hoepen, wegende 19417 wt ;
- 72 haalen zeyldoucq, 2 vaten taleq, 2 bossen latoen copen;
- 10 ruggen pompleer, 25 pock houtte schyven, 25 harde nagels;
- 382 rollen Hollants canefas, 16 rollen grauw doucq;
- 51 cuypers dissels, 60 coex bylen. 10 stux compassen;
- 12 schut lantaarns, 12 copere lampen, 20 gesorteerde gieters;
- 50 trom vellen, 26 trom lynen;
- 1 kas met 52 riemen papier. 100 slypsteen, 10 testamenten, etc.;
- 1 kist met alderhande timmermans en metselaers gereedschap;
- 4 cabeltouwen en 4 paardelynen;
- 400 cruytmaten, 100 verket stocken, 100 roer stampers;
- 50 heele en 19 halve leggers schooven;
- 6 smal tonnen wit zout, samen tot . . . . . / 144462:11:15.

Synde de ontfange schrifturen met gezeyde bodems hiervooren al aengehaalt.

's Avonts verseylt de hoecker, de Swaartvis, van hier na Bantam, eenlyck met schryven van haer Ed^e aen onsen resident, Willem Caal, de dato deser, van volgende advertentie en ordres:

dat de hoecker, de Croonvogel, met de gesonde Spaanse realen en zyn schryven van den 6^{den} op 10^{den} deser alhier zy verschenen, en die gelden behoorlyck geadjusteert, werdende voorts 't beloop der 100 kisten kooper oock met dese houker verwagt;

dat de fugative Engelse mattrous, David Gerner, met desen wert terugh gesonden, onder versouck hem zyn misdaat voor ditmael mach werden vergeven;

dat oock de 8 Bantamse fugative slaven nu overgaen om den Conincq de maat vol te meten, en volgens hope inmers soo veel Batavise wechloopers in plaats te krygen;

dat haer Ed^e niet en twyffelen of den Conincq zal wegen het laster praatje van den hier gewesen, Ratoe Bagns Soetamita, over den sabandar, Ockerse, met het beter berigt van den resident, Caaf, wel vernougt zyn, en ondertusschen de recommandatie van zulke luyden in toekomende na vermogen dienen te werden gemydt;

dat men het met de ontfange Spaanse realen, omdat 'er geen meer wigtige te bekomen zyn, voor eerst sal laten berusten en het wel komt de Moorse cooplieden van 't kooper haer woort hebben gehouden;

dat uyt de aengebode slegte pryzen der speceryen, als verdere negotie tot Bantam, voor eerst voor de Comp^e geen apparentie van voordeel kan werden beoogt;

dat den aenbrenght der Engelse schepen en hunne te doene besendingen na de Noort zy verstaen, maer het versouck van m^r., Marchal, om 2 à 300 picols spiaulter met Comp^s schepen op fragt na Bengale te senden, om verscheyde redenen wert geëxcuseert;

dat het advis van Palembang hier wel te pas is gekomen en doorgaens by het communiceeren van alle voorvallen tot Bantam, prompt moet werden gecontinueert.

16 d^e. 's Morgens metten dach vertreckt uyt dese rheede direct naer Japan het schip, 't Wapen van Middelburgh, met den E., Albert Brevincq, als gesigneert opperhoofd van Comp^s handel in dat ryck tot vervanger van den E., Dirck de Haas, volgens luyt der commissie, daer met hy op gisteren is voorgesteld, ende welke nevens de nu afgaende generale en secrete of apparte missive van haer Ed^e aen genoemden E., de Haas, en raat tot Nangasacky, onder dien datum oock zyu getekent en by 't afgaende Indisch briefboucq ingeschreven en te lesen.

Bestaende voorts het gescheepte costelyck cargasoen in voorsz. bodem uyt de onder genoemde coopmanschappen en provisien:

338 balen Bengaelse zyde ofte 51291½ £;

11 packen florette garen;

228 „ diversche cleeden en lywaaten;

1160 £ borax;

4950 „ caatchia;

1603 „ giroffel nagelen;

2005 „ noten muscaten en 1800 stucx sumongys.

594 packen ofte 19687½ cattys Tonquinse zyde;

50000 £ Bimas sappanhout;

400 stucx Tonquinse pelangs;

58 packen met 10900 stucx roche vellen;

7585 £ Batavise poeyer suyker;

1 kas roosewater en 2 kisten zeep;

1200 £ amandelen;

1 kas met papier schryfstuygh en 45 £ diverse speceryen;

3 kassen met 16 stucx laeken;

52 stucx lakenrassen en 26 stucx croonrassen;

20 £ moscovisch glas en 3 stooff pannen;

1 packje met zyde stoffen voor den Conincq van Tonquin;

2 vaten Hollantse en 4 potten Bengaelse boter;

5 halfamen wyntiut, 5 halve leggers clappus oly;

1 halve legger azyn, 2 halfamen brandewyn;

1 legger Spaanse wyn, 1 legger France wyn;

4 vaten Delfs bier, 5 halfamen olyven oly;

1 vat vleesch, 1 vat specq, 544 £ wax en 1 kist met medicamenten, samen ter monture van / 552454:5:15.

's Avonts gaet voor de laeste besendinge deses jaars naer Tonequin het hoecker, de Croonvogel, eenlyck beladen met:

40800 R Bengaelse salpeter;

1 kleene kas rooswater;

6 stucx carimosyn roode laeken; en

1 halve legger Hollandse azyn en

72000 stucx Suratse silvere ropyen, beloopende..... f 114027:2:7.

Het briefje tot geleyde van dien aen den coopman, Joannes Besselman, en raat aldaer, hiernevens afgeschickt, is onder huydigen dato getekent en ingeschreven.

17 d^e. 's Middags omtrent ten een uyren wert men buyten de stadt gewaar, eenige brant achter 't Amboinese in 't Javaanse quartier omtrent of over de wech van de revier de Sontar en al waerin korten ruym 30 bamboese huysen zyn in koolen geraeckt, sonder dat egter is konnen vernomen werden, waeruyt dit ongeluck (dat noch al tydigh wiert gestut) zy voort gekomen.

18 d^e. Voormiddaghs wert ons per Javaans vaertuygh toegebracht een missive door den resident, Willem Caaf, eergisteren van Bantam herwaerts geschreven, van inhout en substantie, als te weten:

daags na 't jongste schryven van 6 deser was de jonge Bantamse Conincq, nevens zyn broeder, pangeran Pourbaya en andere grooten van 's Conincx paleys tot aen de zeekant wesen visschen, en ondertusschen oock de Deenen, Francen, Engels en den Chinesen sabandar wesen besoucken door alle welke luyden, als verscheyde Chinesen, Mooren en andere die heeren dan met ruym 1200 rd^s aen verscheyde curieuse cleeden waren beschoncken en waerom den resident, Caaf, op 't versouck en aenraden van key Aria en pangeran Loor, gemelte jonge Vorsten in 't passeeren en aenleggen voor onse logie uyt Comp^s name, mede met 4 fyne gobars, 10 tapissabagis, 2 stucx chitsen en 6 groene zyde chindos, samen tot 103 rd^s hadt vereert en waervoor zy hem hooglyck bedanecten, sulcx dit waerlyck al een goede vischdaghy voor die bedelachtige jonge Coningen hadt geweest, daarmede denselven nu, nevens zyn nieuwe bruyt zynde de verlate vrouw van zyn broeder Pourbaya) met wel 30 cierlyck toegemaecte vaertuygen na den ouden Sultan op Turtiassa was gevaren om de bruylofs feest te vieren;

en waren door gemelte Sultan, 10 wel bemande vaertuygen klaer gemaekt na Java's Oostkust te vertrecken over Cheribon, Samarangh en Japara om Troena Jaja op te soeken, en deselve onder aanbiedinge van alle mogelycke bystant een present van 2 gelheyligde rocken uyt Mecca, nevens eenige kostelycke stoffen en 1000 contante rd^s toe te brengen:

ondertusschen wiert daer gerugt, dat de crains Montemarana Linkins en eenige andere Maccassaarse grooten by Troena Jaja soudon overleden wesen en oock door een onderlinge opstant onder de 3 soonen van den Sousouhounangh in de Mataram wel 2000 mannen om 't leven geraeckt, en selfs mede eene dier pangerans gesneuveld, als oock pangeran Adepaty (die den aenlegger van 't werck was) in zyn arm gequetst zyn:

de rys gold tot Bantam noeh al 53 rd^s de eoyangh en quamen althans geen vaertuygen van d'Oost, dan die daer thuys hoorden met weynieh rys, pady, ajuyn, tamarinda en andere cleenigheden, gelyck oock een particulier vaertuygh van den overleden Engelsen m^r., Willoughby, met weynieh rys, oly en partye onverkogte cleeden van Rimbangh was geretourneert;

de brant, die met eerschooten te sehieten op 8 deses in de Engelse logie was geweest en noch miraculeuslyck voor 220 vaten cruyt gesalveert, als hier vooren op 10 deser staat aengehaelt, hadt 15 menschen het leven gekost, behalven noch 3 andere, die deerlyck verbrant lagen en welek ongeluek den Bantamsen Conincq soodanigh hadt verbaast, dat hy voornemens seheen al 't cruyt van d'Engelsen af te nemen en daertoe buyten de stadt een expres eruythuys te doen maeken, hebbende reets 60 vaten hun af doen haalen, daer hy maar 16 rd^s voor 't 100 fl van quam te betalen;

't Engels scheepje, den Egel, was den 11^{den} deser met ruym 50000 courante rd^s en andere goederen naer Toncquin vertrocken, item de schepen, Tayoan en d'Advis, op 16 deser na Tayoan met peper, staaf yser, loot, laeken en, croonrassen en oock omtrent 50000 rd^s aen contanten, nevens 500 pieols poetsiock en insentie(?) doen even met een ander hunner scheepjes, genaemt Formosa, uyt Souratte aengebragt, nevens 800 saeken tarw, 23 packen cleeden en partye comyn, en welcke bodem zy al mede in 8 à 10 dagen met partye yser, loot, peper en silver gelt naer Aymuy meenden af te depescheren;

het derde schip, de Bernardiston, was onderwylen op 12 deser uyt Engelant mede op Bantam gearriveert, beladen met 10 à 12 kisten gelt, 14 à 15 balen diverse laeken en perpetuanen, nevens partye staaf yser, loot, bieren, mommen, groote quantiteyt bottel wylen en andere crameryen meer;

de pangeran, Kiedol, hadt voor den Coninc (om met zyn seheepje, de Blessingh, na Manilha te senden) over de 100 corgies guinees lywaet tot 60 rd^s ider van de Mooren en 1000 pieol staaf yser (tot 3 rd^s 't pieol) van d'Engelsen ingecogt;

de pangeran, Pourbaya en keey Aria Souranata, hadden eenige Batavisehe wechgeloope Maccassaren laten vast setten om apparent in recompens van de 8 beloofde Bantamse fugativen te dienen;

de Deense resident, Pauly, hadt voorleden weecq een vaertuygh met 18 pieols amphioen en partye cleeden na Samarangh gestiert om deselve aldaer te verhandelen;

de gesonde 4 packen roode caricams waren tot 20 rd^s 't corgie al vereogt, en het vragen na noch soo veel van die soort, nevens eenige tapesarassen, tapechindos en tapis, indien haer Ed^s, die voor soodanigen prys geliefden af te staen, en dewelcke in sulek geval met een bodempje zouden werden verwagt;

't hier voorgemelte Engels schip, Formosa, op ultimo Maert uyt Suratte vertrocken en van waer 'er noch 2 wierden verwagt, hadt doen aldaer oock 6 onser schepen gelaten en mede tot Gale op Ceylon (enpassant aengeweest zynde) 4 Comp^s bodems gevonden;

op 't sluyten deser was noch een vierde Engels schip, de Junette, uyt Engelant over St. Helena op Bantam verscheenen, aen welck eyland hetselve den ouden Bantamsen agent Daeres had gevonden;

hun schip, de Loyal Subject, was met out canon geballast en voort meest met peper volladen om binnen 15 à 20 dagen naer Europa te retourneren, sullende haeren voorraet van benjuyn en geconlyte gember tot ballast voor de andere 2 bodems dienen, die in Augustus na Engelant stonden te volgen.

Heden heeft den E. heer extraordinary raat, Wilhem Volger, (op 12 des voorleden maents hier aengelant) en nu na een wylige zieckte wederom in Rade van India verscheenen, zynde aen haer Ed^s overgelevert zyn schriftelyck rapport over en wegens de directie van Surat, gedachtekent op primo deser maent met een memorie aen d'heer, Abbema, gelaten en eenige verdere documenten daer by gehoorrende volgens uytwysen van 't register derselver, en het welcke dan op 't generaal register der Suratse papieren zy gestelt en alsulex in sich behelst, als by 't aenkoment Indisch briefboucq onder dat quartier kan werden gelesen.

19 d^e. 's Morgens vertrecken uyt dese rheede naer Bengalen de fluyt schepen, Saxenburgh, Oosterblocker, de Grave, Swanenburgh, Udum en Goylant, over dewelcke door haer Ed^s als vlagge voerder is gestelt den schipper, Jacob Valcq, op Saxenburgh en voeren deselve bodems van hier eenlyck mede de onder volgende contanten en provisien etc. voor die directie, als:

in Saxenburgh:

40000 stuxx Suratse silvere ropyen in 10 kisten, tot... / 60497:10:—,

in Oosterblocker:

40000 stuxx silvere ropyen;

2 leggers Spaense wyn;

5 vaten Dells bier, tot..... * 61262:10:—,

in de Graaf:

40000 stuxx silvere ropyen, tot..... " 60497:10:—,

in Swanenburgh:

48000 stuxx silvere ropyen;

10 lasten Javaans zout;

2 leggers Spaanse en 1 legger France wyn;

1 legger azyn en 1 vat Hollandse boter;

3 halfamen olyven oly en 1 halfaem jopen bier;

Transportere ..... / 182256:50:—,

Per transport . . . . . / 182256:50:—,

2 halfamen wyntint;

47 heele en 6 halve ledige amen;

50 ledige speck vaten, tot . . . . . » 74167:16:—,

in Uydam:

40000 stux Suratse silvere ropyen, tot . . . . . / 60497:10:—,

in Goylant:

40000 stux Suratse silvere ropyen, tot . . . . . / 60497:10:—,
sulcx de generale montura deser 6 bodems bedraagt . . . . . / 577420: 6:—.

De vierdubbele brief met verscheyde bylagen, nevens desen aen den provisionelen gesaghebber d'E., Jacob Verburgh, en raat tot Ougly afgaende, is op gisteren by haer Ed^e getekent en onder dien dato mettet register in 'tafgaende briefhoucq ingeschreven en te vinden.

In den avont wert ons wederom per Javaans vaertuygh toegebragt een cleen advisje van onsen resident, Willem Caaf, tot Bantam, op gisteren herwaerts geschreven, meldende 'tarrivement van 'tschip, de Betuwe, in de Straat Sunda van Cormandel over Sumatras Westkust, 'twelcq door een lange reyse met veel siecken was belemmert en daerom na vermogen van verversinge besorgt.

En soo was oock de hoecker, de Swaertvis, daer even aengekomen met haer Ed^e schryven van 15 deses, 'twelck na desen souw werden beantwoort.

Synde, nevens voorseyde Bantams schryven oock ontfangen een cleen briefje der opperhoofden van 'tgemelte schip, de Betuwe, dato 17 deser met tydingh, dat wanneer zy den 20ten Maert van Masulipatnam vertrocken, als doen den E., Pieter Smith, zeer cranck, ja buyten hoop van opkomen lagh ende zylieden wyders door een lange reyse genootsaecht hadden gewcest om water, als anders Padangh op Sumatras Westkust aen te loopen, ende van daer weder op 23 May herwaerts aengestevent waren.

20 d^e. Na de achtermiddagh predicatie en ordinary parade in 't casteel verschynt te deser rheede van Cormandel over Sumatras Westkust het boven gesegde schip, de Betuwe, ons toebrengende een missive van den E. heer gouverneur, Jacques Cauliers, en raat tot Palliacatta, gedateert 5 en eene van den E., Willem Carelse Hartsincq en Hendrick van Outhoorn, opperhoofden tot Masulipatnam, gedateert 18 Maert deses jaars verselt met alsulcke bylagen, als de daer nevens become registers konnen uytwyzen en de welcke, nevens voorschreve brieven in 'taenkoment briefbouck onder dat quartier staen ingeschreven by dewelcke dan wert verhaelt, hoe in Peguw op 15 January jongstleden soo swaren onweder hadt geweest, als daer in geen 50 jaaren was ervaeren en het met de negotie in dat ryck noch langs hoe slimmer quam te verergeren; behalve dat de geruchten van de weder afkomste der Siammers met een leger van 60000 man naer derwaerts oock de gemeente gantschelyck hadden ontroert.

Op Bimelepatnam had men om de vexation van den serlesker en zyn quaet willigheyt in 't tolvry uytvoeren van onsen rys, als anders de logie of ons volcq geligt en een schip van denselven met . . lasten rys aengeslagen, omdat hy ons volgens de jongst verleende Coninck firmans daer in te kort dede en waer door men verhoopte nu nader satisfactie tot reputatie van de Comp^s derwegen te erlangen, te meer hy onse opperhoofden daertoe door den Masulipatnamsen groot gouverneur al hadt laten aensoeken.

Het Golcondase hof was wat inroeren over eenige voorgevalle schermutselen met de Visiapourders en Siwagy en was het Golcondase leger onder den heer, Muhamed Ebrahim, noch te velde.

De Engelse vrunden althans tot Masulipatnam waren by de Moorse regenten en coopliden gantsch niet in het grootste credit, en de Deenen met een scheepje uyt Bengale op de kust van Orixia verschenen, beschoten in hunnen handel mede gantsch weynich, behalve mede het cleene aensien daerse by de Mooren in wierden gehouden.

De Cormandelse ladinge met de Betuwe hier aengebragt bestaat uyt 't onderstaende, als:

van Palliacatte:

52	packen diverse zorteeringe cleeden;	
58758	⌘ salpeter;	
1920	» spyckers;	
765	» hoep yser, en	
896	» diverse medicinale drooguen, tot.....	f 25706:15:5,

en van Masulipatnam:

697	packen diverse cleeden;	
1025	stucx rochevellen in 2 packen;	
10000	⌘ plaat staal;	
6000	» claver staal;	
12851	» artal;	
1953 ¹ / ₂	» caatchia;	
1180	» hout oly in 11 martavanen;	
12	tical muscus in 7 balletjens;	
826	stucx rode leere velletjes in 2 packen;	
10675	⌘ hoep yser;	
8452	» lyck gaaren;	
27961	» cabel gaaren;	
1545	» zeylgaaren, ter montura van.....	f 240517:12:1.

Van welck cargasoen op Sumatra's Westkust (daer desen bodem als geseght enpassant is aangeweest) zyn geligt gewerden 21 packen cleeden, 6000 ⌘ claver staal, 1 pot hout oly etc., tot f 5855:9:11.

En ter contrarie, soo op Padangh als poelo Chinco, wederom tot retour voor Batavia in afgescheept en nu alhier oock ontfangen:

524 teylen, $3\frac{5}{8}$ maas inlants gewigt gout:

257 „ $5\frac{1}{4}$ „ gout van poelo Chinco;

5750 @ benjuyn baros in soorte:

257 „ camphur „ „ „ ;

11250 kannen clappus oly in 250 halfamen, samen ten beloope van f 58895 : 1 : 10.

Het schryven daer bezyden oock van den E. commandeur, Jacob Jorissen Pits, en raet tot Padangh erlangt, is gedatteert 25 en dat van den oppercoopman, Melchior Hurdt, uyt poelo Chinco van den 27ten Mey, en onder d'aenkomende papieren te vinden, schynende het opnieuw rebelleren van de volkeren, der 8, 9 en 10 cottas, nevens die van Oulouan met den bekenden afvalligen nachoda Poety tegens haer cort te vooren gedane eeden, den gouthandel ter Westkust zeer te blyven verhinderen en verachten.

Tot Priaman was oock op 27 April zeer onverwagt (en sonder te weten waer door) Comp^e logie of koophuysje afgebrant, en daerby een schade van f 5281 aen diversche goederen geleden.

Het werck der gouthyne stont noch al in voorige termines, sonder dat men mercken kan, dat 'er tot noch veel ryckdom voor eerst staat uyt te komen.

21 d°. Niet bysonders voorgevallen.

22 d°. Vertreckt het schip, den Eendragt, naer Palembangh, tot afhaal des pepers en eenlyck tot provisie voor 't comptoir Jamby, medenemende 4 lasten canarase rys, kostende f 560, benevens oock een cleen briefje van haer Ed^s aen den onderkoopman, Joannes Schilhoorn, en raat aldaer, op gisteren getekent en ingeschreven.

Wyders is heden in Rade van India aen d'opperhoofden van 't schip, Sumatra, voor gedane uytreyse der camer Amsterdam in $7\frac{1}{2}$ maent toegeleyt de seven maandige premie.

Ende op de verthooninge der buyten regenten van 't Lasarus huys, dat zy door het dagelycx vermeerderen der ellendige menschen en de weynige inkomsten daerentegen genootsaecht zouden werden, een merckelycke somme van 't capitaal by de Comp^e op intrest te ligten, is verstaen, dat voortaan de raat van justitie wederom alle portien der confiscatien in plaets van aen de Diaconie sullen laten comen, ten behoeve van 't gewelte Lasarus huys, tot dat sulcx by haer Ed^s anders sal werden geresolveert.

25 d°. Jegens den avont verschynt hier uyt den treyn op Java's Oostkust het jacht, 't Huys te Cleef, niet anders inhebbende als 25 stucx ancker stoex balcken tot f 62:5, met een largo missive van den E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zyn E. raat uyt Surabaya aen haer Ed^s, gedachtekent den 14^{den} deser maant verselt met verscheyde rapporten, brieven en andere bylagen, en in sich behelsende alsulcken relaas van den toestant derwaerts over en verdere substantie, als hier onder kortelyck wert ter neder gestelt:

zedert 't afgaen van de Pynacker, was door verscheyde toevallen 't Huys te Cleef niet eerder als nu konnen gereet werden, en daerom best gedacht 't selve nieuwe jacht direct de steven naer Batavia te doen wenden, gelyck oock het voornemen lagh haer Ed^e in korten na desen per inlants vaertuygh wederom van nader advysen te dienen, terwylen dat de duplicate schrifturen bevoorens per twee Balyse anachodas, 30 April gesonden nu nochmaels hier neffens quamen;

werdende voorts in desen vooral verhaalt en herhaalt een omstandigh relaas, hoe den heer Speelman (na verscheyde en alle vergeefse pogingen voor Sourabaya, om met Troena Jaja in der minne en redelyckheyt te tracteren en hem tot het verlaten van Java te disponneren) eyndelycq by eenpaerige resolutie den 2^{den} May met het gros der magt, in de revier van Ampel, $\frac{1}{2}$ myl beoosten Sourabaya was gelant, niet sonder gevaar, maer geluckelyck omdat de verbaasde vyanden daerin eenige of drie wel gelege batteryeu geposteert, ten eersten op 't gerucht van onse komste, hun op de vlucht begaven, sonder dat men oock eenige derselver (hoewel by troepen in 't verre gesicht noch omswierende) onder een vrede vlagh konde te spraek comen, sulcx men den dagh daeraen sich in 't dorp Ampel in postuur begon te stellen en oock den tempel aen de lant kant door partye der millitie liet besetten tot dat men ondertusschen de nodige provisien en ammunitien van boort kreegh en op 6 Mey t'eenemael sich geïnquartiert en een batery van 4 twaelf ponders klaer gekregen hadt, sonder dat 'er egter van Troena Jajas canon, dat hy al te mets uyt Sourabaya liet hooren, eenige schade geleden wiert, maer onderwylen in eenige schermutselen en met het moes koppen 2 Nederlanders en 2 inlanders, doch wel 4 mael sooveel der vyanden doot bleven;

ondertusschen had d'heer Speelman zeker Maleytse vrouw, die door onse sloepen in een Madurees vaertuygh was genomen en verklaerde haer man by Troena Jaja te zyn op vrye voeten gestelt en weder naer Sourabaya gesonden met mondelinge ordre, soowel aen Troena Jaja, als een igelyck te seggen, dat men niemant eenigh leet of schade soude aendoen, alse hun maer voor haeren wettigen heer den Sousouhouanagh quamen te verootmoedigen en was doen onder anderen aengemerckt, datter nevens d'ordinary vlagge van Troena Jaja, na 't landen op Ampel, oock een en na 't afsenden van gemelte vrouw, twee witte vlaggen van de kat op Sourabaya hadden gewaeyt, doch dewyl men de oorsaeck van dien niet kon raden en egter niemant vernam, schoon men elkander nu al onder pistool schoot ware genadert, soo was den ad-sistent, Thomas Grimmel, onder een vree vaan derwaerts gesonden, om te vragen wat haer begeeren en intentie was, die dan (met Troena Jaja malkanderen zeer gealtereert) gesproken hebbende, voort kort bescheyt bragt, dat hy 's anderendaegs zyn meeninge by geschrifte zoude senden, gelyck dan oock door handen van Lita Wangsa, jongst gewesen gesant van Troena Jaja op Batavia ware geschiet, die den heer, Speelman, wel van zyn meester den Panambahaans goet hert sogt te versekeren, maer de brief was van een bespottelycken teneur, en waerom noch dienselven dach den capiteyn, Reness, nevens de cooplieden, Couper en Leeuwenson, doch vruchteloos en daerom des anderen daags den 9ten Mey deselve andermaal aen hem, Troena

Jaja waren gecommitteert om zyn meeninge en nader uytlegginge te hooren, en onse intentie wederom routuyt te verclaren, namentlyck, dat hy sich voor den Sousouhouanagh most verootmoedigen, en hem aenstonts met al zyn volck van 't eyland Java af en naer Madura begeven, of dat men hem daertoe zouw coustringeren. dewelcke dan na langh gespreck met denselven rapporteerden, dat hy assurant belooft hadt des namiddags ter halver wegen in 't velt persoonelyck met den heer admirael te sullen spreken, doch zyn E. sich derwaerts ter bestemder tyt met weynich gevolg begeven en de gecommitteerdens om hem te haelen, weder uytgesonden hebbende quam het weder op een frivool pretext uyt van, dat zyn raadslyden hem soo verre niet dorsten laeten gaen, maer wel wilde, dat d'heer Speelman voor zyn wercken verwagten, doch welcke impertinente en dangereuse begeerte by zyn E. en den gantschen raat t'eenemaal ondienstigh was geoordeelt, en doen (na verloop van noch 2 dagen onder het waeyen van wederzydse vrede vlaggen) uyt alle omstandigheden en rapporten bevestigt werdende, dat hy maer sogt tyt te winnen en sich onderwylen ten uyttersten te verstercken en in meer defentie te brengen, soo had men op den 11^{den} deser na een serieus overlegh geresolveert, hem als een trouwloos rebel ten uyttersten te vervolgen en doen aenstonts de bloet vlagh geplant en met gestadigh canonneren een andere taal gesproken, 't gunt soo veel opereerde, dat zy kort daerop tekenen van stilstant verthoonden, waer ua den Maleytsen schryver andermael derwaerts gesonden, maer met een slegt bescheyt (van dat zy, alsse wat te seggen hadden, sulcx self wel soudent laeten weten) geretourneert en als doen wederom, ten eersten 14 à 15 schooten gedaen zynde, soo liet sich Lita Waugsa andermael met een vree vaantie in de hant sien, die dan in 't open velt door d'heer admirael ontmoet wesende, verclaerde, dat zyn meester besloten hadt en eerbiedigh liet versoucken, om soo langh tyt te mogen hebben tot zyn volcq uyt de landen van Damacq, Codoes, Paty etc. soudent ontbieden, om dan te samen na Madura over te steken, of anders ten minsten maer 8 of 10 dagen om met zyn volcq om en omtrent Sourabaya te versamelen derwaerts te gaen, en dat hy tegens de Compⁿ niet konde noch oock niet wilde oorlogen, op 't welcke hem ware gediend, dat men zyn meester, Troena Jaja, om de veele bedriegeryen tot leetwesen niet meer kon gelooven, maer egter, soo 't hun noch ernst was daags daer aen eenige voorname persoonen tot ostagieren souw verwachten van dat zy, 'tzy met Compⁿ of eygen vaertuygen binnen 1 à 2 dagen met al hun presenten hoop van Sourabaya na Madura soudent wech gaen, en ondertusschen al hun canon in presentie van onse gecommitteerde nyt de rampaarden doen werpen en voor den Sousouhouanagh daer laeten, 't gunt hy zeyde wel te sullen rapporteeren en des gelast oock ten eersten nader bescheyt brengen, maer dat niet vernomen en oock den Maleytsen schryver nochmael, sonder audientie te konnen krygen terugh gekeert wesende (waren eyndelyck den oppercoopman, van Woensel en coopman, Couper, met rapport van daer gekomen, dat Troena Jaja liever genegen was te sterven, als zyn fortresse te verlaten, en als men hem geen tyt vergunnen wilde, dat men dan doen kon 't gunt men mogt, hy souwt afwachten; sulcx als doen ten eersten 't canon weder te werck gestelt en onder dat faveur

oock eenigh volcq tottet verhanden der huysen, als anders uytgelaten wierde en de vyanden mede lustigh vuur gaven, maer niet als boomen raecten, hoewel egter in die schermutselen 8 Europiaanse en 6 inlantse gequetste en 2 Nederlantse, als 2 inlantse dooden becomen waren, doch hadden sich onse Maccassaren soo trouw en valjaent gethoont, datse de Maduresen tot in hun wercken vervolgden, diese egter op dat pas niet verlieten, maer moedigh bleven defendeeren;

en dewyl men nu onder dese voorvallen bemerckte in 't dorp Ampel zeer qualyck gecposteert te zyn, om dat Troena Jaja die revier 3 mylen opwaerts hadt gestopt en daer door reets onder ons volcq van 't quade water veel siecken waren veroorsaect, behalve dat hy ons by toeval daer den toegaenck tot de schepen oock kon afsnyden, en na de berigten 2 dagen te vooren expresse gecommitteerdens onse adsistentie na Bantam hadt afgezonden en alsoo niet min voornemens scheen, als sich voor den Sousouhounaugh of de Comp^e te buygen, soo had men den 12de May met kloekmoedige herten eenpaerlyck geresolveert Troena Jaja in Sourabaya selfs den volgenden dach (alvooren onder 't faeur van gestadigh canonnenen) kragtadigh aen te tasten, en 't welck dan na dat 'er al goede partye der vyanden door 't geschut gestorven waren, soo wel geluckte, dat men (als by missive van 23 Mey vermeldt) binnen 2 uyren van gantsch Sourabaya meester raekte en Troena Jaja met al de zyne hun op de vlucht landewaerts in begaven met verlies van 21 dooden en 25 gequetsten aen onse zyde ten dage van 't stormen, doch meest alle door eygen agtelooosheyt van 't volcq en schandelyck verlaten hunner vaandels, zynde dese voorname victorie om verscheide motiven en swaerigheden hoog nodigh geweest, alsoo de persingen en andere siekten onder ons volck en oock onder de inlanders althans al vry sterck en veel regneerden, hoewel 'er geen gebreck was, maer sulcx wel 't ordinary gevolg van den oorlogh scheen te zyn, behalve 4 stucx van Troena Jajas vaandels (van welck eene met een wonderlyck figeur hy zyn volck doorgaens veel fabulen hadde wys gemaect, en die alle met desen na Batavia overquamen) had men voor de Comp^e of den Sousouhounaugh tot Sourabaya in handen gekregen 69 stucken yser en 54 stucken metaal canon, waer onder 20 bassen en de andere oock meest alle van ligte caliber, behalve welcke gesegt wiert, dat den gevluchten rebel noch 18 metale stuckjes bevoorens na Cadiry hadt opgevoert en oock eenige na Madura bestelt, waer van men egter 't regte getal of bescheyt niet kon weten, onderwyl en dat het veroverde, 't welck de Javanen voor hun, doch niet ten nutte konden gebruycken in onse schepen was afgescheept, om ten tyde aen den gouverneur, Wangsa Diepa, tot Japara voor den Sousouhounaugh te werden overgelevert, ten zy haer Ed^e sulcx anders ordonneerden;

en dewyl men nu tot een goet cort eynde van saecken wel 2 à 5 lichamen nodigh hadde om herwaert en derwaert te gelyck te bewegen, 't gunt egter om de sieckte en swackheyt onder de presente magt niet wel was by te brengen, soo was vooraf vast gestelt onse permanente hooft post tot Sourabaya te begrypen en sich daer in een bequaem quartier voor alle vyantlycke aenloopen vast te maeken en dan de rest van de magt daer 't nodigst ware, en voor eerst te landwaert in tot afbreuck en vervolginge van Troena Jaja te gebruycken:

gelyk dan alberyts daer toe op 2 Juny goede partye Javanen, nevens eenige vrywillige Nederlandtse en inlantse soldaten onder den p^t. luytenant, Talbeecq, opgesonden waren, en present in de negorie Trough gecampeert lagen, werwaerts nu oock 2 onser capiteynen met 100 man van ons volcq en noch 300 Sourabayse Javanen, nevens den Japaarsen vice gouverneur, Wangsa Prana, stonden te volgen om dan na derselver bevindinge te fundamenteelder te comen oordeelen, of het voor ons geraden zoude zyn verder op te treeken of niet, en welck begin dan wel van verdere goede operatie konde wesen, insonderheyt, soo de binnelantse Javanen ons toe te vallen en weder moet te scheppen quamen, doch dewyl dit souw afwyken van haer Ed^s geordonneerde limitatie om ons volck niet verder dan een dagh van de stranden te voeren, soo wert daer op de nader elucidatie versogt;

tot verwonderinge wiert 'er tot noch geen nader tydinge uyt het Mataramse hof vernomen en scheen het d'heer Speelman toe, of zy (in plaetse van den vluchtenden Troena Jaja, nu van alle kanten mede te benauwen) hun dat werck niet eens aen en trocken, gelyk oock na de become tydingen, die van Javana, Japara en Samarangh, de weynige overgebleve swervende Maduresen (die na 't veroveren van Sourabaya, meest alle van die plaetsen gevlugt waren) niet dorsten aen doen, maer wel de uytgeputte ingesetenen noch villen en braaden; nu was d'heer Speelman in groot verlangen na bescheyt op de opgesonde brieven, soo te land als over Japara, in dato 18 May na voormelte Mataram en 't welcq noch eenige dagen komende te ontstaen, soo was men voornemens, by een ernstiger brief, met een expresse uyt ons volck den Sousouhouanangh te insinueren, dat wy (by gebreck van fourneeringe van penningen en 't afsenden van eenige duysent mannen, als het order stellen op zyn eygen zaeken binnen 's lants) dan niet langer vrugteloos daer soudon konnen blyven en meer gedaen hadden, als we by contract schuldigh of zy waart waren, 't gunt men nevens het eysschen van penningen op geen blode Javanen mocht laeten aenkomen, gelyk vertrouwt wiert, haer Ed^s sulcx mede soo souw verstaen;

uyt de overgaende bylagen, souw nu oock genougsaem blycken, dat omtrent de Maccassaren tot Passourouan etc., om hun tot ons te disponneren, na alle aengewende devoiren niet altoos te verrigten geweest en liet na loopen na die verdeelde hoopen in 't lant voor ons niet doenlyck was, maer van de nader overeenkomste van Carin Gillisson met Troena Jaja, wist men niet sekens, noch oock geen reden, waerom gemelte Gillisson en andere Maccassarse hoofden van hun goet voornemen, om sich voor de Comp^e te verootmoedigen weder soo plotselyck waren afgeweken, tenzy de kennisse van de nader onlusten tusschen Palacca ende haere op Maccassar, dat werck weder hadt terugge geset, want het andersints wonder scheen, dat Gillisson hem tot zyn eygen besten (als de naaste tot de eroon aldaer) niet weder naer huys quam te begeven, hoewel hy den ouden erain Cronron noyt en hadde vertrouwt, doch dewyl 'er oock gesegt wiert, dat Orangcaya Mangson de gemelte Maccassaren van ons soo afkeerigh souw hebben gemaeckt, soo stont op desselfs gedoente (hoewel 't gants niet apparent scheen) voortan nauw te werden gelet;

ondertusschen was nu best geacht om de swackheyt van ons volck etc., het werck der Maccassaren vooreerst op zyn beloop te laten ende mynen te toonen, of men sich aen hun niet gelegen liet, hoewel men anders by 't afzenden van 2 à 500 fluxe mannen derwaerts haer wel een andere taal haast souw doen spreken, omdat zy self verclaerden (en inder daet bleek, des Comp^w wapenen, uyt die oude gebeugnis van Maccasser zeer te vreesen ende alle de volkeren van Sedekary, Calianjer, Godingbata, Gombong, Passourouan, Garouda, Padjarakan etc., eenlyck wenschten met eenige Nederlanders. t'haeren versekeringe te mogen werden geadsisteert, maer om die verspreydinge alomme en mocht nu niet werden gedagt, daer men andersints by wel gestelttheyt van ons volck en dat men 5 lichamen te gelyck kon formeeren, in korten alles souw doen beven en na onse pypen dansen, namentlyck met een hooft post op Sourabaya te laten en een deel tegens de Maccassaren te employeeren en dan met de rest na Madura over te steken, dewyl aldaer de helhamels niet dan door kragt tot reden gebragt schenen te zullen werden en al de voorige goede hoope derwegen, wederom t'eenemael verdwenen was uyt eenige gelingeerde geruchten, dat de Sousouhouanagh de Mataram al verlooren en Troena Jaja, dien throon in besit hadt, sulcx die van Arosbaya, de afgesondene van d'heer admirael oock onverrigter zaeken weder hadden doen vertrecken en daerop eenlyck den trouwen Marta Patty, nevens vrouw, kinderen en gantschen omslagh, samen omtrent 100 menschen sterk den 2^{den} Juny met de vlucht by d'onse op Sourabaya overgekomen ware en waerom men dat werck van Madura nu mede wat op zyn beloop liet, omme eerst de landtogt boven Sourabaya aen de ganck te helpen, terwylen uyt der Maduresen eygen zeggen genoegh was af te meten, dat zy uyt vreesse voor Troena Jaja's ongenade soo bleven opiniatieren, omdat hy hun gedreygt hadt andersints na 't vertreck van Comp^s magt te vier en te swaart te sullen verdelgen en 't welck de cragtigste dreygementen waren, daer dien loosen vos, het volck veele noeh niet wist in thoom te houden en waerom liet te nootsaekelycker ware, dien rebel met allen ernst te vervolgen en met eenen den Sousouhouanagh en Princen des ryx, selfs onder dreygementen te exhorteeren sich tot haer eygen welstant beter te moeten evertueren:

ondertusschen, dat het ten hoogsten nodigh scheen na gedane visite op Trongh en het afpresten der Sourabayse Javanen na derwaerts dien verwerden wispelturigen Maas Aria Jang Patty en verderen hoop op Madura eens wat ernstigh te gaen besoecken;

en hoewel het rys gewasch in de landen van Sourabaya en daer omher van goede apparentie scheen, soo was egter den insaam soo cleen, dat men daer op de gestelde basaar in 5 à 6 dagen, maer 8 à 9 lasten tot 57 rd^s ider hadt connen bemachtigen, behalve dat het met de contanten daertoe oock becompen omquam, sulcx d'heer, Speelman, haer Ed^h versocht om opnieuw van Siam, Bengale, Canara etc., goede partye van dat graan voor Batavia te cysschen, gants dienstigh achtende, hebbende den Coninc van Bima by een briefje aen gemelte heer admirael geadviseert, dat hy oock 30 coyangs rys voor de Comp^e by een hadt versamelt;

van de fluyt, Sparrendam, hadt den coopman, van der Schuyr, tot Japara volgens ordre geligt 42 mattsroosen, die op Surabaya wel te pas quamen en soomede de 41 geligte coppen van de fluyt, Cattenburgh, door den adsistent, Binnendyck, voor Rimbangh, alwaer de houtwercken weder seer begonden toe te vloeyen, maer het gelt was meest op, en de treyn cassa oock maer met 4000 realen meer voorsien, sulcx het senden van noch een kist gelt (boven den Japaarsen eysch) niet onnodigh souw zyn, om of den Sousouhounang tegens hoope en vermoeden, geen penningen quam te fourneeren en hoewel den aftreck der cleeden daer alomme seer cleen was door de groote vervulling van Bantam, en uyt welcken hoofde oock den amphioen self ter passer op Surabaya tot $1\frac{1}{2}$ à $1\frac{3}{4}$ rd^s 't catty wiert vercocht, soo zouden daer en tot Rembangh egter noch wel 8 à 10 packen tapechindos en tapesarassas tot 10 à 11 rd^s 't corgie (doch hooger niet) te slyten wesen;

de capteyn der Maleyers hadt tegen zyn eygen danck, mits zyne sware accidente sieckte, desselfs vertreck naer Batavia versogt, en stont derhalven in korte dagen met eygen vaertuygh te volgen en dan zyn luytenant de Comp^e van hem te commanderen en dewyle denselven oock wegen eenige zyner aengehaelde goederen alhier des admiraels voorschryven hadt gesmeekt, soo meende zyn E., dat hy, mits eygen absentie daer omtrent wel wat verschooninghe behoorde te meriteeren;

de luytenant, Arent Bremer, was na een langduirige sieckte op 5 Juny overleden en quam den pl. luytenant, Martinus van Ingen, zeer impotent en debil oock by desen herwaerts over (dat andersints een dienstigh en vigelant officier was) en behalven denselven mede noch 42 andere siecken, dewyl het woort van na Batavia te gaen de kragtigste medicyne van beterschap voor veele derselver impotenten scheen te wesen;

en soo wierden oock, nevens desen gesonden de lyste der laest overledene ende gedane verstrekingen in den treyn tot naregt alhier;

uyt de schepen, Experiment, Pynacker en 't Huys te Cleeff, waren diverse scheeps nootwendigheden, ammunitien en eenige provisien voor den treyn geligt en daertegen 2 weder in den laatsten of desen nu overkomenden bodem gescheept 25 stux ancker stox balcken tot f 62:5, nevens eenige goederen van overleden officieren;

by nader ontfangen schryven op 't sluyten deser van Passourouan, wiert gemelt van eenen Radeen Caliwonga, die sich uytgaf voor een jongste zoon van pangeran Sourabaya en door den Sousouhounangh in commissie en met brieven gesonden te zyn aen de keeys, Aria Blitar en Dermajouda, met verder berigt, datter oock 8000 Mataramse volkeren in 't afmarcheren waren, doch dewyl hy gedeclineert hadt by d'heer admiraal te komen, soo wiert al zyn voorgeven voor gants onwaerschynelyck gehouden, 'tgunt men egter nader souw trachten te ondervinden;

de gewesene coopman, Barent van der Stoorn, en ondercoopman, Abraham de Vos, nevens oock den coopman, Daniel Gols. quamen daer in 't werck van den treyn seer wel te staden en gaven goet genougen, waerom dan versogt wiert, dat

de laeste zyn gagie van dat hy met d'heer Speelman vertroocken was weder mogt aengeschreven, en den treyn oock noch met 3 à 4 bequame coopliden en ondercoopliden, als eenige scribenten voorsien werden, om datter anders geen en waren en vry veel werck te doen viel;

behalve de impotenten voor in desen vermelt, hadt men in 't laeste nu noch andere 54 ziecken meerder met dit jacht moeten herwaerts senden, benevens oock den luytenant, Dames Lefleur, die andersints giuder in zynen dienst goet genougen gegeven hadt en daerom by reconvalesatie tot de qualiteyt van capteyn luytenant gerecommandeert wert;

bezyden den jongst gedaen eysch wiert nu noch eenigh rooswater en Hollants staal en oock papier en schryftuygh (doch spoedigh) versogt;

present had men al 4 à 500 Surabayse gewapende Javanen by een versamelt, die dan binnen 1 à 2 dagen met onse gecommiteerdens naer Trongh stonden op te trekken;

wesende wyders onder de schrifturen van den heer admirael, Speelman, nu oock overgecomen een Maleyts briefje van onsen capteyn der Maleyers, giuder in den treyn, althans present aen haer Ed^s, en waer van hier boven by 't outfangen schryven mentie zy gemaect, luydende naer translatie aldus.

UEd^s dienaer, capteyn der Maleyers, Intche Abdul Bagus, vernedert hem voor de voeten van den heer Gouverneur Generael, die de bestieringe heeft van 't groote werck op Batavia, die Godt wil zegenen met een lanck leven en veel geluck in dese werelt amen.

Verders laet ick aen den heer Gouverneur Generael weten, als dat UEd^s dienaers, soon Intche Mahomet, en myn schryver, Intche Cadim genaemt, aen UEd^s dienaer een brief hebben geschreven, waerinne melden, dat 4 picols amphioen hebben nytgevoert en aen den ontfanger en sabandar bekend gemaect, gelyck oock aen den boom aengetekent, maer de schult is alleen, dat dien amphioen in een ander vaertuygh als by de licentboucken bekend staet is gescheept, dat oock de oorsaeck is, die van den boom deselve hebben aengehaelt, en UEd^s dienaer nu aen den heer Gouverneur Generael daer over vergiffenis versoeckt, dat hetselve voor dees tyt geëxcuseert, ende den amphioen gerestitneert mach werden; alsoo UEd^s dienaer een onderdaen van den heer Gouverneur Generael en Intche Mahomet, als den schryver Intchie Cadim jonck en onwetende is, die 't coopmanschap noch niet verstaen: dierhalven versoucke zeer eerbiedigh, dat den heer Gouverneur Generael 't selve gelieft te vergeven.

Voor dees tyt hebbe niet anders te schryven dan vernedere my voor de voeten van den heer Gouverneur Generael, en wensche hem voor altyt veel geluck, heyl en zegen.

's Avonts gaet van hier naer Sumtras Westcrust af de fluyt, Sparrendam, beladen met:

274½ lasten grof Javaans zout;

4 halfamen olyven oly;

2 vaten boter;

5 potten Bengaels d°.

2 leggers Spaense wyn;

1 legger azyn;

5 vaten vleesch en

5 speck, samen tot..... f 4672:12:6.

Het schryven, daer mede van haer Ed^s aen den E. commandenr. Jacob Jorissen Pits, en raat tot Padangh geconsingneert, is van alsuleken inhout, als dato deser by 't afgaende briefbouck staet geïnserieert.

24 d°. 's Morgens zyn de 5 veroverde vaandels van den Maduresen rebel Troena Jaja door d'heer Speelman op Sourabaya becomen en gisteren mettet jacht, 't Huys te Cleef, hier aengebragt, ter ordre van haer Ed^s opgehangen in de groote voorsale deses casteels, tot teeken van de behaelde victorie, en in welck eene vaandel een wonderlycke figure van een mensch met wonderlycke leden en een ontwortelde boom in de hant staet afgebeeld, 't gunt eenige ervare inlanders willen zeggen te beduyden een man, die de eerste overwinnaar van dit eylant Java souw zyn geweest, en welleke gloria Troena Jaja volgens de erlangde advysen sich nu oock al veeltyts vermetelyk toegeschreven, en derhalven soodanigen vlagge by zyn stem(?) gevoert hadt.

Wyders hebben haer Ed^s op heden by extraordinary vergadering geaprobeert de sententien des doodts by den achtbaren raat van justitie deses casteels gevelt, op ende jegens Narra Sayra Jaya ende Abdul, alle 5 Bantamse Javanen om over mensch dievery en dat zy met geweld een slavinne van hier meynden wegh te voeren, mette koorde aen den galge ter doodt gebragt te werden.

25 d°. Namiddaghs keert hier van Bantam terugge 't hoeckerboot, de Swaartvis, met schryven van den resident, Willem Caaf, dato 21 deser en volgende advys:

haer Ed^s schryven van 15 deser was daer met gemelte Swaertvisch wel aengebragt. nevens den Engels fugatyf mattroos, David Gerner, en voor welleke courtoisie den capteyn, Willem Goldhad, haer Ed^s hooglyck deed bedancken, maer de beloofde 8 Bantamse fugativen waren noch niet overgecomen, die men dan, nevens de versogte cleeden om tot de dagelyx guastos gins te gebruyken ten naesten bleef verwachten;

de resteerende penningen van 't verkogte koper waren door gebreck van goede realen noch niet ingekomen, en waer tegen 't coper soo langh in ostagie wiert gehouden;

de oude en jonge Coninek hadden den Ratou Bagus over zyn laster praatje, wegen Sr. Oekersen lustigh gereprimandeert, blyvende den ouden Vorst noch al op Turtiassa en besich mettet timmeren van groote steenen huysen, maer de jonge Sultan was met al den adel weder op Bantam aengekomen;

vier dagen na 't vertreck der 10 Bantamse vaertuygen met brieven en geschencken aen Troena Jaja, waren weder twee vaertuygen van denselven met

brieven aen den Bantamsen Vorst overgekomen by dewelcke verbaelt wiert, dat hy sich persoonelyck noch op Cadiry onthielt, maer zyn Maduresen samen met het volck van pangeran Depaty de Mataram souden hebben ingenomen, en den Sousouhounangh Znydwaerts op na 't gebergte zyn gevlucht;

keey Aria Souranata hadt uyt Coninck naem 3 Maccassaerse Batavische fugatiye slaven aen den resident, Caaf, doen ter hant stellen, die neven desen overquamen;

de Coninck had zyn scheepje jongst uyt Manilha gekomen aen eenige Mooren voor 5000 rd^r vercocht, die daer met in Augusto na Souratte stonden te gaen, en daerentegen 't ander Coninck bodempje, de Blessingh, met yser, cleeden etc., weder in corten naer Manilha;

't Engels scheepje, Formosa, stont in weynich dagen met yser, loot, peper, lakenen en contanten na Aymmy te vertrecken, en de Loyal Subject in 14 dagen na Engelant;

daer was noch een vaertnygh met bintrottangh. wax. sanguis draconis etc., van Jamby op Bantam verscheenen, sonder eenigh mienws mede te brengen.

Heden is oock by extraordinary vergadering over de besoeingies op Javas Oostkust en de ontfange advysen van d'E heer admirael. Speelman, in Rade van India voor eerst geaprobeert en geratificeert, het contract tusschen de heere Speelman en den Sonsonhounangh Mataram, neffens de 4 Princen des ryx op 28 February laestleden met den groot gouverneur. Wangsa Diepa, tot Japara gesloten, en 't welck hier vooren onder dato 27 April staet geinsereert in sulcker voegen, als by sekere acte achter de twee originele ontfange contracten ingeschreven en op heden door haer Ed^s getekent hier onder nader is te sien.

Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael, ende de Raden van India, allen dengenen die desen sullen sien saluyt, naer de mael wy tot bescherminge en adsisentie van den Sousouhounangh Mataram in nakominge van het contract anno 1646 den 25sten September met zyn Majesteyt gemaect op diversche tyden naer de Oostkust van Java hebben uytgezet, en afgesonden 3 aensienlycke scheeps en kryghsmachten, d'eerste den 26sten February 1676 onder het beleyt van den capteyn, Jan Francen, de tweede den 6^{den} Augustus desselven jaars onder de vlagge en het commando van d'heer majoor, Christaen Poolman, ende de derde den 29sten December jongstleden, als mede vervolgens na die tyt onder het oppergesagh en beleyt van d'E. heer, Cornelis Speelman, ordinaris Raat van India; mitsgaders admirael en veltoverste etc., en dat op den 28sten February deses jaars 1677 tusschen denselven E. heere Speelman en den heer keey Nehay Wangsa Diepa, groot Gouverneur van alle de Javaanse zeelhavenen, en expres gevolmachtigde van zynen heer den Sousonhounangh boven gemelt zyn gemaect en gesloten soodanige nader articulen en pointen als hier voor, soo in 't Nederlants als Javaans beschreven staen en door gemelte zyn Mayesteyt den Sousouhounangh Mataram en zyne 4 zoonen, de pangerans Adepaty Anom, Martasana Pougat en Singasarie,

ook zyn geapprobeert en geratificeert, soo is dat wy, als representeerende het hoogste gebied, wegens de Generale Nederlandtse geoctroyeerde Oost Indische Comp^s in deselve nader poincten en articulen mede hebben geapprobeert en geratificeert, gelyck doen by desen, beloovende deselve onverbrekelyck te onderhouden en te doen onderhouden, sonder te gedoogen, dat het boven gemelte contract anno 1646 gemaect nochte oock dese nader poincten en articulen door iniant van onse onderdanen werde gebroken, gekrenckt ofte gevioleert, tot bevestingh van 't welke wy dit instrument van ratificatie met onse gewoonelycke onderteekeningh en het zegel van de boven gemelte Generale Nederlandtse geoctroyeerde Oost Indische Comp^s hebben becragtigt.

Aldus gedaen in 't casteel tot Batavia den 25ten Junius anno 1677.

(was onderteekent): JOAN MAATSUYKER,

Hier ter zyden stont: 's Comp^s zegel RYCKLOF VAN GOENS,
in roode lacke gedruckt en daer onder: LAURENS PIT,
ter ordonnantie van gemelte haer PIETER A^o. OVERTWATER,
hoogh Ed^s. CONSTANTYN RANST,

(was getekent): JOANNES CAMPHUYS, PIETER VAN HOORN,
secretaris. ANTHONY PAVILIOEN,
WILHEM VOLGER en
HENDRICK VAN RHEEDE.

Van welke 2 geratificeerde contracten dan nu, het eene alhier blyft bernsten en het andere wederomme aen den Sousouhounangh eersdaags staet te werden terugge voort geschickt.

Ende is na het tekenen der voorstaende acte, in de saeken van 't Mataramse ryck en onse uytsettinge derwaerts noch verders, alsulcx gedesponneert en geresolveert, als by 't resolutie bouck, onder dato deser in 't breede staet geëxtendeert, bestaende ten voorneemsten in dese poincten:

dat men den Sousouhounangh dit jaer voor eerst niet meer om de betalinge van de beloofte 250000 rd^s soude lastigh vallen, maer wel om de nodige subsidien tot guastos voor den treyn en goede partye rys versoucken;

dat men allesints sal verclaren en oock metter daat betoonen, dat wy geen plaetsen of besittingen in 't Mataramse ryck meer als een factorie begeeren en van Japara oock selve onse besettinge sal werden ingetrocken, soo haest de ruste des rycx en het belangh van den Sousouhounangh 't selve maer sal toelaten om van die argwane Javanen, te meer alle quaet misvertrouwen wech te nemen;

dat men om de sieckte en sterfte onder ons volck op Sourabaya en om het werck daer wy zyn ingewickelt met ernst te vervolgen, ten eersten noch na Javas Oostcust sal afsenden een secours van 400 blancke millitairen met de schepen, Japan, Marcken en Soesdyck, en het employ derselver als 't bestier van zaeken ginder in 't geheel overgeven aen 't wys beleyt van d'heer admirael, Speelman, en zynen raat;

doch dat de saeken daer toe sullen moeten werden geschickt om met al onse magt en millitie tegen half November weder hier te zyn, en sulcx oock den Sousouhounangh en die de regeeringh zynent wegen in handen hebben, werden bekend gemaect, en met eenen tegens hun over haer groote nalatigheyt in het redresseren van haer eygen vervalte saeken ernstigh werden geprotesteert;

dewyl het doch ons werck niet is, de vyanden daer overal in 't lant op te soecken en of te slaen, behalve de groote redenen die 'er zyn om de Javanen in 't gemeen self, die present onse vrunden schynen niet veel te vertrouwen en tegens haer listen wel op hoede te moeten wesen, te meer de Bantammers met eenige gearmeerde vaertuygen oock op Java's Oostkust swervende haer persoonagie in dese troubelen oock soecken te spelen en de onlusten met die nabuyren in dese tyt gemydt dient;

ende gelyck haer Ed^e heden morgen over de Mataramse saeken hebben gebesoingneert, soo is wyders des namiddags over de besendinge en zaken van China alsulcx gedisponneert, als by apparte resolutie mede largo is te lesen, wesende ten voornaemsten het stellen van den coopman, Jacob Schagen, in plaets van d'E., van Breen, tot opperhoofd aldaer en het aenleggen der schepen, Zyp, 't Huys te Cleeff en Flaman, met een capitael van 100 duysent guldens derwaerts onder den coopman, Louys de Keyser, als hoofd derselver en tweede naestschagen; item dat men sich tot geen adsistentie met de Tartarische regeeringe sal inwickelen of de Coxinse Chinesen aantasten, maer neuterael blyven, ten zy zy ons selfs beschadigen;

en wyders, dat men by goede negotie en genegentbeyt der regenten tot Hocksieuw een becnopt comptoirte van weynich omslagh sal mogen laten verblyven, maer den handel daer niet willende lucken, als dan het jacht, de Zyp, met de goederen na de Maccause eylanden sal voortgaen en d'andere bodems ledigh na Siam, om een rys ladinge voor Batavia af te halen en eyndelyck, dat men tot verlossinge onser gevangenen van Tayoan, sooveel devoir, als eeniger maten met fatsoen kan geschieden sal aanwenden.

26 d°. Niet bysonders voorgevallen.

27 d°. 's Avonts erlangen per Javaans vaertuygh een cleen advisie, op gisteren door onsen resident, Caaf, van Bantam herwaerts geschreven, meldende, dat het Engels scheepje, Formosa, 25 deser met partye yser, loot, peper, lakeneu en 4 kisten gelt na Aymuy vertrocken en hun schip, de Bernardiston, na Siam aengeleyt was, en wyders, dat desen diende ten geleyde van een paquet Suratse brieven per 't Engels schip, de Persische Marchant, uyt Suratte over Goa en Mallabar komende daer aengebragt, welcke dan nu mede hier ontfangen bevonden zyn, de dubbele brieven van d'E. heer directeur, Sibbrand Abbema, en raat aen haer Ed^e, de dato 15 en 16 Maart lestleden, ons per 't schip, Coevorden, op 12 der voorleden maent toegebragt.

28 d°. 's Middags gewert ons weder een cleen briefje van den Bantamsen resident, Caaf, gisteren getekent, eenlyck tot bekendmakingh van 't arrivement van de fluyt, Wester Amstel in de straat en die hy met verversinge op 't versouck der opperhoofden hadt versorgt, wesende by een appart briefje van gemelte opperhoofden

hadt versorgt, wesende by een appart briefje van gemelte opperhoofden, onder denselven dato, als dat van Bantam aen haer Ed^s oock verstaen, hoe zy al op 14 September 1676 uyt 't Patria en 21 Maart jongst, nevens Soesdyck van de Caap waren gezeylt en nu daegs te vooren in de Straat Sunda verschenen met 5 dooden, daer onder den schipper, Jacob Harckes en bouckhouder, Pieter van Ryn.

Des namiddags komt hier direct uyt Suratte te verschynen het retourschip, Cortgene, met een cargasoen van verscheide Suratse wharen, bestaende in:

- 256 packen ofte 50052 R indigo biana;
- 561   •   diverse Suratse cleeden en lywaten;
- 58   •   of 10005 R rouw cattoene gaaren;
- 1449   •   root zegellack;
- 158   •   idem root zegellack voor Batavia;
- 100 kisten Suratse zeep;
- 150 stucx Suratse diverse goude en silvere allegias in een kisje;
- 164 zacken tarwe;
- 509   •   kitsery;
- 127   •   met cadjagh;
- 122   •   •   erweten;
- 4 balen mostaert zaat;
- 18   •   mct galnoten;
- 2001 R coper root;

1 cruys..... dat te rugge komt, monteerende samen / 200051:17:4.

Daer beneffens oock is ontfangen een largo missive van den E. heer, Sibbrand Abbema, en raat in Suratte, gedachtekent primo Mey, nevens 2 copie briefjes van dato 30 Maert en 12 April, welckers originele hier noch niet hebben becomen en verscheide andere bylagen meer, gelyck als by 't register met voorsz. ontfange missive in 'taenkoment briefbouck ingeschreven nader staat te lesen en daer uyt, hoe 't Engels scheepje, Formosa, van de cust van China in Suratte verscheenen, in 't laest van Maert weder na Bantam was gestevent, 't France schip, de Voutoir, en hun fluytje lagen noch in Sualyschom, sonder dat men konde vermercken deselve tot vertreck geprepareert wierden, en had men met gemelte fluytje (dat op zekere tyt van zyn anckers by ons jacht, de Pyl, was komen dryven) op diversche iterative versoucken ongemolcsteert weder te largeeren, een compliment van danckbaerheyt wegens 't respecteren van Coninx rheede uyt den naem van den gouverneur, Gladsischan ontfangen en soo mede van den Francen heer directeur, Baron;

daer wiert gesegt, dat de soon van den Mogolsen rycx, Cancelier Assethan, met de dochter van den Bengaelsen, Nabab Chalstachan, eersdaegs stont te trouwen en waer 't gemeen gevoelen was, dat men Comp^s pretentie wegen de afgeperste 196000 rd^s anno 1672 in Decca niet ligt weder in gelde zoude ontfangen, maer apparent wel cenige thol vryden of andere prerogativen, die soo veel meriteerden voor konnen bedingen:

men was in Suratte voor Suwangies roveryen al weder wat bedugt, dewyl'er 10000 van zyn volck in 't casteel Ramneger, maer 25 mylen van Souratte (en

't gunt denselven anno passado hadt verovert) waren aengekomen, die een brantschat van 10000 ropias van den Suratsen gouverneur souden hebben geëyscht, of datse anders die stadt wederom dreygden te overvallen en had d'heer, Abbema, om die redenen oock noch 16 man van de Ceylonse millitairen tot meerder securiteyt van Comp^e logie in Suratte aen lant geligt;

over het verleenen van passen na Atchin. Siam en elders, was men door eenige voorname coopliden al weder vry gemoeyt geweest, en eyndelyck getreden om deselve hun te verleenen om redenen, dat zy anders reets met d'Engelsen daer over in complottery waren, en dan daer na onse passen maer souden bespotten, gelyck dan oock het verder advys van d'heer, Abbema, en raat derwegen lagh, dat met die van Cormandel (welcke reets sterck in swangh ginck) de vaert op Bantam en elders vryelyck toe te staen de Engelsen, Deenen en andere competeurs (die, doch althans even wel Comp^e negotie bederven) in 2 à 3 jaaren t'eenemael souden werden uyt en doot gevaren, daerse anders by 't weygeren der passen met kragt stonden te continueeren en alleen meest met de proffytten door gingen;

de 2 gesonde eliphanten van Ceylon voor den Suratsen gouverneur, Gladsischam, waren denselven ongemeen aengenaem gewest, en zyn belofte de Comp^e daerentegen aller wegen na vermogen te sullen helpen en favoriseeren.

29 d^e. 's Avonts vertreckt van hier over Japara naer d'Oostkust van Java het fluytje, Marcken, met een number van 50 zoldaten en mede voerende de volgende provisien en nootwendigheden voor den treyn aldaer, als:

- 400 cattys peper en 100 R diverse andere fyne speceryen;
  - 15 riemen schryf papier, 64 bossen schaften, 4 R lacq;
  - 651 stucx divers aerdewercq, 10 stucx neus brillen;
  - 8 cassen met divers geweer en toebehooren;
  - 1100 stucx gesorteerde ysere canon cogels;
  - 50 kippen Hollantse en 500 kippen stroo lont;
  - 100 stucx houwelen en 150 stucx spaden, 1 vaatje inckt;
  - 1 vat schot spykers, 10 R Hollants staal;
  - 55 leggers diverse arracq, 6 vaten Hollantse boter;
  - 4   "   Spaense wyn, 40 vaten vlees en 50 vaten speck;
  - 5654 R grove en 258 R fyne beschuyt;
  - 12520   "   Hollants scheeps broot, $\frac{1}{2}$ last Suratse tarwe;
  - 50 stucx houte en 12 copere pompen;
  - 100   "   bootshaeken, 30 copere ronde lampen;
  - 5 cassen rooswater, 1 kist met medicamenten;
  - 1 legger France wyn, 6 vaten mon;
  - 2 vierendeels Delfze boter;
  - 1 vermaectt roer met een sandehoute lade voor pangeran, Adepaty Anum,
- samen tot f 20297:14:6.

Ende hebben haer Ed^e daernevens oock laten afgaen een missive, soo even getekent aen d'E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en zyn E. raat tot Sourabaya in sich bevattende, de volgende advertentien, ordres en consideratie:

dat zedert baer Ed^s jongste schryven van 2 en 12 courant op 23 deser hier zy verschenen 'tjacht, 'tHuys te Cleef, met het largo schryven van d'E. heer, Speelman, en raat van dato 14 courant, en waerop dan goet gevonden zy, 't fluytje, Marcken, met de voor gementioneerde geëyschte goederen en 't volgende antwoord, ten eersten derwaerts af te schicken;

dat baer Ed^s voor eerst naer examinatie hebben geaprobeert en geratificeert het contract, tusschen d'beer, Speelman, en den Sousouhounangh met zyne 4 soons gesloten en waervan 'teene originele hier blyft berusten en 't andere nu overgaet, om aen gemelte Sousouhounangh wederom ter handen gestelt te werden;

dat haer Ed^s vermeenen den Sousoubounangh in dese troubleuse tyden voor eerst om de 250 duysent contante rd^s niet lastigh behoeft gevallen, maer met regt versocht te werden om de maandelycx subsidien van den treyn en den beloofden rys, al was 'toock maer tot spysinge des volcx daerinne omtrent die wantrouwende Javanen met voorsichtigheyt dient gehandelt, om hun (is 't immers doentlyck) des Comp^s goede intentie en opregte meeninge 't hunnen besten in te drucken en waerom hun oock metter daat dient gethoont, dat wy geen plaatsen in possessie en selfs tot Japara (wanneer 't lant maer eenigsints weder in staat van wettige goede regeeringe is) niet anders als een factorie begeeren, hoewel te vreesen is, dat de Comp^s daer omtrent noch al veel lasten en becommeringe sal moeten dragen, omdat de saack wegen den toestant van 't geruchte verraat van de pangerans, Depaty en Pourbaya, met de Maduresen noch onbekent en op de Javaanse vrunden, ja selfs de Princen des ryx, soowel als de vyanden weynich staat te maeken is en de 5 broeders ider hun eygen intrest behertigende, ligt alsoo veel wantrouwen op ons, als op hun outsten broeder, Adepaty hebben en waerom 't beklaagelycxst voor ons zy den Sousouhounangh, soo verre van zyn voorige ontsachelyckheyt schynt vervallen en de clem der regeeringe quyt te zyn en 't welck in 't geheel waer wesende, voor ons 't slimste van allen in al dese groote moeyten en kosten zoude zyn;

dat men wyders na serieuze deliberation om het begonnen werck ginder tot Comp^s reputatie uyt te voeren, heeft geresolveert selfs boven vermogen noch 400 cloeke soldaten boven het bootsvolcq met de schépen, Marcken, Japan en Soesdyck, derwaerts af te zenden en welcke 2 laeste bodems in korte dagen staan te volgen om te eerder een gewenscht eynde van saeken te erlangen en waertoe de hoedanigheden, soo in 't vervolgen van Troena Jaja, als het verdeelen somtyts der machten en wes meer mogte nodigh zyn by desen geheel en al aen 't wys beleyt van d'heer admirael, Speelman en raat wert gedefereert, nochtans met dat verstant, dat alles daer heen moet werden gedirigeert om ten uyttersten voor half October met de millitie weder hier te zyn, ende waerom oock wert geaprobeert om door een nader besendinge na de Mataram onder Sr., Couper, of iemant anders den Sousouhounangh te exorteren en selfs met dreygementen tegens hem en de grooten van bevint te protesteeren, dat zy hun eygen saeken soo verwaarloosen en ons in den noot verlaten, daer wy nu meer als een jaer bun vyanden verslagen en goet en bloet op geset hebben, om onse trouwe hulpe aen haer te bethoonen

en dat wy, soose soo blyven voortgaen hun niet langer connen helpen en mettet eyndigen van 't Ooster mousson weder sullen vertrecken en hun metten anderen laten omspringen, gelyck oock by soodanigen verder verloop als gesegt effective sal moeten werden in 't werck gestelt en op welcke emportabele consideratien het wel overleyt advys van d'heer, Speelman, en raat metten eersten sal werden verwacht om by de positive ordre te persisteren, of wel daerin na gelegentheyt van zaeken nader te disponeeren, ondertusschen met advertentie, dat men t'eenemael onmachtigh is, eenigh nader secours na desen meer derwaerts te sullen konnen bestellen;

dat het met haer Ed^e intentie accordeert, dat alle 't veroverde canon tot Sourabaya en 't geen op Madura, Cadiry etc., noch mogte bevonden werden tot Japara aen den gouverneur, Wangsa Diepa, voor den Sousouhounangh wert overgelevert om voor de werelt en insonderheyt de Javanen met indruck te doen blycken, dat wy alleen in naerkomingh van onse beloften desen oorlogh met en voor hun hebben aengevangen, selfs schoon der al pretentie voor de Comp^e op het canon, dat Troena Jaja eygen geweest zy mogte wesen;

dat het by 't overleveren van 't nu overgaende geratificeerde contract aen den Sousouhounangh, misschien niet ondienstigh sal wesen te vorderen een bezegelt geschrift, waer by de Javanen bewesten de revier Carwangh woonende aen Comp^e souvereine gebiedt komt over te geven en deselve landen, indien 't de ruste des tyts toelaat met de gebruyckelycke formalia door zyne expresse commissarisen aen ons doet inruymen ende in dat geschrift oock doet melden de streckinge van Jaccatras limiten van voorsz. revier van Carwangh tot in de revier van Ontong Java om ons by tyden en wylen daer van te konnen dienen, onder versekeringe, dat wy die luyden in haere religie of andersints niet sullen turbeeren, doch dat egter haer Ed^e intentie zy dese consideratien niet als ter gelegener tyt en op de civielste wyse behoeven te werden voort gebracht;

dat het van bysondere opmercking is, hoe Troena Jaja 2 dagen voor zyn vlugt uyt Sourabaya 2 expresse gesanten na Bantam souw hebben gesonden, daer van men hier niet heeft gehoord datse daer aengekomen, maer wel, datter 10 vaertuygen voor eenige dagen van Bantam na Troena Jaja vertrocken zyn met geschencken en een geheyligde rock van 't graf van Mahomet, doch dat ons ondertusschen te letten staat om in de tyden met de Bantamse gebuuren om geringe oorsaecken niet ligt in eenige onlusten te geraecken, soo langh het immers kan geschieden en Comp^e gelegentheyt sulcx toelaten;

dat de 3 ontfange anticqse veroverde vlaggen van Troena Jaja alhier in de groote zale zyn opgehangen;

dat het voornemen van 't opsenden eeniger volckeren na Trongh, item een stercker uytsettinge naer 't eylant Madura en 't besetten van Sourabaya voor goet wert aengesien, doch alles niet soo cleene kosten, als immers geschieden kan en met volle teekenen, dat sulcx eenlyck geschiet voor den Sousouhounangh en sonder eenige dier plaetsen voor de Comp^e in possessie te begeeren;

dat het achterblyven van d'antwoort op d'heer Speelmans brieven van 't Matarmse hof groote suspitie geeft, dat het daer niet wel moet gestelt zyn en

hun laffe grootmoedigheyt en onkunde van tegenspoet haer schynt hebben bedorven, terwylen dat haer Ed^s oock van advys zyn de wantrouwende Javanen althans selfs mede niet veel te betrouwen en goede acht op te geven om geen verraderyen of misleydingen subject te wesen;

dat het voorsichtigh beleyt omtrent de overgebleve Maccassaren en Maleyers om hun niet te altereren, soo langh zy ons niet moeyen met haer Ed^s sentiment overeenkomt en de hoope is, dat zy en oock crain Gillison door hunne separatie, hoewel men egter op den uytgeweken dain Manimba wel een wakent oogh mach houden niet weder met Troena Jaja sullen conjungeren, wanneer zyne zaeken ligt haast stonden te niet te loopen, ten zy hy als vooren gesegt niet de pangerans Adepaty en Pourbaya in eenigh verstant was, 't gunt de saeken van 't Mataramse hof dan noch al in meer verwarringe souw kunnen doen vervallen;

dat de quade geruchten van Radja Palacca en Maccassar daer uytgestroeyt t'eenemael vals bevonden zyn en het te wenschen was, dat crain Gillisson zich tot zyn eygen besten onder Comp^s bescherminge en weder na Maccassar quam te begeven;

dat het onderwylen aengenaeem zy des Comp^s wapenen op Javas Oostkust noch in sulcken ontslagh waren, dat men met 200 fluxe mannen de Maccassaren op Passourouan etc., wel een ander en beter taal souw connen doen spreken, en waerom haer Ed^s verhoopen, dat met het nu afgaende emportante ontset van volcq niet alleen de landen van Sedekary, Calianjer, Godough Bata, Gombong, Passourouan, Garouda, Padjarakan etc., maer oock die van Codoes, Damacq en Samarang, weder sullen kunnen in ruste gestelt en oock den lantwegh van daer na de Mataram wederom versekert werden om te weten, wat daer om gaet en voor ons te doen of te laten staat;

dat het te wenschen was de weder strevige belhamers van 't eyland Madura en specialyck Wangsa Watsiana tot ons konden werden gedisponeert, en het noch al gerustheyt geeft den treyn ginder om de oost van rys aldaer selfs kan werden geprovideert, terwylen tot de benodigtheyt voor Batavia en d Ooster provintien van dat graan na verscheide quartieren wederom ordre gegeven en besendinge gedaen zy;

dat hoewel men de Spaanse realen totten den Palembangs en Jambysen peper handel althans hooghnodigh heeft egter noch 6000 stux voor den Japaarsen treyn ginder staen te volgen, nevens noch 9 packen tapesarasses en gordel chindos en 4 canassers amphioen om het contant te meer te doen strecken;

dat nu oock weder over gaet een eysch van verscheide houtwercken voor den fabrycq ende ordre dient gestelt op derselver behoorlycke dickte, breete en groote wel werde gelet;

dat het droevigh valt te hooren de groote sieckte en sterfte onder ons volcq op Sourabaya, hoewel aen de goede voorsorge van d'heer Speelman in alles niet wert getwyffelt, zynde van de Pynacker en 't Huys te Cleef in de korte reyse van ginder na herwaerts 55 coppen overleden en 93 sieck aen lant gebragt, waer omtrent voortaan een beteringh wert verhoopt;

dat de goederen der overledene hier wel zyn bestelt en oock de luytenants, Tielman en Lefleur, sieck overgekomen, die by reconvalesatie in gunstige gedachtenis zullen werden gehouden;

dat mettet schip, Japan, staen te volgen de cooplieden, Jan de Harde en Pieter Noortman, neven d'ondercooplieden, Arent Suyck, Samuel Marchant en 2 à 3 adsistenten, item oock 40 leggers arracq en soodanige verdere goederen, als behalve de hier voor verhaelde nu overgaende op den eysch noch mogten gebreken;

dat indien de swarte suiker tot Japara of elders redelycx koops was te bemachtigen tot den insaem van 1600 à 2000 picols ordre dient gegeven, gelyck nu na Japara oock wert geadviseert;

dat nu oock weder derwaerts wert gesonden het alhier curieus vermaekte roer van den pangeran Adepaty om hem by occagie ter hant gestelt te werden;

dat hier op 12 May en 13 deser uyt het vaderlant zyn aengelant de schepen, Sumatra, Blauwen Hulcq, Soesdyck en Wester Amstel, met schryven der heeren 17^{den} van 21 October 1676, waer by haer hoogh Ed^e by overlyden van zyn Ed^e d'heer Maetsuyker weder tot Gouverneur Generael by survivance hebben genomineert d'E. heer, Rycklof van Goens, ende dan weder tot eerste raat en directeur generael d'E. heer, Cornelis Speelman, gelyck zyn E. dan by desen met die eere oock veel geluck gewenscht wert.

Ende is met voorsz. fluyt, Marcken, nu na Japara oock geschreven een cleen briefje aen den coopman, Everard van der Schuur, en raat aldaer van dato deser en onderstaende teneur:

dat met de fluyt, Cattenburgh, op 10 wel ontfangen de Japaarse brief van den 4^{den} deser en daer by vernomen, dat de victorie van d'heer Speelman tegens Troena Jaja by de Javanen van Japara, Samaraugh en Tegaal wat meer couragie als te vooren hadt verweckt, om de Maduresen daer omher te resisteren en te verdryven en alsoo oock de wech na de Mataram wederom geopent en de geratificeerde volmagt voor d'heer Speelman eyndelyck afgekomen was; onderwylen dat haer Ed^e verlangen te verstaen, wat vrugt de nader besendinge van Wangse Diepa naer 't hof, soo om de 10000 realen voor d'heer Speelman, als 't alsenden van den pangeran Sampan en het terugh dinnitteren van de Palembangers naer huys sal hebben gehad, hoewel men aen de voortgauck derselver besendinge noch al zeer blyft twyffelen;

gelyck oock haer Ed^e zeer verwondert zyn, zedert 't arrivement van Cattenburgh geen nader brieven van Japara te hebben ontfangen en reden daer van verwachten met ordre in toekomende geen gelegentheyte van schryven met alle vaertuygen te versuymen, al schooner oock niet veel van belangh te adviseeren was:

dat dit fluytje, Marcken, ten eersten na d'heer, Speelman, voortgesonden dient en het employ van dien, als de noch kort te volgen schepen, ten naesten zal werden geordonneert;

dat haer Ed^e voornemens zyn, als dan oock eenigh contant af te schicken tot inkoop van 1600 à 2000 picols swarte zuiker ende wyders, dat de Japaarse goederen per de fluyt, Cattenburgh ontfangen, redelyck wel hebben gerespondeert.

Heden is oock by haer Ed^s in Rade van India onder de besoinnges van Bengale in plaetse van den overleden heer, Francois de Haese, tot directeur van die emportante vacante directie wederomme versogt ende geeligeert den E. heer, Wilhem Volger, jongst als commissaris en directeur van Suratte hier aengekomen, dewelcke in de Moorsee landen en costuymen van grondige en ongemeene ervarentheyt en bequaemheyt wert geoordeelt ende welcke functie by zyn E. dan oock genegentlyck is aengenomen en daarmede door de vergaderinge hem veel geluck toegewenscht.

30 d^e. 's Morgens werden door expres afgesonden chialoup aengebragt de vaderlantse en Caapse brieven van de fluyt, Wester Amstel, dewelcke niet nieuws vermelden en eenlyck bevonden zyn de duplicaten, welcke op 15 deser per Soesdyck van de camer Amsterdam en de Caap al hebben erlangt.

's Avonts vertreckt uyt dese rheede voor de laatste besendinge deses jaars direct naer Japan het schip, Schielant, beladen met een costelyck cargasoen voor de negotie in dat ryck, bestaende uyt de onder genoemde coopmanschappen, provisien en nootlyckheden:

- 562 packen gesorteerde Bengaalse zyde of 54953½ R ;
- 11   "   florette gaaren of 1669¼ R ;
- 428   "   Tonquinse zyde of 21338 cattys;
- 534   "   diverse Cormandelse en Bengaelse cleeden en lywaten;
- 1 pack Bengaelse armozynen;
- 1   "   "   allegias;
- 12292 R namrack;
- 4785   "   caatchia;
- 10468   "   artal;
- 55 packen met 11975 stucx rochevellen;
- 12 stucx pelangs en 86 stucx pangies in een kas;
- 1991   "   sumongys;
- 800   "   Tonquinse pelangs;
- 1561 R giroffel nagelen;
- 2025   "   noten muscaten;
- 500 cattys swarte peper;
- 159207 R Bimas sappanhout;
- 52 stucx lakenrassen in 2 kassen en 40 stucx croonrassen in 1 kas;
- 20   "   groff greynen in 1 kas;
- 42   "   diverse lakenen in 6 kassen;
- 2 vaten Hollandse en 5 potten Bengaelse boter;
- 5 halfamen wyntint, 3 halve leggers clappus oly;
- 1 legger Spaance wyn, 2 halfamen brandewyn;
- 3 halfamen olyven oly, 3 vaten Delfs bier;
- 2 vaten mom, 544 R wax;
- 4 cassen met 879 stucx swart Spaans leer;
- 3 rollen zeyldouck, 4 strengen zeylgaaren;
- 1 vat pick, 1 vat theer, 2 trossen, 4 witte lynen;

5 stucx persennings, 558 w candy zuyker;

1 spiegel, 1 flesje met camphur oly, monteerende te samen / 584147:3:12.

Het schryven, daer benevens aen den E., Dirck de Haas, en raat tot Nangasacky afgaende, is op gisteren getekent en ingeschreven; Godt de Heere, wil de rycke kielen op dat sware vaerwater behouden overbrengen en die emportanten handel weder in zyn voorigen florisanten staat herstellen tot soulagement van Comp^a sware lasten en rampen, dicse alomme te dragen heeft.

Dese gepasseerde maant zyn van verscheyde plaatsen aengekomen

99 stucx diverse groot en cleene vaertuygen, te samen

bemant met 589 coppen, als te weten:

- 3 vaertuygen van Rimbangh met 14 coppen, 150 bossen rottangh, 50 stucx balcken, 300 plancken, 70 bossen suyker en 160 stucx laden van musquets;
- 9 van Tegaal met 56 mannen, $15\frac{1}{4}$ lasten rys, 1400 bossen zuyker, 1400 stucx oude clappus en 460 stucx hoenders;
- 1 • Palembangh met 12 mannen, 542 picols en 40 cattys peper;
- 1 • Tambalang met 4 mannen, 500 stucx oude clappus en 10000 stucx oude pinangh;
- 4 • Dermajoe met 27 mannen en 25 lasten zout;
- 1 • Braham met 6 mannen, 24000 stucx oude pinangh en 1000 stucx oude clappus;
- 2 • Tanara met 6 mannen en 3000 bossen zuyker;
- 1 • Sumbawa met 6 mannen en 20 stucx slaven en slavinnen;
- 2 • Mindanao met 20 mannen, $4\frac{1}{4}$ lasten rys, $25\frac{1}{2}$ picols wax, 47000 manocken toebacq en 1 picol schilpatshoorn;
- 1 • Banjer met 7 mannen, 400 bossen rottangs, 10 picols spiaulter en 1 picol wax;
- 1 • Joana met 4 mannen, $\frac{1}{4}$ last rys, 100 bossen rottangs en 56 potten oly;
- 2 • Bouton met 18 mannen en 17 stucx slaven en slavinnen;
- 1 • Codoes met 4 mannen, 800 bossen zuyker en 500 stucx oude clappus;
- 5 • Sombar met 20 mannen, $6\frac{1}{2}$ lasten rys, 2900 bossen zuyker en 50 hoenders;
- 1 • Tadoenang met 4 mannen, 800 bossen zuycker en 700 stucx oude clappussen;
- 5 • Samarangh met 12 mannen, 50000 stucx oude pienangh, 60 bossen rottangs, 100 stucx gedroogde baggers, 50 potten oly, 1 last rys en 100 bossen gomoet touwen;
- 9 • Grisse met 50 mannen, 207 potten oly, 19000 bossen gomoet touwen, 3 picols Javaanse cardamom, 51 picols peper, $19\frac{3}{8}$ lasten rys, 14000 bossen zuyker en 700 stucx oude clappussen;

47 stucx vaertuygen, die transportere.

47 stux vaertuygen, per transport.

5 vaertuygen van Pamanoekan met 12 mannen, 2 lasten rys, 120 stux plancken, 80 balcken en 600 bossen zuyker;

8 van Bantam met 52 mannen, 5800 stux potten en pannen, 1900 potten met calcq, 500 bossen rottangs, 29 lasten tarwe en 500 stux oude clappussen;

2 • Malacca met 11 mannen, 1071 picols en 70 cattys peper;

6 • Chiassem met 28 mannen, $11\frac{1}{4}$ lasten rys, 570 stux balekjens en 25 plancken;

12 • Cheribon met 49 mannen, 136 canassers zuyker, 550 bossen rottangs, $1\frac{1}{2}$ picol wax, $27\frac{1}{4}$ lasten rys, $2\frac{1}{4}$ last swarte boontjes, 76 potten oly, 8 canassers Javaanse toebacq, 25060 bossen zuyker, 10000 stux oude pinangh, 500 stux oude clappussen en 700 stux potten en pannen;

2 • Ziantan met 13 mannen, 140000 stux oude pinangh en 1000 stux oude clappussen;

2 • Sumor met 6 mannen en voorts ledigh;

3 • Carwangh met 10 mannen, $5\frac{3}{4}$ lasten rys, 1200 bossen zuyker en 200 bossen pady;

11 • Packalongen met 44 mannen, 550 stux hoenders, 600 stux oude pinangh, 4 picols capock, 20 lasten rys, 1250 stux oude clappussen, 16 potten oly, 70 bossen rottang en 150 stux buffels huyden;

2 » Baly met 14 mannen en 40 stux slaven en slavinnen;

1 » Chincheeuw al in de voorige maand gekomen met 100 mannen, 25 canassars thee, 24 cassen Chinese bloemen, 55 canassers Chinese tabacq, 110 stux papiere lantaarns, 1 verlackt comptoir, 2 cassen gouddraat, 516 stux quitasolen, 46 bossen papier, 4 canassers met schoenen, 1 canasser met wayers, 137 potten en balys geconfyte gember, 180 potten met Chinese eetwaren, 1 kas met metale spiegeltjes, 51 balen laxa, 2 picols anys, 29 cassen met porceleynen poppegoet, 5 cassen met offerligt, 2 balen met glase flesjens, 100 stux hennipe lywaten, 6 packen nette gaaren, 50 balen geconfyte vygen, 14 balien met confyte appelen, 1 canasser met cammen, 26 canassers met drooge fruyten, 51929 stux gesorteerde porceleynen, 7550 stux ysere pannen, 42 ysere schoppen, 1 last terwe, 4 balien tarwe meel, 45 sacken meel, 9 stux jalousy matten, 19 balies gestampte boonen, 2 canassers laxa, 80 stux thee backjens en 20 snoeren met copere pitjens;

t'samen 99 stux diversche soorte van vaertuygen, dewelcke in 'tgenerael hier hebben aengebragt de onder gemelte coopmanschappen en goederen:

25 canassers met thee;

24 cassen met Chinese bloemen;

25 canassers met Chinese toebacq;

110 stux papiere lantaarns;

1 verlackt comptoir;

2 cassen gouddraat;

516	stucx quitasolen;	7850	stucx oude clappussen;
46	bossen Chinees papier;	214600	» » pinaugh;
4	canassers Chinese schoenen;	700	» balcken;
1	canasser met wayers;	445	» plancken;
157	potten en balys met geconfyte gember;	1745	picols en 10 cattys peper;
180	» met Chinese eetwaren;	156	canassers zuyker;
1	kas metale Chinese spiegeltjes;	26	picols wax;
51	baalen laxa;	2 $\frac{1}{4}$	last swarte boontjes;
2	picols anys;	150	stucx buffels huyden;
29	cassen met porcel. poppegoet;	1810	bossen rottangs;
5	» » offerligt;	4	picols capock;
2	balien met glase flesjes;	1060	stucx hoenders;
100	stucx hennippe lynwaten;	47850	bossen zuyker;
6	packen gaaren tot netten;	6500	stucx potten en pannen;
50	balien geconfyte vygen;	200	bossen pady;
14	» » Chin. appelen;	405	potten oly;
1	canasser met kammen;	160	st. houten tot musquetsladen;
26	canassers » drooge fruyten;	50	lasten tarwe;
31929	stucx gesorteerde porceleynen;	100	stucx gedroogde visch baggers;
7550	» ysere pannen;	19100	bossen gomoet touwen;
42	» ysere schoppen;	1900	potten met calcq;
49	balien met tarwe meel;	77	stucx slaven en slavinnen;
9	stucx jealousy matten.	5	picols Javaanse cardamom;
19	balien met gestampte boonen;	8	» » tabacq;
2	canassers met laxa;	47000	manoecken toebacq;
80	stucx thee backjens;	10	picols spialutter;
20	snoeren copere pitjens;	25	lasten zout en
113 $\frac{3}{4}$	lasten rys;	1	picol schilpatshoorn;

Waerentegen wederomme in voorsz. maent van hier zyn vertroocken naer verscheydene plaatsen 78 stucx borger en inlander vaertuygen, als namentlyck:

5 vaertuygen naer Malacca met 560 rd^s aen cleeden, 60 rd^s aen ysere pannen, 2100 rd^s aen koper, 1200 rd^s aen spialutter, 195 rd^s aen contanten, 8 rd^s aen matten, 12 rd^s aen ledige samsoe potten, 12 rd^s aen zuykeren, 11 rd^s aen duygen en 252 $\frac{1}{2}$ rd^s aen porceleynen;

10 naer Cheribon met 510 rd^s aen cleeden, 575 rd^s aen amphioen, 15 rd^s aen massoy, 9 rd^s aen out yser, 192 rd^s aen porceleynen, 48 rd^s aen out loot, 120 rd^s aen thin, 15 rd^s aen ysere pannen;

7 » Grisee met 16 rd^s aen dranck, 240 rd^s aen amphioen, 300 rd^s aen cleeden, 27 rd^s aen ysere pannen en 18 rd^s aen out yser;

20 stucx vaertuygen, die transporteere.

20 stucx vaertuygen, per transport.

6 vaertuygen naer Bantam met 91 rd^s aen out yscr, 387 rd^s aen thee, 20 rd^s aen porceleynen, 840 rd^s aen koper, 2256 rd^s aen spialter, 881 rd^s aen drancq, 40 rd^s aen olyven oly, 460 rd^s aen cleeden en 96 rd^s aen sout;

6 naer Chiassem met 157 rd^s aen cleeden, 6 rd^s aen porceleynen en 10 rd^s aen contanten;

8 » Packalongen met 300 rd^s aen cleeden, 5 rd^s aen out yser, 7½ rd^s aen amphioen en 10 rd^s aen contanten;

9 » Tegaal met 456 rd^s aen cleeden;

4 » Sombar met 170 rd^s aen cleeden;

2 » Carwangh met 160 rd^s aen cleeden;

1 » Tadoenangh met 20 rd^s aen cleeden;

1 » Codoes met 20 rd^s aen cleeden;

4 » Pamanoekan met 180 rd^s aen cleeden;

5 » Samarangh met 50 rd^s aen cleeden, 90 rd^s aen amphioen, 5 rd^s aen out yser en 10 rd^s aen cust staal;

1 » Chincheeuw met 400 rd^s aen sappanhout en 66½ rd^s aen bintrottingh;

1 » Palembangh met 160 rd^s aen cleeden, 90 rd^s aen porceleynen en 450 rd^s aen amphioen;

1 » Sourabaya met 40 rd^s aen cleeden;

1 » Rimbangh met 50 rd^s aen nieuwe spykers;

1 » Tambalangh met 20 rd^s aen cleeden;

5 » Padangh met 200 rd^s aen zout, 22 rd^s aen porceleynen, 140 rd^s aen cleeden en 20 rd^s aen ysere pannen;

1 » Braham met 10 rd^s aen porceleynen;

1 » Joana met 40 rd^s aen cleeden, 56 rd^s aen porceleynen en 18 rd^s aen ysere pannen;

1 » Mindanao met 520 rd^s aen cleeden, 10 rd^s aen porceleynen, 15 rd^s aen radix China, 15 rd^s aen out koper, 105 rd^s aen out yser en 12 rd^s aen spialter;

1 » Cambodia met 185 rd^s aen cleeden;

t'samen 78 stucx verscheide vaertuygen, welckers gesamentlycke afvoer van hier heeft bestaen uyt de volgende goederen en wharen, als:

4208	rycxdaelders aen diverse cleeden;	12	rycxdaelders aen ledige samsoe
140	» » ysere pannen;		potten;
618½	» » diverse porcel.;	12	» » zuykeren;
2940	» » Japans en ander	11	» » duygen;
	coper;	1162½	» » amphioen;
3468	» » spialter;	15	» » massoy;
215	» » contanten;	147	» » out yser;
8	» » matten;	120	» » thin;

48 ryxdaelders aen loot;	400 ryxdaelders aen sappanhout;
897 " " diverse drancken;	66 $\frac{1}{2}$ " " bossen rottang;
296 " " zout;	50 " " nieuwe spyckers;
387 " " thee;	15 " " out koper en
40 " " olyven oly;	15 " " radix China;
10 " " cust staal;	somma 15281 $\frac{1}{2}$ ryxdaelders.

Ende behalve welcke noch 4 vaertuygen naer elders zyn vertrocken, die niets dan een pascedulle hebben medegenomen.

Na de gehoude notitie en de opgevinge der doot gravers zyn dese maent te deser stede met behoorlycke kennisse overleden ende ter aerden gebragt:

68 Comp ^s dienaren:
1 borger;
4 Duytse vrouwen;
14 " kinderen;
6 swarte vrouwen;
17 " kinderen;
2 slaven en slavinnen;
t'samen . . . . 112 overledene.

Ende daer tegens wederom in de kercken alhier gedoopt:

11 Nederlantse kinderen;
31 inlantse d ^{os} der Portugese gemeente;
4 d ^{os} der Maleytse gemeente;
t'samen . . . . 46 gedoopte.

Oock zyn voor de Christelycke gemeente in voorsz. kercken wettelyck getrouwt:

4 Comp ^s dienaaren en
10 Mardycker inlanders;
t'samen . . . . 14 paar getrouwt.

By den E. achtbaren raet van justitie deses casteels zyn op 26 deser publycquelyck geëxecuteert, de naervolgende delinquanten:

Narra Sayra, Abdul en Jaya, alle drie Javanen van Bantam, over dat een slavinne van Gillis Rodrigo, Mardycker hebben gestolen en gemelte slavinne, genaemt Anna, van Maccassar, datse haer heeft laten vervoeren, alle drie met de koorde gestraft datter de doot na volgt en Anna gegeesselt, op baer regterwangh gebrantmerckt en in de ketting gekloncken, omme daerin een jaer by haer lyfheer te dienen;

Jacob van Cassel, mattröos op Nieuw Middelburgh, over dieverye gegeesselt en voor een jaer in de kettingh gebannen;

Michiel Boudewynszen van 't Heyligelant,
Hendrick Dirxzen van Rotterdam en

Cornelis Roeloffse van Schoonen, alle bescheyden op de chiampan Enckhuysen over dat partye yser gestolen hebben, gegeesselt, gebrantmerckt en voor drie jaaren naer 't eylant Rosingheyn gebannen;

Francis van Mallabaer, slaaf van d'E. Comp^e;

Anthony van Bengale, slaaf van Manuel Bornezee, beyde over dieverye en Rebecca van Bengale, vrye vrouwe, over dat het gestolen goet geburgen heeft, den eersten Francis met een strop om den hals onder de galgh te staen, daarna neffens Anthony gegeesselt, gebrantmerckt, François noch bovendien beyde zyn ooren afgesneden, mitsgaders beyde in de kettingh gekloncken, omme daerin Anthony 3 jaer aen 's Comp^s wercken te arbeyden en Francis voor 30 jaaren naer de Caap gebannen, als mede Rebecca aen de caack te staen, de justitie der mede gevangens aengesien hebbende, voorts dien dagh en dan noch mede een geheelen dagh in de juffer gesloten te sitten;

Jacob Lam uyt den Haag, soldaet in 't casteel, over 15 etmael absenteerens driemaal gewipt en in de kettingh gekloncken, omme daerin 2 jaaren aen Comp^s gemeene wercken te arbeyden.

By den E. lantdrost en gecommiteerde schepen is den 18^{den} deser gevisiteert den Mardycker, Isaacq de Costa, die buyten de Rotterdammer poort op een schotel gevallen en overleden was.

In 't laeste deser maent zyn by de substituten en cassers van den fiscael, Pauw, uyt het schip, Courtiene, komende uyt Suratte aengehaelt en voort by den achtbaren raet van justitie deses casteels voor geconfisqueert verclaert, de naervolgende particuliere kleenigheden:

een packje gemerckt V. M. daerin:

3 corgies en 9 stucx pathoolen;

een packje als boven V. M. daerin:

3 corgies en 15 stucx pathoolen;

een packje gemerckt A. en C. daerin:

6 corgies en 6 stucx patholen;

een kasje gemerckt G. S. daerin:

9 stucx allegias met goude streepen;

11 " " " silvere " ;

15 " toocken " goude " ;

12 paer geborduurde phelpe muylen;

8 " groene phelpe geborduyrde d^{os}.

Buyten dese stadt en onder de jurisdictie van Batavias ommelanden, zyn althans bevonden met kennisse te remoreeren een aental van 4603 Javaanse manluyden, te weten:

	843 by de schans Jaccatra;
	378 " " rivier Crocot:
	577 buyten de poort Uytregt:
	1005 " " " Diest en
	1804 by diverse particulieren;
t'samen.....	<u>4603 Javanen.</u>

July Anno 1677.

Primo July. Cort naer de middagh komt te deser rhee de ten ancker uyt het vaderlant over de Caap de Bon Experance de nieuwe fluyt, Wester Amstel, zynde voor reecqueningh der camer Amsterdam, uyt Texel al in zee geloopen den 14^{den} September 1676 met 64 zeevarende coppen, waer van der 3, als den schipper, bouckhouder en cocq geduirende de reyse overleden zyn, item 6 mannen aen de Caap gebleven, doch daer tegens wederom 3 zeeluyden en 1 millitair van daer overgekomen, soo dat dese fluyt hier noch aenbrengt 58 zeevarende en 1 millitair, samen 59 coppen ende daer benevens tot inladinge de naer genoemde provisien en nootlyckheden voor India, als:

25 leggers Spaanse wyu;
150 vaten mom;
175   »   vlees;
100   »   speck;
150 halfamen olyven oly;
416 Ɔ diverse medicamenten, drooghuen, olyteyten, etc.;
72 laatjens met medicinale gewigt;
24 stucx klisteren met haer pypen;
96   »   diverse siften;
50 baalen zeyldoucq;
60 hoet smeekolen;
15 vaten zement;
40 bossen lont, samen monteerende..... / 54694;10,

item noch voor reecqueningh der camer Delft ongetaxeert:

8 kisten met ysere hoepen en
50 vaten met pick.

De schrifturen met desen bodem overgekomen, zyn ons gisteren voor af al geworden (en als doen gesegt) gants niet nieuws mede brengende.

Heden becomen oock per inlants borger vaartuygh een missive, nevens eenige bylagen van den raat des casteels Rotterdam op Maccassar aen haer Ed^e,

geschreven in dato 16 der jongstleden maant, gelyck by deselve in 't aenkoment briefhouck is te sien.

De oorlogh en onlusten met die van Goa waren noch niet besligt, hoewel onse Bougys al een groot deel der stadt en desselfs wallen in hadden, en die van binnen groote hongersnoot leden; sulcx men sustineerde, dat dese hunne groote hartneckigheyt en insonderheyt van den principaelsten belhamer crain Ierenika, eenlyck quam te steunen op een valsch ingebeelt ontset en adsistentie der uytgeweke Maccassaren op Javas Oostcust en Sumbawa, hoewel de geruchten hunner overkomste tot noch t'eenemaal onwaer waren bevonden.

Van Mandhaar had men een ontset van 55 lasten rys erlangt, en tot Bima en Dampo waren oock wel 1 à 200 lasten gecontracteert, dat zeer wel quam; 2 stierluyden der chialoupen, Colekoe en Japara, waren door groote achteloosheyt van eenige Maleyers en Amboinesen, die zy met hun vaertuygen, als lorrendrayers, in de revier van Chin Rana hadden aengehaelt schandelyck vermoort.

2 d°. Niet bysonders voorgevallen.

3 d°. 's Morgens senden haer Ed^e per inlants vaertuygh met den Maleytzen anachoda, Intche Lipat, een briefje in de Maleytse tale geschreven aen den Coninck van Cambodia, tot antwoord van 't gene in dato primo February van hem hebben ontfangen, zynde van alsulcken inhout, als 't afgaende Indisch briefhouck onder dato deser breeder kan uytwysen.

Even over middagh verschynt hier van Javas Oostkust over Japara onsen capiteyn der Maleyers, Abdul Bagus, sieckelyck, overleverende aen haer Ed^e een missive van den heer admiraal, Cornelis Speelman, en zynen raat tot Sourabaya, gedachtekent 23 Junius, item oock een cleen nader advisje van den capiteyn, Harman Egbertsen, en raat uyt het jacht, Corea, van voorsz. Zedayoe aen gemelte haer Ed^e geschreven, dato 25 Juny, behelsende in substantie kortelyck 't volgende:

eerst dat van d'heer Speelman:

zedert het afgaen van 't jacht, 't Huys te Cleef, waren al weder in die korte dagen 15 Europese coppen in 't leger overleden, en de besockinge der siecktens oock noch soodanigh toegenomen, dat men genootsacckt hadt geweest de meeste partye van dien weder aen de schepen te senden, omse het oogh der inlanders en spions te onttrecken, sulcx 'er al weder een goede partye na Batavia stonden op te komen, hoewel dese plage gemeen (en onder de Javanen en andere inlanders, soo wel als onder ons volcq) in swaugh ginck:

de capiteynen, Saint Martyn en Willem Hartsinck, waren den 16^{den} Juny met een troep van 55 Europeanen, 20 Balyers, 26 Mardyckers en 16 onser Maccassaren, nevens 480 gewapende Javanen te lande van Sourabaya naer Trongh opgetrocken om ons legertjen onder den luytenant, Talbeecq aldaer te visiteeren, en voorts te ondervinden, of het geraden zonde zyn ons volck met de onsekere Javanen tegen Troena Jaja verder te lantwaert te doen optrecken ofte niet, gelyck dan oock gemelte luytenant, Calbeecq, kort daer op tot een preuve na 't gebergte

van Kindangh gesonden was om aldaer eenige Madurese vyanden te attrappeeren, en insgelyck op 19 Juny oock den capteyn, Harman Egberts, met 71 Europeanen en 79 Amboinesen per Corea, de Snauw, Nassouw, Granaat Appel, als 't Coninex van Ternatens jachje te water naer Sedayoe en Toeban om te onderstaen, of men de geruchte daer swervende vyanden oock niet wat aflossen kon, en na welck verrigten den admirael dan gaarne met dat en 't ander cleen vaertuygh eens na Arosbaya op Madura oversteken wilde om de stoute belhemers daer mede eens aen te randen, dewyl onse swacke magt buyten die uytgesonden volekeren niet verder reycken konde, 't gunt d'heer Speelman hertelyck quam te verdrieten, en waerom een nader recreut van hier uyt de verwachte vaderlantse secoursen aldaer met ondienstigh soude wesen, om eenmael een goet succes te verkrygen en Troena Jaja met zyn aenhangh oock in 't land te vervolgen;

ende dewyle d'heer, Speelman, en raat op 16 Juny hadden geresolveert de nader expresse aensienelycke hesendinge na 't Mataramse hof (als hoognodigh) ten eersten van Japara te laten voort gaen, soo lagh oock het voornemen om, soo wel met aensien, als ontsagh daer te verschynen onse gecommiteerdens met 100 à 125 Europeanen te verstercken en te thoonen dat men, 't zy met, of tegen wil der schatmeesters persoonelyck met den Sousouhounangh most spreken, om hun, benevens ernstige inmaninge van een goede somma penningen tot guastos te erinnern en te insinueren, dat het werck tegens de vyanden van haer zyde beter als tot noch beherticht diende, soose geholpen wilden wesen; en hoewel desen voorslagh wel wat extravagant mochte gelycken, soo scheen het althans nodigh in dese presente tyden aen dat hof (egter onvermindert het billyck respect) een andere taal te spreken, gelyck oock den vice gouverneur, Wangsa Prana, met d'onse absoluyt sustineerde, datter sonder soodanige proceduiren niet ter werelt ten goeden souw connen uyt gerigt werden, en waerom men hoopte, dat haer Ed^s hun met die resolutie oock soodanigh souden confirmeren, wesende nu al weder opnieuw gebleken, dat omtrent Javana, Rimbangh, Patty etc., de spillen weder gantsch in d'assehe lagen, alsoo een troep van 900 Javanen in 't marcheeren na Patty om die negorye weder tot gehoorsaemheyte te insinueren op 't gesicht van maer 50 man weder alle de vlugt na Japara ende elders genomen ende de vyanden, alsoo 't verbranden dier plaetsen overgelaten hadden en om 't welcke soo veel doenlyck te stuyten een vaertuygh en met notificatie van onse uytsettinge nae Sedayoe expres derwaerts geschickt was van welcke men verhoopte te hooren, dat de vyanden van haer vederen souden hebben gelaten, om dat de luytenant, Talbeecq, met zyn troepe te lande van Trongh oock derwaerts gemarcheert was, die d'heer admirael dan by goeden uytslaghe vermeende te samen met capteyn Egberts weder te lande na Trongh te doen gemarcheert en onderwegen alle negorien, waer van 't volcq gevluht en het noch met Troena Jajas aenhangh houdende was in kolen te doen leggen, doch de andere, die stant hielden en sich voor den Sousouhounangh verclaerden niet te beledigen;

de Bantammers swierven met goed getal vaertuygen, soo omtrent Grisse, Sourabaya en elders doorgaens in 't vaerwater en dat al onder den titul van negotie

van cleeden en amphioen, daer zy 't alomme oock zeer met vervulden, hoewel egter aen hun stercke bemanninge en armature van geweer wel was te begrypen, datse daer van hooger hant wierden gehouden en om Troena Jaja verder in zyn rebellie te adsisteren, maer men was niet wel vermogens hun die vaert te verhinderen en oock schrupuleux (volgens haer Ed^s gegeve ordre) om sich veel met deselve te bemoeien of haer vaertuygen te visiteeren, ten zy haer Ed^s sulcx anders geliefden te ordonneren, 't gunt dan zoude naergekomen werden;

en dewyle men by jonger advysen van Japara nader hadt vernomen van de slordige regeeringe daer alomme en de ververringe ten hove, te meer noch niemant was te bewegen geweest des admiraels brieven derwaerts op te brengen, soo meende zyn E., dat het te nootsaekelycker was de voorgenome besendinge derwaerts, 't zy in persoon selfs (ofte anders door d'E., Saint Martyn en Couper), te verhaasten, om datter anders geen helpen aen 't werck souw zyn en Wangsa Diepa selfs op Japara, sonder 't support van de onse zyn stuck oock geen volcomen meester scheen te wesen en daerom wiert het van goede operatie te zullen zyn geoordeelt, indien haer Ed^s daer toe een trouw van 100 à 150 kloecke mannen na Japara sonden om over de Mataram met een goede partye dier Javanen dan wyders de mars naer Sourabaya te lande te ondernemen, sonder dat men selfs (altyt na de presente consitutie der tyden en Javanen) eenige swaerigheyt souw behoeven te maeken om met 1500 koppen, alwaren de helft maer Amboinesen en Maccassaren van gemelte Sourabaya dwars door 't lant geheel na Batavia te trecken en alles voor Comp^s voeten te doen buygen:

ondertusschen was men van Wangsa Prana en andere Javaanse hoofden oock berigt, dat Troena Jaja op de wegen en dorpen in 't lant eenige briefjes badt uytgestroyt (om het volcq te meer te intimideren), dat hy niets en dede, als door bevel van de pangeran, Adepaty Anum, en de dat oock denselven pangeran dervwegen by zyn vader den Sousouhounang niet geheel buyten suspitie scheen te wesen;

het quam zeer qualyck, dat den nu overgaenden capteyn der Maleyers om zyn sieckte niet mede in de voorgenome besendinge na 't hof konde gebruyckt werden, hoewel hy egter aengenomen hadt van Batavia noch 50 à 60 Maleyers en partye Maccassaren met haer Ed^s believen te sullen opnieuw voor den treyn bestellen, van Maccassar hadt d'heer Speelman over Japara de doot van d'E. president, Dubbeldecop, en d'extremiteyt van die van Goa (door Palacca belegert) verstaen, maer van de uytgewekene Maccassaren van Passourouan hadt men niet veel naders, dan dat den daer gewesen voorgegeven gesant van den Sousouhounangh weder na Pougat by pangeran, Aria Billitar, souw zyn vertrocken, doch van keey Dermajouda wiert niets gehoort:

de rys samelingh stelde sich daer en tot Sourabaya soo veel aen, dat men nu tot den treyn al ruym voor 5 maanden in voorraat was ende prys dagelycx noch begon te daalen; en alsoo men verstont, dat onse volcq tot gemelte Passourouan zeer gesont was, soo hadt d'heer admiraal 20 impotenten derwaerts geschickt met voornemen om by spoedige beternis al meer siecken dan heen te senden of het

quam te lucken, dat men ginder oock een troepje by een kon brengen om de Maccassaren daer omtrent mede in 't hair te sitten, 'tgunt wel slagen souw en te wenschen was, te meer de Javanen aldaer op de geruchte komste vanden capiteyn, Egberts, sich met 3 à 400 man willigh by een versamelden om t'samen met ons tegen gemelte Maccassaren aen te gaen.

Volgt het briefje van den capteyn, Harman Egbertsen,
en raat van voor Sedayoe aen haer Ed^e, dato 25 Juny.

Na dat hy met eenige chialoupen en 2 scheepjes op 20 Juny van Sourabaya vertrock, was men denselven dagh op Grisse aen geweest en met eenige bekende Javanen voort na Sedayoe gestevent, maer daer komende verstont men den vyant al na Bayeranjer was wech getrocken en op die plaets wederom, datse terugh na Sedayoe en Grisse waren getogen om al de strant volckereu mede te nemen en na Cadiry te voeren; sulcx men ten tweeden male ter rhede Sedayoe verschynende aldaer rescontreerde den luytenant, Talbecq, met zyn troep te lande van Trough overgekomen, die onderweegh de vyand aengetroffen, veel doot geslagen, gevangen genomen en de rest op de vlucht gedreven hadt, sonder eenige schade van onse kant te lyden; onderwylen dat nu van al 'tgevluchte volcq wel 4 à 500 inwoonders dier plaetse met hun goetje daer weder aengekomen waren en nader ordre van d'heer admiraal verwacht wiert, hoedanigh men den mars in 't land nu weder souw vervolgen.

Tot Sedayoe hadt men nu geen Bantamse vaerthuigen vernomen, maer verstaen, datter kort te vooren eenige geweest en weder om de west vertrocken waren.

Jegens den avont komen uyt Bengalen over Malacca hier ter rheede de fluyten, Opmeer en Ysselsteyn, d'eerste ons toebrenghende een missive met verscheyde bylagen van den E., Jacob verburgh, en verderen raat tot Ougly, gedatteert primo Maert en den tweeden bodem een nader missive en aenhoorende schrifturen van gemelte E., Verburgh, en raat, gedachtekent 4, nevens een elcen nabriefje van den 6^{den} April, item oock een particuliere brief van den coopman, Davidt van den Hemel, uyt Bellesoor aen haer Ed^e, van dato 15 Meert, alle by 't aenkomende briefbouck onder dat quartier te vinden en niet sonderlings nieuws vermeldende, als dat de vexatien der Mooren omtrent de Comp^e en hare dienaren noch al sterck in swangh gingen, en dat den Nabab Chaestachan naer 't Mogolse hof souw hebben geschreven, dat men de Hollanders de negotie in zyn ryck voor 1 of 2 jaeren mogte verbieden om haer daer door te temmen, sulcx het scheen, dat hy daer op uyt was om de Comp^e een part te spelen, maer naderhant op desselfs versouck 2 onser chialoupen gereet gemaect hebbende t'zyner adsistentie tegen den Radja van Kenka, en sulcx by twee briefjes door den E. Verburgh aen gemelte Nabab en Raynandelaal bekend gemaect, en met eenen over verscheyde nieuwe affronten door Melcq Cassumszoon

(den Ouglysen Carory) d'onse aengedaen geklaagt zynde, soo scheen der van Raynandelaal nieuwe hoope te wesen, datter ligt wel wat goets mogte volgen.

De rys was present in Bengale vry op geslagen en daerenboven althans schaaars te bemachtigen, en selfs den ruymen uytvoer van de Mooren verboden.

De aftrecq der coopmanschappen en negotie stont in dat ryck althans vry slegt, en daerom waren oock de overwinsten der boecken vry sober gevallen.

Maer dewyle de fluyt, Ysselsteyn, als gesegt tot Malacca aangeweest en eenige dagen vertoeft heeft, soo is ons daer met nu oock geworden een missive en aenhoorende documenten van den heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat aen haer Ed^s, de dato 31 Mey, by dewelcke gantsch onverwagt komt te blycken, hoe de Maleyers en Manicabers van de negoryen Naningh Rombou en Songoldjong, gelegen Noordwaerts omtrent 6 mylen in 't lant achter Malacca en d'eerste onder ons en de laatst 2, onder die van Johor sorteerende onder een nieuw op geworpen Conincq, afkomstigh van de Manicaberse Vorsten op d'Oostkust van Sumatra, die sich vol wonderlycke heyligheyt en zeldsame mirakulen of toveryen, en wiens voorvaders 't lant van Malacca hadden gepossideert deed uytcryten en nu Radja Ebrahim genaemt, wiert in de maenden Maert en April tot verscheyde reysen op Malaccas voorstadt eenige vyantlycke aenvallen hadden gedaen met een magt van ruym 5700 koppen, doch had men sich op hun geruchte afkomste bevoorrens al in soodanigen defentie gebragt, datse telkens kloekelyck waren afgeslagen en met het achterlaten van veele dooden sich weder na de bossen retireeren mosten, terwylen datse hun voorts behielpen om by nacht en ontyden de landen, thuynen en boomgaerden buyten te ruineeren, 't gunt men haer om met het presente swacke guarvisoen niet haghlycx te wagen qualyck konde beletten en daerom nader secours van hier verwachte, hoewel die baldadigheyt wel haest een eynde stont te nemen, dewyl het haer met onse besettinge voor de revier Panagie aen leeftogt begon te ontbreken.

En ofschoon zy wel voorgaven dese op geworpen oorlogh aengevangen te hebben, om dat haere vaertuygen in 't Malacxse vaerwater doorgaens van d'onse becommert wierden, soo was 'er egter gemeynt en gerucht, dat de Johorse Laxamana oock wel een hant in dit werck mogt hebben en dat hy met 50 vaertuygen klaer lagh om by goet succes van die rebellen te lande Malacca mede ter zee te komen benauwen, doch hier van wiert het contrary gehoopt, om dat de Johoriten tot noch omtrent ons immers een samblant quamen te thoonen.

Ende soo waren oock op becomen kundschap eenige roovers en moordenaers aen d'overzyde van Malacca in 't canael Roepat geattrappeert en 3 der voornaemste doot geslagen.

Bestaende wyders de inladinge der 2 voorengemelte fluyten van Bengale hier overgebragt, uyt het volgende:

in de fluyt, Opmeer:

110 lasten Bengaelse rys;
3190 R of 22 canassers amphioen;

5766½ R of 58 baalen florette gaaren, tot..... f 20861:3:—,

in Ysselsteyn:

68000 R salpeter;

150 balen of 19727½ R diverse zyde;

7 „ „ 1062¼ R ceerpourse d°;

25 packen diverse Bengaelse cleeden en

158 lasten Bengaelse rys, tot..... f 88604:7:15.

Heden hebben haer Ed^e in Rade van India op de boven verhaalde tydinge, soo even van Malacca gekomen en de versogte secoursen van d'heer gouverneur, Bort, en raat geresolveert van de 400 millitairen na Javas Oostkust geprojecteert 150 man af te nemen en met de fluyt, Soesdyck, ten eersten derwaerts te senden, dewyl hier uyt het presente swacke guarnisoen geen meer magt kan werden gemist.

Soo is oock noch op gedane rapport van de onbequaemheyt van de algevaren fluyt, Cattenburgh, verstaen deselve af te leggen en te verkoopen.

4 d°. Niet bysonders voorgevallen.

5 d°. 's Avonts gaet de sloup, de Leguaan, naer Bantam tot bestellinge van de generale brieven aen d'Ed^e heeren 17ten in 't vaderlant, dewelcke 6 dubbelt geschreven en op heden oock door haer Ed^e getekent zyn, bestaende in 2 pacquetten, 'teene geconsigneert aen de camer Amsterdam, en 't ander aen de camer Zeelant om mettet Engels schip, de Loyal Subject, van daer naer Europa voort geschikt te werden, behelsende gemelte brieven een soodanigen relaas van den toestant van Comp^e zaaken alhier in India, als by 't afgaende Patrias briefbouck zy ingeschreven.

Werdende ten geleyde van gemelte Patriase advisen oock met desen afgesonden een cleen briefje aen onsen resident, Willem Caaf, tot Bantam van advertentie, als volgt:

dat tot antwoord van zyn ontfange briefjes, de dato 16, 18, 21 en 26 Juny dient, hoe de gedane schenckagie tot 105 rd^s aen den jongen Conincq en zyn broeder Pourbaya om de extraordinary voorgevalle occagie wert geaprobeert;

dat men de besendinge der 10 Bantamse vaertuygen na Troena Jaja soo moet aensien, en de zekerheyt van dien van d'Oost verwachten;

dat men het ongeluck met vreugde schieten by d'Engelsen voorgevallen en het vertreck hunner scheepen na Tonquin en Tayoan heeft verstaen;

dat men geen rode caricams meer kon senden, dewylse hier vry hooger in prys konnen verkogt werden, en ondertusschen het gelt van de resteerende 100 kisten copor metten eersten noch wert verwagt;

dat de 8 fugative Bantamse slaven ten naesten derwaerts staen te volgen ende wyders, dat de bygaende 2 pacquetten generale brieven aen d'Ed^e heeren 17ten in 't Patria, nevens haer Ed^e groete en een present van 8 R nagelen, 12 R noten en 5 R foely, den Engelsen capteyn van 't schip, de Loyal Subject, moeten overhandigt en de goede bestellinge in der bester forma gerecommandeert werden.

6 d°. Hebben haer Ed^e wegen de besoingnes op d'Oostkust van Java en de presenten verwarden toestant van het Mataramse ryck alsulcx geresolveert, als by

't generaele resolutie boeck nader staat te sien en oock by het briefje vervaardigt, om op morgen aen d'E. heer, Cornelis Speelman, af te gaen in desen sal werden uytgedrukt.

7 d^e. 's Avonts vertrecken van hier naer Japara en wyders naer Sourabaya 't schip, Japan, met een aental van 200 cloeke millitairen, nevens oock de chaloup, de Laurier Tack, medenemende bezyden het dubbel schryven van 29 des voorleden maants per Marcken afgegaen oock 2 nader briefjes van huydigen dato aen d'E. heer admirael, Cornelis Speelman, en raat en aen den coopman, Everard van der Schuyr, tot Japara van ordre en advertentie, als volgt:

dat aen d'heer, Speelman:

hoe hier zedert 't afgaen van Marcken, den capteyn der Maleyers op 3 deser met de nader advisen, de dato 23 Juny van d'heer, Speelman, is overgekomen en uyt deselve met droefheyt de continueerende zieckte onder ons volcq, als de groote verwerringe aen 't Mataramse hof vernomen en waerom haer Ed^s als noch van expres advys zyn de zaeken daer heen moeten werden gedirigeert om op nader te geven ordres niet ongereet te wesen, onse krygsmachten weder by een en in te trecken, te meer men niet en kan weten, wat door de Bantammers en andere Machomethanen tegens ons mogt gebrouwen werden alsoo eenige rebellen van Navingh Rombouw etc. hebben onderstaen met omtrent 5700 mannen, selfs de stadt Malacca te bestooken en tot welckers secours men dan genootsaekt is geweest van de geprojecteerde 400 millitairen voor Java's Oostkust 150 mannen af te nemen en ten spoedigsten met de fluyt, Soesdyck, derwaerts te bestellen, soodat dese advysen, behalve 't schip, Japan, oock met een expresse sloup overgaen om onse ordres te spoediger derwaerts en de antwoorde van d'heer, Speelman, en raat ten eersten terugge te brengen;

dat wyders op de zaeken van de Mataram en het voorstel om 100 à 125 mannen met een nader gesant derwaerts op te zenden, met aendagt gedelibereert zynde, haer Ed^s sich daarmede niet konnen confirmeeren, als deselve (al waren 't oock 200 mannen) tegen de rebellen van Codjoran en Troena Jajas aenhangh boven in 't lant te swaek oordeelende en daerom de expresse resolutie legt niet eene van ons volck, kleyn of groot naer de Mataram te doen op gaen om geen affronten te lyden, en derhalven onse ernstige protestatien by 't jongst gesonde schryven uytgedrukt oock niet aen 't Mataramse hof, maer alleen aen den gouverneur, Wangsa Diepa, (als des Sonsoulounangs volmacht en met wien wy 't contract gesloten hebben) sullen moeten werden gedaen, terwyl men ondertusschen aen de stranden met alle mogelycke adsistentie wel mach voort varen, maer met geene machten diep in 't lant sich begeven om onse militie niet altoos te risiqueren en op alle welcke consideratien haer Ed^s dan ten spoedigsten antwoord, en soomede de schepen, Japan en Marcken, in korten terugge verwachten, alsoo deselve voor 't Patria en Malacca zyn geprojecteert en waertoe 't Fortuyntje mede niet te onpas souw comen;

dat de doctor, Verdiere, nu weder derwaerts gaet en zyn versouck om ten eersten weder te mogen herwaerts keeren aen d'heer admirael, Speelman, gedefereert blyft;

dat de schipper, Harman Hop, toegestaen zy naer Batavia op te comen om te repatrieeren en daer tegen den nu overgaende 2de schipper, Symon Pietersen Croon, by occagie weder kan weder geëmployeert;

dat de coopman, van der Schuyr, tot Japara gelast zy onse ordres in desen en den jongst gesonde brief vervat aen den gouverneur, Wangsa Diepa, bekent te maken om haer Ed^s intentie te eerder aen 't Mataramse hof te doen weten;

dat de onkosten deser Oosterse expeditie al vry hoogh loopen en den generalen voorraat zeer verminderen, en daerom haer Ed^s verhoopen de nu overgaende goederen per Japan de laatste te zullen zyn, die men daer sal benodigen;

dat hier oock noch bygaen requesten van 4 Balyse vrouwen, dier haer mannen thuis of eenig onderstant versoeken.

Volgt nu het briefje aen den coopman, Everard van der Schuur, tot Japara.

Dat hem, nevens het voortsenden van de bygaende papieren aen d'heer admiraal, Speelman, met eenen gelast wert den gouverneur, Wangsa Diepa, uyt haer Ed^s name, ten eerste aen te zeggen en voor te houden soodanigen ernstige protestation, als by voormelte haer Ed^s brieven aen d'heer Speelman zyn geëxprimeert, om dat het de Comp^e ernst is en niet langer gelegen comt goet en bloet op te setten voor de Mataramse Vorsten, die haer eygen werck t'eenemael verwaarloosen en sich als niet aen trecken en het welke pertinent en by geschrifte sal moeten geschieden, soo 't immers geschieden kan om alsoo, ten eersten na 't hof aen den Sousouhounangh en de 4 Princen des ryx op te gaen, op dat hun alles klaerlyck mach voorkomen, of dat wy andersints alles tot verantwoordinge van hem, Wangsa Diepa sullen laten en genootsaecht zyn ons volck, ten eersten weder in te trecken, dienende het weder varen hier over met gemelte Wangsa Diepa in geschrift gestelt en met Ampel advys, ten eersten aen d'heer Speelman voort geschickt, doch dese sloup in allen gevalle nergens na op gehouden.

Bestaende wyders het gescheepte in Japan voor den treyn op Javas Oostkust uyt de volgende goederen en nootlyckheden:

8 packen niquanias en 10 packen cust deekens;
 1255 ₧ Batavise bishuyt, 48 stuxx tafel messen;
 100 kippen stroo en 20 kippen Hollandse lont;
 50 stuxx spaden;
 5 kassen met musquetten, snapphanen, carbyns en ander divers geweer;
 11 lasten en 101 gantangs kitsery;
 4 " " 226 " cadjangh;
 4 " " 12 " Surafse erwten;
 1 legger en 1 legger Spaanse wyn;

50 vaten speck, 1 legger France wyn;

40 leggers gesneden arraeq. samen bedragende..... f 15492:1:6.

En gaen met gemelten bodem nu oock derwaerts de cooplieden, Jan de Harde en Picter Noortman, nevens d'ondercooplieden, Samuel Marchant en Arent Suyck, om giinder na voorval van saeken te werden gebruyckt.

8 d°. Niet bysonders voorgevallen.

9 d°. 's Morgens metten dagh becomen per borger chialoupen van Japara een briefje van den coopman, Everard van der Schuyr, en verderen raat, gedachtekent 2 deser en van volgende onverwagt en important nieuws wegens het ritireeren van den ouden Sousouhounangh uyt zyn hof stadt Mataram:

by 5 diversche briefjes van den 9^{den}, 13^{den}, 22sten, 28sten en 30sten Juny hadt hy, van der Schuur, den toestant van Japara en de tydingen aldaer vernomen aen den E. heer admiraal, Speelman, na vermogen bedeeft, en by welke laetste wel ten principalen was aengemerckt d'onaengename mare van 't overgaen van de rycx stadt Mataram, en dat de Sousouhounangh met de Princen van den bloede na een versekerde plaatse de wycq genomen hadden;

en 't welcke, hoewel het tot noch door den gouverneur, Wangsa Diepa, wiert tegen gesproken ende hy den rapporteur van 't selve Wangsa Patra ter dootd hadt doen brengen, egter geen cleene alteratie in de gemoederen der Japaarse gemeente quam te veroorsaeken, hoewel hy om de nader zekerheyt van dien te weten nu een expres persoon in onbekent habyt na boven gesonden hadde;

dewyl men tot Japara t'eenemael van capitael ontbloot was, soo wiert den vorigh versogten eysch van partye contanten en cleeden nochmael vernieuwt, terwylen dat oock in de bogt van Rimbangh wel 3 à 4 cloeke scheeps ladingen swalpen en andere houtwercken in voorraat gereet lagen;

na 't sluyten en schryven van 't bovenstaende, was men by nader tydingh en selfs door Wangsa Diepa (seer verbaast) berigt, dat de stadt Mataram gewisselyck door den Sousouhounangh verlaten en aen den Keey Radin van Godjoran overgegeven was, sonder dat Troena Jaja daer aen deel soude hebben en dat die overwinners nu oock Japara wilden comen aentasten, 't gunt men dan met onse presente swacke magt van maer 40 of 50 gesunde koppen aldaer tot nader ontsiet souw afwachten:

onderwylen had gemelte Wangsa Diepa aen Sr. van der Schuur noch verthoont een Javaanse brief door, of uyt den naem van den Sousouhounangh aen hem geschreven, met bekentmaking van 't verlies des Matarams en dat hy in persoon tot omtrent Tegal genadert was, om de graven zyner voorouderen te besoecken en voorts versoeckende, met een Comp^s schip op Japara overgehaelt te werden, om met den heer admiraal selfs over gewichtige zaeken te spreken, dan alsoo der geen Comp^s vaertuygen daer by de hant waren: soo had men samen met en op 't versoeck, Wangsa Diepa, per een Jambys joncq, nevens eenige Javaanse gecommiteerde, oock den bouckhouder, Cristoffel Outers, met 12 soldaten derwaerts gesonden, om dien ouden Conincq uyt den naem van de Comp^e en d'heer admiraal te complimenteren: sulcx nu Japara in korte dagen de hoofdstadt des rycx scheen te sullen werden, en de geruchten gingen, dat den verdreven Vorst noch een leger

van 200000 mannen tot zyn devotie soude hebben behouden, om daer met en haer Ed^s adsistentie zyn vervallen saeken te herstellen, nadat hy al voorens met d'heer, Speelman, over eenige gewigtige en secrete saaken persoonelyck souw hebben gehandelt, welckers gevolg den tyt in korten moet openbaren, wat 'er van dit gantsch verwarde werck noch worden sal.

Namiddags verschynt van Bantam hier ter rhee de 't Engels schip, de Persische Marchant, met een ladinge tarw om die alhier te vercoopen, gelyck uyt het onderstaende briefje van d'Engelse residenten tot voorsz. Bantam, neven desen aen haer Ed^a geschreven en door den capteyn bestelt nader kan blycken, luydende als volgt.

Het magh uw Excellentie en de Heeren behagen.

Wy groeten UEd^s vriendelyck en presenteren ons respect door den brenger deses m^r., Willem Hedges, dewelcke wy senden als opsiender op ouse honorabele rheeders schip, den Persiaensen Coopman, capteyn, Johan Bowers, daerop commandeerende de ladinge daervan, zynde meest of al nieuwe tarwe: indien UEd^s gadinge daerin hadden, soo presentereen wy UEd^s de eerste aanbiedinge, zynde gewilliger de geheele quantiteyt in een reyse en in eene hant te stellen, als deselve te verdeelen onder verscheyde coopliden geen verschil zynde, als dat UEd^s voor deselve prys sal hebben als de cooplyden daervoor souden bieden, en indien het UEd^s gadinge niet soude wesen.

Soo versoucken wy UEd^s sooveel gunste en beleeftheyt als het mogelyck is te bethoonen aen den voorsz. commandeur, den brenger deses geduirende zyn verblyf op Batavia, als wanneer wy verhoopen hy zyn zaeken dies te beter en spoediger sal verrigten, ondertusschen iets van UEd^s dienst alhier zynde, kunnen UEd^s vryelyck commanderen.

Onderstont: Uw Excellenties en eerwaardige heerens geheel geaffectioneerde vrunden tot UEd^s dienst.

(was getekent): ABEL PAYNE,
FRA BOEWYEAR,
ROBERT MARCHAL en
RAPHAL COOKE.

Ter zyden stont:

BANTAM, den 28sten Juny en 8 July anno 1677.

Heden is oock in Rade van India goet gevonden om Batavia 'en d'Ooster provintien te sekerder van de nodige rys te provideeren, dewyl 'er van de verwarde Oostkust van Java noch in lange niet veel zy te verwachten dese jaere daer toe oock wederom een besendinge met 2 bodems naer het ryck van Arracan te ondernemen onder den coopman, Jacob van der Plancken, om voor 't aenstaende by dien Coninck den handel oock wederom te versoecken en een beknopt comptoir te stabileren, gelyck breeder by 't resolutieboek staet uytgedrukt.

Soo is oock op de clachten van den borger, Aart Puttelaer, pachter van Comp^s koren molen verstaen denselven, vermits geleden schaden van zyn verlopen pagt penningen quyt te sehelden de somme van 300 rycxdaelders.

10 d^o. 's Avouts vertreckt de fluyt, Soesdyck, naer Malacca met een aental van 150 cloeke militairen tot versterckinge van 't guarnisoen aldaer, jegenus den overval der algekome moetwillige Maleyers en Manicabers als andersints, en daer bezyden eenlyck medevoerende:

5 vaten mom;

600 stucx ofte een pack met zyde patholen en

1 pack blauwe cangangs, samen tot..... / 5942:19:6.

De missive, nu oock aen d'heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat afgaende, is op heden by haer Ed^s getekent en in 't afgaende Indisch briefboucq te vinden.

Insgelycx gaet terzelver tyt van hier naer de Westkust van Sumatra 't schip, Nieuw Middelburgh, soo tot over voer van 't resteerende op den gedanen eysch voor dat commandement, als tot afhaal van de gins in voorraet zynde peper, gelyck by het briefje hier, benevens onder huydigen dato aen d'E. commandeur, Jacob Jorissen Pits, en raat tot Padangh geschreven nader is te sien, en bestaet desselfs inhebbende cargasoen uyt:

2000 rycxdaelders contante payment;

313 packen diversche sorteeringe cleeden;

752 ℥ pyp swavel, 24 ℥ salpeter;

5 kassen rooswater, 6 kisten zeep;

2 potten Bengaelse en 1 halfaem Hollantse lyn oly;

400 ℥ amandelen, 2 stucx swarte grof greynen;

1 kas met 240 stucx bafta brootchia en 40 stucx fyne chitsen;

1 " " 150 ℥ speceryen van noten, nagelen en foely;

1 " " 40 vellen leer, 50 paren cattoene coussen, 50 paren schoenen,

1 " " 55 riemen papier, partye schaften, pennemessen, laeq etc.;

1 vaatje met 100 ℥ diverse verwen, 1 vaatje met inctstof;

12 lasten Suratse tarwe, 572 ℥ koper draat;

56880 ℥ divers staaf yser, 14 vaten gesorteerde spyckers;

44 spaden, 2 speer haeken, 2 banck schroeven;

50 cippen Hollantse en 40 kippen stroo lont;

1 kas met smits en timmermans gereetschap;

8000 ℥ buscruyt, 5600 stucx gesorteerde ysere kogels en 400 bouts;

5 vaten musquets, 1 vat roer, 1 vat draat en 1 vat pistool kogels;

6 copere cruyt lantarns, 12 schut booren;

250 stucx ysere kogels en 250 gesorteerde bouts voor poelo Chinco;

4 cabeltouwen, 11 trossen, 50 lynen;

50 bos huysingh, 50 bos marlyn, 4 huyden pompleer;

50 gesorteerde bloex, 2 yeyn (?) bloex, 4 cleene anekers, 4 dreggen;

5 vaten theer, 4 vaten picq, 4 vaten harpuys;

59 balen divers zeyldoucq, 60 ℥ zeylgaaren;

8 compassen, 8 nacht glazen, 4 nacht huys lampen;
 6 loot lynen, 2 dieplouden, 2 ketels, 3 ysere en 3 metale potten;
 8 hoet smeekoolen, 2 vis zegens, 1 vat mosch, 1 vat roet;
 4 kisten met diverse medicamenten, 500 R claver staal;
 63 heele en 355 halve ledige amen;
 5 vaten mom, 50 duune jaty plancken;
 400 jaty plancken, 2 nieuwe blaas baleken in 2 cassen;
 50 stucx slaven en slavinnen, 200 stucx vaderlantse smelt kroessen,
 samen beloopende..... .. f 142642:19:4,

behalven:

244800 R geraffineerde Bengaelse salpeter:

46100 cattys peper;

40000 R Bimas sappanhout tot onderlaagh voor 't vaderlant, ongetaxeert in dien bodem gescheept.

11 *d.* Namiddagh wert ons per Javaanen van Packalongen moudelinge tydinge toegebracht, hoe dat daervan d'afkomste des Sousouhouangs tot Tegaal noch niets en wiert gehoord, en soomede van 't verlies des Matarams noch zeer divers gesproken, waerom men derwegen van de Japaarse advisen nader sekerheyt blyft afwachten.

12 *d.* Voormiddags keert hier van Bantam terugge de chaloup, de Leguaan, medebrengende:

500 Spaanse realen en

1450 bossen bintrottaug per Javaans vaartuygh gesonden, kostende samen f 1826:5:—.

Ende daernevens oock een missive, eergisteren door den resident, Willem Caaf, aen haer Ed^s geschreven, van onderstaande inhout en advys:

de gesonde 2 pacquetten Patriase brieven van haer Ed^s waren aen de capteyn van 't Engels schip, de Loyal Subject, wel bestelt, nevens oock het presentie van speceryen, daervoor hy sich hooglyck bedanckt en de goede bestellinge der voorsz. brieven belooft hadt, doch souw. vermits desselfs sieckte niet voor den 20sten deser na Europa vertrecken, gelyck oock in corte dagen haer schip, de Junette, met partye laeken, kleeden en contaenten naer Siam was gedestineert en werwaerts die vrunden oock hun dienst tot bestellinge eeniger brieven hadden gepresenteert;

't Engels schip, de Persise Marchant, hadt daer uyt Suratte aengebragt ruym 100 pakken diverse cleeden, 40 a 50 picols poetsiock en 100 lasten tarwe en was na 't lossen der cleeden met de rest, nevens noch eenige tarwe uyt 't scheepje, Formosa, overgenomen en een adres briefje van hunnen p^{len} agent en raat aen haer Ed^s naer Batavia vertrocken om dat graan alhier te verkoopen en 't welcke zy gaarne in peper voldoen zagen, dewyl het hun op Bantam aen dat greyn tot volladinge hunner 5 schepen quam te mancqueren, en waerom zy oock onsen resident hadden voorgeslagen of d'E. Comp^e hun niet wel een goede partye

tot 18 rd^s de bhaar souw willen verkoopen, 't gunt hy op Comp^s presente eygen benodigtheyt van die corl hadt gedeclineert.

't Bantams Conincx scheepje, de Blessingh, lugh met 1000 picols staaf yser, 15 à 1600 packen diverse cleeden en partye half bedorven tarwe gereet om in 2 à 3 dagen, nevens eenige Moorse cooplieden na Manilha te vertrecken;

't Moors schip, 't Claverblatt, maer 800 picols koper en 500 picols spialutter inhebbende en geen vragten meer krygende kon niet wel vertrecken, omdat den Nachoda Inamarka (in weynich credit zynde) de 1000 rd^s, die den Conincq voor haer Ed^e verleende zeebrief begeerde niet wel kon voldoen;

de chaloup, de Winthont, nevens noch 2 contings waren met omtrent 400 picols peper en partye rottings van den Jambysen pangeran, Depaty, of Sulthan, Mamet Soffie, op Bantam aengekomen en de peper, ten eersten by d'Engelsen na haer genomeu in afkortingh van de 2000 rd^s anno passado aen gemelte pangeran van Jamby aldaer verschoten;

daer was een Portugees scheepje met 50 à 60 picols sandelhout en partye wax van Timor gekomen, en gemelte sandelhout by den Bantamsen sabandar tot 8 rd^s 't picol opgecogt;

eenige vaertuygen op Bantam thuys hoorende en dagelycx van d'Oostknst van Java komende, bragten veel diverse tydingen, d'eene, dat de Maduresen en d'andere, dat die van Codjoran de Mataram hadden ingenomen en den Sousouhounangh naer Tegaal was gevlugt, sommige weder, dat pangeran, Depaty, zyn vader uyt het ryck gejaagt (en andere, dat de Sousouhounangh aen zyn jongste zoon de regeeringe overgegeven) zoude hebben en wacrom den Bantamsen Conincq, key Aria Monjaja, en zyn zoon met 6 vaertuygen over Cheribon na Samarangh hadt gesonden om de regte waarheyt van dien te ervaren;

de pangeran, Kiedol, was besich om de revier van Tanara te dempen en naer Turtiassa te leyden, alwaer den Conincq noch dagelycx besich was met groote steene huysen te timmeren en die in tyt van noot oock voor goede reduyten souden dienen;

op 't aenschryven van den sabandar, Ockersen, hadt hy, resident de hier voorgenoemde bintrottingh herwaerts gestiert en de resteerende penningen van de 100 kisjes coper boven de nu overgekomen 500 rd^s hadt de coopman aengenomen soodra mogelyck te sullen voldoen.

15 d^e. 's Avonts gaet de chialoup, Onrust, van hier na Malacca om aldaer in 't vaerwater te cruyssen als anders te werden gebruyckt en niet anders medenemende, als het copie schryven den 10^{den} deser per de fluyt, Soesdyck, aen d'E. heer gouverneur, Balthasar Bort. en raat afgegaen.

Voorts is heden onder de Cheylonse besoiingnes over het uytstellen van het bouwen eener fortresse tot Tutucoryn, als mede de uytsettinge tegens eenige geruchte France schepen uyt Europa naer India en het verdryven by zulcken occasie van de Francen noch tot Poedechery huys houdende, als verdere zaaken meer alsulcx geresolveert, als by 't resolutiehouck en de missive eersdaags met de Pyuacker na Ceylou af te gaen nader kan werden beoogt.

Ende wyders oock verstaen eenige onbequame zeevarende schippers en stuyrluyden hunne gagie af te schryven en buyten dienst te stellen.

Gelyck oock den predikant, Joannes Caslarius, (jongst van Cochin op gekomen) mits indispositie op ernstigh versouck desselfs verlossinge na 't Patria is geaccordeert.

14 d°. 's Avonts vertreeken uyt dese rheede naer Hocksieuw in China de jachten, Zyp, 't Huys te Cleef en de Flaman, onder het gesagh van den coopman, Louys de Keyser, als hooft derselver en tweede van den coopman, Jacob Martenszen Schagen, present gins in Loco zynde, gelyck by de missive drie dubbel aengemelte Schagen en raat afgaende en op gisteren getekent (en insgelycx by de instructie voor den coopman, Keyser, en raat deser schepen beyde) in 't afgaende briefbonck ingeschreven in 't breede staat te lesen van welcke ordres hier vooren onder dato 25 Juny wegens haer Ed^e geresolveerde het nodige als zy gesezt, ende oock verder haer Ed^e intentie by de nu mede gesonde brieven aen de 5 Hockieuwse Tartarische regenten is uytgedrukt, dewelcke al mede by voor gementioneerde brief en instructie staen geinsereert.

Bestaende wyders het cargasoentje, 't gunt nu andermael met dese bodems (om des mogelyck te verhandelen) wert derwaerts geschickt uyt de naer gespecificeerde coopmanschappen en goederen:

in 't jacht, 't Huys te Cleef:

5 kassen met 20 stux diversche laeken;
 14 stux stametten, 50 stux carsayen;
 24 " croonrassen, 50 stux heere zayen;
 457 R rouwe barnsteen, 202 R rouwe tacq corael;
 2 doosen met bloet coraelen, 114½ R camphur Baros;
 148550 R groot loot, 1048 R giroffel nagelen;
 99863 cattys peper, 200 R amandelen;
 1 cas rooswater, 1 kas Zuratse zeep;
 1 legger Spaense wyn, 1 aem France d^o.;
 1 vat Hollantse en 2 potten Bengaelse boter;
 2 vaten mom, 1 halfaem brandewyn;
 1 halfaem olyven oly, 1 halfaem azyn;
 1 half picol wax, tot..... f 59796:1: 5,

in de Flaman:

17 stux diversche lakenen, 50⅞ R rouwe barnsteen;
 2024 R benjuin Baros, 68000 R Bengaelse salpeter;
 40000 " Bimas sappanhout, 2081 R gommelaey;
 72525 cattys peper, tot..... f 25762:8: 7,
 Transporteeren ... .. f 85558:9:10.

Per transport..... / 85558: 9:10,

in 'tjacht, de Syp:

11 stuxx lakenen, 10 stuxx stametten;
 16 " croonrassen, 8 stuxx diverse bayen:
 250¹/₄ Ɔ ruwe barnsteen en 2 doosen met barnsteene
 coralen;
 68000 Ɔ Bengaelse salpeter, 20496 Ɔ geraffineerde pyp
 swavel;
 20000 Ɔ Bimas sappauhout, 2010 Ɔ gommelack;
 27610 cattys peper, 3020 Ɔ goede rompen:
 100 stuxx goeny zacken, 1 daats en 1 Japanse timbe;
 1 kas met schryftuygh en 12 Ɔ speceryen tot gebruycq;
 1 doos met medicamenten, tot... .. / 25021:11: 1,
 sulcx het geheele cargasoen deser 5 bodems monteert... / 106590:—:11.

Wyders is heden in Rade van India over de saeken van Bengalen en wegens de afgedrongen 196000 ropias in de jaare 1672, als andersints alsuxx geresolveert, als by 't resolutiebouck onder dato deser en de missive met d'E. heer, Willem Volger, eersdaags derwaerts af te gaen breeder staet uytgedrukt en te lesen.

Soo is oock by haer Ed^s geapprobeert de sententie des doodts by den achtbaren raat van justitie deses casteels gevelt jegens den zoldaat, Jacob Verstegen, van Brussel, omme over moordadige begane manslagh aen zyn commanderent sergeant, eerst de regter hant afgekapt en dan voorts metten swaerde ter dood gestraft en zyn lichaem op een radt geset te werden.

15 d°. Niet bysonders voorgevallen.

16 d°. Namiddaghs erlangen per Javaans vaertuygh een cleen advies van gisteren door onsen Bantamsen resident, Willem Caaf, herwaerts geschreven, eenlyck ten geleyde van een paquet Suratse papieren aldaer met het inlants scheepje, de Salanty, overgebragt en aen haer Ed^s gehoorde, en dewelcke dan nu mede alhier ontfangen, wesende bevonden zyn 2 briefjes van d'E. heer, Sibrant Abbema, en raat uyt Suratte naer herwaerts geschreven, in dato 50 Meert en 12 April passado, doch welckers afschriften op 28 voorleden maents per 't schip, Cortgene, ons al zyn geworden en als doen hier vooren oock genotteert.

Des naer middags is in Rade rapport gedaen, dat de romp van de afgeleyde fluyt, Cattenburgh, op gisteren by publycque venditie zy verkogt aen den Chinees, Onsiouko, voor de somme van 600 rycxdaelders.

Ende op 't versouck van den pachter der inkomende zuykeren genaemt, Onsoeyko, wegens de elagten van den soberen aenbreng dier soetigheyt, is hem een maant uytssel vergunt om zyn verloopden pacht penningen te voldoen.

Gelyck mede noch zy geresolveert de Suratte tarwe mettet Engels schip, den Persiaensen Coopman, van Bantam alhier te coop aengebragt voor de Comp^s aen te slaen tot 40 rd^s 'tlast.

17 d^o. 's Avonts vertreckt van hier over Ceylon naer de euste Cormandel de fluyt, de Pynacker, met schryven van haer Ed^s naer beyde die respective gouvernemenen, benevens oock een cleen briefje aen de residenten der Cormandelse Zuyder comptoiren, alle op heden getekent en bevattende soodanigen ordres en consideratien, als het afgaende briefbouck komt uyt te wysen etc., wesende in dese bodem eenlyck ingeladen voor Cormandel:

- 365 teylen, $14\frac{7}{8}$ maas Westkust gont;
- 50010 Ɔ rompen;
- 4016 » nagelen;
- 924 » foelie;
- 150 » copper root;
- 2372 $\frac{1}{4}$ » quicksilver;
- 12 vaten mom;
- 50 bossen schaften;
- 10 pennemessen;
- 5 vaten theer;
- 8 ysere en 4 wiel trossen;
- 5 haalen zeyldoucq;
- 12 ronde compassen;
- 2 Hollandse en 1 jaty spieren, ten bedrage van . . . . / 59105:7:4.

Gelyck oock daer bezyden in voornelte fluyt noch zyn gescheept voor Jaffanapatnam 18 packen rouwe bethilles ten kosten van / 8810:10, omme aldaer root geverwt ende dan wederom herwaerts geschickt te werden breeder hy de boven aengeroerde brieven te lesen.

18 d^o. 's Middags gewert ons wederom per Javaans vaertuygh een briefje, den 16^{den} deser door onsen resident, Willem Caaf, van Bantam herwaerts geschreven, van volgende teneur:

het Benjaans scheepje, de Salamety, uyt Suratte daer verschenen, was beladen met 1000 sacken tarwe en goede partye cleeden, welckers quantiteyt men noch niet konde wys werden;

keey Aria Monjaja voor eenige dagen na d'Oostkust van Java vertrocken. was van Cheribon aldaer geretourneert, eenlyck met tydinge, dat den Sousouhounaugh soude overleden wesen en Pangeran Adepaty althans de regeeringe hebben;

de Moorse Nachoda van 't Claverblat (Inamarka), hadt eyndelyck 1000 rd^s aen den Conincq voor Comp^s verleende zeebrief betaelt en stont nu in korte dagen naer Portonovo voor te gaen, gelyck oock d'Engelse Loyal Subject tegens 22 à 25 deser naar Engellant;

het schip, Hendrick Maurits, was uyt het Patria in de Straat Sunda gearriveert, en dewelcke men op 't versouck der opperhoofden ten spoedigsten van verversinge souw voorsien, gelyck wy kort daerop met een andere Javaause tinangh oock ontfangen, een cleen adviesie, door d'opperhoofden van 't gezeyde schip, Hendrick Maurits, aen haer Ed^s alhier geschreven den 14^{den} deser tot bekendmakingh, dat zy doen even in de Straat Zunda verschenen en op 7 January uyt Zeelant

geseylt waren, nevens de fluyt, Spanbrouck, en oock 't schip, Couwerve, voor Ceylon, doch door ordre der heeren bewinthebberen de Caap niet aangeweest en alsoo op desen bodem al 44 dooden gehadt badden, waer onder den schipper, Adam van Breen, en ondercoopman, Gerard Bon, behalven dat'er noch al veel volcq zeer aen 't scheurbuyck vast was.

Jegens den avont werden ons per 't borger jacht. Sevenhuysen, van Java's Oostkust en Japara toegebracht een originele missive door d'E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zyn E. byhebbende raden nyt het verdestruerde Arosbaya op 't eyland Madura aen haer Ed^s geschreven. 's nachts den 10^{den} deser van substantie en verhaal wegen 't gepasseerde gints over, als by het volgende kortelyck kan blycken;

na 't vertreck van den capteyn der Maleyers. hadt men haer Ed^s tot noch geen nader advys kunnen geven, gelyck by desen oock maer ter loops geschiede om de presente ongelegentheyte des tyts, namentlyck op Arosbaya gereet staende om na 't sluyten deser den marsch voort door 't lant van Madura naer Camal te nemen, terwylen dat men altoorens op Sourabaya en elders de nodige voorsieninge en bestellinge hadde versorgt: hare Ed^s schryven van den 2^{den} was op 25 Juny per den borger, Theunis Gerritsen, wel ontfangen en men ondertusschen na den teneur van dien aldaer met alle kragten en vermogen besich om des mogelyck het werck tot een kort ende desidereert eynde te dirigeeren. hoewel de sobere apparentien daertoe en met wat slaghe van volcq men te doen hadde, by de voorigh gesonde 2 brieven genougsaem waren verthoont. hoewel de Comp^s haer door dit geëngagieerde werck tot behout haerer reputatie nu met een stercke hant vigoreuslyck in de noch presente goeden tyt diende door te setten, want'er anders met het invallen van 'taenstaende regen mousson, om de onbruyckbaerheyt der landen als dan immers om en omher Sourabaya niet meer te doen souw zyn, hoewel egter by overblyvinge eeniger besettinge aldaer, Troena Jaja in zyn gissinge t'eenemael soude bedrogen wesen, gelyck oock zyn noch overgebleven en byhebbent volckje, dat hy nu met ons apparent aenstaende vertreck noch in devotie hielt, behalve dat men hun dan met vaertuygen langs de revieren oock soude connen achtervolgen, maer voor de presente tyt was noch de meeste becommeringe, hoe men den wech naer de Mataram voor ons best zoude open krygen, om van daer 1 of 2 der ryxc Princen met goede partye volcq naer de kant van Sourabaya te trecken etc., 'tgunt egter, sonder onse optogt en verthooninge met eygen magt aldaer van weynich of geen verwachtinge scheen te zullen wesen om dat, schoon de afgekome brieven met den opgesonden Javaan, Wangsa Tacka, van den Sousouhounangh en 3 der Princen op 29 Juny aen d'heer admirael met de Japaarse tydingen veel verscheelden en van geen swaerigheyt en melden egter genougsaem consteerde, dat zy hun aen dat hof met sich selven verlegen vonden en de regeeringe aldaer eenlyck door onse protectie in vigueur souw moeten werden staende gehouden, en waerom dan op 't voorstel en met gemeen goet vinden der presente Javaanse bevelhebberen eenpaerlyck geresolveert was het werck te landewaert in met alle kragt te vervolgen en met ruym 400 van ons volck of

wat meer om altyt op eygen vaste beenen te kunnen staen, nevens 800 gewapende Javanen van de kant van Surabaya na Mataram op te trekken en sell oock met eenen Troena Jaja in Cadiery aen te tasten; doch dat egter al voorens d'heer admirael met een goet gedeelte der magt het eylant Madura eens soude besoecken, om omtrent de stoute volckeren van Arosbaya en andere plaetsen eenigh ontsagh te statueeren, gelyck zyn Ed^e dan oock in gevolge van dien met een toegerust vlootje op 5 July van Sourabaya vertrocken op 7 d^o. voor Arosbaya aengekomen en daags daeraen (na al weder vergeefse pogingen in 't afsenden tot vrede en submissie) gelant, ende wyders oock binnen den tyt van 2 uyren meester van die groote en playsante stadt en plaatse geworden was met veroveringh van 8 stucken yser canon en 9 hunner vaandeltjes, die neven desen met dit borger jacht herwaerts gesonden wierden, etc., maer dat het canon volgens haer Ed^s intentie, nevens dat van Sourabaya, ten tyde aen de gemagtigde van den Sousouhounangh op Japara souw overgelevert werden;

onderwylen stont men sich oock naer haer Ed^s verwagte besluit over de saecken ginds over promptelyck te reguleeren, hoewel d'heer Speelman en raat noch van advys bleven, dat het nu den gelegensten tyt was, om den Sousouhounangh om 't beloofde gelt (immers ten deele) wat ernstigh aen te manen, om dat wy d'eenigste behout van zyn zaeken waren (soo der noch behouden aen was) en om welcke redenen men dan oock by de 2 jongste brieven wat te vryborstiger hadt geschreven, dat men ons nu niet met sulcken ontsagh als wel voor dezen omtrent dat hof moest aanstellen, doch haer Ed^s sulcx anders begrypende, was het maer te gehoorsamen; nu was d'heer Speelman 2 dagen tot voorsz. Arosbaya stil en ons volcq met branden en plunderen, doch van weynich belang, besich geweest en stont zyn E., dewyl na alle gepresteerde devoiren, daerby na niemant der gevluchte volcken te voorschyn quam, die sich voor den Sousouhounang wilden verklaren (uyt instigatie, soo men zeyde van eenige hunner principale hoofden van Troena Jajas gebroet) kort na 't afgaen deses met zyn byhebbende krygsmagt van daer te lande over Sotia naer Camal te marcheeren, en als daarmede de rebellen onse wapenen te doen gevoelen, waartoe men sich nu te meer gepresseert vont door een onverwagte erlangde droeve tydinge, even te voren over Grisse, hoe dat de schipper, Harman van Harren, leggende met de schepen, Veluwe, Nuyssenburg, etc. voor Coanjer omtrent Camal aldaer met een goet getal van zyn beste volcq gelant en vry onvoorsichtigh dootgeslagen was, hoewel dit gedoente gants niet met d'heer admiraels ordre en accordeeren en daerom noch aen getwyffelt wiert, evenwel was daar op de nodige voorsieninge gedaen en de 6 cleene jachtjes en sloepen gelast den admirael langs de wal te Sotia te volgen, alsoo de intentie lagh van Camal of Coanjer weder na Sourabaya op Java overtesteken en gewenscht wiert, dat men maer het eylant Madura en goede partye dier volckeren voor Troena Jaja konde vrugtelooos maeken, als wanneer denselven rebel daer over al wel haest ontsenuwt zoude werden; doch het onthrack oock t'eenemael aen goede Javaanse hoofden om iemant daer of elders 't aldergeringste te mogen toe betrouwen, en waerom d'afkomst van den pangeran van Sampan mede nodigh vereyste, en derhalven te meer

gespoeyt diende om den wech tot in de Mataram met en door ons legertjen te openen, wanneer 'er ligt in de rest van 't werck niet veel swaerigheyt meer en soude steeken en weshalven d'heer admirael ten eersten na zyn retour op Sourabaya liet legertje opwaerts te gaen, meende ter heen te brengen en gaerne selfs persoonlyck daer by present soude wesen, om by alle toevallen (en dan het wachten naer de gerequireerde ordres) geen goede occasien ten verliesen, die namaels ligt niet weder zouden voorkomen, hoewel andersints dat werck geprojecteert was den E., Saint Martyn, nevens de capteyns, Hartsineq en Egbertse, aen te bevelen, en behalven dien oock den coopman, van der Schuur, met de verwagte militie van Batavia van Japara over den wech van Samarangh mede te doen optrecken, 't guut tot groote versekeringe des Sousouhounangs en een gewisse doot stuyp zyner vyanden strecken souw en nodigh was, soo men tot een kort gewenscht eynde sogt te raeken, want het anders na Troena Jaja een wilt zoeken gaf en niemant gevonden wiert, die de gestelde premie op zyn hooft dorst verdienen, noch selver eenigh zeker berigt van zyn doen of laten van de Javanen was te krygen; dewyl oock de verbeterde hoope van Wangsa Prana en alle andere van couragie wederom t'eenemael was verdweenen, en daerom souw men ons na 't vereysch der dingen moeten rigten, sonder als noch in 't een of 't ander iets absoluyt te connen vast stellen, schynende Augasouda, schoonsoon van Marta Patty wel van genougsame couragie, maer als alleen zynde hem altyt binnen en onder ons volcq te houden;

daer was jongst een onderchirurgbyn van den Hanibal met het Huys te Cleef, als versteken naer Batavia wech gerackt, welckers terugh sendinge derwaerts versogt wiert.

Volgh het appendix van denselven dato achter voorsz. brief.

Na het tekenen van 't bovenstaende, had d'heer Speelman per een expresse van Sourabaya advys erlangt. hoe de droeve tydinge maer al te waer was, dat de schipper, Harman van Harren, met noch 26 man den 8sten deser op Coanjer aen lant zeer onvoorsichtigh doot geslagen waren, en alsoo daer onder 2 bouckhouders en 5 à 4 chirurgyns waren geweest, soo wierden wederom eenige andere bequame luyden, soo pennisten, als meesters ernstigh versogt, te meer de andere chirurgyns oock veel sieck waren en soo mede den coopman, Daniel Goes, (gewesen pl. fiscaal en secretaris) om die reden had moeten gelicentieert werden met dit borger jacht herwaerts over te vaeren.

Ende is ons behalve het voor verhaalde schryven van de heer admirael, Speelman, en tot geleyde derselver met het genoemde borger jachje, Sevenhuysen, oock noch geworden een cleen briefje van den coopman, Everard van der Schuyr, uyt Japara, dato 24 deser, eenlyck van advys:

dat het chialoupje, de Laurier Tacq, met haer Ed^s brieven en ordres noch dienselven dagh van daer naer d'Oost aen d'E. heer admirael, Speelman, voort gesonden ende zyn E. daer bezyden oock al 't belangh en gepasseerde tot Japara geadviseert was, bestaende ten voornaemsten;

dat het fluytje, Mareken, omtrent Pacalongen door Sr. Outers, gerescontreert en wederom na Tegal mede terugge gekeert was om den verdreven Sousouhounangh van daer na Japara over te halen, maer den uytslag van dien was noch onbekent;

dat hy, van der Schuur, (hoewel onpasselyck) op de aenkomst van de chaloup, de Laurier Tacq, volgens de expresse ordre van Batavia, terstont by monde eu geschrifte tegens den gouverneur, Wangsa Diepa, hadde geprotesteert, als haer Ed^s schryven medebragt, maer 't welck hy meynde, met vry beter perfectie en dieper indruck door de penne van d'heer admiraal souw hebben connen geschieden;

dat by Wangsa Diepa in zyn wooninge alles tot de receptie van zynen verdreven Conincq geprepareert wiert, schoone veele der gemeente noch sustineerden den Mataram niet eens verlooren en daer alles noch wel was, 't gunt egter niet heel gelooflyck scheen om noch veel wonderlyck fabuleuse praatjes en voorgeefselen meer, uyt dewelcke men niet anders sekens kon calculeeren, als dat het met den ouden Sousouhounangh niet pluys gestelt en de hof regearinge verandert moeste wesen;

dat Wangsa Diepa nu eyndelyck beloofd hadt aenstonts 2 loeras na de Mataram op te senden, om de regte geschapentheyt aldaer nader te vernemen, en met eenen den pangeran Sampan expres tot afcomste te versoecken om volgens d'intentie van d'heer, Speelman, de regearinge van 't eylant Madura te gaen waernemen;

dat men met de verbaasde terugh komste van Wangsa Diepa's soon, Kentol Naya Mengala, met zyn 500 man van Samarangh, eerst en daarna oock van den trouwen Maleysen, Nachoda Brahat, als van een Deens adsistent, die van daer was geëschiapeert (terwylen 'er een Bantams Engels adsistent was doot geslagen) hadt verstaen, hoe de vyanden tot gemelte Samarangh eenige duysent sterck, onder zekeren Astra Jouda voornemens waren, mits de kennisse van ons swacke guarnisoen Japara te comen overrompelen, en 't zy met geweld of verraat, al de Hollanders om 't leven te brengen, 't welck dan den gouverneur, Wangsa Diepa, wederom opnieuw soo hadt ontroert, dat hy al zyn hof en goederen in onse bescherminge en oock de gantsche regearinge van den lande, t'eenemael aen den coopman, van der Schuur, wilde overgeven, 't gunt hem om goede redenen met fatsoen ware geëxcuseert, en onderwylen, soo op den bergh, als in de logie, alles tot defentie na 't swacke vermogen besorgt, en soo mede de al zeer tot ons gewende inwoonders en Chinesen met een vertooninge te samen door de gantsche stadt, als anders tot couragie op geweckt, waer door men dan voor als noch geen vyant daerom of omtrent hadt vernomen, hoewel het 'er dagelycx aen geen verspieters en geveynsde vrunden quam te gebreken, en inderdaat het Japaarse guarnisoentje belemmert met veel siecken zeer sober gestelt, en daeromme wel eenigh recreut uyt het Batavias verwachte ontset aldaer nodigh ware;

aen effecten en contanten quam het daer althans oock soodanich te gebreken, dat men selfs voor de millitie de hooghnodige goede maanden noch kostgelden tot decksel en goet voetsel niet langer souw kunnen verstrecken, en waerom oock eenigh ontset van dien gantsch dienstigh souw wesen;

soudende wyders eerstdaags, indien 'er iets nader bysonders voorviel, herwaerts met een Deens off Chinees vaertuygh breeder advys gegeven werden.

19 d°. 's Morgens metten dagh werden met een roey schuyt hier gebragt de brieven van de fluyt, Westervelt, komende uyt Bengale over Malacca, zynde van Bengalen eenlyck de duplicata van den 4^{den} April, op 3 deser per Isselsteyn al erlangt, maer het nader ontfange briefje van d'heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat tot Malacca, is gedateert 12 des voorleden maents, daer by eenlyck wert geadviseert, dat de Coninck van Quiantam, die onlangs Andragiery hadt willen bespringen, als hier voor onder dato 10 April staat vermeldt, nu eenige gesanten op Malacca hadt gesonden, om Comp^s adsistentie tot hervattinge van zyn desseyen op gemelte Andragiry, daertoe men niet soude treden, maer wel om als middelaers hunne wederzydtse geschillen by te leggen; de Manicaberse vyanden wierden niet meer naer by, maer verre van de stadt af vernomen, van daerse sich egter niet ligt weder in rust en na hun lant souden begeven, voor dat mense met het van hier verwagte secours selfs eens quam te bespringen.

Op den middagh werden ter ordre van haer Ed^s, de veroverde vaendeltjes by d'heer admiraal, Speelman, van de quaetwillige Maduresen op Arosbaya, gisteren mettet borger jacht, Sevenhuysen, hier aengebragt, op de zeepunten deses casteels, de Perel en de Zaphier, geplant en oock met het losbranden van 10 canonschooten derselver puncten, onder 't geblaas van trompetten vereert.

Namiddagh verschynt te deser rheede de fluyt, Westervelt, uyt Bengalen over Malacca, welckers medegebragte schriften van beyde plaetsen, als hiervooren vermeldt, huyden morgen al hebben becomen, bestaende wyders desselfs nu aengebragte cargasoen uyt Bengalen, in:

120 baalen of 18210 @ diverse zyde;

6   "   "   910 1/2   "   ceerpourse d°;

23 packen diverse Bengaelse cleeden;

10200 @ wax;

1060   "   huysingh en marlyn in 6 packen;

1001   "   zeylgaeren in 7 packen;

150 lasten Bengaelse rys;

8 onbequame musquets, 9 houwers en 4 bandeliers, samen tot
f 82530 : 17 : 7.

20 d°. 's Morgens werden met een expresse chaloup (eergisteren al afgesonden) ons toegebragt de Patriase brieven van 't schip, Hendrick Maurits, gelyck dan oock gemelten bodem noch des namiddags te deser rheede arriveert, zynde van wegen de camer Zeelant. van voor Vlissingen afgeseylt den 6^{den} January deses jaars met 519 zielen, namentlyck: 193 zeevarende. 114 millitairen, 7 vrouwen en 3 kinderen, van dewelcke 8 mattroosen en 1 soldaet in Engelant wegh gelooopen. en noch 9 zeeluyden en 2 millitairen aldaer oock geligt zyn; item 15 zeevarende en 34 millitairen gedurende de reyse overleden, als oock een matroos onderwegen een vrouw bevonden te wesen, soodat dit schip hier noch te lande brengt 160 zeeluyden, 77 millitairen, 8 vrouwen en 3 kinderen, te samen 250 koppen, ende wyders de verdere inladinge voor India:

3705 marcq, 12 3/4 penningen fyn bhaar silver tot f 95605;

98 f nay gaaren, 6 stucx camerix douck;
 2 cassen met 141 stucx diverse fyne en grove hoeden;
 120971 f divers staaf yser, 58 vaten gesorteerde spyckers;
 50 leggers Spaanse wyn, 6 leggers France d°;
 109 vaten Zeeuws bier, 20 vaten boter;
 248 „ vleesch, 50 vaten speck, 6 halve leggers azyn;
 22 solder, (?) $13\frac{1}{2}$ sack smeekeolen, 12 oog yzers;
 80 vaten theer, 4 vaten tras, 6 vaten Brussels zant;
 28 „ pick, 258 heele leggers schooven;
 122 halve legger schoven, 9 kassen met 80 riemen lout;
 102 baalen zeyldoucq, 12 stucx cabeltouwen;
 45 ysere en 55 wiel trossen, 52 witte lynen;
 20 lycken, 12 dommekragten, 6 vaten wit zout;
 56 kasse met heele en 18 kassen halve legger hoepen, wegende samen
 35875 f ;
 4 stucx masten, 50 pock houte schyven, 40 botteliers pompen;
 12 quartelen boter en 1 vat hammen voor haer Ed^s, samen tot
 f 203906:14:8,

waer by noch van de scheeps provisien over
 gebleven zyn:

2 leggers France wyn, $2\frac{1}{4}$ legger azyn;
 22 vaten speck, 6 vaten vleesch;
 16 halfamen brandewyn, 6 halfamen olyven oly, tot. . . . . f 4498:10,

en daer tegen vervult als te kort geleverd van
 't cargasoen:

$4\frac{3}{4}$ legger Spaanse en $\frac{3}{4}$ legger France wyn;
 1 vat Zeeuws bier en
 $1\frac{3}{4}$ „ boter.

De advisen dan hier mede erlangt, bestaen in de dubbele generale missive der Ed^e heeren 17^{den} uyt Amsterdam, van dato 21 October, item een missive der camer Zeelant aen haer Ed^s, gedatteert 21 December 1676 verselt met noch een nabriefje van gecommiteerde heeren bewinthebberen uyt Zeelant, dato 4 January deses jaars, by het welcke haer Ed^s adviseeren, hoe om eenige op gekome geruchten (van dat 'er 8 France schepen onder den admirael, d'Estree), uyt Brest naer Portugael waren vertrocken, om aldaer met noch 5 andere oorlogsbodems te conjungeren, en dan te samen naer America of wel na de Caap de Goede Hoop te gaen, en ons die plaats afhandigh te maeken en aldaer oock op de retourvloot te passen; dese schepen, Hendrick Maurits en Spanbrouck, voor Batavia, en Couwerve voor Ceylon, gelast waren hunne reyse sonder gemelte Caap aen te doen voort te

setten, terwylen 'er een snedigh vaertuygh wiert gereet gemaekt om met de te volgen Hollantse schepen af te gaen en omtrent de voorsz. Caap voor af te verneimen, hoe het daer gestelt en of 'er eenigh onraat gekomen was, waer van wy 't contrarie na desen hoopen te hooren.

Ondertusschen vermeynen gemelte heeren bewinthebberen, dat indien de geheele vloot van d'heer, Verburgh, de 3 France Indische retourschepen aen 't eylant Assention gerescontreert hadden geattacqueert en vernielt de France Comp^s, als dan ligt voor eerst niet meer om India souw hebben gedacht.

De generale vrede handelingh tot Nimwegen hadt noch weynich voortganck, en daerom het sich liet aensien, dat men daer van noch soo haest geen gewenste uytslag soude hebben te verwachten, te meer 'er van weder zyden opuiieuw groote preparatien wierden gemaekt om vroegh in 't velt te comen, en daer omtrent de Francen, de Spaansen veel te gauw scheenen en oock na 't sigh liet aensien met geheel Cicilien wel mogten doorgaen, 'tgunt voor de vaert onses vaderlants geen cleene schade zoude wesen.

21 en 22 d^o. Is niet notabels te vooren gecomen.

25 d^o. 's Avonts senden haer Ed^s per den borger, Pieter van der Burgh. een briefje aen den E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zynen raat op d'Oostkust van Java van volgende advertentie en consideratie:

dat zedert haer Ed^s jongst gesonden schryven en ordres van 7 deser mettet schip, Japan, en de sloup, de Laurier Tacq, per 't borger jacht, Sevenhuysen, weder is ontfangen zyn E. nader missive van den 10^{den} courant uyt Arosbaya, benevens oock noch een briefje van den coopman, van der Schuur, tot Japara van den 14^{den} d^o. en by dewelcke den gantsch verwarden toestant derwaerts over in 't breede zy vernomen, gelyck oock de veranderlycke tydingen en geruchten van 't Mataramse hof en de uytwyckinge des Sousouhoungs met zyne soons van daer naer Tegael soo divers, en dan regt tegen het rapport van den Javaan, Wangsa Tacka, aen d'heer Speelman gedaen aenloopen, datter gants geen besluyt op te maeken is, terwylen dat haer Ed^s de sware moeyten van d'heer, Speelman, en onse waarde soldatesque voor dat onverstandige volcq beclagen en haer intentie, wegens het optrecken van eenige onser volckeren na de Mataram in den voorgien genougsaem hebben uytgedrukt:

dat de veroveringe van Arosbaya ende verder voorgenome mars door 't lant van Madura genougsaem den onvermoeyden yver van d'heer admirael en zyne officieren doet blycken, maer oock met eenen, soo wel daer, als op Sourabaya, dat de vyanden in 't voorloopen ons ver te gauw zyn en waerom dewyl het ons wercq noch vermogen niet is het dus langer gaende te houden;

en oock uyt het vaderlant noch al geen de beste tydingen van vrede en geruchten van een vloot France schepen dees dagen zyn overgekomen haer Ed^s expres vermeynen voorname redenen te hebben, om by de jongst geschreven resolutie te persisteren, soodat haer Ed^s soude verblyden te hooren, dat men haast op een goede uytkomst mogt staet maeken, dewyl het overblyven van 't gantsche aenstaende Wester saysoen ginder met Comp^s gelegentheynt geheel niet over een komt en noch tot de nader verwagte advisen in beraat gehouden wert.

Wyders is heden in Rade van India op ingedieude request van boedelmeeesteren der Chinese en andere vreemde sterffhuysen aen de secretaris van dat collegie toegestaen, parate executie tottet invorderen haerer penningen van openbare venditie procedeerende, te weten naer voorgaende insinuatie en renovatie door de bodens en een dagement voor de regtbancken te doen, insulcker vougen, als de secretarissen van de collegien der justitie en 't opperhoofd des soldy comptoirs, onder dato 20 May des jaars 1670 zy vergunt geworden.

24 d°. Jegens den avont komt hier met een Javaans vaertuygh van Japara den luytenant, Jan Heysselbergh, seer inpotent en waar met ons is toegekomen een briefje van den coopman, Everard van der Schuyr, en raat aldaer, gedachtekent 20 deses verselt met eenige bylaagjes en daeronder een copie briefje door d'heer, Speelman, den 14^{den} deser van voor Camal aen hem geschreven, meldende 't Japaerse advys het naervolgende:

twee dagen na 'tjongste schryven herwaerts was daer uyt den treyn van d'heer, Speelman. van Madura aengekomen den capteyn, Harman Egbertsen, met 89 millitairen, tot versterckinge van 't swacke Japaerse guarnisoen, per den Hanibal en sloup, Nassouw, terwylen dat het schip, Japan, van Batavia op 17 deser wederom van Japara naer d'heer, Speelman, voortgesonden was, en de Javaanse saeken om en omher Japara, noch al in voorige verwartheyt bleven continueeren, sonder zekerlyck te konnen vernemen, wie de Conincklycke regeeringe in Mataram te beurt gevallen was, gelyck oock van de compste des vluchtenden Sousouhounangs naer Japara noch al vry divers wiert gesproken, hoewel Wangsa Diepa het ernstigh staande hielt en waerom oock 'tjacht, den Hannibal, tot vervangh van Marcken naer Tegaal stont te gaen:

de luytenant, Jan Heysselbergh, quam om zyne sieckte met permissie van d'heer admirael per dit vaertuygh herwaerts over, en in wiens plaets nu den capteyn, Egberts, de millitie tot Japara commandeerde;

wyders hadt d'heer, Speelman, wegen zyn E. weder varen op Madura naer Japara gescbreven, dat ons legertje omtrent 150 gewapende koppen sterck, op 11 deser van 'tverdestrueerde Arosbaya gemarcheert was in een dagh op Troena Jajas genaemde plaatse Maduratna, en hetwelcke soo wel als alle dorpen en gehugten tusschen wegen door 't vier was vernielt, om dat daer niemant te voorschynnt quam, die sich voor den Sousouhounangh wilde vernederen, en soo was men voort gegaen tot Sotia toe, doch bevorens even buyten Maduratna van vooren, achteren en ter zyden van een grooten hoop eeniger duysenden vyanden seer furieus besprongen, maer door de gereetheyt ter defentie aen alle kanten raacken 'er hier en daer 10 à 12 der principaelste onder de voet en daer met zy weder wech, sonder d'onse verder te moeyen; na dat nu op Sotia omtrent 40 à 50 vaertuygen en alles mede vernielt was. hadt men om de onreysbaerheyt en onkunde derwegen genootsaackt geweest daer wederom te embarqueren, en in plaets van te lande nu te water na Camal en Coanjer voort te gaen, alwaer d'heer admirael sich thans bevont, maer mettet ontfangen Japaerse advys ende brieven van Wangsa Diepa wegens 'tverlies van de Mataram en de vlugt en komste des Sousouhounangs na Japara,

had men nu al het voorigh gearresteerde en concept moeten retracteren; sulcx zyn E. present alles vervaardigde om iu korten met de gantsche magt op Japara te komen, dewyl men 't overal teffens niet in postuur en vigeur kon houden en de sieckte op Sourabaya al wederom ruym 100 mannen hadt te bedde geholpen, sulcx nu de versterckinge en behoudnisse van Japara voor eerst het voornaemste was om van dien kant den vervallen Sousouhounanghs zaeken by zyn afkomste na vermogen te herstellen en daer toe men hem, onderwylen alle doenlycke adsistentie wel mogte bewysen als zy oock selfs, maer hun eygen verwaarloosde saeken iets wilden ter herten nemen.

25 d°. Niet bysonders voorgevallen.

26 d°. 's Avonts naer 't gebedt verschynt hier met zyn roey sloup aen lant de schipper van 't schip, 't Huys te Merwe, komende uyt Suratte over Ceylon en overleverende aen haer Ed^s de brieven van beyde die plaatsen te weten: uyt Suratte de dubbele missive van d'E. heer directeur, Sibrand Abbema, en raat aldaer, de dato primo Mey, deweleke ons op 28 des voorleden maents per 't schip, Courtgene, al is toegebracht en oock doenmaels het nodige daer van aengehaelt, ende van Ceylon een kasje met verscheyde schrifturen, waer van de missive door d'heer gouverneur, Rycklof van Goens, de jonge en raat tot Colombo aen haer Ed^s geschreven, is gedachtekent 8 met een nabriefje van den 11^{den} Junius en oock verselt met nader schryvens van den E. commandeur, Pieter de Grauw, en raat der stadt Gale van den 18^{den} desselven maants, nevens verscheyde andere documenten van dat wyd uytgebreyde gouverno, waer van de principaalste, nevens voorzeyde brieven by 'taenkoment Indisch briefboucq onder dat quartier zyn te vinden, en onder anderen 't volgende voornaemsten nieuws is uyt aen te mercken:

de afgekomen bovenlantsen Dessave van Saffragam (waer van hier vooren op 12 Mey iets staat vermelt, genaemt Dawatte Moltjaar) sich met een goede macht over de Waluwese rivier in de mende Attacalan en Naudum Corle begeven hebbende op mondelingh en schriftelyck voorgeven van door Ragia Singa derwaerts gesonden te wesen, sonder egter daer van aen d'onse de versochte blycken te thoonen, en onderwylen omtrent die volckeren onder Comp^s bescherminge staande verscheyde superioriteyten en hostileyten gebruykende, was daer op door onse lascoryns gevolgt van een goede troep Hollantse millitairen uyt de Gaalse landen belopen dapper aengetast en met verlies van veele dooden op de vlugt gedreven en geretireert tot soo verre, dat mense niet wel meer over 't gebergte kon vervolgen;

onder of staende dese beroerten was den gepretendeerden Prince van Matule, die zedert 't begin van 't jaer 1675 op Colombo onder Comp^s vrywillige bescherminge aengenomen en eerlyck gedefroyeert was (om in tyt en wylen, soo men daer meynde iets goets na Ragias doot niet uyt te regten) den 3^{den} Mey in der nacht stillekens uyt de stadt deur gegaen, sonder dat men hem hadt connen achterhalen, 't gunt egter Ragia Singa op die tydige geruchten door zyn uytgesonde snedige loopers beter scheen geluckt en dien vluchtelingh alsoo door de zyue omtrent de rivier van Chilauw gevat gevanckelyck naer Candia gevoert, en na gerugt wiert

in Ragias presentie in 4 stucken gehackt en soo tot een spectakel na alle de deelen der beneden landen gesonden te wesen;

van Nagapatnam en daer omher was op Ceylon oock tydinge, dat den fameuse rover of Ragia Siwagy geadsisteert van den Coninck van Golconda samen met een leger van 15000 voetknegten en 16000 ruyters naer de sterckte Sinsier was afgetrocken, om die plaets met geweld te vermeesteren, en 't gunt hem wel geluckende (hoewel de Visiapoursen Nasir Mamoldchan met een macht van 7 à 8000 man daer binnen lagh), soo stont hy apparent en zeer ligt meester van alle de Sincierse beneden landen te werden, alsoo den groot gouverneur, Sierchant Loddy, geen vermogen hadde van sich in zulcken kas daer jegens veel te sullen kunnen defenderen, te meer den Visiapoursen hartooch, Bullechan, door het Mogolse leger van een andere kant oock zeer nauw besloten en goede partye van zyn krygers door Siwagies volcq in den wech geslagen waren etc., en in welke troubelen het dan wyders den neyck van Madura oock stont te gelden, dewyl al de landen daer rontsomme 'thans in groot alarm scheen te troteren, (?) en de saeken van Egosia Ragias lant regent Ragia Wengena oock vry te verloopen, 't gunt indien hy Egosia geen absoluyt meester van 't lant van Tansiouwer quam te blyven de Comp^e tot Nagapatnam opnieuw wederom een euvel spel stont te verwecken, hoewel men 't beste verhoopte en scheen Comp^s respect op Tutucoryn en Madura in dese hunne benauthleyt van vry meer ontsach als wel bevorens te wesen;

de schepen, Velsen en Rammekens, waren in 't eerst van Juny uyt het vaderlant tot Tutucoryn behouden aengelant, en 't schip, Gouda, op 14 April lestleden van hier naer Cormandel gedestineert, doch door swaer weder en leckagie oock aldaer verdreven, hadt na gedane reparatie zyne gedestineerde reyse naer de kust wederom voort geset.

27 d^e. Laet in de naer middagh komt te deser rheede aen te landen 't schip, 't Huys te Merwe, uyt Suratte over Ceylon, welckers overgebragte papieren hier boven staen aengehaelt en uytgedrukt, ende waer met ons boven dien van Ceylon noch zy toebragt:

1292 packen of 105360 @ fyne caneel en

3   met roode moerissen, ten bedrage van..... f 4844:5:12.

Wyders is heden in Rade van India in plaets van den overleden E., Cornelis Snoeck, wederomme tot advocaat fiscaal van India g'eligeert mr., Gualter Zeeman, present lith in den achtbaren raat van justitie deses casteels, en welcke voorname functie nu ruym drie jaaren by den E. water fiscael, Pieter Pauw, zy waergenomen en becleet.

Soo is oock als tweede persoon in de voorgenome te doene besendinge onder den coopman, Jacob van der Plancken, naer Arracan genomineert den onderkoopman, Balthasar Hinloopen.

28 d^e. Namiddags arriveert alhier uyt Ternaten over Maccassar en Japara het jacht, de Sampson, en daer met eenlyck het volgende zy aengebragt, als:

van Ternaten:

2400 kippen Tidoorse bast lont, tot f 4950;

1 kas met 12 riemen bedorven papier;
 1 baal Mindanause canneel,
 item 17580 rd^s aen de recognitien der Molucxe Coningen voldaan, samen
 bedragende f 57610,

van Maccassar:

50 stucx kettingh slaven mans, tot..... f 1800,

en van Japara:

200 korven swarte zuyker, tot..... f 1780:17:8.

Maer de brieven en schrifturen van alle de voorsz. plaatsen om hier nevens
 geworden, bestaen in de naervolgende:

uyt Ternaten:

een missive van d'heer gouverneur, Robbert Padbrugge, en den raat des
 casteels Orangie, in Ternaten aen haer Ed^s, van dato 20 Mey 1677,

item een cleen nabriefje van gemelte gouverneur en raat, gedatteert 24 may;

▪ particuliere missive van deuselve heer gouverneur, Padbrugge, aen
 haer Ed^s, van den 19^{den} May 1677;

een origineel rapport van meer genoemden heer, Padbrugge, aen haer Ed^s,
 wegens het voorgevalle en verrigten in zyn E. reyse van Batavia over Bouton en
 Amboina naer Ternaten, gedachtekt 20 May 1677:

een acte van reconciliatie tusschen den Conincq Amsterdam en desselfs ryx
 grooten ter presentie van d'E. gouverneur, Padbrugge, en raat in Ternaten aengegaen,
 dato 12 April 1677;

een acte van verdragh tusschen den Ternaatsen Conincq Amsterdam en den
 Coninc van Bouton gemaakt, wegens 't eyland Pautchiano, dato 11 Mey 1677 in
 't casteel Orangie getekent;

een acte van afstant door den Conincq Amsterdam en zyne ryx grooten
 gedaen, over de volkeren en landen van Gorontale en Limbotte, dato 11 May
 in 't casteel Orangie getekent;

en verders alsulke schrifturen en documenten tot voorsz. brieven gehoorende,
 als by deselve en de daer nevens gekomen registers in 't aenkoment Indisch briefbouck
 in 't breede kan werden beoogt, gelyck mede daer nevens overgekomen brieven der
 Koningen van Ternaten en Batchian op morgen staen te werden ingehaelt en geinsereert;

van Maccassar:

een originele missive van den raat des casteels Rotterdam verselt met
 weynige bylaagjes aen haer Ed^s van den 16^{den} deser maent, welckers afschrift
 mede by 't aenkoment briefboucq is te vinden;

van Javas Oostcust:

een originele missive van d'E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en zyu E. byhebbende raat uyt 't schip, de Veluwe, voor Camal op het eylant Madura aen haer Ed^s, dato 17 July verselt met verscheyde afgesonde en augekome documenten;

en daer benevens van Japara alwaer 't voornoemde schryveu van d'heer, Speelman, met de sloup, Nassouw, was aengebragt een cleen briefje van den coopman, Everardt van der Schuur, en raat aen haer Ed^s, gedachtekent 24 deser en onder anderen verselt met 2 copie translaat brieven door den pangeran, Adepaty Anum, of nu genaemt den jongen Sousouhounangh van Tegaal aen gemelte van der Schuur en haer Ed^s alhier gecarteert;

welkers principale substantie na gewoonte hier achter kortelyck sal werden geëxtendeert, en vooraf het volgende nieuws van Ternaten en Maccassar aengehaelt:

van Ternaten:

om de tirannien en moorden by deu Conincq Amsterdam na 't vertreck van d'heer gouverneur, Hurt, uyt Ternaten aengevaugen en gepleegt, waren zyn suster Gammalauma met haer man den Prince Alam en meeste ryx grooten onder Comp^s bescherminge, en in 't casteel voor zyu wreetheyt komen vluchten, gelyck hier voor dato 5 Juny onder de Ambonse tydingen eenigsints staat gemelt, en 't welck oock in dat gantsche ryck een totale verwerringe hadde veroorsaekt in soo verre, dat gemelte Conincq eyndelyck by provisie als van zyn kroon met eygen wille hadden gedesisteert en noch al verder voor een swaer bloetbat wierde gevreesst, doch welke afgryselijke scheuringe met d'aenkomst en door de bemiddeling van den heer gouverneur, Robbert Padbrugge, t'eenemael wederom geluckelyck was geheelt en wegh genomen, mits dat voornoemden Conincq Amsterdam op gefondeerde inductien sich absolut by schriftelycke acte hadt verbonden, voor eerst alle zyne afgevalle volkeren vergiffenisse te verleenen, en wyders voortaan noyt sulcke baldadigheden en grouwelen meer te zullen bedryven, noch niemant zyner ondersaten in hun goet regt verkorten, maer in alles met kennisse der ryx stenden en naer bevindinge van zaaken volgens de oude costuymen dier landen te werck gaen;

wyders was oock de nieuw ontvonckten oorlogh tusschen de Teruatanen en Boutonders op 't eylant Pantchiano en daer omher door tusschen komste van gemelte E., Padbrugge, en met zyn E. persoele verschyninge tot Bouton wederomme gedempt, en in een bondige vrede verandert, onder conditie, dat de Ternatanen voortaan op gemelte Pantchiano eenlyck soudan blyven behouden, en besitten het lantschapje Tibore sonder meer;

insgelycx waren mede door toe doen van gemelte E. Padbrugge de langh en hoogh gerese geschillen, tusschen den meer genoemden Coninc van Ternaten en de volkeren van Gorontale en Limbotte, waerover hy tot noch de absoluyte heerschappye hadde gepretendeert en dewelcke zy hun met geene sagte of harde dreygemeuten hadden willen onderwerpen, geassopieert en by acte van afstand van

't regt en der heerschappye dier landen, sulcx t'eenemael aen de Comp^e overgegeven om de Koningen van gemelte Gorontale en Limbotte in 'talgemeene bontgenootschap en onder onse bescherminge volcomen te mogen aennemem, soo als sulcx mogt bevonden werden te behooren, alles in soodanige manieren en in dier vougen. als by de daervan gemaekte actens of verbintenissen hiervooren by de Ternaatsse brieven geciteert breeder kan werden gelesen;

de Conincq van Tidore, hadt kort naer 't vertreck van den heer, Anthony Hurt, van daer op 13 February deses jaars, sonder kennisse en voorweten van d'onse in Ternaten, zynen soone. Quitchil Ceram, by zyn leven in desselfs plaatse tot Conincq laten kroonen en naderhant op de doleance van d'E., Padbrugge, (waeromme sulcx buyten kennisse van d'E. Comp^e ware geschiet) by geschrifte aen d'heer gouverneur geantwoort, dat hy doenmaels, mits zyn groote indispositie tot de komst van den nieuwen gouverneur niet hadt derven wachten, en schoon zyn genegentheyt tot de successie al over 10 jaaren over zynen anderen soone, Quitchil Gorodjane, hadde geweest, soo hadden alle de Tidorese ryx grooten en onderdanen eendragtelyck zynen soone Seram met gemeene stemmen tot de kroone bevestigt, en 'twelck hy vertrouwde haer Ed^s tot Batavia dan oock aengenaem zoude zyn, omdat het kiezen van een Konincq, niet in de macht van vader of vrunden, maer in Godes bestieringe bestont, die de herten der onderdanen daertoe tot eenstemmigheyt quam te bewegen;

de Coninck van Ceau, gelyck nu al eenige jaaren herwaerts was ondervonden (soo men meynt veel door inductie eeniger Spaanse paters) des Comp^s bontgenoten om en omher Manado, als de Conincxkens van Amoura, Caidipan, Taboucan en Tagulanda (zynde vasalen van de Ternataanse croone) veele overlasten en geweld en aengedaen, en sich altoos op onse vermaningen ten besten vry weer hastigh aengesteld hebbende, had den Conincq van Ternaten en zyne ryx grooten met goetvinden van d'heer gouverneur, Padbrugge, eendragtelyck vastgesteld met behulp der beledigde bontgenoten nu zyu wel verdiende straffe eens te doen gevoelen en werwaerts hy Coninck Amsterdam dan in korten persoonelyck met goet getal krygsvoleq stont af te gaen en door de Comp^e oock van ammunutien, als andere noodigheden daertoe te werden voorsien.

Van Maccassar:

de Maccassaren van Goa door Comp^s bontgenoten, langs hoe meer benauwt en daarna op hun versouck van onderhandeling onder anderen voorgesteld zynde, dat hunnen Coninck, beneven de crains Jerenicka Bontomoronipo en andere, als voorname Turbateurs der gemeene ruste hun voortaan t'eenemael van alle bewint en regeeringe souden hebben te onthouden, soo hadden zy wel onverwagt daerop geantwoort, liever het uytterste te wagen en daertoe nimmer te sullen verstaen, gelyck dan over sulcx het belegch noch al langs hoe stercker wiert vervolgt en eenige andere der beste hoofden, mits deselve bartneckigheyt uyt Goa na d'onse geweken, maer sommige van dien oock van haer achterhaalt en terstont omgebragt waren;

onderwylen hadt egter crain Jerenika, met 2 à 300 mannen weten nyt en heel na Marons te raeken, en van daer met een roof van 5 à 6000 bossen pady weder binnen te komen, sonder van de bontgenoten aen die kant te zyn geattacqueert, waerover op eenige der Mandharese Radias insonderheyt, die van Chinrana, Binoang en Arompoan al wat suspitie viel, te meer zy oock alle 5 op sobere pretexten met hun volckje van de belegering, sonder kennisse stillekens na huys gekeert waren en de weduwe van Prins Calimatta, al mede van correspondentie met de vyanden van Goa haer zeer beklat en suspect gemaect hadt;

onderwylen dat desen Goasen oorlogh al 15 Nederlandtse coppen en niet minder der bontgenoten ongeluckigh om 't leven geholpen, maer de vyanden oock vry wat meer volck al reede gekost hadde.

Volgt nu den korten inhoud van de voor aengehaelde missive door d'heer, Speelman, en raat aen haer Ed^s albier geschreven, dato 17 deser maant van voor Camal.

Na 't jongst gesonden schryven van 10 deser per den borger, Daniel du Pree, uyt Arosbaya, was den heer admirael met zyn byhebbende magt doen voort van daer te lande naer Sotia gemarcheert, en in die marsch als aldaer al sulcx voorgevallen, als hier vooren onder den 24ten deser by 't Japaerse schryven oock is genoteert, sulcx zyn Ed^s dan weder op de schepen geëmbarqueert en present voor Camal leggende was met intentie ten spoedigsten tot Coanjer voort te vaeren, en daer de vyanden over de moort van den schipper, van Harren, en zyn 57 wackere kerels des mogelyck noch een gevoelige neep te geven.

Soudende met dit soo zeer niet werden gehaast, tenzy de onverwagte tydingen van Japara wegen 't overgaen der stadt Mataram het gantsche werck een ander aensien hadden gegeven, en daer op ten eersten den capteyn, Egberts, met 80 man derwaets afgesonden en ons volcq van Trongh oock op onthoden ware, die dan den 14^{den} deser tot Sonrabaya en daags daer aen de capteyns, Hartsinck en Renesse, (dewyl den E., Saint Martyn, sieck was) by d'heer Speelman aen boort verscheenen, nevens den Sonrabaysen hooft Javaan, Praya Wangsa, met verhaal, dat zy op d'nyt gesonden pardon brieven aen de omleggende lantschappen geen tydingen of afkomende volckeren vernomen hadden, maer eenlyck verstaen, dat de Madurese troepen weder een dagh reysens van de Mataram geretireert waren, en dat Troena Jaja sich noch in 't dorp Mamerangh omtrent Cadiery zonder beweginge onthielt en veel Maduresen en Javanen van hem, zedert de jongste attacque op Sedayoe verliepen en sich hier en daer te soek maekten, en van Passourouan wiert geschreven, dat hy de Maccassaren wederom tot nader vereeniginge met hem versogt hadt, maer sulcx by haer gedeclineert en beantwoort zouw zyn met niemant sich te willen verbinden, maer hun dwalende fortuyn self te soeken en van Rimbang schreef den adsistent, Binnendyck, dat 'er eenigh volcq nyt de belegeringh van Mataram gevlucht sterck tot Paty en Javana by een quamen, en de gantsche Rimbangse bogt weder tot onder stellinge dreygden, dat om de schoone voorraat

van hout voor de Comp^e zeer qualycq zoude komen, synde van al dese verwarde en jegens malkander strydende tydingen meest te verwonderen, datter van 't geruchte overgaen der stadt Mataram aen de kant van Sourabaya of omtrent Troena Jajas volcq en dan van zyn optogt in sulcken geval derwaerts niets en wiert gehoort, en daerom scheen eenigsints te kunnen gesustineert werden, dat den Sousouhounangh (na luyt der Japaarse advysen) zyn throon stadt aen den priesterlycquen Radeen van Codjoran, gewesen schoonvader van Troena Jaja, 't zy met, of sonder dien rebel hadde gecedeert, om dat dien propheet des duyvels selfs al lange hadt voorsegt, datter een ander Conineq in de Mataram regeeren most.

Doch in alle dese overdenckingen en veranderlycke voorvallen hadden d'heer, Speelman, en raat eyndelyck na aendachtigh overlegh verstaen ons aen de gants waerschynellycke Japaarse tydingen te moeten gedragen en nu op Japara te gaen soecken dien lafhertigen verdreven Vorst, die men even te vooren gehoopt hadt in de Mataram te gaen vinden, hoewel 'er nu aen zyn herstellinge en een goede uytkomst van saecken wel vry wat meer wercq als bevoorens souw vast wesen, en daer om was men nu genootsaecht geweest de jongst gesonde voorige resolutie van 't optrecken te lande uyt Sourabaya na Mataram t'eenemael te altereeren en in der bester vougen met al onse magt van daer rontsoume naer Japara op te breken, om dien ongeluckingen Vorst volgens zyn versouck persoonelyck te spreken en dan wyders van daer na vermogen by te staen, en hoewel het wat hert scheen de ons reets toegevalle volckeren van Sourabaya, Sedayoe, Toeban, Passourouan, Padjarakan etc., wederom te verlaten, soo moste sulcx evenwel (onder aenmoediging tot couragie en onse verder adsistentie tot herstellinge van alles) althans om 't belangh der zaeken en den soberen toestant van ons volcq geschieden: onderwylen dat men eerst noch eens op Coanjer zoude landen (om als vooren gesegt, over de moort van schipper, van Harren, en zyn volcq des doenlyck revengie te nemen) en dan ten eersten overleggen, of men sich na Japara te water dan wel te lande over Sedayoe, Toeban, Lassam en Rimbangh zoude spoeyen om met eenen de rebellen op Javana, Paty, als Codoes aen te tasten, dat gantsch niet onnodigh scheen; ondertusschen dat d'heer Speelman oock niet twyffelde, of haer Ed^s zouden op die quade geruchten Mataramsen toestant een goed nader millitair secours derwaerts al afgesteken hebben om dese laatse 2 maanden van 't drooge mouson gints alomme noch vigoureux te mogen waernemen etc., gelyck oock haer Ed^s sentiment en ordre over 't besetten van den bergh op Japara, 't gunt althans hoognoodigh en gemelte heer Speelman van advis was, dat sulcx en voor al na de constitutie der presente tyden geensints behoorde na gelaten, als een post, die voor den dienst der E. Comp^e en de colonie van Batavia ten hoogsten emporteerde en van en al waer den Sousouhounangh nu voor eerst door ons soude moeten beschermt en verder na vermogen herstelt werden, sulcx op dit emportant point, sonder uytstel haer Ed^s absoluyt bevel en besluit nochmael versogt wiert, gelyck mede te mogen weten, hoe men sich omtrent de Bantammers, die gerucht wierden om en omtrent Japara al wat stercq in 't vaerwater te wesen en te swerven en om Gillissons dochter tot bruyt voor de Bantamse Conineq over te halen soude

hebben te comportsen, doch van gemelte Gillisson en de verdere Maccassaren had men geen nader berigt, als van Passourouan, dat zy by cleene troepen door 't geheele lant waeren swervende en na 't scheen een besendige van Radia Goa op Maccassar was overgekomen, sonder te weten wat beslyt zy daer op mogten nemen, soudende de luyden om en omher Passourouan onder de Comp^s gescholen hebbende nu weder met ons nodigh vertreck van daer om een goet heen komen moeten sien.

Wyders had d'heer admirael, nevens desen, soo wel aen den Sousouhounangh, als den coopman, van der Schuur, na Japara 'tnodige geschreven en dat dien Vorst noch voortaan zyn zaeken maer wat ernstiger gelielde te behertigen, en in korten de komst van zyn E. aldaer wilden afwachten; inwylen, dat men die quade mare des Matarams ginder in den treyn en onder 't volcq noch soo langh mogelyck quam te secreteren.

Volgt nu het briefje door den coopman, van der Schuyr, uyt Japara in geleyde van 't bovenstaende schryven van d'heer, Speelman, aen haer Ed^s geschreven, dato 24 July.

Met het vaertuygh daer mede gemelde schryven van d'heer admirael was ontfangen, had men zyn E. op dienselven dato al 't gepasseerde en verrigte tot Japara wederom genotificeert, en daer by onder anderen het afsterven van den Sousouhounangh en de successie van pangeran. Adepaty Anum, tot die (hoewel becommerlycke) croon en successie. als die niet ligt staende gehouden stont te connen werden, sonder haer Ed^s kragtige hulpe, gelycke by 2 ontfange briefjes van gemelte jongen Vorst hier achter oock nader kan blycken.

In 't jacht, de Sampson, brenger deses en passant uyt Ternaten over Maccassar daer verscheenen, had men tot Japara gescheept 200 picols swarte zuyker en van dewelcke wel meerder partye was te bemachtigen, soo het daer toe aen geen capitael hadde outbroken.

De coopman, van der Schuyr, had in 't afleggen van d'heer admiraels compliment aen Wangsa Diepa, hem ernstelyck aengesegt en afgevraagd te mogen weten, den regten stant des Sousouhounangs en 't verlies der Mataram, en dat het nu langer geen tyt was de waerheyt te verbergen, soo sy niet en wilden sien, dat de Comp^e haer helpende lant met goet en bloet t'eenemaal aftrock van soo een volcq, die hun eygen zaeken gants verwaarloosden en daer en boven deselve noch altoos verkeert opgaven en als verborgen hielden: daer op denselven dan eyndelyck de 2 voorgemelte brieven van den jongen Sousouhounangh uyt Tegaal in geel damast hem hadt overhandigt, dewelcke om zyn simuleren noch niet, als sonder achterdocht van onwaerheyt soudon mogen wesen, tenzy den bouckhouder, Christoffel Outers, soo even met de fluytje, Marcken, van Tegaal geretourneert berigtende, dat hy, nevens andere van ons volcq de begraffnisse van den ouden Vorst aldaer aen lant sien celebreren en oock selfs den jongen Sousouhounangh of pangeran, Depaty, met den gouverneur, Wira Souta, die hy nu tot zyn veltoverste en met

een groote naam van Aria Marta Laya gehonnoreert aen ons schip geweest hadde, maer dat denselven, dewyl d'onse niet langer konden wachten doen noch eenigen tyt op Tegaal wilde vertoeven om de treurdagen van zyn vader te vieren, hoewel men nu tot nader ordre van d'heer, Speelman, geen verder besendinge om hem af te haelen derwaerts soude doen.

Tot Rimbangh lagh een goede menichte swaer timmerhout gereet, waertoe dan, maer scheeps ruymte tot afhaal en gelt tot betalinge vereyst wiert, maer van daer en oock door Wangsa Diepa wiert zeer geklaegt, dat de stoute rebellen van Paty en Codoes de landen en luyden daer alomme, t'eenemael opnieuw quamen bederven.

Wyders had den coopman, van der Schuur, als al een wyle vry sieck geweest hebbende aen d'heer, Speelman, om zyne verlossinge van Japara naer Batavia eerbiedigh versogt.

Volgen nu de twee voorgeciteerde Javaanse translaat briefjes door den jongen Sousouhounangh van Tegaal aen haer Ed^e alhier en aen den coopman, van der Schuur, tot Japare geschreven, welckers originele d'heer Speelman toegevaardigt en de copien nu berwaerts geschickt syn.

Dese brief komt van den Sousouhounangh of Hamangh Courat Ingalaya aen myn vader den capiteyn, Moor, tot Batavia; Godt wil aen myn vader geven een langh leven op Batavia, een goede regeeringe en dat alle vyanden door de veelheyt zynen wapenen onder myn vader mogen buygen.

Verders sende dese brief aen den capiteyn, van der Schuur, tot Japara om deselve aen myn heer te bestellen, de oorsaeck is, omdat ick niemant naer behooren hebbe om aen myn heer te senden; met desen maeke aen myn heer bekend, als dat de Mataram verdestrueert is, ontstaende uyt dese drie oorsaecken, ten eersten, omdat het volck van Pourbaya met pangeran Codjoran, zyn t'samen gerot, gelyck oock die van Madion.

Ten tweeden de volckeren van de Mataram hebben myn niet willen gehoorsamen, ten derden hebben die van Mataram niet geloofd en gesien op de hulpe van myn heer; dierhalven soo gelieft myn heer vader capiteyn, Joncker, ofte Balyers, Maleyers en Hollanders omtrent 500 te senden, om nevens myn den Mataram te beoorlogen, ik sal paarden en alles wat tot de reyse behoort besorgen, uw zoon versoeckt sooveel volckeren om gesamentlyck met myn naer de Mataram te gaen en 't gout en silver van daer te haelen, maer de oorsaeck van myn vaders vertreck uyt de Mataram is alleen zyn begeeren geweest, om myn heer te komen besoucken en alles wat in de Mataram was aen myn heer op te offeren en in handen te stellen, maer het heeft niet connen geschieden, door dien dat hy sieck wiert in 't overvaren van de rivier Parga, en is overleden in Wangsa Wassa op Tegaal begraven, en ick ben volgens zyn ordre in zyn plaatse gesuccedeert; voorts

heeft myn vader myn gelast, dat ick 't begeeren en de wille van den capiteyn Moor, als myn eygen vaders soude volgen en naerkomen, noch heeft myn vader gelast, soo wanneer hy quam te sterven, dat ick niemant anders soude aennemem als myn grootvader, soowel in de Mataram, als op Batavia, dit is hetgeene myn vader myn aenbevolen heeft en in desen brief hebbe myn hert geopenbaert.

Volgt het tweede briefje.

Dese brief komt van den Sousouhounangh, Haman Courat Ingalaya, aen myn broeder den capteyn, van der Schuur, tot Japara, waarvan den brenger deses is, Carty Jouda, dese myne, nevens gaende aen myn grootvader den capteyn Moor, ter handen gestelt werden, ick versoucke aen myn broeder excuse, dat ick niemant aen myn grootvader sende, want hier is niemant, die ick senden kan en versoucke oock, dat het geschieden magh, terwyl ick op Tegaal ben en datter 1 of 2 Hollantse schepen voor Tegaal mogen ten ancker komen; de reden waerom hulpe versoucke is 't groot vertrouwen op myn grootvader, ten tweeden op myn jonger oom (dat is den E. heer admirael) en ten derden op myn broeder door dien Japara in handen van myn grootvader gestelt is; indien iets door haestigheyt in dese myne brief ontbreekt, ick vertrouwe op myn broeder, 't gene ick verder in myn hert hebbe sal den brenger deses openbaren.

Heden is in Rade van India op de gedane nominatie van heeren schepenen in plaats van den coopman, Lonys de Keyser, na China vertrocken, wederom tot buyten regent van 't Lasarus huys buyten deser stede verkoren den doctor, Wyllem ten Reyne.

Ende zyn bezyden dien oock aengeleyt diversche schepen naer Suratte, Persia, Mallabar, Ceylon, Arracan en Siam, als by 't resolutiebouck breeder kan blycken.

29 d°. 's Morgens werden de brieven der Coningen van Ternaten en Batchian, op gisteren per 't jacht, de Sampson, van ginder aengebragt, van boort af en ingehaalt door den E. ontfanger, Willem van Outhoorn, sabandar, Ocker Ockersen, nevens de cooplieden, Cornelis Bartelse, Adriaen van Lier en Jacob van Dyck, als den schipper, Jan Verschuyr, onder 't los branden van 5 canon schooten van de punct de Diamant, sonder dat egter de soldatesque naer voorige gewoonte in 't geweer, maer eenlyck het volcq in de hooftwagt buyten gerangieert stint; ende zyn wyders deselve brieven dan naer translatie bevonden van volgende inhoud.

Van de Coninck van Ternaten.

Dese brief komt uyt een suyvere, oprechte genegentheyd, nevens veel groeten van Paducca Siry Sulthan, Sibory, Prins Amsterdam, die Conincq en regeerder is van 't land Moluccos aen myn vrunt de Comp^e en

den heer Gouverneur Generael, Joan Maetsuyker, nevens alle de Raden van India, die het gebied hebben van de Comp^e en regeerders zyn in de stadt Batavia en geheel Indien, die Godt wil zegenen met een lanck leven en veel geluck in dese werelt, op datse door Godes hulpe alle groote Koningen, die haer vyanden, verbontbrekers en meynedige zyn mogen overwinnen, en dat deselve haer voor de Comp^e mogen buygen, opdat wy met een zuiver, opregt herte lange en dat onveranderlyck als twee vrunden mogen continueeren.

Verders maect Paducca Siry Sulthan aen den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India bekend, als dat myn vader den Gouverneur van Ternaten, Robbertus Padbrugge, met het schip, de Sampson, nevens Comp^e brief op den 2^{den} dagh van de maent April in gesontheyt in de Moluccos is gearriveert, en uw vrunt Paducca Siry Sultan tot Ternaten heeft hem met behoorlycke eere als Koningen en grooten toekomt op de rheede verwelkomt en ingehaelt, en Paducca Siry Sultan heeft zyn vader den heer Gouverneur van Ternaten in 't schip, de Sampson, de hant gegeven en doen heeft myn vader den heer Gouverneur van Ternaten tegens myn geseyt en verhaelt de onderrichtingen ordre en last van myn vrunt den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India; dat een zeer verstandige goede onderrichtinge en beradinge was voor Paducca Siry Sulthan Ternaten, die Paducca Siry Sulthan lief en aengenaem was om te hooren, ja soodanich of myn heer vader Paducca Siry Sultan Mandarsaha wederom levendigh in Ternaten gekomen was, daerna heeft Paducca Siry Sulthan het geheele gedoente en verschil van Ternaten en Tidore van 't begin tottet eynde bekend gemaekt, en dat Tidor en Ternaten als een plaetse is en Paducca Siry Sulthan Ternaten met Quitichil Saysoedin als van een vader en moeder en dat uyt vruntschap, doch het is in 't gelieven van de Comp^e en den heer Gouverneur Generael en de Raden van India; nu dach zynde, is Paducca Siry Sulthan met den heer Gouverneur, nevens de Hollandse oppassers naer lant gevaeren in de fortresse Orangie gekomen en na veel verloop van 2 dagen, soo heeft den heer Gouverneur door een Hollandse oppasser uw vrunt Paducca Siry Sulthan Ternaten doen roepen en is in Comp^e fortresse verschenen, gelyck oock daer naer uw dochter de Princesse Mahar Gammalamma, den Gocgoegoe Alam, capteyn, Laut Reta, den schryver Majouda en alle de grooten, die haer voor Paducca Siry Sulthan Ternaten met eetsweeringe vernedert hebben, gelyck den heer Gouverneur van Ternaten 't selve alles in 't boucq van de Comp^e heeft gcschreven, 't gene oock den heer Gouverneur aen den heer Generael sal bekend maeken.

Verders naer 8 dagen, soo is Paducca Siry Sultan, nevens alle de grooten van Ternaten van de Oost en West met statie by een gekomen, die met groote eere den brief van de Comp^e den heer Gouverneur Generael en Raden van India hebben ingehaelt deselve geopent door myn schryver gelezen, Paducca Siry Sulthan van Ternaten den inhoud van den brief gehoort hebbende heeft hem van 't begin tot het eynde van herten aengenaem

geweest, omdat de leeringe en onderrigtinge van myn vrunt en heer vader den heer Gouverneur Generael ende de Raden van India zeer goet waren, by gelyckenis als iets, dat doodt was weder levendigh was geworden, want Ternaten met de Comp^e is gelyck de schouders met lyf, te meer oock om dat Paducca Siry Sulthan Prins Amsterdam uyt den buyck van de Comp^e is voort gekomen.

Verders van wegen de volckeren van Bouton en Saleyer, als mede van de realen, die uw vrunt Paducca Siry Sulthan in veelheyt van de Comp^e genomen ofte genoten heeft, dat is den heer Gouverneur Generael ende de Raden van India zeer wel bekend, gelyck Paducca Siry Sulthan Ternaten als over lange by de geschriften van myn vader den heer Gouverneur van Ternaten blyckt heeft bekend.

Verders heeft Paducca Siry Sulthan Ternaten aen zyn vrunt de Comp^e den heer Gouverneur Generael, Joan Maetsuyker, en alle de Raden van India tot Batavia niets te senden, omdat in dese mousson myn vader Quitchil Manilha, myn suster de Princesse Gaadj en myn moeder, zynde drie en myn zoon Quitchil Baedjeussaman zyn gestorven, waer over by dagh en nacht zeer bedroeft ben 't geene oock niet verandert, doch 't is de wille des Heeren.

Indien dit schip den sabandar, Selebe, noch op Batavia mochte vinden, soo versouckt Paducca Siry Sulthan aen zyn vrunt den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India, dat het schip naer zyn waarde sonder verlies aldaer gelieven te laten verkoopen en 't gelt daer van alle aen den heer admiraal, Speelman, te geven en den sabandar, Selebe, nevens zyn volckeren ingelade en alles wat Paducca Siry Sulthan toe behoort met Comp^e schip te laten retourneren, als of 't myn eygen schip was.

Dese brief is geschreven in de plaatse Ternaten, den 16^{den} dagh van de maant May, in 't jaar 1088 of 1677.

Volgt de brief des Coninx van Batchian aen haer Ed^s.

Alles wat in de werelt is moet Godt loven.

Dese brief comt uyt een suyvere, oprechte genegentheyt van Radja Batchian aen den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India, Godt geve haer een lanck leven, veel geluck in dese werelt en dat voor altyt.

Verders is den Gouverneur van de Moluccos, nevens mynen gesant in gesontheit by myn wel verschenen, als mede deschenckagie, bestaende in een witte quitasol, 10 ellen goude Moirha, 1 pees goude allegias, 2 stucx armosynen, 4 stucx bethilles en 1 kelder wyn.

Noch maeckt Radja Batchian aen den heer Gouverneur Generael ende de Raden van India bekend, als dat ick 2 vaertuygen naer 't land van Ceram aen de 9 negoryen hebbe gesonden, maer zyn tot noch niet weder

gecomen, en alsoo het schip spoedigh naer Batavia vertrock, hebbe daer van aen den heer Gouverneur Generael en Raden van India niet konnen schryven of tydinge geven.

Voor dees tyt hebbe niet anders tot onderhoudinge van vruntschap aen den heer Gouverneur Generael te senden dan is onder wegen gestorven een jongen, uyt oorsaecke, dat ick noch sieck ben; dierhalven versoucke vergiffenis.

Noch versoucke aen den heer Gouverneur Generael ende de Raden van India, wanneer een schip naer de Moluccos vertreckt dattet Batchian mach aen doen, om myne brieven aldaer te ontfangen en dat deselve niet meer in de Moluccos mogen gebragt werden.

Verders, wanneer mynen gesant naer Batavia is vertrocken, hebbe hem gelast, dat een paert op Japara soude coopen, doch hebbe 't selve niet goet bevonden, dierhalven versoucke den heer Gouverneur Generael myn gelieft te helpen, dat een goet paart mach bekomen.

Dese brief is geschreven in de maant Mayus in 't jaar 1677.

50 *d*^o. Is by haer Ed^e in Rade van India aen den coopman, Jan van Leenen, desselfs verlossinge met zyn familje naer 't vaderlant toegestaen op verscheyde gedane versoecken en onder alsulcken conditie, als by 't resolutieboek in 't breede staat verhaelt.

Ende wyders noch aen de opperhoofden van 't schip, den Blauwen Huleq, voor gedane uytreyse der camer Enckhuysen, de volle premie geaccordeert.

Dese maant zyn van diverse om en afgelege quartieren hier ter plaetse aengecomen een getal van 107 stux groot en cleene, soo vreemde, als inlander en borger vaertuygen, te samen bemant met 504 coppen, als te weten:

9 vaertuygen van Tegaal met 57 mannen, $11\frac{3}{4}$ lasten rys, 1500 bossen zuyker, 1000 stux oude clappussen, 700 stux hoenders en 150000 stux oude pinangh;

19 van Cheribon met 72 mannen, 11100 bossen diverse zuykeren, 2270 stux ledige potten en pannen, 262 canassers zuyker, 16 lasten rys, 6 picols capock, 2 lasten swarte boontjes, 1000 stux visch pada, 2 canassers Chinese toebacq, 50 bossen pady, 1 picol Javaanse cardamom, 50 stux baleken, 10000 stux arracx pulleken, 20 stux borre borry steenen, 90 bossen rottangs en 10000 stux oude pienangh;

4 » Grisse met 26 mannen, $15\frac{3}{4}$ lasten rys, 12 copere beckens, $1\frac{1}{2}$ picol cattone gaarn, 550 kannen oly, 141 potten oly, 2000 bossen zuyker en 500 stux oude clappussen;

32 stux vaertuygen, die transporteere.

32 stucx vaertuygen, per transport.

- 1 vaertuygh van Tadoenang met 6 mannen, 6000 bossen zuyker, 3000 bossen tamarinda en 8 lasten zout;
- 4 van Pamanoe kan met 15 mannen, 250 stucx hoenders en $4\frac{1}{4}$ lasten rys;
- 2 » Intche Pragy met 8 mannen en 4 lasten rys;
- 1 » Sombar met 4 mannen en 3 lasten rys;
- 8 » Packalongen met 32 mannen, 2800 stucx oude clappussen, 14 potten oly en $24\frac{3}{8}$ lasten rys;
- 2 » Passourouang met 8 mannen, 6 lasten rys, 16 potten oly, 550 bossen loock en 400 bossen zuyker;
- 1 » Arosbaya met 5 mannen en 20 lasten rys;
- 2 » Javana met 25 mannen en 28 lasten zout;
- 2 » Sourabaya met 10 mannen, 81000 stucx oude pinangh en 600 bossen zuyker;
- 1 » Bacassy met 4 mannen en 800 bossen pady;
- 3 » Banjer met 18 mannen, 3490 bossen rottangs, $1\frac{1}{2}$ last rys, 323 picols en 98 cattys peper;
- 9 » Chiassem met 35 mannen, $10\frac{1}{8}$ lasten rys, 450 stucx balcken en 25 plancken;
- 3 » Cayely met 13 mannen, 4950 bamboesen met oly en 800 stucx oude clappussen;
- 5 » Bantam met 16 mannen, 3700 stucx oude clappus, 1900 stucx ledige potten en pannen, 1750 potten met calcq en 190 stucx tomtombes;
- 9 » Dermayoe met 39 mannen, 1000 stucx gesoute vis Bantam, 650 stucx plancken, 41 lasten zout, 300 bossen zuyker en $5\frac{1}{4}$ lasten rys;
- 1 » Maccauw met 20 mannen, 4650 steenen spialter, 55 picols lancquas, 140 stucx quitasolen, 201 canassers met zuyker, 20 picols anys, $1\frac{1}{2}$ picol thee, 5 corgies zyde coussen, 118 stucx ledige verglaasde potten en 5 corgies zyde pangies;
- 1 » Sampe (*sic*) met 4 mannen en 450 bossen rottangs;
- 2 » Barbos met 8 mannen, 3700 bossen zuyker en 1 last rys;
- 1 » Palembangh met 16 mannen, 808 picols en 60 cattys peper;
- 6 » Japara met 24 mannen, 9 canassers en 1750 bossen zuyker, 39 potten oly, 12000 stucx gedroogde vis pada, 2900 stucx vis cabos, 1 last rys, 175 stucx plancken, 50 balcken en 100 musquets laaden;
- 11 » Carwang met 41 mannen, $20\frac{3}{4}$ lasten rys, 400 stucx visch Bantam, 900 stucx vis pampus, 450 bossen tamarinda en 90 stucx rys mantjens.

t'samen 107 stucx vaertuygen in soorte, welckers generalen aenbrenggh bestaen heeft uyt de ondervolgende goederen, als:

144 ¹ / ₄	lasten rys;	1	picol Javaanse cardamom;
27150	bossen zuyker;	850	bossen pady;
8800	stucx oude clappus;	1132	picols en 58 cattys peper;
950	• hoenders;	550	bossen loock;
231000	• oude pinangh;	74	lasten zout;
4170	• ledige potten en pannen;	3450	bossen tamarinda;
472	canassers zuyker;	210	potten oly;
6	picols capock;	550	kannen d ^o .;
2	lasten swarte boontjes;	4950	bamboesen d ^o .;
13000	stucx visch pada;	1 ¹ / ₂	picol cattone gaaren;
1750	potten met calcq;	12	copere beckens;
900	stucx visch pampus;	90	ledige rys mantjes;
1400	• vis Bantam;	4650	steen en spialter;
2900	• gedroogde vis cabos;	55	picols lancquas;
190	• tomtombes;	140	stucx quitasolen;
10000	• oude pinangh;	20	picols anys;
4050	bossen rottangs;	1 ¹ / ₂	picol thee;
20	stucx borreborry steenen;	100	stucx musquets laaden;
550	• balcken;	5	corgies zyde coussens;
850	• plancken;	5	d ^{os} zyde pangsies en
10000	• arracx pullekens;	118	stucx ledige verglaasde potten.
2	canassers Chinese tabacq;		

Daerentegen zyn dees gepasseerde maent wederom na de naer genoemde plaetsen vertrocken 111 stucx allerhande soorten van vaertuygen, ider met sich alsulcx wech gevoert hebbende, als hier onder wert aangewesen:

- 7 vaertuygen naer Tegaal met 445 rd^s aen cleeden;
- 15 naer Cheribon met 660 rd^s aen cleeden, 90 rd^s aen out coper, 55 rd^s aen diverse porceleynen, 9 rd^s aen out loot, 112 rd^s aen amphioen, 10 rd^s aen ysere pannen en 12 rd^s aen out yser;
- 16 • Bantam met 290 rd^s aen cleeden, 870 rd^s aen alluyn, 3072 rd^s aen spialter, 200 rd^s aen lanquas, 30 rd^s aen cust corael, 40 rd^s aen verlackte comptoirtjens en 2140 rd^s aen Japans staaf coper;
- 2 • Barbos met 110 rd^s aen cleeden;
- 1 • Zampe met 60 rd^s aen cleeden;
- 2 • Palembang met 950 rd^s aen cleeden, 40 rd^s aen wax, 105 rd^s aen cust coralen, 200 rd^s aen copere beckens, 200 rd^s aen contanten, 50 rd^s aen goudtraat, 31 rd^s aen ysere pannen, 150 rd^s aen amphioen en 75 rd^s aen diverse porceleynen;
- 12 • Chiassem met 490 rd^s aen cleeden, 10 rd^s aen ysere pannen, 8 rd^s aen gesorteerde porceleynen en 40 rd^s aen contanten;
- 55 stucx vaertuygen, die transporteere.

55 stux vaertuygen, per transport.

4 vaertuygen naer Japara met 120 rd^s aen cleeden, 18 rd^s aen out yser, 75 rd^s aen witte wyn, 8 rd^s aen Bengaelse boter, 5 rd^s aen caas en 5 rd^s aen ysere pannen;

10 naer Carwangh met 580 rd^s aen cleeden en 80 rd^s aen contanten;

1 • Sourabaya met 5 rd^s aen Manocken toeback;

2 • Arracan met 480 rd^s aen cleeden, 160 rd^s aen bintrottangh, 60 rd^s aen benjuyn, 96 rd^s aen lanckwas, 286 rd^s aen gesorteerde porceleynen en 1680 rd^s aen peper;

3 • Cayely met 250 rd^s aen cleeden;

5 • Dermayoe met 190 rd^s aen cleeden, 3 rd^s aen amphioen en 50 rd^s aen diverse porceleynen;

1 • Canton met 120 rd^s aen caliatour hout, 40 rd^s aen zout en 2844 rd^s aen peper;

4 • Pamanoekan met 180 rd^s aen cleeden;

1 • Bencalis met 76 rd^s aen diverse porceleynen en 160 rd^s aen zout;

5 • Packalongen met 650 rd^s aen cleeden;

7 • Padangh met 652 rd^s aen zout, 560 rd^s aen gommelacq, 56 rd^s aen alluyn, 48 rd^s aen radix China, 240 rd^s aen ysere pannen, 274 rd^s aen diverse porceleynen, 80 rd^s aen loyangh, 40 rd^s aen crymaatse byltjens;

2 • Intche Pragy met 160 rd^s aen cleeden;

1 • Tadoenangh met 80 rd^s aen cleeden;

1 • Banjer met 50 rd^s aen cleeden;

2 • Grisee met 40 rd^s aen cleeden en 255 rd^s aen amphioen;

3 • Samarangh met 90 rd^s aen cleeden;

1 • Rimbangh met 140 rd^s aen cleeden;

2 • Jamby met 284 rd^s aen cleeden en 104 rd^s aen zout;

1 • Siam met 112 rd^s aen witte poeyer zuyker, 45 rd^s aen rooswater, 15 rd^s aen Persiaense wyn, 20 rd^s aen diverse porceleynen en 40 rd^s aen quitasolen;

t'samen 111 stuex groot en cleene vaertuygen, welckers generalen uytvoer van hier ider na zyn plaets te samen heeft bestaen, uyt:

6279 ryexdaelders aen cleeden;			40 ryexdaelders aen wax;		
60	"	benjuyn;	155	"	cust coralen;
160	"	Jav. rottangh;	90	"	out copen;
296	"	lanckwas;	9	"	" loot;
842	"	diverse gesort. porceleynen;	296	"	ysere pannen;
			906	"	alluyn;
4524	"	peper;	5072	"	spialtuer;
520	"	amphioen;	40	"	verlacke compt.;
120	"	caliatour hout;	2140	"	Jap. staaf copen;
956	"	zout;	200	"	copere beckens;

320 rycxdaelders aen contanten ;	48 rycxdaelders aen radix China ;
50 " " goutdraat ;	80 " " loyangh ;
50 " " out yser ;	40 " " crimt ^{es} byltjens ;
90 " " diverse wynen ;	112 " " witte poeyer
8 " " Bengaelse boter ;	zuyker ;
5 " " kaasen ;	45 " " rooswater en
5 " " Manocken taback ;	40 " " quitasolen.
560 " " gommelaq ;	Somma 21896 rycxdaelders.

Ende behalve welcke noch 2 andere vaertuygen ledigh zyn vertroocken, die niets dan een pascedulle hebben medegenomen.

Na de opgavinge en gehoude notitie der dootgravers zyn dese afgeweken maent onder de Christenen met behoorlycke kennisse overleden en ter aerden gebragt :

31 Comp^a dienaeren ;
 2 borger Nederlanders ;
 5 Duytse vrouwen ;
 9   "   kinderen ;
 2 swarte mans ;
 5   "   vrouwen ;
 12   "   kinderen en
 6 slaven en slavinnen ;

t'samen . . . . . 88 overledene.

Daerentegen zyn wederomme in de Christelycke kercken deser stede gedoopt geworden :

18 Nederlantse kinderen ;
 34 inlantse kinderen der Portugese gemeente ;
 6   "   "   "   Maleytze gemeente ;

t'samen . . . . . 58 gedoopte.

Oock zyn voor de Christelycke gemeente in voorschreve kercken wettelyck getrouwt :

10 Comp^a dienaren ;
 2 borgers ;
 12 Mardyckers en Inlanders ende
 4 slaven ;

t'samen . . . . . 28 paaren getrouwt.

By den achtbaeren raet van Justitie zyn op 17 deser publicquelyck geëxecuteert de onder genoemde misdadigers :

Jacob Verstegen van Brussel, soldaet op de punt Nassouw, over moordadige begane manslagh onthalst ;

Coert Hendricxen van Amsterdam en

Harman Hendricxen van Bremen, beyde matroosen op 't schip, Tulpenburgh, over dat een trosse touw gestolen hebben, beyde gegeesselt en voor een jaer in de kettingh gebannen.

By den E. fiscael, Pieter Pauw, of wel meest door zyn subtituten oppassers of caffers, zyn dese maent uyt verscheyde aengekome schepen aengehaelt en wyders by den achtbaren raat van justitie voor geconfisqueert verklaert, de naervolgende particuliere goederen:

uyt de fluyt, Isselsteyn, comende uyt Bengalen:

een packje gemerckt J. D. daerin:

10 stucx dubbelde armozynen;
10   » enkelde d^o.;
2   » gestreepde zyde stoffjens;

een packje gemerckt A. L. daerin:

24 stucx enkelde armozynen;

een packje gemerckt D. daerin:

5 stucx dubbelde armozynen;

een packje gemerckt A. daerin:

6 stucx enkelde en
2   » dubbelde armozynen;

uyt de fluyt, Opmeer, komende van Bengalen:

een packje gemerckt n°. 2 daerin stont taffachelas voor Japan:

60 stucx Bengaelse taffachelas;

een packje gemerckt n°. 3 taffachelas voor Japan, daerin:

60 stucx taffachelas voor Japan;

uyt het schip, Hendrick Maurits, komende met een overleden
schipper uyt het vaderlant:

54 amen Rinse wyn;
14 halve amen Rinse wyn;

30 halfamen France wyn;
 4 drielingen France d°;
 1 aem canarise wyn;
 3 twee derde en
 4 halfamen canarise wyn;
 3 heele en
 2 halve amen lyu oly;

uyt de fluyt, Westervelt, komende van Bengalen:

een pack gemerckt n°. 106 daerin:

3 corgies taffachelas gingans;

een pack gemerckt n°. 107 daerin:

3 corgies taffachelas gingans;

een pack gemerckt n°. 108 daerin:

3 corgies taffachelas gingans;

een pack gemerckt n°. 109 daerin:

3 corgies taffachelas gingans;

een pack gemerckt n°. 110 daerin:

41 stucx effen en

19   "   taffachelas giugans;

een packje gemerckt n°. 111 daerin:

3 corgies effene gingans;

een packje gemerckt n°. 112 daerin:

3 corgies effene gingans;

een packje gemerckt n°. 113 daerin:

3 corgies effene gingans;

een packje gemerckt n°. 114 daerin:

3 corgies effene gingans nat en meest beschadigt;

een packje gemerckt A. D. daerin:

31 stucx enckelde armozynen;

een packje gemerckt A. C. daerin:

42 stucx adathays;

een packje gemerckt V. D. daerin:

50 stucx adathays.

Onder Comp^s gebied en jurisdictie in de Batavische landen zyn mettet eynde deser maent bevonden te remoreeren een getal van 4661 Javanen, alle manluyden verdeelt onder de volgende posten, als:

	870 by de schans Jaccatra;
	373 » » rivier Crocot;
	588 » » poort Uytrecht;
	1014 buyten de poort Diest en
	1816 by verscheyde particuliere ingelanden;
t'samen....	<u>4661</u> Javanen.

Augustus Anno 1677.

Primo Augustus. Niet bysonders voorgevallen.

2 d°. 's Morgens gaet den E. heer, Wilhem Volger, (gedesigneert directeur van Bengalen) uyt het casteel naer boort, werdende door de heeren Raden van India uyt zyn Ed^{de} wooninge (door de gewapende comp^s soldatesque ter weder zyden gerangieert met slaande trom) tot buyten de water Poort, en voorts door d'E. heeren, Rycklof van Goens, Constantyn Ranst en Hendrick van Rheede, tot aen boort van 't schip, 't Goet Begin, geconvoyeert, en aldaer in gevolge van de commissie op zyn E. persoon verleent den volcke voorgesteld, het welcke dan geschiet en voornoemde heeren kort namiddagh weder aen lant gekomen wesende.

Soo vertrocken des avonts onder de vlagge van voorgenoemden heere Volger uyt dese rheede naer Bengalen de schepen, 't Goet Begin, Ysselsteyn ende Wester Amstel, eenlyck medevoerende de volgende contanten en andere goederen voor die directie, als:

in 't Goet Begin:

1395 marcq, 2 penningen, 5³/₄ greyu bhaar silver tot / 55212:13;
6150 ₤ slechte rompen, 6006 ₤ foely;
6050 • middelbare noten, 5047 ₤ giroffel nagelen;
4 cassen met papier en schryftuygh, 2 vaatjes inctstof;
418 ₤ root plaat koper, 500 stucx baye plancken;
1 canasser met bedorven ontfange amphioen terugh gaende;
20 gesorteerde anckers en 6 stucx cabeltouwen;
1 cas met divers geweer;
5 leggers Spaanse wyn, 1 vat Hollantse boter;
1 halve legger azyn, 2 halfamen olyven oly;
6 vaten mom, 1 legger France wyn, 1 halfaem jopen bier;
2 kisten en 1 doos met medicamenten, monteerende . . / 47309:9:10,

in Isselsteyn:

400 kisten Japans staaf coper;
30000 ₤ spialutter, 6 vaten spyckers;

4 hant schroeven, 6 soet vylen;
 100 jaty balckjens en 150 baye plancken;
 4 stucx Hollantse masten;
 585 marcq en $15\frac{3}{4}$ greyn bhaar silver tot / 14756:14, monteerende
 / 40571:10:3,

in Wester Amstel:

400 kisten Japans staaf koper;
 50000 R spiaulter, 150 baye plancken;
 12 compassen, 12 nagt glazen;
 8 vaten pick, 16 vaten theer, 12 vaten harpuys;
 6 gieters, 6 nacht huys lampen, 4 hant lantaarns;
 50 balen zeyldoucq, 4 huyden pompleer;
 6 ysere twee ponders, 100 bladen blicq;
 490 marcq, $6\frac{3}{8}$ greyn bhaar silver tot / 12585:6, monteerende / 37987:11:2.
 Bezyden noch / 424:18:8 aen den Visitateur generael, R. Devicq, betaelt
 voor een uytgevonde erreur in de Bengaelse negotieboucken.

De memorien by forme van missive nu hier, nevens drie dubbel aen d'heer, Volger, en raat in Bengalen afgaende, als mede een apparte secrete memorie wegens de Moorse gewelden voor zyn E., zyn beyde op heden door haer Ed^e getekent, en nevens de commissie, als het register by 't afgaende Indisch briefbouck te lesen.

5 d^e. Namiddaghs gewert ons per Javaans vaertuygh een missive op gisteren door onsen Bantamsen resident, Willem Caaf, aen haer Ed^e geschreven van volgende advys:

daer was van Javas Oostkust tydingh, dat den ouden Sousoubounangh overleden en pangeran Adepaty met zyn armade op Tegaal was, item dat Radin Codjoran de stadt Mataram hadt ingenomen en Troena Jaja sich noch op Cadiery onthielt, dewelcke aen den Bantamsen Conincq om 3 zyde quitasolen en 6 geheylygde Mochase vaandels hadt doen versoucken, en die hy hem oock eersdaags soude toesenden;

de Bantamse Sulthan bleef al gestadigh op Turtiassa, maer pangeran Kiedol hadt de revier van Tanara, om dat heen te leyden tot noch niet konnen stoppen;

d'Engelse, Loyal Subject, was op 24 July met 240 lasten peper, partye rottangs, thee, muskus en Japanse lackwercken etc., naer Engelant vertroocken, werwaerts den Bernardiston in 10 à 12 dagen mede stont te volgen;

hun schip, de Junnette, was voor 3 dagen oock naer Siam afgegaen met weynich cleeden en contanten, om wyders van daer over Malacca na Suratte te stevenen, werwaerts mede 't Bantams Conincq scheepje in 2 à 3 dagen direct stont af te seylen, inhebbende 14 à 1500 kisten Japans koper, 8 à 900 picols spiaulter, 300 picols poeyer zuyker, partye ronde en lange peper, schilpatshoorn, eliphants tanden, benjuyn etc.;

gelyck oock het ander scheepje door den Conincq aen eenige Suratse Mooren verkogt met koper, spiaulter en zuyker, in weynich dagen derwaerts soude volgen,

maer het Moorse Claverblatt, was den laasten des voorleden maents, eenlyck met 300 kisten koper, 400 picols spialtler en weynich gout naer Porto Novo voortgeraecht;

daer was voorleden week op Bantam digt omtrent onse logie wederom een hevige brant geweest, maer door de devoiren van ons volcq als d'Engelsen, had men daervan geen schade geleden, 't gunt voor d'Engelsen met hun 150 vaten buscruyt al een groot geluck en van geen cleen gevaar was;

soo even waren op Bantam ter rheede verschenen d'Engelse schepen, d'Anna en Indische Coopman, wesende op 10 Maert uyt Duyns gezeylt en geen andere novos daervan verstaen, als dat zylieden met alle Potentaten noch in vrede en ous lant, nevens de gealligeerde, doen noch met Vranckryck in oorlogh bleven continueeren en dat de Francen voornemens waren met hun armade tegen 't voorjaar in Vlaenderen in te trecken.

Wyders zyn heden in Rade van India geapprobeert de sententien des doodts by heeren schepenen deser stede gevelt, op ende jegens Joris van Piply, lyfeygen van den borger, François Penneman, om over wrede begane moort aen zyn mede slaaf en dreygementen jegens zyn meestresse levendigh gerabraecht en zyn doode lichaem voorts buyten op een radt gestelt te werden.

Item tegens Dam van Borneo, Louys van Maccassar en Sibilom Alias Adel van Maccassar, omme over diversche malen gepleegde menschen dieverye alle 3 aen een galge ter doodt gestraft, en dan wyders buyten aen een mick gehangen te werden.

Soo is oock op 't versouck van den eerwaerde Fredericus Gueynier, maleyts predicant te deser stede aen denselven octroy vergunt tot het alleen drucken van seker vocabulaer in de Duytse en Maleytse tale, door hem by een gestelt en oock onder de perse gebragt ingevolge van de acte daervan aen denselven op heden verleent, deweleke oock by 't resolutieboek zy geinsereert en luydet aldus.

Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael ende de Raden van India, allen dengenen die desen sullen sien ofte hooren lesen saluyt, doen te weten, dat wy geconsenteert, geaccordeert en geoctroyeert hebben, gelyck wy consenteren, accorderen en octroyeeren by desen aen d'eerwaerde Fredericus Gueynier, bedienaer des h: evangeliums binnen dese stadt Batavia, dat hy voor den tyt van 15 naast komende jaaren met seclusie van allen anderen alhier in Indien, ende de plaetsen sorteerende onder het gebiet van de Generale Nederlantse geoctroyeerde Oost Indische Comp^e sal mogen doen drucken, uytgeven en verkoopen zeker vocabulaer in 't Duyts en Malleyts door zyn eerwaerde selve gemaect en by een vergadert verbiedende allen, ende een igelycq die haer bevinden onder het gebiet van de gemelte E. Comp^e, 't zy dienaren ofte borgers, het gemelte vocabulaer in 't geheel, of ten deel, in 't groot ofte cleen, binnen den voornoemden tyt van 15 jaaren nae te maeken, drucken, uytgeven ofte verkoopen ofte elders nae gedruyckt zynde hier in India op plaatsen van Comp^e gebiet te brengen om gebruyckt ofte

vercogt te werden, sonder consent van den voornoemde Fredericus Gueynier, op verbeurte van alle de nagedruckte boecken en daer en boven de somme van 100 rycxdaelders à 60 stuyvers ider te appliceren, een derden deel ten behoeve van den officier, die de calangie doen sal, het tweede derden deel ten behoeve van den armen der Diaconie en het resteerende ten behoeve van het Lasarus huys, beyde deser stadt Batavia.

Aldus gedaen in 't casteel Batavia, den 3^{den} Augustus anno 1677.

(was getekent): JOAN MAATSUYKER.

Ter zyden onder Comp^s zegel in roode lacke gedruet, stont ter ordonnantie van hoogh gemelte haer Ed^s.

(was getekent): JOANNES CAMPHUYS, secretaris.

Laet in den avont verschynt te deser rheede 't schip, Dordregt, uyt Banda over Bima en Dampo, niet anders medebrengende dan:

uyt Banda:

548000 ₤ swavel aarde, 1 ontstelt horlogie in een kas;

1271¹/₂ • metaal van een gesprongen canon, tot..... / 2559:12,
item 64900 ₤ sappanhout uyt Damia van zyn gernier
overgenomen, ongetaxeert;

en van Bima:

2250 picols Bimas sappanhout, tot..... / 6750.

En bezyden dien een missive van d'heer gouverneur, Cornelis van Quaalbergh en raat des casteels Nassouw op Neyra met eenige bylagen aen haer Ed^s, gedachtekent 9 Juny geen sonderlingh nieuws behelsende, als dat men uyt borgeren berigt was, onse afgesoldene na Ceram omtrent Wair Amma, noch al vry meer noteboomen hadden ontdeckt, als hier voor onder dato 5 Juny staat vermaent en dat aen desselfs extirpatie veel werck zoude vast zyn.

Item van Bima een missive van den coopman, Adriaen van Daalen, dato 22 July, dewelcke, nevens de voor aengehaelde Bandase ider onder zyn quartier in 't aenkoment briefboucq zyn te vinden en onder anderen mentie maekt, hoe dat hy in de maent April na 't eylant Sumba of 't sandelbosch was geweest, nevens een Bimanese magt van 1500 koppen, onder eenen Jenely Monta, doch die daer met oorlogen dier volcken doende zynde, was daer ditmael niet te handelen gevallen en van de inwoonders van Mambora verstaen, dat hun lantschap geen sandelhout, maer wel cassia ligna uytleverde, maer terwylen hy van Dalen vooraf van daer na Bima terugge keerde, had de boven genoemde Jeneley Monta in 't eerst de meeste hoofden en volcken van Sumba sonder wapenen en in der minne tot gehoorsaemheyt gebragt, hebbende het daerna zeer slegt afgemaect, dewyl hy verstaende, hoe eeniger zyner volcken, door partye hertneckige Sumbanesen waren

overvallen en dootgeslagen: terstont daerop met al zyn macht uyt groote vrees geretireert en met der vlugt in zyn vaertuygen na Bima overgekomen, en alsoo daer door die begonnen onderstellinge:; desselven eylands gants te niet geloopt was, waer over den Coninc van Bima oock denselven met al dat volckje t'eenmael hadt gedegradeert en voornemens scheen, dien oorlogh 'taenstaende jaar met meerder vigore te hervatten.

Tusschen de volcken van Tambora ende negorye Kalonkongh waren insgelycx weder eenige onlusten ontstaan en van weder zyden aen den coopman, van Daalen, over ongelyck geklaegt, 't welck hy dan soude trachten des mogelyck inder minne wederom by te leggen.

Die van Sumbawa of de Salatparangers lagen met die van Baly al mede overhoop, en gaven voor hun groote schult van sappanhout aen de Comp^s daer door al weder niet te kunnen alleggen, hoewel derwegen in 't geheel immermeer niet heel veel te verwachten scheen.

Wesende ons nevens het boven verhaalde Bimas schryven nu oock noch toegekomen een Maleytse brief van den Coninc aldaer aen haer Ed^t, dewelcke naer translatie bevonden is van onderstaende inhoud.

Dese brief komt uyt een suyvere, oprechte genegentheyd, nevens veel groeten van Radja Bima en Turilia Gampo aen den Gouverneur Generael, Joan Maetsuyker, die groot en hoogh verheven is, alsmede wys en verstandigh om alles te lande en te water wel te regeeren, die Godt wil geven veel geluck en een lanck leven in dese werelt, nevens noch meer andere Moorse complimenten.

Verders maekt Radja Bima en Turilia Gampo aen den Gouverneur Generael bekend, dattet sappanhout, 't gene wy in 't schip, Dort, hebben doen laden, in 1104 picols bestaet, en is oock boven 't gene wy schuldigh zyn geweest d'oorzaeck, waerom dit schip niet is volladen, ontstaet, als dat van dit mousson op Dampo en Tambora geen sappanhout te becomen is geweest, doch uyt de waarde van dit bovenstaende sappanhout, soo 't den Gouverneur Generael gelieft, versoucke aen den heer admiraal 60 rds en aen den bode, Carel Faalman, 1044 rdt mach betaelt werden.

Noch maeken wy aen den Gouverneur Generael bekend, dat de volckeren, die wy naer Sumba hebben gesonden op Bima met ongeluck terugge zyn gekomen; dierhalven versoucken den Gouverneur Generael ons gelieft te helpen en leenen 100 musquetten en 10 snaphanen, doch de prys daarvan gelieft daer by te schryven, om of deselve 't soeck ofte in stukken geraekten wy de waarde daarvan mogen betalen.

Noch versoucken te koopen 50 vaatjens buskruyt en 10 picols loot, wy sullen 't selve tot die prys betalen, als 't gene Godjaroeboe voor desen gebragt heeft, en indien den Gouverneur Generael ons gelieft te helpen, soo sent met de Wester mousson een schip op Bima, want zyn van meeninge, indien 't op Bima alles wel is van dese Wester monsson weder besendinge

naer Sumba te doen: en indien de Comp^e hier naer rys gelieft te hebben, soo deselve hier te becomen is en volgens 't contract in gelt niet kan betalen, sullen wy gewilde cleeden daer voor aen nemen, als 3 stucken guinees voor een last, doch soodanigh lynwaat, als van schipper, Zacharias, voor desen hebben genoten, te weten Comp^e lynwaat, want het lynwaat, dat den fiscaal, Adriaen van Daalen, van de mousson gebragt heeft is niet goet, zeer slegt, smalder en korter bevonden, maer hebben 't selve nyt genegentheyt tot de Comp^e noch aengenomen.

Vorders, indien de Comp^e hier na sooveel sappanhout als voor desen geliefde te hebben, 't sal niet kunnen geschieden, alsoo 't selve nu soo wel niet te becomen is, maer alle 't gene op Bima valt, sullen wy zeer gaerne de helft tegens gelt en d'andere tegens cleeden aen de Comp^e geven.

Voor dees tyt hebben wy aen den Gouverneur Generael niet te senden dan wenschen, dat Godt den Gouverneur Generael een lancq leven en veel geluck in dese werelt gelieft te geven.

Geschreven in de plaatse op Bima, op Donderdagh den 22sten van de maant July anno 1677.

4 d^e. Niet bysonders voorgevallen.

5 d^e. Heden wert door adresse van den sabandar, Ockersen, naer Bantam algeveerdigt een briefje door haer Ed^e, geschreven aen d'heer gouverneur, Jacques Caulier, en raat op Cormandel om van daer mettet Engels schip, ..., derwaerts voort te gaen, zynde gisteren avont getekent en van alsulcken teneur en advys, als by 't afgaende briefboucq staet te lesen.

Wyder: is noch in Rade van India geaprobeert de sententie des doots by den achtbaren raat van justitie deses casteels, gevelt jegens den soldaet, Michiel Cruypenincq van Gent, omme over begane manslagh aen eenen 's Jaacq Maroy metten swaerde ter doot gebragt te werden.

6 d^e. Namiddaghs becomen per borger vaertuygh een missive van den onderkoopman en resident, Joannes Schilhoorn, en raat tot Palembangh aen haer Ed^e, gedatteert 21 July, en waer by oock is een cleen briefje al den 11^{den} April voorleden door den bouckhouder, Pieter Schuyftangh, bevorens herwaerts geschreven, doch onbestelt terugh gebragt, 't welck niet noteerens waerdigh vermelt, maer by dit laatste schryven wert aengehaelt, dat de gesanten van Palembangh na Bantam afgesonden om het oude contract met den Conincq aldaer te vernieuwen, na volbrenginge haerer commissie weder terugh gekeert waren, nevens oock een Bantamse weder gesant, die na congratulatie van zynen Conincq aen de Palembangse Vorst oock al wederom na huys vertrocken was.

Na 't uytterlyck scheen sonden de houwelycken tusschen de 2 soonen des Conincx van Palembangh met de dochters van den ouden Sulthan van Jamby nu in korten voortganck nemen, dewyl het geheele hofgesin daer omtrent seer yverigh besigh en alles tot de reyse dier jonge Vorsten na derwaerts meest al vervaardigt was.

En alsoo dese borger omtrent de Palembangse revier oock heeft ontmoet de van hier vertrocken schepen naer de cust van China. soo heeft de coopman, Louys de keyser, hunne reyse tot daer toe in goeden toestant met een cleyn advisie van dato 19 July, haer Ed^s hier beneffens oock bekend gemaect etc.: dewyle het opperhoofd des soldy comptoirs d'E. Simon Keerdecoe, volgens d'ordre der heeren mayores van den 21sten October 1676 dien dienst sal moeten afleggen. soo is op heden by haer Ed^s in desselfs plaetse wederomme geelingeert den coopman en presenten secunde, Manuel Bornesee.

Gelyck mede aen den adsistent, Pieter Kettingh, zy toegestaen om buyten Comp^s dienst, als procureur voor de bancken van justitie alhier wederom te mogen postuleeren.

7 en 8 d^o. Is niet remarquabels gepasseert.

9 d^o. Kort namiddagh retourneert alhier van Sourabaya over Japara 't chialoupje, de Laurier Tacq. met een ampele missive van den E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zynen raat nyt het leger tot Sourabaya aen haer Ed^s, gedachtekt primo deser, ten voornaemsten bevattende de volgende relatie, advisen en considerationen.

na zyn E. jongste schryven, dato 17 July van voor Camal, waren den 20sten 's avonts in 't verdestrueerde Coanjer per 't expresse chialoupje, de Laurier Tacq. wel ontlangen haer Ed^s originele brieven van 12 en 29 Juny als 7 July, en soo mede 't schip, Japan, den 29sten July voor Sourabaya behouden verschenen, welcken bodem nu wiert geprepareert om alle de siecken over te nemen en na Batavia te voeren:

op 19 July was d'heer admirael voor Coanjer geaenckert, en daags daer aen met een macht van ruym 400 coppen (de meeste helft inlanders) onder 't faveur van 't canon eeniger opgeboeyde boots gelant, 't welck de vyanden omtrent 5 à 6000 coppen sterck na 't verlies van 10 à 12 dooden soodanigh tegen haer voorige stantvastige intentie hadde verbaast, datse sich doen voorts na het doen van maer 13 à 16 schooten met bassen buyten 't bereyckt der musquetten retireerden. en men alsoo na een $\frac{1}{2}$ uyr geen tegenstant meer vout en tot geen actueel gevegt kon geraeken, waerom dan (dewyle 'er niemant te voorschyn quam) doen wyders met branden en blaaken der negoryen, huysen en groote quantiteyt pady voort gegaen wiert, 't welck hun niet weynich souw connen te smerten:

van ons vermoorde volcq met schipper, van Harren, had men daer noch 15 lycken (waer van eenige kenbaar) gevonden en begraven, dewyl de reste na men berigt was door de vyandse Maduresen te vooren op een hoop zouden verbrant zyn en gemelte schipper, als eenige zynes volcx hun leven in dat gants onvoorsichtigh toeval vry dier verkogt hebben:

en hoewel der doen geen swaerigheyt en was, om het eylant Madura met die onse magt divers door en weder te trecken. soo had men sulcx om de verwerde en onsekere saaken des Sousouhouangs. als eenige quade geruchten van Troena Jajas afkomste na Sourabaya en om haer Ed^s jongste nauw gerestringeerde ordre voor die tyt moeten staaken, en was zyn E. alsoo na ordentelyck opbreken van daer den 21sten July weder voor de revier van Sourabaya ten ancker en daags

daer na in persoon aen lant verscheenen, wanneer men den Japaarsen vice gouverneur, Wangsa Prana, en verdere Javaanse bevelhebberen, die mede waren geweest de tot noch gesecreteerde Japaarse tydinge van 't verlies des Matarams en de vlugt des Sousouhounangs ordentelyk hadt voor gehouden met aenseggingh, dat wy daerom genootsaecht waren van Sourabaya en daer alomme op te breken en den verdreven Sousouhounangh met onse magt op Japara te gaen bespringen en helpen herstellen hun stellende op vrye voeten en in keure om sulcx mede te doen, of anders alsulcx alsse te rade mogten werden, gelyck dat soodanigh de ombols of hoofden van de landen van Sourabaya mede voor gehouden was, en waer op dan na eenige dagen beraat deselve alle gesamentlyck den eedt van getrouwigheyt aen den Sousouhounangh haren heer, en de Comp^e eenpaerlyck met groote reverentie in 't logiement en aen handen van den heer admirael op hare wyse de Novo hadden afgelegd, waer van de goede effecten den tyt moste aenbevolen blyven: onderwylen dat zy tot hun vertreck alle met d'onse na Japara weynich preparatie maekten, maer andersints sich soo in 't helpen slegten onser vastigheden, als in 't verstruieren van Troena Jajas steene huys of tempel omtrent de passebaan gestaen hebbende, en alsints zeer gedienstigh en beter als wel voorhenen aenstelden, maer om ons dagelycx van prompte tydingen nyt het lant, soo van Troena Jajas gedoente, als den toestant aen 't Mataramse hof te voorsien, daer had men hun of oock geender Japaerse Javanen nyt voorgeven van groote timiditeyt, of om andere redenen of motiven self by 't aenwesen onser capiteynen op Trough noyt toe konnen brengen of eenigh regtschapen bescheyt van erlangen, hoewel de jorgst gegane geruchten van Troena Jajas arkomste naer Sourabaya by hun en al 't volck van Sourabaya t'eenemael voor gants geringeert gehouden wierden, te meer nu kort voor 't afgaen deser 5 expres opgesondene Javanen door d'heer, Speelman ter halver wegen van Cadiry waren geretourneert, om dats niet verder hadden connen of derven geraeken en met geen ander berigt dan van 't roven en steelen der swervende Maccassaren alomme ten platten lande, en waerom beclaegt wiert, dat men door de onsekere Japaerse advysen van den slegten toestant en 't verdryven des Sousouhounangs nyt de stadt Mataram de geresolveerde optogt, ten minsten tot Cadiry (om Troena Jaja, en oock ligt de Maccassaren op 't lyf te comen, niet hadt connen volbrengen, dewyl men met het toegesegde nader secours van 400 fluxe militairen onder alle gerequireerde voorsichtigheyt ny naer de halv Javaanse werelt souw connen dwingen en naer de bevindinge tot Cadiry de togt voorts opwaerts na Mataram of terugge na Sourabaya kunnen reguleeren hebben, doch van welke gedachten men als nu hadt moeten afstaen door haer Ed^e stricte ordre, onder dato 7 July van noch veele noch weynige van ons volck naer Mataram te laten opgaen, en alleen om en aen de stranden den Sousouhounangh voorts alle doelycke hulpe toe te brengen om onse waerdige millitie in geen gevaan te begeben, en welke precise restrictie d'heer Speelman zeer onverwagt was te vooren gekomen met wenschinge, dat haer Ed^e in het optrecken in 't lant sulcken becommeringe niet en hadden believen te nemen; ondertusschen om egter staende dese ordre eenige sekere kennisse van de saeken in 't lant te soecken, had d'heer admirael 2 briefjes, 't eene aen Troena

Jaja, per den vaendrich, War naar Struyck, met 25 getrouwe inlanders tot groot genougen der Sourabayse Javaanen na Cadiry en 't ander aen de Maccassaren over Passourouan, alwaer den oppercoopman, van Oppynen, was overleden, opgesonden daervan men nu in korte dagen berigt of antwoord verwachtende, tendeerende om hun tot verootmoediging en vrede aen te manen: inwylen dat eenen algekomen Wiera Souta nader hadt verhaelt, hoe het by Troena Jaja gants niet na soodanige tydingen van zyn triumphe over de Mataram en geleeck, maer dat hy met zyn noch byhebbende 2 à 300 Maduresen voor een geruchte optogt van d'heer admirael seer bevreesd scheen en zyn vrouwen en beste goederen voor af na 't gebergte Carambret gesonden hadt, om altoos tydigh te kunnen esschiapeeren en 't welck by de ombols of hoofden van Sourabaya soo ver aengenomen wiert, dat zy te samen ernstigh hadden versogt met Comp^s Ambomesen, Balyers en Malleyers, geadsisteert te mogen optreken, om te samen die landen alomme wederom den Sousouhouanagh onderdanigh te maeken en voorts dan hun selven na d'admiraels vertreck, altoos tegen Troena Jaja of wie 't oock was te sullen defenderen, 't gunt haer om best wil op nader tydinge van Japara was gedeclineert, dewelcke men kort daerop per expresse gontingh hadt erlangt, gelyck oock het fluytje, Marcken, den dato deser primo Augustus wanneer den Japaersen vice gouverneur, Wangsa Prana, even was overleden) met berigt van 't weder varen van den bouckhouder, Outers, by den pangeran, Adepaty, tot Tegael, als oock de brieven van gemelte Depaty, aen d'heer, Speelman, en den overleden Wangsa Prana geschreven, uyt dewelcke men nu van 't verlies des Matarams scheen versekert, en daerom van haer Ed^s finaal besluyt over 't nodigh besetten van den Japaersen bergh voor Comp^s intrest en reputatie diende bewust te zyn immer tot herstellinge der Sousouhouanachs saeken, soo sulcx mogelyck ware, die doch evenwel niet t'eenemaal desperaat sich tot noch lieten aensien, gelyck haer Ed^s self van soo na by met meerder ervarentheyt souden kunnen oordeelen, maer sulcx was met de gepermiteerde adsisentie langs de stranden niet nyt te voeren, maer wel met de vyanden in 't hert van 't land aen te tasten en te dempen, wanneer er volgens hoope self met de presente magt geen twyffel hadt geweest, om alle principale swaerigheden der rebellen noch voor het inbreken van den regen tyt te boven te komen, gelyck d'heer Speelman en wat, als och de grootste swaerigheyt niet maekten, om den nieuwen Sousouhouanagh, Prins Adepaty Anum, wederom met kragt in 't besit van de Mataram te helpen herstellen en het volcq te doen toevallen, insonderheyt, indien met waarheyt de 5 andere Princeen zyne broeders met hunne troepen oock een dagh van de Mataram tot Jaggebaya, 's Comp^s bystant bleven afwachten, doch van alle 't welcke zyn E. na weder verschyninge tot Japara eerst met het meeste fundament souw kunnen oordeelen en oock verhoopte haer Ed^s positive ordre (over het jongst vorige advys te ontmoeten) dewelcke atsints prompt souw gehoorsaemt en oock onse waarde millitie in geenigh evident pericul gehasardeert werden niet expresse verclaeringe van d'heer, Speelman, dat onaengesien hy in zyne particuliere affairen en voorgenome reyse na 't Patria met zyn E. langh aenwesen ginder al weder vry wierde veragtert: egter hem geensints soude verveelen, d'E. Comp^s en

haer Ed^s alle mogelyke dienst en vergenougen toe te brengen met dancksegginge, over haer Ed^s goede voorsorge in 't provideeren en betuyginge, dat alles ten nutten wierde spaarsaem verorbert en voor de sieken en gesontheyt des volcx oock alle doenlycke sorge gedragen, hoewel sulcx tot de beterschap derselver egter weynich scheen te helpen, dat tot Sourabaya als elders nochtans geen gebreck aen goet water of iets anders, maer een generale besoeking des heeren, soowel onder d'onse, als de inlanders was toe te schryven, alsoo der met Japan en Marcken eersdaegs meer impotenten stonden herwaerts te komen, als haer Ed^s apparent wel souden verwachten;

nu was by d'heer Speelman en raat eenparigh gearresteert (om de zekerheyt der apparentie van de Sousouhouangs doot, en Adepatys verlore successie) met al onse magt ten spoedigsten van Surabaya (te water en niet te lande over Sedayoe, mits haer Ed^s precise ordre) naar Japara af te saken: en onderwylen 't jacht, den Hanibal, tot overhaal van gemelte Vorst derwaerts andermael na Tegaal voor af te schicken, ende van dit alles de Sourabayse hoofden en Javaanen kennisse 'thunner naregt te geven, waer van als wegen de opgesonde brieven aen Troena Jaja en de Maccassaren men haer Ed^s ten naesten nader bescheyt hoopte te bedeele;

oondertusschen was het jammer, dat men die vrugtbare landen van Sourabaya en daer omher wederom moest verlaten en aen Troena Jajas believen overgeven, daer hy anders, soo men van daer en de kant van Japara hem tegelyck konde aantasten, en maer van de frequentatie des eylands Madura afhouden, da allen schyn haast t'eenemaal 'er uyt wes en souw; soudende evenwel het vaerwater aldaer in 't nauw van Madura voor eerst noch met eenige ligte scheepjes werden bekruyt, om de passeerende vertygen te visiteeren, doch met die voorsicht om de Bantammers niet te moeyen, schoon zy daer alomte sterc in 't vaerwater ter adsistentie van Troena Jaja en wel gearmeert waren swervende, maer of men hun by aantastinge eeniger plaetsen, die onder Comp^s bescherminge sorteerden dan niet weder op de huyt souw mogen kloppen. daer wiert expies haer Ed^s ordre over versogt en gemeent, by aldien de Comp^e by dese ongelegentheyt de hant van den vervallen Sousouhouangh quamen af te treeken, dat zy alsdan wel haast in 't werck te komen, en daer van considerabele proffyteeren stinden, 't welck volcomen tegens Comp^s ware intrest ende soo emportante Batavische colonie soude strydigh zyn, al schoon de Matarammers volgens haer Ed^s geordonneerde regtvaerdige protestatien door schandelycke lafhertigheden hun eygen saaken hadden verwaarloost en niet van belangh stonden uytte regten, tenzy men hun met vrymoeligheyt aen 't hof selver alles voor oogen stelde, 't gunt nu mettet verlies van 't selve hof en alle de schatten van dien maer te vergeefs scheen, hoewel 'er absoluut voorgegeven wiert, dat de overwinners der stadt Mataram het hof des Sousouhouangs tot noch ongeschonden of berooft gelaten hadden, maer aen de waerheyt van dien (gelyck oock van de 20000 stux diamanten, die den pangeran Adepaty Anum zoude by sich hebben om aen de Comp^e over te geven) wiert geen groot geloof geslagen;

de E. Saint Martyn, en den E., van Woonzel, waren beyde vry zieckelyck en sulcx d'heer admiraal, als nu aen boort gegaen om de expeditie na Japara te verhaasten;

eyndelyck bleef d'heer, Speelman, de heeren meesters voor de gestatueerde survivance als directeur generael, en haer Ed^s voor de gedane geluckwenschinge daer mede ten hoogsten danckbaer met toewenschinge van zyn Ed^t den heer Gouverneur Generael, Joan Maetsuyker. lange jaarige gesontheit en vigueur ten besten van de generale Comp^e.

Wesende met gemelte chialoup, de Laurier Tacq, ons mede noch van Japara geworden een briefje door den coopman, Everard van der Schnur, en raat, dato 6 deser aen haer Ed^s geschreven van advys:

hoe het werck daer noch al in de oude ploy en sonder regte zekere kennisse van de zaeken des Matarams bleef continueeren, schynende die van Damacq en Samarangh, schoon een anderen heer toegedaen egter wel geinclineert om met ons volcq op Japara te handelen, indiense sulcx uyt ontsagh voor Wangsa Diepa niet en moesten naer laten en haer gerief van Cheribon gaen soecken:

op 2 deser was het jacht, den Hanibal, wederom met Sr. Outers, aen den nieuwen Sousouhounangh naer Tegaal al gesonden, met een van Wangsa Diepas volcq Inco Raxa om die hoogheyt na Japara over te halen, en tot welckers ontfangh oock dagelycx alles vervaerdigt wiert, 't welcq met d'ordre van d'heer Speelman quam te accordeeren:

van Tegaal waren den 2^{den} deses oock eenige afgesondene van gemelte nieuwen Vorst op Japara verschenen met brieven, soose voorgaven aen d'heer admiraal, Speelman, en oock aen den overleden Moutemaranos, als aen crain Gillison, en waer met zy nu eerst na laagh saemmen over Lassems naer de vloot stouden reys te vorderen, en d'heer Speelman met deselve oock 't gepasseerde ten vollen te werden geadviseert:

zedert 20 April tot 6 deser maant waren van 't Japaarse guarnisoentje 19 millitairen komen te overlyden.

Jegens den avont gewert ons per Javaans vaartuygh een eisen Briefje van den resident, Willem Gaaf, tot Bantam, eergisteren na herwaerts geschreven, van advys: dat hy zedert zyn vorigen dato 2 deser geen nader Europische Novos van d'Engelse vrunden had connen vernemen, als dat de France magt naer Vlaenderen was vertrocken omme sich daer alomme meester te maeken, dan eenige gedruckte boeckjes, nevens een brief aen m^r. Willoughby, uyt Londen geschreven, en hiernevens gaende versogt dessells weduwe na genome lectura terugge te hebben.

't Coninex van Bautams scheepje, Bombain, lagh zeylreet naer Suratte en oock d'Engelse, Bernardiston, om tegens medio deser naer Engellant te retourneren.

Soo wert hier oock heden per borger chialoup uyt Amboina mondelinge tydinge zebraagt, hoe men aldaer in 't begin der maant July wederom een vry harde aardbevinge hadde gevoelt, sonder dat daer door egter eenige schade was geschiet.

10 *d.* 's Middags ontfangen met borger jacht van Maccassar een missive van den raat albaer nyt het casteel Rotterdam aen haer Ed^e, dato 50 July met een appendix van primo deser, waerby dan aengenammentlyck komt te blycken, hoe den oorlogh tusschen de Maccassaren van Goa en Radja Palacca, nadatse soo door honger, als den inval der Boegys 'leenmael waren afgemat, eyndelyck met het senden van wederzydse afgesondene, den 28st^e July was bygelegd en geassopieert, onder de volgende 5 conditionele poincten met approbatie van Radja Palacca en alle de bontgenoten door d'onse opgesteld en by de Maccassaarse grooten en gemeynte oock eyndelyck aengenomen, namentlyck:

voor eerst, dat den presenten Conincq van Goa, crain Bisse, aenstonts souw afstand doen van zyn rycke en de schatten desselfs aen zyn broeder, crain Sadrebone, en alsulcke straffe hem onderwerpen en afwachten als haer Ed^e tot Batavia, wegen zyn gedane overtredinge mogten komen goet te vinden:

ten tweeden, datse aen handen van de Comp^e souden hebben over te leveren al het noch jegens contract by hun berustende grof schiet geweer, gelyckse dan oock een metale 6 pponder en 1 las hadden te voorschyn gebragt:

ten derden en ten vierden, datse aen Comp^e onderdanen, als oock aen de Bougyse bontgenoten souden hebben te doen restitueren en laten volgen, alle de by hun overgelopen en aengehonde slaven;

waerop dan des anderen daags alle 't selve in effect gestelt en oock crain Sadrebone met alle behoorycke solemniteyten ten bywesen van Radja Palacca en aller bontgenoten grooten tot Conincq gekroont was, als wanneer de wederzydse gemaekte wercken in en omher Goa alle gedemolieert ende de bontgenoten al en alle na huys getrocken waren.

Heden is oock in Rade van India geresolveert om de veele klagten, die over de slordigheyt van de verstreckingen aen de schepen op verscheyde buyten plaatsen te voeren komen, en dewelcke de Comp^e een excessyflgelt komen te kosten na alle quartieren te ordonneren, dat daer omtrent soo mesnagheus als doenlyck en niet dan met expresse ordonnantie van de gouverneurs, directeurs of opperhoofden der respective comptoiren voortaan sal werden gehandelt en oock van ider plaets jaarlycx een prys courant van de prysen aller goederen moeten werden herwaerts overgeschickt.

Wydere is oock over de betalinghe der noch credit loopende schult van den overleden Nabab Chanchanna aen zynen soon, den Nabab Aminchan in Suratte, in Rade van India alsulcx besloten als by 't resolutieboucq in 't breede staet te lesen.

Synde voorts tot cippier der gevangen huysen van de raat van justitie deser stede, in plaats van den overleden, Andries Cauwelfoets, wederomme gestelt den presenten geweldiger Jurriaen Claessen van Holsum.

11 *d.* Des avonts laat verschynt hier van Timor over Sourabaya, ofte de treyn van d'heer, Speelman, de fluyt, Wimmenum, welckers aenbrenggh van Timor bestaat uyt:

527² picols sandelhout of 52740 cattys:

524 teylen, 9 maas, 1 condryn gout;

5200 cattys wax;

27 lasten Timors kryt;

104 stux slaven en slavinnen, daervan 3 overleden, tot / 50t44 : 17 : 3,

item van Sourabaya nyt den treyn:

208 stux cleene balckjens;

136 groote balcken, tot. . . . . / 290 : 3 : —.

De brieven ons daermede van den oppercoopman, Jacob van Wyckersloot, en raat aen haer Ed^s toegekomen, zyn gedateert 3 July nyt het casteel Concordia, item een nader missive uyt de sloep, Egmont, van voor Larentoeke, dato 13 desselven maents, verselt met verscheyde bylagen in 't breede by 'taenkoment briefboucq te sien, nevens een briefje van de Vorstinne van Solor. Niey Chily, 't welcke naer translatie bevonden is van onderstaende teneur.

Dese brief komt uyt een oprechte, suuyvere genegentheyt, nevens veele groeten van Niey Chily Moeda aen myn vader den heer Gouverneur Generael, Joan Maatsuyker, ende de Raden van India, die Godt haer religie wil zegenen hier in dese werelt en hier naer in den hemel tot welvaeren, waer door de name by ons alhier beneden wints van myn vader den heer Gouverneur Generael, Joan Maatsuyker, ende de Raden van India by de onschuldige en schuldige, goede en quade, levende en doode en die de landen en volckeren van d'E. Comp^e regeeren, zeer geroemt wert, waer onder alle vyanden van d'E. Comp^e in dese werelt haer moeten buygen, en die in noot zyn tot d'E. Comp^e begeben, die oock hulpers zyn van arme en nootdriftige en oock kennisse hebben door de bestieringe Godts de goede en quaet doenders te rigten, wiens gedoente alles Godt in dese werelt behaagt, amen.

Verders maekt uw dochter Injeij Chily Moeda en Singady Adanara bekend, als dat het geheele lant van Solor onder Niey Chily en Singady Adanara staat en behoort, en dat voor desen ten tyden, wanneer den admirael met de volckeren van Lammahala en Souda beraatslaegt hadden na Coupan en van daer naer Batavia was vertrocken, doen heeft Niey Chily de groetenis aen den heer Generael niet gedaen, maer over 't werck en gedoente van Lammahala en Lammakera is den commandeur van Coepan op Solor by Niey Chily gekomen, doen heeft Injeij Singady Adanara en Singady Tsongh, Singady Lammakera, alle de tommengons en alle goede volckeren geroepen, die gesamentlyck by Niey Chily en Sengadie Adanara zyn verschenen, om de vyanden van den Gouverneur Generael, Joan Maatsuyker, ende de Raden van India tegen te gaen.

Verders zyn de volckeren van Woller en Mandarpouton voor de voeten van uw dochter Injeij Chily en Sengadie Adanara gekomen, en hebben alle het werck en gedoente aen Niey Chily bekend gemaekt, als dat het

volcq van Woller den Sengadie Lalil hebben doot geslagen, en die haer gesonden hebben, is een van de volckeren van Lammakera. Topang van Lammakera genaemt, maer Sengadie Dasie heeft aen Topang van Lammakera daer over geen regt gedaen, daerom versouckt Injey Chily en Sengadie Adanara voor de voeten van den heer Gouverneur Generael, Joan Maatsuyker, ende de Raden van India vergiffenis, ja duysent maal vergiffenis, en indien den Sengadie Dasie met dit schip een brief moeghe schryven ofte iets laten weten den Gouverneur Generael gelieft het niet te hooren of geen geloof te geven, want het lant van Solor is 't lant van Batavia, en wanneer de woorden van Dasie gehoor gegeven werden, sullen strecken tot verderf van 't lant van Solor; voor dees tyt hebbe niet te senden dan wensche den heer Gouverneur Generael een lancq leven.

Een trommel staat 'er onder aen de brief wert versoght.

Schynende na de gemelte Timorse advisen de volcken van Lammakera en Lammahala op Solor noch al in grooten tweespalt te leven, na dien de Lammahaalders (by absentie van den Sengadie Dasie naer Timor) de negerie Lammakera verdestrueert en verbrant hebben met noch verdere bedreyyingen van de plaatsen daer alomme, en oock de 14 stucken canon in 's Comp^s vervallen fortresse Henricus leggende, mede te willen aantasten.

Onse bontigenoten op Coupau of Timor waren met het volcq van Amerasie noch al in oorlogh. sonder veel apparentie van vrede, om dat de Portugesen die vyanden in hunne boosheyt voededen en oock de noch overgebleve vrunden en volcken van Hadja Amachily of Salomon op Ade en Montoete mede met alle kragt tragteden nytte roeyen en te verdelen.

Zynde ons wyders met gemelte fluyt, Wimmenum, die eenige dagen in den treyn op Javas Oostkust is opgehouden geweest, noch geworden een largo missive van den E. heer admirael. Cornelis Speelman, en zynen raat nyt het schip, de Veluwe, geaenckert voor Sourabaya aen haer Ed^s, gedachtekent 4 en 3 deser, en ten voornaemsten van relatie en substantie, als hier kortelyck wert ter nedergesteld:

by het afgegaen schryven per de sloup, de Laurier Tacq. 2 dagen bevoorens, was haer Ed^s in 't brede den stant der saaken derwaerts over gecommuniceert, en oock het advys van de heer admirael, Speelman, en raat, soo wel als by de 2 voorige brieven verthoont, hoe het nodigh scheen, indien men den Sousoubounangh souw vorder helpen herstellen den optogt met een goede troep van ons volcq naer de Mataram ofte ongelimiteert te landewaert inne op 't spoedigste in 't werck te stellen, en oock den Japaarsen bergh, staande de presente tyden vooral in onse besettinge te houden, waer op men als noch laar Ed^s finaal beslayt bieef afwachten:

onderwylen hadden al de Javaanse hooiden van Sourabaya, Grissee en Giery verstaen hebbende het voornemen, dat na 't vertreck van d'heer admirael naer Japara, egter hei nauw van Madura en de stranden omher Sourabaya door eenige van onse ligte scheepjes souden beset blyven, alle nyt een mont en wel voor

bedachtelyck versogt op hun plaatsen te mogen verblyven met versekeringe, dat zy hun onder een generael hooft en waer toe eenpaerlyck Keey Maas Toeampel, neve van pangeran Maas Giery ware voorgesteld, ten nyttersten als trouwe onderdanen des Sousouhouangs met omtrent 1300 weerbare mannen, diese wel konden uytmaeken, souden defendeeren en comporteeren, onder presentatie van aisulcke ostagiers en verdere cautie voor haere opregtigheyt te stellen, als men begeerde te hebben, en welke begeerte hun oock na 2 à 3 dagen iterative herhaliezen en voorstellingen aller swaerigheden niet genougen was geaccordeert, en alsoo gemelte Maas Toeampel uyt den name van de pangeran van Giery voor 't vertreck van d'heer Speelman als hun generael hooft soude werden geauthoriseert en soodanige sabanders en lantregten opgesteld, als men als gemachtigde des Sousouhouangs quam dienstigt en best te agten, behoudens dat zy niets van gewigt en souden ondernemen, buyten kennisse van de hoofden onser aldaer verblyvende scheepjens of vaertuygen, soo lange die daer waren, en waer met dan de tyt hun vorder comportement most leeren, waer van egter wat goets verhoopt wiert, om dat hun saeken met Troena Jaja, doch in geenderley manieren weder tot een goet accoord konden gebragt werden;

twee opgesonde Javanen van Praya Wangsa waren van Cadiry terugh gekomen met bescheyt, dat Troena Jaja sich daer noch onthielt, sonder veel bewegingh of grooten omslagh, en dat hy by optreckinge van ons volcq deselve niet staen, maer voorts na 't gebergte retireren wilde, inwylen dat de ingesetenen daer omher hem oock gaerne souden willen quyt zyn: soudende oock de Maccassaren, die tot Wierasabaen alomme sich onthielden met zyn volcq in een gevegt geweest, en de wyck genomen hebben en nu maer omtrent 5 mylen van een tegen elkander gecampeert leggen, maer het verter berijt der gemelte opgerondene van dat Troena Jaja eenige dagen bevoorens een buyt van 9 paerden en 4 dochters des Sousouhouangs uyt de Mataram gekregen en een derselver getrouwt hadt, alsmede dat gemelte stadt Mataram door 2 syner levelhebberen met huipe van die van Madion ware veroverd, en tot noch soo wiert bewaert, dat konde d'heer admirael noch oock de Sourabayse Javaanse hoofden niet wel gelooven of raden, en hadt hun oock in 't besluyt tot verblyf gants geen alteratie doen causeren, 't meer allenthalven egter scheen te blyken, dat Troena Jaja en de zyne voor Comp^s wapenen seer beaxt waaren, hoewel zyn bevehbberen tot Javana, Rimbang etc., zeyden last te hebben Comp^s hout uegetie, als anders aldaer vredigh toe te laten, gelyckse oock deden en al waer het schip, Japan, 1 à 2 dagen na desen stont aen te loopen om noch partye hout in te nemen, en voorts met alle de ziecken herwaerts te comen:

met een borger sloep uyt Amboina over Maccassar en passant (met licentie, voor Sourabaya aengekomen, had d'heer Speelman mondelingh verstaen, hoe die van Goa met Radja Palacca wederom waren bevredigt, en sulcx oock na Passourouan genotificeert om des nodigh en dienstigh onder de Maccassaren aldaer te divulgeren, van welck volcq en hunne sterckte doorgaens seer divers wiert gesproken, maer na de naeste rapporten zoudende met boven de 800 of 1000 man, de meeste helft lyfeygenen in getale zyn, behalve en daer onder oock party gedwongen Javanen, die soo wel haer als Troena Jaja, indien wy hun maer alomme vervolgen konden

haastelyck en zeer gaerne soudē verlaten, haere vaertuygen soude men aen de stranden wel hebben kunnen ten meerendeele voort verdestrueeren, maer sulcx was uyt beduchtinge, dat zy sich dan te lande elders te stercker soudē posteerē en mede om geen tyt te verliesen na gelaten:

dain Tellolo en Intche Amar onthielden hun met partye volcq op 't vrugtbaer eyland Cangin Jan, daer zy alles 't onder gebragt en zeer verwoest hadden, en niemant veel hoefden te vreesen dan 't destrueeren haerer vaertuygen, en soo hadden sich (na 't rapport van den Amhons borger, Daniel Dupree.) op Baly onder Gustyn Agon, oock eenige Maleyers en Maccassaren ter neder geset, maer crain Gillisson scheen sich onder de zyne met geen Maleyers en veel min met Troena Jaja te willen inwickelen, 't gunt hy na apparentie wel ernstiger amplexeren soude. indien den anderen sekerlycq absoluyt meester van de Mataram etc., was geworden en daerom als noch te min geloof wiert;

onderwylen dat omtrent die beyde partyen door gebrek van behoorlycke toeganck tot noch niet goets had te verrigten geweest, en hun des Comp^s opregte meningē eenlyck tot ruste des lants niet wys te maeken was:

werdende andermael de groote outsachelyckheyt van Comp^s wapenen daer alomme betuygt, soo mense maer ongelimiteert mogt gebruycken, hoewel men daer in doorgaens, mits de swaere siekten onder 't volcq van selve genougsaem gelimiteert wiert; zynde de 250 wackere kerels per Marcken en Japan, op 2 na overgekomen, met vreugde ontfangen en oock onder haer Ed^s papieren van 29 Juny 't geratificeerde contract tusschen den Sonsoehouangh en de Comp^e, waer op men als 't verder gerecommandeerde daer omtrent ten tyde by goede constitutie der sacken behoorlyck souw letten;

om contanten en capitaal was men soo in den treyn, als op Rimbangh en Japare tot voldoeninge der hout als andere eyschen hooglyck verlegen, en soude soo veel gelt als men kon op wissel werden by een geschraapt, om deselve te voldoen en oock ten naesten een memorie der bevindinge aller ontfange goederen oversenden en alles op 't behoorlyckste doen gade slaen en mesnagieren;

de 4 gesonde requesten der Balyse vrouwen, had men hunne officieren niet gecommuniceert, om dat 'er andersints met den volcq en veel min de Maleyers geen stellen souw wesen, daer 't nu al vry wel mede toeginck, dewylse al voor lange en dickwils naer Batavia hadden willen vertrecken, 't gunt hem dan tegelyck met d'heer admiraels retournement beloofte was, en waerom zyn E. versogt, dat haer Ed^s soodanige versoecken finaal beliefdē af te wysen en oock naer eenige die de paspoort onder de voeten genomen hadden ernstigh te vernemen, om daer over op 't versoeck der officieren behoorlycke correctie te doen;

in de fluyt, Wimmenum, op 27 July van Timor voor Sourabaya verschenen en als nu herwaerts komende, hadt men, mits wacladinge 544 baleken uyt den treyn overgescheept, en in plaets van den schipper slegts een bouckhouder (die beyde vry oneenigh en slordigh huys gehouden hadden) den schipper, Harman Hop, daer op gestelt, denwelcken doorgaens in den treyn met zynen dienst goet genougen hadde gegeven;

by d'ontfange brieven van d'heer, Padbrugge, uyt Ternaten, hadt d'heer, Speelman, vernomen, hoe de geresse onlusten tusschen den Conincq Amsterdam en zyne rycx grooten, item met die van Bouton, Gorontale, etc., door zyn E. alle wederom waren bygelegd, en was het scheepje van den Conincq van Ternaten met zynen gesant Celebe tot noch op eygen versouck in den treyn mede gebruyckt en van zyn 40 cloeke Ternatanen alomme zeer goede dienst getrocken;

en dewyl nu na gemelte Ternaatse advisen den Conincq Amsterdam self hadde versogt, gemelte zyn scheepje, groot 60 à 63 lasten te laten verkoopen, tot afcortinge van zyn schult aen d'heer, Speelman, soo gaf zyn E. haer Ed^e in bedencken of men 't selve niet voor de Comp^e behoorde aen te nemen, als zynde hegt en sterck, en om daer door de langh getragte diverteeringe van des Conincx vaart nu tot genougen te doen cesseeren, waerover men dan ordre souw verwagten en het selve, daer soo lange in 't vaerwater voor Sourabaya met de daerop zynde 56 willige Ternatanen gebruycken, om dan 't selve tegen 't Wester mouson wyders na Ternaten voor de Comp^e te laten voortgaen, of wel wederom na Batavia op te stieren;

voor 'tsluyten deses waren d'heer, Speelman, noch diversche tydingen toegebracht, als door den regent, Prana Soeta, van Toeban gevlugt, komende, hoe de Maccassaren aldaer met 200 coppen van Wierasaba waren komen stroopen en zy te swack zynde, eyndelyck ider om een goet heen komen hadden moeten sien, te meer oock te dier tyt eenige Madurese regenten van voor de Mataram, daer waren terugh gekomen en aen deselve met die troebelen der Maccassaren 't gebiet nu aldaer verbleven, maer die van Sedayoe waren doenmaels noch ongemoeyt gelaten;

op Grisee was door het volcq van een prauwtje met vrugten van Sothia overgekomen, verhaalt dat'er wel 1000 man van Madura met eenige Bantams vaertuygen na Troena Jaja was overgevoert, om hem te adseren tegens onse gevreesde optogt naer Cadiry en dat de gemeente op Madura wel gants genegen was onder den Sousounhoungh en d'E. Comp^e te submitteren soo zy niet by ons vertreck van daer voor Troena Jajas wreetheyt te veel vreesden, zynde mede weder een Bantams vaertuygh met 10 mannen en partye cleeden op Grisee verschenen en al goede partye Bantammers en Cheribonders, soo gesegt wiert naer Troena Jaja opgetrocken, 'twelcq oock de hoolden van Sourabaya en keeys Maas Toeampel aen boort by d'heer admirael uyt den name van pangeran Giery hadden geconfirmeert en versogt, dat zyn E. het vertreck van daer noch wat wilde dilayeren, sonder blyck egter van vrees, doch 'twelcq men hun absoluyt hadt afgeslagen;

met de sloup, de Bracq, had d'heer admirael oock van Passourouan een briefje van crain Giliisson en de verdere Maccassaren in antwoord becomen, door eenige expresse afgezondene, nevens onse briefdrager aen St. Couper, op Garouda bestelt, eenlyck van complimenteusen inhoud, dat zy den brief van d'heer, Speelman, en den inhoud desselvs met eerbiet hadden aengenomen en na vermogen souden nakomen, maer datse als geringe luyden seer bevreest waren, om de nederlage en schade, 't voorleden jaar door capteyn, Jan Francen, en d'E. mayor, Poolman, op Dommongh geleden;

onderwylen scheen het na die luyden hun rapporten almede gants niet te gelycken, dat Troena Jaja, de Mataram soude vermeestert hebben, noch oock niet na apparentie van vruntchap, tusschen denselven en crain Gillisson, omdat de Maccassaren noch dagelycx verscheyde actien tegen Troena Jajas volcq hadden gehadt, maer dat den Wierasabasen gouverneur sich aen gemelte crain Gillisson souw hebben verbonden uyt last van den pangeran, Adepaty, scheen vry wat vreemt, doch in zulcken geval, of oock andersints vooral te bewysen den overtolligen haat der Javasche inwoonders tegens Troena Jaja en dat te meer hy sich nu van de Bantamse adisistentie, begoffte, te dienen, doch het verder verhaal, dat die van Madion sich al mede met de Maccassaren zonden vereenigt hebben, daer scheen veel aen te twyfen en uyt allen desen te klaerder te blycken dat indien men met onsen optogt in 't lant hadde mogen voortvaren, het aen geen toeval van volcq alomme soude hebben gebroken:

of men nu de Bantammers in al dit gedoente en in kas van rencontre omtrent Troena Jajas volckje souw moeten ongemeyt laten, dat wiert aen haer Ed^e gedefereert;

eenen Radeen Tenga, by de papieren mede vermeldt, was oock een neven van pangeran Giery, maer van hem aliyt alkeerigh geweest en wien de questie tusschen de Maccassaren en Troena Jaja te vergeefs hadt soucken by te leggen en zyn zoon, Anga Cassouma, was een van des staatens voornaemste hoofden;

voor de rest bleek nu klaer, dat de Maccassaren gants niet gesint waren (schoon daer toe al onthoden) wederom na huys te keeren ofie het vette lant van Java te verlaten, maer veel eer hun daer op de seguurste / plaatsen vast neder te setten en oock, dat zy de Comp^e althoos wel ongemeyt soudon laten, maer van hun afgesondene haer voorgeven, datse andermaal eenige volmachten naer d'heer Speelman soudon afzenden, had men gants geen verwachtinge, en onderwylen best geacht deselve liever in hunnen haat tegen Troena Jaja te laten volherden en self met eenige ammunitien des nodich te adsisiteren als zy beloofden des Sousouhoungangs onderdanen allerwegen van gelycken te doen) dan opnieuw een onseker toelegh op het verdestrueren hunner vaertuygen te maeken, sulcx nu naer 't weder komen van den opgesonden vaandrigh nyt Cadiry d'heer Speelman met de gantsche magt, ten eersten na Japara soude wech spoeyen om aldaer van den nieuwen Sousouhoungang des mogelyck den eygentlycken stant zynen verwerde saeken te vernemen, die egter noch vry wat duyster en achterdochtigh toe scheenen, want indien de voorgegeve collusie van die van Wierasaba door pangeran Adepaty Anum waer was, soo zoude het omtrent die van Madion met denselven oock wel soodanigh kunnen gelegen zyn, 't welck de tyt moest leeren:

onderwylen dat men alsints met volle intentie soude betragten haer Ed^e des mogelyck alle volcomen genouzen toe te brengen.

12 d. 's Morgens wert ons alhier door eenige inlanders berigt, hoe op gisteren een onser ordinary visschers vaertuygen liggende tusschen de revieren Antchiol en de Maronde aen strant om wat hont te kappen, door eenige Batavische fugative slaven hun aldaer onthoudende was aengerant overvallen, en 3 à 4 man daer van vermoort, sonder dat met die schelmen als noch heeft connen attrappeeren.

13 d°. Is in Rade van India verstaen de 45 packen Bengaelse zyde in May des voorleden jaars uyt de schepen, Udarn, Delfshaven en Swaanenburgh. door den E. fiscaal, Pieter Pauw, alhier aengebaelt (en tot noch onverkogt gebleven, ende als nu getaxeert wesende op / 10899 incoops, ofte met 40 percento advance tot / 25659) in 't geheel by de Comp^e aen te nemen, ende de portien uyt voorsz. laatste somme van den gemelte E. fiscaal, als oock van den armen deser stede aen haer uyt cassa te laten voldoen.

Synde wyders oock in plaatse van den E., Manuel Bornesee, wederom tot het houden van de Batavische guarnisoenboeken genomineert den ondercoopman, Pieter Roemer van Hoorn.

14 d°. Namiddags verschynt de fluyt, Janskersquen, van Maccassar ledigh en niet anders medebrengende, als een briefje van den raat des casteels Rotterdam aen haer Ed^s, gedachtekent 5 deser, bezyden oock een Maleytse missive van den Conincq Palacca, dewelcke nu met het eyndigen des oorlogs na zyn erf landen in Bonee voor een wyle tyts stont te reysen; ondertusschen, dat men van de Maccassaren 1 metale 6 ponder en 3 d^{os} bassen uyt Goa hadt erlangt, wesende Goa ten meerendeele verwoest, en daerom van veel menschen verlaten, die sich naer Tello Oedjongtanna en alomme onder de bontgenoten metter woon retireerden.

De 'afgesette Conincq van Goa, craia Bisse, was in de negorie Vlaedingen gehuysvest en met een Nederlantsche wagt van 6 man voorsien.

De gewesen crain Limbeengie, nevens den gewesen Coninc van Loeboc, dain Matoedjou, en zyn broeder Matoela, wierden nu volgens hun voorige vonnissen der bontgenoten met desen bodem naer herwaerts geschickt, om na haer Ed^s wel gevallen wegens hun bannissement mede gehandelt te werden.

Luydende voorts het voor gementioneerde schryven van Radja Palacca naer translatie in onse tale, aldus.

Dese brief om te openbaren myn opregt herte en genezentheyt, die blyven sal sonder ophouden in alle tyden en gelegentheyt van Radja Bonee, die zeer startvastigh is en genegen uyt een zuiver en reyn herte om vrientschap te houden met d'E. Comp^e, nevens vele groeten en komt aen den E. heer Gouverneur Generael en de Raden van India, die heerschappye voert over alle steden en Koningen, en die de opperste capteyn en regeerder is by dagh en nacht en die zeer verstandigh, opregt en vernultigh is in 't beraden over alle steden en fortressen onder d'E. Comp^e staande en die 't hooft is van alle de Raden van India, die een winckel vol van goede Raden is en die alle Koningen seer lief heeft.

Verders hebben de grooten alhier aengaende de geheele saake aen de grooten op Batavia met een brief op zyn Hollants bekend gemaect; dierhalven maeken wy nu oock mede bekend aengaende 't gedoente van den Conincq van Goa, Mappa Dussongh genaemt, die uyt Goa is gegaen, waer over wy in groote vreese en duchten zyn, want indien hy op Maccassar verblyft sal 't eynde zeer quaet zyn, en waerom wy zeggen, dat het eynde

seer quaet sal wesen, indien hy alhier komt te blyven, is daerom dat hy veel dingen heeft gedaen, die tegen de costuymen van ons lant zyn, en de reden waerom dat wy zeggen, dattet niet volgens de maniere van ons lant is: is dat hy bekend een vrient van de Comp^e te wesen en nochtans zent hy hier en daer om de vrunden van de Comp^e te blameeren, want d'oorzaeke waerom die van Loeboe tegens de Comp^e opstaen, is om zyn achterklap en 'tcontract dat hy offensyff en defensyff met haer gemaakt heeft en zy hebben hem mede met geweer geholpen, de reden oock waerom die van Simrana en de helft van die van Mandhaar oock tegens ons zyn opgestaen, is mede om zyn achterklap en 'tcontract offensyff en defensyff, dat hy met haer gemaakt heeft, daerom zy hem oock met geweer geholpen hebben, hy heeft oock daer en boven om geweer en alsistentie naer Bantam gesonden en oock mede na de volckeren van 't gebergte Waouboulo genaemt, om haer indachtigh te maeken van haer voorigh contract en verbont, dat zy te samen d'E. Comp^e souden beoorlogen en wy hebben zyn eygen hantschrift in de handen van Radja Toerongan daarvan gevonden en heeft oock naer de volckeren van Towadjo gesonden; daer en boven en is 't oock de maniere van ons lant niet een belooninge van een gantangh gout en 100 slaven aen iemant te geven, die myn souden dooden of met een cris vermoorden, hy nacht met een hasegay steeken, of met vergil te spatten, gelyck als eens gebeurt is, dat wy met capteyn. Claas Pleun gingen en wierden in presentie van capteyn Claas gespat, die de belooninge om myn te spatten ontlangen heeft is een man van Mandhaar, Wadjo genaemt, indien de rebelligen Conineq, Mappa Oussongh, uyt het lant van Maccassar was, soo souwt met de hulpe Godts met het lant van Maccassar wel en sonder swaerigheyt zyn, wy hebben dit ons gevoelen bekend gemaakt, doch het staat in myn heers gelicfte; Radja Bonee heeft voor jegenwoordigh niet anders te senden, als vier slaven, twee jongens, d'eene Carissou en d'ander Pautsie genaemt, en 2 meyden, d'eene Minnangh en d'andere Joalingh genaemt, gelieft deselve niet te versmaden, alsoo 't maer is tot een teeken, dat noch leve.

15 d^e. Niet bysonders voorgevallen.

16 d^e. 's Morgens gewert ons per Chinees vaertuygh het dubbel schryven van den raat op Maccassar, de dato 30 July met een postscriptum van primo deser, welckers originele al op 10 deser hebben erlangt en hiervooren aengehaelt.

's Avonts vertrecken uyt dese rhee de naer 't ryck van Arrakan de schepen, Westervelt en Sampson, met den coopman, Jacob van der plancken, als opperhoofd om aldaer wederomme een comptoir te stabilieren en dese bodems des mogelyck ten eersten vol rys te negotieeren, gelyck by de memorie voor denselven en den raat, als oock de missive van haer Ed^e aen den Conineq van Arracan nu mede gaende, op gisteren door haer Ed^e getekent by 't afgaende Indisch briefboucq in 't breede staat te lesen, bestaende 't geladene in dese twee bodems tot de Arrackanse negotie uyt de naer gespecificeerde goederen, als:

In Westervelt:

- 36 packen diversche cleeden en lynwaten;
 290 ƒ amphioen, 160 ƒ caneel, 100 ƒ cardemom;
 150 • noten muscaten, 124 ƒ nagelen en 77 ƒ foely;
 30063 cattys peper, 6120 ƒ thin en 12200 ƒ spialuter;
 1 kas met 100 stucx pelangs, 5 stucx Persiaense fluweelen en een
 stuck carmosyn root laeken;
 1 kas met 4 stucx diverse laeken, 2 kassen met 3 spiegels;
 1343 ƒ fermilioen, 4 cassen rooswater, 5 stucx gemeene quitasollen;
 200 • amandelen, 150 ƒ koper gewigt, $2\frac{1}{2}$ ƒ muscus;
 526 • poeyer zuyker, 60 stucx Bengaelse armozynen;
 20 stucx goude en silvere alegias, 2 stucx brocaden en 1 Hollantse zyde stof;
 5 riemen papier, 1 vatje inctstof, item pennen en schryftuygh;
 808 stucx Japanse porceleynen, een ysere ballans etc.;
 1 kas met divers fyn geweer, 200 ƒ buscruyt;
 1 vat musquet cogels, 2 copere lampen;
 1 legger Spaense en een aem zecq wyn;
 1 vat mom, 1 vat boter, $\frac{1}{2}$ aem olyven oly;
 1 halfaem azyn, $\frac{1}{2}$ aem brandewyn, 1 legger arracq;
 2000 stucx provincie daelders en 1 kist met medicamenten, tot ƒ 38202: 9: 1,

en in de Sampson:

4000 stucx provincie daelders;
 6100 ƒ sandelhout, tot..... ƒ 15071:—:—.
 17 d^o . Is aen de opperhoofden van 't schip, Hendrick Maurits, voor gedane
 uytreyse der camer Zeelant in $6\frac{1}{2}$ maent toegeleyt de volle premie.

18 d^o . 's Morgens wert ons per inlauts vaertuygh van Tegaal op Java's
 Oostkust toegebracht een briefje door den schipper, Hans Vermunt, en boeckhouder,
 Christoffel Outers, uyt het jacht, de Hanibal, aldaer ter rhee de aen haer Ed^s
 geschreven, in dato 9 deser en van advys, als volgt:

den tweeden Augustus waren zy met den bodem voor de tweedemaal van
 Japara na Tegaal afgesonden, en den 3^{den} d^o . aldaer verschenen, wanneer zy opstonts
 hun na 't hof van den nieuwen Sousouhounangh begaven en van den gouverneur,
 Aria Marta Baya, feestelyck ingehaelt wierden, maer konden de Mayesteyt om zyn
 onpasselyckheyt self niet spreken, soodatse hunne konste om den Vorst te haelen
 aen gemelte gouverneur bekend deden en na den toestant des Matarams vroegen,
 die hy zeyde noch al even verwert, doch liet pallays en de schatten des Sousouhounangs
 noch besloten en onbeschadigt te wesen;

den 7^{den} deser hadden d'opperhoofden andermaal den nieuwen Sousouhounangh
 op de Tornoy baan gesien, maer om zyn overvallende ziekte al weder niet konnen
 spreken, en daerom 's anderen daags aen den gouverneur, Aria Marta Baya, bescheyt

versogt, of de Mayesteyt stont weder naer Japara te gaen of niet, omdat men niet langer met het schip derfde vertoeven, daerop den Sousouhounang ten antwoordt hadt doen dienen, dat hy tot zyn vertreck derwaerts (alvoorens beter dispositie) niet wel kon resolveeren, en waerom dan des scheeps chirurgyn tot genesinge van dien Vorst en desselfs zoontje nu op hun versouck aen lant gesonde ware;

de gouverneur van Packalongen, keey Singa Marta, was uyt last van voormelte Majesteyt gekrist, omdat hy 't met hem niet wel meende en diversche andere waren van denselven in qualiteyten zeer verhoogt en daerdoor hy op de gemoederen zyner volckeren veel hadt gewonnen;

soudende nu wyders het gevolg noch wat moeten werden aengesien en afgewagt.

19 d°. Niet bysonders voorgevallen.

20 d°. Naermiddags retourneren alhier van Sourabaya over Rimbangh en Japara het schip, Japan, met 168 siecken, behalve noch .. dooden, die onderwegen in 14 dagen zyn overleden (dat waerlyck droevigh is), te meer 'her alle ellendigh uytzien en beswaerlyck hier selfs weder tot verhaal konnen geraekou.

De inladinge van desen bodem bestaat eenlyck in:

134 stucx balcken voor Sourabaya, tot..... f 150:—,
en 350 stucx swalpen van Rimbangh en Japara, tot..... » 787:10.

Maer de missive, daer nevens door d'heer admirael, Speelman, en zynen raat uyt het schip, de Veluwe, voor Sourabaya aen haer Ed^s geschreven, is getekent den 7^{den} en oock een nader briefje van den coopman, Everard van der Schuyr, en raat tot Japara dato 16 deser, beyde van volgende relatie, en eerstelyck die van d'heer, Speelman:

kort na 'tafgaen van de fluyt, Wimmenum, hadt zyn E. van Rimbangh advys ontfangen, dat den gouverneur van Javana wederom met partye volcq na de Mataram zoude zyn opgetrocken, en soo was oock 's avonts den 6^{den} deser den opgesonden provisioneel vaandrigh. Warnaar Struyck, uyt Cadiry terugge verscheenen met een ongeteekende Javaanse brief uyt den naem van Troena Jaja hem aldaer overhandigt, sonder dat hy die nu genaemden Sousouhounang, hoewel hy sich in den brief aen d'heer Speelman, maer Panambahaar Ratou Mamenangh intituleerde, self hadt mogen spreken, maer egter soo in Cadiry, als onderweegs van zyn bevelhebbbers doorgaens beleeft en respectueus onthaal genoten, en die oock (schoon zynen voornoemden brief van een intricate en vermetelen inhoud geleck van dat hy den admirael of onse macht noch al de duyvels der helle niet en vreesde en met de Hollanders geen meer te doen wilde hebben) ter contrarie verklaert hadden, dat d'heer Speelmans schryven gemelte haren heer seer aengenaem ware geweest en hun oock niet minder zouw zyn, indien wy met hem in een goet accoord quamen te treden, om datse na 't geleeck voor Comp^s wapenen seer vreesden en deselve by ouse optogt derwaerts niet soudent derven afwachten;

maer aen Troena Jajas veroveringe en oppermagt in en over de Mataram daer van de zyne den vaeudrigh op den wech veel hadden geinduceert, scheen het na 't rapport der mede geweest zynde Javanen hun ondervindinge gants

weynich te gelyken en te min geloofbaer, om dat 'er maer 2000 in plaets van den voorgegeve 15000 van zyn volcq omtrent Campellan tegen de Maccassaren op de wagt lagen, als door dewelcke zyn gestadigh in groote vreesse gehouden wierden, en die hy anders by zyn absolute heerschappye des lants wel gemackelycq behoorde te kunnen dwingen, hoewel men egter 't effective verlies des Matarams zeker, maer in wiens handen onseker hielt te zyn, en waer van men op Japara 't regte bescheyt stont te ervaren, werwaerts nu 't vertrack met al den Sourabaysen omslagh eerstdaags stinde voort te gaen en niet als eenige ligte scheepjes daer in 't vaerwater te laten;

item oock andermael een briefjen aen de Maccassaren af te zenden om hun te animeeren in haer vigueur tegens Troena Jaja te continueeren, en de onderdanen des Sousouhouangs als onder Comp^s bescherminge alomme te willen ongemoeyt laten, dewyle zy aen St. Couper (doen even van Garouda geretourneert) iterative hadden verklaert, gants geen intentie te hebben sich tegens des Comp^s wapenen te opposeeren, maer alsints by overval ons te willen ontwycken;

de Javaanse hoofden of ombols van Sourabaya scheenen met het nakende vertreck onser magt van daer in hun vigoreus versogte verblyf langs hoe banger te werden, en geen reden te suppeditieren om by overval van vyant eenige considerable tegenweer te zullen derven bieden;

by de nu overgaende rolle der ziecken en dooden in den treyn quam te blycken, dat 'er zedert de Pynackers vertreck weder 73 waren overleden, en dagelycx tot hertelyck leetwesen noch al meer en meer invielen;

na Japara en Kimbangh wierden thans met het schip, Japan, verscheyde nootlykheden, nevens oock 2100 Spaense realen geschickt, die men uyt noot van particuliere luyden in de vloot had moeten opwisselen, om door haer Ed^s alhier weder voldaan te werden: zynde de contanten met den inkoop van goede partye rys (daer van men noch wel 4 maanden voor den treyn in voorraat was) zeer gesloncken, en waerom nu tot meerder mesnagieringe dier spetie opnieuw 12 korven amphioen, 50 packen geschilderde cleeden, 3 packen moerissen en 1 pack zyde patholen wierden versogt, en met eenen ordre of men het ginder resteerende invendibel gouddraat zoude terugh senden ofte niet;

uyt de schepen, Wimmenum en Japan, waren eenige provisieu van vleesch, speck en hart broot voor den treyn gelicht, die behooryck zonden werden verantwoord;

de schipper, Willem Toledo, die vermits zyne sieckte nu per Japan herwaerts op quam en sich daer doorgaens wel hadt gequeten, wiert in haer Ed^s gunste gerecommandeert, en soo mede den doctor, Pieter Verdiere, welcke nu andermael tot opsicht der ziecken mede overgineck.

Volgt nu de missive van den coopman, Everard van der Schuyr, en raat tot Japara, de dato 16 deser maant:

zedert 'tjongste advys van 6 deser per de chialoup, de Laurier Tacq, was de fluyt, Wimmenum, daer oock na herwaerts gepasseert en 't schip, Japan, op

15 d°. over Rimbangh met partye provisie en 2100 contante realen voor dat comptoir van Sourabaya aldaer verscheenen;

'tjacht. de Hanibal, bleef noch voor Tegaal wachten om den nieuwen Sousoulounangh, pangeran Adepaty Anum, na Japara te transporteeren, dewelcke noch geen haest scheen te maeken tot zyn komste naer Japara, en waer van verscheyde geruchten liepen van dat hy eerst Cheribon sich weder wilde onderdanigh maeken, andere, dat hy hem met den Bantammer wilde voegen en sterck maeken tegen zyn broeder, de pangeran Pougar, die met een groot leger noch digt by de Mataram tegen de Maduresen leggende, de successie van 't ryck soude willen disputeren, doch uyt alle dit duystere Javaense werck en men van den gouverneur, Wangsa Diepa, oock zeer weynich licht kon krygen, scheen het sekerste, dat het ryck verdeelt, zynde ider der 4 Princen of soons van den overleden Vorst zyn stuck sogt meester te werden en Depaty Anum wel de ontsaggelyckste, maer Pougar de grootste van macht te wesen, Singasary geleek hem na een geestelyck leven te schicken en Martasana was mede van geen heel grooten aenhangh, soo dat niets met fundament was te adviseeren voor en al eer d'heer admiraal Speelman met zyn hoogheyt Adepaty Anum in mondelinge conferentie souw wesen getreden etc.; door de kortheyt des tyts en de swackheyt van volcq, hadt Japan niet als partye swalpen tot Rimbangh kunnen innemen, alwaer den adsistent, Jacob Binnendyck, schielyck was overleden en quamen oock noch 14 siecken uyt het Japaerse guarnisoen, behalve al de Sourabayse by desen herwaerts over.

Vorders is heden by haer Ed^s in Rade van India (op instantig gedane versoucken) tot president van Maccassar geëligeert den E. heer, Jacob Cops, met 150 guldens 's maents, als breeder by 't resolutieboucq staat uytgedrukt.

21 d°. Namiddags verschynt te deser rhee de van Caap de Goede Hoop de fluyt, Croonenburgh, ledigh en niet anders medebrenge, als een missive van den E. heer gouverneur, Joan Bax, en raat uyt 't fort de Goede Hoope aen haer Ed^s van den 8sten Juny jongstleden, by dewelcke de aankomste en 't vertreck der laeste van hier afgegane, als de twee Ceylonse retourschepen op 12 May aen en den 25sten d°. van gemelte Caap in goede ordre na 't Patria tot vrengde staat vermelt.

De hoecker, de Bode, van de Caap langs de Africaanse kust tot 12½ graaden Zuyder breete een goede wyl gekruyst hebbende, had aldaer een Portugees fortje, Sombreira, gevonden, doch langs die gantsche stranden nergens geen versch water of eenige fertile landen, maer wel sommige bequame bhayen en niet dan Hottentotse natien.

's Avonts vertrecken uyt dese rhee direct naer Souratte de schepen, Hendrick Maurits, Silversteyn, Sumatra, Coevorden en Tulpenburgh, en waervan de 2 of 3 eerstgenoemde, oock wyders zyn gedestineert naer Persia en voor welcke beyde directien in gemelte bodems zyn geladen de naergespecificeerde carguasoenen, als te weten:

in Hendrick Maurits voor Souratte:

1000 kisten Japans koper, 25 stucx diversche laeken: 25073 ₧ giroffel nagelen, 5080 ₧ foely;

- 30005 ƒ rompen, 1285 $\frac{1}{128}$ ƒ barnsteen in sorte;
 909 $\frac{3}{4}$ » tacq corael, 155 ƒ eliphantstanden;
 4019 » vermilioen, 5461 ƒ quicksilver;
 1 kas met divers fyn geweer, 8 vaten gesorteerde spyckers;
 1 » » allerhande timmermans en kuypers gereetschap;
 2 leggers Spaanse wyn, 1 legger azyn;
 4 vaten mom, 5 halfamen olyven oly;
 2 leggers arak apy, 2 vaten Hollantse boter;
 1 vaatje wyntint, 1 vaatje jopen bier;
 1 halve legger France wyn, tot..... f 155049:2:10,

in Sumatra voor Souratte:

- 839 kisten Japans staafkoper, 20055 ƒ benjuyn Baros;
 20009 ƒ giroffel nagelen, 20000 ƒ rompen;
 1540 » foelie, 1450 ƒ 5 oncen diverse barnsteen;
 1 doos met barnsteene en oock bloet coralen;
 28 stucx diversche laeken;en;
 58 $\frac{1}{4}$ oncen diverse olieteyten van speceryen, tot..... f 108642:6:12,

in Coevorden voor Souratte:

- 80000 ƒ spiaulter, 81245 ƒ thin;
 6 stucx spiegels met lysten, 4 stucx phelpen;
 155 ƒ geel plaat coper, 1611 ƒ poeyer zuyker;
 2 kassen met papier en schryftuygh, tot..... f 56824:1:—,

in Tulpenburgh voor Souratte:

- 30028 ƒ alluyn, 2 doosen met medicamenten;
 150 stucx jaty balckjens, 500 stucx baye plancken;
 8 ysere en 14 wiel trossen, 1 ysere ballans;
 5 vaten teer, 1 vat pick, 1 vat harpuys;
 2 cabelt. en eenige andere scheeps nootlyckheden, tot f 5687:1:—,

in Silversteyn voor Persia:

- 80000 ƒ thin, 61000 ƒ sappanhout;
 25000 » goede rompen, 8057 ƒ giroffel nagelen;
 76265 » poeyer zuyker, 24952 ƒ benjuyn Baros;
 700 stucx Tonquinse pelangs, 1 pack salempoerissen;
 6 stucx diverse laeken;en, 6 stucx camersdoucq;
 1 kas met papier en schryftuygh, 1 vat spyckers;

2 leggers Spaanse wyn, 2 vaten boter;

2 vaten monu, 2 halfamen olyven oly;

2 leggers anys arraeq, 1 halve legger azyn;

1 vaatje wyntint, 1 vaatje jopen bier;

1 halve legger France wyn. 5 doosen met medic., samen / 75121:5:11.

De brieven hier bezyden door haer Ed^s, soo aen d'heer extraordinary raat en directeur, Sibraud Abbema, mitsgaders den raat in Souratte, als aen d'heer directeur, Fredrick Lambertsen Bent, en raat in Persia geschreven, zyn op gisteren getekent en in sich bevattende alsulcke ordres en consideratien, als by 't afgaende Indisch briefhouck staen ingeschreven en te lesen, wesende oock d'opperhoofden deser cloecke en costelycke bodems expresselyck gelast doorgaens by den anderen te blyven en daeromme de vlagge over deselve tot Suratte toe gedefereert aen den schipper, David Lessevin, omme by ontmoetinge eeniger Francen hun te beter te kunnen attaqueren en sich selven defenderen.

22 d^o. Des middags komt hier van Sumatra's Westkust aen te landen de chaloup, de Neptinus, ons toebrenghende een missive met verscheyde bylagen van den E. commandeur, Jacob Jorissen Pits, en raat tot Padangh aen haer Ed^s van den eersten deses maents, zynde expres herwaerts geschickt tot petitie van verscheyde nootlykheden en goederen, soo voor de Sillidase myne als anders aldaer, dewelcke nu wel wederom van eenige favorabele apparentie scheen te sullen werden, maer wel eenige meerder luyden van exacte kennisse over dat werck en oock goede partye slaven daer nevens quam te vereysschen.

De rebelligen nachoda Poety met van de negoryen Pauw, Cottatenga en hunnen verderen aenhangh, hun onlangs geneger gethoont hebbende, om met de Comp^e en hare bontgenoten weder in conferentie van vruntschap te treden, waren seer schielyck daer van weder afgeweken, soo gerucht wiert, om dat zeker nieuw opgestane Keyser van Sumatras Oostkust door partye Machomethaanse papen hun alle tot sich ontboden hadde om van de stranden aldaer op te kramen hem alsints te volgen en voor 't Moorse geloof te stryden, en welke onbekenden nieuwen Keyser niet vastelyck sustineerde, denselven waerseggenden duyveljager te wesen (als hier vooren onder dato 5 July staat aengehaelt) de stadt en landen van Malacca met partye Nanningse en Rombouwse rebellen hadde derven attacqueren en bespringen.

25 d^o. 's Morgens vertreckt voor de laetste besendinge deses jaers naer Siam het schip, de Betuwe, medevoerende de volgende contanten en andere goederen voor dat comptoir:

616 ₤ foelie, 1688 ₤ cardamom;

130 cattys swarte peper, 280 ₤ root koper;

9 packen rouwe bethilles, 3 kassen rooswater;

1 kasje met boucken, 1 vaatje inctstof;

2 kassen met schenckagie goederen voor den Conincq en Berquelangh;

1 gout spiegel kasjen hier geamileert van den Conincq;

1 last Suratse tarwe, 4 stuex metale vier ponders;

500 R buskruyt, 100 stucx ysere en een vaatje musquet kogels;
 1570 » divers yser, 12 stucx sloot platen;
     7 vaten gesorteerde spyckers, 2 dommekragten;
     5 kippen Hollandse lont, 4 scherp vylen;
 12 stucx beslage schoppen en 12 kerfbylen;
     4 werpanckers, 1 cabeltonw, 12 stucken want;
 12 trossen, 6 lynen, 1 hout pompleer, 1 slypsteen;
     5 balen zeyldoucq, 2 vaten theer, 4 compassen;
 24 takel en 4 enckelde blocq;
 200 dubbelde en 100 enckelde bossen bintrottangh;
     1 legger Spaense wyn, 3 vaten mom;
     2 halfamen brandewyn, 1 vaatje jopen bier;
     1 kist met medicamenten, 1 vaatje wyntint;
 12000 stucx kroonen of leeuwendaalders in 3 kisten, samen beloopende
 met eenige andere cleene ongelden f 73086:14:11.

De missive van haer Ed^s. daer benevens aen 't opperhoofd, Dirck de Jonge, ende den raat als nu gecarteert, is al op 20 deser getekent, bezyden oock de hoofse briefjes aen den Siamsen Conineq en Oya Berequelangh, wesende alle van alsulcken inhoud en substantie, als het afgaende Indisch briefboucq komt uyt te wysen, sullende onder anderen den schipper, Pieter Harckes, op zyn voorgeven schriftelyck nu kortelingh aen haer Ed^s gedaen met een chialoup niet verre van Siam enpassant gaen ondersonck doen naer seker eylant, 't welck (na hem was onderrigt) ongemeen gout ryck soude wesen, om alsdan daer van alhier zyn bevindinge claerlyck te deduceeren.

24 d°. Is in Rade van India goetgevonden in plaets van den E., Gualter Zeeman, wederom als een lith in den achtbaren raat van justitie deses casteels te gebruycken den oppercoopman, Jacob van der Wayen, als een geruymen tyt sonder employ gegaen hebbende.

Ende wyders oock over de verwerde zaaken des Matarams op Javas Oostkust alsulcx geresolveert, als by het briefje in korte dagen aen d'heer admirael, Speelman, af te gaen in 't breede sal werden uytgedrukt.

25 d°. Wert ons per inlants Mardycker vaertuygh van Javas Oostkust mondelingh berigt gedaen, hoe de heer admirael, Cornelis Speelman, met het gros onser magt al voor Zedayoe was verscheenen en den coopman, Jacob Couper, met 4 cleene scheepjens omtrent Sourabaya en Grisse hadt laten verblyven, doch oock, dat de Javanen in die contreyen over gemelte heer admiraels vertreck zeer geirriteert waren en al hun voorige couragie t'eenemaal wederom verlooren hadden.

26 d°. Hebben haer Ed^s na verscheyde dagen dilibereerens en meest de gantsche week door over de emportante saeken van 't eylant Ceylon, soo omme den vrede met Radja Singa op 't alder doenlyckste te betrachten en eenmaal te mogen verkrygen tot outlastinge van Comp^s swaer druckende lasten in dat wyt uytgebreyde gouvernement, als over verscheyde andere saecken meer, en onder anderen mede wegens zeker hier overgelevert request van den jongst opgesonden

adigaar van Mature, Dom Casper Sinnewirad Modeljaar, alsulcx geresolveert en nodigh geoordeelt, gelyck in 't breede by 't generale resolutieboucq onder huydigen dato kan werden beoogt, en waer van Godt geve 't verhoopte succes mach komen te volgen.

27 d°. Is in Rade van India in plaetse van den E. heer, Balthasar Bort, dewelcke volgens ordre der heeren 17^{den} moet herwaerts komen om de hooge regeeringe alhier by te wonen, wederomme tot gouverneur van Malacca geëligeert den heer, Jacob Joriszen Pits, ende met eenen tot zyn Ed^s vervanger als commandeur van Sumatras Westkust den oppercoopman, Melchior Hurt, present secunde persoon aldaer.

28 d°. 's Morgens gaet de fluyt, Janskerquen, van hier onder zeyl naer 't eylant poelo Timaon, omme aldaer tydigh te wesen, ende de schepen uyt Japan in te wachten ende 't opperhoofd met alle den ommeslagh, die hier moet wesen over te halen, alsoo alle drie de Noortsvaarders over Malacca naer de kusten van India zyn geprojecteert, gaende met gemelte fluyt niet anders mede, als een briefje van haer Ed^s aen den E., Dirck de Haas, 't welcke op gisteren avont is getekent en onder dien dato behoorlyck ingeschreven.

's Avonts vertreckt een vaertuygh van onsen capteyn der Maleyers met 26 inlanderen naer Japara, om daer in den treyn als inlantse soldaten dienst te doen en schryven haer Ed^s daarmede oock, een missive aen den E. heere admirael, Cornelis Speelman, en zyn E. raat van huydigen dato, welckers duplicata overmorgen met Comp^s chaloup, d'Orangieboom, staet te volgen en van substantie zy als hier kortelyck volgt:

dat sedert het jongst van hier gesonden schryven per den borger, Pieter van der Burgh, dato 23 July per de Sampson, Laurier Tacq, Wimmenum en Japan, weder successive zyn ontfangen de nadere brieven van d'heer, Speelman, en raat, gedachtekent 17 July, item primo 4, 5, en 7 cour^t. en daerby 't gedoente, soo op Madure als Surabaya, item het voornemen om de macht weder na Japara te voeren en voorts de groote verwaantheyd van Troena Jaja, als de wonderlycke slegte gestalte en verwartheyd van 't Mataramse hof en 't gantsche Javaanse lant omstandigh zy vernomen, soodat met de verscheydene opsichten van d'onderlinge oneenigheden der Princen des rycx, als de gedoentens van gemelte Troena Jaja, die van Codjoran ende de Maccassaren met hunnen aenhangh, als 't afsterven van den ouden Sousouhounangh, hetselve verwarde werck, als eerst een begin schynt te nemen, want het voor ons noch onseker schynt, welcke zyde van de Princen, als de gerechtigste te kiezen en dat te meer wyle de pangeran, Adepaty, noch van de oorsaeken deser beroerte niet geheel vry schynt te wesen, welcke consideration gevoegt by de groote miserie van de continuele sieckte en sterfte onder ons waerde volcq, haer Ed^s in beraat heeft gebragt, of het om veele consideration niet best en ware, dat verwarde werck wat aen te sien, om datter doch, schoon men Troena Jaja al weder van Cadiry opgeslagen en self de stadt Mataram ingenomen hadt, niet anders gewonnen souw wesen, als de arme boeren, vrouwen, kinderen en landen te ruïneren (soo lange de Princen des rycx niet eenigh waren) en het

ons oock geensints konde passen de Mataram met een guarnisoen ten minsten van 5 à 600 mannen en alle nodige vivres te besetten, en 't welcq haer Ed^s dus voorstelden, niet om de dappere voornemers en gemoederen van d'heer admirael en zyne officieren te doen verflanwen, maer omdat de presente gelegenthey, soo van Comp^s staat, de stadt Batavia, als d'Ooster provintien scheen te vereysschen, dat de optogt na de Mataram ondienstigh wiert gehouden, te meer het werck met de doot des ouden Vorsts en de broeder krygh onder zyne soons oock een geheel ander aensien nu hadt gekregen, doch soo egter ginder, onaengesien 't vooren gesegde, sulcx nodigh geacht en voor medio September een eynde van gesien wiert, soudn haer Ed^s sulcx afwachten en dan daerop haer nader sentiment oock ten eersten toepassen, want de goeden nytslagh van dat voornemen maer voor een geluck souw te achten zyn en de langer continuatie van desen verwarden oorlogh ons met Bantam, welckers zyde die van Cheribon schenen te houden, oock wel in rupture mocht doen konen, 't gunt als althans geensints en zonde passen en waerom gemeent wiert, dewyl wy reets vry meer gedaen als belooft hadden het wercq met eere, soo wel soetjes mogte in ballance gehouden en Japara alleen na tyts gelegenthey voor de Comp^s versekert werden;

en dit was soodanigh haer Ed^s eenparigh sentiment na de presente constitutie van tyden, latende voorts d'heer Speelman verder by confirmatie van dien in keure om, als 't hem beliefte, weder herwaerts te komen en op Japara noch soodanighe navale en krygsmagt en hoofden te laten, als zyn E. mogte nodigh en dienstigh achten; onderwylen dat het veroverde canon van Sourabaya en Madura voor eerst oock op gemelte Japara best sal bewaert wesen;

dat de pangeran Adepaty na de Tegaalse advysen noch niet veel haest met zyn vertreck na Japara scheen te maeken en van geen naamwaerdigh krygsvolk te zullen voorsien zyn, 't welck alweder dan meer moeyten op Comp^s hals sal laden;

dat de gedrocken wissels alhier by gebrek van Spaans gelt met 12½ percento op gelt hebben moeten voldaan werden ende nu by gebrek van dien per de chialoup, d'Orangieboom, wierden gesonden 10 canassers amphioen en 54 packen gewilde cleeden;

gelyck oock het ongewilde, voor desen geëyste gouddraat, voor 't gene het gelden konde, wel mogt werden verkogt, maer de pathollen, aen de hant zynde, waren soo hoogh van prys, dat mense niet en dorst zenden voor en al eerse nader wierden geëyscht;

over de schipper, Toledo, en doctor, Verdiere, soudn d'heer admirals recommandatien in achtinge genomen werden;

dat de ontfange houtwreken met de fluyt, Wimmenum, hier zeer slegt zyn bevonden en een goede partye swalpen metten eersten hier hooghnodigh waren, maer tot desselfs afhaal bequame scheepsruymte quam te manqueren, zullende nu oock eenige brant yzers overgaen om Comp^s houtwreken daer mede te mercken;

dat nu vooraf met dit vaertuygh van den capiteyn der Maleyers 26 hier ingesetenen Maccassaren vertrecken en waer tegen men weder soo veel der onwilligste inlanders van ginder sal verwachten;

dienende voorts de Japaarse negotieboeken om by de Batavische in te trecken, soo haest doenlyck herwaerts geschickt.

Wyders is heden by extraordinary vergaderingh door haer Ed^s over de zaeken en te doene beschryvinge na Mallabaar alsulcx geresolveert, als by 't generale resolutiebouck in 't breede kan werden beoogt.

29 d^o. Niet bysonders voorgevallen.

30 d^o. 's Avonts verzeylt de chialoup, d'Orangieboom, van hier naer Japara met de dubbele authentique missive aen d'E. heer admirael, Cornelis Speelman, en raat, die op eergisteren per 't Malyts vaertuygh derwaerts is voor af gegaen, en daer hezyden tot betalinge der houtwercken en treyns ongelden, als andersints medevoerende:

1450 R amphioen en

34 packen diverse gesorteerde cleeden, costende samen / 14269 : 17 : 15.

31 d^o. Is niet notabels gepasseert dan de groote droogte, die wy nu zedert eenige maenden herwaerts met felle Ooste winden hebben gehadt en die noch continueeren, zyn voor de landeryen en 't gezay alomme als de arme ingesetenen zeer schadelyck bevonden en komen oock vry veel sieckte onder de gemeente en sterfte onder de kinderen te verwecken, soo dat somwylen om den al verquickenden regen wel hertelyck te wenschen zy.

Dese maent zyn van diversche af en omgelege plaetsen te deser stede aengekomen een aental van 114 stucx verscheydene vaertuygen, samen bemant met ... coppen, namentlyck:

- 18 vaertuygen van Cheribon met 76 mannen, 500 bossen ajuyn, 200 ledige rys manden, 58 potten olie, $22\frac{3}{4}$ lasten rys, 200 toetops, 7 lasten zout, 600 stucx bagger buycken, 166 canassers zuyker, 3 picols wax, 100 bossen zuyker, 500 witte aarde grove schotels, 1000 witte aarde coppen, $\frac{1}{2}$ last witte boontjes, 50 vellen zoolleer en 1150 stucx potten en pannen;
- 3 van Japara met 16 mannen, 5 lasten rys, 488 picols sappanhout, 35 canassers zuyker en 1200 bossen zuyker;
- 1 » Gombongh met 4 mannen, $5\frac{3}{4}$ lasten rys en 2000 bossen zuyker;
- 1 » Cherita met 4 mannen en 1500 stucx oude clappussen;
- 1 » Passir met 5 mannen en 150 bossen rottangs;
- 1 » Banjer met 6 mannen, 4 lasten rys, 1200 stucx hantrottangs en 200 bossen bintrottangs;
- 1 » Padangh met 8 mannen, 15 corgies dub^{de} matten en 125 bossen rottangs;
- 1 » Maccauw met 16 mannen, 5 packen witte zyde, 10 packen floret, 3 canassers thee, 150 stucx pangies, 300 picols spialuter, 1 baly met porceleyne copjens en 19 vaten met wierooek;
- 6 » Dermayoe met 31 mannen, 23 lasten zout, $5\frac{1}{4}$ lasten rys, 100 stucx dootkist plancken en 200 gemeene jaty plancken;
- 1 » Baly met 7 mannen en 10 stucx slaven;
- 2 » Samarangh met 8 mannen, 7200 bossen tamarinda, $\frac{3}{4}$ last rys en 6 canassers zuyker;

36 stucx vaertuygen, die transportere.

- 56 stucx vaertuygen, per transport.
- 4 vaertuygen van Pamanoeckan met 16 mannen, 210 stucx balcken, 100 kist plancken, 1 last rys en 22½ gemeene plancken;
- 7 van Tegaal met 28 mannen, 24 lasten rys, 200 bossen zuyker, 600 stucx oude clappus en $7\frac{1}{2}$ lasten zout;
- 3 „ Intche Pragy met 11 mannen, 24 lasten rys;
- 8 „ Chiassem met 31 mannen, $8\frac{3}{4}$ lasten rys, 330 stucx balcken, 100 bossen pady en $1\frac{1}{4}$ lasten zout;
- 5 „ Grisse met 22 mannen, $12\frac{3}{4}$ lasten rys, $\frac{1}{8}$ last swarte boontjes, 20 potten oly, 500 bossen pady, 800 bossen zuyker, 30 canassers d^o. en 20000 stucx oude pinangh;
- 2 „ Cayely met 10 mannen, 5100 stucx bamboesen met oly en 100 stucx oude clappussen;
- 1 „ Candanghauwer met 4 mannen en 6 picols gedroogt herte vleesch;
- 6 „ Rimbangh met 25 mannen, 400 stucx plancken, 3800 bossen tamarinda, 200 stucx gedroogde steenbraeseims, 100 stucx balcken, 600 stucx visch pampus, 14 stucx koebeesten en 4 geyte bocken;
- 8 „ Bantam met 50 mannen, 2100 stucx potten en pannen, 600 potten met calcq, 100 stucx fougams, 100000 stucx oude pinangh, 7200 stucx oude clappus, 5 cassen met Engelse wynen, 5 kassen Rynse wyn, 16 cassen rooswater, 8 kassen rosynen, 40 potten olie, $\frac{1}{2}$ last witte boontjes en 400 bossen rottangh;
- 1 „ Palembangh met 8 mannen, 352 picols en 83 cattys peper;
- 5 „ Sombar met 12 mannen, 6 lasten rys, 1000 bossen zuyker en 5 canassers zuyker;
- 6 „ Packalongen met 25 mannen, $7\frac{3}{4}$ lasten rys, 1200 bossen tamarinda, $5\frac{1}{2}$ last witte boontjes en 20 potten olie;
- 24 „ Carwaugh met 79 mannen, $25\frac{1}{2}$ lasten rys en 250 bossen pady;
- t'samen 114 stucx vaertuygen, welckers generalen aenbrenggh alhier heeft bestaan uyt het onder gespecificeerde.
120 $\frac{1}{4}$ lasten rys;	$4\frac{1}{2}$ lasten witte Javaanse boontjes;
200 stucx ledige rys manden;	$\frac{1}{8}$ last swarte boontjes;
98 potten met oly;	1000 stucx witte grove aarde koppen;
5100 bamboesen met oly;	1 baly met porceleyne coppen;
1100 bossen ajuy;	500 stucx grove witte aarde schotels;
200 stucx toetops;	30 vellen zolleer;
1400 „ bagger buykjens;	5250 stucx potten en pannen;
260 canassers met zuyker;	600 potten met calcq;
5500 bossen zuyker;	100 aarde fougams;
5 picols wax;	5 packen witte zyde;
10500 stucx oude clappussen;	10 „ floret;
488 picols sappanhout;	5 canassers thee;
$44\frac{3}{4}$ lasten zout;	150 stucx pangnies;

300 picols spialuter;	14 stucx koebeesten;
13 corgies dubbele matten;	4 " geyte bocken;
1200 stucx hantrottangs;	600 " gedroogde vis pampus;
875 bossen rottangs;	200 " " stecbraesems;
100 stucx dootkist plancken;	6 picols gedroogt herte vleesch;
825 " hecle plancken;	120000 stucx oude pienangh;
640 " balcken;	5 cassen met Engelse wynen;
100 " kist plancken;	16 " rooswater;
650 bossen pady;	5 kassen Rinse wyn;
12200 " tamarinda;	8 " met rosynen;
10 stucx slaven;	14 packen met amandelen;
19 vaten met wierooch;	552 picols en 85 cattys peper.

Hier tegens zyn dese afgeweken maent oock wederom van hier naer de ondergenoemde quartieren vertrocken 120 stucx diversche vaertuygen, als:

20 vaertuygen naer Bantam met 9200 rd^s aen Japans koper, 6924 rd^s aen spialuter, 976 rd^s aen sappanhout, 287 rd^s aen thee en 400 rd^s aen lanquas;

5 naer Sombar met 85 rd^s aen cleeden en 5 rd^s aen out yser;

14 " Chiassem met 750 rd^s aen cleeden en 225 rd^s aen cust coralen;

5 " Intche Pragy met 180 rd^s aen cleeden;

20 " Carwang met 680 rd^s aen cleeden en 20 rd^s aen contanten;

1 " Sourabaya met 5 rd^s aen toebacx pypen, 6 rd^s aen Manocken en 12 rd^s aen arracq;

7 " Grisse met 560 rd^s aen cleeden, 570 rd^s aen amphioen, 50 rd^s aen out yser en 12 rd^s aen porceleynen;

5 " Padangh met 240 rd^s aen zout, 52 rd^s aen gesorteerde porceleynen, 50 rd^s aen gommelacq, 27 rd^s aen ysere pannen en 50 rd^s aen goudtraat;

2 " Rimbangh met 20 rd^s aen cleeden, 180 rd^s aen amphioen, 10 rd^s aen radix Tonquin en 10 rd^s aen diverse porceleynen;

15 " Cheribon met 560 rd^s aen cleeden, 255 rd^s aen amphioen, 48 rd^s aen out yser en 15 rd^s aen out koper;

2 " Cayely met 150 rd^s aen cleeden en 187 rd^s aen amphioen;

1 " Banjer met 150 rd^s aen cleeden;

5 " Tegaal met 260 rd^s aen cleeden en 150 rd^s aen amphioen;

2 " Samarang met 10 rd^s aen cleeden en 60 rd^s aen amphioen;

4 " Pamanoekan met 95 rd^s aen cleeden en 12 rd^s aen out yser;

2 " Palembang met 150 rd^s aen amphioen, 7 rd^s aen porceleynen, 24 rd^s aen ysere pannen en 60 rd^s aen cust coralen;

5 " Packalongen met 220 rd^s aen cleeden, 15 rd^s aen contanten en 7 rd^s aen amphioen;

2 " Passir met 255 rd^s aen cleeden, 106 rd^s aen porceleynen, 15 rd^s aen cust corael, 25 rd^s aen benjuyn en 27 rd^s aen ysere pannen;

109 stucx vacrtuygen, die transportere.

109 stucx vaertuygen, per transport.

2 vaertuygen naer Malacca met 240 rd^s aen cleeden, 1840 rd^s aen Japans koper, 90 rd^s aen mom en 15 rd^s aen theer;

1 naer Amboina met 14 rd^s aen Zuratse zeep;

2 „ Dermayoe met 150 rd^s aen cleeden en 500 rd^s aen amphioen;

1 „ Arracan ruet 152 rd^s aen porceleynen en 140 rd^s aen zandelhout;

1 „ Succadana met 115 rd^s aen cleeden, 82 rd^s aen porceleynen, 9 rd^s aen ysere pannen en 50 rd^s aen out yser;

3 „ Japara met 100 rd^s aen cleeden, 450 rd^s aen amphioen en 10 rd^s aen sintocq;

1 „ Candanghauwer met 40 rd^s aen cleeden;

t'samen 120 stucx verscheide groote en cleene vaertuygen, welckers gezamentlycke uytvoer heeft bestaen in:

4660 rycxdaelders aen cleeden;	87 rycxdaelders aen ysere pannen;
11040 „ „ Jap. staafkoper;	50 „ „ gouddraat;
6924 „ „ spialter;	240 „ „ zout;
976 „ „ zappanhout;	10 „ „ radix Toncquin;
287 „ „ thee;	15 „ „ hout Chinese
400 „ „ lancquas;	kanimen;
125 „ „ out yser;	15 „ „ out kooper;
500 „ „ cust corael;	25 „ „ benjuyr;
35 „ „ contanten;	90 „ „ mom;
3 „ „ toebacx pypen;	15 „ „ theer;
6 „ „ Man. toebacq;	14 „ „ Suratse zeep;
12 „ „ arracq;	140 „ „ zandelhout en
2509 „ „ amphioen.	10 „ „ zintocq;
401 „ „ diverse porcel.;	somma 28217 rycxdaelders.
50 „ „ gommelaq;	

Ende behalve welke noch 5 andere vaertuygen naer elders zyn vertrocken, dewelcke niets dan een pascedulle hebben met kennisse medegenomen;

Ingevolge van de ordinarie opgevinge des doot gravers zyn dese maant alhier ter stede overleden en onder de Christenen met kennisse ter aerden bestelt:

56 Comp^s dienaren;
 1 borger Nederlander;
 5 Duytse vrouwen;
 15 „ kinderen;
 5 Mardyckers inlanders;
 5 swarte vrouwen;
 14 „ kinderen en
 2 slaven en slavinnen;

t'samen..... 97 overledene.

Waerentegen wederom in de Christen kercken deser stede in voorsz. tyt zyn gedoopt geworden:

15	Nederlantse kinderen;
41	inlantse kinderen der Portugese gemeente;
6	» » » Maleytse gemeente;
t'samen	60 gedoopte.

Oock zyn dese maent voor de Christelycke gemeente in gemelte kercken wettelyck in den houwelycken staet bevestigd:

3	Comp ^e dienaren;
2	borgers;
15	Mardyckers en Inlanders;
t'samen	20 paaren getrouwt.

By den achtbaren raat van Justitie deses casteels zyn den 7^{den} deser publycquelyck gestraft geworden de naergenoemde delinquanten:

Michiel Cruypeninck van Gent, soldaet in 't casteel, over begane manslagh onthalt;

Jan Dircxen van Nimwegen, soldaet op de punt Gelderlant, over dat sedert 17 May tot 22 July is absent geweest, driemaal gewipt en voor 5 jaren in de kettingh gebannen.

Soo zyn oock by 'teerwaerde collegie van heeren schepenen op 6 deser maent geëxecuteert, de volgende misdadigers:

Joris van Piplly, lyfeygen van den borger, Francois Penneman, over grouwelyck begane moort, gerabraakt en zyn doode lichaem naer buyten gesleept;

Itam van Borneo, slaaf van Intchie Lanangh,

Louys van Macassar, slaef van Daniel Marrinissen,

Sibilam Alias Adol van Macassar, slaaf van Mamamda Moor, alle drie over 't vervoeren van slaven mette koorde aen een galge ter doot gestraft;

Judith van Bougys, slavinne van den borger, Christoffel de Conincq, over dat haer heeft laten wegh voeren, gegeesselt en voor 2 jaaren by haer lyfheer in de kettingh gebannen;

Pieter Hielkens van Gorcom, in Vrieslant (?) gegeesselt 2 sneden in zyn aengesigt, in de kettingh gekloncken en voor den tyt van thien jaeren daer in naer de Caap gebannen;

Jan Jacobsen, Mardycker, Godt en de justitie al knielende om vergiffenis te bidden, met een brieff op zyn borst, waer op geschreven staet, Godts lasteraar te pronck te staen en zyn tongh met een gloeyende priem door steken te werden.

Door den E. lantdrost en gecommiteerde heeren schepenen zyn buyten de stadt oock gevisiteert, de volgende verongeluckte personen:

2 deser, een onbekende slaaf boven Jaccatra vermoort gevonden;

21 » » » Javaan boven de groote revier vermoort gevonden.

By de tollenaren en toesigters der boom, zyn op 28 deser uyt een particulier vaertuygh achterhaelt, en voorts by den aeltbaren raat van justitie voor geconfisqueert verclaert:

4 vaten met Engels bier.

In de jurisdictie van Batavias ommelanden in 't gebiet des rycx van Jaccatra zyn althans van die behoorlyck bekend zyn bevonden te remoreren een aental van 4673 Javanen, alle manlyuden, als te weten:

	881	by en onder 't resort van de schans Jaccatra;
	374	» de rivier Crocot;
	588	buyten de poort Uytregt;
	1013	» » » Diest en
	1817	by en onder verscheyde particuliere ingelanden;
t'samen.....	<u>4673</u>	Javanen.

September Anno 1677.

Primo September. Niet bysonders voorgevallen.

2 d°. Naermiddagh gewerden ons per borger jachtje twee brieven, als eene van den resident, Joannes Schilhoorn, tot Palembangh, gedatteert 13 des voorleden maents, en d'andere over dien wech van den resident, Gerrit Pot, tot Jamby, gedatteert 10 July, meldende die van Palembangh de continueerende quade conduicten des Coninex omtrent Comp^s peper negotie en dat eyndelyck de 2 soonen desselfs met omtrent 100 vaertuygen naer Jamby voortgeraecht waren om met de dochteren des Sulthans van Jamby te houwelycken en alwaer na 't schryven van den resident, Pot, die Vorst tot het betalen zyner oude schulden aen de Comp^e noch al weynich scheen te luysteren, gelyck oock de van Bantam thuys gekomen pangeran Depatty, of nu genaemt Sulthan Mahomet Soffie, door deselve traagheyt der oude schulden van een nieuwe voorgenome besendinge, om partye contanten als anders, ter leen naer Batavia ware gediverteert geworden :

De Engelse vrunden aldaer scheenen van de verwagte jonge Palembangse Princen veel werck te willen maeken, apparent om door dat middel mede tot den peper handel te dier plaetse geadmitteert te werden.

3 d°. Namiddags gewert ons per Javaans vaertuygh een cleen briefje, op gisteren door den resident, Caaf, van Bantam herwaerts geschreven, tot advys, dat 't Engels schip, de Bernardiston, op 25 verleden maents na Engelant was geretourneert en de Persise Marchant oock in corte dagen derwaerts stont te volgen, gelyck oock hun schip, de Anna, nevens de chialoup, de Winthont, als 2 vaertuygen van den jongen Jambyzen Sulthan, even na Jamby waren en souden vertrecken, wyders was oock de fluyt, Spanbroeck, uyt het vaderlant in de Straet Sunda verscheenen, gelyck d'opperhoofden desselfs. nevens desen by een briefje sonder datum, haer Ed^s oock hebben genotificeert, hoe zy, nevens Couwerve en Hendrick Maurits waren van Vlissingen gezeeylt en volgens ordre de Caap niet aangeweest, soodat zy door langh suckelen op de Westkust daer elders waren aengegiert en met veel siecken en 15 dooden besogt.

Wyders is by resolutie van ultimo verleden maents verstaen in plaets van den E. heer, Anthony Hurt, (die nevens d'heer, Bort, uyt het vaderlant geordonneert is de hooge regeeringe alhier te comen by woonen) tot gouverneur van Amboina

te verkiesen den E. heer, Robbert de Vicq, die daertoe zynen dienst heeft aangeboden, gelyck dan voorts met eenen wederom tot zyn E. presente charge van visitateur generael zy verkoren de presenten bouckhouder generael, Pieter Vertangen, en alsoo die 2 bedieningen (gelyck voor desen) wederomme in een gevoegt.

Soo is oock aen den constapel mayor deses guarnisoens, Amelingh Weydeman, op gedane versouck en mits gegeven genougen in zynen dienst onder een tractement van 100 guldens ter maent toegevoegt de raugh naest aen de militaire capitains.

4 d°. 's Avonts verseyt de chialoup, de Nepthunis, wederomme na Sumatra's Westkust met eenige behoeften en cleeden, als:

25 packen guinees lynwaet;

16550 fl staaf yser;

6 lasten smeekeoolen en

5 vaten talcq of roet, samen..... / 6195:4:6.

De missive, daer bezyden aen den E. commandeur, Jacob Jorissen Pits, en raat tot Padangh afgaende, is op heden getekent en ingeschreven, nevens oock de commissie voor den E., Melchior Hurdt, als successeur van den E., Pits, die nu mede zyne verkiesinge tot gouverneur van Malacca zy aengescreven.

Wyders hebben haer Ed^s heden als noch gebesoingneert, over de saeken van Ceylon en ten laesten verstaen het senden van een expresse brief van hier aen Ragia Singa, voor als noch uyt te stellen, maer egter den vrede met denselven door den gouverneur van Ceylon na alle vermogen te laten uytwercken.

5 d°. 's Avonts wert ons per borger vaertuygh van Javas Oostkust mondelingh gerelateert, dat den E. heer admirael, Speelman, tot Japara al verschenen en wyders met het gros der maght na Samarangh afgetrocken was om die passe na de Mataram voor eerst te versekeren en aldaer de komst van den pangeran Adepaty van Tegaal in te wachten, en tot welckers afhaal zyn E. den coopman, Everard van der Schuur, nochmael per 'tjacht, de Hanibal, derwaerts gesonden hadde.

6 d°. Des naermiddaghs arriveert te deser rheede uyt het vaderlant direct, sonder de Caap te hebben aengedaen de fluyt, Spanbrouck, om soodanige redenen, als hier vooren op 20 July by d'aenkomste van 't schip, Hendrick Maurits, zy genoteert, wesende voor reequeningh der camer Zeelant van daer afgezeyt den 5^{den} January verleden met 89 zeevarende en 40 militaire copen, waer van derin Vaelmuyden 5 matroosen en 4 soldaten door ordre des Coninx zyn geligt en noch 2 andere millitairen aldaer wegh geloopt, item 7 zeeluyden ende 8 millitairen gedurende de reyse overleden, soo dat dese fluyt hier noch te lande brengt 75 zeevarende en 28 millitairen, te samen 103 copen, en bezyden dien tot inladinge de volgende contanten en goederen, als:

977 marck realen van achten en

6500 guldens aen payment, samen tot / 28917:11;

300 staven ofte 8363 fl yser;

478 fl gerfstaal;

11 bossen Stiermarck staal;

25 vaten gesorteerde spykers;

1 vat 6 pont nagels;

- 60 leggers Spaense wyn;
- 10 » France d^o.;
- 5 » Rinse d^o.;
- 52 vaten vleesch;
- 20 » boter;
- 4 » wit sout;
- 91 tonnen Inbrouwer bier;
- 200 stucx halve legger banden in 2 kassen;
- 14 vaten kryt;
- 19 salder smeekeolen;
- 50 vaten teer;
- 30 » pick;
- 6 » tras;
- 159 stucx heele legger schooven;
- 25 halve legger d^o.;
- 50 baalen wit Hollants doeck;
- 12 stucx gesorteerde anckers, wegende 7605 $\mathfrak{R}$;
- 25 gesorteerde cabeltouwen, wegende 58672 $\mathfrak{R}$;
- 599 bossen diversche sorteerings witte lynen, samen monterende / 86151 : 5.

De Patriase advysen, soo der heeren 17^{den}, als der camer van Zeelant nu neven desen ontfangen, zyn de dubbele per Hendrick Maurits ons toegekomen: dan is nu noch mede erlangt het beloofde en langh verwachte reglement by de heeren 17^{den} opgesteld onder dato 16 October 1676, soo wegens den inlandsen handel in India der cleeden en lywaten, vaderlantse drinckwaren en coopmanschappen tot weeringe der particulieren handel van Comp^s ministers oock tegen de pragt en kostelyckheyt en eyndelyck oock tot inbindinge en besnoeyinge veeler lasten en onkosten over welcke poincten van dit reglement hetselve alsulcken inhoud bevat, als by d'aenkomende Patriase brieven en documenten sal connen werden gelesen, en waer van het vervolg den tyt moet openbaren.

's Avonts schryven haer Ed^s per borger jacht een briefje aen den ondercoopman, Joannes Schilhoorn, en raat tot Palembangh van soodanige ordre en advertentien, als by 't afgaende Indisch briefbouck dato deser staat ingeschreven.

7 d^e. 's Morgens wert ons per inlants vaertuygh van de Javaanse Oostkust mondelingh berigt gedaen, hoe de nieuwen Sousouhouan, pangeran Adepaty Anum, eyndelyck in geleyde van den coopman, Everard van der Schuur, van Tegaal naer Samarangh en Japara was voort getrocken, om den heere admirael Speelman aldaer te aboucheren en over de herstellinge zyner ryx saaken te delibereren etc., waer van men in korte dagen de zekerheyt en 't gevolg verwacht te hooren.

Wyders is heden in Rade van India in plaets van de overleden binnen moeder van 't weeshuys deser stede Vredeguud Steendam, en mits de impotentheyt van haeren man wederom tot binnen vader en binnen moeder van 't selve huys op voordragen van de broederen diaconen gestelt den cranckbesoeker, Samuel Boudewyns, en desselfs huysvrouw, welke daer toe bequaem geacht zyn.

8 d°. 's Avonts vertrecken uyt dese rhee de schepen, Pouleron en Opmeer, naer Ceylon, item de Blauwen Hulck en Croonenburgh naer Mallabaar, doch de Hulcq direct na Cochín en Croonenburgh naer Canara, om ten spoedigsten een cloeke rys last van daer herwaerts over te brengen, bestaende de nu medevoerende cargasoenen der gemelde bodeins uyt de naergenoemde goederen en nootlyckheden, als:

in 't schip, Pouleron, voor Ceylon:

5998   ₤ alluyn;
 516³/₄   » quicksilver;
       2   cassen met papier en schryftuygh;
 605   stucx diverse Japanse porceleynen;
 18120   ₤ divers yser;
       20   leggers anys en 20 leggers gesneden arracq;
 12200   ₤ sandelhout, 10030 ₤ Tonquinse anys;
 2440   » spialter, 200 ₤ rompen;
 1040   » giroffel nagelen, 524 teyl, 9 maas, 1 condryn Timors gont;
       30   stucx werpanckers, 15 stucx cabeltouwen, 90 stucx trossen;
       20   baalen divers zeyldoucq, 100 witte en 50 loot lynen;
       30   vaten theer, 20 vaten pick, 20 vaten harpuys;
       2   »   roet, 50 teer quasten, 26 stucx diverse lampen;
 1000   stucx baye plancken, 250 stucx jaty balckjens;
       10   vaten zement, 120 ₤ divers metael gewigt, samen met 1264 rd^s
       alhier aen den ondercoopman, Papinjau, volgens vonnisse betaelt
       tot / 52693:16:5,

in de fluyt, Opmeer, voor Cheylon:

600 stucx baye plancken;
 116 duune jaty balckjens;
 154 cleene jaty balcken, tot..... / 1414:—:8,

in 't schip, de Blauwen Hulcq, voor Mallabaar:

4013   ₤ fermilioen, 5380 ₤ platloot;
       5 cassen met 489 stucx diversche hoeden;
       1 stuck swart laeken, 1 stuck swart phelp;
       1 kas met 50 paar zyde en 300 paar catoene Japanse koussen;
       2 kassen met papier en schryftuygh;
 15070   ₤ rompen, 12200 ₤ spialter en 6006 ₤ foely;
 14340   » divers yser, 25 stucx ysere sloot plaeten;
       40 vaetjens met 8440 ₤ kust spykers;

1 kas met allerhande timmermans gereetschap;
 6 vaten theer, 6 vaten pick, 6 vaten harpuys;
 8 wiel trossen, 50 stucx diverse lynen in soorte;
 50 bos huysingh, 50 bos marlyn, 50 bos lordingh;
 10 baalen zeyldouck, 70 zeylnaalden;
 4 werpanckers, 6 dreggen, 10 stucken lyck, 4 slonsjes;
 6 leggers Spaense wyn, 20 vaten vleesch;
 1 legger anys arracq, 6 leggers gemeene mom;
 10 halfamen olyven oly, 12 halfamen brandewyn;
 6 vaten mom, 90 heele en 48 halve ysere legger hoepen;
 2 kisten met medicamenten;

item voor Wingurla:

20000 R thin, 20000 spialtuer;
 20050 R rompen, 1540 R foelie;
 21413 R benjuin Baros;

10 ellen purper gout moirha in een verlackt doosje tot schenckagie aen den Coninck van Cochín, samen tot f 59351:13:10.

De fluyt, Croonenburgh, gaat ledigh.

De dubbele missiven, per de eerst genoemde 2 schepen aen d'heer gouverneur, Rycklof van Goens, de jonge, en raat op Ceylon geschreven, verselt met verscheyde bylagen en vervattende verscheyde emportante poincten, wegens het intrecken of overgeven van 16 verscheyde corles of landschappen aen den Conincq Ragia Singa en het ernstigh betrachten van een vaste vrede met dien Vorst, als meer andere saeken van belangh, zyn op gisteren by haer Ed^e getekent, nevens oock een advys briefje over dien wech aen d'heer gouverneur, Jacques Caulier, en raat op Cormandel afgaende, en soo mede het dubbelt schryven per de laaste gemelte bodems aen den E. commandeur, Jacob Lobs, en raat op Mallabaar verselt oock met een cleyn briefje aen den Conincq van Cochín, Virola Moeta Taville, ende noch een geleyt advisje voor de fluyt, Croonenburgh, aen Comp^e residenten den coopman, Robbert Lindsay etc., tot Canara, gelyck deselve alle met hunne respective registers by 't uytgaende Indisch briefbouck konnen werden naergelesen.

9 d^e. Omtrent overmiddagh gewert ons per Javaens vaertuygh een briefje, op gisteren door den Bantamsen resident, Willem Caaf, herwaerts geschreven van advys:

hoe in de voorleden week aldaer een afgesonden loera Marta Diepa van Cheribon was aengekomen met een brief van die regenten aen de Bantamsen Coninck om adsistentie van 25 vaertuygen en protexie, onder voorgeven van submissie tegen de Matarammers, doch waer over den Conincq tot noch geen vaste resolutie hadt genomen, maer hadt key Aria Monjaja 2 dagen verleden onsen resident uyt name des Conincx aengesegt, hoe zyn Majesteyt verstaen hadde, dat de Hollanders Cheribon voor de Matarammers wilden innemen, en hy daer over zeer misnought was, om

dat die plaetse hem, soo wel als den Mataram toebehoorde, sulcx hy versogt wy sulcx niet en geliefden te doen, of dat Bantam en Batavia (die nu vrunden waren) daer over in oneenigheden souden kunnen komen te geraeken;

de Coninck, die noch op Turtiassa continueerde, hadt zyn Macassarse vrouw crain Patima een scheyt brief gegeven, soo dat zy, nevens eenen crain Sora en alle de Macassaren, soo men rugte noch dit jaer weder naer Macassar stonden te vertrecken;

't Engels schip, de Persische Marchiant, stont binnen 1 à twee dagen na Engeland te retourneren;

't schip, de Beemster, was uyt het vaderlant in de straet Sunda gearriveert en van verversinge hesorgt, gelyck desselfs opperhoofden hare komste, oock nevens desen by een appart briefje van 7 dezer hebben genotificeert, hoe zy den 11^{den} Maert van voor Terveere afgezeylt, ultimo Juny aen de Caap verscheenen en weder op 15 July van daer herwaerts vertrocken, en voorts nu in de straat Sunda tot de vierde hoeck geadvanceert waren met gesont volck; de oorlogh met Vranckryck hleef in 't vaderlant noch al continueeren, maer andersints stont het daer in redelyck goeden stant.

's Naermiddags arriveert te deser rheede uyt het vaderlant over Caap de Goede Hoop de fluyt, Sparwoude, zynde voor reequeningh der camer Amsterdam, eerst door de harde Vorst al op 12 September 1676 uyt Texel geraekt en naderhant op 11 Maert deses jaers uyt Zeelant in zee gelooopen met 64 zeevarende coppen, nevens 1 ongegagieerde, waer van der 2 aen de Caap gehleven en 1 op 't schip, America, overgegaen zyn, en daerentegen wederom 5 zeeluyden en 1 vrouw van de Caap overgekomen, soo dat dese nieuwe fluyt hier aenbrengt 64 zeeluyden, benevens een ongegagieerde ende een vrouws persoon en daer bezyden de onderstaende goederen voor India:

600 staven ofte 2594 R Sweets yser;
 50 vaten gesorteerde spyckers;
 80 kisjes met $3477\frac{3}{4}$ R quicksilver;
 3 kassen met diversche medicamenten;
 1 kas met 10 stucx roode chergies en 10 stucx groene perpetuamen;
 50 vaten hoter;
 20 " speck;
 10 halfamen boter en
 10 stucx comyne casen voor haer Ed*;
 1 vat met 828 R calmey, 10 vaten kryt;
 9 stucken pockhout, 4 vaten dubbelt hlick;
 2 vaten enkelt kruyshlick en 4 vaten dubbelt cruysblicq;
 100 hoet smeeekolen, 4 gesorteerde anckers;
 25 stucx mast houten, 10 gemaekte greyne spieren;
 82 " onder palmen, 25 stucx Hamburger plancken;
 500 heele en 250 halve leggers in schooven;
 6000 stucx mop klinckers, samen tot..... / 52652:11:4,

van welck cargasoen aen de Caap is geligt geworden:

- 6 vaten boter;
- 10 » vleesch;
- 6 » speck en
- 2 » spyckers, tot..... / 2560: 10: 12.

De advysen, daermede eenlyck van de heeren bewinthebberen ter camer Amsterdam toegebracht, zyn gedatteert .. February en van geen bysondere nieuwe tydinge, doch het nu mede gekomen schryvens van den heer gouverneur, Joan Bax, en raet der Caap de Goede Hoop in geleyde oock van het secreet seyn voor de retourvloot aen haer Ed^s. is gedachtekent 6 met een appendix van den 12^{den} July, meldende de aenkomst der schepen, Posthoorn, Beemster, Ceylon, Alexander, Sparwoude, de Lantman en America, alle in 't laest van Juny uyt het Patria aldaer, welcke te samen op 11 Maert uyt Zeelant gezeylt en aen 't eyland St. Jago geweest waren, daerse niet anders hadden vernomen, dan dat de uytgelooppe France vloot na de Americaanse custen souden wesen gestevent:

synde met gemelte bodems aldaer oock overgekomen het nieuw gedesigneert opperhoofd van 't eyland Mauritius genaemt, Isaacq Johannes Lamotius;

op 25 Juny had men met de Hottentots van Cokoquaas, onder eenen Gommena een accoordt van vrede gesloten, onder conditie, dat zy jaerlycx tegen d'aenkomst der retourschepen tot tribuyt zouden opbrengen 50 stuex runder beesten en geen oorlogh met eenige Comp^s bontgenoten, sonder onse kennisse mogen aenvangen, item dat zy haer volck soodanigh souden doen straffen, als wy d'onse en onder welck accoord mede begrepen waren alle de volckeren die onder Goenema en eenige andere meer quamen te sorteeren.

10 d^o. Niet bysonders voorgevallen.

11 d^o. Gewert ons per borger vaertuygh van de Javaanse Oostkust mondelinge tydinge, hoe den E. heer admiraal. Cornelis Speelman, Samarangh met eenige van ons volck, nevens partye Javanen beset gelaten, (en die haven alsoo weder voor den nieuwen Sousouhouanangh verscekt hebbende) voorts terugge na Japare gekeert ware, om daer wyders 't nodige te verrigten en de rebellen van de vrugtbare lantplaatsen Codoes en Patty etc.. oock des doenlyck tot gehoorsaemheyte van haren regten heer te herstellen.

12 en 13 d^o. Is niet notabels gepasseert, dan hebben alhier op eergisteren nagt een gewenschten regen gehadt, tot verquickinge van 't dorre aartryck, die somwylen wel hoogh nodigh ware.

14 d^o. Namiddaghs gewert ons per Javaans vaertuygh een missive, gisteren door onsen Bantamsen resident, Willem Caaf. herwaerts geschreven, van volgende teneur:

zedert zyn jongste schryven van 8 deser. had de Conincq verboden geen vaertuygen naer Batavia of elders te mogen vertrecken, uyt oorsaecke, dat hy 50 vaertuygen met 2000 mannen liet claer maeken, om die van Cheribon te adsisteeren, hebbende over deselve keey Aria Suranata, nevens noch 4 à 5 andere

keey's tot hoofden gestelt, om den pangeran Adepaty Anum te versoecken, de stadt Cheribon ongemolesteert te laeten, of dat de Bantammers deselve anders met gewelt souden soecken te beschermen;

doch scheen dese toerusting geheel tegens den jongen Bantamsen Coninc^x zin, als die liever maer 2 à 3 vaertuygen met een vertrouwt persoon tot nader ondersouck van saeken derwaerts gesonden sagb, doch hadde die raat niet mogen helpen;

met een vaertuygh van Javana op Bantam gekomen, hadt men verstaen, dat d'beer admirael, Speelman, te dier plaetse met zyn gantsche magt was gelant;

de Macassaren, op Bantam huys houdende, hadden gesamentlyck aen den Coninc hun vertreck van daer versogt, 't gunt hy haer niet voor over 2 à 3 maenden hadde willen accordeeren en waren die luyden nu oock van Tegaal door den pangeran Adepaty Anum onder goede beloften by hem ontboden, doch dorsten uyt insichte van de verlaten Bantamse Sultans vrouw, Crain Tima, egter niet sonder verlof vertrecken;

daer was een Portugese chialoup van Bastiaen d'Aguiar met partye sandelbout en wax van Timor op Bantam aengekomen, en soo mede voor eenige dagen onbekent van Batavia de persoon van Jan Trip en kort daer na oock desselfs genaemde huysvrouw, Allea Backer, die dan door d'Engelse vrunden aen laut gebragt en in hun bescherminge genomen, en wyders oock door den provisioneelen agent m^r., Abel Payne, te samen getrouwt waren met verdere beloften van passagie na Engelant, gelyck jongst met 't schip, de Persische Marchant, al soude geschiet zyn geweest, indien hy Trip 1000 rd^s voor vragt aen den Engelsen capteyn van 't selve hadt vermogens geweest te betalen, en scheen dese nieuwe trotse provisionele agent met onse ingeseten en ginder naer zyn believen te willen handelen.

's Avonts ontfangen per borger chialoup uyt Amboina een missive van d'E. heer gouverneur, Anthony Hurt, en raat aen 't casteel Victoria, in dato 17 des voorleden maents aen haer Ed^s geschreven, niet sonderlings dan den goeden toestand derwaerts over, vermeldende maer de aarbevingen wierden dickwils noch al vry hart (doch sonder schade) gevoelt; de siekte en was althans niet buyten ordinair, maer in Ternaten domineerde deselve na de advysen van ginder noch al vry sterck en lagh den laatsten predikant wederom doot cranck, soo dat het verlies van 6 à 7 predikanten binnen 4 jaaren in dat Ternaats gouvernement de broederen in Amboina al vry wat sceen te altereren.

En dewyle dese boven gemelde Ambonse borger genaemt, Christoffel Boudewyns, en passant Javas Oostkust ofte Grisse heeft aengedaen, soo heeft deselve oock mondelinge weten te relateeren, hoe aldaer by den coopman, Jacob Couper, waren aengekomen eenige of 't meerendeel der gesalveerde menschen van de schepen, Damiata en Pagadeth, welke bodems komende uyt Banda ('t eerste over Bima en 't ander over de Zuyd Ooster eylanden) na Batavia seer ongeluckigh aen ofte omtrent het Oost eynde van 't eylant Madura waren gestrant en gebleven, gelyck oock een vryman op deselve schepen geweest hebbende nu herwaerts overgekomen zy, en van welck droevigh voorval apparent in korte dagen uyt de advysen van d'heer Speelman dan nader berigt staen te erlangen.

15 d^r. Namiddags verschynt te deser rheede uyt het vaderlant over de Caap de Goede Hoop 't fluyt schip, de Beemster, zynde voor reequeningh der camer Amsterdam al in December 1676 door hart weder uyt Texel, doch egter naderhant eerst den 11^{den} Maert deses jaers uyt Zeelant in zee geloopt met 104 zeevarende en 34 militaire koppen, waer van 11 zeeluyden en 6 militairen aen de Caap geligt en maer 1 matroos geduirende de reyse overleden zy, soo dat desen bodem hier noch aenbrengt 92 zeevarende en 28 militairen, ofte samen 128 coppen.

Het schryven hier bezyden van d'E. heer gouverneur, Joan Bax, en raat der Caap erlangt, is eenlyck een appendix van 12 July achter de duplicata van den 6^{den} deser aen haer Ed^e per Spaarwoude hier vooren op 9 deser becomen en niets van belangh vermeldende.

Maer onder de Patriase brieven met desen bodem overgebragt, is oock ontfangen een nader cleen briefje der Ed^e heeren 17^{den} uyt Amsterdam aen haer Ed^e alhier gedactekent . . February deses jaers, zynde by d'aenkomende vaderlantsche schrifturen te vinden.

Ende bestaet verders het ingelade cargasoen in de voormelte fluyt, de Beemster, voor India, uyt:

- 8 kisten met contante payementen tot / 48000;
- 11200 stucx ofte 558 $\frac{1}{4}$ £ rouwe barnsteen;
- 200   »   grauwe Bredase hoeden;
- 50 kisjens met 5367 $\frac{3}{4}$ £ quicksilver;
- 15 stucx chergies, 10 stucx swarte croonrassen;
- 12   »   swarte chergies;
- 15 vaten met gesorteerde spyckers;
- 200 grauwe coddebex hoeden;
- 9 tobbekens of 5955 £ fermilioen;
- 7 cassen met 1115 £ diversche medicamenten;
- 20 leggers Spaense wyn;
- 4   »   Rinse wyn;
- 6 varckens azyn;
- 4 halfamen wyntint;
- 5   »   jopen bier;
- 809 £ calmey, 4 huyden pompleer;
- 2 rollen geel latoen koper, 5 rode kopere cruyt platen;
- 8 riemen iuperiael, 40 riemen groot en 44 riemen cleen mediaen papier;
- 120 riemen cleen formaet en 6 riemen blau kladt papier;
- 30 duysent bossen schaften, 600 stucx of 5479 £ heele leggers hoepen;
- 3 stucx anckers, 3 dreggen;
- 38   »   gesorteerde cabeltouwen, 80 hoet smeekolen;
- 30 vaten theer, 20 vaten pick;
- 100 £ divers yser draat, 70 houte botteliers pompen;
- 50 spitse ysere en 25 beslagen spaden;
- 2000 stucx lantarnhoorns, 40 stucx teerquasten;

- 108 ƒ gesorteert coper draat, 100 beslage schoppen;
 25 ysere schoppen, 25 breede beslage spaden;
 2 vaten dubbelt en 2 vaten enckelt cruysblick;
 200 heele en 100 halve leggers in schooven;
 30 baalen Hollants doeck, samen monteerende..... f 110125 : 10 : 11,

waervan aen de Caap is gelicht geworden:

- 1 legger Rinse wyn, 1 varcken azyn;
 4 leggers Spaense wyn, 3 vaten theer;
 9 hoet smeekeolen, 1 cabeltouw;
 30 beslage schoppen;
 20 ƒ confexi hamech (*sic*) en
 20 » theriaac, tot..... f 2554:—:—.

16 *d.* 's Morgens metten dagh arriveert alhier onverwagt nader uyt het vaderlant over Caap de Bonne Esperance 't schip, 't Eylant Mauritius, wesende voor reequeningh der camer Delft uyt de Maase afgezeylt den 12^{den} April jongstleden met 255 coppen, namentlyck: 157 zeevarende, 67 millitairen en 1 vryman, waervan geduirende de reyse 17 zeeluyden, 4 millitairen en de vryman overleden zyn, item 9 zeevarende en 11 soldaten aen de Caap gebleven, doch oock 3 zeeluyden van daer weder overgekomen, soodat dit schip hier noch aenbrengt 154 zeevarende en 52 millitairen, te samen 186 koppen, benevens het naervolgende cargasoen voor India:

- 70870 guldens aen verscheyde contante silvere spatien;
 17 stucx zyde bouratten, 8 gekeperde chergies;
 22 » verscheyde andere zyde stoffen, 428 stucx divers hoeden;
 35 » perpetuanen, 10 droguetten;
 22 vaten gesorteerde spykers, 450 staven of 26141 ƒ yser;
 39 leggers seck en 15 leggers Spaense wyn;
 6 $\frac{1}{2}$, » Rinse wyn, 12 leggers France wyn, 4 leggers azyn;
 16 amen brandewyn, 5 amen olyven oly, 8 vaten boter;
 90 vaten vleesch, 80 vaten speck, 100 vaten mom, 20 vaten Delfsbier;
 8 kinnnetjes Delfse boter, 12 schaepe kaasen, 6 amen Rinse wyn;
 1 kas met papier en schryftuygh, 1 kas met gedruckte boecken;
 10 stuckjes yser canon, 50 bossen lont, 1500 stucx ysere leggers hoepen;
 212 heele en 64 halve leggers inschooven;
 1 kas met 6 lantaarntjes en 20 houte botteliers pompen;
 1 » » nachthuys lampen, stoospannen, schaflepels en kranen;
 500 strengen zeylgaren, 25 pockhoute schyven, 1 gesloopte boot;
 4 stucx anckers, 5 dreggen, 10 hoet smeekeoolen;
 15 vaten pick, 20 vaten theer, 1410 ƒ roet;
 11 cabeltouwen, 5 paardelynen, 25 ysere trossen;
 120 draap en sticklynen, 300 slegte lynen;

1 kas met compassen en compas roosen, 5 dommekragten;
 254 R geel latoen koper;
 2 kassen met allerhande timmermans, kuypers ende andere gereetschap;
 1 kas met tromvellen en wapenkamers gereetschap;
 1500 stucx groote vergulde kopere spykers, samen monteerende / 140995: 2: 15,

waerhy noch voor reequeningh der camer Zeelant met
 desen hodem syn ontfangen:

4 kisten met diversche contante silvere spetien tot . . . / 35385:11: 8.

en is van 't voorstaende Delfse cargasoen aen de Caap geligt:

6 vaten mom, 5 amen brandewyn;

2 leggers France wyn en 100 strengen zeylgaaren, tot. / 845: 4:—.

De brieven, daarmede door den heer gouverneur, Bax, en raat van de Caap aen haer Ed^e overgekomen, zyn gedatteert 25 en 30 July passado, en 't eerste een copie van 't guut per America zy geschreven en tot noch niet ontfangen, meldende den continueerenden goeden toestand aldaer en 't vertreck van 't hoecker, de Bode, met het nieuwe opperhoofd, Isaacq Joannes Lamotius, op 27 July naar Mauritius en verder, hoe de fluyt, Stryen, te gelyck met de schepen, Africa en Mauritius, uyt 't Patria gezeylt daer tot noch niet wert vernomen etc., maer dat de vorige bodems ginder alle behouden waren gepareseert;

En bezyden het schryvens hier nevens van de camer Delft erlangt, is oock uyt een briefje, de dato 27 Maert van gecommiteerde heeren bewinthebberen uyt den Haagh verstaen, hoe de Frauncen onse nieuwe colonie van Cajana in West Indien wederom hadden geoccupeert, en dat het in dese voorleden somer noch weynich naer een geuerale vrede met Vranckryck scheen te gelycken, om dat dien Coninck doenmaels al reets met zyn legers in Vlaenderen lustigh ravageerde en de stadt Valencyn van de Spaensen hadt ingenomen.

17 ^d°. Namiddags retourneert hier van Javas Oostkust uyt den treyn van d'heer admirael, Cornelis Speelman. 't fluytje, Marcken, medebrengeende, bezyden de volgende houtwercken en geweeren, als:

300 stucx swalpen;

450   • kleene en

82 middelbare knies houten;

56 stucx drie vaems balcken, tot..... / 691:17:8,

item van den treyn:

277 stucx onbequame musquets;

1 snaphaen;

197 regte zyd geweeren;

3 stucx kromme houwers;

3   •   pistoolen;

3 donderbussen, tot..... / 2231:15:3.

Een missive, met verscheyde bylagen van zyn E. ende den verderen raat uyt het schip, de Veluwe, van voor Samarangh aen haer Ed^e, gedachtekent 3 deser en bezyden dien oock noch een nader briefje van den coopman, Everard van der Schuur, uyt het jacht, de Hanibal, van voor Pacalongen (daer dit fluytje enpassant zy aangeweest) dato 12 deser maent, beyde vervattende kortelyck de volgende substantie en advysen, en eerstelyck het schryven van d'E. heer Speelman naer de jongst herwaerts gesonde advysen per 't schip, Japan, was zyn E. met het gros der macht van Sourabaya en Grisse (na alle gestelde goede ordres en het daer laten van den coopman, Jacob Couper, met de scheepjes, Corea, d'Engelse Anna, de Fortuyn en dat van den Coninck van Ternaten, nevens de chialoup, de Nagtegael, om het nauw van Madura te becruyssen en te meer ontsagh oock daer te lande aen des Sousouhounangs en Comp^e vrunden en vyanden te doen houden) op 18 Augustus vertrocken den 22sten deser voor Lassam de bogt van Rimhang, en na eenigh vertoeven aldaer op 29 deser ter reede Japara verschenen na dat daegs te vooren de coopman, Everard van der Schuyr, per de Hanibal naer Tegaal was afgeseylt, om den nieuwen Sousouhounangh of pangeran Adepaty Anum (des mogelyck) tot overkomste naer Japara te persuadeeren, en als wanneer men eerst na gehoude conferentie met denselven haer Ed^s van 't een en 't ander en zyne verwerde saeken pertinent berigt hoopte te sullen kunnen geven.

Onderwylen scheen des E. heer admiraels presentie op Japara gantsch niet onnodigh en het nu eerst op een goede voorsichtige conduicte te sullen aenkomen, want men in allen gevalle desen nieuwen Vorst van de Bantamse conferentien most trachten af te leyden, gelyck oock aen St., van der Schuur, was gerecommandeert.

Doch hadt den Japaersen gouverneur. Wangsa Diepa, (nu genaemt tommegon Marta Poera) d'heer Speelman versekert, dat gemelte Sousouhounangh in alles sich naer ons goetvinden schicken en de directie van 't werck d'heer admirael volslagen defereeren souw, en daerom hadt men oock al voor eerst met advys van gemelte Wangsa Diepa goetgevonden vooral Samarangh (als de poorte na de Mataram) door Comp^e wapenen voor den Sousouhounang te laten versekeren, gelyck dan in gevolge van dien d'heer admirael op 2 September van Japara (hebbende de oppercoopman, van Woensel, en capteyn, Harman Egbertsen, nevens de schepen, Nuyssenburgh en Goutvincq, aldaer gelaten) derwaerts voort gezeylt en 's avonts verschenen was, nevens oock den gouverneur, Wangsa Diepa selve, die nu allerwegen wilde mede gaen om d'onse ten dienste te wesen. wanneer dan d'heer Speelman terstont eenige afgesondene aen den bevelhebber uyt den naem van Radeen Codjoran aldaer Astra Juda hadt geschickt tot insinuatie van gehoorsaemheyt en verschyninge aen boort, gelyck dan oock deselve kort daer na in persoon eerst by Wangsa Diepa en doen voorts met hem by den heer admirael met overgiste van zyn geweer sich was komen vernederen, om als een goet onderdaen van zyn wettigen heer weder aengenouwen te mogen werden, dewyle hy verclaerde de zyde van Troena Jaja en

desselfs adherenten, gelyck die van Sourabaya en meer andere niet uyt genegentheyt, maer gedwongen en uyt noot hadt moeten volgen, hebbende voorts deselve regent (dat een oud ervaren man en die al van lange by de Comp^e bekend was) van den toedragt der Mataramse zaeken en 't verlies derselver, 't gunt hy verclaerde persoonelyck te hebben bygewoont aen d'beer Speelman (met onderwerpinge van alle straffe, soo 't anders bevonden wiert) gedaen het volgende sekerste berigt.

Dat hy vast stelde voor den grontslagh van 't gantsche verval en verderf des Sousouhounangs de schandelycke vlucht en boosheyt van de pangerans Adepaty en Singasary met de gantsche bloem en adel van 't Mataramse volck den voorleden jaere 1676 omtrent Sedayoe (gelyck doenmaels in 't Batavias daghregister, onder dato 23 Octoher daer van staet aengetekent) in plaetse van de opgerese rebellie van Troena Jaja doenmaels te straffen en te dempen, als zedert, wanneer in de Mataram gantsch geen regeeringe of ontsagh meer gevonden en soodanigen versaagtheyt onder 't gemeene volcq bespeurt wiert, datse schrickten de Macassaren of Maduresen te hooren noemen, 't welck dan Troena Jaja en diens aenhangh van plaets tot voor de Mataram selfs deed avanceeren en de lantluyden alomme dwingen haer zyde mede te volgen, sulcxse met maer 1000 Maduresen een leger van 20 à 25000 mannen by een (en wyders oock de pangerans Pourbaya, Sampan en Cherihon in de Mataram aen hun zyde) kregen met berigt, datse voor niemant veel behoeften te vreesen, gelyckse dan oock daer na pangeran Pongar, die de naem van Sousouhounan Ingalaga doen wiert opgedragen en met de pangerans Adepaty en Singasary noch (sterck 20000 man) de toegauck van Talaga Wana soude hewaren na gissinge omtrent ultimo Juny passado met weynich resistentie van daer deden retireren, wanneer voorts alles tomeloos (en doen na 5 dagen de oude Sousouhounangh door gegaen) was, sonder van iemant gemoeyt te werden, sulcx doen ten eersten de bevelhebbers van Troena Jaja gantsch Mataram deden verbranden except alleen den grooten tempel en hoven des Sousouhounangs en verders al den buyt, item de vrouwen, dochters en de contanten, bestaende in 500000 Spaense matten, als het schiet geweer excepto 't grof canon, nevens de pangerans Pourbaya, Sampan, Cherihon en Aria Pannoular, zynde een soon des Sousouhounangs naer Cadiry by hun meester afgesonden en zy maer met omtrent 700 Maduresen en voorts tot 20000 Javanen daer zyn blyven huyshouden, wesende van de broeders van Codjoran ende 2 regenten van Madion elck eene mede by Troena Jaja en d'andere op hun selven gebleven, doch de meeste vervoerde Mataramse volckeren waren van daer al weder verlopen en na een hun wettigh heer verlangende.

De pangerans Pongar, Martasana en Singasary, onthielden hun te samen in 't land van Baggaleen, maer de 2 pangerans of hooftregenten van Cheribou sich al mede by Troena Jaja, gelyck oock de Cheribonders voor den pangeran Adepaty tot Tegaal niet hadden willen compareeren en de Bantammers daer huyshoudende hem doen aendien, dat hy sich met die plaetse niet wilde moeyen alsoo zy daer de wagt hielden.

En na welck voorstaende relaas de gemelte oude regent, Astra Jouda, voorts verclaerde, datter voor den nieuwen Sousouhounangh gants geen herstellinge

sonder hulpe van de Comp^e te verwachten stint, maer met ons in korten weder grooten toeval en selfs van de gedwongen volckeren in de Mataram, soo men maer daer omtrent quam (*sic*) soude krygen en hoedanigen pertinenten berigt der saeken d'heer Speelman vermeynde van pangeran Adepaty selfs niet te sullen krygen.

Wesende voorts na Caliwonge en Candaal oock besendinge gedaen om nevens die van Samarangh te compareeren en aldaer den groot gouverneur, Wangsa Diepa, nu possessie genomen hadt, en d'heer Speelman daegs na desen, mede stont aen lant te gaen om de vereyste ordre tot versekeringe dier zeeplaets te stellen en dan ten eersten wederom Oostwaerts na de rebellen van Grobogan, Codoes en Patty, op dat Japara daerdoor, weder mogt liber (en den handel insgelycx aen den gangh) geraeken, maer in 't reguard van Cheribon soude men ten opsichte der Bantammers, sonder haer Ed^s expresse ordre niet derven ondernemen, die men dan oock verwagtede, dewyle die onse Batavische weeldrige huurluyden niet alleen de beschermingen, maer selfs eenigh out regt op Cheribon schenen te pretenderen, 'tgunt hun genough was te bedisputeren en oordeelde d'heer, Speelman, dat het een goede saeke zoude zyn, indien men de Cheribonders van alle de partyen konde detascheren en onder Comp^e bescherminge krygen, hoewel daertoe om der Bantammers wille egter weynich apparentie scheen.

Haer Ed^s schryven van 25 July was op 13 Augustus door den borger, Pieter van der Burgh, voor Grisse wel ontfangen, en niet tegenstaende de daerby gereyteerde ordre van niet ver in 'tlant te trecken, had men egter ginder eenparigh goetgevonden de gearresteerde togt na de rebellen tot Damacq, Codoes, Patty en Grobogan te laten voortgaen, in hoope daer omtrent niet te sullen misdoen en wat goets te verrigten.

Tot Rimbangh was de Comp^e door den overleden adsisent, Binnendyck, in den inkoop der houtwercken na 'tscheen al vry wat qualyck en trouwloos gedient daerop d'heer, Speelman, nu de nodige ordre hadt gestelt en oock eenigh redres der prysen in 't versonden hout per Japan, ende bequamen haer Ed^s nu per Marcken behalve eenige houtwercken en ontramponeerde geweeren oock weder 72 impotente treyns siecken, wesende 't zedert 7 Augustus noch in den treyn overleden 27 millitairen, nevens eenige zeeluyden.

Volgt nu de missive van den coopman, Everard van der Schuur, van voor Pacalongen aen baer Ed^s, de dato 12 September.

De coopman, van der Schuur, op expresse ordre van d'heer, Speelman, den 28sten Augustus met 'tjacht, de Hanibal, van Japara vertrocken, was den 29sten d^o. 'savonts van voor Tegaal verschenen en des anderen daags aen lant, boven by den nieuwen Sousouhounangh ter audiëntie geweest, die hy dan onder verscheide dringende expressien zyn comste, om zyn hoogheyt ten spoedigsten na Japara en by d'heer admiraal te geleyden, bekent gemaect hebbende, soo scheen hy daertoe in dese eerste conferentie niet veel te inclineren, ten meerendeele, soo men sustineerde uyt instigatie van den Tegaalsen gouverneur, Wira Souta, (nu

genaemt, Depaty Marta Laya) en op voorgeefselen van zyn vaders graf steden (*sic*) noch te moeten vieren etc., hoewel de bejegeningen zeer minnelyck en oock het tractement van gemelten gouverneur zeer welkom sich vertboonde.

Onderwylen was S^r., van der Schuyr, van verscheyde Maleyers en andere inlantse handelaers aldaer ter kennisse gekomen, dat'er 4 dagen voor zyn komste vier wel gearmeerde Bantamse vaertuygen met een schenckagie van 500 rd^s contanten en 10 corgies diverse cleeden by den Sousouhounangh hadden geweest om zyn hoogheyt hunne adsistentie en hulpe tot zyn herstellinge in 't ryck aen te bieden, indien hy Comp^e hulpe wilde afwysen en wanneer onse machten dan in 't Wester mousson van die kusten zouden wesen vertrocken, ofte dat andersints de Bantamse Conincq zoude genootsaecht wesen met Troena Jaja aen te spannen en hem te helpen beoorlogen.

Gelyck men oock verders hadt vernomen, hoe gemelte Sousouhounangh (na suspitie al mede door inductie van Wira Souta) aen zeker Maleytsen Nachoda Pouty, benevens eenige geschencken en eërentituls oock commissie hadde verleent, om alle Maleyers etc., te animeeren op Tegaal te komen wonen.

Om welcke schadelycke proceduren ten belange van de Comp^e dan na vermogen te verhinderen en af te snyden, S^r. van der Schuur des anderdaegs (de Conincq niet by de hant wesende) aen den gouverneur, Wira Souta, en 5 andere grooten in ernstige termen derwegen zyn beklagh hadde gedaen, en hoe dat by soodanige manieren van doen de Comp^e haer trouwe hulpe van zyn Majesteyt wel t'eenemaal mogt komen af te trekken en hy by overeenkominge met de Bantammers, die reets met Troena Jaja hadden aengespannen sich oock zoude inwickelen tot suspitie van de hant mede daer aen tot rume van 't Mataramse ryck te hebben geleent, welcke crachtige redenen die heeren dan op zyn versouck den Sousouhounangh voorgedragen hebbende was S^r. van der Schuur terstont selve voor gemelten Majesteyt ontboden, dewelcke deselve redenen andermaal voorgehouden wesende sich over misleydinge van meergenoemde gouverneur, Wira Souta, dapper beklaagde, onder betuiging van zyn groote genegentheyt en respect voor zyn vader d'heer Gouverneur Generael en zyn oom d'heer, Speelman, in soo verre, dat hy selfs na zyn herstellinge in 't Mataramse ryck niet zoude trachten, indien haer Ed^e hem daer toe onwaardigh achteten, ja dat hy al zyn zacken aen d'heer Generael en d'heer admiraal Speelman quam op te dragen, onder verdere belofte sich ten spoedigsten tot de reyse naer Japara over Pacalongen te zullen prepareeren, gelyck hy dan (tegen alle vergeefse tragtingen van Wira Souta tot Dilay) op 5 September de mars oock schielyck te lande na Pakalongen hadt aengevangen, onder geleyde van 10 Nederlantse soldaten, sulcx de Hanibal oock derwaerts gezeylt en S^r. van der Schuur hem aenstont te lande gevolgt en te samen op 8 deser al daer verscheenen ware, waerom oock 't fluytje, Marcken, weder derwaerts was opgeduwyt en tot nu moeten vertoeven om haer Ed^e sekere kennisse te geven, boe men eyndelyck op 't afsenden deses na veel moeyten den gemelten nieuwen Sousouhounangh in geselschap van Wira Souta op de Hanibal hadt aen boort gekregen om soo voort na Japara te vertrekken, met boope desselfs verschyninge aldaer by d'heer, Speelman, voor Comp^e belangh

wat goets veroorsaeken zoude; in middens scheen de haat van die hoogheyt op Tegaal tegen den gouverneur, Wira Souta, over desselfs quade comportementen zeer te zyn toe genomen en die wederom sich te beclagen, over dat hy van dien verdreven heroeyden Vorst (over zyne bewesene hulpe en vrundelycke aenneminge) in plaetse van danckbaerheyt met het contrarie en 't beroven zyner aengenaemste vrouwen wierde beloont.

Wesende met Marcken hier oock overgekomen een Javaansen dwerghe by d'E. heer, Speeluan, in of naer de veroveringe van Sourabaya in handen geraekt en althans 't zynen E. huyse gelogieert.

18 d°. Niet hysonders voorgevallen.

19 d°. 's Morgens vertreckt de fluyt, Spanbrouck, van hier naer Japara om een ladinge houtwercken van daer af te haelen, medenemende een briefje aen d'heer admirael, Cornelis Speelman, en zyn E. raat, op gisteren avont by haer Ed^e getekent en van onderstaende ordre en substantie:

dat het fluytje, Marcken, hier daegs te vooren wel was aengelant en de voorige ontfange advysen hy haer Ed^e jongste schryven al beantwoort met nytdruckinge van haer Ed^e intentie, hoe de saeken ginder voorts behoorden aengeleyt te werden, ondertusschen dat de nu ontfange brieven van 3 September noch niet hadden connen werden geresumeert om dese fluyt niet op te houden, die men gaerne ten spoedigsten met swalpen, knies en andere nodige houtwercken terugge hadde;

dat van de 72 opgesonde ziecken per Marcken al weder 11 op de herwaerts reyse overleden zyn, en alsoo dese adsistentie aen den Sousouhounangh de Comp^e oock mettet verlies van sooveel volck vry dier comt te staen en waerom als omdat de pangeran Adepaty sich zyn eygen saeken soo weynich schynt aen te trecken haer Ed^e tot de jongst gegeve ordres vermeynen goede redenen te hebben gehadt;

onderwylen wiert verlangd, hoe 't nu met de personele conferentie van den nieuwen Sousouhounangh tot Japara soude afloopen, om tot een korte expeditie van saeken te geraeken, hoewel de nieuwe Bantamse armature van 50 vaertuygen met 2000 mannen na Cherihon, daer al wat becommerringh in scheen te geven en het egter present voor ons geen tyt was, om met die weeldrige gebuyren oock in verwyderinge te komen, gelycx sulcx ginder mede tot haer Ed^e genougen doorgaens was gemydt;

dat egter voor al getragt dient den nieuwen Sousouhounangh na vermogen van alle Bantamse conferentien af te leyden, en wel gedaen zy Samarangh als de toeganck na de Mataram voor hem te versekeren en soomede, dat de plaetsen Codoes Patty, etc., achter Japara weder tot devotie en ruste werden gehragt, als zynde voor Comp^e intrest veel aeugelegens;

dat haer Ed^e onderwylen dagelycx nader antwoordt op de afgesonde brieven per de sloup, d'Orangieboom, blyven afwachten;

dat by 't soldy comptoir alhier in de overgesonde rollen der overledene in den treyn eenige erreuren zyn bevonden, daerop nader gelet diende etc., en den cranckbesoucker, Samuel Boudewynsen, met eerste occasie herwaerts gesonden, alsoo deselve tot binnen vader van 't weeshuys deser stede was verkoren;

dat verders, hier nevens gingen 5 brant yzers om de houtwercken mede te mercken en wyders tot de memorie van nouvelles wert gerefereert.

20 en 21 d°. Is niet remarquabels gepasseert.

22 d°. Na den middagh krygen per Javaans vaertuygh een briefje, op gisteren door onsen resident, Caaf, van Bantam herwaerts geschreveu, met advys:

hoe aldaer van Java's Oostkust was tydinge gekomen, dat die van Cheribon baer goetwilligh onder de pangeran, Adepaty Anum, ofte nieuwen Sousouhounangh hadden begeven en daerdoor het senden van de 50 vaertuygen derwaerts op 't versouck des jongen Coninx weder was gestaect, als zullende nu eenlyck keey Aria Soura Nata met 4 vaertuygen derwaerts gaen, om den gemelte pangeran, Adepaty Anum, tot continuatie van vruntschap te versoecken, hoewel de Bantammers hier omtrent na hun voorgeven door de regenten van Cheribon, bevoorens zeer scheenen misleyt en bedrogen; 't Engels schip, d'Indische Marchant, volladen met peper stont binnen 10 à 12 dagen naer Europa te retourneren;

de jonge Coninck van Jambys chialoup, nevens noch twee gontings, waren vol rys over 5 dagen na Jamby vertrocken;

Wyders was 't schip, Africa, uyt 't vaderlant in de Straat Sunda verscheenen, gelyck desselfs opperhoofden by een briefjen van eergisteren, neven desen ontfangen haer Ed^s oock appart hebben genotificeert, hoe zy op 12 April, nevens de schepen, Mauritius en Stryen, van voor Goeree gezeylt, den 16^{den} May aen 't eylant S^t. Jago en op 16 July aen de Caap de Goede Hoop verschenen waren, van waerse, nevens 't schip, Mauritius, den laatsten July weder herwaerts aen vertrocken, hebbende op de reyse 8 mannen verlooren.

25 d°. Des morgens gewert ons per Ambonse borger chialoup, die enpassaut op Japara heeft aangeweest een missive van d'E heer admirael, Cornelis Spielman, en zyn E. raat uyt het schip, de Veluwe, van voor Japara aen haer Ed^s, de dato 18 deser vervattende in substantie, 't geene volgt:

sedert het jongste schryven per 't fluytje, Marcken, over Pacalongen, had men haer Ed^s dubbele missive van 27 Augustus op 5 en 9 deser wel ontfangen, en waerop ten naesten stont te werden gerescribeert;

na dat men op Samarangh de nodige ordre gestelt en een propere besettinge van 7 Nederlanders, 11 Amboinesen en 26 andere inlanderen onder den vaendrigh, Warnar Struyk, gelaten hadt, was d'heer admirael den 5^{den} September weder van daer geseylt na de revier van Tadoenangh en den 7^{den} d°. met cleen vaertuygh te lande opwaerts getrocken tot in de gerebelleerde oude voorname stadt Codoes, daer zyn E. den 8ten en voorts oock in de groote stadt Patty den 11^{den} deser verscheen, na dat de vyanden der Maduresen aenhangh (doch met weynich vigore van tegenstant) in verscheyde tochten d'onse gepoogt hadden te stutten, maer konden, schoon ruym 3500 man sterck, 't gesigt der Europiaense vaendels niet verdragen of afwachten, sulcx na 't becomen van maer weynige dooden sich voorts met de vlugt na de Mataram salveerden, in wylen dat men Codoes, mits het niet compareren der regenten ten meerendeele verbrant, maer Patty om de belangen des Sousouhounangs en op goede insichten in zyn geheel gelaten hadt, sulcx d'heer Spielman van die

lanttogt op 16 September weder op Tadoenangh en den 17^{den} deser weder met de schepen ter rhede Japara verschenen was, alwaer onderwylen oock van Pacalongen met den Hanibal in geleyde van S^r., van der Schuur, op 15 deser was aengekomen en door d'E., van Woensel en capteyn, Egberts, behoorlyck ingehaelt den langh verwagten jongen Sousouhounangh, doch dewelcke d'heer admirael, vermits de verhittinge zynes lichaems tot noch niet persooeneel hadt connen spreken, hoewel denselven al gereet gestaen hadt om aen boort by zyn E. te komen, en wyders door zyn gecommiteerdens als den gouverneur, Wangsa Diepa, doen versekeren van zyn verlangen om d'heer admirael te sien en dat hy niets en soude willen by der hant nemen, dan 't gunt met zyn E. intentie over een quam; onderwylen was men na eenige verdere complimenten door gecommiteerde, over en weder gedaen nu den Sousouhounangh daags na 't afgaen deses aen boort verwachtende, terwyl d'heer Speelmaus dispositie noch niet toe en liet aen lant te verschynen, na welcke t'samen spraek voorts de intentie lagh een besendinge, soo van ons volcq, als d'Javanen aen des Sousouhounangs broeders naer Baggaleen vast te stellen om sekerlyck hare intentie te mogen weten en of zy desen broeder in plaets van den vader souden willen erkennen etc., en waervan haer Ed^e ten naesten breeder en pertimenter berigt stont te werden gedaen;

onderwylen hadt men op Japara tydinge becomen, hoe de schepen, Damiata en Pagadet, 't eerste met sappanhout over Bima en 't ander met swavel aerde over de Zuydooster eylanden uyt Banda na Batavia komende, beyde omtrent den anderen beoosten de Straat van Madura op ultimo Augustus by moy weder waren verongeluckt, doch 't meeste volck van Damiata noch geluckigh met schuyt en boot by onse vlootje onder S^r. Couper omtrent Sourabaya aengekomen, die dan 2 vaertuygen derwaerts geschickt hadt om van de wracken het goet soo veel mogelyck nevens de overige menschen te salveeren, daer voor al vry wat becommeringe scheen, datse souden omhals ofte in handen onser vyandse Maduresen geraeckt zyn.

Wesende onder de bylagen van d'heer Speelmaus papieren, ons nu oock toegecomen de brieven der verongeluckte schepen, Damiata en Pagedet, aen haer Ed^e, zynde uyt Banda van d'heer gouverneur, Cornelis van Quaalbergh, en raat des casteels Nassouw, geteekent 17 July passado buyten den goeden toestant derwaerts over niet sonderlings vermeldende, als dat op 't eylant Ceram in 't geheel waren uytgeroeyt 16737 stucx nooteboomen, 't welck de Comp^e aen die volckeren 7000 guldens incoops of 10945 guldens uytcoops hadde gekost, doch evenwel 't beste middel scheen om er achter te komen, waerder noch meerder mogten te vinden zyn en waertoe oock andermael, alsmede om op d'onvrye Kellingse en Goramse handelaers te kruysen een besendinge stont te geschieden;

onderwylen was het opperhoofd van Lonthoir, S^r., Pieter Nicasius, op 27 Juny overleden en stont 't schip, Outshoorn, met de laeste speceryen herwaerts te volgen;

het advisje van den coopman, Adriaen van Daalen, uyt Bima is gedatteert 25 Augustus en van geen andere teneur dan dat die Conincq den togt naer Sumba, 'taenstaende jaer met ernst meende te hervatten om de jongst behaelde schande te revengieren;

hebbende voorts d'inladingen der voormelte verongeluckte schepen, Damiata en Pagadet, volgens de ontfaange factuyren bestaen in 't volgende, als:

in de Pagadeth uyt Banda:

150000 R swavel aerde;
 5 blaesbalcken, 3 dommekragten;
 4 kopere ketels, 2 paunen, tot..... .. / 802:19:11,

in Damiata van Banda:

2368 picols sappanhout, tot..... .. / 7104:—:—.

Namiddags wert ons per Javaans vaertuygh toegebracht een cleen advies door d'opperhoofden van 't jacht, de Alexander, eergisteren aen haer Ed^s gecarteert tot bekend makingh van haer arrivement in de Straat Sunda, na datse den 11^{den} Maert uyt 't Patria en op 26 July, nevens America van de Caap herwaerts gezeylet waren, hebbende onderwegh 29 dooden verlooren, behalve noch wel 20 siecken en 22 mannen, die aen de Caap geligt waren.

In den avont stont, komt alhier uyt het vaderlant over de Caap aen te landen het cloucke retourschip, Africa, zynde voor reecqueningh der camer Amsterdam uyt Goeree afgezeylet den 12^{den} April deses jaers met 280 zielen, als namentlycq: 180 zeevaerende, 97 militairen, 1 vrouw en 2 kinderen; waarvan gedurende de reyse zyn overleden 8 zeeluyden; en aen de Caap aen lant gegaen 11 zeeluyden en 15 millitairen; doch van daer oock weder opgekomen 2 matroosen en vier soldaten, nevens 1 man en vrouw; soodat dese bodem hier noch aenbrengt 164 zeevarende en 86 millitairen, nevens 2 vrouwen en 2 kinderen, te samen 254 zielen.

De brieven, daarmede van d'Ed^s heeren bewinthebberen der camer Amsterdam aen haer Ed^s overgekomen, zyn gedatteert .. April, en die van d'heer gouverneur, Joan Bax, en raat der Caap de Goede Hoop, de duplicata van 30 July, welke ons bevoorens op 16 deser per 't schip, 't Eylant Mauritius, al is toegebracht, bestaende wyders het ingelade cargasoen in Africa voor den ommeslagh in India uyt de naer gespecificeerde contanten, coopmanschappen en nootlyckheden:

4800 marcq Mexicaense realen tot / 107520;
 7 stucx diverse laeken, 3658½ R quicksilver;
 2 cassen met 54 diverse gecouleurde hoeden voor den Conincq van Siam;
 4175 R fermilioen, 6 bossen tjermarck staal;
 1000 staven of 38817 R yser, 725 R gerffstaal;
 40 leggers Spaense wyn, 4 leggers Rinse wyn;
 100 vaten Inbrouwen bier, 20 vaten hoter;
 100 vleesch, 100 vaten speck;
 100 toelasten schooven, 100 varckens schooven;
 90 hoet smeekolen, 8 masten, 52 spieren;
 40 halve leggers theer, 20 vaten pick, 15 vaten harpuys;

1200 stucx yser'e leggers banden, wegende 10404 ℔;
 100 " sloot platen, 10 oogh yzers;
 50 balen gesorteert zeyldoucq, 45 stucx gesorteerde cabeltouwen;
 1 kist met houwelen en allerhande cuypers reetschap;
 4 vaten dubbelt blicq;
 2 kisten en een kas met allerhande timmermans en ander reetschap;
 1 groote hanckschroef, 6 lootlepels, 6 schuyffsteenē, samen tot
 f 201817:11:1.

waer by noch van wegen de camer Zeelant per desen
 bodem zyn ontfangen:

5 kisten met diverse contante silvere spetien, tot.... . f 52051:17:8,

en waer tegen aen de Caap van het Amsterdamse cargasoen
 is geligt geworden:

1 legger Rinse wyn;
 10 vaten speck;
 4 " theer, tot..... . f 1570:—:—.

24 d°. 's Avonts laet retourneert hier het schip, Nieuw Middelburgh. van
 Sumatraas Westkust met een retour van daer, bestaende uyt de volgende goederen, als:

van Padangh:

165 teylen, $7\frac{5}{8}$ maas gout;
 1422 bhaaren, 122 cattys peper;
 5800 ℔ bedorven buskruyt, tot..... . f 85226:16:3,

en van poelo Chinco:

103 teylen, $14\frac{1}{8}$ maas gout;
 122 bhaaren swarte peper;
 7085 ℔ ertz der Sillidase goutmyne in 56 vaetjens, tot.... f 11717:5:10.

De brieven, ons daer mede (nevens verscheyde bylagen en rapporten der
 Sillidase goutmyne etc.) van d'E. commandeur, Jacob Joriszen Pits, en raat tot
 Padangh toegekomen, zyn gedachtekent 21 Augustus passado, bezyden oock nader
 schryven van den oppercoopman, Melchior Hurt, uyt poelo Chinco, gedatteert 28
 desselven maents, gelyck deselve mettet register, als andere nodige documenten
 in 'taenkoment briefboucq zyn te vinden, waerby blyckt, dat de saeken daer
 noch al stonden in voorige termines, maer dat de Sulthan van Indrapoera zyn
 comportementen langs hoe slegter maekte en de goutmyne dan eens weder van
 beter apparentie begon te werden, gelyck by zekere genuaekte calculatie der jongste

6 maenden komt te blycken, dat 'er al een goede waardye aen erts zoude uytgekomen wesen.

25 d°. 's Morgens vroegh verschynt te deser rheede uyt het Patria over de Caap het jacht, de Alexander, synde voor reequeningh der camer Zeelant van daer uytgezeylt den 11^{den} Maert laestleden met 217 zielen, als 144 zeeluyden, 69 millitairen, 2 vryeluyden en 2 vrouwen; waervan gedurende de reyse 13 zeeluyden en 16 militairen overleden; en aen de Caap oock aen lant gegaen zyn 1 Caapse fiscael, 8 zeeluyden, 13 militairen, 1 vryman en 2 vrouwen; ende daer tegens van daer maer weder overgekomen 1 zeevarende of peunist en 1 militair; soodat dit schip hier noch te lande brengt 125 zeevarende, 41 millitairen en 1 ongeagieerde, samen 165 copen; doch geen nadere brieven der heeren 17^{den} als bevoreus per de Beemster erlangt en van de camer Zeelant. gedachtekent .. Maert 1677, item van den heer gouverneur, Joan Bax, en raat uyt 't fort, de Goede Hoop, gedatteert 17 met een copie briefje van den 13^{den} July per de fluyt, de Lantman, herwaerts geschreven, doch tot noch niet verscheenen, by dewelcke niet sonderlings nieuws staet aengehaelt dan 't vertreck van 't schip, Ceylon, op 14 July na Ceylon 't aenhouden van 't bootje, de Posthoorn, tot een expres advys aen de Caap en het nader arrivement der schepen, Africa en Mauritius Eylant aldaer uyt het vaderlant.

Bestaende wyders de inladinge van 't schip, de Alexander, in de naergenoemde goederen, provision en nootlyckheden:

80000 guldens aen verscheyde contante silvere spetien in 8 kisten;

116 staven of 1314 E gerffstaal, 12480 E quicksilver;

12255 E fermilioen, 4 stucx phelpen, 16 stucx bouratten;

3 stucx poudezoyen, 3 stucx rasdecipres, 43 paer zayette koussen;

209 gros gimpe knopen, 85 paer zyde coussen;

205 stucx gesorteerde hoeden, 68517 E yser en 14 bossen staal;

70 vaten mom, 75 halfamen olyven oly;

1 legger France wyn voor haer Ed^s;

1 kas met tromlynen, d^e. snaren, vylen en ander wapenkamers reetschap;

1 „ „ 20000 schaften, slypsteen, potloot, pennen en psalmboucken;

1 „ „ 90 riemen schryfpapier en 27 psalmboucken;

167 heele en 56 halve leggers in schooven;

32 balen zeyldouck, 8 vaten pick, 20 vaten theer, 4 vaeten roet;

10 vaten blicq, 15 huyden pompleer, 20 theer quasten, 2 geel gieters perssen;

200 vaatjes swartsel, 26 schutlantarns, 10 bladen root cooper;

30 hangh slooten, 5 dosyn siftranden. 4 cuypers dryfhamers;

20 ysere hamers, 10 dryf yser, 5 mookers, 2 banckhaaken;

2 drayers brillen, 12 coxbylen, 7 ysere schoppen, 15 ysere houweelen;

2 cassen met allerhande timmermans en metselaers reetschap;

5 dosyn siftranden, 18 moskuylen, 20 cuypers passers;

100 beslage schoppen, 10 essen houten mouden, 2 salpeter siften;

- 1250 strengen zeylgaaren, 6 stuxx trompetten;
 1 kas niet noch allerhande timmermans en andere gereetschappen;
 73 smelt kroessen, 85 peyl kroosen, 200 cleyne peyl croosen;
 1 banckschroef, 100 boor yzers, 155 avegaers, 2 stel schulpen;
 5 pomp avegaers, 4 haacx tot cardoes kookers;
 50 schut booren, 5 stoofpannen, 5 dooppennen, 10 schafflepels;
 10 cardous kookers, 10 slonsjes, 50 lampen, 5 schuym spanen, 554
 stick lynen;
 2 rollen latoen koper, 12 riemen cardous papier, 6 zeynligters;
 20 lynen, 28 gesorteerde lynen, 6 zeinlighters;
 10 hantlantaarns, 12 bossen kurck, 4 schuyfsteen;en;
 12 dreggen, 1 gesloopte boot, 2 vaten hair, 5 vaten pypswavel;
 55 cassen met 14975 R leger banden, 4 speerhaeken;
 8 journaelen, 12 schat kamers, 10 acht jaerige almenacken;
 1 metale quadraat, 1 coper perpendiculaer;
 4 cassen met gereetschappen tot de cruytmolen en 40 kalfsvellen;
 25 diverse compassen, 50 halve en heele uyrglasen;
 260 compasglasen, 169 schuyvende roosen;
 12 gesorteerde cabeltouwen, 2 cabel wintrees;
 2 stuxx schooten, 1 kas en 1 tonneke met diverse gereetschappen,
 samen monterende..... f 173185:15: 8,

waervan aen de Caap is geligt geworden:

- 5 vaten mom en
 22 halfamen olyven oly, tot..... f 1104:—:—.

Naermiddags geworden ons per Javaans vaertuygh van Bantam 2 briefjes, als 'teene van onsen resident, Willem Caaf aldaer, 't ander van de opperhoofden van 't schip, America, beyde op gisteren gedatteert en van advys als volgt, dat van Bantam eenlyck wegen de continuatie des Coninex op Turtiassa en 't arrivement van 't schip, America in de Straat Sunda, gelyck dan desselfs opperhoofden by haer schryven vermelden, hoese wegen de camer Hoorn op 11 Maert passato met 306 coppen van Zeelant waren uytgezeylt, in comp^e van eenige andere bodems en op 30 Juny aen de Caap verschenen, van waerse, den 26sten July weder herwaerts vertrocken en door extraordinary ziekte zedert al veel dooden hadden gehadt en oversulex nu maer 277 coppen sterk waren.

26 d^o. 's Middags wert ons per borger jacht, de Goede Hoop, van Palembangh toegebragt een briefje van onsen resident, Joannes Schilhoorn en raat aldaer, de dato 25 Augustus niet anders behelsende, als 't vertreck des Coninex in 't lant naer Pontingh en zyn continueerende monopolie des peper handels, waarin men egter haast eenige beterschap verhoopte en daerom weder goede partye cleeden om op peper uyt te setten versogt wierden.

27 d^o. Niet bysonders voorgevallen.

28 d°. Is in Rade van India, op 't versouck der Inlantse gemeente buyten deser stede, eerst aen de kerckeuraat en door haer eerwaerde als nu aen haer Ed^s gedaen ten eynde dat in de week, 's avonts noch een predicatie in de Portugese tale mocht werden gelicentieert op deselve plaets daer nu een wyle tyts zy gecatechiseert, jegens over de punt Gelderland omme de nuttigheyt van dien en datter wel een getal van 7 à 8000 behoeftige Christenen sigh gaerne toe lieten vinden, nadatse by daegh hun werck hadden afgeleyt, verstaen sulcx te accordeeren en te laten geschieden des Vrydaghs 's avonts ten 7 uyren.

Wyders zyn oock tot de eerste besendinge deses jaers voor het vaderlant aengeleyt de schepen, Asia, de Vryheyt, de Vrye Zee en Nieuw Middelburgh, voor de presidiale kamer Amsterdam ende Courtiene, nevens 't Wapen van Zirckzee, voor Zeelant.

29 d°. Na middags komt hier ledigh van Malacca, na een lange 2 maendige reyse de chialoup, de Cacap, hebbende oock enpassant tot Palembangh aangeweest en van daer medegebragt een nader cleen briefje van den resident, Joannes Schilhoorn, en raat de dato 7 deser, eenclyck met advertentie, hoe 't schip, den Eendragt, met de gereede peper in corten stont te volgen, maer dat'er voor Zuydpolsbroucqs overige ruym, van Jamby gekomen, noch gants niet van dat greyn in voorraet was.

De missive ons met voorzeyde chialoup van d'heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat tot Malacca, aen haer Ed^s toegekomen is gedachtekent 26 July laestleden en onder desselfs bylagen oock bevonden een brief met verscheyde aenhoorende documenten van den E. commandeur, Jacob Lobs, en raat tot Mallabaar uyt de stadt Cochin, aen gemelte haer Ed^s van den 22sten May, dewelcke van daer met de fluyt, Grootenbrouck op Malacca was overgebragt, kunnende de substantie en inhoud der voorsz. nu ontfange 3 diverse advysen elck onder zyn quartier by 't aenkomende Indisch briefhoucq werden gelesen en onder anderen, by de Malacxse het passeeren en repasseeren van verscheyde Engelse en andere schepen van de custen van India naer Siam, Maccauw en China, etc., item hoe dat de Manicaberse vyanden, als nu die stadt in 't geheel hadden verlaten, maer sich egter met hun opgeworpen Coninck tot Rombouw by den anderen onthielden en soo gesegt wiert noch wederom om adsistentie by den rebellen, Quedasen Conincq hadden versogt, die soowel eens met ernst over alle trouwloose actien aengetast en geklopt dienden te werden, schynende voorts d'heer, gouverneur Bort (onaengesien het oproepen der heeren Mayores van zyn E. naer Batavia, egter noch wel vooreerst een wyle tyts tot Malacca te willen continueeren;

de Mallabaerse brief vermeldt van veel reparatien en nootlyckheden, die alomme noch aen de fortificatien en huysen etc., op Mallabaer vereysten en insonderheyt volck, soo men de fortressen na hun groote en het daerop staende veel canou soude deffendeeren;

De Cochinese Coninck hadt op een sinistre en onbehoorlycke wyse van den Samoryn (na dat men even een nieuw bestant van 5 jaeren besloten hadt) seker wagtplaets overvallen en ingenomen als 'er 't volcq meest uyt was en 't welck voor een snoodt gedoente van hem, nevens zyn quade aenstokers, den Prince Ramomo

en den Canaryn, Perimbala wiert gehouden, doch egter verhoopt noch in tyts weder bygelegd souw connen werden, omdat daer omtrent den Samoryn sich zeer wel aenstelde, hoewel desen Conincq aen de welvaert of onderganck van zyne Cochinese ryck, alleen om particuliere intresten hem zeer weynich scheen gelegen te laten.

Een Siams, een Portugees en een Moors Wingurlas scheepje, alle door noot op Cochin aengekomen, waren daeronder nauwe toesigt toegestaen te overwinteren, doch den peper handel ginck op gants Mallabaar niet als te wel voort, uyt insichte van de gretige mede competeurs, die met contant gout te merckt gingen en oock de veele occasien der sluykeren, dat men nu met het gereduceerde guaruisoen, alomme oock minder, als te vooren konde beletten en soo was de gantsche Mallabaerse cust en negotie voor de Comp^e wel anders te wenschen, want 'er nu in 't voorleden jaer 1676, boven alle winsten wederom 102885 guldens ten achteren geteert was.

In den avont stont arriveert uyt het vaderlant te deser rhede over de Caap de Bon Esperance het schip, America, zynde voor reccqueningh der camer Hoorn eerst al in December 1676 door noot uyt Texel, doch naderhant op 11 Maert deses jaers, uyt Zeelant in zee gelooopen met 317 zielen, namentlyck: 212 zeevarende, 95 militairen, 1 vryman, 4 vrouwen en 7 kinderen; waervan 28 zeeluyden, 7 militairen, 1 vryman en 1 kint gedurende de reyse zyn overleden; en 20 zeevarende en 25 millitairen aen de Caap aen lant; item 2 zeelieden op de schepen Ceylon en Spaarwoude overgegaen; doch daertegen van gemelte Caap weder een matroos overgekregen, nevens 3 d^{os} van 't schip, Ceylon, en 1 van 't schip, Sparwoude; soodat geseyde cloucke bodem hier noch te lande brengt 157 zeevarende en 61 militairen, nevens 4 vrouwen en 6 kinderen, te samen 228 coppen, bestaende voorts desselfs inladinge voor India uytte naer gespecificeerde goederen en coopmanschappen:

75000 guldens aen diversche contante silvere spetien in 10 kisten;

51567 fl of 950 staven divers yser en 57 vaten gesorteerde spyckers;

3058 „ fermilioen, 7247 $\frac{1}{4}$ fl quicksilver;

152523 „ groot loot in 516 zeugen, 100 stucx sloot plaeten;

407 stucx diversche hoeden, 500 vellen Spaans leer, 70 paer zyde koussen;

100 „ musquetten met haer bandeliers;

51 „ caliber musquetten, 50 stucx roers, 50 geëtste houwerklingen;

50 heele piecken, 24 hellembaerden, 4 stercke hermons;

21 leggers seck wyn, 14 half amen brandewyn;

20 vaten Inbrouwer bier, 50 half amen olyven oly;

50 „ boter, 10 half amen jopen bier;

58 „ vleesch. 10 smal tonnen wit zout;

80 hoet smeeekolen, 3 gesorteerde anckers;

61515 fl diverse ysere hoepen in 65 kisten;

10 roode copere platen, 2 rollen latoen koper;

614 rollen divers zeyldoucq, 29 vaten theer;

243 stux gesorteerde cabeltouwen, 2 vaten talcq;
 167 geteerde lynen, 56 draap lynen, 31 stick lynen;
 333 strengen zeylgaaren, 149 stux trom vellen;
 144 riemen divers formaet papier, 11000 stux schaften;
   1 vat met allerhande timmermans reetschap;
   1 " " " gereetschappen;
   1 kas met 105 R koperdraat en voorts gereetschappen;
   4 cassen met verscheide wapenkamers, toebehooren en reetschap;
   1 kas met 102 botteliers pompjes en 10 stux dweyl laeken;
   1 " " 38 diverse copere lepels;
 25 compassen, 10 schutlantaerns, 500 strengen wit zeylgaaren en 104 bossen
   trom snaren in een kas;
 175 beslage schoppen en 75 beslage spaden;
 125 halve en 10 heele uyr glasen;
   10 aker copere ketels, 200 vaetjes swartsel, 65 huyden pompleer;
   1 kas met parkementen gedruete boeken en 150 potloot pennetjes;
 167 heele en 79 halve leggers in schooven;
   1 vat met allerhande scheeps en ander timmermans reetschappen;
   1 kas met 10 ysere potten, 5 doop pannen en 5 schuym spanen;
   1 " " 50 stale schut booren en 10 kopere cardoes kokers;
   1 " " 370 gesorteerde kopere kraanen;
 50 coxbylen, 8 omhouwers, 20 cuypers dissels } in een vat;
 20 timmermans dissels, 25 meshamers, 5 mokers }
 36 zeynligters, 10 hantlantaarns, 15 compas lampen;
 45 houte schoppen, 16 gieters, 2 bossen beslage schoppen, samen ter somma
   van f 193481:7:8,

item voor reequeningh der camer Zeelant met desen
 bodem ontfangen:

54 stux gesorteerde cabeltouwen;
 10 vaten vleesch, tot... f 8051:7,

item noch van Caap de Goede Hoop:

4 mudden Caapse rogge, tot... f 32:—,

waer tegen wederom aen de Caap van 't Enckhuysen
 cargasoen uyt America gelicht:

12 vaten vleesch, 10 half amen brandewyn;
 2 leggers seck wyn, 8 vaten boter;
 4 cassen met 6232 ysere hoepen;

12 stux wiel trossen, 6 huyden pompleer;
200 strengen zeylgaaren, 14 loose tromsnaren;

20 stux tromvellen, tot ..... f 4163:10.

De advysen, hiermede van de heeren bewinthebberen ter camer Hoorn overgebragt, zyn al van dato .. en het schryven van d'heer gouverneur, Joan Bacx, en raat der Caap de Goede Hoop, is origineel gedachtekent 23 July, welckers copie per 't schip, Mauritius, op 16 deser al hebben erlangt en hier vooren oock aengehaelt.

30 d°. 's Avonts wert hier per inlander borger vaertuygh mondelinge tydinge aengebragt van Japara, hoe aldaer aen d'heer admiraal, Speelman was berigt, dat de Macassaren onder crain Gillisson, etc. den Maduresen Troena Jaja met zynen aenhangh uyt de plaetse Cadiery opgeslagen en t'eenemael na 't gebergte verjaagt hadden, en verders dat gemelte E. heer, Speelman, den capteyn, Renesse, met het schip, Bredenrode, van Japara naer Tegaal hadt afgeschickt om de vrouwen onmeslagh en 't verder hofgesin van den nieuwen Sousouhouanangh van daer mede naer Japara over te haelen.

Dese afgeweken maent syn van verscheyde omgelege en Oosterse plaetsen hier ter stede aengekomen een aental van 103 vaertuygen, samen bemant met 447 coppen, als namentlyck:

- 8 vaertuygen van Japara met 34 mannen, $1\frac{3}{4}$ lasten rys, 100 stux steenbrasems, 200 bossen tamarinda, 2000 bossen zuyker, 200 stux plancken, 508 stux balcken en 133 canassers zuyker;
  - 3 van Intche Pragy met 11 mannen, $5\frac{1}{4}$ lasten rys;
  - 2 » Javana met 8 mannen, $1\frac{3}{4}$ lasten rys en 1200 bossen suyker;
  - 1 » Macassar met 16 mannen, 59 picols wax. 1 picol schilpatshoorn, 9 picols sandelhout en 58 stux slaven en slavinnen;
  - 13 » Grisse met 62 mannen, $55\frac{1}{2}$ lasten rys, 55450 bossen zuyker, 150 picols sappanhout, 1700 stux oude clappus, 144 potten oly. 1 last groene cadjangh, 200 stux hertevellen, 1 picol catoene gaaren, 4100 stux gesoute harders, 2000 bossen tamarinda en 30000 stux oude pinangh;
  - 5 » Dermayoe met 21 mannen, $6\frac{1}{2}$ lasten zout, $5\frac{5}{8}$ lasten rys, 200 stux plancken, 500 bossen pady en 12000 stux oude pinangh;
  - 1 » Sumbawa met 6 mannen, 10 stux slaven en slavinnen en $\frac{1}{2}$ last groene cadjangh;
  - 4 » Tegaal met 16 mannen, $9\frac{3}{4}$ lasten rys en 1000 bossen zuyker;
  - 2 » Pamanoe kan met 8 mannen, $4\frac{1}{2}$ lasten rys en 50 stux kist plancken;
  - 1 » Packalongen met 4 mannen, $1\frac{1}{2}$ last swarte boontjes;
  - 2 » Cayely met 14 mannen, 1250 hamboesen oly en 1200 stux oude clappus;
- 42 stux vaertuygen, die transporteere.

42 stucx vaertuygen, per transport.

10 vaertuygen van Cheribon met 40 mannen, $8\frac{1}{4}$ lasten rys, 700 bossen zuyker, 100 bossen pady, 147 canassers zuyker, 2000 stucx potten en pannen, 40 stucx balcken, 100 picols en 5 cattys peper, 25000 stucx arracx pullekens en 10 potten oly;

5 van Samarangh met 12 mannen, 40 stucx kistplancken en 12500 bossen tamarinda;

1 • Tanara met 4 mannen en 2500 stucx oude clappus;

2 • Babian met 8 mannen, $1\frac{1}{2}$ last rys, 70 stucx balcken en 200 bossen pady;

13 • Carwangh met 45 mannen, $20\frac{1}{4}$ lasten rys en 100 bossen pady;

5 • Rimbangh met 25 mannen, $1\frac{1}{8}$ last rys, 65 stucx dootkist plancken, 25000 stucx oude pinangh, 4800 bossen tamarinda, 450 stucx plancken, 30 bossen zuyker, $\frac{1}{4}$ last witte boontjes, 7 stucx koebeesten, 25 stucx bocken en 18 stucx balcken;

15 • Cherita met 52 mannen, 106200 stucx oude pinangh en 29500 stucx oude clappus;

10 • Bantam met 40 mannen, 8500 stucx oude clappus, 55000 stucx oude pinangh, 4200 stucx potten en pannen, 900 bossen rottangs 1500 potten met calcq en 300 bossen zuyker;

2 • Amboina met 8 mannen, 65 stucx slaven en slavinnen en 5000 Manoecken tabacq.

t'samen 103 stucx diverse vaertuygen, welckers generalen aenbrenghe alhier heeft bestaen uyt de ouder gespecificeerde goederen en eetwaren, als:

47200	stucx oude clappus;	700	bossen pady;
91 $\frac{1}{4}$	last rys;	70	stucx kistplancken;
100	stucx steen brasems;	9	picols sandelhout;
19500	bossen tamarinda;	150	• sappanhout;
60680	• zuyker;	900	bossen rottangs;
850	stucx plancken;	7	koebeesten;
346	• balcken;	25	bocken;
280	canassers zuyker;	65	stucx dootkist plancken;
59	picols wax;	5000	• arracx pullekens;
1	picol schiltpatshoorn;	100	picols en 5 cattys peper;
245200	stucx oude pinangh;	6200	stucx potten en pannen;
154	potten oly;	1250	bamboesen met olye;
1 $\frac{1}{2}$	last groene cadjangh;	1 $\frac{1}{2}$	last swarte boontjes;
200	stucx hertevellen;	68	stucx slaven en slavinnen;
4100	• gezoute harders;	1500	• potten met calcq en
1	picol catoene gaaren;	1 $\frac{1}{4}$	last witte boontjes.
6 $\frac{1}{2}$	lasten zout;		

Waer en tegen van hier wederomme naer de ondergenoemde plaetsen zyn afgegaen 75 stucx diverse vaertuygen, te weten:

- 9 vaertuygen naer Carwangh met 40 rd^s aen contanten en 400 rd^s aen cleeden;
- 7 naer Japara met 300 rd^s aen amphioen, 1150 rd^s aen cleeden en 10 rd^s aen comyn;
- 1 » Palembangh met 78 rd^s aen porceleyuen, 109 rd^s aen ysere pannen, 8 rd^s aen dackpannen en 8 rd^s aen radix Toncquin;
- 2 » Amboina met 48 rd^s aen zeep, 6 rd^s aen yser, 8 rd^s aen Beugaels zeylgaren, 4 rd^s aen swarte potjes, 18 rd^s aen hoeden, 16 rd^s aen boter, 240 rd^s aen tarwe, 54 rd^s aen arracq, 10 rd^s aen glaasen en 20 rd^s aen France wyn;
- 5 » Tegaal met 80 rd^s aen cleeden en 80 rd^s aen amphioen;
- 11 » Grisse met 690 rd^s aen cleeden, 580 rd^s aen amphioen, 19 rd^s aen ysere pannen, 60 rd^s aen benjuin en 60 rd^s aen Bengaelse neusdoucken;
- 8 » Cheribon met 760 rd^s aen amphioen, 5 rd^s aen zintock, 250 rd^s aen cleeden, 12 rd^s aen sandelhout en 7 rd^s aen massoy;
- 2 » Rimbangh met 60 rd^s aen amphioen, 20 rd^s aen cleeden, 5 rd^s aen out yser en 15 rd^s aen nieuwe spyckers;
- 4 » Chiassem met 150 rd^s aen cleeden;
- 4 » Pamanoe kan met 170 rd^s aen cleeden;
- 5 » Samarangh met 100 rd^s aen cleeden;
- 2 » Babian met 50 rd^s aen cleeden;
- 2 » Tanara met 45 rd^s aen cleeden;
- 2 » Packalongen met 45 rd^s aen cleeden;
- 5 » Intchie Pragy met 120 rd^s aen cleeden;
- 1 » Malacca met 54 rd^s aen braudewyn, 24 rd^s aen arracq, 20 rd^s aen France wyn en 6 rd^s aen pekelharing;
- 4 » Dermayoe met 475 rd^s aen cleeden;
- 5 » Cayely met 138 rd^s aen cleeden;
- 1 » Sumbawa met 146 rd^s aen cleeden;
- 2 » Javana met 60 rd^s aen cleeden;
- 1 » Macassar met 146 rd^s aen ysere pannen, 132 rd^s aen porceleyuen, 54 rd^s aen dubbelde matten, 56 rd^s aen theeketels, 12 rd^s aen quitasolen en 15 rd^s aen diverse zyde.

t'samen 75 stucx diverse vaertuygen, dewelcken gesamentlycq van hier hebben afgevoert:

4069 rycxdaelders aen cleeden;	8 rycxdaelders aen dackpannen;
40 » » contanten;	8 » » radix Toncquin;
1780 » » amphioen;	48 » » Suratse zeep;
10 » » comyn;	11 » » out yser;
210 » » diverse porcel.;	8 » » Bengaels zeylgaaren;
274 » » ysere pannen in	4 » » swarte ledige potjens;
soorte;	18 » » hoeden;

16 ryexdaelders	aen Hollantse hoter;	5 ryexdaelders	aen zintock;
240	» » tarwe;	15	» » nieuwe spyckers;
78	» » arracq;	54	» » brandewyn;
10	» » glaesen;	6	» » pekelharingh;
40	» » France wyn;	54	» » dubbelde matten;
60	» » benjuin;	36	» » theeketels;
60	» » Bengaelse neus-	12	» » quitasollen en
	doucken;	55	» » zyde.
12	» » sandelhout;	somma 6229 ryexdaelders.	
7	» » massoy;		

behalven alle welcke noch 5 vaertuygen naer elders zyn afgegaen, die niets dan een pascedulle hebben medegevoert.

Ingevolge van de opgevinge der dootgravers zyn in dese maent hier ter plaetse overleden en onder de Christenen met behoorlycke kennisse ter aerden gebragt:

31 Comp ^s dienaeren;
8 borgers;
3 Duytse vrouwen;
9 » kinderen;
4 swarte mans;
7 » vrouwen;
20 » kinderen en
6 slaven en slavinnen;
t'samen . . . . 88 overledene.

Daerentegen zyn wederom in de respective kercken deser stede onder de gereformeerde Christelycke religie gedoopt:

9 Nederlantse kinderen;
55 inlantse d ^{os} der Portugese gemeente;
4 d ^{os} der Maleytse gemeente;
t'samen . . . . 46 gedoopte.

Oock zyn voor de Christelycke gemeente in gemelte kercken dese maent wettigh getrouwt:

7 Comp ^s dienaren;
5 Nederlantsche borgers en
5 Mardycker inlanders;
t'samen . . . . 17 paer getrouwt.

By de suppoosten der boom ofte de tollenaeren zyn den 17^{den} deser achterhaelt en voorts by den raat van justitie als geconfisqueert verclaert:

6 corgies vlagge goet.

By den landdrost en gecommiteerde uyt het collegie van heeren Schepenen zyn dese maent gevisiteert de naergenoemde verongeluckte menschen:

17 deser, Jan Dromont, borger deser stede, die boven de sluys in de vaart van Molenvliet was verdroncken;

27 deser, een slavinne van den Mardycker, Pedro Cordero, die als vooren buyten de stadt was verdroncken.

Volgens de aenteekeninge van den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, als hooft der Javaanen etc., zyn mettet eynden deser maent, binnen de limiten des Coninx ryex Jaccatra buyten deser stede bevonden te remoreeren een getal van 4696 Javaense manluyden, sorteerende rontsomme, als volgt:

	895	by de schans Jaccatra;
	574	» » rivier Crocot;
	588	» » poort Uytrecht;
	1015	buyten de poort Diest en
	1826	by diversche particulieren;
t'samen	4696	Javanen.

October Anno 1677.

Primo October. Niet bysonders voorgevallen.

2 d°. 's Middaghs verschynt hier met zyn schuyt aen lant de schipper en kort daeraen oock te deser rhede het retourschip, 't Wapen van Zirckzee, van Cormandel over Sumatras Westkust, alwaer het enpassant heeft aengeweest, bestaende desselfs cust retour en oock het weynige daerby ter Westkust ingenomen uyt de naervolgende goederen, als:

van Cormandel:

409 packen diverse sorteerings cleeden, daarvan 3 ongetaxeert;

per de Flamam aldaer overgebleven:

17 packen met 5100 stux rochevellen;
122823 ℔ diverse geraffineerde salpeter;
2 packen met 600 stux fyne moerisse hemden;
17314 ℔ calliatourhout;
202 $\frac{1}{4}$ lasten Sadraspatuamse rys, beloopende samen / 110519:13:9,

waervan op de Westkust tot den handel:

58 packen cleeden, zyn geligt tot..... / 18428:3:10,

en op de Westkust wederin algescheept
en hier gebragt:

230 $\frac{3}{4}$ ℔ camphur Baros;

25250 " gesorteerde benjuin Baros tot..... / 17672:16:6.

De brieven daermede van d'heer gouverneur, Jacques Caulier, en raat tot Paliacatte aen haer Ed^e overgekomen, zyn gedatteert 31 July, met een appendix van 7 Augustus, nevens verscheide bylagen en oock noch verselt met twee

cleene briefjes van den coopman, Lambert Heemsinck, uyt Sadraspatnam, dato 8 en van den coopman, Albert van Weede, uyt Tegenepatnam, gedatteert 15 Augustus passado.

Ende het schryven van den E. commandeur, Jacob Jorissen Pits en raat uyt Padangh op Sumatra's Westkust aen haer Ed^s is gedachtekent 14 en 15 des voorleden maents September, met een nader appendix van den oppercoopman, Melchior Hurt, uyt Poeloe Chinco van den 16^dⁿ desselven maents, nevens eenige nader aenhoorende documenten, alle welcke schrifturen dan in substantie alsulcx behelsen als by d'aenkomende briefboucken onder die quartieren kan werden na gelesen, vermeldende onder anderen, de Cormandelse advysen:

hoe de bekende swervende rover, Siwagie, met een macht van 12000 ruyters uyt de bovenlanden van Wingurla seer schielyck in de maent Maert omtrent Golconda en oock den 14^dⁿ d^o. personeel voor den Conincq was verschenen, werdende ongemeen vrundelyck onthaelt, met een groote quantiteyt goude pagooden begistigt en boven dien met eenige duysent pions geadsisteert om de landen van Carnatica en Sinsjer voor die Mayesteyt weder te occupeeren, gelyck hy oock alle deselve zeer schielyck sich hadt onderdanigh gemaect en den groot gouverneur, Sierchan Loddy, (van wien de Comp^e, soo in de belegeringh voor St. Thome, mettet adsisteren der Francen, als naderhant mettet becommen onser negotie op en onhier Tegenepatnam al veel ongelyck hadde geleden) t'eenemael verdreven, die sich nu, berooft van alles, in 't bosch van Aria Lour onthielt en van waer hem Siwagie lichtelyck noch wel stont in handen te crygen, als leggende nu met zyn leger in 't lant van Maysoer en niet verre van de hofsteden der reycken of Vorsten van Madure en Tansjouwer, en van welcke landen, ja oock het geheele innerlyck ontroerde Visiapour; men oordeelde, dat hy sich nu voort meester stont te maeken en dan den Golcondaar in 't geheel niet te wille soude wezen, maer hem eenlyck met schoone woorden trachten te payen, zynde voorts oock met zyn broeder, Egosia Ragia (present besitter der Tansjouwerse provintien) over haer vaders, Sahasys erffenisse al in krakeel geraeckt, soodat hy desselfs landen almede voor 's hants quam te bestaan;

doch in alle dese actien comporteerde sich gemelte Siwagie omtrent de Comp^e seer wel vrundelyck en civiel als hebbende oock aen onse residenten in Golconda, als naderhant aen onse gecomitteerde omtrent Tegenepatnam belooft in alle manieren zyn faveur tot voortsettinge van Comp^s negotie alomme te zullen contribueeren en al eenige preuven derwegen in 't verleenen van sommige cauls doen blycken;

de onlusten met den Oricxasen onhebbelycken Serleskeer waren noch niet afgedaen, maer de hoope, dat hy maer door de gespargeerde geruchten van ons voornemen om alle zyn af te senden rys barenken aen te slaen wel in korten tot reckelyckheyt souw werden, sonder dat men daer over (volgens de eygen verclaeringe van den heer, Madoena, aen den oppercoopman, Hartsinck, gedaen) ten hove voor eenige quade opmerckinge behoefde te vreesen;

onderwylen was de Cormandelse secunde persoon d'E., Pieter Smith, op 21 Maert tot Masulipatnam overleden en zedert met S^{rs}., Marten Pit en Hendrick

van Outhoorn, tusschen d'heer gouverneur, Caulier, eenige onlusten opgekomen, daer door dat zy dan beyde toegestaen en gelast waren geworden over Malacca naer Batavia te vertrecken;

d'Engelsen hadden in de maent July met 5 bodenis een capitael van ruym 25 tonnen gouts in contanten uyt Engelant over gekregen, 't gunt hunne negotie in de cleeden en soo mede haere vaart na Manilla, Atchin, Siam, Malacca, Macauw, etc., met de Mooren en andere alomme dapper voortsettende en de Comp^e met haere schaersheyt van courant capitael geen cleene schade toebragt;

en de tydingen van Sumatra's Westkust schynen van de Sillidase goutmyne nu weder opnieuw een wat beter hoope (om metter tyt aen een goet succes te geraecken) te belooven;

de rebelle volckeren van Pauw en Cottatenga etc. hadden eyndelycq eenige gezanten tot Padangh afgesonden om met de Comp^e van vrede te handelen, en die dan oock al provisionelyck ware getroffen, onder beloften, dat zy alsints des Comp^e bevelen souden gehoorsamen, dewegen voor den afkomenden bergman met syn gout openen en met des Comp^e bontgenoten van Padangh voortaan oock in een goede aliantie te leven, soo dat nu daer mede alle twisten en onlusten derwaerts over weder verdweenen waren, alleen, dat die van Baros onderlinge oock wat oneenigh scheenen, doch 't welck van geen belangh gehouden wiert;

wesende ons behalve de voorstaende papieren onder 't Cormandelse paquet noch mede toegekomen een missive met eenige aenhoorende stucken van d'heer, Sybrant Abbema, en raat in Suratte aen haer Ed^e de dato 9 Juny, zynde over den Golcondasen lantwech tot Palliakatte aengebragt, daerby oock is een cleyn duyts briefje van Comp^e makelaer, Kissendas, sooals gemelten brieven op zyn plaets in 't briefboucq zyn te vinden en onder anderen oock daer uyt te lesen, hoe 'er dit jaer, soo na Batavia, Ceylon, Coutchin als Malacca, in 't geheel uyt Suratte was versonden een capitael van f 1286610;

en by 't sluyten der boucken was bevonden, dat de suyvere advancen van een jaer in die directie boven f 151914:2:13 aen verscheyde ongelden noch quamen te bedragen f 680550, dat al een brave somme is die wel passeeren kan;

de saeken der Francen stonden daer noch al vry slegt, als sittende zy met ruym 250000 ropias aen schulden beswaert, met meeninge hun 2 door ons beset gehoude schepen tegens de maent October na Vranckryck af te zenden, maer d'Engelsen woelden in de negotie stercker als eenige jaeren te voeren.

3 d^e. 's Middaghs erlangen per Javaens vaertuygh een briefje van d'opperhoofden van de fluyt, de Lantman, uyt de Straat Sunda, de dato primo deser, waarby zy arrivement aldaer met gesont volck uyt het vaderlant over de Caap bekend maeken, sonder een doode te hebben gehad.

4 d^e. 's Morgens al tydigh komt hier uyt Persia over Ceylon, doch nu eygentlyck van Cormandel aen te landen 't fluytschip, Buyren, met de dobbelde brieven van d'heer gouverneur, Jacques Caulier, en raat tot Palliacatte, de dato 50 July, welcke op eergisteren per 't Wapen van Zirkzee al nader hebben erlangt, maer egter als nu onder deselve bylagen oock noch 2 brieven door den E., Jacob

Verburgh, en verderen raat tot Ougly in Bengale aen haer Ed^s alhier geschreven over den Cormandelsen lantwegh, item een briefje door den E. commandeur, Laurens Pyl, van Jaffanapatnam ofte Punto Pedro aen haer Ed^s, dato 12 July, verselt met het copie schryven van d'heer gouverneur, van Goens de jonge en raat nyt Colombo van den 8ten en 11^{den} July, 't welck al voor lange op 26 July per 't Huys te Merwe hebben ontfangen en hier vooren aengelhaelt.

Voorts oock 2 brieven, d'eene per Bnyren en d'andere per Tertholen op de cust gebragt van den heer directenr, Fredrick Lambertse Bent, en raat tot Gamron in Persia aen haer Ed^s gecarteert op 24 April en 5 Juny jongstleden, nevens eenige aenhoorende bylagen, alle welcke voor gementioneerde brieven met hunne registers etc., ider op zyn quartier by 't aenkoment briefbouck konnen werden naergelesen.

Meldende het Jaffanapatnams advisje niet sonderlingh nieuws, maer de Bengaelse al weder groote klagten over de langer onverdragelycke vexatien en hindernissen in Comp^s negotie der waaren, sonder dat men derwegen by den Nabab in Decca door instigagie van den snooden heydensen Raynandelaal eenigh gehoor of satisfactie konde erlangen en van welcke geweldens des Ouglysen gouverneurs de Engelse vrunden wel degelyck door puur geweld de preuven mede hadden gesmaeckt, soo dat de redressen van 't Mogolse Delhyse hof eenmael ten hoogsten nodigh schenen etc., want Raynandelaal wel absoluyt dorst zeggen, dat men al de Hollanders door gants Bengale behoorde van kant te helpen, om dat zy veel menschen uyt het lant vervoerden, en wyders dat de Comp^e, doch noyt geen satisfactie soude werden gedaen, soo lange men geen afstant van de pretentie der 196000 ropias (ten tyde van d'heer, Ranst, de Comp^e afgeperst) volkomen quame te doen.

In Persia ginck het met de regeeringe des ryx door de groote debauches des Coninx noch al vry slordigh toe, te meer 'er veel gouvernementen lange sonder hoofden bleven en daer door oock al eenige revoltes wierden veroorsaecht, waer by uoch quam. dat de Turck aen de uytterste Persiaense grensen van Iswan een sterck casteel begon te bouwen. om te gevoegelycker als 't hem goet dagte, in 't ryck te vallen.

d'Engelsen hadden over hun verschillen der thollen met den Gamronsen sabandaer aen 't hof in hunne clagten (schoon al wat dreygender wyse) egter noch geen antwoord na hun sin becomen en dat te meer, dewyl 'er van hun voorgegeve te komende schepen maer eene verscheenen was.

De overvloedigen aenbreng van over de 500000 R thin door de Siammers en Engelsen quam dat minerael in Persia vry in afslagh te brengen.

De Kirmansen gouverneur hadt op de verthooninge van 't bevelschrift aenstonts den inkoop van wolle en alle andere goederen aen de Comp^e tot genougen toegestaen, maer de claegers over den Gamronsen gouverneur 't voorleden jaer ten hove gereyst, konden soo wel als alle andere in hunne saecken weynich gehoor erlangen, soo dat de sorgeloose en onachtsame regeeringe des Coninx alsints meer en meer bespeurt wiert, 'tgunt dat ryck ligtelyck in korten wel tot verval en verwerringe mogt doen geraeken.

De verkoop der desen jaerse coopmanschappen was noch tegens hoope met de monopoliseerende cooplieden redelyck wel geslaegt.

Bestaende wyders de hier aengebragte cargasoenen, soo van Persia als Cormandel per gemelte fluyt, Buuren, uyt het volgende:

in Buuren uyt Persia:

- 5 stucx swart laeken;
- 12 » wolle alcatyven;
- 800 » bereyde hocke vellen;
- 200 cassen Persiaense wyn;
- 850 ₤ Kirmanse wolle;
- 5000 » amandelen voor de banquetbackers;
- 1519 » diverse medicinale cruyden;
- 16 potten met diverse confituyren voor de medicine winckel;
- 500 ₤ rhabarber;
- 1178 » diverse drooge fruytagien voor de medicine winckel, tot
f 9655:10:7,

item noch per apart factuyrtje:

745 ₤ tutia, tot..... / 245:8:6,

in Buuren van Cormandel:

- 286 packen diverse cleeden;
  - 2 » met roche vellen;
  - 10560 ₤ geraffineerde salpeter, ter somme van..... f 146745:5:12.
- Namiddags verschynt te deser rhee de uyt het vaderlant over de Caap de Goede Hoop de nieuwe fluyt, de Lantman, wesende voor reequeningh der camer Amsterdam, eerst al in December 1676 uyt Texel, doch naderhant eerst den 11^{den} Maert deses jaers uyt Zeelant in zee geloopt met 65 zeeluyden, waer van der 5 aen de Caap gebleven en daer tegen maer een van daer weder overgekomen is, soo dat dit schip sonder eenige dooden hier aenbrengt 61 zeevarende koppen, en daer bezyden de naer gespecificeerde coopmanschappen en nootlyckheden voor India:
- 296 $\frac{1}{2}$ ₤ ofte 5850 stucx rouwe barnsteen;
  - 25814 » staaf yser, 15 vaten met spyckers;
  - 681 $\frac{1}{2}$ » quicksilver, 791 ₤ fermilioen;
  - 1 cas met 100 coddebex hoeden;
  - 5 kassen met 401 ₤ diverse medicamenten;
  - 4 leggers Rinse wyn, 20 leggers Spaense wyn;
  - 148 vaten haantjes bier, 4 varckens azyn;
  - 50 » vleesch, 20 vaten boter;

50 halfamen olyven oly, 5 halfamen wyntint;
 718 £ calmey, 1495 £ swavel;
 55 riemen divers schryfpapier, 1 gesloopte boot;
 5312 £ of 600 stux ysere hoepen, 30 balen divers zeyldouck;
 50 vaten theer, 20 vaten harpuys;
 1 kist met allerhande timmermans en ambagts gereetschap;
 1 " " compassen en uyr glasen;
 4 vaten talcq, 25 stucken dweyl laeken;
 121 stux diverse cabel en andere touwen, wegende 99400 £ ;
 50 " gesorteerde lynen:
 1 kas met kaarten, passers, parkementen en ander stiermans gereetschap;
 10 halfamen;
 200 heele en 100 halve leggers in schooven, samen tot.. / 66968:14:10,

waer van aen de Caap is geligt geworden:

1 legger Rinse wyn, 1 varcken azyn;
 10 vaten vleesch, 4 vaten theer;
 9 hoet smeekolen, 7 gesorteerde ysere trossen;
 1 vat haantjes of Inbrouwen bier, tot..... / 2176:1:—

De brieven, hier benevens uyt het vaderlant overgebragt, zyn de duplicaten van die wy in de voorleden maent met d'andere schepen al hebben ontfangen, en soo mede het advisje van d'heer gouverneur, Bax, en raat aen de Caap, de dato 15 July, den 25sten passado per 'tjacht, den Alexander, in copie erlangt en als doen hier vooren genotteert.

's Avonts schryven haer Ed^s per Chinees vaertuygh een briefje aen den E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en zynen raat tot Japara; soo even getekent en van ordre en advertentie, als volgt:

dat by zyn E. schryvens van den 18^{den} September, zedert het afgaen van de fluyt, Spanbroeck, weder ontfangen met aengenaemheyd de goede successen tot Codoes en Patty etc., als zyn E. retour van daer op Japara zy verstaen. gelyck mede de Formalia, omtrent het aenkomen van den nieuwen Sousoulounangh aldaer gebruyckt; zullende wyder verlangt werden te hooren, dat de andere Princen broeders van Baggaleen konden gedisponeert werden mede af te komen en Adepaty voor haeren wettigen opperheer te erkennen om alle sribbelingen wech te nemen;

dat haer Ed^s het sneuvelen der schepen, Damiata en Pagadet, (comende uyt Banda) met leet wesen hebben vernomen, doch egter verhoopen, dat het daerby achter gebleve volck en principaelste goederen door de twee derwaerts gesonden vaertuygen noch sal connen wesen gesalveert;

dat de slordige en Irandeleuse voorige inkoop der houtwercken tot Rimbangh en elders nader sal dienen ontdect en daerop wyders de vereyste ordre gestelt te werden;

dat het scheepje des Coninex van Ternaten met d'overkomst van d'heer, Speelman, hier oock terugge wert verwagt, om alsdan voor d'Comp^e gewardeert en aengenomen te werden.

Heden is hier oock met een borger jacht uyt Amboina mondelinge tydinge aengebragt, hoe de saecken daer in 'tgenerael noch redelyck wel en het nagel gewasch aen de boomen seer schoon stonde, soodat tegen aenstaende jaer een opulente oogst te verwagten ware, maer off'er van deses jaers na gewasch iets herwaerts stont te komen, dat scheen van sobere apparentie te zyn.

5 d^e. Is in Rade van India goetgevonden den borger, Pieter van Leeuwen, op gedane versouck van zyn notaris ampt te ontslaen, en daarmede wederom in zyn plaetse te beneficeeren den procureur, Dionys van Es, en soo mede aen gemelten vrykoopman van Leeuwen toegestaen zyn scheepje, Orangie, om een rysladinge na Arracau te zenden over Malacca, sonder egter eenige andere Comp^e handel plaetsen in dien oirt te mogen aendoen.

Wesende wyders oock by resolutie vastgesteld hoedanigh de schepen van hier en Japan op Malacca te verwachten, verders van daer met haerc capitaelen naer d'Indische quartieren sullen werden verdeelt en verder mede wat inkoop van rys, doucken etc. aldaer, soo voor 't Patria, als India naer rato der capitaelen sal connen en mogen geschieden, gelyck breeder by 't generale resolutiebouck, dato deser staet te lesen.

6 d^e. Kort namiddagh ontstaet hier schielyck brant, even buyten de stadt of in de Ooster voorstadt, tusschen de nieuw en Rotterdammer poort, jegens over de punt Gelderlant, waer met omtrent 20 à 25 huysen in korten in d'assche geraekte, sonder verdere schade door neerstigheyt van partye volck, dat anders met de sterck doorwaeyende Oostewint noch al vry meer quaet zoude hebben connen doen.

Na de middags komt hier voor de laeste besendinge deses jaers uyt Banda te verschynen 't schip, Outshoorn, (en daer met oock voor een springtogtje over de coopman, Joannes Keyts), bestaende desselfs ladinge speceryen etc., uyt:

568 heele..	} sockels foely of 16038 cattys Banda;
11 halve..	
10090 cattys Banda noten muscaaten;	
12 halve leggers gepekeldde nooten;	
600 R of 93 doosjes marmelade van nooten;	
100 » koeck oly van nooten;	
1 vaatje met mannetjes noten;	
5 stucken beschadigde taffa satynen;	
12 stucx afgeslete metale kolven, samen tot..... / 56480 : 7 : 6.	

De brieven, met de verdere gewoone jaerlycx papieren, boeken en documenten ons daer, benevens van d'E. heer gouverneur, Cornelis van Quaalbergh, en raat des casteels Nassouw toegekomen, zyn gedachtekent 9 September, als by 't aenkoment briefboucq onder dat quartier staet te lesen, meldende onder anderen van veele gebreken en mesnen daer onder de luyden en aen de fortificatiën en ammunitien,

als anders noch manckeerende, en waer omtrent nu zedert een wyle bevorens al wat sachtjes scheen overgelopen te zyn, sulcx om alles weder met gemak wat te redresseeren en de soo nodige aanplantinge en besorginge der speceryen te betrachten al wat tyt scheen te zullen vereytschen, om dat veele der perckeniers en borgers het daer minst aengelegen lieten.

De vaart der Zuydooster eylanden en daer alomme achter Banda wiert gemeent niet ondienstigh zoude zyn aan niemant, als eenige vaste Bandase ingezetenen, nevens de Comp^e te permitteeren en waer over men oock noch nader ondersouck en opmerckinge meende te nemen.

De lyste der zielen over gantsch Banda was dese jaere bevonden te bestaan in 't geheel uyt 6725 coppen: en dewyl het met de cruytmolens giuts tot noch niet veel hadt beschoten, soo wiert oock best geacht, dat alleen in Amboina de benodigtheit van dat nodige buspoeder voor d'Ooster provintien wierde besorgt.

En dewyle d'opperhoofden van dit schip, Outshoorn, in 't passeeren van de Javaense cust door ordre van d'heer Speelman eupassant tot Japara zyn aan land geweest, soo hebben zy ons oock mondelingh berigt, hoe het aldaer op primo deser noch wel stint en dat gemelte heer admiraal Speelman met den nieuwen Sousouhouanagh in Comp^s logie al in mondelinge conferentie geweest waren, onderwylen dat wy dagelycx nader advysen van daer hebben te verwachten.

7 d^o. Jegens den avont geworden per Javaens vaertuygh van Bantam een briefje door onsen resident, Willem Caaf, op gisteren herwaerts geschreven, met advys:

dat de 30 gereede vaertuygen van Turtiassa alwaer de Conincq sich bleef onthouden, na Cheribon gedestineert weder op Bantam waren aengekomen en alsoo die togt gestaectt, om dat de Conincq van resolutie was geworden geen secours na Cheribon te zenden;

van Java's Oostkust was daer geen ander nieuws, als dat de Bantamse Keey Nebey Wangsa Nala sich noch op Cadiery by Troena Jaja onthielt;

des Sultans gewese vrouw, crain Tima, stont over 5 à 6 dagen met de verdere omtrent 200 Macassaren van Bantam na Macassar te vertrecken en waer toe de pangeran Kiedol, neven desen door den resident Caaf om 2 zeebrieven van haer Ed^s naer derwaerts deedt versoucken;

mettet Engels schip, d'Indische Marchant, dat naer Engelant zeylreet lagh, stont de fugative monseur Trip met zyn vrouw en dochter, onder betalinge van 1000 rd^s oock naer Europa te vertrecken;

op 't sluyten deses hadden d'Engelse vrienden daer nader tydinge erlangt van de aankomst van hun schip, 't Gulde Vlies, in de straat, zynde in May uyt Engelant gezeylt, maer tot noch geen novos daer van gehoord.

Heden is wyders by extraordinaire vergaderinge in Rade van India over de saeken van Suratte en Persia en wegens den toestand van Comp^s negotie aldaer, alsulcx geresolveert, als by 't generale resolutieboucq kan werden naergelesen.

8 d^o. Hebben haer Ed^s op 't versouck der Chinese natie der stede om voor te komen het afhaelen van aerde van 't Chinese kerckhof, gelegen even boven de schans Jaccatra in de Duytse, Chinese en Maleytse taele doen afgeeren, het naervolgende edict.

Dewyle die van de Chinese natie, soo binnen, als buyten dese stadt woonachtigh by requeste aen ons hebben geclaegt en te kennen gegeven, hoe dat diversche personen hun van tyt tot tyt niet en hebben ontsien om haer gerief van aerde te haelen uyt zeker stuck lant, 't welck wy voor desen aen de gemelte Chinese natie tot begravingh van haere dooden hebben vergunt, versouckende dewyle daer door haere graven wierden geschonden, verbrooken en van aerde ontbloot, dat wy daer in wilden voorsien, witsgaders haer van soodanigen overlast bevryden.

Soo ist, dat wy goet gevonden hebben wel expresselyck te interdiceren en te verbieden, gelyck doen by desen, dat niemant, wie hy, oock soude mogen wesen, sich sal hebben te verstouten van het gemelte stuck lant ofte van 's heeren wegen daer by en omtrent eenige aerde te haelen, hoe cleen de quantiteyt oock zoude mogen zyn op poene, dat de slaven, die daer toe werden gebruyckt in de keten gekloncken sullen werden om soodanigh en soo langh aen Comp^s wercken te arbeiden, tot dat de eygenaers derselver tot een boete voor ider lyfeygen sullen hebben betaelt, voor de eerstemael, dat daer op bevonden sullen zyn ses en voor de tweedemael 10 rycxdaelders te verdeelen onder de millitairen bescheyden op de schaus Jaccatra, welckers officieren by desen oock werden belast en geordineert te letten en goede sorge te dragen, dat dese onse ordre naer behooren werde geobserveert, en de gemelte Chinese natie vredigh en gerust mogen besitten het meer gemelte stuck lants en de privilege, die wy haer tot begravinge van hunne dooden op hetselve hebben vergunt.

In 't casteel Batavia, den 8sten October anno 1677.

Onderstont: ter ordonnantie van haer hoogh Ed^e den
Gouverneur Generael en Raden van India,
(was getekent): JOANNES CAMPHUYS, secretaris.

Wyders is tot tweede persoon van 't Mallabaerse commandement, als vervanger van den oppercoopman, Mattheus Berckman, geëligeert de out coopman, Adriaen van Lier, present hier zonder employ wesende.

Gelyck oock noch te deser vergaderinge de heer extraordinary Raat van India, Hendrick van Rheede, op zyn E. ernstigh versouck is toegestaen met d'eerste acnstaende retourschepen naer het lieve vaderlant te mogen vertrecken.

Hayden morgen zyn alhier met 2 vaertuygen aengebragt van Carwangh 2 Javaense briefjes der hoofden aldaer aen d'heer Gouverneur Generael geschreven, en dewelcke door den sabandaer Ockerse binnen gebragt, naer translatie bevonden zyn van volgende inhoud.

Dese brief comt van Rata Mangala aen den heer Generael, waarmede uw dienaar aen myn heer bekend maectt, als dat ick aen Godt voor myn heer bidde. en dat uw dienaar van Bantam is gecomen, die aldaer het gedoente van de Bantammers heeft ondersocht en wat haer verrigtinge was,

doch UE. dienaer is maer een boschman; dierhalven versouckt UE. dienaer aen myn heer vergiffenis en UE. dienaer versouckt hulpe aen myn heer omdat de volckeren van Bantam niet opregt en zyn, en soucken met Pangeran Adepaty in verwyderinge te geraeken. en van daer zyn alrede vertrocken een macht van 3000 mannen. omdat die van Cheribon met Bantam zyn vereenigt, alsmede die van Scumedangh; indien myn heer myn gelooft, myn heer gelieft goede wagt te stellen op Carwangh, Intche Pragy en Chiassem, en wanneer de Bantamse prauwen daer binnen willen loopen myn heer gelieft het haer niet toe te staen en wanneer deselve in zee mochten ontmoeten geeft 'er vuyr op en wanneer naer haer plaetse vluchten, achtervolgt haer, wantse groote vyanden van den Pangeran Adepaty zyn.

Volgt nu het tweede briefje uyt Carwangh geschreven.

Dese brief van myn heers broeder. Keey Nebey Wierasaba, tot Bringintousou en van Keey Singa Probangsa van de plaeste Indapella, en komt aen myn broeder den heer in de stadt Batavia, die Godt wil zegenen met een lanck leven en veel geluck in dese werelt.

Verders sende ick een briefje aen myn heer en versoucke hulpe, de reden waerom om hulpe versoucke, is omdat Keey Ingampol met die van Bantam vereenigt is en Keey Ingampol is van meeninge in dese maent October tegen die van Carwangh te oorlogen.

9 d°. 's Morgens retourneert alhier het schip, den Eendragt, van Palembang met:

574960 cattys swarte peper;

58000   " harpuys;

100 bossen bintrottingh en

100 cattys draekenbloet, ter montura van ..... f 77953:8:15.

Het briefje, daermede van den resident, Joannes Schilhoorn, en raat ontfangen, is gedatteert 13 des voorleden maents, niet anders vermeldende, als de wedercompste des Coninx uyt het lant of van Pontingh tot beneden. en hoe datter present ginder geen peper meer in voorraat was;

Zynde ons met gemelte schip over Palembangh noch geworden de Jambyse advysen van den resident, Gerrit Pot, en raat aen haer Ed^s, dato 7 Augustus per 't schip, Zuydpolsbroucq, van daer op Palembangh gebragt, omdat dien bodem daer noch een wyle tyts na zyn overige peper last most blyven vertoeven, dewelcke niet sonderlings nieuws vermelden, dan het sobere gewas des pepers en den cleenen aftreck der cleeden, als by 'taenkoment briefbouck is te sien, maer egter verselt zyn met 2 Maleytse brieven. d'eene van den Sultan Agon en de andere van den pangeran Diepa Negara, mede aen haer Ed^s gecarteert en beyde naer translatie bevonden van volgende teneur.

Van den ouden Sulthan Agon.

Een vrundelycke brief uyt een suyvere, opregte genegentheyt van Sulthan, Agon Moulia Depoera, die compt aen Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael, die zeer groot is in de stadt Batavia en alle de Hollanders, soo boven, als beneden wints regeert, die over zyn opregtigheyt en mildadigheyt door de geheele werelt geroemt wert, alsmede onwinbaer en zeer clouckmoedigh in den oorlogh, gelyck oock zeer stantvastigh in 't onderhouden van contracten met alle Coningen en dat onveranderlyck, soo lange de zon ende maan sal schynen.

Vorders maeke aen Joan Maatsnyker, Gouverneur Generael ende de Raden van India bekend, van wegen alle de schulden van de Jambyse volkeren, waervoor de Sultan Agon als borge voor staat, zynde te samen 36760 $\frac{3}{4}$ rd^s, waervan door hulpe van Sulthan, Agon, de Jambyse volkeren veel betaelt hebben, te weten: aen den capteyn, Dirck de Haas, 19634 rd^s, noch heeft nu de capteyn van de logie ontfangen 9000 rd^s, soodat de schult van de Jambyse volkeren noch in 't geheel blyft 7685 $\frac{1}{2}$ rycxdaelders.

Verders van wegen 'tschip, den Angelier, dat Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael, aen den Sulthan heeft gesonden, 't gene den Sulthan, Agon, door dien seer out en verrot was, niet heeft willen aennemen, maer 't selve aen den capteyn, Dirck de Haas weder gegeven: maer de capteyn, Dirck de Haas, is by Sulthan Agon verscheenen en heeft geseyt, geeft het schip niet weder, want de heer Generael, Joan Maatsuyker, sal daerover beschaemt zyn, maer 't sal goet wesen, dat de Sulthan 't schip naer Palembangh sent, waarmede ick een briefje, aen den capteyn op Palembangh sal schryven om 'tschip aldaer te vermaeken, 'tgeene de Sultan gedaen heeft en aen den capteyn op Palembangh overgesonden, maer de capteyn op Palembangh heeft het niet willen aennemen ofte maeken, alsoo zeyde, geen timmerluyden noch smits hadde, doch heeft het den Sulthan weder op Jamby doen brengen en aen den capteyn, Dirck de Haas, voor de logie overgegeven om gemaect te werden en is aldaer door dien de capteyn, de Haas, hem daerinne niet wilde bemoeien verlooren gegaen, dat is 't verhaal daarvan en hebbe dit oock uyt een opregt herte geschreven en de Sulthan vertrouwt op den Gouverneur Generael, doch indien de Gouverneur Generael een ander in plaets gelieft te geven ofte niet, den Sulthan Agon, sal egter te vreden wesen, maer soo 't den Gouverneur Generael gelieven is een ander in plaets te geven, 't sal oock des Sulthans gelieven zyn en de Sulthan sal daer over, ofte dien aengaende van 't contract niet veranderen, maer het achter stal van de Jambyse volkeren helpen innen en met Godes hulpe sal de Sultan sorge dragen, dat dese schulden betaelt werden, want de Sulthan is zeer genegen en dat onveranderlyck 't contract naer te comen en vertrouwt op de goede genegentheyt van Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael 't uytwaerts [*sic*].

Voor dees tyt heeft Sulthan Agongh uyt een opregte genegentheyd aen Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael niet anders te senden, dan thien picols peper, die niet en gelieft te versmadedu, alsoo 't geschiet tot een teeken, dat noch leve.

Volgt het briefje van den Jambysen
Pangeran, Diepa Nagara.

Naer de eens luydende certitulen en inleydinge, als
die van den Sulthan.

Verders maeke aen Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael bekend, als dat Pangeran, Diepa Nagara, in de Hollantsche logie, die op Jamby is gehandelt en oock zyn schult aen capteyn, Pot, betaelt heeft, en indien Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael nu genegen is met Pangeran, Diepa Nagara, te handelen, soo gelieft my een briefje met een zegel van den Gouverneur Generaels hant getekent toe te senden, waerby dan oock sal blycken de goede genegentheyd en vrundschap in 't onderhouden van 't contract met Pangeran, Diepa Nagara.

En wat aengaet de schult van den Chinees, Zittia Goena, die hy schuldigh is aen den capteyn op Jamby heeft hy gemaect, wanneer woonde by den Chinees, Ziradria, maer niet ter tyt hy onder den Pangeran, Diepa Nagara, heeft geweest; dierhalven oock niet genegen ben die schult te betalen, want zyn geaccordeert, soo wanneer Pangerau, Diepa Nagara, aen den capteyn op Jamby schuldigh blyft, daarvan een Maleyts briefje, nevens een zegel te geven, tot teeken dat coopmanschappen genoten heeft, maer nu isser geen Maleyts briefje, noch zegel van Pangeran, Diepa Nagara, dan alleen maer een Chinees briefje, doch indien Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael gelast, dat ick betaleu moet, wat sal ick doen, want ick wil daerover geen scheuringe maeken met Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael, doch het Chinees briefje heeft Pangeran, Diepa Nagara, overgesonden.

Verders van wegen den Chinees, Zecambangh, alle zyne goederen wyff en bysitten zyn door den capteyn, Willem Volger, naer Batavia gebragt, dierhalven Pangerau, Diepa Nagara, oock niet genegen is die schult te betalen, doch soo met dit mousson alles weder terugge gesonden wert, soo zal Pangeran, Diepa Nagara, die schult voldoen, en indien 't van dit Ooster mousson niet en geschiet, Pangeran Diepa Nagara treckt 'er t'eenemael zyn handen af en heeft 'er niet mede te doen, want Pangeran Diepa souwt alleen maer doen tot onderhoudinge van vrundschap en 't contract met Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael; voor dees tyt heeft Pangeran Diepa Nagara niets te zenden, dan wenscht alleen Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael by nacht en dach een lauck leven en gesontheit, en dat hoe langer hoe grooter mach werden.

10 *d.* Naermiddaghs wert ons door den sabandaar, Oekersen, mondelingh berigt gedaen, hoe mettet Engels schip, 't Gulde Vlies, uyt Europa tot Bantam tydinge was aengebragt, dat de France Conincq in 't laest der maent April de steden, Camerick en St. Omer, nevens Valencyn in Vlaenderen soude hebben ingenomen, sonder dat die plaetsen van zyn hoogheyt den heere Prince van Orangies leger hadden connen ontset werden, waervan wy dagelycx eenigh nader bescheyt van onsen resident. Caaf, blyven verwagten.

11 *d.* 's Morgens senden haer Ed^e per 't borger jachtje, Orangie, 't welcq gelicentieert is te gaen over Malacca naer Arracan, onder conditie van geen andere plaetsen tot Cormandel of Bengalen te sullen mogen aendoen een cleyn briefje aen den coopman, Jacob van der Planken, en verderen raat van Comp^e wegen ten comptoire Arracan, eenlyck ten geleyde van dit scheepje en om hun in haeren handel de behulpzame hant te bieden, mits deselve de Comp^e in hare negotie oock geen hindernisse ofte moeyten en komen toe te brengen etc., als nader by 't selve in 't afgaende briefbouck staet te lesen.

Jegens den avont verschynt alhier van Japara uyt den treyn van d'E. heer admirael. Speelman, het jacht, Batavia, inhebbeude:

400 stuex ses vaems swalpen;

56 „ vyf „ d^{os};

80 „ ses „ halcken;

60 „ vier „ d^{os}.;

164 „ drie „ „ ;

165 canassers swarte zuyker;

4 varcken met camirie olie en

121 riem houten ongetaxeert, samen tot..... f 1975:10.

En daer bezyden ons is toegebragt een missive van gemelten E. heer, Cornelis Speelman, en zynen raat uyt Japara aen haer Ed^e geschreven, in dato 6 deser maent van substantie en advys, als hier achter cortelyck wert ter neder gestelt:

't zedert zyn E. jongste schryven van 18 September was 't jacht, Batavia, met de meeste voorgenoemde houtwercken van Rimbangh terugge gekomen, daarmede 't selve nu herwaerts vertrock en stont den Hanibal insgelycx eersdaegs te volgen, opdat die beyde bodems dit saysoen noch een voyagie om hout in 't eynde van 't mousson mogten doen. waertoe de procura ernstigh gerecommandeert en oock de fluyt, Spanbrouck, op 27 September van Batavia tot Japara verschenen. almede tot dien afhael derwaerts geschikt ware:

het slegte hout met Wimmenum tot Batavia aengebragt, was lange te vooren voor den treyn soodanigh tot Rimbangh besorgt en egter ginder over derselver quade gestalte niet geklaegt, doch nu op dien incoop. een nader pertinente ordre gestelt;

Spanbrouck was te groot geweest om met rys van Japara naer Amboina of Banda voort te schicken. naer indien haer Ed^e tydigh daertoe een bodemtje van 150 lasten konden missen, soo souw men met het tot Sourabaya en elders versamelde graan, als partye nodige zuykeren etc., deselve in October voor d'Oost kunnen laten dienen en daerop haer Ed^e goetvinden blyven afwagten;

de brant yzers waren wel ontfangen en souden tot het mercken der houtwercken werden geëmployeert;

en omdat de negotie ginder oock ten principalen tot soulagement der sware oncosten wel diende gade geslagen, soo hadt men van den voorraat der cleeden en amphioen goede partye, soo na Sourabaya, Rimbangh, Javana. Samarangh en elders ter vente bestelt en oock een gedeelte tot Japara omgeset, sulcx 'er nu noch maer 4 packen der ongewilste doucken en 3 packen amphioen bleven restereen daer met men egter oock tot de meeste prysen marcet volgen zouw, wyle het langh leggen doch niet en proffyteerde en waerom dan nu wederom opnieuw totte negotie op de Javaense cust wierden geëyst;

110 à 120 packen cust cleeden, wyl de Suratse doucken by de Javanen minst gewilt schenen;

10 packen met amphioen en voorts goede partye spykers, yser, staal, smeeekoolen, timmermans en cuypers gereetschappen, papier, carabyns, pistolen en andere nootlyckheden tot den omslagh aldaer, item oock noch voor den nieuwen Sousouhounangh 2 balen caneel, 6 tonnen Batavias buskruyt, partye Suratse tarwe en 6 potten Chinees zuyker broot etc., gelycke oock een Hollandse schede tot eene zyner nu overgaende Javaense houwens, hoewel 'er wel een goet schede maeker met zyn reetschap ginder in den treyn oock hoognodigh ware:

onderwylen was 't jacht, den Hanibal, met goede partye schoone houtwercken van Rimbangh weder op Japara gekomen, die dan in 1 à 2 dagen over Samarangh mede herwaerts stont te volgen, en schenen daer nu niet veel meer, als goede party moerbalcken in voorraet overigh. omdat men al 't onbequaem hout hadt uytgeschoten, 't welck onder de Javaense leveranciers al vry wat clagten hadde veroorsaecht, omdat zy dan met dat uytshot geen wegh wisten. en 't gunt men egter soo moste sien in treyn te brengen, om daer door de kappers gewoon te maeken doorgaens bequaem hout af te brengen, maer soo niet willende lucken dan diender egter wat discretie gebruyckt en het slegte (doch egter leverbare) tot wat minder prys aengenomen te werden;

de nieuwe Sousouhounangh, tot Japara gekomen zynde, hadde eerst den 19^{den} September d'heer admiraal, Speelman, aen 't schip, de Veluwe, wesen besoucken en 2 dagen daerna aen lant zyn E. oock van de boom al persoonelyck gerecipieert en dickwils in de logie besogt, maer dewyl zyne 2 vrouwen en vier hywyven noch op Pacalongen waren verbleven, soo hadt men na een eerste vrugteloose togt van den capteyn, Renesse, tot afhaal derselver, andermaal zyn hoogheyt moeten licentieren deselve mettet schip, Brederode, persoonelyck te gaen afhalen in geleyde van de capteyns, Renesse en Egbertsen, ende een swite van 30 soldaten en die men nu in 3 à 4 dagen wederom op Japara terugge verwagtede, gelyk oock den coopman, Everard van der Schuyr, van boven uyt Baggaalen werwaerts hy den 26^{den} September, nevens eenige Javaense gecommiteerde vertrocken was, om de 3 broeders des nieuwen Sousouhounanghs mede tot afkomen te disponneeren (onder beloften van alle mogelyck te geven contentement) of hun eygentlycke intentie te mogen weten om dan de mesures daerna te nemen;

onderwylen was oock den 3^{den} October een besendinge van 3 Javaense gecommitteerde met 2 brieven van d'heer, Speelman en pangeran Adepaty, aen eene der stenden [*sic*] van Madion gedaen, om de geruchte tydinge, dat Troena Jaja door de Macassaren uyt Cadiry verdreven na 't gebergte Totamboe gevlugt en overloop zynes Javaensen aenhangs om en omtrent de Mataram dagelycx seer groot was;

ondertusschen scheen niet wel te sullen konnen geëxcuseert werden de nieuwe Sousouhounangh op zyn versouck, neffens zyn Javanen met een troep van 40 Nederlanders en 100 onser inlanders na de Mataram te doen geleyden, waerin anders geen swaerigheyt en stack, als dat het met haer Ed^s ordre niet en scheen over een te komen;

het werck der fortificatie van den Japaersen bergh wiert door onse eygen millitie naerstigh gevordert en gingen, neven desen weder 30 impotente soldaten na Batavia over, doch buyten dewelcke nu ginder geen naemwaardige siecken meer werden gevonden;

nu was d'heer admirael Speelman in gedachten en meditatie om den nieuwen Sousouhounangh, 't zyner wederkomste op Japara te obligeeren tot het passeeren van een acte van afstand der landen tusschen de revieren van Ontongh Java en Carwangh aen de Comp^e en daerby dan noch een donatie der landen beoosten Carwangh tot de reviere Pamanoekan, waarvan by 't jongste Mataramse contract mede was gesproken; item noch een obligatie, waerby hy nader bekend de reële schult van 250 duysent courante Spaense realen en 5000 coyangs rys, benevens de 20 duysent rd^s 's maents naer ultimo July passado, en daer onder men dan alle de Mataramse zeehavenen (except alleen Cheribon) met haere inkomsten zoude trachten te verbinden en met verder uytdruckinge, dat oock aen de Comp^e alleen (ter consideratie van haere trouwe ad-sistentie) wiert vergunt den vercoop van allerhande cleeden en amphioen in des Sousouhounanghs zeeplaetsen als 't welck voor een point van sonderlinge emportantie wierde geacht;

en eyndelyck, dat geen vreemde natien van Maleyers, Macassaren etc., souden vermogen in de Mataramse landen te woonen, als onder 't gebiet en de discipline van de Comp^e onvermindert. dat zy blyven onderdanen des Sousouhounangs etc., en scheen het buyten apparentie, datter voor eerst in lange voor de Comp^e cenige andere betalinge op die schulden, als door de voorsz. preeminentien zoude te verwachten wesen, tenzy haer Ed^s sulcx onnodigh quamen te oordeelen en niet te begeeren; inwylen versogt de nieuwe Sousouhounangh, dat hem door haer Ed^s voorsorge in plaets van zyn voorige en nu terugh komende goude chiap een grooter d^o. tot Batavia mogt werden gemaekt bezyden oock een gesneden merck rinck aen de hant op de naem van Sousouhounangh Aman Courat Sinepaty Ingalaga, dewyl het chiap van zyn vader, nevens het contract met desselfs secretaris in de vlugt uyt de Mataram was te souck geraekt;

op de mesnagie over de verstreckingen aen de schepen, als aen laut wiert nauw reguardt genomen en gingen 2 oncost reecq: van 't jacht, Batavia, hier bezyden, nevens een memorie van 2 personen, waer over by 't opperhoofd des soldy comptoirs wegens huune doot nader bescheyt was versogt;

met dit schip quam oock herwaerts over de ontboden cranckbesoecker, Samuel Boudewynse, die daer in den treyn doorgaens goet genoegén gegeven hadde, gelyck oock niet minder dede de eerwaerde predikant, Melchior Leydecker, en die daeromme ten hoogsten in haer Ed^s gunste en by openvallende occasie tot een vast beroep hier tot Batavia ernstigh gerecommandeert wert.

12 *dº*. Naermiddaghs ontfangen per Javaens vaertuygh een briefje, op gisteren door onsen resident, Caaf, op Bantam haer Ed^s geschreven met de volgende (hoewel niet het aengenaemste) Patria's nieuws per 't Engels schip, 't Gulde Vlies, op 10 deser daer aengebragt, namentlyck:

dat de Francen de steden Valencyn, Camerick en St. Omer in Vlaenderen, alle furieuslyck hadden ingenomen en den heer Prins van Orangie van 't ontsetten dier laeste plaets met verlies van veel volck had moeten terugh trecken:

doch soudén de Francen nu voortáén maer defencive meenen te ageeren, om dat de Duytse Vorsten met magten invagie in Vranckryck selve meenden te doen; onderwylen dat de vrede handelingh tot Nimwegen noch maer slappelyck voortginck, dese Engelse bodem hadde aen St. Jago gehóort, dat daer in February verleden 22 France oorlogh schepen aangeweest en die na hun seggen na Oost Indien voort gegaen waren, hoewel in Engelant en by die op Bantam oock absoluýt gesustineert wiert, dat die France magt naer West Indien ware gedestineert:

de twee Engelse bodems in October 1676 van Bantam gerepatrieert, waren primo May deses jaars in Engelant wel aengekomen en dit schip den 5^{den} Mey van daer uytgezeylt;

voorts was de Macassaerse gewesén Coniginne crain Tima na Turtiassa gevaren om haer afscheyt van de Bantamse Mayesteyt te nemen, dan ofse weder in genade zoude aengenómen werden most de tyt leeren.

's Avonts vertreckt uyt dese rheedé 't schip, 't Huys te Merwe, naer Malacca omme van daer ten eersten voort te gaen naer Masulipatnam en dan wyders, soo met Comp^s, als partye Moorsee vrágt goederen over Ceylon, Mallabar, Suratte etc., naer Persia te werden gesónden, gelyck sulcx by de nu voor afgaende briefjes van haer Ed^s, soo aen d'heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat tot Malacca, als aen de opperhoófdén en residenten tot Masulipatnam en Binnelepatnam nader kan werden gelesén, als dewelcke op gisteren getekent en onder dien dato by 't afgaende briefbóuck ingeschreven zyn.

Bestaende verders het gescheepte alhier in 't Huys te Merwe voor diverse quartieren in het volgende, als:

voor Malacca:

- 1 kas met 84 ⌘ koper draat;
- 2 kisten met medicamenten, tot..... / 1680:5:6,

voor Cormandel:

- 6100 ⌘ spialter;
- 2080 • rompen;

308 ₧ foelie;

1 aem Spaense wyn;

2 kisten met medicamenten, tot..... / 3808:6:15,

voor Mallabar:

2010½ ₧ fermilioen;

750 „ plaat koper;

6017½ „ quicksilver;

1 kas met 50 stucx castoor hoeden;

1 „ „ 2 stucken laken en 2 stucx chergies;

1 cas met gedruckte boecken, etc.;

1 kas met 54 riem papier en verder schryftuygh;

348 stucx Japance porceleynen in 29 stroyen;

8 vaten spyckers, 5 dommekragten, 2 stryckbancken;

2 cassen met allerhande timmermans en ander reetschappen;

4 reeps, 6 sticklynen, 50 bos marlyn, 4 platen;

4 stucken zeyldouck, 20 ₧ Hollants en 20 ₧ Bengaels zeylgaaren;

2 huyden pompleer, 2 vaten mos, 1 sack hair, 15 zeylnaelden;

100 bossen rottangs, 6 hoet smeekolen. 8 mutsjes;

4 stucken want, 6 slonsjes, 2 slypsteen:

4000 stucx jaty legger duygen, 40 bossen tromleeren;

50 snaphaen roers, 1000 stucx snaphaen steenen;

1 legger France wyn, 1 legger azyn;

6 vaten mom, 400 stucx ysere legger hoepen;

2010 ₧ sandelhout, samen tot..... / 18807:19:5,

en voor Souratte:

5070 ₧ fermilioen;

8975¼ „ quicksilver, tot..... / 25588: 8:7.

Heden is in Rade van India goetgevonden naer alle gouvernemen ten, directien en comptoiren te ordonneeren, dat zy jaerlycx een pertinente specificatie van alle ongetaxeerde goederen d'E. Comp^e toebehoorende, sullen hebben naer Batavia over te senden, en verder alsulcx meer geresolveert, als by 't resolutiebouck breeder staat uytgedruckt.

15 d^e. 's Middaghs verschynt hier de chialoup, de Doradus, van Timor over Sourabaya en Japara, doch sonder eenige advysen van d'heer admirael Speelman mede te brengen en eenlyck met mondelingh berigt, dat het daer met zyn E. en Comp^e saeken noch wel stont.

Doch van Timor heeft dese chialoup hier aengebraght:

7962½ ₧ wax en

11515 „ sandelhout, tot..... / 6654.

Ende daer bezyden een missive van den oppercoopman, Jacob van Wyckersloot en raat des casteels Concordia aen haer Ed^s van den 10^{den} der voorleden maent September, als by 'taenkoment briefbouck onder dat quartier zy te lesen, niet besonder nieuws behelsende, dan dat de boeten van die van Savo en Rotty des voorleden jaers nu ten meerendeele ware voldaan, maer de moordenaers dier eerste plaetse tot noch niet uytgevonden.

De negotie was dit jaer op Timor maer sober geslaegt en het sandelhout om het woelen der Portugesen, als dat zy dat selfs voor hun Macauwse scheepjes gretigh inkogten niet wel te bemachtigen geweest, soodat de winsten de ongelden van 'tcomptoir Timor dit jaer al weder niet hadden connen goet maeken, doch beterschap wiert 'er verhoopt en daertoe oock tegen 'taenstaende verscheyden goederen (maer evenwel van weynich belangh) geëyscht.

Des avonts na 't ordinary gebeth is door haer Ed^s aen d'E. heer ordinary raat Constantyn Ranst op zyn E. ernstigh versouck (hnyden morgen aen d'heer gouverneur generael bekend gemaakt) toegestaen om met dese kort aenstaende retoursheren naer 'tvaderlant te mogen vertrecken.

14 d^o. Laat in den avont verschynt hier uyt den treyn van d'E. heer admiraal Speelman van Japara het jacht, de Hanibal, inhebbende:

280 stuex swalpen;

100	»	vier vadems	} halcken;
294	»	drie	

58 » groote knieshouten:

500 » kleene » ;

1296 kannen camiry oly in 20 vaten;

100 stuex goede riemhouten ongetaxeert, samen tot..... / 1202:12:8.

En waer mede ons oock is toegekomen een missive van d'E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en zynen raat uyt Japaras logie aen haer Ed^s van den 10^{den} deser maent, en in substantie vervattende 'tvolgende verhaal en advys met het ontfangen van verscheyde nader advysen, soo van Sourabaya, Samarangh, als van Timor tot Japara hadt het jacht, de Hanibal, niet eerder als nu konnen gedepescheert werden, nevens de chialoup, de Brack, terwylen dat de chialoup, de Doradus, van Timor gekomen den 8sten deser, sonder eenige expresse advysen al vooraf herwaerts geschickt ware:

ondertusschen waren 5 der gecommiteerde zee capiteynen besich geweest met het nader ondersouck der verongeluckte schepen, Damiata en Pagadeth, en volgens welker als schipper Costers rapport scheen te blycken, dat de 18 vermiste mannen van die 2 bodems door achteloosheyt en wandevoir van den schipper, Jan Schotsman, waren om 't leven of gevangen geraeckt om dat de derwaerts gesonde bodemptjes wel de wracken der schepen en eenige vluchtende Javaanse vaertuygen daer omtrent maer geen menschen vernomen hadden. en welker luyden namen by een apparte memorie, neven desen wierden overgesonden, gelyck oock bezyden dien alle de aengekome en algagane schrifturen, 'tzedert 't vertreck van 't fluytje, Marcken, tot nu toe aldaer voorgevallen sy, dewelcke quam te blycken,

dat door St. Couper voor Sourabaya in de 3 daer cruyssende scheepjes omtrent 100 coyangs rys waren ingesamelt tot welckers afhael dan een bodemptje van Batavia souw werden verwacht met oock de nader versochte cleeden, amphioen etc., alsoo deselve daer alomme noch redelyck wel te gelde konden werden gemaeck; gelyck mede tot meerder streckinge van 't Spaans gelt een kist met payment tot den uytgift der rantsoen en kostgelden gelden seer dienstigh zoude zyn, en lagh voorts de intentie om de Nederlantse silver spetien door de autoriteyt des Sousouhounangs voor eerst tot Japara en wyders in alle zyne zeehavenen te doen ganckbaar maeken, om dat het metter tyt niet alleen tot Comp^s nutte, maer oock tot groote accomodatie der ingesetenen en Javanen zoude komen te strecken;

de Sousouhounangh wiert volgens 't rapport van Nilty Nagara (gewesen eerste schatmeester van den ouden Mataramsen Vorst) uyt zynen name aen d'heer admirael gedaen binnen 3 à 4 dagen weder op Japara verwacht, als wanneer men soude besorgen, datter ten eersten yemant van zyn beste ministers na Sourabaya wierde gesonden en de 3 tommegons van daer na Japara op ontboden;

ondertusschen scheen het nodigh, dat ons vlootje uyt de straat van Madura voor eerst noch niet wierde gedimoveert om aldaer door die presentie, soo omtrent de Macassaren als andere noch wat ontsach te baeren, dewyle sonder des de Macassaren over Sourabaya al weder 't volle gebied souden voeren, en waer van met den nieuwen Sousouhounangh nu ten eersten nader stont te werden gebesoingneert;

de oppercoopman, Cornelis van Woensel, was den 8ten deser 's avonts zeer schielyck, wonderlyck en ellendigh door eygen toe doen om 't leven geraeckt, sonder dat men eenige reden daer van conde bedencken of het most geweest zyn de swaermoedigheyt om, mits desselfs veele siecktens etc., door zyn slordigh werck der boecken te geraeken, en stonde nu met dit droevigh onverwagt voorval den heer Speelmans voorgenome vertreck tegen 't laest van October naer Batavia noch al eenigen tyt te vertragen;

en waerom dan een ander bequaem coopman of ondercoopman tot het redden der treyns boecken etc., van Batavia wiert versogt, die d'heer admirael verhoopte met ultimo October te zullen eyndigen en in de Japaerse boucken over te brengen; werdende wyders tot naregt verwacht te verstaen, of de Japaerse en treyns boecken by de Batavische en generale dos noch ider apart ofte onder een bleven voort loopen;

de dienaren der commercie present noch in den Japaersen treyn bescheyden en dienst doende, bestonden thans uyt de ondergenoemde:

de coopman, Jacob Couper, present tot Sourabaya, en die men mits gegeven genougen op ernstigh versouck zyn verlossinge na Batavia hadde geaccordeert, in wiens plaets aldaer dan weder

de coopman, Jan de Harde, souw werden geemployeert;

de coopman, Everard van der Schuyr, die veel in dispoost was en daerom al somtyts oock zyn demissie na Batavia versogt hadde;

de coopman, Pieter Noortman, die de secretarie van zyn E. waernam en nu oock al aen de administratie souw moeten werden gebruyckt;

voorts de ondercoopman, Abraham de Vos, wiert gebruyckt by de negotieboucken;

de ondercoopman, Arent Suyck, van weynich bequaemheyt en veel indispositie onderhavigh;

de bouckhouder en p^{le}n Japaersen secunde, Christoffel Outgers, was mede veel sieckelyck en door gebrek aen de handen weynich ter penne;

de ondercoopman, Leendert Palingh, hadt zyn werck aen de treyns soldyboucken etc., daertoe oock opnieuw papier vereyste;

de jongh adsistent, Willem van Buytenhem, present tot Rembangh was van goede bequaemheyt en taalkunde onder de Javanen en daerom zyn verbeteringe wel meriteerende;

hoewel in die hogt dan noch wel een ervaren ondercoopman tot het werck der hout- als verdere negotie soude vereysschen en een permanente residentie gants nodigh zyn;

dat het hout althans wat sober afquam, om datter soo nauw opgelet en veel uytgeschoten wiert, was jongst al geadviseert;

dewyl haer Ed^s op de voorslagh wegens des Conincx van Ternatens scheepje aen te nemen niet gerescribeert hadden, soo versogten de gezant en luyden van dien om tegen 't begin van November daarmede van Japara over Macassar na Ternaten te mogen ledigh voort gaen, onder presentatie of haer Ed^s daernevens oock iets derwaerts te bestellen hadden, en souw het dien Conincq dan nu voort ginder wel aen de wal mogen haelen, hoewel 'them al veel gelts hadde gekost;

op 't sluyten deses waren 't jacht, Brederode, en oock de nieuwe Sousouhounangh terugge van Pacalongen in 't gesigt van Japara verscheenen, sulcx men denselven Vorst nu met alle mogelyck respect souw gaen recipieren;

en ginck de chialoup, de Brack, met de duplicata deser althans oock te gelyck nu enpassant over Samarangh naer Batavia.

Wesende onder de hylagen van d'heer Speelman nu mede ontfangen een nader verclaeringe van den nieuwen Sousouhounangh en zyne grooten wegens 't al gepasseerde in de rebellie van Troena Jaja en 't verlies des Mattarams, als den presenten staat der 4 princen etc., soodanigh als hetselve onder d'aenkomende papieren, nevens meer andere stucken ingeschreven is te lesen.

15 d°. Namiddaghs verschynt hier oock uyt den treyn van Japara de chialoup, de Brack, zynde te gelyck met 't jacht, de Hanibal van daer afgeseylt, sulcx ons daer met niet anders, als het dubbelt schryven van d'heer Speelman en raat, de dato 10 October is geworden.

Wyders is heden by haer Ed^s geresolveert, dat alle gequalificeerde Comp^s dienaren van buyten comptoiren opkomende, sonder onderscheyt van persoonen, haer gagie sal stille staen van die tyt, datse haere plaetsen en functien hebben verlaten, tot datse weder employ crygen, uytgesondert die, mits tyts expiratie konen om na 't vaderlant te vertrecken, doch dewelcke overblyvende almede haer gagie sal oesseeren, en dat dewyle de voorige ordres in dato 20 Mey en 30 Augustus 1667 daertegen genomen al in disobservantie schynen te zyn geraeckt.

Soo is oock aen den coopman, Joan van Oosterwyck toegestaen, met zyn familie naer 't vaderlant te vertrecken, mits alvorens borgh stellende voor 11395¼ ropia, die eenige inlantse coopliden in Bengalen op zyn voorsaat den coopman, Pieter Hoffmeester, zaliger noch zyn pretendeerende en van de Comp^e tot nu toe in 't afleggen hunner schulden hebben onbetaelt gelaten.

Item is den geelgeerden secunde persoon van Mallabaar, Adriaen van Lier, gevordert tot oppercoopman met 80 guldens 's maents.

Gelyck mede aen de opperhoofden der fluytschepen, Sparwoude en de Beemster, voor hun gedane uytreyse uyt het vaderlant wegens de camer Amsterdam beyde is geaccordeert de volle premie.

Item tot schipper op 't gētourschip, Azia, gestelt Jacob Been op 't versouck van d'E. heer, Constantyn Ranst, zynde denselven nu onlangs met bovengemelte fluyt, de Beemster, uyt het vaderlant hier aengekomen.

Voorts is oock noch in Rade van India goetgevonden de verdeelinghe van 't verwagte Japanse gout, cooper en camphur, als het Malacxe en Ligoorse thin op Malacca voor de Indische quartieren te laten geschieden in maniere, als volgt:

het gout alle voor Cormandel except alleen 20000 guldens
tot den handel van Nagapatnam:

van 't staafcooper:

1000	picols	voor	Bengale;
1000	"	"	Cormandel;
1000	"	"	Ceylon;
7500	"	"	Mallabaar;
1500	"	"	Suratte en
3000	"	of wat meer of min	voor Batavia

van de camphur:

8000	℔	voor	Cormandel;
8000	"	"	Mallabaar;
5000	"	"	Suratte en
10000	"	"	Persia;

van het thin.

150000	℔	voor	Cormandel;
150000	"	"	Persia en
200000	"	"	Mallabaar en 't overige voor Batavia.

16, 17 en 18 d^e. Is niet besonders voorgevallen dan schynt de langhdurige droogte vry veel sieckte te deser stede te causeeren en veel menschen wech te nemen, gelyck men daervan dagelycx, soowel onder de oude, als jonge komt te ervaren.

19 d°. Syn by haer Ed^e tot commissarissen om aen te hooren de pretentien en te doen de verlossinge der luyden, die genegen zyn dit saysoen naer 't vaderlant te vertrecken, versogt ende gecommitteert d'E. heeren raden, Pieter Anthonisz Overtwater en Anthony Pavilioen, die haere sitdagen sullen houden des Maendags en Vrydags voormiddags ende voor de eerste mael den 25sten deser loopende maent, gelyck sulcx aenstaende Saturdagh van de puye deses casteels door gecommitteerde nyt den achtbaren raat van justitie sal werden gepubliceert.

20 d°. 's Morgens geworden per Javaans vaertuygh een briefje door onsen resident, Willem Caaf, tot Bantam den 18^{den} deser aen haer Ed^e geschreven van advys:

dat het Engels schip, 't Gulde Vlies, groot omtrent 400 lasten aldaer hadt aengebragt 80 duysent rd^e aen contante silvere spetie, 200 zegen loot, 12 cassen met laeken, chergies etc., en partye staafyser, bezyden noch voor haer particulieren partye bieren, mom, diversche wynen, boter, kaasen, als andere snuysteryen meer, doch waer omtrent zy by de Batavische borgers gantsch geen aftreck hadden en oversulcx omtrent hun drancken groote schade stonden te behaalen;

de Bantamse Conincq was den 15^{den} deser van Turtiasa thuyt gekomen en hadde daegs daeraen 2 pangerans van Cheribon, genaemt Seppou en Anoen van Sourabaya, van 't eylant poelo Panjangan af met wel 100 vaertuygen onder 't speelen der gommen en 't losbranden van 't canon seer feestelyck doen inhaalen en hun voort met den naem van Sulthan en ider met 2 zyde quitasollen begiftigt en 't welck de derde Cheribonse pangeran (nu even met 12 vaertuygen daer oock nader aengekomen) mede te beurt stont te vallen: sullende de 5 (zynde gebroeders) den eerstens quitasollen wit, den tweedens root en den derdens groene wesen en stonden de gemelte nieuwe Sultans, soo gerucht wiert in korte dagen door keey Aria Monjaja en andere Bantamse grooten met een goede partye gearmeerde Bantamse vaertuygen weder na Cheribon geconvoeert te werden, behalve dat noch de Bantammer een groote armade in 't laest van September na Java's Oostkust scheen te willen afsenden om den rebel Teroena d'Jaja tegens de Macassaren en andere te adsisteren, doch dit wiert by den Conincq noch secreet gehouden;

de Macassaerse Coninginne, crain Tima, stont voorseker binnen weynich dagen met een goet getal Macassaren na Macassar te vertrecken en waer toe de pangeran Kiedol uyt 's Coninx naem andermael aen den resident, Caaf, om met een zeebrief van haer Ed^e na derwaerts hadt doen versoucken, onder helofte geen cleeden of coopmanschappen daer met te sullen vervoeren.

Soo vertreckt oock uyt dese rhee de naer Malacca de fluytschepen, de Beemster, Marcken ende Wimmenum, waer van de eerste wyders na Bengalen en de 2 laeste naer Cormandel zyn gedestineert, bestaende het gescheepte in deselve bodems voor diversche Indische quartieren uyt het volgende:

in de Beemster voor Malacca:

20 kisten Suratse zeep;

1/2 legger Rinse wyn, tot..... / 625:—:—,

in de Beemster voor Ceylon:

$\frac{1}{2}$ legger Rinse wyn..... f 225:—:—,

in de Beemster voor Bengalen:

33550 stux provincie daelders in 8 kisten;

41 marcq, 9 penningen, 4 greyn bhaar silver..... f 90031:8:8,

in de Beemster voor Sourate:

51600 ₤ rompen;

$\frac{1}{2}$ legger Rinse wyn..... f 3534:14:3,

in de Beemster voor Persia:

51480 ₤ rompen;

20050 • gommelack op stockjens..... f 7128:5:6,

in de Beemster voor Mallabaar:

15 stux diverse laeken in 2 cassen;

7500 ₤ benjuin Baros;

58045 • rompen;

3080 • foely..... f 15100:10:11.

in de fluyt, Wimmenum, voor Cormandel:

261 teyl, $5\frac{1}{8}$ maas Westkust gout, tot..... f 15131:7:8,

in de fluyt, Marcken, voor Cormandel:

7500 ₤ benjuin Baros;

58140 • rompen, tot..... f 10026:12:—.

De brieven en ordres, daer beneffens nu door haer Ed^e aen de respective heeren gouverneurs, directeurs en commandeurs van alle de voornoemde plaetsen over Malacca geschreven om met de gedestineerde schepen ider na hunne quartieren voort gesonden te werden, zyn alle op gisteren getekent en by 't afgaende Indisch briefbouck ingeschreven en te vinden, als:

aen d'heer gouverneur, Balthasar Bort, ende den raat tot Malacca;

• d'E. heer extraordinary raat en directeur, Wilhem Volger, mitsgaders den raat in Bengale;

aen d'E. heer gouverneur, Jacques Caulier, en raat op Cormandel;

aen d'E. heer extraordinary raat en gouverneur, Rycklof van Goens de jonge, mitsgaders den raat op Ceylon;

aen d'E. commandeur, Jacob Lobs, en raat tot Mallabaar;

• • heer extraordinary raat en directeur, Sybrand Abbema, mitsgaders den raat in Suratte;

en aen d'E. heer, Fredrick Lambertsen Bent, directeur, mitsgaders den raat in Persia.

Synde wyders by desen oock na Malacca geordineert van de scbepen, daer reets present, als die 'er van hier en Japan staen by te comen, na de bovengenoemde Indische custen met de capitalen voort te schicken en te verdeelen, als volgt:

de fluyten, Beemster en }
Soesdyck... } voor Bengalen;

de fluyten, 't Huys te Spyck, }
Wimmemum en } voor Cormandel;
Marcken..... }

de schepen, 't Wapen van Middelburgh, }
Schielant en } over Ceylon en Mallabar na
Odycke ... } Suratte en Persia;

't schip, 't Huys te Merwe, over Masulipatnam en Ceylon etc., na Suratte en Persia.

Godt geve deselve alle behouden varen en dat de coopmanschappen alomme een gewenschte marckt mogen aentreffen in dese slegte en soo sware, lastige tyden voor de generale Comp^e.

21 d^e. Jegens den avont verschynt hier uyt Amboina over Japara 't fluytschip, Swartsluys, sonder eenige nagelen of oock iets anders van daer mede te brengen.

Maer naer de nu daer beneven ontfange missive van d'heer gouverneur, Anthony Hurt, ende den raat des casteels Victoria aen haer Ed^e van den 22sten September, verselt met alle de gewoone Ambonse boecken, schrifturen en bylagen stont het nagel gewas tegen 't aenstaende jaer vryschoon aen de boomen, sulcx betselve ten minsten op 10 à 1200 bharen ofte 6 à 700000 R wierde geschat, bestaende het getal der nagelboomen volgens de opneminghe dese jaere daer van gedaen, in 200576 stucx vrugtdragende, 295544 stucx half wassene en 255014 stucx jonge boomen, ende bleef die provincie althans noch beset met 879 Comp^e dienaren, 26 Nederlantsche vrouwen en 51 d^e. kinderen, ende beliep het generael sommarium aller zielen in die provincie na de gedane opneminghe een getal van 55550 menschen.

Wyders was den generaelen toestant der provincie Amboina noch, Godtlof, gerust en wel van rys was men, mits spaersaemheyt van dien, noch wel een jaer in voorraet en van de gestaltenisse en hoedanigheyt des sagoubooms is nu oock een apparte beschryvinge van d'heer Hurt overgekomen; het intrecken eeniger posten in die landen, waer van de heeren mayores hadden geschreven, wicrt om verscheide wigtige redcen ondienstigh geoordeelt en oock het opbouwen van een brave nieuwe fortresse in plaetse van victoria seer nodigh geacht, en daer toe al

weder van de best gelegentheyт des lants der Laha [sic] gesproken, hoewel sulcx als noch om de schaerse presente tyden voor eerst wel soude moeten geëxcuseert blyven.

De Ambonse ongelden hadden dit jaer met het sluyten der boucken boven de winsten komen te belooпen f 118582, doch evenwel noch f 29533 minder als 't jaer te vooren

Ende dewyle d'heer gouverneur, Padbrugge, en raat in Ternaten geen scheepje hebben connen missen om met hunne laeste geschriften naer herwaerts te depescheeren, soo zyn deselve van daer 't per 't jachtje, Boero, in Amboina overgebracht en onder de sorge van d'E. heer, Anthony Hurt, ons nu met voormelte fluyt, Swartsluys, mede toegekomen, van dewelcke dan de ontlange missive des gouverneurs, Robbert Padbrugge, en raet uyt het casteel Orangie, is gedachtekent 5 Augustus laestleden, ende oock verselt met een Maleytse brief des Coninx van Ternaten, d'Jou Amsterdam, dewelcke op desselfs inhalinge hier achter staet te werden geïnserieert.

Blykende by voormelte gouverneurs schryven, dat tot Manado het pady gewasch seer wel ware geslaegt en oversulcx wel 250 lasten van daer wiert verwagt, soo dat men in Ternaten voor geen gebreck van rys (al wiert den nieuwen eysch oock niet geheel voldaan) scheen te duchten, maer onse bontgenoten in dien oort, als op Tagulande, Taroena en elders wierden door de Ceauwers en de Spaans gesinde als pasers(?) veel hindernissen en moeyten toegebracht, die men egter hoopte met de voorgenome tocht des Coninx Amsterdam en den gouverneur, dat uyt [sic] in korten weder te sullen herstellen.

Verders stont het in Ternaten noch in gewenschten stant, dragende sich de Coninck Amsterdam althans zeer wel tot genougen, en waren tusschen de Croonen, Ternaten en Tidoore nu oock geen verschillen van belangh meer, maer scheen deselve Amsterdam over zyn groote t'achterheyt en schulden aen de Comp^e vry ongesteld, sulcx eenige quyttscheldinge daer omtrent zeer aengenaem zoude wesen.

Daer was een Spanjaert uyt de Manilhas in Ternaten overgekomen en op ernstigh versouck (als voorgevende noyt in Coninx dienst te zyn geweest), neven desen over Amboina na Batavia gelargeert, hoewel hy egter uyt veele omstandigheden gantsch niet vry van een spion wierde geacht.

Wesende onder de Ternaetse documenten oock bevonden twee advisjes van den ingenieur, Dombaer, over 't casteel Orangie en 't gedemolieerde fort Mauritius op Macquian, nevens diversche gewisselde translaten en andere stucken, soo als by de vooren gecitteerde brief en het Ternaets register in 't generale aenkoment briefboucq breeder kan werden vernomen.

Ende alsoo 't schip, Swartsluys, vooren gemelt uyt Amboina was geordineert enpassant Japara aen te gieren, soo hebben daer mede, behalve al de voorstaende Oostersche geschriften oock noch erlangt een largo missive van den E. heer admirael, Cornelis Speelman, en zyn E. raat uyt Japara aen haer Ed^e van dato 14 deser maent, welckers principale substantie en verhaal kortelyck hier achter staet uytgedrukt:

den 10^{den} deser even na 't jongst gesonden schryven was de nieuwe Sousouhounangh mettet 't jacht, Brederode, en onse gecomitteerdens weder van

Pacalongen op Japara verscheenen, maer de gemeende receptie met alle eerteekeningen van denselven aen laut, hadt d'heer Speelman door zyne veranderlykheyt na genougen niet conuen volbrengen, doch weswegen deselve Vorst en zyne grooten op d'heer admiraels voorgehoude misnougen oock schult bekend hadden, doch met verclaeringe van hun onnooselheyt en verkeerde berigtingen;

zedert hadt men met geseijden Sousouhouanagh als zyne grooten gestadigh geobruceert geweest, en oock al verscheyde nodige ordres des ryex saeken vast gestelt en geëxpédieert, gelyck dan keey Sindy met het gouvernement van Sourabaya, van waer de coopman Couper nu stont op te komen, gebeneficeert, de 3 tommegons van daer na Japara outboden en keey Maas Toeampel 't gebiet van Grisse aenbevolen was, als oock wyders Nilty Negara, tommegon Kalaro en demanagh Maleyo, de stadt en landen van Condous, tommegon Sedjana Poera de jurisdictie van Caliwongen, Adepaty Mandaraka de stadt en landen van Lassam;

en soo was mede de Tegaalse gouverneur, Wira Souta, (na 't overhalen van zyn vrouwen tot Japara) gedestineert met de volkeren van Patty en Codoes etc., naer Cadiery op te treeken om dan wyders na de Mataram te gaen, doch de voortganck van dit voornemen lagh noch soo vast niet en specteerde meest om die snedigen gast wat meer in dwangh te crygen, 't gunt andersints, sonder ontsagh van de Comp^e, waer omtrent hy hem althans zeer recommandabel tragtede te maeken, van weynich apparentie scheen te zullen wesen;

na 't rapport van onse terugh gekome gecommitteerdens van Pacalongen, alsmede self eeniger afgekomen bevelhebberen van boven, scheen 'er niet te twyffelen of de stadt Mataram was door de volkeren van Troena Jaja, als die van Codjoran etc., t'eenemacl wederomme verlaten en zy tot omtrent 5 dagen reysens om de Zuydoost van daer geretireert geweest, en waer van men dagelycx het sekere berigt met de weder afkomste van den coopman van der Schuyre bleef tegemoet sien, dewyl hy de pangerans Pougat en Singasary, alsoo van pangeran Martasana hy naer niets gehoord wiert na alle berigtingen in 't hof van den overleden vader soude moeten hebben gevonden, 't gunt zy door toe doen van haeren voorneemsten minister, Radeen Wiera Troena, op een listige wyse (van datse eerst ordre van den pangeran Adepaty van Japara wilden verwachten) waren ingetrocken en waerom de nieuwe Sousouhouanagh zyn presentie aldaer hoe eer hoe beter hoognodigh achtete, 't gunt evenwel tot de weder komste onser opgesondene was uytgesteld, en onderwylen t'samen gearresteert een nader Javaanse besendinge en brief door hem aen zyne broeders daags na desen te laten afgaen om hun nader inder minne tot personele comparitie, 't zy tot Japara of elders anders te persuadeer en, indiense hem mistrouwden, dan maer met d'heer admirael (als onpartydigh) in conferentie te willen comen, onder belofte van hun alsints na vermogen te sullen vernougen en alleen tot beste en ruste des lants sich aen Comp^s arbitragie te sullen gedragen;

maer dewyle by veele der voornaemsten aen het afeomen dier broeders om den al ouden haat en 't misvertrouwen onder elcanderen gantsch weynich wiert geloofd, soo vermeeynde d'heer Speelman, indien zy na alle betrachtingen hun in

geen billickheyt wilden laten vinden (en dese nieuwe Sousouhounangh sich vast aen 't contract scheen te willen houden) dat men hem dan qualyck soude connen weygeren, met de versogte troep Nederlantse millitie naer de Mataram te laten versellen en apparent daerdoor oock een meerder geseggelyckheyt omtrent de broeders en 't andere verbaasde volcq konnen te weegh brengen, want het gansch zeker scheen, dat dese nicuwe Sousouhounanghs behoudenisse alleen aen Comp^e ontsagh en adsistentie quam te dependeeren en hy anders buyten twyffel voor zyn broeders souw moeten cedeeren, die oock van de meeste grooten wierden getuygt althoos zeer afkeerigh van de Nederlanders en selfs van 't versoucken om onse adsistentie te vooren hadden geweest, 't gunt de tyt nader moeste ontdekken;

onderwylen badt d'heer Speelman niet nagelaten by den Sousoubonnangh Comp^e intrest te betrachten en soodanige voorige en nader preeminetien te bedingen, als men ten naesten hoopte te sullen getekent crygen en overstieren en waertoe dan oock het nieuwe zegel voor den Sousouhounangh tot bekragtiging hoe eer hoe liever van hier wiert verwagt;

wegens den rys was by nauw ondersouck bevonden, dat het, soowel in de Mataram, als elders om de West van Japara soo heel breed niet gelegen en buyten eygen nootdruft tot mededeeling niet veel overigh was;

uyt zeker Chinees was men van Cheribon berigt, dat de Bantamse Coninck zyn 50 oorlogs vaertuygen van daer weder thuys hadt onthoden, op geruchten dat d'heer Speelman met partyc Bougys en Macassaren versterckt, sich oock derwaerts stont te begeven en hoedanige geruchten zyn E. wel konde gelooven, dat daer heen waren overgevlogen, hoewel men sich op de iterative instantien des Sousouhounanghs van zyn regt tegen de Cheribonders te willen helpen patrocineren, nochtans doorgaens (meest ten opsichte der Bantammers) tot genougen op haer Ed^e ordres hadde geëxcuseert, terwylen dat de Bantammers omtrent de Cheribonse protexie in hun schryven aen desen nieuwen Sousouhounangh al vry te verre gingen en sulcx hun onverdragelycke vermetelheyt, als het de Comp^e best gelegen quam wel degelyck eens wat ingetoomt diende, om dien onsen weelderigen en quastigen Javaansen buurman een zynder [*sic*] tale te doen spreken, daertoe d'heer admirael Speelman en zyne officieren by soodanigen occasie oock in desen hunnen dienst op offerden, niet twyffelende of hunnen geessel soude in zulcken geval tot een vaste zuyle, als eere en vreese voor Comp^e naem gedyen, ende dewyle d'heer admirael Speelman geduirende dese zyne commissie noch noyt eenigh regt bescheyt der gestalte van Cheribon had konnen te weten komen, soo lagh bet voornemen om eersdaegs een der chialoupen met een der taalkundigste hooftofficieren en oock daernevens eenige afgesanten van den Sousouhounangh derwaerts te committeeren om den toestant aldaer wat nauw te doorsien en van zynent wegen de pangerans, indiense (na de gerugten) uyt Cadiry al mogten thuys gecomen wesen, of andersints de regent, Marta Diepa, inder minne nader tot gehoorsaemheyt van den presenten Sousouhounangh in plaets van zyn vader te insinueeren en waer nevens oock tot meerder bekragtiging van gemelte Sousouhounangh goede intentie 18 Cheribonders, die komende uyt Cadiry omtrent Japara gestrant en opgebracht wesende, weder

veel getracteert naer huys gelargeert waren, sullende egter onse gecommiteerdens hun daarmede niet bemoeien, dan eenlyck by occasie de Cheribonders tot vruntschap met den Sonsonhonnangh te animeeren en geene der Bantammers, daer gevonden werdende, in 't minste te offenceeren, 'tgunt d'heer Speelman verhoopte haer Ed^e dusdanigh oock niet soude mishagen;

onderwylen was zyn E. door des Sousouhounanghs gecommiteerde noch voorgekomen en bekent gemaekt een opborlinge van zyn hoogheys malle liefde tot sekere gewesen vrouw van zyn broeder Singasary, en die nu na de jongste revolutie uyt de Mataram na Cadiery gevoert en voorts door Troena Jaja aen den ousten pangeran van Cheribon ten wyve gegeven en derwaerts gebragt was, en dewelcke hy na 'tscheen (onder belofte van ons dan, alles wat wy begeerden te zullen geven) zeer gaarne uyt een malle drift weder van daer en tot een Princesse by en voor sich selven hadde onder veel allegnatie der Javaense costumen en voorige Javaense oorlogen, die wel meest om vrouwen en dochters waren toegekomen;

en welcke geimagineerde liefdens passie zonder eenigh regt of pretentie dan door d'heer admirael met ernstige termen tegen gesproken zynde van dat hem sulcke impressien (al was 'tom 1000 wyven niet dan tot groote verachteringe van zyn staet en onderganck van zyne reputatie konden strecken, en oock by d'E. Comp^e of haer Ed^e gants niet soude recommandeeren) soo waren dese gecommiteerde eyndelyck wel vernougt met dit besluyt terugh gekeert, dat zyne af te sendene naer Cheribon dese Princes inder minne van den pangeran aldaer souden reclameeren en dat denselven by weygeringe van personele verschyninge ten minsten die vrouw wilde largeeren, (sonder meer) en welckers vader men verstaen hadt, dat sich na 'tgebergte Siendon geretireert en altoos met groote trouwe voor het familje van den overleden Vorst gecomporteert sonw hebben, en daerom oock desen Sousouhonnanghs successie niet qualyck zoude gevallen, te meer deselve met zyn jongen elfjarigen broeder, Radeen Tappa, (present mede tot Japara) alleene wettige kinderen, en de andere 5 broederen maer uyt geringe bywyven voort gekomen waren, 'tgunt dan zyn erfregt oock te meer quam te legitimeeren;

de onde Sonsonhonnangh wiert consonant getuygt zyn eygen doot te wesen gestorven, hoewel de Pougars gesinde Tegaalse gonvernour nu genaemt Aria Martalaya 'tcontrarie en oock veel gronwelen van desen jongen Sonsonhonnangh Adepatty voor gaf, welcke voor desen maer nu niet (zeyde hy) souden geschiet zyn, aen 't welcke als vry wat passieus geoordeelt werdende geen volkomen geloof te deffereeren was;

den 11^{den}, 12^{den} en 13^{den} deser waren vervolgens (van Amboina de flynit, Swartsluys, nyt Banda de borger chialoup, de Werelt Clood, met Radja Salomon en van Macassar een vaertnygh met den soon van Aron Vaqua, alle gedestineert na Batavia) op Japara aengegiert en oock al in consideratie geweest om gemelte Swartsluys daer aen te honden, maer was sulcx egter om verscheyde redenen geëxcuseert, als werdende 'tjacht, Nuyssenburgh, mede ledigh gemaect om een houtladinge voor Batavia te gaen innemen;

en dewyl 'er uyt Ternaten maer 100 lasten rys voor 'taenstaende jaer van Batavia wierden geëyst, soo hadt de heer Speelman goetgevonden het jachtje des Ternaatsen Conincq met 40 à 50 lasten van dat graan, tot Sourabaya ingekogt, in korten van Japara over Macassar weder nae Ternaten te demitteeren voor Comp^e reequeningh. om dat dien Conincq dan daer mede volgens haer Ed^e intentie van alle zyn equipagie soude ontslagen en een der Ooster provincien met soo een handigh bodemptje wel gedient wesen;

de Bandase borger sloup, de Werelt Cloot, hadt men tot Japara van eenige provisien versorgt en per Swartsluys te gelyck als nu herwaerts gelargeert, gelyck oock het Macassers vaertuygh met den soon van Arou Vaqua, die een brief van zyn vader aen d'heer Speelman bestelt hadt, en nevens den Radja Salomon, 't hunner aanwesen op Japara by zyn E. aen lant gedefroyeert waren, hebbende hun medegebragte voor heen vereerde goude kettingh en peningen by den nienwen Sousouhounangh al veel bekyckx ghadt en hun bethoonde submissie aen de Comp^e hem al vry wat aendachtigh reguard en opmerckingh doen nemen en in een vrolyckheyt onder elkanderen doen verklaren, dat hy nu mede een soon van den generael en onder de bescherminge van de Comp^e was en tot welckers bewys hy mede een kettingh en peningh wilde versoucken, inwylen dat reets niet was konnen geëxuseert werden hem als eenige van zyn grooten in Hollantsche cleedinge te steeken;

alle de 8 timmerluyden van de fluyt, Swartsluys, waren tot het nodige werck tot Japara voor een wyle tyts aen lant geligt, maer de Spaense Hokus Bokus of gemeynde spion, uyt Ternaten over Amboina daer met overgekomen, vertrock mede herwaerts;

een partye boter, soo voor den treyn, als 't comptoir Japara wiert 'er nodigh opnienw versogt en soomede 8 à 10 stucx dackpannen voor de pack en ammunitie huysen op den Japaersen bergh;

nu was d'heer Speelman besigh met de slordige papieren van den overleden oppercoopman, van Woensel, by een te sorteeren en met de effecten en restanten te confronteren, daer al vry veel werck in die ongelegen tyt aen vast ware;

op 'tsluyten deses was daer per Chincees vaertuygh noch ontfangen haer Ed^e naerder missive van den 4^{den} deser maent, waerop gesegt wiert, als dat 'er geen hoope was om eenigh canon of iets anders uyt de verongeluckte schepen, Damiaata en de Pagadeth. te salvceren, gelyck 'er oock omtrent den voorigen houthandel niet meer uyt te vorssen souw wesen en belangende het Ternaatse scheepje deswegen oordeelde d'heer Speelman haer Ed^e mecr genongen te sullen geven met het, als hiervooren gesegt, na d'Oost voort te senden, dan wel om hetselve weder mede op Batavia te brengen, dewyl het doch bevoorens op Sourabaya al gevisiteert, geïnventariseert en by gecommiteerde schippers getaxeert en die bevindinge oock per d'fluyt, Wimmenum, al aen haer Ed^e overgesonden was en waerin dan na haer Ed^e believen ligt een slagh geslagen en ten faveure van den Conincq wel wat consideratie konde gedragen werden, want oock met het weder keeren van het Ternaatse daerop zynde volcq maer meer moeyten en onkosten

voor de Comp^e zoude vast wesen, doch een naerder rapport van desselfs gestalte en waardye soude (haer Ed^e sulcx begeerende) wel andermael connen gemaectt werden.

22 d^e. Namiddags wert ons per een expresse borger chialoup, de Werelt Cloodt uyt Banda over Japara toegebraght een klein nabriefje door d'E. heer gouverneur, Cornelis van Quaalbergh, en raat des casteels Nassouw aen haer Ed^e alhier geschreven den 17^{den} des voorleden maents, met eenige weynige aenhoorende bylaegjens ten principalen dienende tot geleyde van den Radja Amachilly of nu Conincq Salomon genaemt, dewelcke even na 't vertreck van 't schip, Outshoorn, van 't eylant Wetter in Banda was overgekomen (met verder berigt, dat Comp^s chialoup, den Haringh, op 't eylant Roma ongeluckigh was gestrant) en dewyl men dit jaer in Banda van weynich sagou stont te konnen werden geprovideert ende provisie van rys qualyck langer dan 4 à 5 maenden sonde connen strecken, soo wiert een secours van 600 lasten desselven graans en 30 lasten zout voor 't jaer 1678 ten spoedigsten versocht:

dese Coninck Salomon van Ade en Mantoete was bevoorens gedestineert met 't hoecker, de Pagedet, uyt de Zuyder Ooster eylanden naer Batavia over te komen, naer dat bootje door hart weder van daer (sonder hem 't zynen gelucke mede te nemen) verdreven en naderhant als hier vooren, onder dato 23 September staet aengehaelt, seer ongeluckigh 10 à 12 mylen beoosten Madura omtrent het eyland Cangean, nevens het schip, Damiata, gesneuvelt zynde, soo is hy door d'heer gouverneur, Quaalbergh, expres met dese borger chialoup, als gesegt, op zyn versouck herwaerts gelargeert en nu hier aengekomen, staende eersdaegs voor zyn Edelheyt gebragt en als dan oock nader van hem gesproken te werden.

Jegens den avont stont verschynt hier met eygen vaertuygen van Macassar een afgesondene (ofte de broeders zoone) van zyn hoogheyt, Arou Vaqua, met een missive van dien trouwen bontgenoot aen haer Ed^e, dewelcke op morgen staet ingehaelt en als dan oock in desen geinsereert te werden.

Hebbende dese luyden, alsmede by den heer admirael Speelman op Japara aangeweest, doch van syn E. geen schryven medegebragt, dewyl zy te gelyck met den Radja Salomon uyt Banda van daer zyn herwaerts vertrocken en met dewelcke ons de duplicata missive van genoemden E. heer Speelman en zynen raat van dato 14 deser maent is geworden, waervan gisteren met d'aencomste van 't schip, Swartsluys, in 't breede staat gesproken, sulcx alhier derwegen geen nader repetitie en requireert.

's Avonts gaet vooraf na Japara de expresse chialoup, de Laurier Tacq, met een missive, soo even door haer Ed^e getekent aen den E. heer, Cornelis Speelman, en zynen rade, in sich bevattende de volgende advertentien, ordres en consideratien:

dat sedert haer Ed^e jongsten van den 4^{den} courant met de jachten, Batavia, Hanibal ende chialoup, de Bracq, wederom zyn ontfangen zyn E. Japaerse advysen van 6 en 10 deser, en oock de daer met ontfangen houtwercken, als anders seer wel civiel koop en deugtsaem bevonden, 't welck met de voorige incoopen veel differeert en waerom de nieuw gestelde ordre daer omtrent met vigeur diende voort geset, doch dat de schipper, Hop, wegen 't voorige slegte hout van Wimmenum haer Ed^e alhier heeft contentement gedaen;

dat de Hanibal tot een nader hout halinge noch niet beqaem geacht zy, maer 't jacht, Batavia, ten dien fine nu weder derwaerts vertreckt;

dat hier tegenwoordigh geen bequame schepen van 125 à 150 lasten by der hant zyn om met een rys last van Japara na de Oost voort te gaen, hoewel egter de verder insameling van dat graen om voor die provincien te dienen d'heer Speelman aenbevolen bleef;

onderwylen dat haer Ed^s verhoopen met de gedanc besendinge na Canara, Cormandel, Bengale, Siam, Arracan etc., het alhier aen geen rys sal gebreken, behalve dat men hier noch niet omtrent 1000 lasten althans voorsien was ense present hier tot 50 rd^s 't last al redelyck toe gevoert wiert, waerom haer Ed^s nodigh oordeelen dan den handel van dat graen aen geene der Batavise vrye ingesetenen in de Javaanse havenen behoort gehindert te werden om te min verlegen te vallen;

dat alle de gereede swarte zuyker by eerste bequame occasie wel herwaerts mach gesonden werden en een goede zaeke zy, de cleeden en amphioen handel ginder begonde toe te nemen, en waerom oock tot voortsettingh van dien den jongst gedanen doecken eysch als nu ruym voldaan wert, waer onder eenige langh verlege committers etc., die maer à tout prys dienen te gelde gemaect;

dat de laatste presente voorraet van goede amphioen nu overginck, en die dan oock wel op 500 rd^s 't picol mogt gehouden werden, dat de geëyste sadels, carbyns en pistoolen (om 't eygen gebrek van dien) als nu niet hebben connen besorgt werden;

dat de nieuw aengevange methode op den inkoop der houtwercken haer Ed^s scer wel behaegt, met hoope daer door metter tyt niet als beqaem hout sal werden afgebraght en ontfangen, daer 't anders als men alle uytshot soo maer aen slaet van tyt tot tyt verargert, wesende onder de swaerste ontfange balcken veele van binnen hol en met proppen gevult bevonden, daer de residenten trouwelyck behoorden op te letten, als sy er niet te onagtsaem en luy toe waren, en waerom de gestelde penaliteyten van d'heer Speelman derwegen prompt moesten werden geëxecuteert;

dat het verbinden van dese Javaanse regeeringe, dat niemant in de Mataramse havenen eenige cleeden of amphioen soude mogen aenbrengen, als de Comp^e een groot prerogatief (maer oock al weder zyn swaerigheden subject) soude zyn, en altoos door ons qualyck te maintineren wesen, behalve dat sich noch al veel hindernissen in de herstellinge der Mataramse ruste schynen te verthoonen en dat te meer, wyle de Bantammer sich opentlyck voor Cheribon verclaert en hy de 3 pangerans, van daer tot Bantam aengekomen, zeer statieus alle met den naem van Sulthan vereert heeft, doch om de seclusie daerom egter beoosten Cheribon te laten voortgaen of uyt te stellen, dat wiert d'heer Speelmans nader overlegh aenbevolen;

dat het houwertje des Sousouhounangs met een nieuwe schede nu weder overgaet en na een schede macker voor den treyn, onderwylen vernomen wert;

dat de aencomste en weder aencomste des Sousouhounangs tot Japara met al zyn omslagh al bysondere teeken en schynen van een goet vertrouwen op de

Comp^e, en door wiens ontsagh zyn siecken daegelycx oock zeer verbeterden, zullende nu tot een gewenscht succes veel helpen, indien de 3 resteerende broeders afcomen en onder haeren ouden broeder den nieuwen Sousouhounangh in eenigheyt sich onderstellen wilden;

terwylen dat haer Ed^s met verlangen souden verwachten, wat succes het opsenden der voorgestelde 40 Europeers en 100 onser inlanderen met den nieuwen Sousouhounangh boven na de Mataram souw komen te nemen, dewyl dat sulcx in Godes naem d'heer Speelmans voorsigtigheyt aen vertrouwt bleef;

dat haer Ed^s het verdryven van Troena Jaja uyt Cadiry door crain Gillisson, item het verstercken van den Japaersen bergh sonder Comp^s lasten en de verminderde siektens onder ons volck met vreugde hadden vernomen;

dat op de voorgestelde actens om van den nieuwen Sousouhounangh te obtineren voor eerst verclaeringe van Comp^s jurisdictie van Ontongh Java of tot Carwangh toe 2, item een verdere donatie der landen beoosten Carwangh tot de revier van Pamanoekan 3, een nader obligatie der schult van 250000 rd^s en 3000 coyangs rys, nevens 20000 rd^s tot onse maendelycx guastos, item een exclusie dat niemant dan de Comp^e in de Javaense havenen eenige cleeden of amphioen soude mogen aenbrengen, en eyndelyck dat geen vreemdelingen van Maleyers of Macassaren in de Mataramse havenen souden mogen wonen dan onder Comp^s gebiet en des Sousouhounangs heerschappye, haer Ed^s meyninge op 't 1, 3 en 4 point al zy verclaert en met het contract komt te accordeeren, en soo mede dat op het 2de al is gedient, sulcx omtrent de jurisdictie van Pamanoekan als anders, en waer met de Cherihonders van Batavia soo veel verder werden afgescheyden het besorgen van dien d'heer Speelman aenbevolen bleef, te meer dewyle sulcx by beter occasie altoos weder kon worden afgestaen aen de Comp^e, doch van desen kaalen Sousouhounang in lange geen andere vergeldinge te verwachten hadde;

dat het nieuwe goude chiap en de merck rinck voor den Sousouhounangh althans onder handen zynde ten naesten staen te volgen;

dat door 'topperhooft des soldy comptoirs nu andermael een lange memorie over de abuysen in de treynshoecken ginder wert overgesonden;

dat op de recommandatie van den eerwaerde predikant, Melchior Leydecker, by vacante plaetse alhier sal gedagt werden;

dat het jacht, de Hanibal, by nader visitatie soo slegt bevonden is, dat het voort aen de wal sal moeten gehaelt werden;

dat de schipper van Damiaten en de stierman van de Pagadet over hun achteloosheyt haer saeken hier voor de justitie zullen verantwoorden en het verlies van het resteerende volcq een droeve saeke wert geacht;

dat op de gedanen eysch nu overgaen 2625 rd^s in payment en 6400 realen van achten, nevens goede partye cleeden etc., samen ter montura van / 89064: 19: 6, zynde het daer met nu volgende jacht, Batavia, niet bequaem om met houtwercken geladen (maer eenlyck geballast) naer herwaerts te retourneren om dan oock voorts aen de wal gehaelt te werden;

dat haer Ed^s verwagten nu geen contanten meer sullen geëyst, maer de negotie aldaer voorts met het provenu der cleeden kunnen gedreven werden, om dat de casse hier vry sober voorsien is;

dat haer Ed^s mede verstaen in dese tedere toestant van saecken ons vlootjen noch voor eerst omtrent Sourabaya sal moeten verblyven en wenschten, dat de Macassaren eenmael mede onder onse magt geconjungeert konden werden, om dat men er ligt anders noch al veel spuls mede kon hebben;

dat in plaets van den oppercoopman van Woensel nu derwaerts gaet de coopman, Cornelis Bartels Marchier, mede onder den titul van oppercoopman, bezyden noch de ondercooplyden, Jan Osborn en Willem Bastinck, boven welcke 'er noch enough meer van de leegloopers konden werden gemist, maer dat de ondercoopman, Daniel Braems, is gesuspendeert;

dat de Oosterse expeditie en 't comptoir Japara by de Batavische negotieboucken ider een apparte reequeningh hebben;

dat hier onder 't schryven deses per de fluyt, Swartsluys, op gisteren zyn ontfangen de nader advysen van d'heer, Speelman, dato 14 deser, daer by de ontmoetingen met den nieuwen Sousouhouanagh en de noch wonderlycke gestalte van dat groote ryck, als anders zy verstaen, weswegen men na de terugh comiste van Sr., van der Schuur, uyt de Mataram wat nader licht hoopt te vernemen;

dat de uytbreydinge onser landen tot de revier van Pamanoekan, alsoo het de Javanen tegen de borst scheen, wel soetjes weder mogt gedeclineert werden, en dat het jachtje des Coninx van Ternaten na gedane taxatie om gegeve redenen met 40 à 50 lasten rys van Japara over Macassar na Ternaten wel mogte voort geschickt werden;

dat de Radja Salomon, noch de soon van Arou Vaqua hier noch niet zyn ingehaelt, nochte gehoort;

gaende dese vooraf per de chialoup, de Laurier Tack, en stont 't jacht, Batavia, in 2 à 3 dagen te volgen met oock de geëyste boter, maer na de 10000 dackpannen souw het niet kunnen wagten;

dat na de tegenwoordige toestant van saecken haer Ed^s meyninge is, dat d'heer admirael Speelman over zyn E. opkomste herwaerts serieux gelieve te mediteeren en waer op haer Ed^s sich ten naesten nader sullen verclaeren;

dat het hoecker, de Gontvincq, (by gebreck van ander bequaem vaertuygh tot een voor zeylder voor de retourvloot geprojecteert) op 't alderspoedigste herwaerts opgesonden diende, als welcke retourvloot bestaende in 6 cloecke bodems, onder d'heeren, Ranst en van Rheede, tegen medio November naer 't vaderlant staet voort te gaen.

Wyders is heden by haer Ed^s in Rade van India op de gedane verklaeringe van den equipagie meester en gecommitteerde schippers, wegens de onbequaemheyte van het jacht, de Hanibal, verstaen hetselve af te leggen en aen de meestbiedende te verkoopen.

Soo zyn oock tot schippers op de retourschepen, Nieuw Middelburgh en de Vrye Zee, gestelt Jacob Swart en Cornelis Blanckevoort.

Wyders is mede de fabryck, Adriaen de Leeuw, op gedane versouck, en mits ruyme tyts expiratie daer by gevordert tot de qualiteyt van oppercoopman onder een tractement van 120 guldens ter maent.

En soo mede de capteyn deses casteels, Aernout Wesdorp, tot 115 guldens ter maent.

23 d°. Namiddaghs omtrent 5 uyren wert de afgesondene ofte soonszoone van zyn hoogheyd Aron Vaqua, anders genaemt Radja Tamparangh tot Macassar, ingehaelt en by zyn Edelheyd ter audientie gebragt door den sabandaer, Ocker Ockersen, den coopman, Jan Parve en onsen capteyn der Maleyers, staende naer gewoonte de Comp^e soldatesque deses casteels in volle wapenen tot aen zyn Ed^{ts} wooninge gerangieert, en welckers mede gebragte en nu overgeleverde brief dan naer translatie bevonden is van onderstaende inhoud.

Veel groetenissen uyt een opregt en suyver herte, dat onveranderlyck is by nacht en dagh, soo lange de sonne de maan sal volgen van Paducca uw soon Radja Tamparangh, die onmachtigh en sonder kennisse is, en komt door Godts hulpe aen Paducca myn vader den Gouverneur Generael, Joan Maatsuyker, den capteyn, Moor, die zeer hoogh verheven, groot en aensienelyck is als het schynsel en glinsteren van de sonne in de stadt Batavia, die Godt wil geven een lanck leven en veel geluck in dese werelt, nevens noch meer andere Moorse complimenten.

Verders maeckt Radja Tamparangh uyt een opregtigheyd alle 't gedoente aen Paducca myn vader den Gouverneur Generael en alle de Raden van India bekend, als dat uw zoon, Radja Tamparangh, ten tyden wanneer Macassar veroverd was door den heer admirael, Cornelis Speelman, volgens contract toegezeyt is, seggende: broeder, Radja Vaqua, nu sult ghy Conincq van 't lant Tamparangh en alle die plaetsen en volckeren zyn, 't geene myn broeder naer hem can nemen, dat is 't contract 't geene uw soon met den heer admirael Speelman in dien tyt gemaekt heeft, maer nu zynder veele, die myntineren en tegens 't contract, 't geene uw zoon gemaect heeft misdoen, daer zynder eenige die 't met uw zoon houden en tot hem weder zyn gekomen, maer andere weder niet, gelyck de onwillige zyn, ten eersten Henrekan, ten tweeden Batoulappa, ten derden Balousou, ten vierden Kitoekirou, als mede uw zoons volckeren, die in Goa, Sadrebone en Marous woonen, gelyck oock die van Dain Maleeuwangh naer haer heeft genomen, zyn alle tot uw soon noch niet weder gekeert.

Noch maeckt aen Paducca myn vader den Gouverneur Generael en alle de Raden van India bekend, datter 4 groote plaetsen zyn, waerover Radja Tamparangh Coninc is, ten eersten Tewita, ten tweeden Sedidry, ten derden Sappa, ten vierden Alita, wat aengaet Henrekan, Batoulappa, Balousou en Kiroukirou, dat zyn de regte onderdanen van de 4 steden, dese zyn degene, die tot uw zoon den Conincq van Tamparang noch niet weder gekeert zyn.

Verders ten tyden wanneer uw soon van hier naer Batavia is vertrocken om voor zyn vader den heer Gouverneur Generael te verschynen, soo heeft daerna de Conincq van Goa uw soon in een boete beslagen, de reden waerom, uw soon mentie maeckt ofte verhael doet van de boete is, dat alle de bontgenoten en vrunden van de Comp^e die den Conincq van Goa in de boete beslagen hadde, hebben al te samen haer goet weder gekregen, uytgenomen uw soon, die noch niets weder gekregen heeft, want uw soon begeert, nochte wil niet sien ofte ontmoeten en te sien een wech tot het goede, en 't gene dan nu in opregtigheyt uw soon van zyn vader den Gouverneur Generael en alle de Raden van India versoeckt, is dat myn vader gelieft een plaetse ofte stadt aen uw soon te wysen om aldaer vast te blyven woonen, want de eenigste hoope van uw soon om raat en hulpe in zyne swaerigheyt en becommernisse te verkrygen, staet ten eersten op Godt en daerna op zyn Profeet en op myn vader den Gouverneur Generael, die myn is in plaetse van vader en moeder en tot een toevlugt om alle myne saecke bekend te maeken.

Noch maeke ick aen myn vader den Gouverneur Generael en alle de Raden van India bekend, 't gedoente van die van Bonee en Sopingh, 't my waerts ofte tegens uw soon, 't is by maniere van spreken een seer sware last, die ick tot noch toe gedragen hebbe, die myn veel swaerder, als alle andere lasten om te dragen vallen, de reden waerom dat uw zoon niet heeft willen tegenstaen, 't gedoente van die van Bonee en Sopingh is, omdat uw soon zeer beschaemt en bevreest is omtrent zyn vader den Gouverneur Generael, want de gedachten en sin van uw soon zyn nimmermeer van de Comp^e te scheyden, soo lange als de son en maane van den opganck tot den onderganck de werelt sullen verligten, Godt en zyn Propheten is bekend de opregtigheyt van uw soons woorden, die zyn getuygen by den grooten en gepresen Godt, die oock alle in zyn boeck ingeschreven staen en oock onveranderlyck zyn van dese tot de laatste eeuwe, de reden, waerom uw zoon tot noch toe niemant aen zyn vader den Gouverneur Generael gesonden heeft, om de saeken en gelegentheyten aen zyn vader bekend te maeken, zyn dese, dat uw zoon tot noch toe heeft connen verdragen, 't gedoente van die van Bonee en Sopingh, maer tegenwoordigh is 't myn onmogelyck langer te verdragen; dierhalven maeke ick 't nu eerst aen myn vader den Gouverneur Generael bekend, 't geene myn vader, den Gouverneur Generael en alle de Raden van India sullen daer over goetvinden ofte heraden, sal uw soon na volgen en sich daernaer reguleeren.

Om dies wille sent uw soon zyn kintskint Touado genaemt met zyn tolcq Karratagal aen zyn vader den Gouverneur Generael, om voor myn vader in myn plaetse te verschynen en om dat myn vader den Gouverneur Generael haer gelieft geloof te geven, hebbe ick het chiap en de kettingh, dat myn vader den Gouverneur Generael aen myn vader voor desen gesonden heeft aen myn kintskint en Carretagal mede gegeven om 't selve te brengen

by myn vader, den Gouverneur Generael en alle de grooten tot een teeken, datse van myn gesonden zyn, alsmede tot een teeken van myn groote verdruckinge en becommernisse. dierhalven bidt uw zoon seer ernstigh dagelycx, dach en nacht, 'smorgens en 'savonts, dat myn vader de Gouverneur Generael gelieft zyn soon voor dese reyse behulpsaem te wesen en beveelt uw soon hier mede zyn kintskint Touada en Carratagal aen zyn vader den Gouverneur Generael. want dese luyden zyn noch onkundigh en onbedreven daerom gelieft myn vader de Gouverneur Generael haer en uw soon, den Conincq van Tampangh, te vergeven en te excuseeren.

Verders hebbe ick niet anders aen myn vader den Gouverneur Generael te senden, als een goude cris, die ick tot een gedachtenisse van myn grootvader soo lange behouden en bewaert hebbe ende een jongen Chimannis genaemt, die myn vader de Gouverneur Generael niet gelieft te versmaden, maer aen te nemen als een cleen bloemken.

In 't jaer 1089 Djuu den eersten dagh van de maant October voor de middagh heeft uw soon dese brief geschreven.

Voorts syn de brieven van gemelte Arou Vaqua aen d'Ed^e heeren Raden van India van een en denselven inhoud als de generale brief, uytgesondert dat Radja Tampangh aen d'heeren als zyn broeders schryft in plaets van zyn vader den Gouverneur Generael ende Raden van India, en sent tot schenckagie aen ider heer het onderstaende:

aen d'E. heer directeur, Rycklof van Goens, 2 goude arm ringen;

"	"	"	Laurens Pit....	2	"	"	"
"	"	"	Pieter A ^o . Overtwater.....	2	"	"	"
"	"	"	Constantyn Ranst.....	2	"	"	"
"	"	"	Pieter van Hoorn.....	2	"	"	"
"	"	"	Anthony Pavilioen.....	1	slaaf.		

En wesende die aen d'E. heer admiraal Speelman door desen afgesondene persoonlyck aen zyn E. tot Japara bestelt.

Cort na de demissie van voorsz. afgesondene van Macassar is omtrent 5 uyren andermael door den sabandaer, Ockersen en capteyn der Maleyers, binnen 't casteel ter audientie by de heere Gouverneur Generael gebragt Radja Amachilly ofte de Coninc Salomon, wesende op gisteren per borger chialoup uyt Banda hier verschenen, hebbende in dese visite niet anders als zyne danckbaerheyt en verdere complimenten afgeleyt, soo dat van zyn verder versoonck ofte gedoente om door Comp^s hulpe wederom (jegens de Portugesen) in zyne erflanden van Ade, Mantoete etc., gelegen omtrent (ofte wat beoosten Timor) herstelt te werden na desen eerst het regte bescheyt sal connen werden verhaelt.

Ende alsoo de comp^e soldatesque des casteels met dese twee parade wederom na gewoonte in volle geweer heeft gestaen, soo is oock uyt haer Ed^e last met eenen als nu van hoort gehaelt, en neffens Radja Salomon voor zyn Ed^e gebragt de brief des Conincx van Ternaten, d'Jonw Amsterdam, wesende onder de Ternaatse

schrifturen, eergisteren over Amboina hier ontvangen en nu na gedane translatie uyt de Maleytse in onse taale bevonden van volgende teneur.

Een brief uyt een opregt, suyver herte van Paducca Siry Sulthan Quitchily Prins Amsterdam, die Conincq is van de plaetse Ternaten, sent veele groetenissen aen zynen vrunt de Comp^e den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India, die 't gesagh hebben van d'Comp^e door geheel India en Batavia regeeren, die Godt wil zegenen met een lanck leven en veel geluck in dese werelt, opdat wy als vrunden lange mogen continueeren, amen.

Verders laet Paducca Siry Sulthan aen den heer Gouverneur Generael ende de Raden van India weten, als dat de gemalinne van Paducca Siry Sulthan, zynde een dochter van Radja Taboucan Radja Chiau tot een huysvrouw heeft genomen, waer over Radja Chiau misnoegen aen myn heeft gegeven; dierhalven is Paducca Siry Sulthan van meeninge met dese mousson alle oorlogs vaertuygen by een te samelen, waer mede Paducca Siry Sultan sal vertrecken en Xula aen doen om van daer, gelyck oock op Mangay en Taboucan alle oorlogs vaertuygen mede te nemen, waer mede Paducca Siry Sulthan naer Chiau sal vertrecken om 't quaet door Radja Chiau myn aengedaen te wreken en te vergelden, gelyck oock de gouverneur, Robbertus Padbrugge, aen d'andere zyde van Manado tot Gorontale sal zeylen, 'tgeene Paducca Siry aen den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India bekend maeckt, om dat Radja Chiau quaet aen myn heeft gedaen en 't selve aen hem sal revengieren.

Noch versouckt Paducca Siry Sultan aen den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India, dat het lant van Saleyer wel gelieven te regeeren en in goede opsicht te nemen, om dat Paducca Siry Sultan verre van daer is gelegen, want Paducca Siry Sultan heeft een gesant derwaerts gesonden, die al mede een quaet mensch is, waer over Paducca Siry Sultan bedugt is, en versouckt aen zyn vrunt de Comp^e den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India daer over gelieven te beraden, want Ternaten en de Comp^e als een plaetse en vrunden zyn.

Noch versouckt Paducca Siry Sultan aen den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India, wanneer de sabandaer Celebe myn schip verkogt heeft, dat myn schult van die penningen mogte betaelt werden, want myn broeder den heer admiraal is myn schuld bekend en getuigen van deselve, maer indien het gelt, waer voor het schip verkogt mogte werden niet konde toereycken om myne schulden te betalen, gelieft myn jaerlyckse inkomste van de volkeren van Saleyer, zynde 1600 rd^s af te vorderen, en wanneer dan 't schip voor 1000 rd^s verkogt wert, gelieft het te samen aen myn broeder den heer admiraal of d'heer Speelman te geven, waer mede den heer admiraal my van 't geene schuldigh ben sal quiteeren, en voor de 600 rd^s die daer over sullen zyn, versouckt Paducca Siry Sultan van den

heer Gouverneur Generael ende de Raaden van India cleeden, brocades, sattynen ofte andere kleeden, diese oordeelen best te wesen te coopen en herwaerts mogen gesonden werden.

Voor dees tyt heeft Paducca Siry Sultan aen den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India niets te senden, door dien inswaerigheydt is en van meeninge met dit mousson, nevens den Gouverneur, Robbert Padbrugge, over 'tgedoente van de volkeren van Chiauww naer het land van Selebes te vertrecken; dierhalven schryft Paducca Siry Sultan desen brief aen den heer Gouverneur Generael en alle de Raden van India, als mede tot een teeken dat noch leve.

24 d°. Niet bysonders voorgevallen.

25 d°. 's Morgens komt de capteyn, Fredrick Hendrick Muller, binnen 't casteel met eenige afgesonden Javanen van den pangeran Depatty uyt Samadangh, leggende omtrent . . . dagen reysens van hier om de Zuydoost in 't Mataramse gebied, welke Javaense afgesondene voor gisteren te lande hier aengekomen, mede gebragt en nu overgelevert hebben een briefje in de Javaense taale aen zyn Edl' heer Gouverneur Generael geschreven, 't welck naer translatie luydet, als volgt.

Dese brief, door my Pangeran Depatty Samadangh geschreven, sende ick aen myn heer vader Coninck van Jaccatra, en dat uyt een opregt gemoet roepende Godt Almagtigh tot getuygen, dat ick sulcx waerachtigh meene, bidde ootmoedigh dat myne naerlatigheden dat niet present ben geweest, doen myn heer vaders gesant alhier is geweest, ten hoogsten gelieven te excuseeren; vorder wensche myn heer vader den zegen Godts gesontheit een lanck leven ende regeeringe in deser werelt, daer wy hoopen gesamentlyck ons leven te erlagen, en de hier namaels myn heer vader in de eeuwige ruste komen te vinden.

Hiernevens laat ick mede myn heer vader weten, dat de Sultan Bantam aen my gesanten gesonden heeft, dat ick de boom soude sluyten ende niet met die van Batavia handelen, onder presentatie van duysent te schencken (sonder te noemen gelt ofte cleeden) 't welck niet hebbe willen aennemen, sonder dat daerover men myn heer sal beraatslaegt hebben wat my hier in te doen staat, want in voortyden bennen met den capteyn admirael ende den Sousouhounangh Mataram veraccordeert, dat des E. Comp^s bepalinge soude strecken tot Dermayoe, doch soude den Sousouhounangh Mataram gesegt hebben, dat zy daerover niet te commanderen hebben, maer wel Pangeran Depatty Samadangh, 't welke ick Pangeran nu aen myn heer vader schencke, soodat nu alle 't gene van Dermayoe tot Jaccatra, myn heer vader heeft en 't selve als zyn eygen volck te regeeren, sonder iemants tegen zeggen.

Wat meerder redenen mogten wesen sal myn dienaer Marta Wangsa aen myn heer vader bekend maeken, eyndigende hier mede.

's Avonts vertreckt het jacht, Batavia, naer Japara met den oppercoopman,

Cornelis Bartelszen Marchier, en eenige andere messieurs, zynde tot de negotie op Java's Oostkust in dien bodem afgescheept:

6400 stux realen van achten en 2625 rd^s in contant payment;

153 packen diverse sorteringen cleeden;

2320 R amphioen, 160 R of 2 baalen caneel;

1 kas met papier, Persiaens leer. haire knoopen, parkementen etc.;

6 amen met nieuwe biscuyt, 6 potten met Chinees zuyker broot;

16000 R yser, 410 R Hollants staal, 1 stryckbancq;

12 vaten spyckers, 12 ysere slootplaten;

1 kas met timmermans, kuypers en metselaers reetschap;

4 lasten smeekeulen, 4 huyden pompleer;

1 legger seck wyn, 2 vaten Hollantse boter;

1 ryx seal en ..... } voor den Sousouhounangh;
2 houwerscheden met phelp en silver beslagen }

samen monteerende / 89064 : 19 : 6.

Ende gaet daer, beneffens oock wederom af de dubbele ofte authentique missive, in dato 22 deser door haer Ed^s aen d'E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en zynen raat geschreven, verselt met een nader appendix op heden geteekent, behelsende eenlyck de volgende consideratien en advysen:

dat het groote ryx seal nu in handen van den oppercoopman, Bartelse, overgaet en de wercq ringh na desen sal volgen;

dat haer Ed^s op 't vertreck ofte verblyf van d'E. heer admiraal Speelman aldaer nader gedelibereert hebbende, 't selve in 't geheel na bevindinge van saecken aen zyn E. genereusheyt bevolen laten, want zyn E. soo langen tyt al te veel moeyten in 't werck ginder heeft gehadt om door een al te prematuur vertreck daerin weder veranderinge te brengen, hoewel haer Ed^s zyn E. rust als genoeg en zyne presentie alhier oock wel waren wenschende, doch nadien de jegenwoorige constitutie des tyts zyn E. outsagh aldaer present noch wel wat scheen te vereysschen, soo was sulcx haer Ed^s versouck, indien den heer Speelman mogte oordeelen 't selve voor den dienst van de Comp^e nodigh te wesen;

en wyders, dat het voorige terugh gesonde goude chiap van den pangeran Adepatty (ofte nieuwen Sousouhounangh) nu mede weder overgaet om tot gedachtenis oock by hem bewaert te werden;

dat indiender op de cust van Java 20 à 25000 stux crimaatse byltjes en 7 à 8000 stux ysere parrangs waren te bemachtigen, deselve wel per eerste occagie mogen herwaerts bestelt werden om voor d'Ooster provincien te dienen.

26 d^o. 's Morgens metten dagh gaet het schip, de Eendragt, andermael naer Palembangh en Jamby om noch een peper last van daer af te haelen, bestaende de cargasoentjes in gemelte bodem voor die comptoiren, als te weten:

in de Eendragt voor Palembangh:

4500 stux realen van achten;

20 packen tapequitchils cleeden, tot..... . f 21978,

in de Eendragt voor Jamby:

8 lasten Javaanse rys;

2 kassen met schenckagie goederen voor den Sultban Agon en Pangeran Diepa Negarra, samen tot f 1848.

De brieven, daer bezyden door haer Ed^s aen de residenten, Joannes Schilhoorn, tot Palembangh ende Gerrit Pot, tot Jamby geschreven, zyn gisteren avont getekent en onder dien dato by 't generale afgaende Indisch briefbouck ingeschreven, gelyck mede de nu medegaende briefjes aen den Sulthan Agon ende Pangeran Diepa Negara, beyde tot Jamby voormelt, dewelcke, in de Duytsche en Maleytse tale geschreven en hy zyn Ed^t getekent, zyn in antwoord dergeener die wy op 9 deser per 't schip, de Eendragt, van die hoogheden hebben becomen.

Heden naermiddagh wert alhier statelyck begraven en in geleyde van haer Ed^s en veele gequalificeerde ministers en andere ter aerden gebragt de gewesen visitateur en bouckhouder generael, Pieter Vertangen, nadat zyn E. na weynich dagen leggens, gisteren jegens den avont is komen te overlyden.

27 d^o. 's Morgens verschynen hier 2 vaertuygen met eenige volckeren van den Conincq van Bima, dewelcke, door den sabandaer Ockerse by zyn Ed^t gebragt zynde, van haeren heere hebben overgeleverd een briefje, in de Maleytse taale geschreven, 't welck naer translatie luydet aldus.

Een brief uyt een suyvere, oprechte genegentheyd, nevens veel groeten van Radja Bima en komt aen den Gouverneur Generael, die groot en hoogh verheven en een regeerder is van des son^s opganck tot den onderganck, alsmede een bestierder van des Comp^s groote werck, die zeer wys, vernuftigh en verstandigh is om alles te lande en te water te dirigeeren, alsmede zeer opregt in 't straffen der quaatdoenders en mededoogende aen alle arme en nootdruftige, gelyck oock seer stantvastigh in 't onderhouden van zyn contracten met alle groote Koningen en dat onveranderlyck voor altyt, waerover hy door de geheele werelt zeer geroemt en gepresen wert.

Verders maeken wy aen den Gouverneur Generael bekend, als dat een plaetse in onse stadt hebben gemaect, gelyck in onsen brief, die Damiata gebragt heeft, hebben geschreven, want in onse stadt is van wegen de Macassaren noch veel muyterye, want hebben nu onlangs digt omtrent de anckerplaets twee van onse volckeren dootgeslagen; dierhalven hebben wy die plaetse gemaect, opdat onse herten wat gerust soudon wesen, de plaetse waer wy 't selve hebben gemaect, heeft de fiscael, Adriaen van Daalen, gesien.

Noch maeken aen den Gouverneur Generael bekend, dat die desen brief brengen van ons om vaertuygen te koopen werden afgesonden en zyn genaemt Intchie Oetan en Intchie Cadir, die oock 1000 rd^s sullen ontfangen sooveel 't sappanhout, dat 't schip Damiaten gebragt heeft, bedraagt; wy

versoucken den Gouverneur Generaels hulpe, dat die duysent rd^s in Spaens gelt mogen betaelt werden om, of op Batavia geen vaertuygen te coop waren, daarmede in der haest naer Java te vertrecken en aldaer vaertuygen te coopen, want zyn van voornemens, indien alles in ruste is, van dese Wester mousson naer Sumba te vertrecken: vier vaertuygen senden wy nu naer Batavia en hebben voor dees tyt niets aen den Gouverneur Generael te senden, maer bidden Godt, dat Hy den Gouverneur Generael een lanck leven in dese werelt gelieft te geven.

Geschreven in de stadt Bima, op Woensdag den 8sten dagh van de maant September in 't jaar 1677.

Namiddaghs komt hier van Macassar aen te landen het jachtje, 't Casteel Rotterdam niet anders medebrengende als een missive van den raat desselven casteels Rotterdam aen haer Ed^s, geschreven den 11^{den} deser loopende maent en van alsulcken substantie en advysen, als by 't aenkoment briefboneq van dat quartier, gelyck mede uyt de verballen in 't breede kan werden gelesen, en daerin onder anderen, hoe Radja Palacca op 12 Augustus na zyne erflanden van Bonee om een speel reys en tot visitatie derselver was vertrocken, nadat hy te dien dage alvorens de gesanten van de gerebelleerde volckeren van het gebergte Chinrana boven Marous hadde binnen 't casteel gebragt, en die dan na bekentenisse hunner overtredingen in een boete van 40 slaven voor de Comp^e waren gedoemt en dewelcke men dan oock op primo September, nevens noch 2 metale bassen, 2 camers en 2 halve haacx per den capteyn, Claes Pleun, van daer hadt erlangt en de slaven (als onbenodigt) voor 876 rd^s aen de meestbiedende vercocht;

gemelte Conincq Palacca hadde oock met voorkennisse van den raat op 26 September crain Linques uyt zynen name tot begroetinge aen den Coningen van Bima, Dompoo en Sumbawa afgesonden;

met de rys, die men daer door, soo van Bima, als op Macassar selve quam te erlangen, kon het ginder voor ons volcq nu wel werden gestelt, soo dat 'er althans geen eysch van dat graan voor 't aenstaende jaer gedaen wiert, dat een goede saecke is;

tot Sumbawa was de broeder van den afgesetten Maas Goa, genaemt Maas Bantam, weder tot Conincq verkoren en stont het daer redelyck wel, maer de uytgeweke Macassaren onthielden hun daer noch al in een goede partye en van de groote Salatparanghse schult van sappanhout aen de Comp^e was tot noch niets ingekomen, en hoewel de advancen door de weynige handelaers en sobere negotie tot Macassar niet heel veel en hadden belooopen, soo hadt men egter door de minder oncosten en om dat de fortificatie als andere wercken meest geabsolveert waren, de negotieboucken dit jaer met maer f 50639 ten achteren konnen sluyten en dat voortaan noch al vry meer stonde te verbeteren;

de nieuwe Conincq van Goa, crain Sadrebouc, onthicht sich op Tello en zyn volckeu van de Battasalappangs hun binnen Goa, datse weder begonden te populeeren;

tusschen Arou Vaqua ofte den trouwen Radja Tamparangh ende zyn hoogheyt en swager Palacca als die van Sopingh, scheen een oude jalousie en quaden wrock te domineeren en waer uyt al veel misverstanden waren voortgekomen, doch welck smeulent vier (des doenelyck) eenmael uytgeroeyt en tusschen partyen wegh genomen diende;

de Conincq van Bellanipa hadt op de recommandatie van Radja Palacca, die van Binoangh over 't verlaten hunner poste jongst voor Goa aengesproken en hem wyders oock door de wapenen tot redenen gedwongen, daer van voor de Comp^e 525 rd^e aen verkogte, geleverde buys slaven was geproffiteert, en hielden hun die volkeren althans onder Radja Vaqua of Tamparangh stil;

de uytgesonde visiteurs der Tonkabesjes eylanden waren eyndelyck per borger chialoup van Bouton weder op Macassar gekomen en hadden tot Caydoepo, Wanchy Wanchy en Pinonko 121 stucx meest volwassen noten boomen geëxtirpeert, en stont het wyders in dat quartier noch redelyck wel, doch scheenen de Boutonders grooten wel wat meer belooninge voor het uytroeyen der specerye boomen daer omher te begeeren, hoewel ons volcq daer doorgaens veel fastidien met door bragten.

28 d^e. 's Middags verschynt hier mede van Macassar over Japara het jachtje, de Peerl, al mede ledigh en niet anders per factura staende, als voor een goude toets naelt (die de wed. Dubbeldecop) van daer onvoorsiens hadde mede genomen f 98 om hier weder ingevordert te werden.

Ende zyn ons daer mede (bezyden de dubbele missive van den raat des casteels Rotterdam, de dato 11 October als hiervooren op gisteren van staat vermelt) oock gewerden alle de gewoone jaerlycx Macassaerse papieren en schrifturen, gelyck by de principaelste documenten en 't register in 't aenkoment Indisch briefboucq kan werden gelesen.

Blykende onder anderen by deselve uyt sekere notitien, dat althans daer waren blyven resideeren 423 Europaense en 40 inlantse Comp^e dienaren, item dat in 't quartier Vlaerdingen volgens de opneminge derselver wycken remoreerden 49 Duytsen, 16 Mexticen, 159 Chinesen, 100 Mardyckers, 52 Mooren, 86 verpande inlanders en 478 stucx slaven en slavinnen.

Wesende onder de overgekome bylagen oock bevonden twee Maleytse briefjes, t'eene van den Conincq van Tambora met den fiscael, Adriaen van Daalen, van daer op Macassar gebragt en 't andere van zyn hoogheyt den Coninck Palacca, beyde aen haer Ed^e geschreven en naer translatie bevonden te luyden, als volgt.

Die van den Coninck syn hoogheyt Palacca.

Een vrundelycke brief uyt een suyvere, opregt herte, nevens veele groeten van Paducca Radja Bone, die de plaatsen op 't lant van Macassar voor de Comp^e regeert, en komt aen den heer Joan Maetsuyker, Gouverneur Generael en alle d'E. heeren Raden van India, die regeerders zyn over 't gedoente van de Comp^e, als mede zeer groot en hoogh verheven door de hulpe Godts, en zyn hulpers en toevlugt van de geheele werelt, waer onder

alle groote Koningen, die onder de Comp^e sorteeren, schuylen, by gelyckenis als onder een zeer groote boom en over haer goet doen, soo boven, als beneden wints geroemt en gepresen werden, die oock met wysheyt en verstant alles te lande en te water in opregtigheyt regeeren.

Verders laet Paducca Radja Bone aen den heer Gouverneur Generael, Joan Maatsuyker, en alle de Raden van India weten, als dat Radja Bone op niemant anders vertrouwt, als voor eerst op Godt en daer na op de Comp^e en die deselve regeeren

Radja Bone versouckt vergiffenis van den heer Gouverneur Generael, Joan Maatsuyker, en alle de heeren Raden van India van wegens 2 blancke lieden, te weten: een sergeant, Jacob Abrahamsen van den Bergh genaemt, die op Macassar 2 heeft doot geschoten, waer door hem selfs in 't verdriet heeft gebragt, noch isser voor desen in den oorlogh een droncken soldaat geweest, die de wegh niet wist, verdwaelt, tot den vyant overgekomen, Barent Rico genaemt, dese versouckt Paducca Radja Bone de fouten mogten vergeven werden, want Radja Bone by dagh en nacht seer groot vertrouwen heeft op de Comp^e en oock op de heer Gouverneur Generael, want daer is bloet genough van Nederlanders in den oorlogh gestort; dierhalven is 't gevoelen van Radja Bone niet behoorlyck te wesen, datter op 't land van Celebes meer Nederlants bloet gestort wert, Radja Bone heeft aen de grooten, die in 't casteel Rotterdam wonen versogt, dat deselve gelargeert en vry gelaten mochten werden, 't geene zy niet hebben derven doen, maer dat eerst van Batavia schryven daer over mosten afwagten; voor dees tyt heeft Radja Bone niet anders.

Volgt nu de missive van den Conincq van Tambora.

Een brief uyt een suyvere, opreghte genegentheyt, nevens veel groeten van Radja Tambora, die onmachtigh, nedrigh ende de cleenste is, en komt aen den heer Gouverneur Generael, Joan Maatsuyker, ende alle de Raden van India, die zeer groote magt hebben, alsmede aensienelyck hoogh verheven en ryck zyn en in kennisse en wetenschap hoe langer hoe meer toe nemen, alsmede zeer opregt in 't straffen der schuldige, soo te lande, als te water, soo boven, als beneden wints door de magt van de Compie, gelyck oock medelogende met arme en nootdruftige en seer mild aen alle Godts onderdanen, die hongerigh en dorstigh zyn.

Verders den brief van Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael en alle de Raden van India, door den fiscael van Daalen gebragt, heeft Radja Tambora in de maent April op Saturdagh wel ontfangen.

Wat aengaet de beradinge van de plaetse Dendangh, is door S^r. Paulus de Bocq vereffent en voor de Comp^e afgedaen, 't geene ons wel heeft gevallen, den inhoud van den brief gehoort hebbende, sal die beradinge nooyt by ons veranderen, gelyck oock, al schoon der iets tot nadeel mogte gesegt

ofte gehoord werden, Radja Tambora sal by die beradinge onveranderlyck volharden; de grooten op Batavia gelieven oock van gelycken te doen, want wy hebben nu niemant anders, op wie dat mogen vertrouwen, dan alleen op de magt van de Comp^e by nacht en dagh.

Verders heeft de president op Macassar aen Radja Tambora hulpe versogt en bekend gemaect, dat de Comp^e gebreck van rys hadde, in den brief, die de fiscael van Daalen gebragt heeft, waer op Radja Tambora de Comp^e, soo veel in zyn cleen vermogen op Tambora was, geholpen heeft, doch is niet veel geweest en geladen in 't schip van den fiscael van Daalen in de maent Augustus, op Dynsdagh den 11^{den} dagh van de maent.

Voor dees tyt hebbe niet te senden aen de grooten, onse hoofden op Batavia, dan alleen de grootenis van Radja Tambora, alle de Coninx kinderen en alle grooten, die alle een opregt en zuyver herte tot de Comp^e hebben, want wy wonen op 't lant; noch versouckt Radja Tambora met buskruyt, als 't UEd^e geliefte is, mach geacomodeert werden.

Jegens den avont komen de afgesondene van Samadangh met den capteyn, Fredrick Muller, wederom binnen 't casteel om afscheyt, die dan is ter hant gestelt een antwoord briefje, door zyn Ed^e aen haren meester de pangeran, Depatty Samadangh, in de Duytsche en Javaense taale geschreven, van alsulcken inhoud, als onder dato deser by 't generael afgaende Indisch briefboucq staet ingeschreven ten principalen, dat zy de Bantammers wel als vrunden ter negotie, maer geensints als gebieders over haer of quaet stokers tegens de Comp^e behoeven ofte vermogen te erkennen, of dat men hem pangeran Samadangh by noot niet sal verlaten, maer alsints trachten te beschermen.

29 *d^e*. 's Morgens verschynt hier noch onverwagt uyt Amboina over Japara het jachje, Boero, van Amboina niet meldende en van Japara ongetaxeert, eenlyck inhebbende:

350 bossen Javaense bintrottaugh en

200 stux riem houten, welke naer desen in de factura van de fluyt, Spanbrouck, sullen werden ten laste gebragt; het nader advisje van d'heer extraordinary raat en gouverneur, Anthony Hurt, mitsgaders den raat aen 't casteel Victoria daer mede aen haer Ed^e alhier geschreven en ontfangen, is gedatteert ultimo September jongsleden, meest tot geleyde van dat bodemptje, 't welck om eens vertimmerd te werden herwaerts wiert gesonden.

Maer de missive met verscheyde bylagen nu oock van den Ed^e heer admirael, Cornelis Speelman, en zyn E. rade uyt Japara erlangt, is van den 22sten deser loopende maent, en onder anderen verselt met een nader gepasseerde obligatie wegens des presenten Sousouhounangs reele schult aen de Comp^e, en wyders oock een acte van afstant wegens de landen der oude jurisdictie des Coninx ryx Jaccatra en noch nader verdere donatie der landen tusschen de revieren van Carwangh en Pamanoekan, beoosten Batavia gelegen, töt vergrootinge van Comp^e limiten, item bysonder octroy tot aenbrengh van cleeden en amphioen in de Mataramse zeelhavenen

en wyders heraeckende de Macassaren en Maleyers, in deselve plaetsen woonachtigh, gelyck sulcx hier achter in 't breede by de afschriften derselver kan werden gelesen, 't welck waerlyck groote prerogativen voor de generale Comp^e sullen zyn, soo maer het Javaanse ryck in gewenschte ruste kan herstelt en dan het gevolg dier beloften nagekomen werden, gelyck wy mogen hoopen van jaa.

Vervattende nu voorts voor eerst de voorgemelte brief van d'heer Speelman en raat in sich de hier volgende substantie en consideratien:

hoe men met 2 diversche Chinesen van Cheribon hadt tydinge erlangt, dat de 3 pangerans dier plaetse van Cadiery door 2 Bantamse vaertuygen even t'huys gebragt, maer de 2 eerste met den derden jonger broeder over de regeeringe in verschil geraeckt, doch door tusschen komen en op 't aenpresten der Bantammers eyndelyck alle drie met 18 gepreste vaertnygen na Bantam voort gegaen waren om hunne questien aen de arbitragie van dien Bantamsen Conineq te defereeren, hoewel den jongsten pangeran daertoe in 't eerste niet seer geinclineert soude zyn geweest, soodat de capteyn, Harman Egbertsen, per de chialoup, d'Orangieboom, deser, nevens de gecommitteerden van den Sousouhounangh derwaerts gesonden, om de Cheribonders tot hun voorige vruntschap te nodigen, deselve hoofden, daer niet stonden aen te treffen, maer egter wel te vernemen, hoe het 'er in 't generael en onder 't gemeene volcq geschapen stont, als die gesegt wierden zeer gaerne onder de voorige gemackelycke heerschappye des Sousouhounangs te willen verblyven, hebbende gemelten nieuwen Vorst van zyn malle verlieftheyt op de pangeran van Cheribons mede gebragte Cadieryse vrouw (van dewelcke hiervooren staet gesproken) nu oock t'eenemael afstant gedaen;

ondertusschen was oock de coopman, Everard van der Schuur, nevens des Sousouhounangs gecommitteerde op .. deser mede van boven op Japara terugge gekeert, hebbende de pangeran Pougat, binnen de stadt Mataram in 't oude hof van zyn vader gevonden, daer voor denselven audientie gehadt en oock een brief van hem, soo aen zyn broeder Adepaty Anum, als d'heer Speelman medegebragt, doch andersints geen occasie gehadt om hunnen mondelinge last aen gemelte Pougat te connen verklaren, doch scheen het na uytterlyck aensien, dat deselve sich tegen zyn broeder Adepaty niet sterk soude opposeeren, maer egter oock niet gaarne de Mataram en het volle gebied des ryx aen iemant anders overgeven, doch soo de pangeran Depaty en insonderheyt versterekt met Comp^e adsistentie maer boven quam, stont hem na 't gevoelen selfs van Pougars afgesondene en alle verdere Javaanse grooten het meeste volcq toe te vallen (schoon oock pangeran Pougars tweede brief soo ernstigh of beleeft niet, als zyn eerste scheen te wesen) en dat, te meer het gemeen, soo groot als cleen, dese laetste onrusten soo moede en zat waren, dat zy niet te dissonneeren souden zyn om hun wederom in een nieuwen oorlogh tusschen de broederen Princen te begeven, te meer de lnyden oock voor Comp^e wapenen ongemeen vreesden en deselve geensints souden begeeren tot adsistentie van pangeran Adepaty te weder staen of af te wagten:

dese 3 gesanten van Pougat, alvoor de terugh komst van St. van der Schuyr aen zyn broeder Adepaty afgesonden, expres om zyn komst in de Mataram bekend

te maeken en ordre te versoucken wat hem nu verder te doen stont, hadt de nieuwe Sousouhounangh, na 't scheen, in 't eerst niet willen ter spraak staen en oock het senden van eenige zyner grooten andermael na boven doenmaels onnodigh geacht, 't welck d'heer Speelman met ernst en goede reden als onbillyck aengesien en verclaert hebbende, soo was zynen vertrouwden Adepaty Ingawanga, eyndelyck met een tweede vrundelycke brief na boven geschickt om te meer Pougar en 't gantsche volck van zyn broederlycke genegentheyt tot eenigheyt, ruste en herstellinge des rycx te overtuygen, en alsoo de vyanden voorts gesamentlyck te connen verdelgen en in hoedanige minnelycke termen deselve opgesondene dien last door d'heer admirael oock mondelingh nader serieus aenbevolen was, of dat men anders by 't contrarie blyck en hun opiniatreerende wederzydtse innerlycke tweedragt de handen daarvan afstrecken souw en verders, dat zy hun op de presente ware gestaltenisse der zaeken in de Mataram grondelyck souden hebben te informeen;

de Sousouhounangh, d'heer admirael versogt hebbende dese zyn broeders afgesanten alvorens by hem te komen eens te willen spreken, om dat hy sich over luyden, die hy te vooren soo wel gekent hadt en nu als een anderen heer dienden niet mogt vertoornen, soo was hem sulcx ingewilligt en met een oock gerecommandert die luyden met behooryck fatsoen wel te tracteren, gelyck doen geschiede en welcke heeren dan na een publycque audientie nu wederom met 2 briefjes, soo van gemelte Sousouhounangh, als d'heer Speelman, binnen 1 à 2 dagen naer de Mataram stonden terugh te keeren, en dan oock al mede voort imant der aensienlyckste Javaanen aen die van Madion geëxpedieert te werden om dat van die 2 regeerende broeders oock 2 briefjes van onderdanigheyt aen den nieuwen Sousouhounangh afgesonden en d'heer admirael behandigt waren, waer by d'apparentien tot erkenninge van dese pangeran Adepaty Anum in zyn vaders plaetse niet cleen scheenen en dat alles meest op een goet verstant tusschen denselven en pangeran Pougar souw aenkomen, dewyle Martasana en Singasary als sonder eenige vermogen of hooge betrachtingen wierden geacht, en aengesien sulcx desen Sousouhounangs spoedige optogt na de Mataram, geaccompangieert met een goede garde van ons volck, geheel niet onnoodigh scheen, op dat hy des te meer oock wegen zyn herstellinge aen de Comp^e verplicht blyft:

wyders wiert geseft, dat Troena Jaja uyt Cadiery na 't gebergte Totombo aen de Zuydsee gevlugt en de pangeran Sampan elders anders om een goet heen komen geretireert was en er voorts geen vyanden meer te voorschyn quamen, item dat crain Gillisson met een groote aenhangh van Javanen noch tot Cadiery post en sich (onder de naem van Prabou Jaaya Lalara) als noch verclaerde voor den Sousouhounang te ageeren;

ondertusschen had d'heer Speelman van den presenten Sousouhounangh met volcomen vernoegen van hem en zyne presente rycxstenden vercregen en getekent gecregen 2 bondige actens, daer by zyn E. vermeende de Comp^e van haere bedonge recognitie genoegsaem versekert te hebben, behelsende d'eenen een nader bondige obligatie wegens haere effective schult van 310000 Spaense realen en 3000 lasten rys aen de Comp^e en d'andere een afstand van de oude Jaccatrasedicte tusschen

Ontongh Java en Carwangh, item een nader donatie der landen van daer tot de revier Pamanoekean toe, onder soodanigen verbintenis, als by deselve hier achter van woort tot woort uytgedrukt klaerder sal blycken;

voorts dat alle Maleyers, Macassaren, Mooren, Chinesen etc., in de Mataramse zeehavenen woonende, onvermindert als onderdanen des Sousouhounangs oock sullen staen ten beveele van de Comp^e, en eyndelyck dat niemant in deselve Mataramse havenen eenige cleeden ofte amphioen soude mogen vercoopen, als de Comp^e en die zy daer toe quam te licentieeren en om welcke schrifturen duydelick in ordre te brengen d'heer Speelman al vry veel moeyte hadde gehad, doch uytterlyck niet anders connen vermercken, of alles was opregtelyck en wel gemeent en by zyn hoogheyt met eygen hant onderteekent, soo dat het scheen, de Comp^e haer dese gedane uytsettinge niet soude behoeven te beclagen, als maer de saecken nu voorts na de apparentien een goet eynde quamen te nemen en haer Ed^s volgens hoope in dit gedoente een wel gevallen quamen te nemen, 't welcq om te verkrygen de heer Speelman sich onder de voorneemste grooten al een mooy stuyvertje onder de hant had laten kosten;

nu wiert oock overgesonden een formulier van een passe om voor de Batavische ingesetenen van dese bedongen Comp^s vryheden te doen gauderen met subscriptie van Comp^s zegel hoedanigh eene op parkament gedrukt oock aen alle de Mataramse zee gouverneurs tot onderscheydinge soude ter hant gestelt werden tot vermydinge van bedrogh en dat haer Ed^s een ander expedient daer toe quamen te beramen en waer over d'heer Speelman 't zyner terugh komste met haer Ed^s nader zoude confereeren;

de Sousouhounangh hadt een eysch van verscheyde mooygheden opgesteld, die ten naesten stont te volgen en waer onder hy zeer geerne met een Hollants pack cleederen van d'heer generaels hant, nevens een goude keten en medalie wilde voorsien zyn, om dat hy nu mede verclaerde een soone van de Comp^e te wesen;

en dewyl de gesanten van Sumbawa na Batavia gedestineert al mede op Japara voor weynich en passant waeren aengecomen, soo hadt d'heer Speelman haer oock behoorlyck aen lant doen haelen en voor den Sousouhounangh doen presenteren, om hem te meer te doen blycken, hoe verre de Comp^e haer sorge over de nabuurige Coningen liet gaen: wesende die luyden daer over van beyde kanten seer wel vernoegt geweest onder wederzydse complimenten, dat zy nu beyde als kinderen van de Comp^e waren, en waer met dan gemelte Sumbauwers na datse uyt last van d'heer admirael giuder wel getracteert waren, als nu met de duplicata deses briefs herwaerts vertrocken in geleyde van den Macassaersen ingeseten Moors coopman, Codja Derwits, die by d'onse aldaer en niet min by die van Sumbawa in groot credit scheen te zyn:

'tjachtje, de Peerl, en de chialoup, de Zalm, komende van Macassar, waren insgelycx Japara aengegiert en de Peerl al ten eersten sonder brieven voort over Samarangh herwaerts gedepescheert;

van de gesonde tapis en tapesarassas was men soo tot Japara als elders meest uytverkogt, maer noch 2½ packen committers en 2 packen Suratse tapechindos

bleven der al van lange tyt aen de hant, die niet boven 't kostende souden kunnen haelen, hoewel men deselve egter, nevens 't goudtraat, voor 't geense gelden mochten meende af te staen;

tot Samaraugh scheenen de Chinesen en Bantammers al weder goede partye cleeden en amphioen te hebben aengebragt, 't gnuut men nu egter uyt cragt van Comp^e verkregen octroy al haest en metter tyt te sullen connen voorkomen;

de chialoupen, de Salm en Granaat Appel, stonden eersdaegs ten geleyde van de 2 compagnien Batavische Balyers en Maleyers op hun inlantse vaertuygen mede na Batavia te volgen;

gelyck nu, nevens desen brief per het jachtje, Bouro, uyt Amboina, Japara aengegiert overquamen een comp^s Mardyckers, onder den luytenant, Jan Symonsen, die hun daer in den treyn wel hadden geëvertneert: item noch 2 sieke Amboinesen, een geck matroos en 9 hier getrouwde Nederlantsche soldaten, waer en tegen daer weder 14 manuen van dit jachtje, Boero, waren geligt geworden, daer onder den p^l. schipper, Jan Martensen Meeuwen, die mits zyn lange continuatie en goede diensten in Amboina door d'heer Speelman was gevordert met 48 guldens tot absoluyt schipper met 60 guldens ter maent voor 5 jaaren en in zyn plaets by provisie na Batavia met dit bodemptje gelargeert de opperstierman, Cornelis Anthonisze van der Veer, en ginck de inventaris desselfs, nevens 't cognoissement van 't daerin gescheept tot Japara by desen oock over, welcker costende in de factura van de fluyt, Spanbrouck, binnen 2 à 3 dagen stinde te volgen;

een nader rapport van de gedane visite met den inventaris van 't jachtje des Coninx van Ternaten, wiert althans insgelycx andermael herwaerts geschickt en van welck hegt en wel voorsien jachtje de Comp^e om de Oost noch lange konde gedient wesen, sulcx d'heer Speelman vermeende dien Conineq daer omtrent in faveur wel wat consideratie meriteerde, te meer het denselven een groote soume hadde gekost, werdende hetselve nu klaer gemaect om binnen 4 à 5 dagen een rys last van Sourabaya te gaen alhalen en dan met 50 Nederlantse zeeluyden over Macassar na Ternaten voort geschickt te werden;

voorts was dese brief door veele occupation met horten en stooten soo wat in wanordre geschreven, 't welcq versogt wiert haer Ed^s soo ten goeden geliefden te nemen.

Volgen nu de twee gepasseerde actens van den presenten Sousonhounangh ten behoeve van de Comp^e, soo wegens de nader bekentenisse der gelt en rys schult aen deselve, als de donatie der landen en 't vergrooten der jurisdictie des Coninck ryx Jaccatra met de dependentien van dien, en eerstelyck de nader schult kennisse.

Wy, Auan Courat Sinnepaty Ingalaga, by 't leven van onsen hoogh g'eerden vader den grooten Sousonhounangh van dit Javaense lant, soo wel door ouderdom, als door wettige geboorte eerste erf Prince van het ryck en nu naer de aflyvigheyt van hoogh gemelden onsen seer waerden en lieven

vader geworden zynen successeur, waer toe hy ons in zyn leven by eygen monde heeft verkooren, verclaere by dese opene en versegelde acte voor my en myne naerkomelingen, 't zy soonen, dochters, broeders ofte andersints, die my in dit ryck komen naer te volgen, geadsisteert met myne tegenwoordige rycxstenden, my absoluut te houden en volcomen te binden, sonder eenige de alderminste exceptie ofte uytsonderinge aen het contract, het welcke tusschen den Ed^e welgeboren heere Keey, Nabey Wangsa Diepa, groot Gouverneur van alle de Javaense zeehavenen, als expres daertoe door hoogh gedachten onse heere vader den grooten Sousoulounaugh gevolmachtigt ende geauthoriseert, ter eenre en den heere, Cornelis Speelman, ordinary raat van India, admirael etc., in den name van den Ed^e heer, Joan Maatsuyker, Gouverneur Generael en de heeren Raden van India, representeerende het hoogste en souverayne gebiet van wegen de generale geoctroyeerde Oost Indische Comp^e in dese landen, ter andere zyde binnen de zee stadt Japara op den 28sten February 1677 gemaect en gesloten is, en het welcke oock door hoogst genoemde onsen vader in de groote stadt Mataram by den coopman, Jacobus Couper, verhoort wesende, en door my als eerste Prince des rycx onder den name van Pangeran Adepaty Anum, mitsgaders door myne drie broeders de Princen Martasana, Pougat en Singasary op den 17^{den} Maert volcomen geaprobeert zy, gelyck het mede op Batavia door d'Ed^e heer Gouverneur Generael ende de heeren Raden van India hoogh gemelt op den 25sten Juny bevestigt, en sulcx in volcomene kragt gebracht is, beloovende hetselve onverbreekelyck ende getrouwelyck te onderhouden ende te doen onderhouden in alle zyne poincten, leden en deelen niets uytgesondert, ingevolge van dien verclaren wy oock volgens den inhoud van het derthiende articul des voorgemelten contracts deugdelyck en onwederspreckelyck in alder opregtigheyt aen de generael geoctroyeerde Nederlantsche Oost Indische Comp^e schuldigh te wesen, eerst de somme van twee hondert en vyftigh duysent Spaense realen, benevens drie duysent coyangs goede, onbedorven en leverbaren rys, in voldoeninge van de getrouwe adsistentie by het voorsz. articul bedongen en dan noch sestigh duysent ryxdaelders voor de drie maanden, die naer den laesten July op den laesten deser sullen verloopen wesen à twintigh duysent Spaense realen ter maent, want de Comp^e niet naergelaten heeft van den beginne aen tot nu toe alles tot onse hulpe broederlyck te presteren, wat eeniger maten geschieden konde, en soo verre eenige onser vyanden gevonden quamen te werden, sulcx alle de zeestranden weder onder onse gehoorsaemheyt gestelt zyn, hebbende Troena Jaja sich en zynen aenhangh alsoo verre te landewaert en in 't gebergte begeven, dat hy daer door het volcq van de Comp^e niet wel gevolgt kan werden, doch dewyle wy met het verlaten van de groote stadt Mataram oock zyn ontbloot gewerden van onse gereetste middelen, contanten, goud, silver en wat dies meer zy, hetselve soo door ontrouwe, als blooheyte van onse bevreesde onderdanen aen de vyanden ten besten gegeven hebbende, en derhalven

onmachtigh wesende onse opgemelte schult van drie hondert en thien duysent Spaense realen met drie duysent coyangs rys, volgens bedingh present te voldoen, soo hebben wy egter niet willen naerlaten volgens onse opregte genegentheyte en schuldige verplichtinge naer ons uytterste vermogen de Comp^e daer van getrouwelyck te versekeren en derhalven, boven het generale verbont van ons geheele ryck persoon en goederen, oock in 't particulier en speciael verbonden alle onse zeehavenen langs den oever van het lant van de reviere Carwangh in 't Westen tot het uytterste eynde van 't eylant in 't Oosten toe, omme jaerlycx aen de Comp^e op afkortinge te doen betalen alle de inkomsten derselver, soo van buyten, als van binnen en soo veel rys uyt het gewasch door 't gantsche lant, als ons van onse onderdanen toekomt, die oock haren rys behalven dien aen niemant sullen mogen verkoopen als aen de Comp^e ofte haere ingesetenen, soo lange en soo veel als zy begeeren, belovende niet te min soo haest ons eenigh verder vermogen tot gereeder voldoeninge van desen onsen achterstal mogt in handen komen, hetselve getrouwelyck aen de Comp^e te sullen overgeven en afleggen: en opdat dese onse obligatie van te meerder kragt mogte wesen, soo verclaren wy by desen alle de gemelte onse zeehavenen met haer incomsten en gewassen aen de Comp^e te cederen ende in eygendom te transporteeren, sulcx deselve, soo lange onsen achterstal duurt, maer alleen ter leen en apraecario van de Comp^e te sullen besitten, des ten oirkonde hebben dese onse obligatie met ons zegel doen zegelen en door onse presente rycxstenden, grooten en gouverneurs mede laten onderteekenen in ons hof binnen de zeestadt Japara, desen 19 October van den jaere 1677, zynde naer onse tyt rekeninge den 22sten dagh van de maent Saban in het jaer Cahoenba genaemt, was onderteekent met een M. gestelt door de eygen hant des Sousouhounangs, waer benevens geschreven staet: dit is gestelt door de eygen hant des Sousouhounangs, waeronder het zegel gedruckt sal werden door Adepaty Martapoera, wanneer het gedaen of gemaect sal wesen, voorts met Javaense letteren noch onderteekent de namen van Adepaty Ingawanga groot Mantry, Adepaty Mandaraka groot Mantery, Aria Ourawan nu gemaect Gouverneur van Sourabaya, Tommagon Mango Nonan secretaris, volgt daerop een ledige plaets om daerin te voegen de namen van eenige absente heeren en vervolgens ⊕ gestelt by Ranga Zatzia Watsiana Mantery, de naem in 't Javaens van Ranga Tita Sieuwa tweede secretaris, dan voorts een zegel in rootlaeck daer benevens geschreven; 't zegel van Wangsa Diepa, nu Adepaty, Martapoura, Gouverneur van Japara etc., + 't cruys van Tommagon Zedjanapoera, Gouverneur van Caliwongen, de naem in 't Javaens van Adepaty Martalaya, Gouverneur van Tegaal etc., ter zyden staat geschreven, dat dese actens in 't Nederduyts, Maleyts en Javaens soodanigh door den Sousouhounangh en zyne grooten, die jegenwoordigh op Japara by zyn hoogheyt zyn met eygen handen en met vergenoegen zijn onderteekent, verclaren wy onder geschreve leden van

den raat gesien en by gewoont te hebben, des ten oirkonde hebben wy desen ter presentie van den admirael, Cornelis Speelman, tot een bewys van de sincere waerheyt ten allen overvloede als getuygen onderteekent op den 19^{den} en 20sten October in Comp^s logie op Japara anno 1677.

(was daer ondergeteekent): SAINT MARTYN,

A. VAN RENESSE,

J. ALBERT SLOOT,

Ed^e. VAN DER SCHUUR,

JAN VAN DORRE,

JAN DE HARDE,

PIETER NOORTMAN, raat en secretaris.

Volgt nu de tweede acte van de afstand der oude Batavische jurisdictie en verdere donatie der landen van Carwangh af tot Pamanoekean toe.

Wy, Anam Courat, Sinnepaty Ingalaga, by 't leven van onsen hoogh g'eerden vader, den grooten Sousouhounangh van dit Javaense lant, soowel door ouderdom, als door wettige geboorte eerste erf Prince van het ryck en nu naer de allyvigheyt van hoogh gemelden onsen zeer waerden en lieven vader geworden zyn successeur, waertoe hy ons in zyn leven by eygen monde heeft vercooren, verclaere by dese opene en versegelde acte voor my en myne naerkomelingen, 't zy soonen, dochters, broeders of andersints, die my in dit ryck komen naer te volgen, geadsisteert met myne tegenwoordige ryxstenden, my absolut te houden en volkomen te binden, sonder eenige de alderminste exceptie of uytsonderinge aen het contract, hetwelcke tusschen den Edelen welgebooren heere, Keey Nebey Wangsa Diepa, groot Gouverneur van alle de Javaense zeehavenen, als expres daertoe door hoogh gedachten onsen heere vader de groote Sousouhounangh gevolmachtigt ende geauthoriseert ter cenre ende den heere, Cornelis Speelman, ordinary Raat van India, admirael etc., in den name van den Ed^{len} heer, Joan Maetsuyker, Gouverneur Generael ende de heeren Raden van India, representerende het hoogste en souveraine gebiet van wegen de Generale Nederlantsche geotroyeerde Oost Indische Comp^e in dese landen ter andere zyde, binnen de zeestadt Japara op den 28sten February 1677 gemaectt ende gesloten is en het welcke oock door hoogst genoemden onsen vader in de groote stadt Mataram by den coopman, Jacob Couper, verthoont wesende ende door my als eerste Prince des ryx, onder den name van Pangeran Adepaty Anum, mitsgaders door myne 3 broeders, de Princen Martasana, Pougat en Singasarie, op den . . Maert volkomen geaprobeert zy, gelyck het mede op Batavia door de Ed^e heer Gouverneur Generael ende heeren Raden van India hoogh gemelt op den 25^{den} Juny bevestigt, en sulcx in volkomen kragt gebracht is, beloovende hetselve onverbrekelyck en getrouwelyck

te onderhouden ende te doen onderhouden in alle zyne poincten, leeden en deelen, niets uytgesondert, ingevolge van dien zy dan door desen een igelyck opentlyck bekend, dat door hoogh gemelten onsen afgestorven heer vader al ten tyde dat de heere Rycklof van Goens in de jaere 1652 van wegen de Comp^e in de stadt Mataram was om onsen heer te begroeten by monde afstant gedaen zy van alle de pretentie, die te vooren gemaect en gesustineert was op de Batavische ofte van outs Jacatrasede jurisdictie en limiten, begrepen tusschen de riviere Ontong Java in 't Westen en Carwangh in 't Oosten, en 't welck in den voorsz. contracte met het derde articul is vernieuwt en becragtigt, alsoo hetselve door de Comp^e met den swaarde geconquesteert en in eygendom beseten is en verclare derhalven by desen noch andermael, dat wy ofte niemant van de onse daerop het alderminste hebben te pretendeeren, maer dat het des Comp^s onwederspreekelycke eygendom is van de stranden deser Javaense zee tot aen den oever van de groote Zuydzee, tusschen beyde de opgenoemde rivieren doorgaende, ordonneerende en bevelende mits desen aen alle onse gouverneurs, mindere bevelhebbers en gemeene onderdanen, die haer metter woon in de voorsz. landen en limiten noch mochten onthouden en genegen wesen met der woon daer in te verblyven, de Comp^e als haeren wettigen souveraynen heere als gehoorsame onderdanen te erkennen ende te gehoorsamen, want wy deselve alle by desen ontslaen en vry stellen van alle onderdanigheyt, die zy ons tot noch toe hebben toegedragen, des sal het evenwel ygelyck vry staen, die niet gesint mogten wesen daer te blyven woonen en liever onder onse gehoorsaemheyt haer willen onthouden, haer selven te mogen ontrecken binnen den tyt van een jaer naer de publicatie van desen, dat d'Ed^e heer Gouverneur Generael ende de Raden van India vry staet te laten geschieden, als het haer goetduncken en believen sal, en waer toe ick des noots en, gerequireert werdende, oock beloove sonder uytstel te verleen myne expresse gecommitteerdens om de publicatie by te woonen en dese onse gedane afstant opentlyck te verkondigen, en alsoo wy ons en al de onsen boven alle de verplichtingen by de contracte uytgedrukt noch ten alder hoogsten aen de Comp^e verschuldigt en verbonden houden voor de soo getrouwe vaderlycke bystant en adsistentie, die ons door d'Ed^e heer Gouverneur Generael en Raden van India met soo veel schepen en volck, onder het gesagh van opgenoemden heer admirael, Speelman, en te vooren tegens onse trouweloose vyanden en rebellen is bewesen, soo verclaren wy uyt een vrye onbedwongen wille tot een genereuse en liberale erkennisse, en om daer met naer ons presente uytterste vermogen onse schuldige danckbaerheyt te bewysen voor nu en altoos naer desen onveranderlyck en onverbreekelyck aen de Comp^e te schencken, tot vergrootinge van Comp^s ofte de voorsz. oude Jaccatrasede (nu Batavise) jurisdictie en limiten van de revier Carwangh Oostwaert, tot de revier van Pamanoekan toe, en dat mede dwers over 't lant doorgaens tot aen de Zuydzee met alle de eygendom en vryheyt en autoriteyt, als hier boven

van de oude jurisdictie ende onse onderdanen gesproken staet, dat oock al met eenen gepubliceert en verkondigt sal mogen en kunnen werden, ten by wesen en door onse gecommitteerdens, soo die als gesegt, daer toe komen gerequireert te werden, verclaerende van nu aen daer op mede geene de minste pretentie meer te hebben of te houden, maer deselve alle aen de Comp^e te cedeeren en over te geven by desen, zynde daerenboven onse expresse intentie en begeerte, dat alle de vreemdelingen, soo Macassaren, Maleyers, Baleyers, Chinesen, Mooren etc., welcke voor desen al toegelaten zyn in ons lant te woonen, en noch naer desen met toestemminge van de Comp^e daer in sullen toegelaten werden, altyt sullen sorteeren en staen onder het gebiet ende de discipline van de Comp^e, onvermindert, dat het oock sullen blyven onse onderdanen en dat om onse natuurlycke Javaense onderdanen te beter van derselver overlast bevryt te houden, waer benevens wy oock de voorsz. Comp^e vereeren, octroyeeren en vergunnen, mits desen alleen en met uytsluytinge van alle andere natie, wiese oock zyn mogten, Europeers of Indianen, de aenbrenghe en vercoop van alle sorteeringen Cormandelse, Souratse, Bengaelse of Persiaanse witte, geverwde of geschilderde doecken geene uytgesondert, en de amphioen in ons ryck en landen belastende en beveelende aen alle onse gouverneurs en stadthouders onder ons gebiet ende gehoorsaemheyt staende, voornementlyck in de zeehavens aen niemant als alleen aen de Comp^e ofte die door een bekend merckteeken, daer toe te maecken, thoonen door deselve gelicentieert te zyn, toe te laten of te vergunnen den aenbrenghe en verkoop van alle soodanige goederen, als hier boven gementioneert staen, gelyck wy oock wel expres begeeren en beveelen, dat onse onderdanen, cleen of groot, van niemant eenige dergelycke goederen sullen mogen incoopen, dragen of gebruycken, als alleen van de Comp^e of die door deselve als geseyt daer toe gelicentieert zyn, als mede dat onse gemelte onderdanen, die gewoon zyn haer selven met de vaert te erneren, geene sulcke cleeden of amphioen van buyten sullen mogen inbrengen, als die zy tot Batavia of in andere Comp^e fort en steeden als Malacca etc., sullen bewysen te hebben ingekogt en dit alles op pene van deportement van soodanigh gouverneur, als contrarie dese sal hebben gedaen, en confiscatie van de cleeden ofte amphioen, die onse onderdanen komen aen te brengen tot onse proffyte, alsoo de Comp^e daer van niets begeert, zullende oock alle andere natien in deselve breucke van confiscatie vervallen, indien zy tegens den inhoude deses ter sluyck ofte door andere bedeckte wegen eenige van de voorsz. goederen inbrengende deselve geattrapeert komen te werden, want wy dit alles met onse rycxstenden ten goeden van ons lant, ryck en onderdanen soodanigh verstaen en begeeren, tot welckers bekragtinge wy hetselve met ons groot zegel versegelt, ende stenden met eygen handen het daer nevens onderteekent hebben; in 't oude hof binnen de zee stadt Japara desen 19 en 20 October van de jaere 1677, zynde naer onse reecqueningh den 22sten dagh van de maent Saban, in de jaere Caloenba genaemt, was onderteekent met een

M. gestelt door de eygen hant des Sousouhounangs, waer benevens geschreven staet, dit is gestelt door de eygen hant des Sousouhounangs, waer onder het zegel gedrukt sal werden door Adepaty Martapoera, wanneer het gedaen of gemaect sal wesen, voorts met Javaanse letteren noch onderteekent de namen van Adepaty Ingawanga groot Mantery, Adepaty Mandaraka groot Mantery, Aria Ourawan nu gemaect gouverneur van Sourabaya, Tommogon Mongo Nonon secretaris, volgt daer op een ledige plaets om daer in te vougen de namen van eenige heeren en vervolgens $\oplus$ gestelt by Ranga Zitsia Watsiana Mantery, de naem in 't Javaens van Ranga Titasieuwa tweede secretaris, dan voorts een zegel in root lack van Wangsa Diepa, nu Adepaty Martapoura gouverneur van Japara etc., $+$ het cruys van Tomimogo Zedjana Poera gouverneur van Caliwongen, de naem in 't Javaens van Adepaty Martalaya gouverneur van Tegaal etc., ter zyden staet geschreven, dat dese actens in 't Nederduyts, Maleyts en Javaens soodanigh door den Sousouhounangh en zyne grooten, die jegenswoordigh op Japara by zyn hoogheyt zyn met eygen handen en met vergenoegen zyn onderteekent, verclaeren wy onder geschreven leeden van den Raat gesien en by gewoont te hebben, des ten oirkonde hebben wy desen ter presentie van den admiraal, Cornelis Speelman, tot een bewys van de sincere waerheyt ten allen overvloede als getuygen onderteekent op den 19^{den} en 20sten October in Comp^s logie op Japara anno 1677.

(was daer onder geteekent): SAINT MARTYN,
A. D. VAN RENESSE,
JAN ALBERTSZEN SLOOT,
E. VAN DER SCHUUR,
JAN VAN DORRE,
JAN DE HARDE en
PIETER NOORTMAN, raat en secretaris.

Des middags count oock met eygen inlants vaertuygh hier aen te landen een gesant van den Conincq en regeeringe van Sumbawa, in geleyde van den Macassarsen Moors coopman, Codja Derwits, hebbende enpassant oock Japara aangeweest en van de heer admiraal, Cornelis Speelman, medegebragt de duplicaten brief aen haer Ed^s van den 22sten deser huyden morgen per 't jachtje, Boero, ontfangen en hier boven in 't breede verclaert.

Wyders is heden in Rade van India in plaetse van den overleden E., Pieter Vertangen, wederom geëligeert tot visitateur generael den oppercoopman, Daniel Parve, en tot bouckhouder generael den coopman, Jacques de Buquoy, beyde personen van de vereyschte bequaemheyt daertoe zyude, gelyck dau oock met eenen in plaets van d'E. Parve tot tweede dispencier in Comp^s provisie magasyn weder is gestelt den getrouwden ondercoopman, Pieter Silvius.

Soo is mede verstaen in plaetse van den borger, Paulus Phort, mits desselfs impotentheyt, wederom tot tweede borger wagtmeester deser stede te gebruycken den borger, Jacob Schoonhoven.

Item is aen de opperhoofden der schepen, Mauritius Eylant en Alexander, voor gedane spoedige uytreyzen der cameran Delft en Zeelant, ider toegeleyt de volle ses maandige premie.

Ende is oock als nu in Rade van India rapport gedaen van de verkoop van 't oude afgeleyde schip, Amersfoort, voor de somme van 1850 rd^s.

30 d^e. 's Morgens is de gesant van Sumbauwa met den sabandaar, Ockersen, binnen 't casteel ter audiëntie geweest, overleverende als doen aen zyn Ed^e een Maleyts briefje van synen Conincq aen gemelte zyn Ed^e geschreven, 't welck naer translatie bevonden zy van onderstaende teneur.

Wy, Radja Sumbawa en alle de grooten doen zeer groeten den heer myn heer den Generael en alle de grooten, die onder myn heer den Gouverneur Generael zyn, die met wysheyt en verstant de volckeren en landen hier beneden wints regeeren, die Godt wil geven een lanck leven en dat met alle Coningen en vrunden in gerustheyt in dese werelt mogen leven.

Verders maecten wy den heer myn heer den Generael bekend, als dat dese brief senden met onse afgesanten des Conincx soon, Radin Naba genaemt, en onse groote Dourou Palarangh. Radin Lawangan, Ranga Tousan en te gelyck oock met haer Codja Derwits, die komen om by myn heer den heer Generael te verschynen, en 't contract van vrede in Oedjoupandangh gemaect, door Mue Sapry Warrangh herwaerts gebragt te verthoonen, de oorsaek waerom wy soo lange vertoeft hebben om te komen en by myn heer den heer Generael te verschynen, is omdat wy naer Codja Derwits, die van Oedjongpandangh stont te comen, hebben gewagt, maer nu Codja Derwits gekomen is, soo senden wy den Conincx soon om by myn heer den heer Generael te verschynen, om het vrede contract te approbeeren, opdat wy onveranderlyck daerby tot inder eeuwigheyt mogen continueeren.

Verders zyn wy oock aen Codja Derwits schuldigh vyftigh vademen langh, 50 vademen breet en vyf vadems hoogh sappanhout, waervan wy al reede by den anderen hebben op onse ancker plaetse 25 vadems en de andere 25 vademen zyn aldaer noch niet gebragt, maer zyn met Codja Derwits geaccordeert, dattet aenstaende Ooster mousson alle byeen sal zyn.

Noch versoecken wy en alle de grooten, dat de Comp^e ons gelieft te helpen dat sappanhout door de Comp^e van Codja Derwits gekogt mach werden, en indien 't selve door de Comp^e niet gekogt wert, sullen de herten van ons en alle de grooten van vreesse verbaest wesen, omdat wy in gelyckheyt niet zyn met de volckeren van Bima en Dompō; indien wy in desen iets vergeten ofte fouten hebben begaen de heer Generael gelieft het ons duysent, ja duysent maal te vergeven, omdat wy de taal geleent hebben en oock niet weten deselve regt te spreken.

's Avonts vertreckt wederom ledigh terugge naar Malacca de chialoup, de Cacap, nadat deselve alhier behoorlycq was vertimmerd, eenlyck inedenemende een

cleen advisie van haer Ed^e tot geleyde desselfs aen d'heer gouverneur, Balthasar Bort, ende den raat aldaer, op heden geteekent en ingeschreven.

31 d^e. 's Avonts wert ons door eenige onser Mardycker inlanders en Javanen, komende van Carwangh, berigt gedaen, hoe aldaer zedert een korten tyt herwaerts wel 3 à 400 weghgeloopde slaven, verselt en vermengent met partye andere Macassaerse en Javaanse stroopers en vagebonden, in de negoryen en landeryen met moorden, rooven en branden seer sterck hadden gerevageert [*sic*], onder voorgeven het met den rebel Troena Jaja te houden en onder denselven sich te submitteeren, sulcx zy oock al 1 of 2 sabandars der voornaemste hooftdorpen publicq hadden om 't leven doen brengen en noch al verdere geruchten van hun quade intentie t'onswaerts gespargeert, waeromme dan dese luyden versogten en gaerne zagen, dat daer omtrent door de Comp^e eens het vereyste redres en met eenen een regte herstellinge tot ruste dier schoone landen mogte geschieden, en waerop oock by haer Ed^e eersdaegs staet te werden geleth, te meer dewyle doch de landen van Carwangh en daer omher volgens de noch jongste nader articulen, met den Sousouhounangh tot Japara gemaect en even hiervooren uytgedrukt, aen de Comp^e en 't gebied deses Coninx ryx Jaccatra nu opnieuw als eygen en wettigh verclaert zyn.

Dese gepasseerde maent zyn van verscheyde omleggende inlantse quartieren
 alhier ter plaetse aengekomen een getal van 114 stucx
 vaertuygen groot en cleen, te samen bemant
 met 507 coppen, als te weten:

- 4 vaertuygen van Banjer met 25 mannen, 40000 stucx oude pinangh, 2610 bossen rottings, 500 stucx toetops, 7 picols en 80 cattys peper, 800 stucx cadjangs en 10 corgies met matten;
  - 2 van Baly met 12 mannen en 25 stucx slaven en slavinnen;
  - 3 • Javana met 14 mannen, 100 stucx plancken, 12 lasten zout en 2500 bossen zuyker;
  - 1 • Packalongen met 4 mannen en 2 lasten rys;
  - 1 • Sumbawa met 4 mannen en 5 stucx slaven en slavinnen;
  - 5 • Japara met 20 mannen, 140 stucx balcken, 50 stucx cromhouten, 8 lasten zout, 1000 bossen tamarinda, 6500 bossen zuyker, 100 bossen pady, 150 bossen ajuyn, 150 Manocken tabacq en 4 stucx paarden;
  - 5 • Intche Pragy met 20 mannen en $11\frac{3}{4}$ lasten rys;
  - 6 • Sombar met 26 mannen, 17 lasten rys, 7 lasten zout en 100 bossen pady;
  - 4 • Rimbangb met 18 mannen, 590 stucx balcken, 100 gesaagde ribben, 610 stucx plancken en 4 stucx swalpen;
  - 1 • Pamanoekan met 4 mannen, 80 stucx kist plancken, 100 stucx balcken en $\frac{1}{4}$ last rys;
- 32 stucx vaertuygen, die transporteere.

32 stucx vaertuygen, per transport.

16 vaertuygen van Chiassem met 70 mannen, $28\frac{3}{4}$ lasten rys, 460 stucx balcken, 60 stucx plancken, $4\frac{1}{2}$ lasten zout en 6 picols gedroogt buffels vlees;

14 van Cheribon met 55 mannen, $5\frac{1}{4}$ lasten rys, 5200 bossen ajuyn, 169 potten oly, 14000 stucx pees pada, 1200 stucx vis pampus, 100 canassers zuyker, 700 bossen zuyker, 100 stucx ryswannen, 1600 stucx oude clappussen en 10000 stucx aracx pullekeus;

7 • Grissee met 40 mannen, $51\frac{3}{4}$ lasten rys, 1200 bossen tamarinda, 75 potten oly, 600 stucx visch pada, 5 canassers zuyker, 1600 stucx oude clappus, $2\frac{1}{2}$ picol cattoene gaaren, 12 corgies matten, 210 bossen pady en 10000 stucx oude pinangh;

2 • Palembangh met 22 mannen en 1126 picols en 62 cattys peper;

4 • Dermayoe met 20 mannen, 4 lasten zout, 150 stucx plancken en 2 lasten rys;

3 • Samarangh met 14 mannen, 1100 bossen gomoets touwen, 4400 bossen tamarinda, 4 lasten zout en 4000 stucx visch pada;

10 • Tegaal met 41 mannen, $24\frac{3}{4}$ lasten rys, 500 bossen pady, 22 potten oly en 1200 bossen zuyker;

5 • Macassar met 55 mannen, 34 stucx slaven en slavinnen, 4 picols wax, 400 stucx parrangs, 2 lasten rys en 15 picols toebacq;

2 • Babian met 8 mannen, 5200 stucx oude clappus en 5 corgies met matten;

1 • Damacq met 4 mannen en 11 lasten zout;

4 • Bantam met 16 mannen, 2400 stucx potten en pannen, 1100 potten met calcq, 4700 stucx oude clappussen en 50000 stucx oude pinangh;

1 • Zientangh met 6 mannen en 100000 stucx oude pinangh;

10 • Carwangh met 44 mannen, $18\frac{3}{4}$ lasten rys en 100 bossen pady;

1 • Cherita met 4 mannen en 2500 stucx oude clappussen;

1 • Zedekary met 4 mannen en 5 lasten rys;

1 • Candangauwer met 4 mannen en 5 pees buffels vlees;

2 • Bodongh met 15 mannen en $21\frac{1}{2}$ lasten zout;

t'samen 114 stucx diversche vaertuygen, welckers generalen aenbrenghe alhier heeft bestaen uyt de naergenoemde goederen en eetbare wharen:

200000 stucx oude pinaugh;

2610 bossen rottangs;

920 stucx plancken;

68 lasten zout;

10900 bossen zuyker;

6600 • tamarinda;

710 • pady;

5350 • ajuyn;

145 $\frac{1}{4}$ lasten rys;

64 stucx slaven en slavinnen;

80 • kist plancken;

1290 • balcken in zoorte;

50 • cromhouten;

264 potten met oly;

18600 stucx visch pada;

1200 • • pampus;

103 canassers zuyker;	4 stucx paarden;
15600 stucx oude clappus;	800 " cadjangs;
1100 bossen gomoet touw;	1154 picols en 42 cattys swarte peper;
2400 stucx potten en pannen;	15 " toebacq;
1100 potten met calcq;	150 Manoecken toebacq;
400 stucx parrangs;	2 1/2 picol cattoene gaaren;
4 picols wasch;	11 picols gedroogt buffels vlees;
10000 stucx aracx pullekens;	4 stucx swalpen;
100 " ryswannen;	27 corgies met matten en
100 " gesaagde ribben;	300 stucx toetops.

Waerentegen wederom van hier na de ondergenoemde quartieren zyn afgegaen
109 stucx verscheydene vaertuygen, mede voerende diversche coopmanschappen
en whaaren, als te weten:

- 2 vaertuygen naer Samarangh met 45 rd^s aen cleeden en 125 rd^s aen amphioen;
- 8 naer Carwangh met 570 rd^s aen cleeden;
- 15 " Chiassem met 680 rd^s aen cleeden en 20 rd^s aen contanten;
- 5 " Bantam met 120 rd^s aen cust coralen, 110 rd^s aen Japans staaf coper en 96 rd^s aen spiaulter;
- 8 " Tegaal met 675 rd^s aen cleeden;
- 5 " Macassar met 114 rd^s aen zuykeren, 22 rd^s aen toebacq pypen, 28 rd^s aen dubbelde matten, 218 rd^s aen cleeden, 165 rd^s aen ysere pannen, 9 rd^s aen porceleynen, 50 rd^s aen cattoene gaaren, 12 rd^s aen benjuyn, 8 rd^s aen Chinese cammen en 40 rd^s aen Japans staaf coper;
- 2 " Godongh met 27 rd^s aen cleeden;
- 2 " Pamanoeekan met 10 rd^s aen contanten en 60 rd^s aen cleeden;
- 15 " Cheribon met 460 rd^s aen cleeden, 60 rd^s aen amphioen, 12 rd^s aen galnoten, 28 rd^s aen poetsjock en 59 rd^s aen out yser;
- 2 " Babian met 50 rd^s aen cleeden;
- 4 " Intche Pragy met 400 rd^s aen cleeden;
- 4 " Grissee met 120 rd^s aen cleeden, 97 rd^s aen amphioen, 18 rd^s aen benjuyn, 140 rd^s aen porceleynen, 15 rd^s aen out yser, 50 rd^s aen thin, 36 rd^s aen ysere pannen en 240 rd^s aen Japans coper;
- 2 " Palembangh met 105 rd^s aen cleeden en 25 rd^s aen porceleynen;
- 1 " Arracan met 2200 rd^s aen Japans staaf coper en 840 rd^s aen spiaulter;
- 3 " Sumbawa met 168 rd^s aen cleeden;
- 2 " Sombaer met 80 rd^s aen cleeden;
- 2 " Rimbangh met 40 rd^s aen cleeden en 75 rd^s aen amphioen;
- 2 " Candangauwer met 45 rd^s aen cleeden;
- 2 " Packalongen met 125 rd^s aen cleeden;
- 1 " Tontoly met 40 rd^s aen cleeden;
- 2 " Banjer met 240 rd^s aen cleeden;
- 85 stucx vaertuygen, die transporteere.

85 stucx vaertuygen, per transport.

2 vaertuygen naer Jamby met 104 rd^s aen zout;

2 naer Damacq met 45 rd^s aen wax, 15 rd^s aen massoy en 14 rd^s aen benjuyn;

2 » Javana met 70 rd^s aen cleeden, 12 rd^s aen loot;

7 » Amboina met 200 rd^s aen cleeden, 2097 rd^s aen porceleynen, 755 rd^s aen ysere pannen, 10 rd^s aen Chinese bloemen, 12 rd^s aen Chinese schoenen, 175 rd^s aen swart hegte messen, 170 rd^s aen wax, 590 rd^s aen cattoene gaaren, 25 rd^s aen cassumba, 220 rd^s aen thee, 50 rd^s aen Touquinse anys, 50 rd^s aen eliphantstanden, 45 rd^s aen cust corael, 108 rd^s aen divers schryf papier, 20 rd^s aen kaasen, 20 rd^s aen kopere loyangs, 10 rd^s aen laxa, 147 rd^s aen groote gommen, 12 rd^s aen over leer, 62 rd^s aen Chinese kammen, 40 rd^s aen snuyf toebacq doosjens, 220 rd^s aen diverse zuykeren, 18 rd^s aen zeep, 100 rd^s aen benjuyn, 215 rd^s aen copere beekens, 52 rd^s aen radix China, 10 rd^s aen scheertjens, 36 rd^s aen theeketels, 15 rd^s aen gecomyte gember, 10 rd^s aen Chinese toebacq en 7 rd^s aen hant quitasollen;

3 » Banda met 27 rd^s aen out yser, 55 rd^s aen eliphantstanden, 30 rd^s aen toebacx pypen en 75 rd^s aen porceleynen;

2 » Japara met 105 rd^s aen cleeden;

1 » Cayely met 55 rd^s aen cleeden;

2 » Bima met 595 rd^s aen cleeden;

2 » Bouton met 240 rd^s aen cleeden;

1 » Borneo met 780 rd^s aen cleeden, 120 rd^s aen wax, 60 rd^s aen rooswater en 80 rd^s aen zout;

t'samen 109 stucx verscheyde vaertuygen, welckers generalen afvoer van hier heeft bestaen uyt de ondergenoemde coopmanschappen ende goederen, als:

5985	rycxdaelders aen cleeden;	215	rycxdaelders aen copere beekens;
50	» » containten;	52	» » radix China;
375	» » amphioen;	10	» » scheertjens;
165	» » cust coralen;	36	» » theeketels;
2590	» » Jap. staaf coper;	15	» » gecomyte gember;
936	» » spialter;	15	» » massoy;
52	» » toebacq pypen;	60	» » rooswater;
320	» » div. zuykeren;	144	» » benjuyn;
28	» » dubbele matten;	70	» » Chinese kammen;
954	» » ysere pannen;	12	» » galnoten;
2346	» » gesorteerde porceleynen;	28	» » poetsiock;
		81	» » out yser;
420	» » cattoene gaaren;	50	» » thin;
40	» » snuyf tabacx doosjens;	10	» » Chinese vercierde bloemen;
18	» » Zuratse zeep;	12	» » Chinese schoenen;

184 rycxdaelders aen zout ;	10 rycxdaelders aen Chinese tabacq ;
175 " " sw ^{te} . hegte messen ;	7 " " hant quitassollen ;
335 " " wax ;	12 " " over leer ;
25 " " cassumba ;	20 " " copere loyangs ;
220 " " thee ;	10 " " laxa ende
50 " " Toncquinse anys ;	147 " " gesort ^{de} . copere
65 " " eliphantstanden ;	gommen ;
108 " " div. schryf papier ;	somma 16415 rycxdaelders.
20 " " caasen ;	

Ende behalve welcke noch 6 stucx andere vaertuygen naer elders zyn vertrocken, die niets dan een Comp^s pascedulle van hier hebben medegenomen.

Ingevolge van de gehoude aenteekeninge der doot gravers zyn dese gepasseerde maent hier ter plaetse met behoorlycke kennisse en voor weten onder de Christenen overleden en ter aerde gebragt:

38 Comp ^s dienaeren ;
2 borgers ;
3 Duytse vrouwen ;
14   "   kinderen ;
3 swarte mans ;
5   "   vrouwen ;
45   "   kinderen en
9 stucx slaven en slavinnen ;
t'samen . . . . 119 overledene.

Daerentegen zyn wederomme in de Christen kercke deser stede gedoopt geworden:

22 Nederlantse kinderen ;
83 inlantse d ^{os} der Portugese gemeente en
6 d ^{os} der Maleytse gemeente ;
t'samen . . . . 111 gedoopte.

Oock zyn in gemelte kercken voor de Christelycke gemeente wettelyck getrouwt:

5 Comp ^s dienaren ;
5 borgers ;
10 Mardycker inlanders en
7 slaven ;
t'samen . . . . . 25 paer getrouwt.

By den E. landdrost en gecommiteerde heeren schepenen zyn dese maent gevisiteert de volgende, verongeluckte personen:

2 deser, Anna Kepper, dochter van den borger, Jan Kepper, by Jaccatra verdroncken ;

12 deser, een onbekende slavinne aen de buyten wagt verdroncken;

25   »   Intche Moeda Maleyer, boven de Sontar vermoort.

Door den E. water fiscael, Pieter Pauw, als zyne substituten en dienaers, zyn op 4, 5 en 6 deser uyt het schip, 't Wapen van Zirckzee, komende van Cormandel aengehaelt en by den achtbaren raat van justitie deses casteels voor geconfisqueert verclaert, de navolgende particuliere goederen:

een pack gemerckt M. v. d. T. daerin:

7 corgies en 5 stucx combayen;

een pack gemerckt S. C. daerin:

4 corgies taffachelas gingans;

een packje gemerckt M. N. daerin:

5 $\frac{1}{2}$ corgies taffachelas gingans:

een packje gemerckt R. A. daerin:

4 corgies mourissen;

een packje gemerckt d. L. daerin:

5 corgies en 19 stucx combayen;

een packje gemerckt d. L. daerin:

5 corgies en 10 stucx combayen;

een packje gemerckt S. C. daerin:

5 corgies taffachelas gingans;

een packje gemerckt S. C. T. daerin:

5 corgies taffachelas gingans;

een packje gemerckt L. A. daerin:

38 stucx sarassen;

een pack gemerckt H. B. A. daerin:

2 corgies mourissen;

een packje gemerckt A. B. daerin:

2 corgies mourissen;

een packje gemerckt M. Z. daerin:

2 corgies combayen;

een packje gemerckt M. $\triangle$. Z. daerin:

2 corgies bethilles;

een packje gemerckt M. d. L. daerin:

1 corgie taffachelas gingans;

een packje gemerckt C. P. daerin:

4 corgies taffachelas gingaus;

een kist ongemerckt daerin:

4 corgies taffachelas gingaus;

een grooter kist daerin:

17 stucx chitse;

6 corgies en 11 stucx sarassen;

10 stucx kinder sarassen of Javaense cleetjes;

3 corgies en 16 stucx combaja sarassen;

20 stucx kinder sarassen en

18   • taffachelas gingans.

op 6 en 7 October uyt de fluyt, Buuren, comende
mede van Cormandel:

een groote ongemerckte kist daerin:

10 corgies en 18 stucx sarassen;

2 corgies en 15 stucx cleene sarassen;
 1 corgie combaye sarassen;
 2 corgies kinder sarassen;
 5   "   Javaense cleeden aen beyde zyden geschildert;

een leere coffer ongemerckt daerin:

4 corgies en 18 stucx committers, etc.

In Batavia's ommelanden en onder het Jaccatrasedebiet zyn althans bevonden te remoreeren onder het toesigt van den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, een getal van 4724 Javanen, alle manspersoonen, als namentlyck:

	899 by de schans Jaccatra;
	381 " " rivier Crocot;
	588 buyten de poort Uytrecht;
	1014 " " " Diest en
	1842 by verscheyde particuliere ingelanden;
t'samen	<u>4724</u> Javanen.

November Anno 1677.

Primo November. Niet bysonders voorgevallen.

2 d°. Is in Raede van India verstaan tegen den 10^{den} deser te doen houden een algemeynen beden dagh voor het behouden vaaren der present gereede retourvloot naar 't Patria.

En wyders op de bekentmakinge eeniger inlanders, van de revier van Crawangh gekomen, dat aldaar wel 2 à 300 van hier weghgelope slaven en andere booswigten hun op de naam van Troena Jaja van verscheyde dorpen meester gemaackt en den Mataramsen sabandaer en verscheyde zynes volckes om 't leven gebragt hadden.

Is goetgevonden om dit quaat in en om onse fronturen in den beginne te dempen en die schone lande weder in ruste te brengen met den eersten derwaarts af te senden 120 blancke en 190 inlandtse soldaten, onder 't gesagh van den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, en hun verdere officieren.

3 d°. Niet bysonders voorgevallen.

4 d°. 's Morgens verschynt hier het schip, Zuydpolsbroeck, van Jamby en Palimbangh, belade met de volgende peper etc., als:

van Jamby:

299737 cattys swarte en..	} peper, samen tot..... / 82942 : 12 : 2,
30080 " witte.....	

en van Palembangh:

155000 cattys swarte peper, tot..... / 12066 : 7 : 8.

De brieven, daar bezyden van den resident, Gerrit Pot, tot Jamby aan haer Ed^e gesonden, zyn ons over Palembangh op den 9^{den} des voorleden maants al toegebragt, maar het nu mede nader erlangde schryven van den resident, Joannes Schilhoorn, en raat tot Palembangh is gedateert 15 October en niet sonderlingh nieuws vermeldende, dan datter hoope scheen met het regen mousson een goede quantiteyt peper binnen weynigh maanden uyt de boven quartieren voor de Comp^e stout af te komen.

Jegens den avondt komt hier oock uyt Persia of nu van Cormandel over Malacca aan te landen met den oppercoopman en gewesen secunden van Masulipatnam, Hendrick van Outhoorn, het schip, 't Wapen van Tertholen, welckers aanbrengh van Masulipatnam bestaat uyt:

294 packen diverse kleden;

4567 cabelgaaren;

632 „ seylgaaren;

500 stux of een pack met rochevellen en

282 „ „ „ „ roode leere velletiens, samen tot / 95655:5:8.

En de missive met verscheyde bylagen, daar beneffens door de presente Masulipatnamse opperhoofden, d'E. Willem Carelse Hartsinck en Joannes Huysman, aan haar Ed^e geschreven, is gedagtekent 2 September jongstleden, waar by wert geadviseert het overlyden van den oppercoopman, Pieter Smith, op 18 Maart, en dat de verschillen met den Sikakolsen Serlesker tot nogh niet waaren vereffent, om dat hy d'E. Comp^e geen volcomen satisfactie wilde accorderen, waar van men echter in korten een gewenschten uytslagh bleef verhoopen.

De dierte van 't cattoen op Cormandel deed de wevers en leveranciers mede ernstigh op verhoogingen van de pryzen der lywaaten aandringen en was de negotie in die Noorder quartieren en principaal tot Golconda vry wat geturbeert met de inlantse oorlogen, die Suwagie daar alomme quam te voeren.

In 't laast van Augustus was tot Masulipatnam een vehemente brant ontstaan, doch door de goede devoiren der Europeen weder tydigh geblust en alsoo voor de Comp^e geen schade daar by geleden; oock waren wel 6 à 7, soo Engelse, Portugese als inlantse scheepjens tot Masulipatnam ten handel geweest en met geen groote cargasoenen weder vertrocken.

Wesende ons per desen bodem van Malacca oock toegebracht een klein briefje met eenige aanhoorende stucken van d'heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat aldaar aan haar Ed^e, de dato 2 October, eenlyck ten geleyde en van advis, dat het jacht, Laaren, daar van Cormandel oock verschenen was en Muyderberge dagelycx verwacht wiert, gelyck oock verscheyde Portugese en Moorse bodems uyt dien oort op Malacca gepasseert en na Siam, Macauw, Manilha en elders voort gegaan waren.

5 d^e. 's Morgens is de afgesant van Sumbawa met den sabandar, Ockersen, by zyn Ed^e geweest tot nader verklaringe en versoeck om de approbatie van 't contract, tusschen hen en d'E. Comp^e by d'E. president, David Harthouwer, en raat op Macassar gemaackt in dato 12 February 1676 en welcker origineel contract, onder hun berustende, zy dan oock nu mede gebragt en althans overgelevert hebben, en wyders oock dat hun gereede sappanhout mede alle tot de Bimase prys by d'E. Comp^e mogt werden aangenomen en afgehaalt.

6 d^e. 's Morgens vertreckt de capteyn, Frederick Hendrick Muller, naar Crawangh met 120 Nederlandsche en 64 gegagieerde inlandsche militairen, item 126 ongegagieerde Mardycker borgeren deser stede, of te samen 310 coppen, verdeelt de blancke en swarte yder in 2, ofte te samen 4 compagnien met hunne officieren,

vaandels ende geëmbarqueert in 20 expresse gepreste tingangs en contings van dese stadts ingesetenen, omme des mogelyck de opgereese onlusten en rebellien aldaar te dempen en de moordenaars en roofvogels in handen tragten te become, en wyders alsulcx te verrigten als by een memorie van haar Ed^e aan gemelte capteyn, Fredrick, en raat ten narigtinge mede gegeven en op gisteren geteekent, breeder in 't afgaande briefboek kan blycken, en welckers principale substantie oock kortelyck hier onder staat geinsereert, namentlyck:

hoe dat door de Javaanse ofte Mataramse troubelen en het groot verval desselfs de partyen en mede standers van Troena Jaja het lant alomme, self tot de revier van Cawangh toe, dese jare hebben ontrust en welcke ontroeringe met het t'eenemaal vervallen gesagh ofte ontsagh der Mataramse Javaanen dan oock oorsaack zeynen te zyn geweest, dat een getal van ruym 500 Batavise weggeloepe slaven en andere t'saam gerotte schelmen hun van alle de voornaamste dorpen op voorsz. Cawangse revier meester geïnaact en oock self op de naam van Troena Jaja den Mataramsen sabandar, Jaja Percassa, in het voornaamste dorp Tonjak Jaty met alle de zyne vermoort hebben, om datse sich dese rebellen heerschappye niet en wilden onderwerpen, gelyck sulcx door den Maleysche Intsche Soliman en andere van daar gekomen zy gerapporteert geworden;

dat derhalven om dit quaat in zyn begin te smoren en 's Comp^s fronturen en limiten van allen overlast deser en andere roovers te beschermen, als oock tot voorstant van 't groot gerieft deser Batavise borgerye, in Raade van India goetgevonden is dese voorgementioneerde krygsmagt, onder 't gesagh van den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, na voorschreve Cawangse revier nyt te setten, geëmbarqueert in 20 tingangs en voor een maant van alles geprovideert, sullende ten spoedigste tot het eerste dorp dier revier Cartalaya dienen geadvanceert om te vernemen wat volck daar woont, en hy ontdeckinge der fugativen deselve aanstonts aan te tasten, gelyck oock voorts in de dorpen Sala en Tongjak Jaty, wat hooger gelegen, sal moeten geschieden tot aan 't dorp Kakka Lingan, al waar gesegt wert dese roovers hun te onthouden, die dan oock by attrapperingen dienen vervolgt tot het dorp Tanjongh Poera en de vermakelycke landen van Chebet (streckende na Batavia) toe, en soo oock verder van daar tot Goudou Goudou en de wederzydse veele kleyne dorpen om na vermogen de oude inwoonders aldaar onder Comp^s bescherminge in rust te stellen en van dat boose volck te suyperen;

dat echter alles met goet overlegh en de vereyschte voorsigt moet geschieden en, by aldien men dien hoop buyten verwagten niet als met peryckul van verlies van volck souw kunnen aantasten, dan liever terstont terugge te keeren om beter gelegentheyte waar te nemen, 't welck aan 't overlegh van den capteyn, Fredrick, en de luytenants, Tieleman en Struys, na bevindinge van saaken gedefereert bleef;

dat tot te beter ontdeckinge en afpeylinge der Carwangse revier de baas kaartemaaker met een roeyschuyt nu expres mede derwaarts gaat;

dat het vervolgen van de schelmen by hunne gants apparente vlugt tot hoeverre boven hen dorp Goudou Goudou aan 't overlegh van den raat mede gedefereert blyft, mits alle peryckelen van verlies van volck maar werden gemyd;

datter hy hope van goet succes en redres ten eersten daar van te lande of te water aan haar Ed^e kennisse moet werden gedaan, om daar op terstont het noodige te kunnen antwoorden, gelyck oock soo het werck naar hope uytvalt en de oude Crawangers weder in besit komen, wel ymant van onse vertrouwste Javanen in een der best gelegen dorpen voor eerst mogh werden gelaten om 's Comp^s gesagh over die lantstreecke te representeren;

dat voor het geweer, de provisien en ammunition, goede sorge moet werden gedragen en hy raatspleginge naast den capteyn, Fredrick Muller, de luytenants, Tielman van Ewyk en Jan Struys, nevens oock de hooft officieren der Mardyckers en Javanen, beneffens de baas kaartemaaker, Claas Pieterszen en Intche Soliman, zullen compareren.

7 d^e. Heden is de vastgestelde bedendagh voor de retourvloot in de kercke deser stede ter ordre van haar Ed^s afgecondigt en anders niet bysonders buyten het vieren van den sabath voorgevallen; en dan heeft zigh het weder zedert 't begin deser maant vry wat ruw en slordigh aangesteld en met regenbuyen en travaden het Wester mouson beginnen vast te stellen.

8 d^e. Namiddags al laat verschynt het hoeker, de Goutvink, van Japara over Tegaal, zynde van daar expres herwaarts ontboden omme tot een advys boot by de retourvloot na 't Patria te dienen, waarmede ons dan eenlyck is geworden een kleen briefje van d'heer admiraal, Cornelis Speelman, en zynen rade uyt Japara aen haar Ed^s, de dato 28 October en van volgende advis:

dat ingevolge van haar Ed^s precise ordre, by missive van 22 October uytgedrukt en doenmaals even per de chialoup, de Laurier Tack, aldaar ontfangen, de boven gemelte hoecker, de Goutvinck, die doenmaals naar Tegaal was, per de sloep, Nassauw, gelast ware ten spoedigsten van daar na Batavia voort te gaan en den geordineerden inkoop van rys giinder voort met geseyde sloep te volbrengen;

de fluyt, Spanbroeck, stont mede met houtwercken en party suyckeren in 1 à 2 dagen te volgen, benevens oock de chialoupen, Granaat Appel en Salm, met de Comp^s der Batavische Baliërs en Maleyers;

over 't vertreck van den nieuwen Sousouhounangh nae de Mataram als andere saaken meer, stont men present gereet om met denselven in besoeingnes te treden en scheen hy na de mondelinge blycken voor af wel te inclineren, dat d'heer Speelman in persoon met hem derwaarts mogte opgaan om sigh te beter tot Comp^s genougen te mogen schicken;

de capteyn, Egberts, was daar op 24 October weder van Cheribon geretourneert, hebbende aldaar de 5 pangerans bevonden naar Bantam vertrocken te wesen en alsoo niet veel kunnen uytrigten, maar of de Sulthan van Bantam tot sulcke en andere acties gequalificeert was, dat soude hier na beter te pas komen om te ondervinden.

9 d^e. 's Morgens komen 2 gesanten van den Coninck van Banjermassingh (op gisteren per eygen vaartuygh hier aangelant) met den sabandar, Ockerszen, biinnen 't casteel by zyn Ed^s ter audientie, sonder veel andere ceremonien dan dat de soldaten der hooftwagt, in 't rinket gerangieert, buyten stonden, overleverende

als doen een missive van haaren Koninck, in de Maleytsche tale geschreven, dewelcke na translatie bevonden is van navolgende inhoud.

Een brief uyt een onveranderlycke, suyvere genegentheyte van uw soon, Pangeran Agon tot Banjermassingh, en komt aan myn vader, den heer Gouverneur Generaal, die de stadt Batavia en nogh meer andere plaatsen regeert, die Godt wil behoeden en bewaren een lanck leven en veel geluck in dese werelt geven, opdat strecken magh tot een hulpe van alle verdruckte en behoefte menschen, die seer groot en aansienelyck is, als oock seer stantvastigh in 't onderhouden van vrede contracten met alle groote Koningen en vrunden, soo boven, als beneden wints, die over syn opregtigheyt in alle steeden en landen, soo lange de son en de maan schynt sal gepresen werden.

Verders sent uw soon Key Arsa Diepa, die nu genoemt is Radja Doeta, en Key Arsa Naya, nu Oupa Diepa, om by myn vader, den heer Gouverneur Generaal te verschynen, waar mede uw soon versoeckt, indien 't myn vader, den heer Gouverneur Generaal gelieft en tot Banjer genegen is, soo veel buscruyt als myn vader de Gouverneur Generaal gelieft te geven en syn soon daar mede te helpen, want uw soon heeft geen ander gevoelen en inbeeldingh, of de twee plaatsen Batavia en Banjermassingh zyn als een plaatse; dierhalve sent uw soon Radja Doeta en Oupa Doeta aan zyn vader den Gouverneur Generaal; indien deselve eenige misslagen ofte fouten (alsoose onkundigh zyn) mogten begaan, versoecke, myn vader de heer Gouverneur Generaal haar deselve gelieft ten besten te houden en te vergeven.

Voor dees tyt heeft uw soon, Pangeran Agon, aan zyn vader den heer Gouverneur Generaal tot een teeken dat nogh leeft niet anders te senden dan twee coyongs peper, . . gantanghs banjer, 2000 bossen bintrottangh, 5000 stucx hantrottangen en een besoar steen, 'tgeen myn vader niet gelieft te versmaaden alsoo 't maar is tot een teeken van uw soons suyvere, opregte genegentheyte; dat uw soon verders te seggen heeft, is Radja Doeta en Oupa Doeta bekend.

Kort na den middagh arriveert van Ceylon ofte nu over dien wegh en Nagapatnam van de cust Cormandel het kloecke schip, Macassar, welckers inladinge, soo van Jaffanapatnam, als Nagapatnam, behoorende onder Ceylon, en voorts oock van Cormandel bestaat uyt het na gespecificeerde:

van Jaffanapatnam:

31 packen diverse geschilderde cleeden, tot . . . . . f 17837:1:8,

van Nagapatnam:

126 packen diverse sorteringe cleeden;

17 packen met rochevellen en
 7 sacken met schapen wol, beloopende..... f 30205:18:—,

en van Commandel:

459 lasten en 41 parren rys;
 200 stucx goot steenen in soorte;
 611 » rouwe arduyne vloersteen van 2 voet viercant;
 6557 » » » » » 1 » »
 300 » bamboese groote matten;

2 parren ofte rysmaten en

28 packen met rochevellen van Ceylon ongetaxeert, tot. f 27031:16:10.

De brieven, van die quartieren ons daar mede toegecomen ende alle verselt met verscheyde bylagen, zyn als volgt:

een missive van den E. commandeur, Laurens Pyl, en raat tot Jaffanapatnam aan haar Ed^s, van dato 9 September 1677:

een missive van den oppercoopman, Pieter Vorwer, en raat tot Nagapatnam aan haar Ed^s, van dato 14 September, en onder welckers Ceylonse aanhoorende documenten oock bevonden zy een copie briefje van den oppercoopman, Justinus Weyns, uyt de stadt Mocha aan den heer gouverneur en raat op Ceylon, geschreven den 28sten Juny passado;

voorts een missive met diverse bylagen van d'heer gouverneur, Jaques Caulier, en raat tot Pallacatta aan haar Ed^s, gedagtekent 24 September, en onder welke oock zy erlangt het dubbel schryven van den E. heer. Sibrand Abbema, en raat in Suratta aan haar Ed^s van 9 Juny. 't welcke ons op 2 des voorleden maants per schip, Zirkzee, al is toegebracht en doenmaals oock hier vooren genoteert.

Alle welke voorverhaalde advisen met hare registers etc., ider onder zyn quartier by 't generaal aancoment Indisch briefboek behoorlyck ingeschreven en naar te lesen en onder anderen:

by die van Jaffanapatnam, hoe de nieuwe lantbeschryvinge der inwoonderen aldaar nu was geabsolveert en bevonden, dat de Comp^e met de hoofsgelden daar by jaarlycx wel 75000 guldens meer als bevorens stondt te proffiteeren, en hadden de suyver Jaffanapatnamse overwinsten dit jaar nogh gemonteert f 55716;

de wagten en onderhoorige landen in die provintien waaren althans alle in redelyck goet postuur en welstant, maar de vermaande en weerbarstige Cayla Wannia en was tot nogh op alle ontbiedingh niet gecompareert en soude tot hunne redressinge der begane delicten met de geordonneerde reductie der militie daar alomme, na 't scheen, weymgh kans wesen;

van Nagapatnam aldaar waren dit jaar voor Ceylon 1225 lasten rys tot 14 en 16 rd^s ider ingesamelt, dogh de verdere negotie was, zedert dat die plaats onder 't Ceylonse gouvernement hadde gestelt geweest, door de continueele inlantse oorloge en verwoestingen der landen seer terugh gezet, tot welckers herstellinge echter soo door den presenten lantheer, Egosia Ragia, daar met men nogh in goet verstant was, als van d'onse alle mogelycke devoiren aangewent wierden;

de toevoer en 't gebruyck der Mallabaarse arreeck in de Tansjouwerse landen continueerde nogh even sterck, sonder dat zulcx, na 't scheen, te weren was en waarom men dan nu eens soude preuve nemen met de Ceylonse voor deselve en minder pryse af te staan om den vertier te doen wackeren;

Suvagie hadde niet alleen de meeste Visiapourse, maar oock de Noorder Tansiouerse landen in possessie genomen en scheen zyn halve broeder, Egosia Ragia, oock nogh al verder met oorlogh te dreygen, soodat op de seeckere continuatie van dien presenten Nagapatuamsen lantheer gants geen vasten staat te maacken was;

de Deenen tot Trangebare saten met weynigh negotie en hadden in een jaar nogh geen schip uyt Europa over gekregen;

uyt Mocha de E. Weyns was daar met het jagt, Noortwyck, op 17 Maart wel aangekomen en omtrent dien tyt mede nogh omtrent 30 andere inlantse scheepjes van Suratta, Cambaya ende verdere Indise custen, die dan gevolgelyck des Comp^s handel in meest alle de coopmanschappen niet weynigh den voet dwers geset hadden, sulcx 'er tot den 20sten Juny van 't gantsche cargasoen noch weynigh verkogt was en welke quade merckt en schlegte handel aldaar oock ten principalen de opgeresen oorlogh en extraordinaire dieren tyt in die landen toegeschreven wiert, sulcx in Mocha dagelycx veel menschen van honger op de straaten sterven;

van Palliacatta met den Sikakolsen Serlesker van Bimelepatnam was men door zyn trayneren tot de nodige te doene satisfactie als nogh niet eens geraackt, door dien met den inlandtsen oorlogh van Suvagie de handel op en omher Tegenepatnam meest stil stondt, soo scheen deselve in de Carnaticase landen omtrent Sadrespatnam weder wat te wackeren; met den Moorsen Paliacatsen halbaldaar had men soo wat spuls gehadt, maar hem met force wederom tot reden en billickheit gebragt:

de groote hope, die 'er was geweest om van den nieuwen Vorst Suvagy eenige besondere vryheden voor Comp^s handel tot Tegenepatnam te erlangen, was weder gants verdwenen en ter nauwer noot de confirmatie van de oude firmans aldaar konnen verkregen werden;

de Cormandelse suyvere overwinsten waaren dit jaar komen te belooopen maar / 255342, item de restanten en uyt staande schulden etc., / 2280777, dogh daartegens wederomme de crediteuren / 1275337 etc., gelyck alles breeder en nader met meer omstandigheden by voor aangehaalde brieven is te zien.

Laat in den naarmiddagh komt hier oock uyt Bengale aan te landen de fluyt, Saxonburgh, welckers aanbrenggh bestaat uyt:

170 lasten ofte 310000 ₧ rys;

28 packen florette garen;

19 » met photassen;

40 baalen diverse zyde;

4 kisten met 720 stucx diverse armozyenen en

2 steenbockjens voor de Prins van Orangie, tot..... / 40167:1:2.

De largo missive met verscheide bylagen, ons daar-mede van d'E. per gesaghebber, Jacob Verburgh, en raat tot Ougly toegecomen, is gedaghtteekent 14 September laastleden, waar besyden oock nogh zy ontfangen een cleen particulier briefje van den E. heer extraordinaire raat en nieuwen directeur, Willem Volger, den 15^{den} desselven maants oock aan haar Ed^e gecarteert en waarby zyn E. desselfs spoedige en behoude aankomste aldaar op 12 September bekend maackt en dat hy over haar Ed^s mede gegeve ordres en zyn verdere verrigtinge ten naasten eerst 't nodige souw kunnen adviseeren, gelyck by 't aankoment briefboeck onder 't Bengaalse quartier staat te lesen, ende onder anderen oock by de missive van d'E. Jacob Verburgh en raat, hoe de afgeschreven desperate, item de nogh dubieuse en goede Comp^s schulden in de Bengaalse directie een over groote somme gelts van wel omtrent 10 tonnen gouts quamen te belopen; aan het deccase hof bad men op de iterative sollicitatiën tot nogh de langh verwagte Perwannes tot den handel, nogh oock de vereyste antwoord op haar Ed^s schryven aan den Nabab niet kunnen erlangen en geen ander bescheyt van Raynandelaal, dan wanneer men van de pretentie der 196 duysent ropias, die zy anno 1672 de Comp^e op 't voorgeven van het dootslaan van een moorse vrouw by tyden van d'heer Ranst de Comp^e hadden afgedrongen in 't geheel wilde desisteeeren, dat men als dan de versogte Perwannes en wes meer wel soude erlangen.

De Prince Asem was op 15 July uyt Agra in zyn nieuw groot gouvernement van Pattana aangekomen met groote statie en swier, hebbende ons opperhoofden, nadatse hem uyt Comp^s naam verwellekomt en beschonken hadden, ider met een eer cleet begiftigt, dogh kort daarop almede tegen 's Coninx firmans geen vaartuygen met salpeter of andere Comp^s goederen na beneden willen laten passeeren alvorens den thol aldaar betaalt was, maar tot Bellesoor had de nieuwe Nabab Siafferchan door inductie van melck cassum de aan hem gepresenteerde geschencken als te geringh geacht en qualyck willen aansien.

d'Engelse wierden soowel als d'onse en de arme inwoonders van den Ouglysen Carory, Melksiendy en elders seer geplaagt.

Met den avondt retourneert hier uyt den treyn van Japara de chialoup, de Granaat Appel, met den wackeren luytenant van 't prauwenhuys, Jochum Michielsen, dewelcke met eene tot geleyde onser Batavise Maleyers en Balyers in 11 hunner inlantse vaartuygen, die de expeditie tot duslange om de kost hebben bygewoont, herwaarts heeft geconvoyeert ende met eenen medegebragt een briefje van d'E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en zynen raade uyt Japara aan haar Ed^s van den eersten deser maant en volgende advis:

dat de fluyt, Spanbroeck, dagelycx over Samarangh stont te volgen en dese diende ten geleyde van de Batavise Balyers en Maleyers, waarvan d'eerste nog sterck waren..... 78 coppen en de Maleyers..... 90

onder haare officieren, die op hun versoeck nu herwaarts waaren gelicentieert en voor dese eerste maal na hun onervarentheyt ten oorlogh sigh al vry wel hadden geëvertueert en oock mondelinge hun dienst voor toekomstende weder aangeboden;

indien men haar van nooden hadde en waartoe d'heer Speelman vermeende dat hun te meer soude animeren, indiense generalyck door haar Ed^s of zyn Ed^t, alhier voor de puye mogten verwellecomt en met een maandelycx tractement of wel een vereringe van 20 à 25 rd^s yder voor dese toght begiftigt en daar tegen oock, die voor schelm van 't vendel waaren weghgeloopen opgesogt en tot afschrick gestraft werden;

de luytenant van 't prauwenhuys, Jochum Michielse, die sigh doorgaans wel hadde gequeten, was geordonneert dit volckje by malcanderen op Batavia te brengen en daartoe met de cbialoupen, Granaat Appel en Zahn mede gesonden, dewyle deselve nevens de sloep, de Brack, alhier nootsaakelyck vertimmert dienden, gelyck met de andere sloepen, Jaty Boom, Nagtegaal en Nassauw, gins mede stont te geschieden;

de jagjens, Orangie Boom en Snauw, waaren present met St. de Harde na Sourabaya en gelast alomme onder de wal te sien ofse niet eenige Madurese vaartuygen konde in handen bekomen.

Wyders is heden in Rade van India geresumeert den generalen eysch, nu met dese aanstaande vertreckende retourvloote tegens den jaare 1679 uyt het vaderlant voor India te doen en dewelcke soo mesnagieus als doenlyck zyn genomen.

10 d^e. 's Morgens vroegh komt de capteyn, Willem Hartsinck, aan lant en omtrent de middagh de fluyt, Spanbroeck, oock hier ter rhede van Japara, beladen met de volgende houtwercken:

221 stucx swalpen;

20 vyf vadems en

40 stucx vier vadems balcken;

400 » dunne gesaagde plancken;

25 » gesorteerde ancker stocx balcken;

12 » groote knies houten;

41 groote moerbalcken...

21 vyf vadems balcken..

9 vier » » ..

} nogh ongetaxeert;

... leggers of ... kannen camiry oly;

64 korven of 9760 cattys swarte suycker, beloopende met 420 riemhouten per Batavia en d'Hanibal, item 550 bossen rottangh per Boero hier ontfangen te samen / .....:.....

En heeft gemelte capteyn, Hartsinck, haar Ed^s overhandigt een nader missive van den E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en raat uyt Japara, gedateert 2 deser maant November, verselt met verscheyde bylagen en documenten, en van substantie als kortelyck hier onder volgt:

dat behalve de copie briefjens van 28 October en primo November haar Ed^s nu oock toe quamen alle de papieren en documenten, zedert 22 October aldaar voorgevallen, maar van de coopman, Everard van der Schuur, had men tot nogh buyten verwagten en op slegte excusen geen schriftelyck rapport van zyn verrigten in de Matarain by de Pangeran Poura konnen krygen, sulcx d'heer, Speelman, sich eenlyck van het berigt der Javaanse gecommiteerdens, die met hem geweest waaren, hadde moeten bedienen;

na d'advisen van den coopman, Couper, voor Sourabaya, de dato 19 en 30 October, scheen het sich toe, dat de Macassaren en Teroena d'Jaja weder met den anderen gereconsilieert en nogh goede party Macassaren van 't eyland Cangean, onder Glissons jonger broeder op Dommong over gecomen waren, item dat de Maduresen, daar nu de handen ruym hebbende, weder sich na Sourabaya begeven en al de onderdanen des Sousouhounangs sonder eenige naamwaardige defentie te doen naar Grisse en elders doen vlugten hadden, waar op dan na gelegentheyd van zaaken ten eersten de nodige ordre met den coopman, de Harde, derwaarts geschickt was en weswegen ten naasten breder relaas souwde werden gedaan;

dese wiert per expresse gontingh na Samarangh gesonden om met Spanbroeck herwaarts te komen en welckers ingelade en hier voor genoemde houtwercken verhoopt wierden na behooren souden werden bevonden, dogh de plancken vielen wat dier en dun, sulcx d'heer Speelman voornemens was self een Javaanse zagerye op Rimbangh te doen aanregten, alwaar Nuyssenburgh nu mede in ladinge lagh en als wanneer 'er nogh wel een kloeke houtlast soude overschieten, dewyl' die afbrenght uyt de bosschen weder moy aan de gangh raackte en op de bequaamheyt oock goede agt genomen wiert;

de oncost reequening der schepen, Saxenburgh en Hanibal, gingen by desen over en stont die van de Goutvinck ten naasten te volgen;

de inkoop van de camiry oly was voor eerst gestaackt, maar de swarte suycker (die sober af quam) alle voor de Comp^e gereserveert;

de eysch, by den nieuwen Sousouhounangh van verscheyde goederen gedaan, hem voorgehouden wesende, dat al veel gelt souw komen te kosten, 't welck, soo wel hem, als de Comp^e in desen tyt beter te stade quam, soo had hy die verandert en een ander van cleen belangh opgegeven, en aan welckers preciese voldoeninge oock niet heel veel gelegen scheen, om dat hy al moy in de plunje was, als 'er maar een wyts pack cleeren uyt zyn Ed^e d'heer Gouverneur Generaals naam, nevens een goude kettingh met een medalie besorgt wiert en daar by 1 à 2 kelders met stercke wateren, die hy zeer wel mogt;

wegens de pretentie van Imbassadanas naarlatenschap was d'heer Speelman van verre iets te vooren gekomen en daarom wiert nader ordre versogt, hoedanigh men hy nader movinghe desselfs daar omtrent soude hebben te antwoorden, dewyle haar Ed^e dato 24 December 1675 na Japara de residenten hadden gelicentieert 7000 rd^e op sufficante ordre des Sousouhounangs te mogen uytkeeren;

het veroverde canon van Sourabaya lagh nogh in 't schip, de Veluwe, sonder datter de Javanen na vroegen en Wangsa Diepa zeyde: men mogt daarmede na welgevallen handelen, weswegen dan mede haar Ed^e nader begeerten en intentie versogt wiert, te meer de nieuwe Sousouhounangh reets nogh al meer canon hadde, als hy bewaren konde, wesende 't metale heel goet, maar onder 't ysere al party van weynigh valeur;

de capteyn, Willem Harsinck, die op zyn versoeck nu om expresse redenen na Batavia over ginck en sich daar altoos als een couragieus man tot genougen had gecomporteert, wert oversulcx in de bester voegen aan haar Ed^e gerecommandeert.

Wesende ons uyt de documenten van d'heer Speelman oock komen te blycken, hoe de 18 overgebleve Nederlanders van de gesnenvelde schepen, Damiata eu Pagadet, door de stroopende Macassaren en Maduresen op en omtrent het eylant Cangean swervende souden vermoort en om 't leven gebragt zyn, dat droevigh is.

En is onder deselve schrifturen nogh mede ontfangan het nader gedane schriftelyck versoeck, door en uyt de naam van den nieuwen Sousouhounangh op 29 October passado aan d'heer admiraal Speelman overgelevert, 't welck vaninhout is, als volgt.

TRANSLAAT van het nader versoeck schrift van wegen zyn hoogheyt den Sousouhounang Aman Courat Sinnepaty Ingalaga aan zyn E., door syne gecommiteerde de heeren Adepaty Mardaraka Minister van Staat, Adepaty Martalaya Gouverneur van Tegaal etc., Aria Ourawan Gouverneur van Sourabaya etc. en Tommogon Mango Nonan secretaris van Staat, den 29sten October 's namiddags, naar dat zyn hoogheyt voor de middagh deselve syn versoecken in persoon binnen de logie was komen recommanderen, in de Javaanse en Maleytse tale beyde by hem selven en de voorschreve Ministers als andere getekent, doen overgeven en by zyn E. in 't Hollants overgeseth.

Dit is 't geene uwe zoone de Sousouhounangh Aman Courat Sinnepaty Ingalaga aan zyn vader den admiraal, Cornelis Speelman, te versoecken heeft eerst, dat myn optogt naar de Mataram hoe eer, hoe liever syn voortganck mocht nemen, nevens myn vader den admiraal in persoon met soo veel volck als hy self daar toe nodigh sal oordeelen, hoe meer, hoe beter.

Wanneer ick in de Mataram sal gekomen zyn en by maniere van spreecken, ingevalle myn broeders haar genegen thoonden met myn te vereenigen en my als Koninck te verheffen, om alsoo myne bevelens inder billickheyt te gehoorsamen, zoo ick dan haar luyden eenigh ongelyck quam aan te doen of deselve bederven wilde, dan is myn begeeren, dat de Comp^e my den alderminsten bystant niet bewysen, maar soo zyluyden haar self tegen my quamen aan te stellen en my niet en wilde erkennen, dan is myn versoeck en bede, dat de Comp^e my haar hulpe believe te bewysen.

Wat myn schult aanbelangt. die ick ten bedrage van drie hondert thien duysent Spaanse realen en drie duysent coyangs rys aan de Comp^e ten achteren stae, volgens den inhoud van myne obligatie daarvan laat ick de voldoeninge myne stedehouders over, alle myne zeehavenen aanbevoelen met namen vader Adepaty Martapoera Gouverneur van Japara etc., en Adepaty Martalaya Gouverneur van Tegaal etc., om hetzelve ten alder spoedigsten en soodra het mogelyck sal wesen by te brengen, dogh wanneer ick binnen de Mataram in myn vaders plaatse herstelt sal wesen met myne Manterys en alle myne onderdanen, dan sal ick volgens het accoordt van myn vader

mede niet nalaten alle mogelycke hulpe by te brengen om voorsz. myn schult, soo haast het maar eenigsints geschieden kan, aan de Comp^e te voldoen.

Voorts indien Troena Jaja sich naar het gebergte quame te begeven of elders daar de Comp^e met haar volck hem niet bequamelyck konden naarmvolgen, soo zal hy door myn eygen volck nagejaagt en opgesogt werden, sonder dat Comp^e volck haar daar mede behoeft te vermoeyen, als deselve maar mede trecken, soo verre als de wegen bequaam zyn, dogh soo Troena Jaja nogh ergens inne eenige negory mogt te vinden wesen, alwaar de Comp^e met haar volck sonder ongemack hem begaan konde, dan versoeck ick dat myn vader myn tegen denselven belieft te adsisteren.

De middelen, welke de Sampanders in de Mataram gevonden ende naar Cadiery aan Troena Jaja gebragt hebben, ingevalle Cadiery komt vermeestert te werden, zoodanige goederen of gelden, als het dan wesen mogten, of zoo crain Gillisson deselve met de veroveringe van Cadiery in handen en in zyn magt gekregen mogt hebben, dan echter versoeck ick, datse my door hulpe van de Comp^e geworden mogen, want de Macassaren staan onder de Comp^e, daar ick my niet meer en bemoeye, want onder die gelden en goederen zyn mede begrepen de twee hondert en vyftig duysent ryxdaalders voor de Comp^e, in het contract bedongen, met nogh 50 duysent ryxdaalders, die boven deselve tot guastos daar by gedaen waren, te samen drie hondert duysent ryxdaalders, en dewelcke al gereet gemaackt waeren om aan de Comp^e of aan den admiraal te geven, doen de stadt Mataram veroverd en, verwoest is geworden, en wanneer deselve mede naar Cadiery gevoert zyn en daarom te meer is myn serieus versoeck, dat deselve dan niet geplondert mogten werden, maar wat aangaat de middelen en goederen der Sampanders of van 't Cadieryse volck, die geef ick by veroveringe aan de Comp^e ofte aan myn vader t'eenemaal ten besten.

Wat aangaat het senden van myne gecommitteerdens naar Crawangh en Pamanoekan, dat laat ick mede myne stedehouders Adepatty Martapoera en Adepatty Mandaracha aanbevolen, met ordre deselve gereet te houden tegens datse de Comp^e of myn vader den admiraal sal begeeren ofte laten eysschen om derwaarts mede te gaan.

Voorts wat aangaat de kost ofte onderhout van Comp^e volck hier op Japara tot Sourabaya en elders, waar het wesen mogte, ofte van degene, dewelcke met myn gaan om den ryant te vervolgen, dat alles blyft tot mynen lasten, sonder dat de Comp^e daar toe eenige kosten behoeve te doen als synde ten mynen lasten, gelyck billyck is ende by den inhoud van 't contract oock bedongen staat.

11 d°. 's Morgens al vroegh verschynt hier de fluyt, Grootenbroeck, van Malacca ledigh en niet anders medebrengende dan de jaarlyxe gesloote negotie en soldyboecken etc., van dat gouvernement, wesende met gemelte bodem oock overgekomen den oppercoopman, Marten Pit, van Cormandel opgesonden en den

predicant, Rudolphus van Varik, van Malacca verlost uyt wiens handen haar Ed^e dan oock is gestelt een missive van d'heer gouverneur, Balthazar Bort, ende den raat tot voorsz. Malacca, verselt met verscheyde bylagen en gedateert 19 October voorleden, bezyden nogh een particuliere recommandatie briefje van gemelten heer Bort voor den adsistent, Hendrick Wacker de jonge, meldende alsulcx, als 't aankomt briefboek komt uyt te wysen en onder anderen de aankomst van 't jagt, Muyderbergh, aldaar van Cormandel, en dat men tot groot ongerief per Grootenbroeck door 't voorby lopen van Ceylon geen slaven had bekomen; in Andragiry was de dato Bandara overleden en de negotie eenigen tyt herwaarts door inlandse troubelen seer slegt en zulcx d'advancen in een jaar maar suyver / 1046 geweest, gelyck oock Malacca in 'tgeneraal door de slegte en slappe negotie alomme dese jaare boven alle winsten / 5806 was ten achteren geleert.

De sloep, de Brak, was door leete en onvoorsigtheit van 't daar opvaarende volck in Peras revier by nacht gesoncken; by de Maleyers van Bencalis, Siaka en Riogalere etc., was al gedivulgeert, dat Malacca door de Manicaberse vyanden ware veroverd, sulcx die volckeren op de verschyninge van onse cruysende jagten aldaar hun in 't eerst tot vlugten wilden begeben.

Van Java's Oostcust Bantam en elders was op die plaatsen stercke vaart en quamen de luyden van de revier van Siaka 'tgemaackte contract omme alle hunne thin tot Malacca aan de Comp^e te leveren oock niet naar, om datse daarom te veel van andere handelaars besogt wierden en die de Johorse Laxamana met valsche practiquen der Manicabers progressen alle van Malacca tragtede en quame te diverteren.

De Malaxe Nederlantsche magt, soo van militairen, als pennisten etc., bestont althans in 't geheel uyt 534 Comp^e dienaren.

Van de Manicaberse vyanden, wiert althans niet meer vernomen, dan datse hun in de revier Pauagie versterckten en bepaggerden, uyt vreesse het hun haast eens gelden mogt, dat oock in 't voorjaar voor hoogh nodigh geagt wiert.

De cassier, Cornelis van Gunst, dispencier, Hendrick Wacker en de capteyn der Chinesen waaren tot Malacca overleden en andere in derselver plaatsen gesurrogeert op approbatie.

Namiddags verschynt nogh mede van Japara de chialoup, de Salm, zynde tegelyck met de Granaat Appel van daar vertrocken, sulcx ons daarmede niet anders zy geworden dan het duplicaat briefje van d'E. heer admiraal, Speelman, en raat, de dato primo November, 't welck hiervooren op eergisteren staat aangehaalt en vermielt.

12 d^e. 's Morgens erlangen per borger chialoup wederom nader schryven van d'heer gouverneur, Balthazar Bort, en raat tot Malacca, te weten: een appendix tot de missive van den 19^{den}, gedateert 27 October met nogh een nader briefje van dato 29 October, beyde van weynigh hier noterens waardige substantie, als de aankomst van 't schip, Merwe, aldaar; item dat het goudt door de gretigheyt der Mooren op Malacca seer dier en de peper voorraat maar uyt weynigh quantiteyt van 744 picols bestaande was.

Voormiddags omtrent 10 uren trecken de 2 compagnies Balyers en Maleyers, welcke den 9^{den} deser uyt de expeditie van Java's Oostcust hier terugge syn gecomen met volle geweer en vaandels binnen 't casteel tweemaal ront, en voorts de lautpoort uyt wederom naar buyten, alwaarse doen door den sabandar, Ocker Ockersen, door last van d'heer generaal op het groote pleyen voor 't casteel uyt haar Ed^e name voor hunne gedane diensten wierden bedanckt, onder het geloop van veel toekyckers, die daarna met hun yder syn's weegs na huys keerden.

Wyders is beden namiddagh in Rade van India goetgevonden met dese retourvloot oock 200 baalen Bengaalse zyde na 't Patria af te senden.

En voorts oock rapport gedaan dat de romp van 't afgeleyde jagt, de Hannibal, op gisteren zy verkogt voor 260 rycxdaalders.

15 d^e. Niet bysonders voorgevallen.

14 d^e. 's Morgens voor de predicatie comt de sabandar, Ockersen, by zyn Ed^e met 5 onser Nederlandsche borgeren, soo even van de revier van Crawangh hier aangekomen, met mondelingh berigt, hoe de capteyn, Fredrick Hendrick Muller, met onse uytgesette magt daar wel aangekomen en al tot op 4 à 5 mylen na van 't groote dorp Tanjongh Poura de revier opgevaren was, hebbende onder wegen in 't begin der revier ontmoet 6 vaertuygen met 50 coppen van den nieuw opgeworpen rebel Nata Mangala en deselve alle, sonder tegenweer gevangen genomen, welcke maats doense soo buyten verwagten beset wierden, voorgaven gesonden te zyn om de onse in te halen, hoe wel 't contrarie en datse de revier hadden gemeent te stoppen was gebleeken.

Voorts had men oock de eerste negorye Cartagala, daar sigh party der schelmen wilde ter weer stellen, op eergisteren al aangetast en t'eenemaal verbrant, soo dat in korten een verder goet gevolg en succes van dese uytsettinge verhoopen en verwagten te verstaan.

15 d^e. Even over middagh verschynt hier uyt Bengale de fluyt, Swanenburgh, niet anders medebrengende het dubbel schryven, soo van den E., Jacob Verburgh, en raat tot Ougly, als van den nieuwen heer directeur, Wilhelm Volger, de dato 14 en 15 September jongstleden. 't welck op 9 deser per de fluyt, Saxenburgh, al hebben erlangt en doenmaals daar van hier vooren oock 't nodige aangehaalt, bestaande wyders de inladinge van gemelte Swanenburgh in de nagespecificeerde rys en andere goederen, als:

180 $\frac{1}{2}$ lasten ofte 541550 R rys;

46 packen diverse zyde;

10005 R caatchia voor Japan;

1015 " " " Patria;

5 packen met Patteenase chitsen;

28 " " 4249 R florette gaaren;

5 kisten met 892 stucx diverse armozynen;

2 steen bocken met gedrayde horens..

5 stucx pavy vogels.....

} voor de Prins van Orangie;

samen tot / 41055:12:2.

16 d°. Namiddags is by haar Ed^s in Raade van India genomineert en vastgesteld den hreedden raat der present gereet leggende retourvloote na 't Patria, zullende bestaan uyt de navolgende persoonen, als:

d'E. heer ordinary raat, Constantin Raust, als admiraal;

» » extraordinary raat, Hendrick van Rhede, als vice admiraal;

» Jan van Oosterwyck, schout by nagt;
schipper, Jacob Been, op Azia;

» Thomas Danielszen, op Cortgene;

» Cornelis Blankeroort, op de Vrye Zee;

» Lourens de Potter, op 't Wapen van Zirkzee;

» Jan Slooper, op de Vryheyt;

» Jacob Swart, op Nieuw Middelburgh en
stierman, Commer Aartsen, op 't bootje, de Goutvinck.

17 d°. Gisteren en heden is tot zyn Edelheyt d'heer Gouverneur Generaal des avonts gehouden het afscheyt maal voor de heeren en opperhoofden, die met de present gereede retourvloot naar 't Patria staan af te gaan, en alwaar bezyden de heeren Raaden van India oock verscheyde andere gequalificeerde ministers en vrunden present waren.

18 d°. 's Middags komt te deser rhede van de cust Cormandel, 't schip, 't Wapen van der Gouw, met een retour van daar, soo op Patna, als de Zuyder comptoiren ingenomen, bestaande uyt:

495 packen diverse gesorteerde cleeden;

17 » met rochevellen;

158213 f geraffineerde salpeter;

90000 » root calliatourshout;

5000 » staal;

27480 » gesorteerde spyckers, samen monterende . . . f 215404:10:2.

De brieven, verselt met verscheyde bylagen, ons daarnevens toegecomen, zyn als volgt:

een missive van d'heer gouverneur, Jaques Caulier, en raat tot Palliacatta aan haar Ed^s, gedateert 8 October verleden;

een brief van den coopman, Albert van Weede, uyt Tegenepatnam, gedateert 16 October;

een briefje van den coopman, Lambert Hemsinck, uyt Sadrespatnam, van dato 12 October;

item een missive van den coopman, Herbert de Jager, uyt Trimoetan in 't leger van den heer Suvagy aan haar Ed^s, van den 15^{den} October;

gelyck alle deselve met hare registers in 't aankoment briefboek zyn ingeschreven en te vinden en onder anderen daar uyt te lesen:

hoe de binnen landen op Cormandel overal sweefden, als oorlogende de Golcondase Mayesteyt tegen den grooten Mogol, Orang Zeep en de Visiapourders, die dan van weder zyde een groot leger, jegens den anderen op de been hadden, zynde wel een expresse gesant des Mogols om vrede te maacken tot Golconda

afgecomen, mits men aan zyn meester, soo aan agterstallige tribuyten, als vergoedinge der oorlogs lasten, hondert maal hondert duysent ropien moste uytkeren, dogh was daarnaar seer weynigh geluystert en sulcx volgens de nader Masulipatnamse advisen van 5 October hadden die twee Moorse groote legers op 25 September in een groot gevegt geweest en die van Golconda na hun seggen op de Mogolders en Visiapouren een groote victorie bevochten, hoewel men daaraan al vry wat dubiteert, dogh dat insulcken kas den Mogol met meerder magt dien oorlogh souw willen vervolgen, 't welck alsins niet dan tot verwoestinge der landen en bederf van Comp^a negotie strecken konde;

ondertusschen vervolgde de victorieuse Suvagie zyn progressen op 't Zuyder Cormandel en boude alomme veel vaste plaatsen, sonder van iemant te werden gestut, dewyl de gerugte tegenstant van zyn broeder, Egosia Ragia, met de rycken van Madure en Tansjouwer als die van Visiapour oock van geen effect bevonden werden;

de coopman, de Jager, had naar langh semmelen in gemelte Suvagies leger van den rycx bestierder tot nogh geen depeche of de versogte firmaus van Comp^a voorige vryheden tot Tegenepatnam konnen erlangen;

17 vreemde particuliere en inlantse scheepjes waaren in 3 maanden herwaarts tot Palliacatta ter handel aangekomen en gepasseert;

het getal van Comp^a gequalificeerde dienaren aan de penne op Cormandel bestont uyt 104 stucx en daarvan der na 't schryven geene en konde werden gemist;

de Tegenepatuamse residenten vermeenden met den Habalbaar dier plaatse, dat de saacken met den heer Suvagie en synen groot administrateur, die de Comp^e gants niet genegen en over onse oude prerogativen, by den Nabab Chaeftachan verleent, seer verwondert, scheen sigh metter tyt wel beter soude schicken als zy maar regt bemercken de voordeelen, diese uyt Comp^a vreedige negotie quamen te trecken, dewyl er nu reets veele coopliden om de groote schraperye en andere vexatien na Tegenepatnam geretireert waaren.

Namiddagh wert ons door een onzer Mardyker burger vaartuygen van Carwangh toegebracht een missive van den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, en raad dier expeditie van voor 't verdistrueerde dorp, Tanjak Jaty, gisteren aan haar Ed^e geschreven, behelsende van hun wedervaren kortelyck dit verhaal:

den 6^{den} deser van hier gegaan zynde, waren zy door de harde opwateringh seer langhsaam de revier opgevaren en hadden op den 9^{den} eerst een jockou met 3 Javanen ontmoet en gearresteert en daags daar aan nogh 6 jockons, met 30 Javanen afkomende, gerescontreert, die sigh van d'onse onverwagt beset en doen van hun geweer (bestaande uyt 33 crissen, 11 piecken, 2 snaphanen en 1 musquet) ontbloomte vindende, voorgaven van den nieuw opgeworpen rebelle gouverneur Nata Mangala gesonden te zyn om onsen admiraal te verwelkomen en te versoecken, dat hy niet met al de magt, maar eenlyck met 16 à 20 mannen in de negorye Tanjongh Poura by hun meester wilde verschynen, alle welcke volckje dan gevangen genomen en voort gevaren zynde, quam den 12^{den} d^o. voor de negorye Cartalaya, alwaar aan lant getreden zynde, eenige Macassaren en andere schelmen hun datelyck ter

weer stelden en na 't sneuvelen van 3 harer mackers de vlugt in 't bosch namen, wanneer doen voorts die negorye in kolen gelegd en wegh gespoeyt wiert na de negorye Sassa, terwylen dat op den raat van Intche Zelanen de gevangen sabandar dier plaatse met een Mardycker voor uyt ginck om de inwoonderen aldaar wegen onse kouwste niet vlugtigh te doen werden, hoewel der egter op d'aankomste van d'onse den 14^{den} deser aldaar weynigh volck gevonden wiert en doen wyders deselve sabandar voor af geschickt na Tanjongh Poura aan den regent Key Neby Wiera Saba met een briefje, dat soo hy zigh als een vrunt van de Comp^e en den Sousoulounangh wilde verklaren, als dan de hooft rebel Nata Mangala (die 't hooft van den Mataramsen sabandar Singa Perwangsa aan een galgh hadde doen ophangen) aan d'onse geliefde over te leveren, 't welck hy dan oock aanstonts had volbragt, sulcx onse magt, tot voor de negory Tanjongh Jaty genadert, een schuyt voor af opsonden om dien gevangen rebel af te halen, die hem dan des nagts daar aan gevangen mede bragten, neffens bescheyt van Keey Wiera Saba, dat hy daar by den capteyn soude komen om hem te spreekken en te verwellekomen, gelyck denselven dan op 16 deser oock hadde gedaan, wanneer hem voorgehouden wiert, dat hy de fugative Macassaarse, Boutonse, als andere slaven moste doen opsoecken, en 't zy levende, of doot in handen leveren, ofte dat men hem mede als een der afvalligers zoude verklaren, 't welck hy dan aannam te doen, onder versoeck de onse zigh dan maar stil geliefde te houden, 'tgunt evenwel door de dagelyxe regen en onbequame wegen wel moste geschieden, en waarom voorgesteld en niet ondienstigh geoordeelt wiert aldaar ter plaatse op Tonjack Jaty een pagger op te werpen en die ten minsten voor 5 à 6 maanden met 40 à 50 blancke en swarte soldaten te besetten, te meer de fugativen wyd en zyds in 't land verspreyt soo haast niet souden te verkrygen wesen, op 't welck men dan haar Ed^e nader ordre en by toestemminge oock party schoppen, spaden en manden etc., sonde verwagten; onderwylen wierden met dit Mardycker vaartuygh de opper rebel Nata Wangala (die sigh daar voor den persoon van Troena Jaja uytgegeven en galgh en radt gevoert had), nevens nogh van zyn principale cabalen, [*sic*] genaamt Zitra Praya en Wangsa Vanga, welcke de sabandaar Singa Perwangh hadden doen vermoorden, gevangen herwaarts opgesonden etc., bezyden oock nogh 3 impotente inlandse Mardycker soldaten;

en welke rebel Nata Mangala, nu hier gecomen wesende, met zyn mackers door ordre van haar Ed^e op nader examinatie van zaacken ten eerste in hegtenisse gestelt zyn geworden.

's Avonds gaat de fluyt, de Lantman, voor af naar Bantam om de verversinge voor de retourvlote van daar te halen, en dat wyders de vlote tot buyten Sunda's engte te convoyeren, medenewende een briefje van haar Ed^e aan onse Bantamse resident, Willem Caaf, soo even getekent en van substantie aldus, dat na haar Ed^e jongste schryven van 5 July weder wel waaren ontfangen syn successive advisen van 27 Juny, 10, 15 en 16 July, 2 en 7 Augusty, 2, 8, 15, 21 en 24 September item 6, 11 en 18 October, nevens oock 1450 bossen bintrottangh en 500 Spaanse realen;

dat hy op de verclaringe van keey Aria Monjaja uyt de name des Coninck van hun misnoegen over de gerugten om dat die plaats, soo wel haar, als den Sousouhounangh, dat de Hollanders hadden voorgenomen Cheribon voor de Matarammers in te nemen om dat die plaats, soo wel haar, als den Sousouhounang toebehoorde tot antwoord zal hebben te dienen, dat haar Ed^e wel wilden wesen berigt, met wat regt en fundament de Bantamsen Sulthan op Cheribon is pretenderende, dewyl ons niet anders sy bewust dan dat die plaats en landen altoos onder 't gebiet des Matarams hebben gesorteert, en dat, gelyck haar Ed^e intentie niet en zy Bantam elders inne te verongelycken, zy oock weder vertrouwen, dat de Bantamse Mayesteyt den Mataramsen Vorst geensints sonw willen ontrecken, 't geen hem wettigh quam te competeren, op dat alsoo ter weder zyden de reden en billickheyt in vruntschap mogt werden betragt en bevestigt;

dat de fluyt, de Lantman, nu derwaarts gaat om voor de gereede 6 retourschepen onder de heer Ransit en van Rheede, soo veel verversinge af te haalen als 'er te becomen zal zyn, en waar met die bodem tegens 23 à 24 deser dan de vloot in 't gemoet gesonden dient:

dat op 't verder geadviseerde geen bysonder nodige antwoord komt te requireren, maar ondertusschen doorgaans by prompte advisen moet werden gecontinueert.

19 d^e. 's Avonds bekomen per Javaans vaartuygh een briefje van den resident, Willem Caaf, tot Bantam, op gisteren aan haar Ed^e geschreven, van advis: dat de Coninck, nevens de 2 outste pangerans nogh op Turtiassa waren en haar pouassa (ofte vasten) hielden, maar de pangeran Godongh, die van de Bantammers gants niet geacht scheen, was voorleden weeck gemiscontenteert weder na Cheribon vertrocken:

't Engels schip, 't Gulde Vlies, had party sandelhout, sappanhout en geconfyte gember ingenomen, dogh zoude door manquement van zyn volle peper ladinge niet eer als over 4 à 5 weecken naar Engellant vertrecken en waartoe hun schip, de Anna, dagelycx van Jamby verwacht wiert;

daar was soo even een Portugees scheepje van Madrespatnam aangekomen met goede party cust eleden. en oock per Maleyts vaartuygh een missive van Jamby aan haar Ed^e overgebracht, die nevens desen herwaerts quam;

en welke missive dan nu mede allier ontfangen zynde bevonden is van onsen resident, Gerrit Pot, en raat tot Jamby, gedagte kent 17 October van advis, dat de Jambyse Sulthan een Maleyts vaartuygh expres naar Bantam had gesonden, om de verlatene Macassarse vronwe van dien Koniuck, genaamt crain Tima, voor den jongen Jambysen Sulthan ten houwelyck te versoecken en derwaarts over te halen;

voorts dat d'Engelse vrunden door 't quade gewasch als anders, daar tot nogh seer weynigh peper hadden konnen magtigh werden, item hoe aldaar verscheyde straatmaaren liepen van den oorlogh tusschen Bantam en Batavia en dat de Bantammers met den rebelle Maduresen Prins, Troena Jaja, te samen tegens de Comp^e wilden aanspannen etc., gelyck nader by gemelte briefje in 't aankoment briefboek kan werden beoogt.

20 d°. 's Morgens metten dagh verschynt hier aan lant de schipper van de fluyt, Oosterblocker, uyt Bengale over Malacca en 's avonds dien bodem op de rhee, welckers aangebragt Bengaalse carguasoen bestaat in:

195 lasten Bengaalse rys of 585000 R ;

104 baalen of 15782 R diverse Bengaalse zyde;

35 pakken ofte 5511 $\frac{1}{4}$ R florette gaaren;

19 » met photassen;

6 kassen met 1043 stux diverse armoeynen, samen tot / 69567 : 11 : 5.

Dogh het schryven daarmede uyt die directie overgecomen, is eenlyck de duplicata van 14 en 15 September, soo van den raat tot Ougly, als den nieuwen heer directeur, Wilhem Volger, welcke ons op 9 en 15 deser per Saxenburgh en Swaenenburg al zyn geworden, gelyck mede van Malacca ten geleyde deses bodems door d'beer gouverneur, Balthasar Bort, eenlyck zy geschreven een cleen na apendixie achter de missive van 29, gedateert 31 October en niet remarcabels vervattende.

Heden namiddagh zyn haar Ed^s besigh geweest met het collationeren en aflesen der instructien, tot naerigt voor de retourvloot byeen gestelt, alsmede de brieven aan de respective cameren van Delft en Rotterdam geminuteert.

21 d°. Niet bysonders voorgevallen.

22 d°. Wert hier door eenige inlandse vaartuygen van Japara of Samarangh en Java's Oostcust mondelinge tydinge aangebragt, die al wat dwers schyndt, als eerstelyck, dat de E. heer admiraal, Speelman, met den nieuwen Sousouhounangh in korten nae de Mataram persoonlyck stont op te gaan, en andere verhalen wederom, dat wel de Sousouhounangh in korten na boven de Mataram stont op te trekken, maar gemelte E. heer Speelman binnen een maant wiert staat gemaackt te zullen herwaarts komen, welckers gevolg en zeeckerheyt in korten uyt zyn E. advisen nader verhoopen te ontwaren.

Namiddags hebben haar Ed^s by extraordinary vergadering wederom afgelesen ende geteekent, de geminuteerde brieven aan de respective cameren van Amsterdam, Zeelant, Hoorn en Enckhuysen, als mede die aan Delft en Rotterdam. mitsgaders de instructie voor de retourvloot, bezyde oock de generale eysschen uyt het vaderlant voor India tegens de jare 1679.

's Avonds schryft de sabandar, Ocker Ockerszen, per inlants vaartuygh uyt haar Ed^s name een cleen briefje aan den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, op Carwangh tot advis, dat haar Ed^s (na het depecheren der retourvloote) op zyn ontfangen schryven sullen antwoorden en onderwylen eenigh nader goet nieuws van daar verwagten, terwyl dat de 3 opgesonde rebelle Javanen alhier in hegtensisse waren gestelt.

23 d°. Na dat 's morgens vroegh haar Ed^s een wyle tyts compleet vergadert geweest waaren, soo nemen daar op omtrent 8 uren d'E. heeren Raden, Constantin Ranst en Hendrick van Rhee, hun afscheyt ende gaan met hunne familien en verderen ommeslagh naar boort, werdende door zyn Ed^s de heere Gouverneur Generaal, Joan Maatsuyker, en alle de Raden van India, nevens niet weynigh gesleep van vrunden en vrundinne, als toekyckers geconduiseert tot buyten de

Water poort deses casteels in verscheyde roeyschuyten en vaartuygen daar toe vaardigh gemaackt, [sic] terwylen dat de comp^e soldatesque des casteels in volle wapenen van d'heer generaals woninge af tot de Water poort toe gerangieert stont, wanneer doen voorts zyn Ed^e door de heeren Raden weder thuis geleyt wesende, soo volgen oock kort daar op d'E. heeren, Rycklof van Goens en Pieter Anthonius Overtwater, met een apparte roeyschuyt naar boort omme de heere, Constantin Ranst, als admiraal der nu afgaande retourvloote op het schip, Azia, te authoriseeren, gelyck dan gevolglyck geschiet en geseyde twee heeren metten secretaris omtrent namiddags ten twee uren weder aan lant gekomen wesende, soo vertrecken voorts op

24 d^e. des morgens de retourschepen, Azia, Cortgene, Vrye Zee, Vryheyt, 't Wapen van Zirckzee en Nieuw Middelburgh, benevens het hoeker, de Goutvinck, uyt dese rhee in Godes name naar de havenen onses lieven vaderlants, onder de admiraals en vise admiraals vlaggen van de heeren, Constantin Ranst en Hendrick van Rheede, vooren verhaalt, alle welcke bodems dan van hier afvoeren een gesorteert Indisch retour, gereguleert naar de presente constitutie der tyden, samen ter montura van / 1861043:17:7, bestaande uyt de naargenoemde coopmanschappen en whaaren, als namentlyck:

in 't admiraals schip, Azia, voor Amsterdam:

- 130 packen diverse gesorteerde cleeden en lywater;
- 80 baalen of 12156 R rouwe Persiaanse zyde;
- 12 packen of 1821 R florette gaaren;
- 10   "   " 1725   " Sourats catoene gaaren;
- 414 R geconfyte mirabolanen;
- 200   " tutia;
- 8480   " indigo biana;
- 8700   " borax;
- 1935   " Cormandelse caatchia;
- 16060   " noote muscaten;
- 56000   " fyne canneel in 700 baalen;
- 12885 cattys witte peper;
- 18480 R foelie of macis in 120 sockels;
- 100 cattys draakenbloet;
- 340000 R Bengaalse geraffineerde salpeter;
- 5000   " benjun Baros;
- 4000   " slangen hout;
- 100   " koeckoly van nooten;
- 1 vaatje met mannetjes nooten } ongetaxeert;
- 24 R moernagelen..... }
- 4201   " erts uyt de Sillidase myne;
- 74000   " Bima's sappanhout;
- 240 oncen oly van foelye in een kasje;

- 31 balen of 4704 $\frac{1}{4}$ ₤ ruwe Bengaalse zyde;
 500 stucx gecouleurde Bengaalse armosynen;
 1 besoar steen;
 284520 cattys geharpte swarte peper;
 4 Bengaalse pavy [*sic*] vogels voor den Prins van Orangie, samen tot
 f 501339:5:3,

in 't schip, de Vrye Zee, voor Amsterdam:

- 101 packen diverse sorteringe cleeden en lywatan;
 80 » of 16000 ₤ Persiaanse ruwe zyde;
 8 » » 1214 » florette gaaren;
 10 » » 1725 » Surats catoene gaaren;
 690 ₤ root zegellack;
 152 » aloe Succatorra;
 8480 » indigo Biana;
 7250 » borax;
 400 » tutia;
 2204 » gommelack van de stockjens;
 17020 » goede nooten of rompen;
 12520 » foelie of macis;
 48000 » canneel in 600 baalen;
 5000 » sandelhout;
 245544 » Bengaalse salpeter;
 11 vaatjens met erts uyt de Sillidase myne;
 76000 ₤ Bimas sappanhout;
 548 stucx Bengaalse armozynen;
 28 packen of 4249 ₤ rouwe Bengaalse zyde;
 10 » ofte nogh 1517 $\frac{1}{2}$ ₤ florette gaaren;
 5100 stucx geconfyte nooten muscaten;
 579290 cattys swarte peper en
 4892 » witte peper, samen tot..... f 272708:4:3,

in 't schip, de Vryheyt, voor Amsterdam:

- 120 packen diverse sorteringen cleeden en lywatan;
 80 baalen of ₤ 16000 Persiaanse rouwe zyde;
 18 packen of 2751 $\frac{1}{2}$ ₤ florette garen;
 10 baalen of 1725 ₤ Surats cattoene gaaren;
 690 ₤ root zegellack;
 552 » geconfyte mirabolanen;
 122 » Cambodias gommelack;
 16065 » vette noten muscaten;

15400 £ foelye ofte macis in 100 sockels;
 48000 » Ceylonse canneel in 600 balen;
 1530 » sandelbout;
 11820 cattys witte peper;
 8480 £ indigo Biana en 8700 £ borax;
 5365 » Bengaalse caatchia;
 90670 » divers sappanhout;
 340000 » geraffineerde Bengaalse salpeter;
 561457 cattys swarte peper;
 703 £ erts uyt de Sillidase myne;
 3000 » benjuyn Baros;
 2844 » Chinese galiga;
 8 potten met aard olye;
 51 baalen of 4704 $\frac{1}{4}$ £ rouwe Bengaalse zyde;
 572 stucx Bengaalse armozynen;
 6000 » geconfyte noote muscaten;
 4 Bengaalse steenbockjes met gedrayde hoorens, voor zyn hoogheyt
 d'heer, Prins van Orangie, samen tot ..... / 331456:16:9,

in 't schip, Nieuw Middelburgh, voor Amsterdam:

98 packen diverse gesorteerde cleden en lywaten;
 60 baalen of 9850 £ ruwe Persiaanse zyde;
 10 » » 1725 » Surats cattoene gaaren;
 690 £ segellack;
 152 » aloe Succatorra;
 7632 » indigo Biana en 8410 £ borax;
 17515 » middelbare note muscate;
 15400 » foelie of macis in 100 sockels;
 46800 » Ceylonse caanneel in 585 baalen;
 5000 » sandelhout;
 46000 » Bimas sappanhout;
 244800 » geraffineerde Bengaalse salpeter;
 50 baalen of 4552 $\frac{1}{2}$ £ rouwe Bengaalse zyde;
 10 » » 1517 $\frac{1}{2}$ » florette gaaren;
 180 stucx Bengaalse armozynen;
 5900 » geconfyte nooten muscaten;
 521894 cattys diverse swarte peper;
 4660 » witte peper, samen tot ..... / 257494:4:7,

in 't schip, Cortgene, voor Zeelandt:

123 packen diverse sorteringen cleden en lynwaten;
 100 baalen of 26000 £ rouwe Persiaanse zyde;

- 18 baalen of 2751 $\frac{1}{2}$ ₤ florette gaaren;
- 8   »   » 1580   » rouw Sourats cattoene gaaren;
- 1705 ₤ gommelack van de stockjens;
- 2000 » sandelhout;
- 414 » segellack;
- 77000 » ofte 900 baalen Ceylonse canneel;
- 17479 » foelie ofte macis in 117 sockels;
- 16130 » nooten muscaten;
- 8480 » indigo Biana;
- 7250 » borax;
- 9888 cattys witte peper;
- 540000 ₤ geraffineerde Bengaalse salpeter;
- 60290 » Bimas sappanhout;
- 281085 cattys geharpte swarte peper;
- 2581 ₤ slangen hout;
- 2000 » benjuyn Baros;
- 1658 » Chinese galiga;
- 40 baalen of 6070 ₤ Bengaalse rouwe zyde;
- 540 stucx Bengaalse armozynen;
- 6500 » geconfyte nooten muscaten;
- 62652 cattys ongeharpte swarte peper, samen tot..... / 542865:15:11,

in 't schip, 't Wapen van Zirckzee, voor Zeelandt:

- 124 packen diverse sorteringen cleeden;
- 146 baalen of 25550 ₤ rouwe Persiaanse zyde;
- 18   »   » 2751 $\frac{1}{2}$ » florette gaaren;
- 10   »   » 1725   » Sourats catoene gaaren;
- 485 ₤ root zegellack;
- 414 » geconfyte mirabolanen;
- 152 » aloe Soccatorra;
- 8480 » indigo Biana;
- 9280 » borax;
- 2900 » Bengaalse caatchia;
- 200 » tutia;
- 20000 » nooten of goede rompen;
- 15400 » foelie of macis in 100 sockels;
- 57600 » Ceylonse canneel in 720 baalen;
- 2000 » sandelhout;
- 9474 cattys witte peper;
- 57000 ₤ Bimas sappanhout;
- 244800 » geraffineerde Bengaalse salpeter;
- 5 potten met aard oly;

660 R wit sandelhout;
 2000 • benjuyn Baros;
 40 baalen of 6070 R rouwe Bengaalse zyde;
 485 stucx Bengaalse armozynen;
 6100 • geconfyte noote muscaten;

472859 cattys diverse swarte peper, samen tot..... 555181:15:6.

Godt de Heere sy gebeden dese ryck geladen kielen voorspoedigh en behouden te willen overbrengen en de voorstaande goederen een gewenschte marckt te laten aantreffen tot soulaas van Comp^e swaar dragende lasten en tot zyn 's Heer naams eere, Amen.

Het hoecker, de Goutvinck, gaat eenlyck mede om de vloote tot een voorzeylder en advis by voorval van zaacken te dienen, sulcx daar inne niets is afgescheept dan eenlyck voor de Caap de goede Hoop, ofse die, hoewel tegens d'intentie, mogten komen aan te doen, 1 kist, een vaatje en een pot met diverse medicamenten, nevens 555 stucx goeny sacken, over de retourschepen verdeelt, tot / 409·15:6, sonder dat 'er egter (om voormelte redenen) eenigh schryven aan d'heer gouverneur, Joan Bax, en raat wert mede geschickt; gaande tegelyck oock in Comp^e van meergesegde retourvloote om de behoorlycke monsteringe des volcx over deselve te doen met den E. water fiscaal, Pieter Pauw, en 2 gecommitteerde uyt den agtbaren raat van justitie onderzeyl het schip Japan.

Ondertusschen zyn haar Ed^s huyden morgen oock besigh geweest met het aflesen, sluyten en onderteecken en der gereede generale missive, ses dobbel aan de Ed^s heeren Seventhienen geschreven, 't welcke beschickt wesende, soo gaat voormiddaghs omtrent thien uren de E. secretaris, Joannes Camphuys, met alle deselve per een roeyschuyt naar boort om die de nu vertreckende heeren, Ranst en van Rheede, mede te laten teycken en, dewelcke dan de vloot omtrent de eylanden en haar E. op 't eylant Onrust gevonden hebbende, na volbrenginge van dien metten avondt stont hier weder terug gekeert, sulcx dan wyders

26 d^e. voormiddaghs met alle de schrifturen en documenten en des avonts met het sluyten en packen van dien t'eenemaal klaar geraackt wesende, soo vertreck de genoemde E. secretaris Camphuys met alle deselve de retourvloot achter na per 't jagt, de Alexander, om ider de zyne behoorlyck te bestellen en te verdeelen in maniere, als volgt:

op 't schip, Azia, in handen van d'E. heer admiraal, Constantin Ranst:

een cleen kasje, daar in het pacquet generale brieven aan d'heeren 17^{den} tot Amsterdam, open;

een groote kasse met de generale secretariale boecken en verdere papieren en documenten, gehoorende aan de camer Amsterdam;

losse scheeps papieren:

een originele instructie van haar Ed^s voor d'heer admiraal en breiden raat deser vloote tot naerigt naar 't Patria, van dato 22 November 1677:

secrete gesloten zynbrief om by aankomst omtrent de Caap deselve aan te doen;

zeylaas instructie om het lant om en omtrent de Caap, des nodigh, aan te doen;

twee gedructe placcaten, soo tegen den moetwil van het thuysvaarende scheepsvolck, als verdere verboden particulariteyten;

op 't schip, Cortgene, in handen van d'heer vice admiraal,
Hendrick van Rheede:

een kleen kasje, daar in het pacquet generale brieven aan d'heeren 17^{den} etc., voor de kamer Zeelant, open;

een kasse met de generale secretarie en verdere papieren en documenten, gehoorende aan de camer van zcelant;

item voorts nogh op Cortgene:

een cleen kasje, daar in het pacquet generale brieven aan d'heeren 17^{den} voor de camer Rotterdam;

een ander kasje secretarie, als verdere papieren en documenten, mede gehoorende aan de kamer Rotterdam;

en wyders de losse papieren voor de schepen als vooren onder die van Azia staan genoemd:

op 't schip, de Vrye Zee, in handen van den schout by nagt d'E.,
Jan van Oosterwyck, voor Delf:

een kleen kasje, daar in het pacquet generale brieven aan de heeren 17^{den} voor de camer Delf;

een kasje met de secretarie en andere papieren, mede gehoorende aan de camer Delf;

item op gemelte schip, de Vrye Zee, voor de camer Amsterdam:

een pacquet generale papieren aan de Ed^e heeren bewinthebberen ter camer Amsterdam;

op 't schip, de Vryheyt, in handen van den schipper, Jan Slooper:

een kleen kasje met het pacquet generale brieven aan d'E^e heeren 17^{den} voor de camer van Hoorn;

een ander kasje met de verdere secretarie en andere papieren en documenten, mede gehoorende aan de camer Hoorn;

item op gemelte schip, de Vryheydt, voor Amsterdam

een pacquet generale papieren aan de Ed^e heeren bewinthebberen ter camer Amsterdam;

op 't schip, Nieuw Middelburgh, in handen van den schipper, Jacob Swart:

een klein kasje met het pacquet generale brieven aan de Ed^e heeren 17de voor de camer Enckhuysen;

item een ander kasje met secretarie en verdere papieren en documenten, mede gehoorende aan de camer Enckhuysen;

item op gemelte schip, Nieuw Middelburgh, voor Amsterdam:

een pacquet generale papieren aan de Ed^e heeren bewinthebberen ter camer Amsterdam;

voorts op 't schip, het Wapen van Zirckzee, in handen van den schipper, Laurens de Potter:

een pacquet generale brieven van haar Ed^e aan d'Ed^e heeren bewinthebberen ter camer Middelburgh in Zeelant;

en op alle de bodems, oock daar bezyden de losse papieren voor de vloot gelyck op 't admiraals schip, Azia.

Gelyck sulcx alles, soo wegens den inhoud der brieven, als de mede gegaane bylagen uyt den inhoud derselver en aanhoorende registers, by 't afgaande Patrias briefboek deses saysoens ingeschreven, in 't breede en pertinent kan werden beoogt.

Even als de Alexander met de papieren afgaat, komt hier oock weder uyt de retourvloot terugge het schip, Japan, met den E. water fiscaal, Pieter Pauw, en gecommiteerde uyt den agtbaren raat van justitie, hebbende de monsteringe dier bodems bereets al afgelegd ende deselve bemant gelaten, als volgt:

op 't admiraals schip, Azia:

d'heer admiraal, Constantin Ranst.....	1 cop,
zeevarende.....	119 coppen,
militairen.....	27 "
vrouwen.....	2 "
kinderen.....	2 "
ongegagieerde.....	3 "
slaven en slavinnen.....	2 "
samen.....	156 coppen,

op 't schip, Cortgene:

d'heer vice admiraal, Hendrick van Rheede.....	1 cop,
zeevarende.....	113 coppen,
militairen.....	31 „
ongegagieerde.....	1 cop,
vrouwen.....	3 coppen,
kinderen.....	2 „
slaven en slavinnen.....	2 „
samen.....	<u>153 coppen,</u>

op 't schip, de Vrye Zee:

d'E. schout by nagt, Jan van Oosterwyck.....	1 cop,
zeevarende.....	97 coppen,
militairen.....	26 „
ongegagieerde.....	1 cop,
vrouwen.....	2 coppen,
kinderen.....	2 „
samen.....	<u>129 coppen,</u>

op 't schip, de Vryheyt:

zeeluyden.....	107 coppen,
militairen.....	24 „
ongegagieerde schipper, Jok.....	1 cop,
samen.....	<u>132 coppen,</u>

op 't schip, Nieuw Middelburgh:

zeevarende.....	108 coppen,
militairen.....	24 „
ongegagieerde.....	1 cop,
samen.....	<u>133 coppen,</u>

op 't schip, 't Wapen van Zierkzee:

zeeluyden.....	105 coppen,
militairen.....	25 „
ongegagieerde.....	1 cop,
samen.....	<u>131 coppen,</u>

een op 't hoeker, de Goutvinck:

zeeluyden	52 coppen.
militairen	1 cop,
samen	33 coppen.

Sulx met dese retonrvloote van hier naar 't vaderlant generalyck zyn vertrocken een getal van 867 zielen.

27 d°. 's Morgens becomen per inlants borger vaartuygh een briefje van capteyn, Fredrick Hendrick Muller, en zynen raat, op eergisteren uyt de revier van Carwangh aan haar Ed^s geschreven, van volgende advis:

ten dage van 't jongste schryven aan haar Ed^s den 17^{den} deser had keey Nebey Wira Sata aan gemelten capteyn gesonden 2 doode Baleyers of Boutonders, die hy zeyde te wesen fugativen, welcke niet levendigh hadden connen werden agterhaalt; daags daar aan was men van 't dorp Tonjak Jaty met al de vaartuygen opgevaren tot voor de negorye Tanjongh Poura en aldaar door gemelte Wiera Saba aan lant verwellekomt en in hun pitsjaar plaats geleyt, wanneer hem wederom het overleveren der fugativen wiert voorgehouden daar toe hy verclaarde al het volck dier plaatse alomme te hebben uytgesonden en hoedanigen verclariuge den mede regent Wiera Baya insgelycx dede, en kort daar op een gevangen Savonese slaaf d'onse toesont;

den 20sten deser waren aan gemelte Wiera Saba 14 zyner volckeren (die men in 't opcomen, der rivier had gevangen genomen) op zyn versoeck weder gelargeert, en oock aan Wiera Baya voor zyn volck een passe verleent om beneden aan de rivier desselfs vrouw en kinderen te gaan opsoecken, wanneer dese laasten kort daar op d'onse nogh een gevangen Javaan toesont, die hy liet weten mede een hooft der moorders en brantstigers in die lantstreecke had geweest;

en Wiera Sata liet oock nader bekend maacken tydinge van Chiassem te hebben, dat die plaats door eenen keey Ranga Gompol was beset en onder zyn gebiet gebragt;

en dewyle d'onse onderwylen wiert gerapporteert, dat wat boven Tanjongh Poura de Boutonders huys hielden, soo was men den 21sten deser derwaarts gevaren, vindende die negorye van omtrent 50 huysen voorsien en rontsomme met bamboesen bepaggert, zulcx men die aanstonts in kolen gelegd en soo veel pady als mogelyck was uyt deselve voor ons volck geborgen had, waar met doen 's anderendaags naar de rivier van Chebet voort gevaren wiert, daar men seyde de Macassaren huys te houden, dogh het volck was mede alvorens d'onse hun komste boven na Rauwe Panjangh gevlugt, zulcx men na 't verbranden van 25 huysen en 't verdistrneren eeniger hunner pady velden terugge na Tanjong Poura keerde, alwaar doen een borger vaartuygh van Batavia verschenen ware;

den 23sten deser was 'er een Nederlands chirurgyn overboort gevallen en verdroncken, en doenmaals door keey Wiera Saba aan d'onse gerapporteert, dat boven gemelte keey Ranga Gompol (die sigh liet noemen pangeran Samadangh) op lntche Pragy lagh met 2000 man en voorgaf de landen van Dermayoe af tot Bantam

hem toe te komen, met intentie oock om Carwangh na d'onse hun vertreck te overmeesteren en dan syn residentie op Cheribon te nemen;

dogh hier op was den 24ten deser een gesant van gemelten Ranga Gomhol of pangeran Samadangh (genaamt Patra Singa) by den capteyn, Fredrick, boven uyt het lant verschenen met berigt, dat zy van hun meester waaren gesonden om op bekome kundschap van de Carwangse ontroerten de rebelle Macassaren en Baleyers en Bougys etc. doot te slaan of te verstrueeren en daartoe zy wyders hun dienst aanboden en met nader recommandatie tot volbrenginge van zulx weder vertrocken, waar uyt dan nu scheen te blycken, dat keey Wira Sata self een adherent van den rebel Nata Mangala hadde geweest en nu bevreest scheen, dat meergenoemde Ranga Gompol de doot van den Mataramsen Singa Perwangsa op haar souw komen wreken, en waarom het voornemen lagh hem Wira Saba eens na Batavia mede te brengen;

het jongst gedane voorstel om aldaar elders een pagger te doen maaken wiert althans om de verwarde regeringe aldaar ondienstigh geoordeelt, dewyl die schelmen na het vertreck der magt ons overblyvende volck de rivier soudon konnen 't onbruyck maaken en alsoo van honger doen vergaan, deshalven de capteyn, Fredrick Muller, voornemens bleef, mits men daar present niet meer kon uytregten en de provisie oock ten eynde liep, in korten op te breecken en terugge herwaarts te keeren.

's Naarmiddags senden haar Ed^s een briefje aan den capiteyn, Fredrick Hendrick Muller, naar Carwangh per inlants vaartuygh, welck schryven gisteren avont al gereet geweest, dogh nu heden mettet ontfangen advis wat geamplieert is en kortelyck in substantie luydt, aldus:

dat hun gesonden schryven of aanteeckeninge tot den 17^{den} deser daags daar aan alhier wel ontfangen zy en gelaudeert wert het oversenden van de 3 belhamels en daar onder den voornaamsten Nata Mangala, die dan oock ten tyde na meriten soudon werden gestraft;

dat het voorstel van een pagger op Tonjak Jaty wert geaprobeert, te weten: soo men daar 50 à 60 man met gerustheyt mogt vertrouwen en party Carwangse inwoonders konde doen by woonen om te weten wat daar alomme gaat, wanneer 'er oock eenige vaartuygen tot verseeckeringe van d'onse soudon moeten verblyven, nevens een luytenant of vaandrigh en party van de bequaamste Nederlants en inlants volck, gaande onderwylen de geëyschte schoppen, spaden etc. by desen over;

dat de gevange en fugativen wel dienen verseekert en de magt niet weder herwaarts te komen, voor en aleer daar alles in behoorycke ordre gestelt zy;

dat by hun nader schryven van eergisteren, soo even ontfangen, het voornemen om ten eersten met de magt herwaarts op te komen niet wert geaprobeert, maar best geagt en geordineert aldaar ten minsten noch 5 weecken te vertoeven, en waar toe opnieuw provisien van hier soudon werden bestelt;

onderwylen dat voor welgedaan wert aangesien, keey Wira Saba mede eens herwaarts overkomt en voorts berigt verwagt of keey Ranga Gompol deselve pangeran Samadangh was, die jongst zyne gesanten te lande hier tot Batavia afgesonden hadde:

28 d°. 's Middags, even na de predicatie, wert aan d'heer Gouverneur Generaal berigt gedaan, dat 'er wederom een gesant van den pangeran Samadangh te lande is afgekomen en tot 3 mylen boven dese stadt verschenen, die dan op morgen of overmorgen staat binnen te komen.

's Avondts gaan (ingevolge van het advis op gisteren na Carwangh geschickt) 2 inlandtse vaartuygen derwaarts met de beloofde nodige provisien van nogh 3 à 4 weken voor onse aanwesende magt aldaar, sonder eenigh nader schryven mede te nemen.

29 d°. Heden morgen is de heer directeur generaal, Rycklof van Goens, al vroegh op de rheede geweest met den equipagie meester omme eens te zien wat de voornaamste presente schepen wel gemonteert en voorsien werden omme by eenige onverwagte voorvallen in dese dubieuse en swaare oorlogs tyden niet verlegen te staan.

30 d°. Voormiddags komt de Javaanse afgesondene van den pangeran Samadangh, waar van op eergisteren staat aangeroot met den luytenant, Pieter Schaffer, daar toe gecommiteert binnen 't casteel by zyn Ed^t ter audientie, zynde dezelve man, die den 25sten des voorleden maants nogh maal heeft hier geweest, en overleverende als nu wederom een briefje, door zyn meester in de Javaanse tale aan d'heer Gouverneur Generaal geschreven, 't welck na translatie luydet, aldus.

Dese brief komt van my, Pangeran Depaty Samadangh, geschreven aan d'Ed^e heer Gouverneur Generaal, wensche Godt de Heere UEd^e een langh leven wil verleenen, opdat ick onder UEd^e schaduwe magh beschermt werden; de bringer deses is eene Marta Wangsa, die als gesant aan UEd^e hebbe afgesonden om tydingh van Carwangh doet [*sic*] door quade menschen verdestrueert is UEd^e te verkondigen met versoeck, dat zy op Carwangh door UEd^e en de zyne mogten geadsisteert werden, en myne gesant, Marta Wangsa voornoemt, met het volck van UEd^e derwaarts vertrecken en 't selve dorp, in stilstant gebragt zynde, belove UEd^e in allen 't geene my mogt komen te gebieden, 't zy in het opbrengen van slaven, als andere diensten te sullen gehoorsamen en voor de genegentheyt, door UEd^e my al reets bethoont, sal met al myn vermogen in 't geene my zal gebieden met mynen dienst tragten te recompenseren ende 't geene UEd^e uyt de negorye van Samadangh begeert, heeft UEd^e schriftelyck te ordonneren, dat met al ons vermogen zullen naarkomen en 't geene door UEd^e met onsen gesant, Marta Wangsa voornoemt, ons toegesonden is, bestaande in 2 bafta brootchia, 1 stuck phelp, 12 flessen roosewater, sal tot de ure van myn doot in gedagtenisse bewaaren; alle 't geene aan UEd^e te schryven hebbe, besluyte hier mede.

Volgh nu nogh een nader cleen briefje, besyden 't bovenstaande door gemelten pangeran Samadangh aan den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, geschreven van inhout, als volgt.

Dese brief komt van my, Pangeran Depaty Samadangh, geschreven aan myn broeder capiteyn, wensche UE. de Almogende een langh leven in zyn beroep wil verleenen; voor dato hebbe myn gesant, Marta Wangsa, aan de Ed^e heer Generaal gesonden, die UE. in alles heeft behulpigh geweest versoecke bringer deses, myn gesant Marta Wangsa voornoemt, als voor dato weder behulpigh te zyn.

Alle de brieven, die ick derwaarts sal komen te senden sal deselve aan UE. addresseren, op dat die te regt aan Ed^e heer Generaal mogen overhandigt werden, alsoo een ander daar toe niet en vertrouwe en versoecke my wat buspoeder toe te schicken; de gesondene rock heb ick te regt ontfangen, die ick nagt en dagh drage; met bringer deses, Marta Wangsa, sende ick UE. een paart, die UE., soo hem deselve aanstaat, kan gebruycken, anders daar mede te handelen als het UE. belieft; alle 't geene te seggen hebbe, staat in dese geschreven, daar mede dese besluyte.

Naarmiddags komt hier seer spoedigh van Ceylon terugge te verschynen het schip, Poulerun, medebrengende:

2087 packen olte 166960 f fynen canneel;

22 " diverse geschilderde cleeden;

100 stux Madurese slaven;

4 f canneel oly.....	} alle ongetaxeert;
3505 " bergh crystal.....	
61 packen canneel, voor desen te weynigh gesonden.....	

kostende met nogh 28 packen rochevellen, jongst van Jaffanapatnam en Nagapatnam per Macasser ontfangen / 21852:19:11.

Waarmede ons dan oock zy geworden een g'extendeerde largo missive van de heer gouverneur, Ryckloff van Goens d'jonge en raat tot Colombo, gedagteeckent 4 November laastleden ende verselt met niet weynigh bylagen en documenten van dat wyt uytgebreyde gouvernement en welke in zigh bevath alsulcken relaas van de gelegentheyt en toestant derwaarts over, als by 't aankoment briefboek in 't brede kan werden gelesen, waarby oock zyn te vinden twee brieven, door d'heer gouverneur op haar Ed^e aanschryven aan den Coninck Radja Singa opgesonden, nevens een antwoord briefje, door de Candische hofsgrooten aan den officier of den capteyn, Wanderpoel, tot Colombo in antwoord geschreven, nevens alsulcke verdere schrifturen van belangh meer, als by 't gemelte aankoment briefboek staan aangeteekent, hebbende de oppercoopman, Willem van der Moolen, commandeur, Salomon Lescage en commandant, Marten Huysman, elck mede by een appart schrifje aan haar Ed^e als nu versoeck gedaan om het commandement van Gale, 't welck door het overlyden van den commandeur, Pieter de Graeuwe, op 14 Augusty deses jaars is komen te vaceren.

Blyckende wyders by voorseyde missive, dat de heer gouverneur, van Goens, en raat op haar Ed^e intentie en voorstel van met het inruymen van verscheyde

provincien met Ragia Singa eenmaal een gewenschte en vaste vrede te verkrygen noch al seer weynigh hoope hadde en van de gantsche jongst van hier gesonde ordre al vry wat verwondert waren, omdat men Radja Singa na diverse rapporten daar noch al niet anders aansagh, als te voren voor een groot tiran, die dagelycx veel menschen deede ombrengen ende al de voornaamste geslagten uytroeyen en daar door genootsaackt wiert de slegte en geringste luyden tot de waardigste staten op te trecken, en 't welck oock met het relaas van een onser ontvlugte gevange Bibligamse soldaten, in kortelingh afgecomen, quam te accorderen, die verder verhaalde, hoe de luytenant, Blicklant, en d'andere meeste gevangenen boven in zeecker dorp noch in leven, dogh seer armlyck getracteert waaren.

Gelyck oock de gesant, Buguoy, in 't begin deses jaars van Colombo naar Candia opgesonden met den jongen leeuw, als noch tot Moeliogodde opgehouden wiert, sonder licentie te kunnen obtiueren om zyn gesantschap verder aan de Mayesteyt te mogen volbrengen, 't welck gerugt wiert niet te zullen geschieden, voordat de hovenlandse Singalesen den leeuw soudén hebben hooren crayen als een haan, om dan Ragia Singa sigh soude inbeelden, deselve met een croon op 't hooft en met crayen in plaats van brullen, als een Koningh der dieren van de natuer begaafd moste wesen; wat hier van waar zy of worden wil, leere de tyt, maar soude by sommige al wat vreemt nabedencken en speculatie kunnen geven, egter getuygt de brief der hofs grooten, die ditmaal met des Coninx zegel bekrachtigt was, dat Ragia Singa, de Hollanders altoos en noch seer genegen soude wesen, alse met hem maar na de billickheyt wilden handelen en hem inderdaat als een souverayn Kayser van dat wyd beroemde eyland erkennen.

Van de onlusten en inlantse troubelén, in de landen van Madure, Tonsjouwer en Carnatica door Suagies afkomste, is hier voor onder de Cormandelse ontfange advisen gesproocken en na de tydingen, van Mallabaar naar Ceylon geschreven, scheen daar ter custe tussehen de Ragias van Cochin en de Samoryn, als eenige andere inlantse Vorsten, mede al vry wat ontroerte, die men wel magh hoopen, dat door de goede directie van d'E. commandeur, Lobs, weder mogen werden beslist.

Onder de vooren geciteerde Ceylonse schrifturen is ons noch mede toegecomen een pacquet Persiaanse papieren van den E. directeur, Fredrick Lamhertse Bent, en raat tot Gamron, waarvan de missive aan haar Ed^s is gedateert 12 Augusti passado, verselt oock met eene aan de heeren 17^{den} over den lantwegh naar 't Patria geschreven den 17^{den} July, zynde heyde onder dat quartier by 't aankoment Indisch briefboek te lesen, en daar uyt onder anderen, dat de negotie van de Comp^e in dat ryck dese jare noch al gerustelyck en wel was afgelopen, item dat de E., Justinus Weyns, na zyn E. advisen uyt Mocha apparent in Persia stont aan te komen: de Persischen Koninck continueerde noch al in zyne debauches en daar door hadden alle klagten der luyden aan dat hof weynigh gehoor, de wazier van Chiraas, Mortusa Coulichan, was door ordre des Coninx by den kop gevadt en al syn groote middelen, bedragende reets over de 24000 thoman, afgenomen, het welcke de langh verdruckte Gamronse ingesetenén in hoope bragt van nu oock in korten van haaren schraapsugtigen Hartogh op soo een manier

te zullen werden ontslagen, dogh alle quellingen, soo wel der inlandse cooplieden, als de Comp^e, schenen van den rycxvertrouwder ofte Atthinnaal Dauleth, die altoos een hater van de negotie waare geweest, voort te komen.

Het silver en gout was, in 't Persiaanse gebied althans, oock veel schaarser als wel voorheenen en waar door dan veel bedrogh omtrent de Mamoedys bevonden wert, dat mede al veel haspelingh in den handel voort bragt.

Jegens den avondt keert hier oock na een lange en penibele reyse van Mauritius en Madagascar terugge de fluyt, de Hazenbergh, op 31 Maart deses jaars om slaven te handelen derwaarts gesonden, dogh zyn onderwegen de coopman, Jacob Kievit, schipper en boeckhouder en veel mindere officieren en matroosen, samen tot 30 Nederlanders, in dat succelen en ongesonde Madagascarse climaat overleden, soodat de opperstierman met seer weynigh gesonde luyden en 248 stucx ginder gekochte slaven het schip hier gebragt heeft; van de inwoonders op Magalage waren d'onse niet qualyck onthaalt en tot den slaven, als verderen handel geadmitteert, maar de Portugesen schenen met die lantvolckeren present in oorlogh te leven.

De advisen ons daar mede van d'E. commandeur, Hubert Hugo, en raat des eylands Mauritius toegekomen, zyn gedateert 25 May, waar by oock is een copie missive van den coopman, Jacob Kievit, en zynen raat op hun vertreck naar Madagascar aldaar gelaten om by occagie aan haar Ed^e voort bestelt te werden, die niets noterens waardigh inhoudt, gelyck oock die van d'E. Hugo van geen nieuws vermeldt en meest, dat om de cultura van 'teylant Mauritius wel en te regt te bevorderen vry meer menschen, slaven en nodigheden souden vereysschen, alsser tot nogh toe aan waren bestelt, sulcx gemelte commandeur oock zyn verlossinge van daar nader versoeckt.

Hebbende voorts de opperstierman besyden de boven aangehaalde Mauritius en half geschreve Madagascarse papieren van Sr., Kievit oock overgelevert een cleen verhaaltje van hunne voyagie, namentlyck:

hoese op primo April van hier 't zeyl gegaan en den eersten May op Mauritius verscheenen waren, item voorts den 25sten deser van daar vertrocken en den 14^{den} Juny in de bay van Magalage op Madagascar gekomen, daar haar mede de scheepjes, Voorhout ende Quartel, van de Caap waren gerencontreert; op 't eylant Madagascar haddense dan met het inruylen der slaven als anders, soo tot Magalage, Marengaare en elders den tyt door gebragt tot den 15^{den} September, datse weder naar herwaarts waaren gestevent; ende bestaat voorts het gebragte met voorseyde Hasenbergh nu alhier uyt 't volgende:

van 't eylant Mauritius:

879 mooten ofte 106040 R ebbenhout, tot..... / 2651:—:—,

en van Madagascar:

248 stucx diverse slaven en slavinnen, daar ingekoght, samen tot / 14214:15:15,

item aan terugh gebragt cargasoew van gemelte Madagascar:

- 544 stucx realen van agten;
- 2 packen met 50 stucx Guinees lywaat;
- 1 pack met 250 stucx smalle baftas;
- 976 ƒ swarte peper;
- 180 $\bullet$ rompen, 41 ƒ giroffel nagelen;
- 80 $\bullet$ canneel, 253 ƒ cust coralen;
- 4975 $\bullet$ zeugh loot, 554 manocken toeback;
- 118 $\bullet$ thin, 129 ƒ plat koper;
- 9 stucx snaphanen, 9 patroontassen;
- 500 ƒ busteruyt, 550 stucx messen;
- 231 stucx ysere hoepen, 5 $\frac{1}{6}$ legger arack;
- 60 maaten zoudt etc., tot. .... f 5714:12:12.

Dese maant zyn van diverse quartieren alhier aangekomen een getal van
 141 stucx verscheide borger en vreemde vaartuygen van de
 onder genoemde quartieren, samen bemant met
 649 coppen, als te weten:

- 9 vaartuygen van Bantam met 56 mannen, 6100 stucx potten en pannen, 6500 stucx oude clappussen, 5700 potten met kalck, 256000 stucx oude pinangh en 20 potten met olie;
- 6 van Grisse met 52 mannen, 17 $\frac{7}{8}$ lasten rys, 27 lasten zout, 25 potten oly, 200 stucx oude clappus en 11 potten met blauwe verwe;
- 12 $\bullet$ Cheribon met 46 mannen, 15000 stucx aracx pullen, 216 potten met olye, 2900 bossen tamarinda, 126 canassers suycker, 950 stucken suycker, 300 stucx rysmanden, 900 stucx vis pampus, 4000 bossen ajuyn, 10 korven ajuyn en 2 $\frac{1}{2}$ lasten rys;
- 11 $\bullet$ Carwangh met 44 mannen, 20 $\frac{1}{2}$ lasten rys en 200 bossen pady;
- 9 $\bullet$ Chiassem met 56 mannen, 14 lasten rys en 150 stucx balcken;
- 9 $\bullet$ Dermayoe met 55 mannen, 250 plancken, 20 balcken, 6 $\frac{1}{2}$ lasten rys, 1600 bossen zuycker en 29900 stucx mangussen;
- 7 $\bullet$ Banjer met 57 mannen, 5500 bossen rottangs, 1050 stucx hantrottangs, 1550 stucx toedomes, [*sic*] 6 corgies matten, 269 picols en 55 catty peper en 2 $\frac{1}{2}$ lasten rys;
- 2 $\bullet$ Japara met 9 mannen, 5 lasten zout, 1 $\frac{1}{2}$ last rys en 20 potten oly;
- 11 $\bullet$ Packalongen met 44 mannen, 18 $\frac{1}{2}$ lasten rys, 52 potten oly, 200 bossen pady, hondert stucx hoenders en 500 bossen tamarinda;
- 5 $\bullet$ Macassar met 52 mannen, 49 stucx slaven en slavinnen, 5000 manocken toeback en 9 picols toeback cabiery;
- 79 stucx vaartuygen, die transporteere.

79 stucx vaartuygen, per transport.

5 vaartuygen van Tegaal met 20 mannen, $12\frac{1}{8}$ lasten rys, 2 lasten zout, 20 canassers suycker, 2500 bossen tamarinda en 14 potten oly;

2 van Soinbaar met 8 mannen, $4\frac{1}{2}$ lasten rys en 2500 bossen pady;

11 » Tangerangh met 24 mannen, 5 picols Javaanse toebacq, 215 bossen pisang, 38 korven Javaanse toebacq, 9 picols saffraan, 5 sacken gingily zaat, 100 stucx durioens en 1 picol groene gember;

6 » Biema met 68 mannen, 7 picols wax, 400 picols sappanhout en 18 lasten rys;

5 » Pamanoukan met 20 mannen, 6 lasten rys, 100 stucx kist plancken en 1 picol herte vleesch;

6 » Samarangh met 24 mannen, 4 lasten rys, 77 potten oly, 41 picols camiry fruyten, 1000 stucx vis pampus en 7 picols ajuyn;

5 » Rimbangh met 24 mannen, $3\frac{3}{4}$ lasten rys, 19 lasten zout, 700 bossen goemoets touw, 16 potten oly, 290 stucx plancken, 130 stucx balcken, 100 swalpen, 20 inhouten, 18 canassers suycker, 6 stucx koebeesten en 700 bossen pady;

1 » Intche Pragy met 4 mannen en 5 lasten rys;

1 » Sumbawa met 10 mannen en 19 stucx slaven en slavinnen;

1 » Pariamatta met 4 mannen, 1000 stucx Billitons yser en 400 bossen zintock;

4 » Cherita met 16 mannen, 8100 stucx oude clappus, 70000 stucx oude pinangh;

1 » Baly met 4 mannen en 2 lasten rys;

1 » Crimon met 4 mannen en 500 stucx oude clappus;

1 » Dompom met 4 mannen, 5 stucx slaven en slavinnen en 400 bossen pady;

4 » Bodongh met 16 mannen, 14 lasten zout, 500 bossen ajuyn, $2\frac{1}{2}$ lasten rys en 1100 bossen tamarinda;

1 » Passourouan met 4 mannen en $5\frac{1}{2}$ lasten rys;

1 » Cottabringy met 4 mannen, 100 bossen rottangs, 10000 stucx oude pienangh;

1 » Brahan met 4 mannen en 6 lasten zout;

1 » Dilly met 12 mannen, 500 stucx cadjangs en 500 stucx vis kuyten;

1 » Timor met 8 mannen, 500 picols sandelhout en 10 picols wax;

1 » Babian met 4 mannen, 12 stucx oude clappus, 20 corgies matten en 1100 stucx oude pinangh;

1 » Tanara met 4 mannen en 2500 stucx oude clappussen;

2 » Joana met 8 mannen, 800 bossen tamarinda, 5 korven ajuyn, 5 korven Javaanse toeback, 4 sacken witte boontjes en 2000 bossen suycker;

t'samen 141 stucx verscheyde slaghe inlantse vaartuygen, welckers generalen aanbrengh alhier heeft bestaan uyt de naar genoemde goederen, provisien etc., als:

6100	stucx potten en pannen;	6	stucx koebeesten;
18800	» oude clappussen;	1	picol hertevelesch;
317100	» » piuangh;	41	picols camiry fruyten;
3700	potten met kalck;	4000	bossen pady;
440	» » olie;	73	stucx slaven en slavinnen;
15000	stucx arax pullekens;	5000	manocken toeback;
7800	bossen tamarinda;	9	picols toeback cabiry;
29900	stucx rype mangussen;	5	» Javaanse toeback;
73	lasten zout;	45	korven » » ;
145 ¹ / ₄	» rys;	215	bossen pisangb;
17	picols wax;	9	picols saffaraan;
164	canassers suiker;	100	stucx durioens;
950	stucx zuycker gadja;	5	sackeu gingily zaat;
3600	bossen zuycker gadja;	1	picol groene gember;
1000	stucx Billitons yser;	4	sacken witte boontjes;
3400	bossen rottangs;	209	picols en 55 cattys peper;
1050	stucx hantrottangs;	26	corgies met matten;
700	bossen goemoet touw;	1550	stucx toedomis;
400	» zintock;	7	picols ajuyn;
540	stucx plancken;	4300	bossen » ;
150	» balcken;	1900	stucx vis pampus;
100	kist plancken;	500	» viskuyten;
100	swalpen;	500	» rysmanden;
400	picols sappanhout;	100	» hoenders;
20	stucx inhouten;	2	picols kapock en
300	picols sandelhout;	11	potten met blauwe verwe.
500	stucx cadjangs;		

Daarentegen zyn in dese gepasseerde maant wederomme naar de ondergenoemde plaatsen afgegaan en vertrocken 94 stucx diverse vaartuygen, namentlyck:

1 vaartuygh naar Amboina met 451 rd^s aan porceleynen, 23 rd^s aan ysere pannen, 37 rd^s aan benjuyn, 40 rd^s aan Chinees papier, 75 rd^s aan swarte hegte messen, 3 rd^s aan kleyne schartjens, 55 rd^s aan Tonquinse anys, 100 rd^s aan kopere beekens, 25 rd^s aan kopere gomme, 35 rd^s aan kopere pinangh beekens, 12 rd^s aan grove matten, 16 rd^s aan stock suycker, 40 rd^s aan radix China, 12 rd^s aan cust coralen, 8 rd^s aan Suratse zeep, 2 rd^s aan cattone wolle, 25 rd^s aan koperdraat, 62 rd^s aan cassumba, 220 rd^s aan cattone garen, 10 rd^s aan kopere lampen, 100 rd^s aan droge geconfyte gember, 10 rd^s aan geconfyte Chinese appelen, 25 rd^s aan snuyft toeback, 65 rd^s aan gesorteerde coussen, 62 rd^s aan wax kaarsen, 60 rd^s aan gemene thee en 10 rd^s aan Chinese bloemen;

4 naar Carwangh met 300 rd^s aan cleeden;

5 stucx vaartuygen, die transporteere.

- 5 stucx vaartuygen, per transport.
- 12 vaartuygen naar Cheribon met 850 rd^s aan cleeden, 25 rd^s aan diverse porceleynen en 60 rd^s aan sandelhout;
- 1 naar Parimata met 60 rd^s aan cleeden, 20 rd^s aan Billitons yser en 10 rd^s aan zintock;
- 4 » Sumbawa met 475 rd^s aan cleeden;
- 4 » Chiassem met 340 rd^s aan cleeden;
- 5 » Japara met 287 rd^s aan cleeden, 150 rd^s aan amphioen en 100 rd^s aan Japans goudtraat;
- 6 » Banjer met 550 rd^s aan cleeden;
- 9 » Packalongen met 600 rd^s aan cleeden en 6 rd^s aan oudt yser;
- 4 » Banda met 160 rd^s aan cleeden, 240 rd^s aan Suratse tarwe, 32 rd^s aan Suratse zeep, 148 rd^s aan gesorteerde wynen, 20 rd^s aan roode vloersteen, 16 rd^s aan witte suycker, 20 rd^s aan brandewyn, 30 rd^s aan catoene gaaren, 25 rd^s aan diverse porceleynen, 37 rd^s aan kaasen en 700 rd^s aan contanten;
- 5 » Grisee met 600 rd^s aan cleeden en 225 rd^s aen amphioen;
- 6 » Dermayoe met 250 rd^s aan cleeden;
- 5 » Tegaal met 240 rd^s aan cleeden en 75 rd^s aan amphioen;
- 1 » Dompoe met 95 rd^s aan cleeden;
- 1 » Cotabringy met 40 rd^s aan cleeden;
- 6 » Samarangh met 250 rd^s aan cleeden, 7 rd^s aan poetsiock en 8 rd^s aan galnooten;
- 5 » Pamanoeckan met 260 rd^s aan cleeden;
- 2 » Macassar met 750 rd^s aan cleeden, 32 rd^s aan Suratse zeep, 215 rd^s aan diverse porceleyne, 60 rd^s aan catoene gaaren, 8 rd^s aan Chinees papier, 40 rd^s aan theeketels, 10 rd^s aan grove matten, 10 rd^s aan zoolleer, 8 rd^s aan witte zuycker, 52 rd^s aan arack, 15 rd^s aan quitasollen, 520 rd^s aan ysere pannen en 50 rd^s aen benjuwyn;
- 5 » Godongh met 80 rd^s aan cleeden;
- 1 » Bantam met 96 rd^s aan spialter;
- 1 » Passourouan met 190 rd^s aan cleeden;
- 1 » Intche Pragy met 120 rd^s aan cleeden;
- 2 » Biema met 230 rd^s aan cleeden;
- 1 » Rimbangh met 40 rd^s aan cleeden;
- 1 » Tangerangh met 10 rd^s aan contant;
- 1 » Javana met 50 rd^s aan cleeden;
- 2 » Baly met 70 rd^s aan cleeden, 27 rd^s aan ysere pannen, 69 rd^s aan oud yser en 15 rd^s aan zoethout;

t'samen 94 stucx verscheydene vaartuygen, die generaalyck van hier hebben afgevoert de ondergespecificeerde waarde in diverse coopmanschappen en andere goederen, te weten:

6807 rycxdaalders aan diverse cleeden ;			62 rycxdaalders aan wax caarsen;		
714	"	" porceleynen;	60	"	" gemeene thee;
577	"	" div. ysere pannen ;	10	"	" Chinese bloemen;
87	"	" benjuyn ;	40	"	" radix China;
48	"	" Cbinees papier;	12	"	" cust coralen ;
73	"	" swarte liegte mes-	72	"	" Zuratse zeep ;
		sen ;	8	"	" galnooten ;
3	"	" cleyneschaartjens;	2	"	" catoene wolle;
55	"	" Tonqinse anys ;	16	"	" stock suycker;
100	"	" diverse coopere	60	"	" sandelhout;
		beckens ;	20	"	" Billitons yser
25	"	" diverse coopere	10	"	" sintock ;
		gommen ;	450	"	" amphioen ;
96	"	" spialutter ;	100	"	" Japans gouddraat ;
35	"	" coopere pinangh	75	"	" out yser ;
		beckens ;	240	"	" tarwe ;
22	"	" groove matten ;	7	"	" toetsiock ;
25	"	" cooper draat ;	148	"	" diverse wynen ;
62	"	" cassumba ;	20	"	" roode vloersteen ;
310	"	" root en witcatoene	24	"	" witte " poeyer
		gaaren ;			suycker ;
10	"	" coopere lampen ;	20	"	" brandewyn ;
100	"	" drooge geconfyte	37	"	" kaasen ;
		gember ;	40	"	" theeketels ;
10	"	" geconfyte Chinese	10	"	" zoolleer ;
		appelen ;	52	"	" arack ;
710	"	" contanten ;	15	"	" zoethout en
25	"	" snuyf toeback ;	11	"	" quitasollen ;
65	"	" gesort ^{de} . coussen ;	somma 11580 rycxdaalders.		

Ende waarenboven nogh 10 andere vaartuygen naar elders zyn afgegaan, die niets dan een pascedulle hebben mede gevoert.

Ingevolge van de opgevingen der doot gravers zyn in dese voorleden maant alhier onder de Christenen overleden en met behoorlyke kenissee ter aarden gebragt:

34	Comp ^s dienaren ;
2	Duytsche vrouwen ;
7	" kinderen ;
8	swarte mans ;
9	" vrouwen ;
33	" kinderen en
2	slaven en slavinnen ;
t'samen	95 overledene.

Waar tegens wederom in de Christen kercken deser stede in voorsz. tyt zyn gedoopt geworden:

	14	Nederlantsche kinderen;
	25	inlantsche kinderen der Portugese gemeente;
	2	Maleytse gemeente;
t'samen	41	gedoopte.

Hoe wel 'er buyten dese opgevingen onder de veelerley Cbinese, Javaanse, Mahometaanse en allerhande slagk van inwoonderen deser stede en vry meer getal mensche komen te sterven en niet minder gebooren te werden.

Soo zyn oock in de Christelycke kercken alhier dese maant wettelyck getrouwt:

	6	Comp ^s dienaren;
	1	borger;
	7	Mardyckers;
	16	slaven;
t'samen	30	paar getrouwt.

By den water fiscaal meester, Pieter Pauw, en oock by zyn personele absentie door desselfs substituyten en rackers syn aangehaalt en voorts oock by den agtbaren raat van justitie deses casteels als geconfisqueert verclaart de navolgende particuliere goederen:

in 't begin deser maant uyt de fluyt, Saxenburgh, komende
van Bengalen:

een packje, gemerct A. daarin:

40 enckelde armozynen;

een groote kist daarin:

55 stucx photassen;

11   ▪ gestickte draagbanden;

5 porte epes;

40 stucx enckelde en 5 dubbelde armozynen;

5 corgies gordels;

Den 19^{den} November uyt het schip, Gouda, van Cormandel:

thien packen, gemerckt L. B., daarin:

60 corgies taapies;

twee packen, gemerckt N. C., daarin:

100 stucx grove bethilles;

twee packjes, gemerckt S. B., daarin:

10 stucx rouw en . . . . { lywaat;
20   •   wit Guinees.. }

een packje, daarop staat: juffrouw Maria Pavilioen, tot Batavia:

58 combayen en

40 stucx digte bethilles;

een packje als vooren juffrouw Maria Pavilioen, daarin:

60 stucx combayen en

47 paar koussen;

een packje, gemerckt C. W. I., daarin:

55 stucx tapesarassen en

40   •   combayen;

een packje, gemerckt P. J., daarin:

30 stucx tapesarassen;

een packje, gemerckt M. S., daarin:

40 stucx combayen;

een ongemerkte kist, daarin:

5 corgies taffachelas gingams.

Geen justiten [*sic*] of visite van verongeluckte persoonen zyn ons in dese maant opgegeven, nogh by d'E. raat van justitie, nogte by schepenen voorvallen te zyn.

Maar buyten dese stadt en in de ommelanden van Batavia zyn althans bevonden te remoreren een getal van 4727 Javaanen, alle manluyden, namentlyck:

899 by de schans Jaccatra;

381   •   rivier Crocot;

588 buyten de poort Uytregt;

1014   •   •   Diest en

1845 by verscheyde particulieren.

t'samen. . . . . 4727 Javaanen.

December Anno 1677.

Primo December. 's Morgens vroegh verschynt de fluyt, Goylant. uyt Bengalen met een retour, bestaande in:

204000 R geraffineerde salpeter;

80 baalen ofte 12140 R Bengaalse zyde;

5 packen met 576½ R diverse medicinale drooguen en

100 lasten Bengaalse rys, samen belopende..... f 46990: — : 15.

De missive, daar bezyden door d'heer extraordinaire raat en directeur, Willem Volger, mitsgaders den raat tot Ougly aan haar Ed^s geschreven, is gedateert 12 October verleden en van alsulcken inhoud, als 't aankoment briefboek onder dat quartier kan uyt wysen, werdende daar by onder anderèn verhaalt, dat de Ceylonse areeck in groote quantiteyt gins overgebracht, daar door zeer in prys vervallen en qualyck in 3 jaren te vertieren soude zyn: in Pattena was men met den nieuwen Prince Assem, al weder niet weynigh geplaagt en eyndelyck moeten geresolveert werden om de gereede salpeter en amphioen etc., beneden te krygen de ongelycx thol van 4 percento daarvan in Pattena oock te doen betaalen, dogh in welck werckje en nieuwigheden d'heer Volger wel vry wat moeyte, maar egter geen schade voor de Comp^e tegemoet zagh, maar wegens de klagten aan 't Mogolse hoff door haar Ed^s gelast te doen over de Bengaalse gewelden en afgeperste 196 duysent ropia anno 1672 door den Nabab Choestachan, had de heer Volger met d'heer Abbema in Suratta een kleen gevoelen van goet succes, hoewel de tyt zulex nader soude moeten ontdekken.

2 à 3 particuliere en 5 Engelse retourschepen waren tot Bellasoor van de cust verschenen om aldaar haar ladinge te vinden.

En dewyl dese fluyt, Goylant, in de Straat Sunda de retourvloot heeft gerescontreert, soo is ons daarmede oock nogh geworden een cleen briefje van de heeren, Constantin Ranst en Hendrick van Rheede, dato 29 November van advis: dat zy na hun vertreck den 24sten derselver maant van hier nu even tot omtrent Anjer geadvanceert waaren, gelyck oock de fluyt, de Lantman, met 6 beesten en verdere verversinge van Bantam twee dagen te vooren by hun verscheenen was; onderwylen had sigh aan 't hoecker, de Goutvinck, soodanige leccagie en slegte gestalte geopenbaart, dat men vast stelde genootsaackt te zullen wesen, dat bodempje eersdaaghs weder naar Batavia op te zenden.

Aan 't schip, Zierickzee, had zich oock al vry wat leccagie in dat slegte water opgedaan, 't welck egter bevonden ware, meest by 't qualyck breenwen tusschen wint en water toe te komen, en derhalven door de timmerhyden der vloote tot genougen van den schipper oock al geholpen was.

De secretaris, Camphuys, was met de papieren soo even in de vloot, en soo mede de fluyt, Goylant, uyt Bengale verschenen daar mede dese enpassant haar Ed^e toegevaardigt wiert.

2 d^e. Niet bysonders voorgevallen.

5 d^e. Jegens den avondt komt hier uyt de Straat Sunda van de retourvloot opgesonden terugge de hoeker, de Goutvinck, alsoo na gedane visitatie op de klagten van het daar opvarende volck, dat bodempje, mits sware leckte als andersints onbequaam geoordeelt was om de reyse naar 't Patria in Comp^e der vloote te laten ondernemen, sonder dat ons daar mede eenigh ander advis, als dit mondelingh berigt des schippers is geworden.

Laat in den avondt tusschen 8 en 9 uren ontstont hier in de stadt eenigh rumoer, door dien sekere Balyse slaaf van een Chinese weduw vrouw op de jonckers dwers gragt, in huys komende eerst gemelte zyn meestresse quam te quetsen en het huys in brant te steecken, wanneer hy buytens huys 2 inlanders en naderhant daar weer in loopende op de solder nogh 3 Nederlanders swaarlyck wonde en omhals bragt, welke luyden gecomen waaren om de brant te blussen en hem van kant te helpen tot dat hy eyndelyck, alvoreen eenige quetsueren ontfangen hebbende en nogh met brantstigten besigh zynde door een snaphaan schoot wiert ter neder gevelt en daar mede den opstant en tumulte geslist, hoewel der nogh al veele lieden lange vry wat over hebben bevreest geweest.

Heden zyn in Raaden van India op de gedane nominatie van beeren scheepen tot vullinge der vacante wyckmeesters plaatsen deser stede wederom geëligeert:

aan de Oostzyde:

de borger, Dionys van Es, over 't block F.;
• coopman, Nicolaas Muller, over 't block P.;

aan de Westzyde:

de bode, Dirck Bartelszen, over 't block A.;
• borger, Hendrick Labey, over 't block F.;
• Frans Denys, over 't block L.

Wyders is vastgesteld de rys eysschen voor de Ooster provintien dese aanstaande jaaren ruym te laten voldoen om daar in geen ongelegentheyte te geraaken en op de gelt petition 24000 rd^e na Amboina, 8000 na Banda, 8000 naar Ternaten en 12000 na Macassar, gelyck oock verscheyde bodems naar de Oost zyn aangelegt.

Zynde eyndelyck nogh mede aan de opperhoofden van 't schip, America, voor gedane uytreyse wegens de camer Hoorn toegelegd de volle premie.

4 d°. 's Morgens al heel tydigh arriveert onverwagt te deser rheede uyt het vaderlant over de Caap de Goede Hoop de gehuurde fluyt, de Krygsman, zynde voor reequeningh der camer Amsterdam uyt Texel in zee geloopen den 26ten May deses jaars met 15 militaire en maar 2 zeeluyden van de Comp^e gegagieert, als synde de rest eygen officieren en matroosen der rheeders, van welcke Comp^e dienaren dan 2 militairen aan de Caap aan lant gegaan, 2 van daar weder overgekomen syn, soo dat gemelte bodem (sonder dooden) hier zyn uytgebragte volckje van 43 militairen en 2 zeeluyden gesont aanbrengt, bezyden een carguasoen van de volgende provisien, equipagie goederen en andere nootlyckheden voor den Indischen omslagh:

- 50 vaten vlees, 18 vaten speck;
- 59 pypen mom, 50 halve leggers theer;
- 30 $\frac{1}{3}$ baalen divers gesorteert zeyldoeck;
- 10000 stucx kleene ysere kogeltjens, 5 stucx dommekragten;
- 200 vaatjens swartsel, 484 R varckens borstels;
- 6 groote zeylgieters, 2 sacken met hair;
- 101 hoet smeeekoolen en
- 25 gesorteerde masthouten;
- 67 stucx onderpalmen, 55 bootsriemen;
- 53 * plancken van 3 duym, 50 wintboomen, samen tot / 20474:—:11,

item nogh voor reequeningh der camer Zeelant:

30 vaten mom, tot..... / 1080:—:—,

en van welck carguasoen aan de Caap is geligt geworden:

- 6 halve leggers theer;
- 10 vaaten mom;
- 20 stucx bootriemen en
- 1 sack met hair, samen tot..... / 517:10:—.

De brieven, ons daar mede uyt het vaderlant toegebragt, zyn eenlyck van de camer Amsterdam en gedagtekent 12 April en 5 May, welckers eerste duplicata per de fluyt, d'Berckmeer, was vooraf gesonden, item nogh een appart nader briefje van de gevolmagtigde der heeren 17^{den} uyt ....., gedateert .., raakende het afsenden der retourvloote.

Ende de missive met verscheyde bylagen, hier beneffens oock door de heer gouverneur, Joan Bax, en raat der Caap de Goede Hoop aan haar Ed^e gecarteert, is van den 29sten September laastleden en by 't aankoment Indisch briefboek ingeschreven, meldende de aankomste der schepen, Ternaten, Oostenburgh, Voorsigtigheyt, Berckmeer, Krygsman en Bloemendaal, aldaar uyt het Patria en dat de gehuerde fluyt, St. Andries, eenlyck nogh achter en in Noorwegen ingelopen was, dogh van de langh verwagte fluyt, Stryen, of 't bootje, de Helm, en wiert nogh gants geen taal of

teeken vernomen; van de vrede handelingh in ons lieve vaderlant viel nogh weynigh te seggen, terwylen dat de oorlogh alsins nogh hevigh voort geset wiert; 't koorn gewasch aan de Caap scheen sigh ditmaal tot een opulenten oogst te verthoonen.

En dewyl geseyde fluyt, de Krygsman, in de Straat Sunda heeft ontmoet en gepraayt de jongst van hier gegane retourvloote, soo is ons daar mede oock nogh toegekomen een klein briefje, dato primo deser door d'E. heeren, Constantin Raust en Hendrick van Rheede, aan haar Ed^s geschreven, van advis:

hoe dat op ultimo November by den breeden raat der schepen om pregnante redenen geresolveert was 't onbequame geprojecteerde voorzeydertje, de Goutvinck, weder na Batavia op te senden, gelyck oock van 't schip, Zirekzee, 8 achtiën ponders aan 't jagt, d'Alexander, overgegeven en weder maar 6 agt ponders in plaats genomen waaren om de onbequaamheyt der onderste overloop van dat retourschip tegemoet te komen, en soo had men dan oock een bondiger zeynbrieff beraamt en alle nodige goede ordre over de retourvloote vastgesteld, die door contrary wint en stroom nogh by Toppers Hoetje ten ancker lagh;

en dewyl de fluyt, de Krygsman, uyt het Patria daar doen even was gepasseert, soo hadden d'heeren, Raust en van Rheede, nodigh geagt de Patriase en Caapse brieven van haar Ed^e heen en weder te openen en oock van de ordre der gecommiteerde bewinthebberen, raakende de passagie der retourvloote na Europa een afschrift tot narigt mede te nemen.

Soo verschynt hier oock uyt Bengalen de fluyt, Duynvliet, zynde tegelyck met de fluyt, Goylant, van daar herwaarts gestevent. zulcx ons daar mede geen nader brieven van d'heer, Volger, en raat, als de duplicata van 12 October, en wyders het volgende cargasoen werde toegebracht, te weten:

150 lasten Bengaalse rys ofte 450000 R ;

69 baalen diverse Bengaalse zyde ofte 10470 $\frac{3}{4}$ R ;

7895 R wax in 69 saeken;

20 potten Bengaalse lynzaat oly, samen tot . . . . . f 16241:18:2.

Voormiddags erlangen per inlants borger vaartuygh een briefje van den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, en zynen raat uyt de rivier van Carwagh aan haar Ed^e, de dato primo deser, van substantie:

dat zy haar Ed^e sehryvens van 27 November op 30 deser 's avonds wel ontfangen hebben en daags daar aan in raden gelesen hadden en daar op geresolveert dit advis haar Ed^e in antwoord toe te schieken, hoe dat zy nu 't gantsche lant daar alomme in ruste hadden gestelt en een contractje met de presente Javaanse hoofden geslooten, waar op nu dan, dewyl al de magt al tot aan de mont der revier reets afgedreven en present daar geen meer vrugt of dienst te doen was, vaststelde de spruyt Bongy (van eenige schelmen daar huyshoudende) nogh te suyveren en dan voorts de kours weder terugge na Batavia te stellen, op hope haar Ed^e sulcx voor wel gedaan souden opnemen.

En luyt dan het contractje tusschen deselve capteyn, Fredrick Muller, ende Javaanse hoofden van Carwagh gemaackt, in ordre aldus.

CONTRACT, waar na hen, Wirabaya, broeder van den overleden Gouverneur Singa Perwangsa, en Wira Saba, present Gouverneur van Tanjong Poura, met hunne edelluyden en onderhorige volckeren en ondersaten sullen hebben te reguleren.

1. Eerstelyck sullen alle de bovengenoemde opperhoofden en volckeren haar beyveren, dat zy alle de fugativen en slaven, die nu eenigen tyt herwaarts hen alhier ofte onder dese plaats hebben begeven, te vatten en na Batavia gesonden werden; ende, indien deselve niet levendigh kunnen becomen, het regter oir in plaatse van 't hooft te senden, maar sullen de vrouwen en de kinderen van dootslaan verschoont werden en na haar Ed^e op Batavia senden.

2. Soo eenige slaven van Batavia voortaan alhier mogten comen over te loopen, zoo sullen zy dezelve op 't spoedigste weder terugge na Batavia senden, mits dat voor yder slaaf 10 ropia sullen genieten.

3. Oock sullen de gouverneur ofte de opperhoofden, hiervooren genoemt. den Ingabey, Wiera Saba gehouden wesen opstont en na 't sluyten deses, alle de goederen, die door Marta Mangala en zyn adhcrenten van Singa Perwangsa voornemt en Jaja Perkassa met geweld zyn ontnomen, wederom restitueren, wel verstaande de goederen die noch in wesen bevonden sullen werden.

4. Oock wert op het alder serieust gerecommandeert, dat de ondersaten van de bovengenoemde opperhoofden de een tegen den anderen geen vyantlycke actien sullen bethoonen, maar in alle eendragtigheyt bywoone [*sic*] en bystant doen, of sal d'E. Comp^e die gene, dewelcke hen eerst soodanigh aanstellen, als vyanden verclaart werden.

5. Tot meerder verseeckeringe, soo hebben wy goetgevonden mede te nemen de voorsz. Wiera Saba om sigh selve op Batavia te verantwoorden, alsmede den zoon van Wira Baya, genaamt Naya Wangsa, synde schoonsoon van den overleden Singa Perwangsa, nevens Wira Soeta, soone van genoemde Singa Perwangsa, als hostagiers, soo lange tot dat de fugativen aan haar Ed^e overgelevert sullen werden.

6. Oock hebben wy goet gedacht een Prince vlagh hier te laten aan de Javanen omme het gesagh alhier te hebben in absentie van de hoofden, die nu na Batavia staan te vertrecken 's Comp^e gesagh te representeren, alsoo haar Ed^e in de instructie hebben gelieven te ordonneren, dat een van onse vertrouwste Javanen alhier zoude laten, die daartoe niet konde resolveren.

7. Oock hebben wy goetgevonden den voorsz. Wierabaya, tegenwoordigh genaamt Wiera Bangsa, als gouverneur en opperhoofd te stellen in plaatse van den overleden zynen broeder den gouverneur, Singa Perwangsa, omme voortaan te

regeren en alles 'tgeene voor mogte vallen naar zyn beste kennisse tot welstant van zyn ondersaten te dirigeren.

8. Ende naar dat wy haar alle, 'tgeene hiervooren geschreven staat, wel en duydelyck voorgelesen en vertaalt hadden, belovende zy, alle yder voor de zyne, promptelyck naar te komen, alsmede aangenomen niemant anders, 'tzy wie dat het oock soude mogen wesen, voor haare souverayne heeren te erkennen, als den tegenwoordigen Sousouhouanagh pangeran Depaty en haar Ed^e op Batavia; en tot een teecken van haar opregte genegentheyt met haar eygen handt onder teeckent en met eede bevestight.

Aldus gedaan en gepasseert op Tanjongh Poura, in de wooninge van den voornoemden Ingabey, Wiera Saba, ter presentie van ons respective hooft en officieren, den 29sten November 1677.

hier onder stonden Javaanse characters
en in 't Duyts daar by geschreven:

dit is 't merck van Ingabey Wiera Saba,
dit is 't merck van Wiera Bangsa, broeder
van Singa Perwangsa.

Hier onder stont voorts.

Naardemiddagh omtrent de klokke 3 uren, sooals noeh in vergaderingh was sittende, quam Kiaria Banda Joeda en kenebe Marta Joeda, gesanten van keey Ranga Gompol met 90 mannen, omdatse gehooft hadden pangeran Natta Mangala by het hooft hadden gekregen en naar Batavia hadden gesonden, quamen om te zien of sulcx waar was, wantse gehooft hadden, dat Singa Perbangsa het hooft afgekapt was en in een korff aan een galgh opgehangen; alle het welcke voorschreven staat beloven wy mede onder geschreven als boven met eede te bevestigen.

nevens eenige Javaanse characters stont: dit is 't merck van ki aria Banda Joeda,
dit is 't merck van ki aria Marta Joeda,
hier onder stont: ons present ende (was geteeckent): **FREDRICK HENDRICK MULLER,**
TIELMAN VAN EENWYCK en
JOAN STRUYS.

Omtrent de middagh komen de gesanten van Banjermassingh met den sabandar, Ockerse, en onse capteyn der Maleyers binnen 't casteel om afscheyt te nemen (staande de soldaten der hooftwagt in 't rinket buyten gerangieert) gelyck zy dan oock eerst van zyn Ed^{ht} hunne depeche becomen hebben, benevens een soodanigh antwoord briefje aan haaren heer en meester, den pangeran Agou van Banjermassingh, als onder huydigen dato by 't afgaande briefboek kan werden nagelesen, wanneerse oock van den E. heere directeur generaal een behoorlyck afscheyt namen om alsoo op morgen voort naar huys te vertrecken.

Op den middagh wert een groote tyger binnen gebragt, die even boven Noortwyck heden nacht levendig in een val gevangen zy.

Laat in de naarmiddagh retourneert met alle de Nederlandse en inlantse militie en 4 vaartuygen, terwylen de rest in den avont mede aankomen van Carwagh de capteyn, Fredrik Hendrick Muller, hier terugge, hebbende daar volgens het schryven, huyden morgen van hem ontfangen, het lant alomme weder in rust gestelt, met de presente hoofden der Javanen ginder (als boven verhaalt) een contractie gemaackt en de principale derselver, oock mede als nu herwaarts gebragt, die dan oock by gemelten capteyn gelast zyn te werden gedefroyeert, totse wederomme na huys komen te keeren, tenzy by haar Ed^s mogte werden goetgevonden eenige derselver als hostagiers nogh langer tyt alhier aan te houden.

5 d^e. 's Morgens met den dageraat keert hier uyt de Straat Sunda van 't bestellen der generale papieren aan de retourvloote terugge 't jagt, de Alexander, met den E. secretaris, Joannes Camphuys, dewelcke dan aan haar Ed^s, benevens het mondelinge rapport van de goede adresse der generale brieven en schrifturen over de retourvloote, oock met eenen nogh heeft overgelevert een nader briefje van d'E. heeren, Constantin Ranst en Hendrick van Rbeede, eergisteren geschreven uyt het schip, Azia, en van volgende teneur, dat men door de continuele Weste winden en contrarie stroomen met de vloot nogh al by Toppers Hoetje geanckert lagh, en onderwylen daags te vooren 't hoecker, de Goutvinck, mits onbequaamheyt weder na Batavia hadden gesonden, nadat uyt hetzelfde 18 musquets, 12 houwers, 6 pistolen en 8 bossen kaarsen, nevens eenigh verlost volck tot nodigh gebruyck der vloote, besyden oock 2 vaten mom voor 't vice admiraals schip, Cortgeene, uyt de fluyt, de Krygsman, geligt waren omdat er op Batavia daarvoor niet met allen was afgescheept: en dewyl de retourvloote nu van alles tot de lange reyse en nodige defentie wel was versorgt. soo namen de heeren Ranst en van Rbeede by desen van haar Ed^s en insonderheyt den heere Gouverneur Generaal, Joan Maatsuyker, eerbiedigh afscheyt.

Voor de ogtent predicatie komt voor de eerste besendinge uyt Tonquin te verschynen het jagt, d'Experiment, medebrengeende een retour van daar, bestaande uyt diverse zyde en andere goederen, als:

- 450 packen ofte 21500 cattys zyde in diverse zoorte;
  - 10561 cattys zittauw;
  - 4100 stucx pelangs in 8 kisten;
  - 250 " chouwerons tot monster in een kist;
  - 60 cattys Tonquinse muscus;
  - 680 taylen en 8 condryn swaarte fyn ingekogt gout;
  - 2500 cattys geele verwe;
  - 100 " radix China ...
  - 800 " annys . . . . .
  - 1 legger met terpentyn
- } voor den medicinalen winckel;
- 1 kisje met 50 snaphaan roerslooten terugge, samen tot / 181340:10:12.

Het schryven, daar benevens van den coopman, Joannes Besselman, en raat aldaar ten comptoire aan haar Ed^s overgekomen, is gedateert 13 October laastleden

en verselt met een cotype brief in dato 12 February deses jaars te vooren per Chinese jonck herwaarts geschreven, dogh tot nogh originelyck alhier niet ontfangen, gelyck beyde deselve in 't aankoment briefboek staan ingeschreven, waarby dan onder andere wert vermeldt de slegttheyt der negotie en vertier der coopmanschappen in dat ryck door de continuerende oorlogen in China en principaal omtrent de Tonquinse grensen, daar de opperste veltheer, Usangeuins, tegen de Tartaren sigh onthielt.

5 rycke Chinese joncken van Japan, Aymuy en Canton, item een uyt Siam en een Engels scheepje van Bantam waaren dit jaar in Tonquin ten handel geweest en voor de Comp^s negotie, niet min schadelyck, te meerse oock vry veel silver hadden aangebragt, van welcke contante gout en silvere spetie liet in Tonquin gans niet ruym scheen voorsien te wesen.

De Portugese, France en Castiliaanse papen deden in Tonquin met hun voorgewende yver, tot het Chistendom seer weynigh vrugt, hoewel de eerste soorte daartoe nogh wel de meeste liberteyt hadden, maar op de andere hun gedoente en wandel zeer nauw gelet wiert.

De outste soone des vice Konings van Tonquin, die men tot erfgenaam des ryx hadde geprojecteert en voorgesteld was in de maant September schielyck overleden en sulcx nu desselfs tweede zoone tot de croone gedestineert.

Ende alsoo voormelt jagt, d'Exprimint, onderwegen in de herwaarts reyse aan het eylant Poulo Timaon heeft ontmoet ende versproocken onse schepen, comende uyt Japan, soo heeft het gewesen Japans opperhoofd d'E., Dirck de Haas, nevens desen oock een cleen preadvisie haar Ed^s toegeschickt, gedateert 15 des voorleden maants uyt het schip, Schielant, onder Poulo Timaon tot advertentie, dat de Japanse scheepen, Godloff. dit jaar behouden gevaren, maar de negotie nogh op den ouden voet der schadelycke taxatie gedreve ware.

Weynigh over middagh komt van 't eylant, Poulo Timaon alhier terugge de fluyt, Janskerke, en daarmede uyt Japan te arriveeren het gewesen opperhoofd aldaar de E., Dirck de Haas, hier even boven van gesproocken, nevens den tweeden persoon en alle verdere suppoosten, die ginder in de jongste negotie tyt hebben dienst gedaan, overleverende aan haar Ed^s alle de Japanse schrifturen en daar onder een missive van gemelten E. de Haas en raat uyt Nangasacky aan haar Ed^s, gedagteekent 16 October, bezyden een korte memorie, aan den E., Albert Brevinck, aldaar ter narigt gelaten, van denzelven dato, item een nader rapportje van hem de Haas, wegens den toestant van Comp^s saacken in 't Japanse ryck, als nu aan haar Ed^s overgelevert, van dato deser, met verscheyde aanhoorende documenten, alle van alsulcken verhaal en substantie, als by geciteerde brieven en de registers in 't aankoment Indisch briefboek onder dat quartier in 't breede kan werden nagelesen, blyckende ten principalen voor nieuws, hoe de Jedose hoffreyse dit jaar in 85 dagen ware volbragt, want d'E. de Haas op 16 February na boven vertrocken en den 15^{den} Maart in Jedo verschenen was; wanneer men vervolgens op 18 d^o. de audientie voor den Keyser afgelegd, maar niet voor den 6^{den} April egter van de ryxraaden afscheyt tot vertreck verkregen had.

De groote ryxraat, Mirosamma, scheen de Comp^e nogh alsoo ongenegen als lange te vooren, oock was de rarigheyt der jongst gesonde 2 rare Abassinise wout eesels door sloffe toesigt aan 't hof al zeer gedeclineert en alsoo al eene van beyde gestorven.

In Jedo waaren d'onse ditmaal boven gewoonte daagelycx van veel menschen besogt gewerden, waer met men sustineerde, dat de Nangasackise gouverneur (die daar toe alvorens aan yder een licentie moesten geven) haare grootheyt wilden doen blycken, alsoose door hun groote intrekkende ryckdommen van onse en der Chinese negotie vry groots en trots wierden en sulcx selfs omtrent de ryxraden aldoen blycken hadden.

Van de geleyde Bongiosen was men wel bejegent, maar de viele en quaataardige tolcken maackten 't altoos even bont en konden niet nalaten, 't zy op d'een of d'ander manier, altoos haar personagie met stelen te spelen.

Gelyck dan oock gemeent wiert, dat die quanten de pryzen onser coopmanschappen na de taxatie van den gouverneur mede nogh al quamen te besnoeyen, hoewel d'E. de Haas nogh al hoope had, dat de negotie by continueerende clene aanbrengh van goederen wel eens weder tot haar voorige vryheyt soude geraaken.

28 Chinese joncken, daar onder 2 van Batavia en de rest meest Coxinders, waaren dit jaar in Japan ten handel geweest met een capitaal na des gouverneurs taxatie van *f* 3359958 uytkoops greekent.

De Japanders hadden d'E. de Haas verhaalt, datter althaus groote quantiteyt zyde en d^e. stoffen uyt de provintie Chetchian en China over den lantwegh van Corea in Japan was aangebragt. 't geen echter gants niet veel gelooft, maar andersints voor een groote hinderpaal van Comp^e negotie gehouden wiert.

't Scherpe verbot tegen de pragt en 't aanbrenghen van alle rariteyten, in de jaare 1668 by den Japanderen gedaan, was nu door 't contrary invoeren der ryxraden t'eenemaal wederom gerejecteert, sulcx by een vrye negotie daar omtrent voor de Comp^e wel weder wat souw te doen zyn; in 't Noordoosten van Jedo over 't lantschap van Massamony had het nu onlanx 5 dagen aan den anderen bloetroot zneeuw en dat wel 1½ voet dick gesneenwt, 't gunt by veele Japanders voor een wonderlyck en een goet beduytsel wiert geëxtiueert.

Den 16^{den} October was de E. de Haas per de 5 kloecke schepen, Schielant, Middelburgh en Spyk, met een capitaal van *f* 1511262 uyt Japan vertrocken en ware alle die bodems den 16^{den} November van Poelo Timaon naar Malacca voort gesonden met *f* 1469194, soo dat de advance, dit jaar in Japan behaalt, maar 52¼ percento, eygentlyck of anders na 't aftrecken der ongelden van *f* 157658 maar ruym 45¼ percento netto quamen te belooopen.

Bestaande voorts de aangebragte overige Japanse ladinge per de fluyt, Janskerke, alhier in 't onderstaande:

1000 kisten Japans staafkooper;

52 plaaten of 2089 root plaat cooper;

259 stroyen ofte 4013 stucx diverse gesorteerde porceleynen;

444 paaren zyde en 2140 paaren catoene koussen;

- 250 fl genever(?) besien en 100 stucx papiere pille doosjes voor de doctoren;
 144 balien diverse gesoute Japanse vrugten;
 6 stucx syde stoffen, voor den Coninck van Tonquin gedrukt;
 10 „ groote swart verlacte comptoiren;
 3600 „ swart verlacte doosjens;
 60 „ Japanse zyde rocken;
 8960 „ diverse fyne porceleynen voor 't Patria in 127 houte kassen;
 318 „ porceleyne schotels en pierings;

6 kopere candelaars voor Siam, samen tot ..... / 42067:18.

En dewyl dese bodem in de Straat Banca enpassant heeft gerescontreert seecker borger chialoup, tenderende van Malacca na Palembangh, soo is daar uyt overgenomen en nu mede alhier ontfangen een klein briefje van d'E. heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat tot Malacca aan haar Ed^e, gedagteekent 15 des voorleden maants November, niet sonderlings verhalende dat waardigh zy hier te noteren.

Jegens den avond retourneert hier mede de fluyt, de Lantman, uyt de Straat Sunda, zynde tot convoyer der retourvloote geordineert geweest, die hy op gisteren morgen nogh omtrent Dwers in de wegh gelaten en op mondelinge ordre van d'heer admiraal, Constantin Raust, als doen de steven herwaarts aangewent heeft, sonder dat ons egter daarmede eenigh advis nader zy toegekomen.

6 d^e. 's Morgens al tydigh zyn de militairen, op eergisteren en gisteren met de capteyn, Fredrick, van Carwangh terugge gecomen, weder behoorlyck verdeelt en de mede gewese 2 compagnien inlanders met hunne vaandels door 't casteel gemarcheert, waar naar zy doen voorts hunne geweeren weder overgegeven en daar mede voor dit maal hun dienst afgelegd hebben.

Onderwylen zyn de mede gecomen Carwangse Javaanse hoofden met geseiden capteyn, Fredrick Muller, oock binnen by zyne Ed^e d'heer Gouverneur Generaal geweest om hun voor haar Ed^e te verthoonen ende het verder believen over hunne zaaken en landen af te wagten.

Wyders is heden by extraordinaire vergaderinge in Rade van India onder verscheyde andere saaken, concernerende de provincie van Banda, oock geresolveert op 't voorstel van den coopman en Poelo Anys opperhoofd, Joannes Keyts, door denselven eens een besendinge naar de nieuwe cust van Nova Guinea omtrent Onyten laten ondernemen om te zien, wat aldaar in den slaven handel als nogh andere verborgen wbaren voor de Comp^e sal te doen zyn etc., als breder met meer andere zaaken (de Bandase provincie concerneerende) onder huydigen dato by 't generale resolutyboek staat te lesen.

7 d^e. 's Morgens vertrecken uyt dese rheede voor de eerste besendinge des saysoens direct naar de provincie van Banda de fluytschepen, Oosterblocker en Spaarwoude, met een dubbele preadvys missive en verdere bylagen van haar Ed^e aan d'E. heer gouverneur, Cornelis van Quaalbergh, en raat des casteels Nassouw, gisteren getekent, behelsende alsulcx als het afgaande Indisch briefboek onder dien dato komt uyt te wysen; ende bestaan de cargasoenen, in gemelte fluyten afgescheept, uyt de volgende contanten, goederen en nootlyckheden, als:

in de fluyt, Oosterblocker:

80 packen diverse sorteringen cleden en lywaten;
 3 kassen met 216 stucx diverse hoeden;
 1 kas met lakenen, bouratten, perpetuanen, chergies, etc.;
 3 kassen met divers papier, schryftuygh en gedruckte boeken;
 2 vaatjens inckstof, 1 vaatje met 240 R verwen;
 1025 stucx of 69 stroyen Japanse porceleynen, 1 baal mostertsaat;
 190 lasten en 184½ gantangs Bengaalse rys;
 1 kas met allerhande wapencamers reetschap;
 1   "   " hantgranaten, vuurpotten en ammunitie reetschap;
 150 stucx baye plancken, 2 stucx blaasbalcken;
 2 kassen met allerhande timmermans en ander gereetschap;
 100 stucx breede en 48 stucx spitse spaden;
 12 baalen zeyldoeck, 10 huyden pompleer;
 150 strengen zeylgaren, party lynen, huysingh, marlyn, ketels, potten etc.,
 en andere equipagie klenigheden;
 750 dubbelde bossen bintrottangh;
 4000 rd^s aan contant payement, tot . . . . . f 40687:4:4,

in de fluyt, Spaarwoude, voor Banda:

79 packen diverse cleeden en lywaten;
 235 lasten en 200 gantangs rys;
 150 stucx baye plancken;
 2 jaty masten, 10 cleene scheeps pomphouten;
 750 dubbelde bossen bintrottangh;
 4000 Mexicaanse realen van agten, tot . . . . . f 45684:8:8.

Voorts is op 't voordragen en versoeck van die van d'eerwaarden kerckenraat alhier verstaan aan het wagthuys buyten dese stadt, onder de punt Gelderland, alwaar nu begonnen zy alle Vrydags avonts ten 7 uuren een predicatie in 't Portugees te doen, oock te laten opregten een bequaam klokke en wyders oock de Nieuwe poort op dien dagh tot naar het eyndigen van den Godts dienst voor de luyden welke als dan weder in de stadt wesen moeten te doen openhouden.

Soo is mede aan de opperhoofden van de fluyt, de Lantman, voor gedane uytreyse wegens de camer Amsterdam toegeleyt de volle 6 maandelyckse premie.

8 d^e. 's Morgens is de Javaanse afgesondene van den pangeran Paty tot Samadangh, op 30 verleden maants hier verschenen met den capteyn, Fredrick Muller, binnen 't casteel geweest om afscheyt te nemen en dewelcke dan door zyn Ed^l d'heer Gouverneur Generaal is ter hant gestelt een briefje, in de Javaanse taale aan zyn heer en meester ten antwoord geschreven, van alsulcken inhoud, als by 't afgaande briefboek dato deser staat te lesen, meest tenderende, dat hy zyn hulpe tot de verdere ruste der Carwangse landen en het opvangen en overleveren

der nogh overige fugative slaven en rebellen daar omher tot het gemene, beste en welvaren der goede ingesetenen na vermogen wil contribueren, waarmede dan dese afgesant, Marta Wangsa, op morgen te lande weder na huys staat te keren.

Heden namiddagh is oock wederomme by extraordinaire vergaderinge door haar Ed^e over de zaaken van Macassar, alsulcx gebesoigneert en geresolveert, als by 't resolutyboeck, dato deser kan in 't breede werden beoogt, zynde onder andere verstaan:

de afgesette rebelle Coninck van Goa crain, Bissee, op 't voorstel van Radja Palacca, als anders totte meeste ruste te laten herwaarts op Batavia komen;

item de Radja Tamparangh ofte Arou Vaqua op de klagten, by zyn brief aan haar Ed^e geschreven, door d'heer president, Jacob Cops, soo veel contentement in zyne landen en volkeren te laten genieten, als sonder den Koninck Palacca, zyn swager, te misnoegen eenigsints sal kunnen geschieden en met eenen te onderstaan of men van dien trouwen man met 2 à 500 van zyn beste volck by occagie alhier of elders soude kunnen werden gedient, sonder egter almede in Radja Palacca daar door eenige ergwaan ofte aanstoot te veroorsaacken; wyders, dat men om het bedrogh onder de valsheyt der Macassarse maasen te beter voor te komen het munten, als den ontfangh en uytgift derselver absolut verboden sal laten om onse eygen Nederlandtse munt alsoo te beter daar in te voeren, gelyck oock de coopman, Paulus de Bocq, by desen zy gestelt en vercooren tot absolut secunde persoon van 't Macassarse commandement.

9 d^e. Nadenmiddagh verschynt hier van Japara de chialoup, de Laurier Tack, met een seer ampele missive en niet weynige bylagen van den E. heer admiraal, Cornelis Speelman, en zynen raat uyt Japara aan haar Ed^e, gedagte kent ultimo des voorleden maants November, ende van seodanigen substantie en relatie der nogh verwerde en wyd uytgebreyde Mataramse zaaken als andersints, gelyck kortelyck hier onder verbaals gewyse wert verclaart, te weten: van het jongste schryven, de dato 28 October en 2 November, gingen nu weder de afschriften over en beliep het kostende van de 6 leggers cambuy oly, in Spanbroeck gescheept, f 1973:12:8; item dat van de 41 swaare moerbalcken in deselve bodem f 307:10, dogh in aanstaande soude die swaare houtwercken niet meer soo civiel te bemagtigen wesen, dewylse oock in voorige tyden wel eens soo dier ingekogt waaren, om dat men deselve doenmaals moest uyt de tweede en derde hant der voorkopers (en nu tragtende van de hackers selve te) contracteren, dogh of 'er in die tyden al genoegsaam op de nauwe bedingen der pryzen ware gevigileert, daar aan wiert grootelycx getwyffelt, sonder dat men egter onse gewese opperhoofden van ontrouw deswegen konde beschuldigen, noch oock de coopman, Everard van der Schuur, geensints de ontrouwe van den overleden adsisistent, Binnendyck, imputeren of oock dies aangaande eenige nader vergeefse enqueste by de hant nemen, hoewel der nu voor 't aanstaande nauwer opgelet en goede sorge voor den civilen en deughtsamen incoop soude gedragen werden;

haar Ed^e dubbele missive van den 22sten met het nader appendix van den 25sten October was d'heer Speelman op 3 November per 't jagt, Batavia, wel ter

hant gecomen en de oppercoopman, Bartelse, ten eersten rangh naast den E. Saint Martin verleent en de administratie van alles overgegeven en aanbevolen, daartoe hem oock de ondercoopman, Jan Osborn, ter hulpe bygevoegt was; de ondercoopman, Bastingh, quam daar oock wel te passe, maar Batavise straatslypers had d'heer Speelman daar geene en oock niet veele, maar bequame suppoosten, eenlyck hoognodigh, want de onderkoopmaan, Suyck, die nu herwaarts quam, van weynigh merite was en nogh min de ondercoopman, Palingh, die tegens verwagtinghe over zyn gants slordigh gedoente omtrent de treyns soldyboecken etc. eyndelyck met een musquet op schouder souw moeten vereert werden, hoewel men met de scheeps en treyns boeken egter alle naarstigheyt omse tydigh klaar te krygen souw aanwenden en waartoe dan, mits de slordige huyshoudinge ginder verscheyde extracten en rollen van diverse na herwaarts gekome schepen en luyden andermaal terugge versogt wierden, 't gunt alles d'E. heer admiraal niet veel vermaack by bragt;

van de coopman, van der Schuur, had men tot nogh van zyn verrigten in de Mataram geen schriftelyck rapport en eyndelyck deswegen bescheyt erlangt, dat al zyn papieren etc., by ongeluck verbrant waren, gelyck het oock als met zyne sieckte inderdaat soo bevonden was, maar met eenen dat 'er in de Japaarse negotieboecken, die men meynde tot April effen te staan, zedert October 1676 niet veel geschreven was, sulcx d'heer admiraal om gedaan te krygen overal self de hand moest aanslaan en nu de E. Bartelszen daar toe al mede stont te gebruycken;

't cargasoen, per 't jagt, Batavia, ontfangen. tot / 89064 wel gerespondeert, maar de kleden vertier, die sigh bevorens heel favorabel op deede, was weder vry wat geslabackt met de komste van den vrykoopman, Barnards, en eenige Bantamse Mooren en Javanen op Samarangh als elders, dogh waar in men haast wederom beterschap verhoopte;

onderwylen had de boeckhouder, Outers, een togjen op Samarangh gedaan en daar nogh 3 packen cleden met 2 packen amphioen verhandelt, maar over dese laast van Batavia ontfange doecken wiert wegen derselver slegtheyt en boven ordinarie cleynte seer geklaagt, dogh sou men egter op de bedonge pryzen niet te preys blyven staan, maar de vertier met alle vermogen voort setten, gelyck men daarom party committers van de oude restanten, die lange jaren de packhuysen hadden bewaart, voor 't kostende had afgestaan en soo men voor dese laatst gesonde gantsche party doecken maar ruym het uytgeleyde gelt in contant kon magtigh werden, vermeynde d'heer Speelman deselve te laten volgen, op hope haar Ed^s sulcx mede soo soude gevallen;

de amphioen wiert tot Japara en daar omher nogh op 300 of uytterlyck 275 rd^s 't picol gehouden en de meeste party verkogt, zulcx oock de ontfange Spaanse realen nogh niet aangetast en het voornemen ende hope ware deselve soo ongeopent met nogh meer gelt daarby, weder terugge na Batavia te sullen mogen senden;

het Nederlants gelt en payment was den 3^{den} November op de naam des Sousoubounanghs by publicq edict onder 't gemeen alsins voor gangbaar gemaackt en dat sonder tegensprecken, 't welck men dan na op d'andere plaatsen volgens

desselfs licentie mede soude betragten, maar omdat daaraan alomme wat meer scheeu vast te zyn, soo souw men het vooreerst soo wat aansien, terwylen dat vooraf op 't begeren van d'heer admiraal door den Sousouhounangh oock was geordineert, dat uyt geene syuer havenen bewesten Japara, immer vooreerst, eenige rys elders als uaar Batavia en Japara souw mogen werden vervoert om onse en hare eygen benodigtheyt tegemoet te komen, waarvan sigh niemant kon beklagen, te meer oock gesegt wiert, de Bantammer insgelycx den uytvoer van rys aan alle Coup^e onderdanen en volckeren tot Cheribon had doen verbieden en voor hem alleen gereserveert;

de Comp^e was nu by den Sousouhounangh en alle zyne onderdanen absolut als haaren bescherm heer aangenomen volgens 2 actens van authorisatie, door denselven Mayesteyt op den gouverneur van Japara en Tegaal, Martapoera en Martalaya, als groote gouverneurs van alle de Mataramse zeehavenen beoosten en bewesten Japara verleent, met ordre oock uyt hares heeren incomsten des Comp^e groote schult sooveel en soodra mogelyck te helpen afleggen, dogh van de Ooster havens was althans (uits het schandelyck weder verlaten van Sourabaya etc., door de Javanen aan de Maduresen) nogh niet veel te halen of te seggen tot nader redressen;

de sloep, Nassauw, was daar den 10^{den} November weder van Tegaal geretourneert met maar 6 coyangs rys door impertimentie der gius synde subalterue regenten, die dan oock ten eersten door den Sousouhounangh op ontboden en met eenen nader en precise ordre tot den vryen inkoop van rys voor de Comp^e derwaarts g'expedieert ware, sulcx dan gemelte sloep over Packalongen ten eersten weder na Tegaal stont te gaan, maar om chialoupen herwaarts te schicken was men oock nogh al benodigt;

en omdat 'er althaus oock weynigh swarte suyker wiert gemaackt, soodat de inkoop van dien tot Japara al mede voor eenigen tyt voor de Comp^e gereserveert;

van de gevorderde Bilitonse byltjens en parrangs voor Banda en Timor waren en althans op Java's Oostcust geene en in 't geheel maar 2 à 300 stux te becomen geweest, des d'heer Speelman vermeende, dat deselve in dees tyt beter van Bantam soudeu te krygen syn;

de gesondene goederen door Ed^s per 't jagt, Batavia, voor den Sousouhounangh waren hem alle ongemeen aangenaau geweest en quam nu oock over de maat van een pack kleeren voor denselven en 't welck d'heer Speelman van geel of groen Hollants phelp en ruym van goude kant, nevens oock 3 à 4 paar zyde kousen voorsien, best te sullen wesen; behalve mede nogh een swarte hoet met moye pluymen en een geborduurde draagbant, daar het dan, hoewel hy al vry wat hebsugtigh viel, 't ruym genoegh met wesen zoude etc., en ofschoon deselve geensints wilde weten iets van waardye uyt de Mataram te hebben gesalveert, soo quam hier en daar altemets te voeren, dat hy nogh al goede party gout en juweelen, dogh zeer secreet by sigh zoude behouden, maar omdat zulcx oock van zyn grooten wiert geignoreert en niet zoude passen hem op te dringen, liet men het in stilheyt daar by blyven, terwylen dat de Japaarse ingesetenen (tot een swaaren last) hem en al zyn swite mosten onderhouden en de kost geven;

syne Tommagon, Marta Raxana, genomineert tot gouverneur van Grisse, had hy over eenige dagen na Batavia gesonden, op voorgeven van party schulden der verope [*sic*] Surabayse en Japaarse Chinesen in te nemen, maar soo men verstondt, had hy hem in 't heymelyck oock nogh met 2000 rd^s gestoffeert om voor hem in party goederen en crameryen te besteeden, sonder sulcx voor d'heer Speelman of imant te willen bekend staan, niettemin had gemelte Sousonhounangh meenigmalen op 't alder ernstigste verclaart en oock aan zynen groot gouverneurs, Martapoera en Martalaya gelast zyn schult aan de Comp^e soo haast mogelyck af te leggen, gelyck oock in de volmagt, op dic 2 heeren door hem gepasseert, bezyden de verleende Comp^e voorregten nader stont geëxpresseert, daarvan de effecten mosten blycken;

van dese bedonge prerogativen in de Mataramse havenen voor de Comp^e wiert dan haar Ed^s welgevallen verwacht te verstaan en met eenen of men het octroy van den aanbrengh der cleeden door de Comp^e alleen en het senden van Javaanse gecommiteerde tot de publicatie van den afstand der landen tot Pamanoe kan aan ons in practicq soude leggen of niet, dewyl het eerste door d'heer Speelman, voor de Comp^e van sonderlinge emportantie geagt wiert te wesen, en niemant sigh met reden daarover kan heklagen, behalven dat de Comp^e wel dubbel aendien Coninck hadde verdient, en in de mainteue van dien oock niet de alder grootste swaargheyte scheen te resideren, schoon oock hy seekeren Deensen adsistent tot Samarangh was voorgegeven, daar uyt by vervolgh tusschen ons en andere Europese natien wel onlusten konden ontstaan, want de Sousoulhouangh en zyne stedehouders dat voorregt voor ons selfs maintineeren moesten, behalve dat alle de Mataramse zeehavens tot de voldoeninge der schult aan de Comp^e gehipotiqueert stonden, wesende niet voordragt geen speculatie tot Cheribon of elders toe gestelt, om dat d'heer Speelman oordeelde aan dees zyde dier plaatse tot Pamanoe kan toe nogh verscheyde landen (de Sousoulhouangh toebehoorende) lagen, gelyck oock zyn E. absolut sustineerde den Bantammer tot Cheribon of daar omher geensints mogte werden gedooft te nestelen;

synde de donatie der landen van Crawangh tot Pamanoe kan uyt een volcomen vrye wille aan de Comp^e geschiet en die groote streecklants was d'heer admiraal oock absolut van gevoelen te zyn van zulcken waardye en emportantie voor de jurisdictie der stadt Batavia, dat men daar van geensints weder afstand behoorde te doen, als wesende landen vrugthaar, houtryck en wel bewoont geen fortificatie daar in nodigh om dat het van apparentie was de inwoonderen liever onder Comp^s sagte regeringe souden verblyven, als van woninge veranderen;

de schult der 250000 rd^s 5000 coyangs rys, volgens contract aan de Comp^e, was nu door de nader gepasseerde obligatie en het hipoteecq der zeehavenen vry wat beter verseeckert en onse jurisdictie over alle vremdelingen wiert tot Japara al sagjens geëxerceert en waar omtrent men altyt na gelegentheyt des tyts konde modereren;

uyt eenige overgekome particuliere negotianten van Batavia had men daar oock gehoort van eenige revoltes in de lande van Crawangh en de uytsettinge, daar op door haar Ed^s derwaarts geschiet, ja waren eenige inlanders tot Japara

verscheenen na hun waaragtigh berigt omtrent Carwangh oock door eenige Bantamse vaartuygen nagejaagt met verder relaas, dat de Bantammers daar een goede magt tot adsisentie gesonden soudén hebben;

de Sousouhounangh scheen oock gants niet te kunnen of willen verdragen, dat gemelte Bantammers eenigh gesagh op Cheribon soudén voeren, maar veel liever, indien de pangerans al onder hem niet wilden staan, die plaats aan de Comp^e te willen cederen, voor welckers wapenen, soo gerugt wiert, de gemeente aldaar zeer beanxt ware en geen bevallen in hun veranderden staat konden nemen en quam ondertusschen aan alle kanten de trotsheyt, insolentie en hoogmoet onser weeldrige Bantamse gebuuren meer als te veel te blycken, gelyck d'heer Speelman by zyn voorige brieven daar van oock genoegsaam had verclaart, en waarom d'heer admiraal by desen (schoon men hun tot nogh alsins ongemoeyt gelaten en gemyt hadde) haar Ed^e ordre versogt, hoe ver men sich van dat volck wel souw mogen laten afronteeren, soo zy oock de limiten van Tegaal te na quamen om in dese verwerde tyt niet te voorbarigh of te bloodhertigh te schynen, dogh om jegens hunne snedige tingans iets goets uyt te rigten was men van geen bequaam cleen vaartuygh gedient en de Oosterse Mataramse Javanen, behalve hunne groote onkunde ter zee, waren althans oock t'eenemaal van eygen vaartuygen self tot nodigh gebruyck onthloot;

den 27sten November was de Sousouhounangh d'heer Speelman in de logie weder wesen besoecken, als wanneer dan de placcaten tot het ganckbaar maken der Hollandse munt en 't verbot van den uytvoer van rys by hem sonder eenige swarigheyt waaren verleent, hoewel men egter daar omtrent op de andere plaatsen buyten Japara de behoorlycke circumspectie soude doen observeren en oock ymant van d'onse committeren om alomme by die publicatien present te wesen;

het jongst ontlange Spaans gelt wiert dan nu per Nuysenburgh weder terugh gesonden, en in plaats van dien 4 à 5000 rd^s in Hollandse munt versogt, want 'er nogh al meer toe souw komen te vereysschen om het allerwegen daar in treyn te brengen en het qualyck te bekome Spaans gelt met 12½, percento opgelt voortaan op Java's cust mogen excuseren;

tot vorder openinge en kennisse van den presenten toestant der saacken op Java's Oostcust wierden haar Ed^e in 't generaal voor eerst tot de nu mede overgecome bylagen van aangekome en afgesonde inlandse brieven als anders gerefereert;

op 'tschriftelyck versoeck by den Sousouhounangh en zyne voornaamste ministers dato 29 October passado aan d'heer Speelman overgelevert en in desen hier vooren onder dato 10 November geïnserieert, met de gerequireerde aandagt gedelibereert en daar op oock haar Ed^e missiven van 27 en 30 Augusto, andermaal nagelesen wesende, had men daarinne door gemelte haar Ed^e sooveel swarigheden aan den anderen geschakelt bevonden over de opsendinge ofte optogt van een party Nederlanders naar de Mataram etc., dat men sulcx sonder becommeringe niet had willen overstappen, ja selfs doenmaals in groot bedencken geweest of men met de gearresteerde optogt na Codoes en Patty al soude voort gaan en die egter (mits den geluckigen uytslag) haar Ed^e naderhandt niet mishaght hadde en ter welcker tyt, soo men doen na eygen overlegh ginder had mogen voort gaan,

met dat couragieuse volck de marsch wyders na de Mataram of Cadiry in 5 à 6 dagen, sonder veel moeyte of hindernis gemackelyck soude hebben kunnen voort geset en onderwylen tot Patty een bequaam magazyn van alle behoeften voor 't leger opgeregt werden;

ende alsoo alle de zaacken met Godts hulp tegen 1/2 November naar wensch kunnen verrigt geweest zyn en sonder dat de broeders dan soudén hebben durven denken tegen elcanderen in oppositie te komen, maar die schoone occagie was door haar Ed^s precise limitatie van primo Augusto nu tot leetwesen in geen overlegh derven genomen werden etc; dogh des niet te min wierden haar Ed^s bevelen in geenén deele bestreden, maar met alle vermogen alsins nagekomen, want inderdaat alle saacken van oorloge by goeden uytval voor meer geluck als wysheyt wel mogten gerekent werden;

en ofschoon haar Ed^s becommeringe over den broeder krygh soo groot had geweest, dat men het werck ginder volgens derselver ordre, wel voort op zyn beloop souw hebben moeten laten, als inderdaat tot den optogt onses volcx na de Mataram niet geobligeert zynde, soo had men egter op de nader licentie, by missive van 22 October gegeven, om het met 40 Europees en 100 inlanders na boven te schicken te mogen onderstaan, dat getal ruym verdobbelt en genomen op omtrent 350 mannen, die na alle berigtingen sufficant geoordeelt wierden om zyn hoogheyt den Sousoulhounangh, 't zy met of tegen danck van zyn broeder, pangeran Pougat of d'andere, op den throon in de stadt Mataram te introduceren; nadien dogh deselve niet waren te disponeren geweest met haren broeder, of d'heer Speelman in eene der zeelhavens over de saacken en welstant des ryx te confereeren en met welke troepe nevens een goet Javaaus leger, zyn hoogheyt dan oock verder tot vervolginge van Troena Jaja soude kunnen werden gesecondeert, schynende het voorstel des Sousoulhounangs in 'treguard van zyne broeders vry civiel en de nader beloften tot voldoeninge van zyn schult aan de Comp^e secr manifest, gelyck mede dat hy ons volck op Japara en overal in zyn lant tot genoegén de kost zonde versorgen en zyne gecommitteerdens tot publicatie der gedanc afstant van de landen van Carwan tot Pamanoekan op ons begeren altoos gereet houden;

het Japaarse garnisoen was gearresteert te nemen en te houden op 250 militairen, dogh niettemin de presente resteerende magt daar mede tot haar Ed^s nader ordre te doen verblyven, onder soodanigh een hooft als de raat aan d'E. heer admiraal had gedesereert daartoe te verkiesen; dewyl zy meest alle sustineerden zyn E. (immers gedurende 't regen mousson) daar wel konde werden gemist en vry nootsaackelycker op Batavia diende te wesen, schoon op den Sousoulhounangh tot zyn E. personele mede optogt na de Mataram ernstigh geinsteert ende men sulcx (om diverse redenen wegens Pougars belangh) tot nogh niet platafgeslagen, maar in bedencken gehouden had;

ondertusschen waren in 't begin van November van Sourabaya ende verdere Ooster plaatsen weder opnieuw tydingen van verwerringe en de invasie van Troena Jaja daar alomme erlaugt en soo was mede door de Sousoulhounangh de soon van den gonverneur van Grobogan by d'heer Speelman gebragt, die dan verclaarde dat zyn

vader met eenige andere van besluit waren met approbatie van den admiraal uyt Patty, Codoes, Damacq en Grobogan, een leeger van 15000 man op de been te brengen om daar met den vyant te doen waarnemen, met welcke aggregatie en belofte van by getrouwe evertueringe, hun oock verder met party van d'onse te zullen adsisiteren; die luyden dan ten eersten weder afscheyt gegeven en doenmaals by de Sousouhounangh oock staat gemaackt, wiert tegens 9 November nogh 8500 Javanen uyt Codoes, Samarangh, Caliwongen, Candaal, Batangh en Packalongen te zullen gereed hebben, om met hem in persoon na de Mataram op te trekken; behalven nogh 2000 man van Tegaal, welcke d'heer Speelman sustineerde, om de presente contentien met die van Cheribon wel van de Mataramse optogt geëxcuseert mogten blyven en daar met zigh den Sousouhounangh doen oock seer wel in zyn schick thooude, maar als men hem ten laatsten geen toeseegginge van des admiraals mede optogt na de Mataram kon doen, nam hy vry wat koelder afscheyt als ordinair en doen quamen op den gestelden dagh van 't gemeynde vertreck de heeren, Martapoera, Mandraka en Martalaya, by d'heer Speelman, met berigt, dat 'er tydinge van zyn hoogheyts opgesonde afgesante uyt de Mataram gekomen en na den inhoud derzelve als nogh de optogt van den Sousouhounangh naar derwaarts niet zeer geraden was, soo om de groote hongersnoot als sterfte in die hofstadt etc., waar door de menschen van daar in de Wester landen verliepen om de kost te soecken, maar dat egter de grooten soowel als de gemene man aan 't hof desen Sousouhounangh zeer genegen waren en bleven, sulcx dan eyndelyck uyt de naam van gemelte hoogheyte ware, dat hy nogh liever wat by den admiraal op Japara wilde verblyven om diverse redenen en om te samen met zyn E. te beter de vereyschte ordres alomme te kunnen stellen; dewyl dogh de Bantammers en Cheribonders oock gantsch niet te vertrouwen waren, en op welck voorstel zy dan ten genougen beantwoort en voldaan wesende, was des anderen daags oock de Sousouhounangh in persoon by den admiraal ter audientie verscheenen en doen in complete vergaderinge ten bywesen van zyn voornaamste ministers opnieuw beslooten, dat Adepaty Mandraka voor eerst met een vaandel Nederlandse en inlandse soldaten naar de poort Touradjan soude marcheren en in kas pangeran Pugar, aan dewelcke hem oock om alle achterdogt wegh te nemen een brief van d'heer admiraal souw werden mede gegeven, hem sonder tegenstant outfingh, dat hy dan als syn broeders stedehouder 't gesagh souw blyven voeren, maar in kas van feytelycke oppositie denselven met kragt te repouseren en des mogelyck zyn persoon (hoewel onder alle eerbiedigheyt) in versekeringe tragten te nemen;

item, dat men het leger, hier vooren van gesproocken, onder Tommagon Souranata en andere hoofden egter souw op de been brengen en den vyant daar met tegen trekken en opsoecken om hun te prevenieren elders na de Mataram te kunnen inbreecken, onder belofte, zoo zy hun wel queten en Djepan als andere posten quamen te reoccuperen, dat men haar dan mede met eenige Europeers soude adsisiteren;

dat men ondertusschen onse besettinge op Samarangh en wagt van 30 à 40 man op Tegaal, item van 50 à 60 coppen op Rimbangh soude aanhouden in

sufficante paggers, daar sy ons volck van de kost soudén versorgen, behalve dat men op Pacalongen en andere Wester zeehavens mede 2 à 3 geschickte Nederlanders soude plaatsen en dat zoo tot het inbreken van 't droge mouson om als dan met alle kragt den vyant in 't lant aan te tasten en te verdelgen en, soo eenige Javanen d'onse by voorval in noot lieten, dat men die sonder onderscheyt souw omhals brengen, 't welck soodanigh door al de grooten selfs niet alleen geapplandeert, maar ernstigh versogt wiert en waarop dan oock 's anderen daags al besendinghe na Rimbangh en Tegaal gedaan was, dogh het voorstel des Sousouhounangs om oock inant op Cheribon te leggen om redenen voor als nogh gedeclineert;

voorts, dat de heeren Marta Poera en Martalaya van zyn hoogheyt niet zoude vertrecken, als by hooge nootsaakelykheyt en de dispositie van onse militie op Japara soude verblyven, als hier vooren is gesegt;

onder dese besoignies had d'heer Speelman oock niet nagelaten te examineren, soo de saacken des Sousouhounangs in de Mataram en hy die gemene volckeren soo wel stinden, hoe het dan by quam, dat zyne gesanten aldaar soo slegt onthaalt en by niemant aangehaalt waaren, daarop zyn hoogheyt niet anders wist te antwoorden dan dat Pougár, soo wel als syn andere broeders hem altoos hatigh en nydigh en ider even zeer genegen tot de heerschappye geweest waren en daarom de andere grooten en cleene zyne gesanten geen caressen hadden derven bewysen, en wyders dat Pougár althans nogh in overlegh stondt of hy hem soude willen in de vaders plaatse erkennen ofte niet, sonder egter in desselfs gedoente veel swaargheyt te maken omdat hy zich op de genegentheyt der Baggaleenders oock al veel scheen te vertrouwen, want 'er oock volgens de Samarangse advisen wel 2000 dier luyden onder Tommagon Angadiepa door de Prince Singasarie tot 3 à 4 uren reysens van daar soudén wesen afgesonden om hun voor zyn hoogheyt op Japara te verootmoedigen en dat de regent, Sindoradja, haar aldaar immer in sulck postuer sonder alvorens nader licentie van Japara te hebben niet hadden willen laten passeren, maar wel als vrunden accepteren;

en dit was het sommier verhaal der saacken derwaarts over haar Ed' gemeent toe te schicken, wanneer op 13 November des Sousouhounangs gesanten uyt de Mataram terugh quamen met de antwoort brieven van zyn broeder, pangeran Pougár, dogh voor wien zy, mits zyn onpasselykheyt persoonelyck niet hadden mogen verschynen, en schenen de brieven al gelyck te vooren zyn afkomste op 't verloop des volcks en de nogh slegte toestant des Matarams te excuseren, en zedert dien tyt tusschen 13 en 20 November was d'heer Speelman opnieuw buyten alle verwagtinge ter kennisse gecomen, hoe de steden Patty, Javana, Codoes, Grobogan etc., door den vyand sonder veel tegenstant weder veroverd en oock d'onse op Rimbangh selfs seer sterck gedreygt waren, van waar dan oock spoedige adsistentie wiert versogt; hier lagen dan nu alle de spille weder in d'assche en sag men den soo vrolyck gewesen Sousouhounangh en al zyn Mataramse ollicieren t'eenemaal buyten raat en de heer Mandaraka oock wel een man voor de wint, maar als nu vry lafhertigh en verlegen te wesen, sulcx soo men dit wederom wilde redresseren d'heer Speelman self als voor Sousouhounangh moest ageren en na die hoogheyt

en zyn staats ministers over 't verwaarlosen harer zaacken (onder verklaringe van met al onse magt te willen vertreeken) ernstigh gereproecheert te hebben, en dat men niet een Hollander meer wilde uytsenden, voor en aleer zy van haar devoiren beter en kragtiger blycken thoonden, hadden de heeren, Martapoura en Martalaya haar in trouwe en yver aangeboden om alles voor haren heers beste te doen, wat men hen ordonnere mogte, gelyck zy dan op d'heer admiraals voorstel van in persoon te moeten uyttreeken den 19^{den} en 20sten November na behooryck afscheyt met een goet leger tegens den vyant opgetrocken waren, onder sware belofte, dat zy niet levendigh weder soude komen, voor en aleerse gevogten hadden;

onderwylen waren oock de capteyn, Renesse, per 't jagt, Batavia, na Rimbangh en de luytenant, Roserie, te lande na Codoes op 19 November, ider met een vaandel onser Nederlandse en inlantse krygers afgevaardigt om op de gelegentheyte en staat der vyanden nauwkeurigh te passen en deswegen hun te informeren en verder, dat Roserie by eenigh rencontre van vyant sigh by en tot verseeckerings van de heeren, Martapoera en Martalaya soude vervoegen, schoon men hun sulx om redenen niet had willen belooven, en hoewel men geen andere staat maecte of dese Javanse troepen souden na het rencontreren der vlugtelingen uyt Codoes oock weder stillietjes zyn komen naar huys druypen, soo scheen even wel de vermaninge van d'heer Speelman omtrent de gemelte heeren, Martapoera en Martalaya van soo veel operatie te zyn geweest, datse met hun 1500 doenmaals by een zynde copen, egter nevens de luytenant, Roserie op Codoes aan marcheeren en den braveerende vyant met goede couragie na verlies van 22 dooden en 10 gevangenen, t'eeuemaal nu eens dede vlugten, waarop gemelte vyanden de steden Patty en Javana (sonder de onse af te wagten) oock weder ten eersten verlieten, soodat doen Martapoera en Martalaya wyders voornemens waaren naar Balora en Warongh op te trecken, hoewel men hun gelast had de vyanden niet op 't onsekere te soecken, soo lange men seecker wist waarse waren, om datter gerugt wiert deselve wel 20000 sterck omtrent de stadt Grobogan en daar omher sigh te onthouden volgens advis van den Tommogon Souranata, die daar jegen gecampeert mede om adsistentie na Japara hadde geschreven en oock met een vaandel, soo Amboinesen, Maleyers, als andere op 27 November waren gerecruteert en over Damacq met 3 vaartuygen derwaarts bestelt;

den 28sten November had d'heer, Martapoera, d'heer admiraal toe geschiekt, een lonthar, door syn neeve, Radeen Codjoran, uyt Cadiry aan hem geschreven, om hem tot afval van den Sousouhouanangh te animeren, dewyle na gemelte schryven 't Wester deel van Java nu hem en 't Ooster deel Troenajaja toebehoorde, hebbende Martapoura, in grampschap opgetogen, de 3 brengers van gemelte lonthar aanstonts selve gedoot, hoewel d'heer admiraal alvorens uyt deselve gaarne eenigh nader berigt van Troenajaja en zynen aanhangh en gedoente tot Cadiry hadde gehadt, dewyl men daar van geene regte kennis en kon becomen;

eene Radeen, Paganteen of anders Beere, zynde de zoon van Radeen Codjoran, was door Troenajaja met den naam van pangeran, Adepaty Aman Coerat vereert, en na gesegt wiert dezelve man, die Glisson opgeslagen had ende als nu 't gesagh over de vyandtyke troepes quam te voeren;

dan of de vyanden van 't Westen, daar Codjoran van schreef, die van Bantam en Cherihon zouden zyn, en of die naar de gerugten nu haast conjungeren en te voorschyn komen souden, moest de tyt leeren; terwylen dat de luytenant, Roserie, alle voorsigtigheyt gerecommandeert ware om niet bedrogen te werden en wyders gehoopt wiert, soo de Javanen soo voort gingen, alse nu onder Martapoera hadden begonnen, dat zy dan haast in staat souden wesen om hun met het gerojecteerde leger elders hoven in 't lant onbekommert te mogen neder slaan en alomme, des nodigh, bewegen, hoewel egter maar weynigh van onse militie daar onder hun de gandsche couragie quam te geven, gelyck nu weder nogh voor Codoes ware gebleecken;

de ontfange brieven van den pangeran Pougat, soo aan Sousouhouanagh zyn broeder, als d'heer Speelman, schenen nogh al te willen uytdrukken, dat hy eenlyck zyn broeders saacke quam te hehertigen, hoewel dat met zyn uytterlycke swier en gedoente gans niet over een quam: zyn afkomste uyt de Mataram wiert genougsaam op pretext de tyt sulcx niet toeliet, obsolut geëxcuseert, niet te min met belofte aan d'heer Speelman, dat hy 't gemaakte contract onveranderlyck souw onderhouden, maar onder versoeck, dat men dogh d'een niet boven d'ander wilde verheffen, sulcx hy na 't scheen in de Mataram wel ongemoeft wilde blyven resideren en zyn broeder met de zee en beneden landen laten omspringen en omdat Pougat oock klaagde over 't gedoente van den trouwen Samarangsen bevelhebber, Sindoradja, had men daar ernstigh na vernomen, maar bevonden, mits als uyt last van den Sousouhouanagh ten goeden gedaan te wesen, sulcx na hun gevoelen Pougats voorgegeve inclinatie tot zyn broeder niet van herten te zyn gemeent geweest en dat Martasana en Singasary oock mede eenlyck gaarne yder een heer op haar eygen handt waren, hebbende Pougat zyn broeder Singasary met den naam van Adepaty Topata en desselfs zoon, Aria Tiron geintituleert, dogh de pangeran Martasana scheen sigh nogh tot Pougat, nogh tot den presenten Sousouhouanagh te willen keeren;

onderwylen hadden de Baggaleenders Sindoradja zyn volck al eenige malen geattacqueert en met hun in actie geweest, dogh of sulcx na de gerugten, uyt bevel van Pougat en Singasarie geschiede of niet, hleef nogh onseker en omdat d'heer admiraal dit vuer onder de broederen, niet gaarne wilde zien doorhanden, achtende zyn E. hoogh nodigh nevens den heer, Mandaraka, oock ymant van onse bequaamste officieren op te stieren, maar wanneer sulcx stont voortganck te nemen konde men nogh niet zeggen en was met nogh wat te treynen niet als alles goets te verwagten, oudat 'er dogh staande dit regen mousson niet veel buyten de saken in termines te houden en van onse kant wel op te passen konde gedaan werden en midswylen, zondt men eersdaags den vaandrigh war naar Struyck met 15 onser inlanders van Samarangh naar Sindoradja op gisteren (en daar besyden oock een nader briefje van d'heer Speelman aan de 3 princen) om waar te nemen wat daar alomme giuck en met eenen van wat sekerder berigtingen uyt het lant gediend te wesen, werdende 't gerugt, dat Sindoradja zyn werck maakte om voor den Sousouhouanagh schoone vrouwen op te soecken by zyn hoogheyt ontkent, hoewel hem de hatelyckheyt van die verslintertheyt op de wyven, door d'heer

admiraal andermaal duydelyck genoegh voor oogen gestelt ware en van wien hy na 'tscheen oock wel ten besten vermaant wilden wesen en waarom hy dan oock een Chinese en een Javaanse dogter weder had gerelaxeert, dat het Japaarse volck wonder wel had bevallen, eenlyck te wenschen zynde, dat hy Sousouhounangh wat hertelycker man en van beter conduycte was, schoon men oock na al de rapporten hy eene der andere broeders, geen verbeteringe van ruylinge souw konnen doen; ondertusschen onthielt zigh de jonge Radeen Panoelaar, onder pretext van sieckte nogh op Pacalongen, maar men soude denselven, op de aanradinge des Sousouhounangs, eersdaags na Japara nader doen nodigen en overhalen, 't welck een en ander te mackelyker te doen soude vallen, soo men ginder van wat meerder taalkundige dienaren voorsien waare;

by twee brieven van den coopman, Couper, van 10 en 16 November van voor Sourabaya en eene van Jan de Harde van deselve dato, had men in 't breede den toestant en 't voorgevallene aldaar vernomen, hebbende S^r. de Harde tusschen Lassam en Grissee geen onraat bevonden, maar tot Banjeranjer, (omdat de inwoonders daartegens recommandatie de vlugt namen) waren 42 groote en kleene vaartuygen verhrant, dat d'heer Speelman voor wel gedaan agtede; dewyl op die passe van en na Cadiery de vyanden daar doorgaans groot gerieff van vaartuygen hadden becomeen van Toeban (had men vernuits den vercoren nieuwen gouverneur dier plaatse door quaat weder met de chialoup voorby geraackt en vermist was) geen pertinent berigt van saacken, maar Sourabaya was althans ligtelyck weder in possessie te krygen, als hebbende maas Toeampil de Madurese vaartuygen, die hun omtrent Grissee en Giery quamen te insesteren, in 2 rescontres op de vlugt geslagen en S^r. Couper oock 12 Madurese vaartuygen, na Sothia willende, de pas afgesneden en verovert; nu lagh door 't voornemen om oock na Sedayoe te trecken en dat gouvernement andermaal onder den Sousouhounangh te herstellen, maar dat was ligter te doen, als te mainteneren en selfs Sourabaya van geen nuttigheyt, tenzy de onderhoorige dorpen daar om her mede weder onder devotie waren, 't welck wel met weynigh volck kon werden verrigt, omdat de vyantlycke troepen naar allen schyn, daar niet sterck hun onthielden;

ondertusschen wiert onse logie op Grissee tot verseekeringh onser militie en opwekkingh der inwoonders versterckt en scheenen Troenajaja, of zyn volckje nogh geen groote lust te hebben om haar omtrent de zeekant wederom permanent neder te setten, maar eer te geloven dat hy volgens de gerugten zyn residentie naar Madjapaayt, gelegen niet ver van de Zuydzee, wilde veranderen om te beter ongemoeyt te blyven en soude hy oock na men seyde den pangeran Sampan in groote waarde en als een vader houden, als met welke voorsigtigheyt hy de benevolentie der Maduresen te meer tot zigh quam te trecken;

de radeen, Martapatty, onthielt hem tot nogh met zyn familie voor Grissee by d'onse, maar de dogter van Maasaria Jangpatty, in de voorige Sourabayse brieven van genueft, was onlangs van daar sonder voorkennisse naar Arosbaya door gegaan, alwaar men nu oock verston, dat nogh eenige Nederlanders gevangen gehouden wierden, sonder seeckerheyt of het van 't volck van schipper van haren

zaliger en of de verongeluckte Pagadet mogt wesen en om welckers verlossingen geen devoiren souden werden gespaart en St. Couper ons selfs een springtogie na Arosbay doen;

de Sousouhounangh had aan eenen Angajouda, met St. de Harde na Sourabaya gegaan, oock een briefje aan den pangeran Sampan op Cadiery tot erinnering van haar voorige vruntschap medegegeven, maar hoe dat bestelt souw werden, wist men niet;

van de Macassaren souden haar Ed^e oock nogh al niet veel seker bescheyt ontmoeten, hoewel nu in effecte crain Gillisson scheen opgeslagen en na Cacuppir gedwongen geweest te retireren, gelyck St. Couper vermeynde, dat de vyantschap tusschen hem en Troenajaja nu ernst en den haat door de doot van GiHissons geroofde vrouw en kint nogh zeer vermeerderd was en waar van als van dayin Mangalas overkomst van Canginjon op Dommongh etc. en of zigh by zyn broeder crain Gillisson soude geconjungeert hebben, men met de wedercomste van den derwaarts gesonden Maleyer, Intche Souboe, nader bescheyt verwagte en soo mede van de gerugte besendinge, die gemelte Gillisson aan den Sousouhounangh na Japara soude hebben willen doen, 't welck d'heer Speelman wenschte waar te mogen zyn en oock maar eens inant van die hoofden te mogen spreken om hen van haar verkeerde vreesse en wantrouw af te manen en op hope, dat het zigh dan vorder met hun wel schicken soude, hoewel het oock seer waarschyneelyck leeck, dat zy gans niet gaarne het Javaanse lant weder souden willen verlaten, maar dat 'er een brief van Gillisson aan den Sousouhounangh soude gekomen en door Mandaraka gesupprimeert wesen, was door denselven op d'heer Speelmans ernstige vrage t'eenemaal ontkent en waarop men sigh egter by den heer Martapoera 't zynen wederkomste oock nader souw informeren, schynende zy, soo 't waar mogt wesen, sulcx te negeren, omdatse wel wisten ons de minste conferentie tusschen haar en de Macassaren seer onaangenaam te wesen en weswegen als van de gewesen Sulthans van Bantam, vrouw crain Tina, na Sourabaya (soose daar ergens d'onse mogt voorkomen) de nodige ordre was gegeven en bevorens haar Ed^e oock jongst al gecommuniceert een pertinent kaartje van de Straat van Madura door den schipper, Koster gemaackt, quam by desen over en hetwelcke, nevens party kaartemaackers gereetschappen ten eersten derwaarts terugge versogt wiert;

na Rimbangh was oock de vereyste ordre geëxpedieert en aldaar een houte pagger (sonder naamwaardige kosten voor de Comp^e) opgemaackt ter bequaamste plaatse, daar voor desen eenige chiampanen en chialoupen voor de Comp^e plegen gemaackt te werden;

en dewyl de Sousouhounangh, nevens capiteyn, Renesse, oock zyn gecommiteerde had derwaarts gesonden om 24 der naaste en voornaamste houtwerckers dorpen onder Comp^e directie te stellen, soo het nu voort ligt vallen sal alle de Javaanse ambagtslieden in een dorp onder bescherminge van de pagger gins by een te trecken, dogh om te doen blycken zulcx niet geschiede om daar uyt voor de Comp^e van de groot gouverneur, Martapoeras incomsten te proffiteeren, had d'heer Speelman gelast die inkomsten van de voorige en presente tyden te doen opnemen en deselve

voor gemelten gouverneur dan als vooren te doen collecteren en konde in die lantstrecke tot beveylinge derselver dan oock nogh wel 500 weerhare mannen ter been gebragt werden, die dat district met 8 à 10 van ons volck van alle invagie wel konden vry houden en sonder dat wy door eenige besettinge als nu nogh voor 't presente regen mouson souden behoeven te laten, maar dewyl de Comp^e doorgaans alomme om chialoupen verlegen ware, souw men dien aanbouw daar gedurigh kunnen aanhouden tot groot gerief en klene kosten, wanneer de ambagtslyuden met hun Javanen een sufficient guarnisoen soude kunnen uytmaken, oock de houtwerckers in devotie gehouden en de Comp^e ter keure met het beste hout altoos gerieft werden, behalve veel andere nuttigheden van de kleeden vercoop etc., by veranderinge van vredige tyden etc., en dat alles sonder onkosten voor de Comp^e; en tot de jongst voorgestelde houtzagerye aldaar wierden nu oock 24 zaagen met verder gereetschap daartoe versogt, gelyck mede een baas sloepmaker al ten eersten soude kunnen aan den arbeyt gebragt werden, die dan haar Ed^e, sulcx approberende, nevens party timmerlyuden en haar gereetschappen konde overkomen, met hope de saaken sigh daar toe genoegsaam ten goeden souden aanstellen;

't jagt, Nuysenburgh, was met een goede last houtwerken, swalpen, knieshouten en ankerstocken etc., van gemelte Rimbangh op Japara gekomen en ginck daarmede nu herwaarts tot f 741:7:8, bezyden nogh f 21600 aan terugh komende Spaanse realen, waar van de goede of quade bevindinge alhier tot naregt versogt wiert te verstaan: 't jagt, Batavia, stont zyn houtlast daar nu mede nogh te erlangen en dan sou men overleggen of het lecke en slegte jagt, Brederode, mede nogh bequaam ware vol houtwercken herwaarts te kunnen keeren, terwyl dat de oncost reequeningh der schepen, Nuysenburgh en Goutvinck, uyt de cartabellen by een gesogt, nu mede overgingen;

in desen dan tot dus verre summierlyck gesegt wesende al, wat van den presenten toedragt der saaken derwaarts over te seggen viel, soo vermeynde d'heer Speelman, daar uyt genoegsaam was af te meten dat de quale van 't vervalle Mataramse huys niet en was te kureren, dan door het quaat tot de wortel toe uyt te roeyen en waartoe tyt en middelen van nooden waren, wanneer zyn E. met den raat het evenwel niet voor onmogelyck oordeelden en verder van gevoelen waren, dat de saaken staande dit regen mouson behoorden te werden gehouden in termines met sooveel verbeteringen als geschieden konde, tragtede de opentlycke rupturen tusschen de broederen princen te myden en hun tot een raysonnabel accoort te brengen, ten minsten soo verre, dat zy tegen den vyandt een algemeen intrest troeken en mitswylen onse wagten soo op Samarangh, Rimbangh, Tegaal, als in trouw voor Sourabaya aangehouden wierden, om met het drooge mouson (behoudens een propre besettinge tot Japara) dan weder in campagne te komen, en waartoe voorgesteld werden nodigh te wesen 600 fluxe Nederlanders, de matrosen en 50 ruyters daaronder gerekent, item 600 inlandse soldaten van allerhande slaggh, daarby men der dan ginder nogh wel 1 à 200 soude becomen, tot welck leger men dan tot Patty of elders een magazyn van alle noodtwendigheden konde opregten en mitswylen de Macassaren voor eerst zoo verre sien te verbinden, datse haar

in 't vernielen der vyanden na Comp^s ordres wilden reguleren en waarby dan 2 à 300 van de trouwste en ervarenste Bongys van Macassar oock niet ondienstigh souden wesen en soo mede bequaamlyck 100 à 150 der beste Amboinesen voor een mouson met d'heer Hurt uyt Ambonna daar komen overgebracht te werden ende welcke magt (onder een hooft, die men alles mogt toevertrouwen sonder telkens nienwe ordres te moeten versoecken) de eenigste middel geagt wiert, om 't Mataramse ryck wederom te herstellen, sonder de sterckte der vyanden, 't zy klein of groot, als dan eenigsints te ontsien; want men buyten soo een extreme totale remedie klaarlyck souw ondervinden, dat, soo haast maar de Comp^e haar magten quam thuys te trecken, in korten de vyandt, weder alles onder zyn gewelt souw hebben, omdat het Mataramse huys als nogh niet bequaam was hun gedane herstellinge te mainctineren en dit was 'teenparigh advis van d'heer Speelman en zynen raat, dogh indien verstaan mogt werden het van Comp^s gelegentheyt niet te zyn 't werck met dien ernst en vigueur door te setten, soo souw men haar Ed^e nader ordres daarop verwagten, kunnende na d'heer Speelmaus gevoelen, het werck op Timor uogh wel een jaar nytsel lyden en de Bantammer wiert gemeent des vereysschende men oock wel wat beter aan de hant soude kunnen doen gaan, als bevorens onder 14 October oock breder was geadviseert en weswegen d'heer Speelman nader mondelingh met haar Ed^e souw kunnen confereren en, ofschoon men sigh van 't voorstel om de Macassaren aan de handt te krygen geensints kon verseeckeren, soo was 'er buyten des by d'onse ginder evenwel moets genoegh om 't werck kloekhertigh by der hant te nemen; onderwylen zoude de gantse presente militie tot nader ordre op Japara aangelhouden werden, sulx nu per Nuysenburgh eenlyck 48 Nederlandse en 15 inlandse inpotenten herwaarts quamen, nevens een luytenant, 2 vaandrighs en 6 sergeanten, behalven de Marlycker officieren; en dewyle de gins synde capiteynen, Renesse, Sloot en Egberts nu mede daar souden moeten overblyven, soo wierden zy egter alle by vacante plaats aan haar Ed^e op 't ernstigste gerecommandeert, gelyck oock d'heer Speelman al wat geengagieert was om de provisionele luytenants en vaandrighs dier expeditie tot meerder animatie tegen d'aanstaande campagne, alle met die absolute qualiteyten te vereeren;

de heer Speelman bedanckte haar Ed^e oock wegen de expressien van 't genoegh in zyn diensten en wenschte, dat zyn devoiren wat vrugthaarder mogen zyn geweest, met hope, dat 'er geen beletselen opnieuw souden voorkomen, dat zyn E. volgens de genome resolutie immer voor 't regen mouson niet souden kunnen een keer herwaarts doen, 't welck zyn E. egter sonder verdriet niet voor half December meende te beginnen om te zien, hoe 't zigh inwylen nogh daar souw toedragen, en als dan op zyn E. vertreck nader besluyt te nemen om alsoo haar Ed^e het meeste vernoeogen toe te brengen, als komende zyn E. particuliere belangen en intrest desselfs presentie ten minsten voor een tyt op Batavia mede hoognodigh te vereyssen en niet min om met haar Ed^e over de saaken van Mataram mondelingh te spreekken, als om welck werck ten dienste der E. Comp^e tot een goet eynde te dirigeren zyn E. niet na laten soude alle zyn kragten in te spannen, soo het hem volcomen wiert toevertrouwt, maar met soodanige stricke limitatieu als 'er door

haar Ed^s tot nogh toe waren gegeven, wanneer zyn E. verclaarde desselfs persoon indienst aldaar soodanigh niet te vereysschen en nutter op Batavia te wesen, want 'er nu met gestadigh adviseren en nieuwe ordres te verwagten geen uure tyts overschoot, in plaats van de saaken met vigueur stane pede te kunnen bevorderen, en welke ronde cincere verklaringe d'heer Speelman versogt haar Ed^s ten besten geliefden te duyden;

synde voorts in kas van zyn E. vertreck tot hooftgebieder aldaar geprojecteert te continueren d'E. capteyn, Isaak de Saint Martin, die van genoegsame bequaamheden daar toe versien was om de saacken voor eerst in termines te kunnen houden en haar Ed^s contentement te geven;

by dese quamen oock over een briefje door den Coninck van Bima aan haar Ed^s geschreven en jongst daar blyven leggen, item het translaat door Arou Vaqua van Macassar aan d'heer Speelman gecarteert, en welke persoon d'heer Speelman sustineerde, dat met partye der beste Bougys tot het werck op Japara seer wel te passe soude komen en dat oock sulcx sonder jalousie omtrent Radja Palacca by goede inductie genoegsaam soude kunnen geschieden om alsoo die luyden metter tyt by kleene hoopjens tot Comp^s dienst te gewinnen en 't welck in sulcke oorlogen oock van geen quade consequentie en kon wesen;

de Ternaatse gesant, Celebe, had oock onder anderen by een overgeleverde petitie aan d'heer Speelman voor zyn Coninck restitutie versogt van een goude degen en een snaphaan, die door de weduwe van S^r. Coornput uyt Ternaten soude mede genomen wesen en van welcx bevindinge alhier dan met eenen aan den Coninck van Ternaten advis kon werden gegeven;

de houtwercken van Orangcaya Mangsor per Spanbroeck versonden, kostede / 545 en waren in Nuysenburghs factura gebragt, gelyck daar mede oock overquamen de goederen van den overleden boeckhouder, Cornelis Neus, item 4 lege medicament kisten, die men ginder vol gestofteert gaarne ten eersten weder terngh hadde, nevens goede party slegte arrack, voor 't volck seer nodigh en dienstigh, te meer men op Japara als nogh geen kroegen of schaggeryen van drancken had toegelaten, schoon sulcx veele al vry verveelde en naar Batavia deede haacken;

des Sousouhounangs Tommagon, Marta Raxana, was op 'tslyten deses terugge van Batavia op Japara verschenen en wiert de sloep, d'Orangie Boom, gereet gehouden om in 'tkorten met den eysch en nader advisen te volgen, dogh 'tjagt, Nuysenburgh, wiert getwyffelt of in 'tmousson op de reyse al spoedigh souw gewinnen, gelyck dan oock tot nogh hier niet zy vernomen wat verdere rapporten en documenten ons, neven dese ampele missive van Japara zyn toegekomen, daar van staan de voornaamste alle by 'taankoment briefboek ingeschreven en te lesen.

10 d^o. Namiddags bekomen per horger chialoup een cleen advis briefje van d'E. heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat tot Malacca, aan haar Ed^s geschreven den 11^{den} des voorleden maants November, niet sonders vermeldende dan de aankomst der schepen, Beemster, Wimmenum en Marcken, van hier, item een Moors en een Portugees scheepje met cleeden van Portonovo en een particulier Engels jagt met

rys van Masulipatnam aldaar en verder, hoe de Jambyse en Johorse rovers het vaarwater omtrent Malacca weder begonnen onveyl te maaken en, soo gerught wiert, een Malax borger sloep, komende met peper van Palembangh, soudén hebben afgelopen.

Voorts is heden in Rade rapport gedaan van den inkoop van 2 jagjes en 2 gontings voor de Ooster provincien en zyn deselve jagjes, groot 70 en 50 lasten ider, dan genaamt de Spieringh en de Rogh.

Soo is oock de gehuurde fluyt, de Krygsman, wederom aangeleyt na 't Patria om met de nogh verwagte twee andere gehuurde bodems soodra mogelyck te repatrieren.

Wyders is de predicant, Carolus Mantean, jongst uyt Banda gesuspendeert opgekomen, wederom beroepelyck gestelt om naar eene der Oosterse provincien, dogh om redenen niet wederomme naar Banda in zyn voorige qualiteyt te werden geëmployeert.

11 d°. Nademiddagh verschynt hier van Malacca het borger jagt, Henricus, waarmede ons wederomme wert toegebracht een nader missive met verscheyde bylagen van den E. heer gouverneur, Balthasar Bort, ende den raat tot Malacca aan haar Eds, de dato 22 November jongstleden van soodanigen inhoud en substantie, als het aankoment briefboek onder dat quartier kan uytwyzen, verhalende onder anderen:

dat de vaartuygen der Chinesen en Maleyers, die, dagelycx op Batavia en Bantam thuyt hoorende, van Atchin quamen, hun medebrenge goud seer verscholen hielden en relateerden, dat de Atchinse Coninginne seer kranck lagh ende haar hof en kerck, door den brant t'eenemaal vernielt was; oock hadden daar dese jaare 5 Engelse, 1 Deens, 1 Bantams en 4 Moorsee scheepjes ten handel geweest:

de gequalificeerde ministers en Comp^s dienaren, aan de penne volgens haar Eds ordre opgenomen, waren onder 't Malax gouvernement bevonden te bestaan uyt 46 personen en daarvan 'er althaus niet wel eenige konden werden gemist ofte verminderd;

of men de ducats daar mede tot 1½ en de goude coubans tot 10 rd^s soude gangbaar maaken, gelyck men verstont, dat op Batavia was geschiet, daartoe wiert haar Eds ordre versogt.

By nader pertinente opneminghe der huysen en inwoonderen van fixe domicilium, soo binnen als buyten Malacca, had men bevonden, dat er waren 554 huysen,

961 manspersoonen, waaronder 'er althaus veele van huys en in 't geheel
maar 37 Nederlandse borgers waaren;

927 vrouwen;

913 kinderen;

534 slaven;

600 slavinnen en

591 slavinne kinderen, etc.;

t'samen 4326 zielen, buyten de dienaren en volckeren van d'E. Comp^s, aldaar remorende.

12 d°. Namiddaghs gewert ons per Javaans vaartuygh een cleen briefje, op gisteren door den Bantamsen resident, Willem Caaf, aan haar Eds geschreven tot advis, dat het Engels schip, de Anna, daar even met 1000 picols peper van Jamby was aangekomen en nogh een Portugees bodempje van Macauw, item oock het

Deens fluytschip, de Vergulde Fortuyn, uyt Hoccieuw, onder anderen medebrenghende een paquet papieren aan haar Ed^a, 't welck by desen over quam en, nu alhier ontfangen wesende, bevonden is een missive van de cooplieden, Jacob Schagen en Louys de Keyser, uyt voornelte Hoccieuw gedateert 14 October verleden, nevens eenige bylagen daarby, dan wert geadviseert, hoe sy zedert 't vertreck van Marcken in April voorleden, al wederom veele moeylyckheden hadden ontmoet en over 't stilswygent vertreck van 't schip, Schielant, al vry wat spuls gehadt, dogh alles was door de goede genegentheyt van den vermogend heer Timping Sianco, broeder des Koninx Singlamough nogh weder ten besten afgelopen en de meeste haspelingh door de minder regenten, tolcken en andere wel veroorsaackt, dogh een wyle tyts daarna, had de Mandoryn en groot factoor, Ongsanna, uyt ordre des groot veltheers Sinough, d'onse al de restant coopmanschappen getragt af te handelen, gelyck men dan eyndelyck met de peper, sandelhout, poetsiok, rompen, loot, sappanhout etc., hoewel tot slegte prysen, over een gecomen was, dogh na de nagelen, camphur en andere goederen geen bot gedaan, niettemin onder belofte, dat alles in 't aanstaaende met meerder vryheyt en genoegen soude toegaan, gelyck oock gesegt wiert, dat de veltheer, Sinough, in korten wederom na 't Pekinse hof stout op te reysen, sulcx men dan metter tyt nogh wel wat goets van Comp^a handel aldaar verhoopte en dat te meer in 't algemeen onder de Chinesen en Tartaren gesegt wiert, de Keyser tot de Hollanders seer geaffectioneert soude wesen en datter oock op 't arrivement onser jongste, derwaarts gesonde 3 schepen, de Zyp, Flaman en 't Huys te Cleeff (die den 17^{den} Augustus in de bhay van Sothia wel aangekomen waren) nogh een nader brief wegens onsen vergunden jaarlyxen handel in Hoccieuw uyt het Peckinse hof afgecomen soude zyn, behalve seecker ander geschrift, 't geen den E. Schagen op primo July deses jaars door den heer Timping Sionkon, naar dat het door ordre van den Sinough alvorens aan onse logie en de stadts poorten elders was gepubliceert voor 't gemeen, ware ter hant gestelt en 't welck eerst door eenige Europese paters, uyt Peckingh kortelingh afgekomen en in de stadt Hoccieuw remorerende, uyt de Tartarse en Chinese tale in 't Latyn en naderhant door d'onse in 't Nederduytsch overgeseth wesende, zoude luyden aldus:

de Mandoryn, Chitlieu, aan wien de saaken, raakende de militie en de zee, mitsgaders de verdere bestieringe wegens de stadt Hockieuw voor een tyt om deselve waar te nemen aan bevolen waren, heeft in 't sestiende jaar van de regeringe van den Keyser Coughi in de 4^e maane, den 8sten dagh van Poetchiensy ontfangen seecker geloofwaardigh schryvens, waarinne met alle nederigheyt verhaalt gedaan wort van de nytlandse schepen in dese provintie Fockien aangekomen, welck schryvens in de 4^e maan en sevenden dagh aan gedagte Poechiensy, door Puyenlam overgelevert, die hetselve oock in de vierde maan, den derden dagh ontfangen en geaprobeert heeft;

waarop, naar dat de Pimpous alle gouverneurs, regenten en vordere bestierders igelyck in 't bysonder ondervraagt hadden, is by een algemeene vergaderinge goetgevonden aan Puyenlam gouverneur, wegens de provintie Fockien op te dragen een kort geschrift, wegens de presente geschapentheyt van gedagte provintie Fockien

't welck oock in de eerste maan en dertigste dagh overhandigt wiert; syn Keyserlycke Mayesteyt heeft op de tweede maan en negenthiende dagh wederom geschreven; het volle geregt braden sigh hier over en maake my het zelve bekend;

naar dese geloofwaardige rescriptie is de brief wel gesloten aan de Pimpous gesonden, alle raden en vasalen hebben daar op geadviseert, dat overmits de Hollanders binnen baren gestelden tyt om te tributeren alhier aangekomen zyn en de Deenen of Nilimoeloeha met coopmans waaren om te handelen in Fockien gearriveert, mitsgaders dat de tolck Linikilum en d'andere buyten 's lants vertrocken waren, hadde den pligt wel vereyscht van alles en ygelycx te onderzoeken en te examineren, maar omdat Simfon in den tyt van zyn afval dese gesonden heeft om haar luyden in te voeren en in Fockien te brengen, is goetgevonden hier van niets op te halen, want het geruyld koper en yser, mitsgaders de verboden whaaren belangt, is vastgesteld niet te gedogen, dat deselve door haar uytgevoert mogten werden, maar dat zy zullen hooren naar de gecommitteerde Mandoryn, door den Puyangh haar toegesonden, die op deselve met eens moet toesien, dat zy verkogt of verruyt werden;

maar wat aangaat de maniere en wyse en hoedanigh beyder landen luyden, die nu alhier zyn naar haar eygen landen moeten afgevaardigt werden, of zy met onverkogte whaaren en off het oock behoorycker wesen mogt haar deselve te laten verkopen, of in 't geheel wederom laten onverkogt vertrecken, is een saacke, raakende de Lepous, waarom 't selve oock den keyserlycken raat aangeschreven moet werden, die naar kennis van saaken best zal oordeelen, wat hierinne regt ende billyck zal zyn, waarop eerbiedinge over dit besluit genomen is;

Ychim van Poyze ende de verdere vasalen hebben sigh al te samen hierover beraden en hetselve aan zyn keyserlycke Mayesteyt bekend gemaackt; naar gedane reverentie over 't genomen besluit is de brief wel gesloten aan de Lepous gesonden, alle en ygelycke vasalen hebben met de volle vergaderinge beslooten;

dat de Hollanders voor desen somtyts maar onder een gelimiteerden tyt van jaren vergunt is geworden om te tributeren hier te komen, mitsgaders dat haar den zeehandel verboden is geweest, is geschiet wegens de roveryen door den Chinkin op de zee schandelyck gepleegt, ende dat het dienvolgens te vreesen was, dat deselve oock aanranden mogten de geene van vreemde landen om te tributeren genegen waren hier te komen, maar omdat de zeerover, nu bedwongen zynde, vertrocken zynde, soo staat de Hollanders om te tributeren den wegh open, ja oock om te handelen na haar eygen vryen wille en magt en dat zy volgen moogen hetgeene haar beliest, ja dat zy naar haar welgevallen mogen gaan en wederom komen en kiezen; dat zy wegens den handel der goederen ende het contracteren van dien best en dienstigst zullen oordeelen te behooren, belangende het kooper en yser, soo laat ick dese mineralen volgens het inhoude van 't oude verbot niet uytvoeren;

maar wegens de luyden, die voor dit maal alhier present zyn, mitsgaders wegens deselve geruyt koper en yser en andere goederen, die zy medegebragt en nogh niet in 't geheel verkogt hebben, bevelen wy aan den Puyan, dat deselve

sal hebben te ordonneren een aansienlycke Mandoryn, in welckers presentie alles moet verkogt werden;

naar gedane venditie sal de Puyan wel letten op de oude maniere, mitsgaders gedagte luyden, volgens out gebruyck laten vertrecken naar haar eygen landen; voorts willen wy, dat alle andere dingen ter dispositie van de Limpous sullen geschieden:

overgelevert in het sestiende jaar van de regeringe van den Keyser Conghi in de derde maan en 14de dagh, de Keyser heeft op den 16de dagh van deselve maane onderschreven fiat, en is reverentie aan dit bevel gedaan;

dit schryvens is de Pimpous toegesonden en van deselve is het overgesonden in handen van den Puyan, die hetselve wel toegevouwen, aan den Poescheeusy wederom gesonden heeft;

volgens equiteyt deser zaake sullen dan de Hollanders en Deenen Nilimoelolia luyden van beyder landen wegens het cooper en yzers, mitsgaders wegens de andere coopmanschappen, die sy hier aangebragt hebben aan den Mandoryn Sinongh en Povi ronde verclaringe doen, dewelcke een Mandoryn sullen zenden, die by de venditie present zy en naar gedane venditie wederom bescheyt brengen; op gelycke wyse zullen zy oock naar out gebruyck en naar versogt en gegeven verlof wederom naar hare landen versonden werden: over dit besluit is reverentie gedaan;

volgens boven verhaalden inhoud van de vierde mane en agsten dagh desselve jaars is een brief ontfangen ende van Sinong Puyanganyan, bestierder des oorlogs en vrede, bevestigt het ondervraagde door Puyan, wegens de presente geschapenthey, sta ick toe;

naar welgestelde approbatie is de brief wederom voor de Poetchieusy gesonden, die denselven de Tuli toe gesonden heeft, die oock de beveelen van Puyan sal moeten naarkomen en sich bequamen naar het geene, dat in de brief vervathstaat, op dat de wille des Keysers en de billyckheyt des handels mogte volbragt werden;

terstonts sullen de Hollanders en Deenen of Nilimalaha beyder landen luyden metten eersten van het cooper en yser en van de andere wharen, die sy medegebragt ende noch niet verkogt hebben een catalogus rolle maacken;

insgelycx sal de Tulli Tim om en bywesen examineren en opteyckenen, mitsgaders volgen de eygenste wyse, alles behoorlyck opstellen, klaar en duydellyck inschryven en hetselve aan Poetchieusy bekend maaken, die sulcx na dat alles wel en distinctelyck sal gedaan hebben vorder sal communicceeren;

Puyan en Senuw sullen met eenen antwoord geven van de maniere in 't depescheren naar hun eygen landen, mitsgaders van de andere dingen, die in dese zaacke vereyscht zullen werden te geschieden;

naar dat dit schryvens ontfangen ende de conformiteyt deser saacke overwogen zy, heb ick terstont chiap of placcaat gesonden, in het welcke de gelyckformigheyt deser verhandelde saacke mogte gepubliceert werden, in desen oock lettende op des Conings wil en begeeren, dat terstont met de belaste verkopinge een aanvangh geschiede en dat de goederen, die in de schepen zyn met het veruyldde koper en yser geleverd en dat alles wel getelt en, verscheyden synde, naar de huysen van den Hayongh gebragt mogte werden;

de verkooping sal oock geschieden ter presentie van Tulli, die by tyts sal om en omtrent wesen, en dat sonder dilay of uytstel van tyt indien hierinne niet wacker voortgegaan en de bevelen niet nagekomen werden, sal het niet behoorlyck wesen; 'tis nodigh dat dese publicatie ofte chiap gebragt werde aan Nilimalaha, Mandoryn en bestierder der coopmanschappen en wharen; in 'tsesthiende jaar van de regeringe van den Keyser Conghi, in de vierde maan, den 26sten dagh.

13 d°. Heden erlangen per Chinees vaartuygh dubbel schryven van d'heer gouverneur, Balthasar Bort, en raat tot Malacca, welckers principale ons daags voor eergisteren al is toegebragt en doenmaals hier voren oock aangehaalt.

14 d°. Naar dat zyn Ed^{ht}. de heere Gouverneur Generaal, Joan Maatsuyker, nu eenige dagen herwaarts van een groote pyne aan seecker accident is bevangen geworden, soo heeft zyn Ed^{ht}. sikh op de ernstige raat der doctoren en meesters (om te beter in korten met Godes hulpe tot herstellinge van gesontheit te geraacken) perforce, zedert den 11^{d-n} deser (of voorleden Saturdagh) uyt het ordinary avont gebet en van de gewone audientie, als oock heden namiddagh voor de eerste maale van de ordinary vergaderinge van Raden van India moeten absenteren, dewyle sikh die accidenten oock al met eenige toevallen schynen te vermengen, die Godt geve in korten tot onser aller vreugde weder verdwynen en overwonnen werden mogen.

Ondertusschen is voorts by haar Ed^s de Raden van India, bezyden andere saacken geresolveert over de notulen en beschryvinge naar Amboina, als Macassar en onder anderen, dat men met het verder aanplanten der jonge nagelboomen tot nader ordre sal ophouden om met den grooten toevoer (van 750934, soo oude, als jonge boomen, die der bereets zyn) met die waardige specerye niet overkropt te werden, dewyl 'er, dogh naar haar Ed^s ruyge calculatie by na in de gandsche bekende werelt maar 5 à 600000 R des jaars konnen werden vertiert.

Soo is mede aan de opperhoofden van de fluyt, Spaubroek, voor gedane uytreyse wegens de camer Zeelant de halve premie toegeleyt.

15 d°. Namiddags verschynt hier een Chinese jonck met verscheide koopmanschappen en crameryen van Aymuy, welcke plaatse onder de rover Coxin komt te sorteren, maar de stadt Sincheeuw, daar digt jegens over op de vaste kust van China gelegen, was na 't rapport der layden door de Tartaren van Hoccieuw weder onder hare gemene Keysers heerschappye gebragt, gelyck mede zulcx gerugt wiert van de gandsche provincie van Canton, 't welck soo wesende voor de afgevalle Chinese volckeren en oock de Coxinse rebellen een slegte hope tot herstellinge, maar eerder tot een totaet verval en ruine hunner saacken schynt te geven.

Wyders syn heden in extraordinaire vergaderinge by heeren Raden van India met communicatie van d'eerwaarde kerckenraat naar Banda en Ternaten beroepen d'eerwaarde predicanten, Henricus van der Linde en Carolus Manteauw.

Gelyck na eenige deliberatie over de verwerde saacken en toestant op de Oostkust van Java, het aldaar verblyven of herwaarts komen van de heer admiraal, Cornelis Speelman, aan zyn eygen oordeel en resolutie, ginder derwegen genomen, is verstaan te laten gedefereert.

Ende alsoo wederom eenige considerationen zyn gevallen over dat nieuwe scherpe reglement uyt het Patria van 16 October 1676, specialyck nopende de verpagtinge der thollen en inkomsten hier tot Batavia, en waar over by den E. ontfanger en licentmeester eenige specificatie en notitien zyn opgesteld, soo is alvorens daar in verder te treden verstaan d'E. ontfanger en licentmeester by gemelte specificatie nogh eenige nader uytdruckinge te laten doen, en met eenen haar considerationen op deselve verpagtingen daar by te voegen om als dan wyders daar over eenigh vast besluit te nemen.

16 d°. 's Morgens vertrecken uyt dese rhee de naar Banda de fluytschepen, Saxenburgh en Swanenburgh, met den oppercoopman, Joannes Keys, beyde beladen met de navolgende goederen en nootlyckheden voor die provincie, als te weten :

in de fluyt, Saxenburgh, voor Banda :

202 lasten en 78 gantangs Bengaalsen rys;

1 blaasbalck en

50 ₧ Batavise lym, tot..... f 6075:13:4,

in Swanenburg, voor Banda :

200 lasten en 141 gantangs Bengaalse rys;

5000 stucx jaty legger duygen;

6 vaten zement;

1 blaasbalck, tot... f 6231:19:13.

De dubbele largo missive, nevens verscheyde bylagen, daar besyden als nu aan d'heer gouverneur, Cornelis van Quaalberg, en raat in 't casteel Nassauw afgaande, is op gisteren avondt by haar Ed^e de heeren Raden, dogh niet by zyn Ed^{ht}. (door indispositie en pynelyckheyt) ondertekent en van alsulcke ordres en substantie, als het afgaande briefboek komt uyt te wysen.

17 d°. Op de middagh verschynt hier van 't eylant Mauritius de hoecker, de Bode, met de E. commandeur, Hubert Hugo, dewelcke door impotentheyt niet binnen geweest en oversulcx de schipper aan haar Ed^e overgelevert heeft eenlyck 2 briefjes van den nieuwen resident op gemelte Mauritius, Isaak Johannes Lamotius (synde uyt het vaderlant over de Caap op 17 September daar aangekomen) aan haar Ed^e, beyde geschreven in dato 3 October passado en verselt met het transport, door den E. Hugo ginder aan hem gedaan, waar by blyckt, datter doen 225 koebeesten, 10 paarden, 6 buffels en 17 karren tot den lantbouw by de Comp^e in wesen waren en hoopte gemelte Lamotius haar Ed^e in korten preuve te doen zien van zyn nieuw geïnventeerde en in 't vaderlant voorgegeve ebbenhoute zaagmolen etc., sonder datter verder iets van opmerckinge zy geschreven, nogh oock eenige ebbenhout of andere ladinge met gemelte hoecker van daar hier aangebragt geworden.

Jegens den avondt komt oock van Jamby aan te landen 't chialoupje, de Moor, niet anders medebrengende als een missive met verscheyde bylagen van den

coopman en resident, Gerrit Pot, aan haar Ed^s, geschreven den 4^{den} deser maant van alsulck advis, als 't aankoment briefboek op zyn plaats nader kan verthonen; schynende daar by te blycken, dat de peper plantagien in de landen van Jamby, hoe langer, hoe meer begonden te verminderen en sulcx dat grayn schaarser te werden;

de Engelse vrunden waren met de slegte presente peper negotie aldaar in hun voorigh gelicentieert voornemen om een casteel beneden aan de mont der Jambyse rivier te bouwen weder geaarselt en hadden alsoo sulcx by den Sulthan op nader beraat en der gelegentheynt van de plaats weder gedeclineert;

de Jambyse negotieboekken waren dese jare boven de ongelden van f 15956 nogh geslooten met een suyvere overwinste van f 25088:8:9, 't gunt na voorige tyden sober zy en egter na den presenten slegten handel alomme nogh al redelyck passeren kan en moet.

Wyders is heden onder andere besoeings in Rade van India goetgevonden den pagter van Comp^s koorenmoelen, Aart Puttelaer, wegens geleden schade, by gebreck van water, als anders, een maant pagtpenningen quyt te schelden.

Ende onder de pointen, ordres en naar Ternaten af te gaan, is mede verstaan de landen van Gorontale en Limbotte, daar van de Koninck van Ternaten als nu afstant heeft gedaau, solemnellyck onder de bescherminge van de Comp^e aan te nemen.

En soo mede omtrent de Coninck van Batchian te onderstaan, dat hy 't eylant Ouby, 't welck dogh door geen volkeren bewoont ofte geen nut by hem van getrocken wert, aan de Comp^e niet soudén willen overgeven ofte vereeren om alle pretentien en geschillen daar over in tyt en wylen voor te komen.

Soo is oock op huyden morgen door d'heer directeur generaal, Rycklof van Goens, met de present hier aanwesende afgesondene van den Coninck van Sumbawa gemaackt een contract tot leverantie van 15000 picols sappanhoudt, aldaar aan d'E. Comp^e te leveren tegens $\frac{7}{8}$ rd^s ider picol, gelyck breder by 't afschrift desselfs in 't resolutieboek geinsereert is te lesen.

18 d^e. 's Avonts gaat de chialoup, de Granaat Appel, af naar Japara met een missive van haar Ed^s (dogh door sware pyne en indispositie by den Ed^e heer Gouverneur Generaal niet getekent) aan den E. heere admiraal, Cornelis Speelman, en zynen rade aldaar van soodanigen substantie, als kortelyck volgt:

dat zedert het laaste schryven van 25 October per de Laurier Tack van zyn E. weder 4 brieven, de dato 28 October, item primo 2 en 30 November zyn ontfangen en op de laaste al veel te antwoorde soude wesen, soo men d'heer Speelman niet dagelycx hier verwagte en waarom een geëxtendeerde rescriptie onnodigh geacht wert, sulcx dese per de Granaat Appel expres gaat om zyn E. in de nodige poincten van haar Ed^s advis te dienen;

en voor eerst, dat dewyl de oneenigheyt en continueerende wantrouw der 4 Mataramse Princen hun saacken doet verloren gaan en Troena Jaja en Codjoran haar deel niet dan door geweld zullen verlaten en de Bantammer reets de Cheribonse Princen en landen self tot aan Carwangh toe in zyn geweld en besit heeft, d'heer Speelman magh blycken of 's Comp^s vermogen kan toe laten, alle dese verwarringen in soo grooten lant te vereffenen;

dogh om dat men met dit verwerde werck soo ver is ingelaten, syn haar Ed^s van expres verstandt, dat de nieuwe Sousouhounangh en syne 3 broeders expresselyck uyt haar Ed^s name protesterender wyse en dat in ernstige termen souw werden aangeseyt, hoe wy alles volgens en boven 't contract tot hare behoudenis hebben geecontribueert en sy daarentegen doorgaans en als nogh hun eygen saacken schandelyck verwaarloost en nu nogh ten ergsten van allen door continuerende tweedragt het ryck en malcanderen in de gront bederven en dat daarom, zoo zy haar niet spoedigh vereenigen, voorts hun totale ruïne voor de deur staat, om dat de Comp^e niet geresolveert is haar in de broeder twist te vermengen, maar genootsaackt zal werden hun saacken geheel te laten varen en onse magten alle weder thuys te roepen om die met meerder nut elders te employeeren, dogh, soo zy als broederen betaamt den vyandt eendragtelyck tegen gaan, dat men dan onse wapenen 't haren besten sal voegen en alsoo in korten alle hare vyanden t'eenemaal t'onder brengen, en datse daarom haar onderlingh vershil soo langh moeten opschorten, wanneer haar saacken te beter in vruntchap soude kunnen vereffent en zy alle 4 door de Comp^e (soose die tot regter daar over wilde verkiesen) sodanigh tevreden gestelt werden, datse ons soude bedancken en haar saacken in top van voorspoet en met ons in goede alliantie sien voort gaan; dit dan dusdanigh haar ingeboesemt zynde, waren haar Ed^s met d'heer Speelman voorts van gevoelen, dat de dingen gedurende het regen mouson na gelegentheynt konden gehouden werden in termines met soo veel verbeteringe als doenlyck ware, mits na vermogen mydende een opentlycke rupture tusschen de broederen Princeen, in zuleker voegen als de Japarse missive van 30 November vermeldte en alsints betracht ende dat gemelte broeders tot een raysonabel aecoort en gemeen intrest tegen den algemenen vyandt werden gebragt en hare troupes aan de directie van de Comp^e overgegeven;

dat, ondertusschen onse wagten op Samarangh, Rimbang in 't nauw voor Sourabaya en op Tegaal, als elders voor eerst tot nader beraat over Comp^s gelegentheynt dieuen aangehouden en Japara in 't bysonder mede wel verseeckt om dan na de overkomste van de heer Speelman ten minsten voor een keer alhier het Mataramse werck nader te kunnen overwegen en met zyn E. mondelingh deswegen te confereren. inwylen dat na zyn E. voorstel het werck ginder by den dapperen en ervaren capteyn, Sainct Martin, wel zal kunnen werden waargenomen;

dat het overgeven der Javaanse troupes onder de conduite van de Comp^e niet anders by haar Ed^s wert verstaan, dan dat zulex met het believen en self op het ernstigh versoeck der Princeen en niet op onse begeerte geschiede om hun na haren aart geen quaat nabedencken te geven;

dat dese nu afgaande chialoup, de Granaat Appel, van alles wel voorsien en sullicant geoordeelt zy om de persoon van d'E. heer admiraal, Speelman, spoedigh te komen in dit quade mouson herwaarts overbrengen en dat het caartje van de Straat van Madura, jongst ontfangen, volgens versoeck nu weder terugge overgaat.

19 *d.* 's Middags komt te deser rhee de een Portugees scheepje uyt Siam over Bantam, van waar het heeft medegebragt een klein advisje van onsen resident, Caëff, aan den sabandar, Ockerse, alhier tot berigt, dat de Koninck aldaar hun

Siamse rys last van omtrent 140 lasten tegen 40 Spaanse realen ider had willen aannemen, maar zy meer genegen schenen deselve tot 40 rd^s Hollants gelt alhier aan de Comp^e te leveren en daartoe hy, resident, hun dan oock (op hope van weldoen) hadde geanimeert.

20 d^e. 's Morgens zyn de hier verschenen opgekomen Javaanse hoofden van Carwagh binnen geweest met de capteyn, Fredrick Muller, by de heere directeur generaal, Rycklof van Goens, om hunne demissie naar huys, hoe eer, hoe liever te versoecken, gelyck zy dan oock eersdaags wederom derwaarts sullen werden gelicentieert.

21 d^e. 's Morgens gewert ons per Javaans vaartuygh een briefje van den Bantamsen resident, Willem Caal, eergisteren aan haar Ed^s geschreven, en van volgende inhoud:

de ladinge van de Deense fluyt, de Gulde Fortuyn, uyt Hoccieuw, bestont in weynigh gout, party grove porecleynen, thee en grof Chinees papier en lagh hun voornemen om dien bodem tegen 't aanstaande Ooster mouson naar Trangebare te versenden:

het Portugees scheepje, uyt Chiam met rys daar aangeweest, was voorts na Batavia gestevent, als hier voor op eergisteren staat vermeld;

daar was oock nogh een ander Portugees jagt uyt Macauw verschenen, beladen met spialuter, thee, rouwe syde, zyde stoffen en groot party ledige potten;

't Engels schip, 't Gulde Vlies, was den 18^{den} deser na Engelant vertrocken en hun schip, de Anna, van Jamby gekomen, hadde aldaar naa 't schryven van onsen resident, Pot, niet meer als 4 à 500 picols peper konnen bemagtigen, 1000 potten wit kalck, voor den Fabryck geëyst, gingen by desen over ten koste van / 70:17:8;

de gerugten, dat de Bantamse Vorst eenige vaartuygen en vele na Cheribon soude zenden, waren weder in roock verdwenen, maar wiert nu gesegt, dat de Sulthan alle de plaatsen, van Cheribon af tot Batavia toe, onder syn bescherminge nemen ofte wel onder de gehoorsaamheyt van Cheribon brengen wilde en waartoe een keey Nara eersdaags met 5 à 6 vaartuygen derwaarts soude afgaan, terwylen de 5 pangerans van Cheribon nogh alle op Turtiassa by den Bantamsen Sulthan bleven continueren, hoewel hem jongst gesegt was, dat de eene als doen weder na huys gekeert souw wesen, gelyck nu eenlyck de Cheribonse sabandar, Marta Diepa, althans genaamt Tommagon Rassaragara, binnen weynigh dagen stont te vertreeken;

baar Ed^s schryven van 28 November voorleden per de fluyt, de Lantman, had hy wel ontfangen en doenmaals oock de retourvloot van goede verversinge versorgt.

Naar dien (Godt betert) de pynelyckte sieckte en swackheyt van den Edelen heere Gouverneur Generaal, Joan Maatsuyker, waaraan zyn Ed^s op 11 deser is te bedde gaan leggen, zedert eenige dagen merckelyck is toegenomen, soo heeft zyn Ed^s heden omtrent de middagh de heeren Raaden van India by sigh ontboden en haar Ed^s sulcx bekennt gemaakt, dogh die evenwel met de gantsche gemeente deser stede van herten wenschen en verhoppen, dat Godt de Heere zyn gemelte Ed^s

't onser allen besten nogh wederom in korten tot beterschap en voorige gesontheyt brengen zal.

Namiddags is in Raade van India geresolveert de 140 lasten rys, met een Portugees scheepje van Siam hier aangebragt, voor de Comp^e aan te nemen tot 40 rd^e het last en die oock alle wederom onder opsigt van den E. ontfanger en licentmeester tot gerief der gemeente publyck op de merckt te laten vercoopen tegens 5 gantangs voor een ryxdaalder, om alsoo voor te komen de snoode practiquen der voorkopers, die door het opjagen derselve tot nadeel van de arme ingesetenen hun vuyl gewin soecken.

Ende alsoo van Carwangh weder tydinge gecomen zy, hoe na 't vertreck van den capteyn, Frederick Muller, van ginder de saacken aldaar weder waren verergerd en eenige nieuwe ontroerte opgestaan en oock een goet getal Bantamse Javanen aangekomen etc., soo is oock by haar Ed^s in consideratie gekomen om tot bescherminge van Comp^s regt en de goede ingesetene aldaar een pagger ofte vastigheyt in het dorp Tanjong Poura te maacken, maar verstaan het besluyt daarop tot nader tydinge van ginder nogh uyt te stellen.

De gesanten van den Coninck van Sumbawa, althans in korten gereet staande om wederom naar huys te keeren, van daar medegebragt en aan haar Ed^s verthoont hebbende het contract van vrede, vrunt en bontgenootschap, den 12^{den} February des voorleden jaars 1676 tusschen gemelten Coninx afgesondene en den president, David Harthouwer, zaliger, tot Macassar uyt name van de Comp^e geslooten, met versoeck, dat hetselve als nu by haar Ed^s oock mogte werden geapprobeert en geratificeert; soo is op heden mede in Raade van India goetgevonden sulcx toe te staan en te agreëeren ende daarvan agter het gemelte contract geschreven en getekent de naervolgende acte van ratificatie.

Joan Maatsuyker, Gouverneur Generaal ende de Raden van India tot Batavia, allen dengene die desen sullen zien, saluyt, doen te weten, dat ingevolge van het hiervooren staande contract van vrede, vrundt en bontgenootschap, beschreven in de Nederlandsche en Maleysche tale tusschen den E. president, David Harthouwer, en zynen raade, uyt name van de Comp^e ter eenre ende de afgesanten, Nene Singrewaron, Nene Damang Langoe en Nene Daman, uyt den name van den presenten Coninck, Maas Bantam, mitsgaders de verdere regeringe op 't eyland Sumbawa, ter andere syde gemaackt ende gesloten op 12 February des voorleden jaars 1676 in 's Comp^s casteel Rotterdam op Macassar; de gemelte Coninck en regeringe van Sumbawa althans hare expresse afgesanten aan ons herwaarts hebben afgesonden omme de ratificatie van gemelte contracte te versoecken, soo is 't dat wy, als presenterende het hoogste gebiet wegens de Generale Nederlandsche geotroyeerde Oost Indische Comp^e in dese landen, hetselve contract met alle de poincten en articulen, daarinne begrepen, nu mede hebben geapprobeert ende geratificeert, gelyck doen by desen, belovende deselve onverbrekelyck te onderhouden ende te doen onderhouden, sonder te gedogen dat sulcx,

soo lange het van hare zyde prompt wert naagekomen, door imant van onse onderdanen werde gebroocken, gekrenckt ofte gevioleert, tot bevestiging van 't welcke wy dit instrument van ratificatie met onse gewoonelycke onderteekeningh en het zegel van de hooggemelte Generale Nederlandsche geootroyeerde Oost Indische Comp^e hebben bekragtight.

Aldus gedaan in 't casteel tot Batavia, hoofvestinge van 't Coninckryck Jaccatra, desen 22 December anno 1677.

(was onderteekent): RYCKLOFF VAN GOENS,
LAURENS PIT,
PIETER A. OVERTWATER,
ANTHONY PAVILOEN.

Ter syde stont: Comp^s zegel, in roode lacke gedruckt, en daaronder: ter ordonnantie van wel gemelte haar Ed^s.

(was geteeckent): JOANNES CAMPHUYS, secretaris.

22 d^e. Naarmiddags bekomen per inlants borger jagt, de Peperthuyne, een missive van den resident, Joannes Schilhoorn, en raat tot Palembangh aan haar Ed^s, gedateert 8 deser, welckers inhoudt by 't aankoment briefboek staat te lesen en daar by, hoe de Eugelse van Jamby oock tragteden goede party peper op Palimbangh te negotieeren, hebbende daartoe aan den Sultlan, Abdul Djamal, volgens syn eygen seggen, 5 rd^s voor ider picol Spaans gelt gepresenteert. sulcx hy tot dees oock al eenigsints geinclueert scheen en met monopoliseren al goede party peper hadde by een gesammelt, sonder die aan onse residenten te willen afstaan, op voorgeve, dat dat greyn in korten tot Batavia in prys stondt te werden verhoogt, als wanneer hy die selfs wilde derwaerts ter merckt senden, en welck gedoente als de gerugten der Engelsen dan oorsaack waren, dat de peper althans op Palembangh niet minder als tot 2½ rd^s 't picol contant ware te bemagtigen, behalve dat oock de cleden vertier met de komste van zeker Palembanger van Atchin vol Moorse lywaten al vry wat wiert terugge geseth.

Op de kundschap, dat zeeker Maleyer, Abdul, met syn complicen een Malacx borger sloep, de Vogelesangh, in de Straat Banca afgelopen en 't volck vermoort hebbende, nu kortelingh weder tot Palimbangh aangekomen was en self den Koninck van den geroofden buyt mede gedeelt had, was door den resident versoeck gedaan om die moordenaar in handen te becomen, en op veel slegte excusen van daar af niet te weten, belooft en gelast denselven te doen vatten en aan d'onse overleveren, die men dan na bekominge herwaerts soude opsenden.

Nadat huyden morgen de Cawangse Javaanse hoofden, op 4 deser met den capteyn, Fredrick Muller, hier aangekomen haar afscheyt hebben becomen, soo vertrecken deselve des avonts per eygen vaartuyghen wederomme naar huys, excepto de zoon van den regent, Wiera Saba, die hier in ostagie blyft tot nader gelegentheydt van zaacken en soo lange haar Ed^s sulcx sullen kunnen nodigh te oordeelen.

23 d^e. Niet bysonders voorgevallen.

24 d°. 's Morgens komen de afgesanten van den Koninck van Sumbawa met den sabandar, Ockersen, binnen 't casteel om afscheyt te nemen by den E. heere directeur generaal, Rycklof van Goens, dewylse op morgen voorts per eygen vaartuygen naar huys staan te retourneren en wanneer haar oock. bezyden het geratificeerde contract, waar van hier vooren op 21 deser staat gesproocken, is ter hant gestelt een antwoord briefje van haar Ed^h, aan haren heere den Coninck van Sumbawa geschreven, zynde al op 18 deser en by indispositie van zyn Ed^h. door den E. heere van Goens onderteeckent, niet anders inhoudende, als 't ratificeren des boven gemelte contracts en het contracteren van 15000 picols sappanhout met gemelte afgesanten etc., gelyck nader by 't afschrift van dien in 't uitgaande briefboek, onder dato 18 deser is te sien.

Jegens den avond gewert ons per Chinees vaartuygh wederom een cleen briefje van den resident, Joannes Schilloorn, en raat tot Palembangh, gedagteeckent 9 deser, niet anders behelsende, als dat de voornaamste moordenaar van de afgelope Malaxe borger sloep, genaamt Abdul, eyndelyck door den Koninck gevangen aan d'onse was overgelevert, en die zy dan met eerste goede occagie soude herwaarts opsenden etc., maar aan de andere schelmen of 'tgeroofde goet had men nogh niet kunnen geraacken.

Op de nader en sekerder become tydingen van Carwangh, hoe dat de Bantamse Javanen hun aldaar soecken meester te maacken van de regeringe, die door de verwerringe des Mataramse ryx t'eenemaal vervallen zyn, is volgens resolutie van 21 deser, op heden in Rade van India nader verstaan, metten eersten een veltschans tot Tanjong Poura te laten maacken, en ten dien eynde derwaarts af te senden 20 Nederlanders, 40 Mardyckers, 40 Amboinesen en 20 Baliërs militairen, ofte te samen 120 koppen, onder een goet officier omme 'er na gedaan werck dan voort ginder soo veel van te laten verblyven, als na gelegentheyd des tyts zal nodigh geagt werden.

25 d°. Synde Kersdagh, is niet notabels gepasseert, dan hebben zedert eenige dagen herwaarts en als nogh vry wat ruw regenagtigh en ongesont weder na den tyt des jaars en 't welck althans oock in dese plaats vry boven ordinary en seer veele siecken komt te veroorsaacken.

26 d°. Even na de achtermiddagh predicatie arriveert te deser rheede uyt het lieve vaderlant over de Caap de Goede Hoop 't fluytschip, de Voorsigtigheyt, zynde voor reecqueningh der camer Amsterdam, uyt Texel in zee gelooopen den 26sten May laastleden met 160 coppen, namentlyck: 115 zeeluyden en 45 militairen, waar van aan de Caap 2 zeeluyden en 1 militair zyn aan lant gegaan en daarentegen weder een zeeman en 2 militairen overgekomen: item gedurende de reyse maar een militair overleden, soo dat dese bodem hier nogh te lande brengt 114 zeevaarende en 45 militairen, te zamen 159 koppen, en daar benevens het kortelyck onder gespecificeerde cargasoen voor India, als:

6 kisten met Mexicaanse realen tot f 55760;

14 kassen met phelpen, bouratten, hoeden, lakenen, gaaren, knopen, kanten, stoffjes en diergelycke cramerye meer;

1 kas met 6 stucx goude en silvere moirha;
 6 stucx spiegels met ebbenhoute lysten;
 59 R Moscovisch glas voor Japan;
 55 kanuen quicksilver;
 67 stucx vilthoeden voor den Siamsen Koninck;
 5552 R fermilioen;
 1 kasken met barnsteen en bloetcoraal, voorts verscheide ammunition,
 geweeren, victualien, provisien etc., samen tot .... f 121865:16:11,

item nogh:

5 kisten gelt in croonen, in 't Patria uyt 't schip,
 Oostenburgh, tot verdelinge afgescheept en waar van
 nu 2 kisten met de Voorsigtigheyt en 3 met Ternaten
 van de Caap hier zyn aangebragt, samen monterende f 51562:10:—,
 sulx samen..... f 175426: 6:11,

dogh is van gemelte cargasoen aan de Caap
 geligt geworden:

12 halfamen olyven oly;
 50 vaten speck en
 10 halfamen rosse (?) brandewyn, tot..... f 5584:—:—.

Soo verschynt hier oock nogh kort daar na in den avontstont uyt het vaderlant over de Caap 't gehuurde schip, Bloemendaal, voor reequeningh der camer Amsterdam tegelyck met de Voorsigtigheyt, uyt Texel gezeylt 26 May passado, bemant boven het eygen zeevolck der rheeders met 61 Comp^s dienaren, als 2 zeeluyden en 59 militairen, waar van onderwegen 1 zeevaarende is overleden, zulcx daarmede hier nogh aangekomen zyn 59 militairen en een zeevaarende, Comp^s dienaren, samen 60 koppen;

ende monteert desselfs ingeladen cargasoen voor India kortelyck, dewyl met de haastigh ontlossinge en kortheyt des tyts, de largo specificatie van dien als nogh niet heeft kunnen werden byeen getrocken,

in contante spetie een somma van..... f 60000:—:—,
 aan coopmauschappen..... R 5515: 7:—,
 » victualien provisien etc..... R 28170:—:—,
 samen..... f 91483: 7:—,

item wegens de camer Zeelant in gemelte bodem:

10518 R divers yser, tot..... f 748:17:—.

item voor reequeningh der camer Delft:

aan diverse coopmanschappen.....	f 12007: 13: 2.
▪ victualie behoefte etc.....	„ 5150: 8: —,
samen.....	f 17154: 3: 2,

en soomede voor reequeningh der camer Enckhuysen:

aan diverse coopmanschappen...	f 11052: 14: —,
--------------------------------	-----------------

waarvan aan de Caap uyt het gescheepte van wegen
de camer Delft is geligt:

1 toelast Rinse wyu, kostende.....	f 418: 7: 9.
------------------------------------	--------------

De papieren, ons met voor gementioneerde bodems van de Caap toegecomen, zyn eenlyck de duplicaat missive door d'heer gouverneur, Joan Bax, en raat, dato 29 September aan haar Ed^s geschreven en op 4 deser per de flyt, de Krygsman, al overgebracht en doenmaals hier vooren aangehaalt.

Dogh uyt het vaderlant, is neven desen ontfangen een generale missive der Ed^e heeren 17ten, uyt Amsterdam van 11 May deses jaars, bevattende alsulcke orders en consideratien, als by de aankomende vaderlandsche schrifturen kan werden vernomen, en waarnevens als nogh hebben erlangt eenige briefjes der particuliere camers van Amsterdam, Delft, Enckhuysen etc, alle mede geschreven in May laastleden.

27 d^o. Niet bysonders voorgevallen.

28 d^o. Naarmiddags arriveert te deser rbeede uit het lieve vaderlant over Caap de Bon Esperance 't retourschip, Ternaten, wesende voor reequeningh der camer Amsterdam uyt Texel afgeseylt in comp^e der voorige gekome bodems den 26ten May deses jaars, bemant met 307 coppen, als te weten: 182 zeeluyden, 124 militairen en 1 vrouw, waar van aan de Caap zyn aan lant gegaan 1 zeevarende en 1 militair en daarentegen van daar weder overgekregen 2 zeeluyden en 1 militair, item gedurende de reyse overleden 5 zeeluyden en 11 soldaten, sulcx dit schip hier nogh aanbrengt 178 zeeluyden, 115 militairen en 1 vrouw, samen 292 zielen.

Bestaande voorts desselfs inladinge in verscheyde contanten, coopmanschappen, provisien, victualien, ammunitien, medicamenten etc., welckers largo specificatie tot nogh niet heeft kunnen opgebracht werden, als te weten:

aan contanten.....	f 120960:—:—,
▪ verscheyde coopmanschappen..	▪ 74098: 8: 14,
„ ammunitie en medicamenten etc.....	▪ 4415: 14: 10,
▪ provisien en victualien etc.....	▪ 31014:—:—,
samen tot..	f 250488: 5: 8,

item nogh van de Caap:

4 mudden rogge, tot.....	f 52.
--------------------------	-------

Geen andere schrifturen en papieren zyn ons met dese bodem van 't vaderlant, nogh de Caap gewerden, als die wy op eergisteren met de Voorsigtigheyt en Bloemendael al hebben ontfangen en hier vooren genoteert.

Jegens den avondt is de boot van Onrust in 't uytzeylen van dese rivier, even buyten de tounen door 't ongestuymigh weder en barde brandinge aan den gront gestooten en ten eersten om en vol water geslagen, dogh door goede devoiren des anderendaags wederom droogh en behouden gekregen, hebbende niet als wat schade aan 't ronthout en boven rinckelwerck geleden.

29 d°. Op den middagh komt hier nogh uyt het Patria aan te landen 't fluytschip, de Berckmeer, over Caap de Goede Hoop van wegen de camer Amsterdam uyt Texel in zee gelooopen den 3^{den} May laastleden met 73 zeevarende en 31 militaire koppen, waar van 2 militairen aan de Caap verbleven zyn en daar tegen een van daar weder overgekomen, item gedurende de reyse 2 zeeluyden en 1 soldaat overleden, soo dat dese nieuwe fluyt nogh hier te lande brengt 71 zeevarende en 29 militaire, ofte te samen 100 coppen, en wyders aan inladinge voor de Indische ommeslagh en negotie kortelyck 't volgende. 't geen ons door kortheyt des tyts niet specificce heeft konnen werden opgebracht, als te weten:

aan contanten spetien	f 51360:—:—,
» diverse coopmanschappen.....	» 17769:—:11,
» provisien, virtualien etc.....	» 21120:—:—,
samen monterende.....	f 70249:—:11,

waar van aan de Caap is geligt gewerden:

2 leggers Spaanse wyn;

8 hoet smeeekoolen;

6 oxhoofden harpuys, tot.. .. f 902:14.

De advisen, daar met van de kamer Amsterdam overgebracht, zyn gedagteekent .. April en van de Caap is ons daarmede nogh gewerden een cleen nader briefje van den heer gouverneur, Joan Bax, en raat, de dato 30 September, verselt met een afschrift tenselven dage per 't schip, Oostenburgh, aan d'heer gouverneur, Rycklof van Goens de jonge en raat op Ceylon geschreven, 't welck, nevens de voorige ontfange by 'taankoment briefboeck, onder dat quartier staat ingeschreven en niet sonderlings nieuws komt te melden.

's Avonts vertreckt uyt dese rhee de direct naar Ternaten de fluyt, Spanbroek, beladen met de volgende coopmanschappen, provisien en verdere behoeften voor dat gouvernement, als:

179 packen diverse cleden en lywaten:

2 » met gemaakte hemden, 60 kannen camphur oly;

1 cas met lakenen, chergies, perpetuanen etc., 2620 ₧ platloot;

2 cassen met 90 stucx diverse hoeden, 1761 ₧ seugloot;

176 ₧ plaat koper, 100 ₧ alluyn, 1088 ₧ Bengaalse salpeter;

400 cattys swarte peper, 80 ₧ canneel;

- 1034 w poeyer suycker, 655 w Persiaanse rooarde;
 4 cassen Persiaanse wyn, 4 kisten Souratse zeep;
 400 stuxx goeny sacken, 4 potten met lynsaat oly;
 1 kas met chergies, hemden, coussen, allegias, jugten, leer etc.;
 3 cassen met papier, schryftuygh en gedruckte boecken;
 1 vatje met verwen, 1 vatje inckstof, 20 w salmoniack;
 1 kas met diverse schenckagie goederen voor de Koningen van Ternate, Tidore en Batchian;
- 8000 w buscruyt, 1000 stuxx ysere cogels in zoorte;
 500 stuxx ysere bouts, 12 copere canon lepels, 1 paar kruytshalen;
 6 kassen Persiaanse wyn voor de Molucse Koningen;
 4 » met divers geweer en toebehooren;
 1 vat met trommels, 3 bos span leeren;
 40 stuxx heele en 40 stuxx halve piecken;
 5 leggers Spaanse wyn en 2 leggers sek wyn;
 25 » arrack, 1 legger asyn;
 60 vaten vlees, 20 vaten speck;
 6 » mom, 6 vaten boter;
 8 halfamen olyven oly, 4 halfamen brandewyn;
 1 halfaam wyntint, een halfaam jopen bier;
 40 lasten zout, 600 stuxx ysere legger hoepen;
 1 legger France wyn, 1 vat kryt;
 15 lasten tarwe, 55 stuxx ysere slootplaten;
 1 kas met mouden, *[sic]* lym, zoolleer etc.;
- 16522 w divers yser, 2466 w cust spyckers;
 50 schoppen, 50 spaden, 10 vaten spyckers;
 20 bossen lont, 4 dommekragten, 1 speerhaak, 2 stryckbancken;
 4 kassen met coxhylen en allerhande timmermans, metselaers en ander gereetschap;
 4 cabeltouwen, 5 stucken want, 2 paardelynen;
 5 ligte en 6 werpanckers, vier feynblox;
- 100 bossen rottangh, 100 bos huyssingh, 100 bos marlyn;
 12 trossen, 100 bos lordingh, 60 stuxx diverse lynen;
 21 baalen zeyldoeck, 100 strengen zeylgaaren;
 6 huyden pompen boeyleer, 50 bossen mos, 2 stucken lyck;
 1 vat roet, 1 vat hair, 12 tonnetjes swartsel;
 8 vaten teer, 5 vaten pick, 5 vaten harpuys;
 10 hoet smeekolen, 2 vis segens, 4 kleene pompjes en voorts verscheide andere equipage behoeften en klenigheden;
- 4000 Spaanse realen en 4000 rd^s in payement;
 2 kisten met medicamenten;
 1 kas met schenckagie goederen voor den Coninck van Batchian;
 1 packje met fonteyn cranen voor den Coninck van Ternaten;

De largo missive, daar beneffens door haar Ed^e aan d'heer gouverneur,

Wyders is heden in Raden van India op de klagten en ingediende requesten van verscheyde pagters al eenige dagen voorleden, alle om afslagb hunner pagtpenningen deses jaars te mogen erlangen, aldus gedisponeert.

„ „ „ „ schepen en aankomende vaartuygen een somma

item de pagter der vaart Molenvliet, dewyl door de groote droogte dese jare het op en afvaren merckelyck zy verhindert, een halve maant of 50,

en de pagter der rivier Ankee. door dien de Garbaal rivier eenigen
tyt gestopt geweest en naderhant oock de doorvaart door eenige personen
een wyle zy verhindert geweest, een maant ofte . . . . . 120.

Soo is oock nogh door de Chinese cooplieden en voornaamste passer sitters en cleden vercoopers deser stede ingedient een request met beclagh over 't verval der cleden vertier binnen deser stede door den grooten aanbrengh van veele Moorse en vremde lywaten, die alomme in en buyten de stadt op meest alle plaatsen en langs de straaten dagelycx werden verkogt, met aanwysinge, dat zy daar door t'eenemaal komen te vervallen en oock d'E. Comp^e niet min groote schade te lyden.

En ten welcken eynde oock goetgevonden zy de verpagtinge der cleden bazaar voor dit aanstaande jaar 1678 tot na die publicatie op te houden en de inkomste desselfs onderwylen by de bazaarwagter soo lange voor de Comp^e te doen innen.

En om datter wederom breder van een aansienelycke magt der Bantammers omtrent de landen van Carwagh en daar omher wert gerugt, is mede geresolveert onse voorgenome uytzettinge van 120 militairen derwaarts tot nader kennisse van saacken nogh wat op te schorten tot voorkominge aller affronten.

30 d°. Niet bysonders voorgevallen.

31 d°. Alsoo wy heden wederom (Gode danck) beleven den laasten dagh deses jaars 1677, soo zyn nae voorgaande officie van biljetten des morgens ten agt uren in de groote voorzale van zyn Ed^{h^{ts}}. wooninge na oude jaarlyxe gewoonte wederomme opgeveylt ende aan de meestbiedende der borgeren en andere vrye inlantse ingesetenen, door en ter presentie van de heeren Raden van India, dewyle de heer Gouverneur Generaal door sware indispositie sulcx niet konde bywoonen, mitsgaders oock de respective officieren deser stadt fiscaal, baljuw en lantdrost, item gecommitteerde uyt den Raat van justitie en het Schepenen collegie, als de E. ontfanger, licentmeester en cassier des ontfangs etc., verpagt geworden, de generale inkomsten en geregtigheden deser stede Batavia, die dan gegolden hebben ende waar van dan opnieuw voor 't aanstaande jaar 1678 pagters wierden, de volgende personen:

het hoofgelt der Chinesen aan Souwanko, Chinees pagter voor	rd ^s	960	's maants,
de groensel cramen en winkeliers aan Jacob Jansen, Mardycker	»	1850	»
» aankomende suyckeren aan Onghouko, Chinees	»	280	»
» » rys aan Tansiako, Chinees	»	960	»
't handelen aan de schepen aan Onghouko, Chinees	»	660	»
de vischmarckt aan Quasionio, Chinees	»	1030	»
» herbergiers binnen de stadt aan Daniel Nicolaassen, Mardycker	»	419	»
» » buyten de stadt aan Jacob Janszen, Mardycker.	»	250	»
» waagh aan Tenghlauw, Chinees	»	698	»
't slagten van 't vee aan Ongh Onko, Chinees	»	571	»
de koorenmoolen aan Pieter Bruynzeel, borger	»	470	»
» waxkaarsen aan Jan Adamse, Mardycker	»	154	»
» sieryboomen en thuynen aan Tansianko, Chinees	»	265	»
» vaart Moolenvliet aan Japboanko, Chinees	»	102	»
» rivier Anckee aan Fransisco Gratia, Mardycker	»	111	»
» » Antchiol aan Titus Anthony, Mardycker	»	56	»
't kerven van Chinese toeback aan Tzin, Chinees	»	60	»
de kleden passer; hiertoe sal de Comp ^e vooreerst een collecteur stellen, als hiervooren op eergisteren staat vermelt			
't opdragen der peper, het leveren der sacken aan Tenghlauw, Chinees	»	81	»
de rys passer of merckt aan Jacob Perera, Mardycker	»	42	»
» hout zageryen aan Jan Abramsen, Mardycker	»	14	»
» clappus bomen rontsom de stadt aan Tansiako, Chinees . . .	»	5	»
somma samen		rd ^s 8838	's maants.

't Welck omtrent den middagh volbragt wesende, soo zyn de voormelte present

gewese vrunden, except de heeren Raden van India (volgens vorigh gebruyck), ten huysse van zyn Ed^e ten eeten gebleven.

Ende komt by dese verpagtinge dan te blycken, dat deselve (except de kleden passer daar niet onder gerekent) in 't generaal 207 rd^s ter maant minder als anno verleden sal belopen, of als voor 't geheele jaar te samen ryxdaalders 106056, dat men na de presente sobere gestalte des tyts en negotie als den slegten vertier en woeling, mits de ontroerten en verwerringen, soo op de Javause Oostcust, als elders, nogh qualyck soo goet soude hebben genomen; Godt de Heere geve ons vrede en dat dese stadt en landen van Batavia door neringh en welvaart langs hoe meer mogen toenemen en bloeyen tot eere zyns hoogs naams, steun en welstandt van de generale Oost Indische Comp^e en tot verquickinge en blydschap der Christelycke gemeente deser stede, amen.

Des middaghs gaat de heer, Jacob Cops, naar boort en wyders, nadat zyn E. uyt ordre van haar Ed^e door den E. secretaris, Joannes Camphuys, behoortlyck den volcke aldaar als president van Macassar was voorgesteld, des avonts met het schip, Japan, uyt dese rhee onderzeyl naar Macassar, wesende deselve bodem dan wyders gedestineert van daar naar Amboina voort te gaan ende beladen voor beyde die quartieren met het volgende cargasoen, als:

in Japan voor Amboina:

200 lasten Cormandelse rys;
12000 realen van agten, belopende..... / 54560,

in 't schip, Japan, voor Macassar:

80 packen Guinees lywaat;
1 kas met laakenen, perpetuanen etc.;
1 " " swart phelp en Hollants vlagge garen;
3 kassen met 255 stucx diverse hoeden, 200 f verwen;
219 f nagelen, 200 f notenmuscaten;
160 " canneel, 500 cattys swarte peper;
1000 stucx lange goenys, 60 stucx Japanse commen;
1 kas met sergies, getwernde zyde, allegias, jugten, leer etc.;
3 kassen met papier schryftuygh en gedruckte boeken;
1 kas met diverse wapencamers materialen;
5 riemen cardoes papier, 2 vaatjens inckstof;
100 stucx musquets laden, 4 noote bomen plancken;
2 leggers France wyn, 5 leggers Spaause en 1 legger sek wyn;
80 vaten vlees, 20 vaten speck, 10' vaten mom;
16 halfamen brandewyn, 8 halfamen olyven oly;
6 vaten Hollandse boter, 8 leggers touacq azyn;
50 leggers arrack, 2 leggers Hollandse azyn;

$\frac{1}{2}$ aam wyntint, $\frac{1}{2}$ legger gesuyckerde tamarinda;
 8 stucken yser canon, 4 vaatjes musquet kogels;
 1600 stucx yser ront scharp, 400 stucx ysere bouts;
 21615 £ divers Hollants yser, 605 £ Hollants staal;
 25 ysere slootplaten, 24 beslage schoppen;
 400 stucx spaaden, 50 kippen Hollandse en 50 d^{os} Bengaalse lont;
 3 kassen met koxbylen en allerhande timmermans, metselaars en
 andere gereetschappen;
 1 kist met medicamenten, 6 kassen Persiaanse wyn;
 8401 $\frac{3}{8}$ rd^s in contant payment;
 4000 realen van agten en 1 goude toets naalt;
 1 kas met schenckagie goederen en geweeren voor Radja Palacca,
 voor Macassar, samen monterende ..... f 80919 : 6 : 13.

De papieren van haar Ed^e, nu alleen na Macassar afgaande ende bestaande
 (bezyden de commissie van d'heer, Cops, als president dier landen en plaatsen van
 de Comp^e) in een largo missive aan denselven heer Cops en raat des casteels
 Rotterdam, verselt met verscheyde nodige bylagen en documenten, neffens oock
 2 briefjes, 't eenne aan zyn hoogheyt, Radja Palacca en 't ander aan den Koninck
 van Tambora in antwoord van haar schryven, syn alle by haar Ed^e (except de
 Ed^e heer generaal, Joan Maatsuyker, mits desselfs sware pyne en sieckte) op den
 28sten deser maant al geteekent ende onder dien dato, alle by 't afgaande Indisch
 briefboek ingeschreven en te lesen.

In dese laatste maant van 't jaar zyn van verscheyde quartieren en gewesten
 aangekomen een getal van 155 stucx groote en cleene borger inlander
 scheepjes en vaartuygen, te samen bemant geweest
 met 642 coppen, als namentlyck:

19 vaartuygen van Cheribon met 75 mannen, 8 lasten rys, 75 stucx
 buffelshuyden, 1600 bossen suycker, 150 canassers suycker, 25 vellen
 zoolleer, 500 stucx visch pampus, 5 picols kapock, 262 potten olie,
 5 korven ajuyn, 400 stucx rysmanden, 500 bossen pady, 57 korven
 kapock, 5200 bossen ajuyn, 200 bossen tamarinda, 9 bamboesen met
 olye en 14500 stucx arax pullekens:
 9 van Packalongen met 40 mannen, 29 $\frac{1}{4}$ lasten rys, 10 potten oly en
 6 $\frac{1}{2}$ lasten zout;
 5 • Sombor met 20 mannen, 9 $\frac{3}{8}$ lasten rys, 200 bossen ajuyn en
 200 bossen pady;
 9 • Grisee met 41 mannen, 58 $\frac{7}{8}$ lasten rys, 200 bossen ajuyn,
 1 $\frac{1}{2}$ picol cassimba, 55500 bossen suycker, 5100 bossen tamarinda,
 3 picols buffels vleesch, 74 potten met olie, 55 canassars suycker
 en 150 stucx kistplancken;
 42 stucx vaartuygen, die transportere.

42 stucx vaartuygen, per transport.

9 vaartuygen van Chiassem met 35 mannen, $11\frac{1}{2}$ lasten rys, 450 bossen pady, 1200 bossen ajuyn en 225 bossen suycker;

8 van Samarangh met 52 mannen, 15 lasten zout, 2 lasten swarte Javaanse hoontjes, 66 potten olie, 13 picols camiry vrugten, 16 picols kapock, 8 stucx Chinese dootkist plancken, 10000 bossen suycker, 5000 bossen tamarinda en 3000 stucx vis pampus;

5 „ Crawangh met 22 mannen en $9\frac{7}{8}$ lasten rys;

2 „ Japara met 8 mannen, $2\frac{3}{4}$ lasten rys, 5000 stucx visch pampus en 700 bossen tamarinda;

4 „ Pamanoekean met 15 mannen, $2\frac{3}{4}$ lasten rys, 150 stucx balcken, 10 Chinese dootkist plancken, 1200 stucx oude clappus en 5 corgies Javaanse matten;

5 „ Dermayoe met 20 mannen, 280 stucx plancken, 720 bossen suycker, 7 canassers suycker, 400 stucx oude clappus, $2\frac{1}{4}$ lasten rys en 9000 stucx rype mangussen;

4 „ Tangerang met 14 mannen, 250 bossen pisang, $3\frac{1}{2}$ picol saffraan, 5 picols borreberry, $\frac{1}{2}$ picol Javaanse toebacq en 10 korfjes Javaanse toeback;

7 „ Bantam met 28 mannen, 2750 stucx potten en pannen, 1650 potten met kalck, 10600 stucx oude clappus en 157000 stucx oude pinangh;

5 „ Baly met 28 mannen, 22 stucx slaven en slavinnen, $4\frac{1}{2}$ lasten rys en 1 picol wax;

1 „ Pamalangh met 4 mannen en $2\frac{1}{8}$ lasten rys;

2 „ Damacq met 8 mannen, 9 lasten zout en 6 corgies Javaanse matten;

5 „ Intche Pragy met 12 mannen, $11\frac{1}{2}$ lasten rys;

5 „ Banjer met 14 mannen, 1450 bossen rottanghs, 2 lasten gepelde padie en 35 corgies Javaanse matten;

4 „ Sumbawa met 24 mannen, 58 stucx slaven en slavinnen en 2 lasten rys;

1 „ Baros met 4 mannen, 2 lasten rys en 400 bossen padie;

5 „ Rimbangh met 20 mannen, 350 stucx plancken, 250 balcken, 6 stucx tinchans, 500 bossen suycker en 6 stucx gommen;

5 „ Tegaal met 20 mannen, 16 lasten rys, 12 potten olie, 1000 bossen suycker en 4 korven ajuyn;

5 „ Javana met 12 mannen, $1\frac{1}{2}$ last rys, 2200 bossen suycker, 10 potten olie, 1 last zout, 7 Chinese dootkist plancken en 60 stucx balcken;

2 van Cherita met 8 mannen, 5200 stucx oude clappussen en 400 stucx durioens;

120 stucx vaartuygen, die transporteere.

120 stux vaartuygen, per transport.

4 vaartuygen van Macassar met 84 mannen, 114 stux slaven en slavinnen, 10 picols wax. 200 bossen suycker, 50 plancken, 25 balcken, 25 tinckans en 4 picols toeback cabiery;

1 van Bima met 4 mannen en $5\frac{1}{2}$ lasten rys;

5 • Singenap met 12 mannen, 59000 bossen suycker, 1000 gesoute steenbrasems, 67 potten oly en 3 picols buffels vleesch;

1 • Torbaia met 4 mannen en 3 lasten zout;

2 • Bodongh met 10 mannen en 27 lasten zout;

1 • Babien [*sic*] met 4 mannen, 60000 stux oude pinangh en 400 stux oude clappussen;

1 • Passir met 12 mannen en 28 picols wax;

1 • Tanara met 4 mannen en $1\frac{1}{2}$ lasten rys;

1 • Zeringen met 4 mannen en 1600 stux oude clappussen;

t'samen 135 stux groote en cleene vaartuygen, dewelcke alhier gesamentlyck in 'tgeneraal hebben aangebragt de naar gespecificeerde coopmanschappen, provisien en andere dingen, als:

153	lasten rys;	1450	bossen rottanghs;
108745	bossen suycker;	400	stux durioens;
172	canassers suycker;	$5\frac{1}{2}$	picols safferaan;
501	potten met oly;	5	• borreborry;
9	bamboesen met oly;	59	• wax;
1350	bossen pady;	6	stux gommen;
2	lasten gepelde pady;	44	corgies Javaanse matten;
7000	bossen tamarinda;	4	picols toeback cabiery;
17000	stux oude clappussen;	10	korfjens Javaanse toeback;
217400	• • pinangs;	$\frac{1}{2}$	picol Javaanse toeback;
9	korven ajuyn;	250	bossen pisangh;
4800	bossen ajuyn;	9000	stux rype mangussen;
6500	stux gedroogde visch pampus;	15	picols camiry vrugten;
1000	• • steen brasems;	2	lasten swarte Javaanse boontjes;
485	• balcken;	$1\frac{1}{2}$	picol cassumba;
680	• plancken;	14500	stux arax pullekens;
85	• tinckangs;	1400	• rysmanden;
25	• Chin. dootkist plancken;	21	picols kapock;
150	• kist plancken;	57	korven kapock;
$61\frac{1}{2}$	lasten zout;	25	vellen zoollecr;
2750	stux potten en pannen;	75	stux buffels huyden en
1650	potten met kalck;	9	picols buffels vleesch;
174	stux slaven en slavinnen;		

Ende alsoo zyn dese afgeweken maant van hier oock naar verscheyde quartieren wederom vertrocken 111 stux groot en cleene borger en inlandse vaartuygen naar de onder genoemde plaatsen, te weten:

- 4 vaartuygen naar Japara met 250 rd^s aan cleeden en 30 rd^s aan wyn claret ;
 17 naar Cheribon met 535 rd^s aan cleeden, 75 rd^s aan out koper, 48 rd^s aan out yser, 6 rd^s aan out loot, 18 rd^s aan ysere pannen, 50 rd^s aan gouddraat en 112 rd^s aan amphioen ;
 6 » Packalongen met 570 rd^s aan cleeden ;
 1 » Boerban [*sic*] met 40 rd^s aan cleeden, 7 rd^s aan porceleynen en 10 rd^s aan ysere pannen ;
 7 » Sumbawa met 806 rd^s aan cleeden en 90 rd^s aan out yser ;
 9 » Grisse met 325 rd^s aan cleeden, 622 rd^s aan amphioen, 60 rd^s aan out yser, 28 rd^s aan poetsiock en 12 rd^s aen benjuyn ; .
 6 » Bima met 950 rd^s aan cleeden, 62 rd^s aan diverse porceleynen en 48 rd^s aan out yser ;
 2 » Passir met 520 rd^s aan cleeden ;
 6 » Macassar met 508 rd^s aan cleeden, 650 rd^s aan contanten, 23 rd^s aan ysere pannen, 8 rd^s aan matten, 60 rd^s aan haantjes bier, 24 rd^s aan Zuratse zeep, 40 rd^s aan brandewyn, 90 rd^s aan arack, 10 rd^s aan porceleynen en 8 rd^s aan rdix China ;
 2 » Damacq met 50 rd^s aan cleeden ;
 2 » Carwagh met 110 rd^s aan cleeden ;
 4 » Chiassem met 210 rd^s aan cleeden ;
 3 » Rimbangh met 60 rd^s aan cleeden, 60 rd^s aan amphioen en 7 rd^s aan poetsiock ;
 4 » Dermayoe met 185 rd^s aan cleeden ;
 2 » Banjer met 120 rd^s aan cleeden ;
 1 » Pamalangh met 80 rd^s aan cleeden ;
 1 » Bouton met 147 rd^s aan cleeden en 6 rd^s aan porceleynen ;
 8 » Samarangh met 160 rd^s aan cleeden, 15 rd^s aan galnoten, 42 rd^s aan poetsiock, 5 rd^s aan massoy en 150 rd^s aan wax ;
 4 » Tegaal met 175 rd^s aan cleeden en 75 rd^s aan amphioen ;
 1 » Torbaya met 20 rd^s aan cleeden ;
 1 » Bavian met 20 rd^s aan cleeden ;
 1 » Tanara met 60 rd^s aan cleeden ;
 2 » Timor met 568 rd^s aan cleeden, 40 rd^s aan Spaanse wyn, 58 rd^s aan arack en 50 rd^s aan diverse porceleynen ;
 2 » Javana met 50 rd^s aan cleeden, 5 rd^s aan out yser en 14 rd^s aan poetsiock ;
 5 » Bantam met 27 rd^s aan Chinees papier, 179 rd^s aan gesorteerde theekopjens, 20 rd^s aan haut quitasollen en 30 rd^s aan toeback ;
 3 » Sombar met 200 rd^s aan cleeden ;
 2 » Pamanoekan met 100 rd^s aan cleeden ;
 3 » Singenap met 270 rd^s aan cleeden ;
 2 » Bodongh met 160 rd^s aan cleeden ;
 109 stuex vaartuygen, die transportere.

109 stucx vaartuygen, per transport.

1 vaartuygh naar Intche Pragy met 140 rd^s aan cleeden ;

1 naar Banda met 150 rd^s aan Tonquinse anys, 24 rd^s aan radix China, 24 rd^s aan Zuratse zeep, 20 rd^s aan cattoe ne gaaren, 8 rd^s aan witte poeyer suycker, 15 rd^s aan cussumba en 50 rd^s aan thee.

t'samen 111 stucx verscheydene vaartuygen, welckers generale afvoer van hier heeft bestaan uyt het naargenoemde:

6969 rycxdaalders aan cleeden ;	40 rycxdaalders aan brandewyn ;
650 " " contanten ;	128 " " arack ;
70 " " diverse wynen ;	32 " " radix China ;
75 " " out cooper ;	15 " " galuooten ;
272 " " out yser ;	5 " " massoy ;
6 " " out loot ;	150 " " wax ;
28 " " diverse ysere pannen ;	27 " " Chinees papier ;
50 " " goudtraat ;	20 " " hant quitasollen ;
869 " " amphioen ;	30 " " toeback ;
294 " " diverse porcel. ;	150 " " Toncquinse anys ;
91 " " poetsiock ;	20 " " cattoe ne gaaren ;
12 " " benjuyn ;	8 " " witte poeyer suycker ;
8 " " matten ;	15 " " cussumba en
60 " " haantjes bier ;	50 " " thee ;
48 " " Suratse zeep ;	somma 10190 rycxdaalders.

Ende behalve welke voor gespecificeerde nogh 5 vaartuygen naar elders syn gestevent, die niets dan een pascedulle hebben medegenomen.

Ingevolge van de opgevinge der doot gravers zyn dese maant alhier onder de Christenen met behoortlycke kennisse overleden en ter aarde gebragt, (want van de Chinesen, Javanen, Mooren en alle andere vreemde natien, die hun dooden ider op haar maniere selfs begraven, geen aantekeninge en wert gehouden):

38 Comp^s dienaren ;
 2 borgers ;
 4 Duytse vrouwen ;
 11 " kinderen ;
 8 swarte mans ;
 5 " vrouwen ;
 21 " kinderen en
 4 slaven en slavinnen ;

t'samen . . . . . 93 overledene.

Waar tegen wederom alhier in de Christelycke kercken deser stede zyn gedoopt geworden :

14	Nederlantsche kinderen ;
34	inlantsche kinderen der Portugese gemeente ;
5	Maleytse gemeente ;
t'samen	51 gedoopte.

Soo zyn oock in de kercken deser stede wettelyck getrouwt :

4	Comp ^s dienaren ;
5	borgers ;
3	Mardyckers en
36	slaven ;
t'samen	48 paar getrouwt.

By den E. water fiscaal en desselfs suppoosten zyn op 4 en 6 deser uyt de fluyt, Duynvliet, komende van Bengaalen, aangehaalt en voorts by den agtbaren raat van justitie geconfisqueert verclaart de navolgende particuliere goederen :

een pack gemerckt D. W., daarin :

3 corgies adathays ;

een pack gemerckt D. W., daarin :

4 corgies en 15 stucx hammans ;

een groote kist, daarin :

6 corgies en 8 stucx mallemollen ;

nogh een kist, daarin :

6 corgies en 11 stucx enckelde armozynen.

Door den E. fiscaal van India en gecommiteerde uyt den agtbaren raat van justitie is op 6 deser maant gevisiteert :

Hendrick Meyer van Hamburgh, soldaat aan de poort Uytregt, die by de waterplaats was verdroncken.

Den 3^{den} deser zyn oock door den E. bailluw deser stede en gecommiteerde heeren Schepenen gevisiteert, de onder volgende droevigh verongeluckte menschen, als :

een Hollander, zynde een borger koper smit,

een matroos uyt het prauwenhuys,
 „ „ van een der chiampans,
 „ slaaf van den Mardycker capteyn, Paulus Simonse, die alle moordadigh om 't leven gebragt, behalve nogh 6 andere inlanders, die oock meest alle seer gevaarlyck gequest waren door een hamockspeelder: zynde een Balyer, slaaf van sekere inlantse vrouw en van welck droevigh voorval hier voor, onder dato 3 deser staat gesproocken.

Soo zyn nogh mede door den landdrost, Vincent van Moock, en gecommiteerde Schepenen geschouwt de 3 navolgende omgebragte inlanderen, als:

den 4^{den} deser, Tamiako, Chinees, die in Ankee was vermoort;
 „ 7^{den} „ Tsitra van Tegaal Javaan, in Ankee vermoort;
 „ 21sten „ Bappa Tilam van Cheribon Javaan, die boven aan de rivier de Sontar was vermoort.

In en om dese stadt, als de jurisdictie deser stede buyten landen, zyn volgens opgevinge van den capteyn, Fredrick Hendrick Muller, present met behoorlycke kennisse bevonden te remoreren een aantal van 4758 Javanen, alle manluyden, verdeelt in ordre, aldus:

899 by de schans Jaccatra:
 584 „ „ rivier Crocot;
 588 buyten de poort Uytrecht:
 1018 „ „ „ Diest en
 1849 by diverse particuliere;
 t'samen.... 4758 Javanen.

't Welck met de opgevinge, als nu oock door den landdrost, Vincent van Moock, van gemelte Javanen van zyn Ed^{ht}. gedaan 54 man in meerder getal souw comen te verschillen, dogh die ligtelyck van de Maleyers of Baliërs getal zullen zyn afgetrocken en welcke mede hier woonende volckeren na de notitie van denselven landdrost oock althans soudou sterck wesen, als volgt:

de comp^e der Maleyers ingesetenen ..... 920 coppen,
 „ „ „ Baleyers ingesetenen..... 808 „ „
 „ Macassaren, buyten en meest omtrent Amanusgragtremorerende, 548 „ „
 en de Bougys, meest op 't land van doctor Cleyer boven Ankee
 huyshoudende,..... 306 „ „

Volgt nu het summarium van de aangekome en afgaande vaartuygen en derselver afgevoerde coopmanschappen van hier, item de lyste der overledene, gedoopte en getrouwde menschen hier ter stede, mitsgaders de sterckte der Javanen in dit gantsche jaar bevonden en van maant tot maant achter deselve gespecificeert, dogh het getal der Maleyers, Macassaren en Bougys alleenlyck hier boven op ultimo deser genoteert.

Sommarium op 't Batavias dagh-register.

Anno 1677.	Aengecomen vaer- tuygen.	Afgesane tuygen.	Verdrocke ledige vaartuygen.	Waarde der weg- gevoerde coop- manschappen.	Overleden.		Gedoopte.		Getrouwde.		Javanen.
					Nederlan- ders.	Inlanders.	Nederlan- ders.	Inlanders.	Nederlan- ders.	Inlanders.	
January	76	92	4	Rd ^s 8015	56	17	14	64	2	15	4456
February	76	63	—	10070 ¹ / ₂	52	19	7	35	5	6	4454
Maert	83	85	4	27107 ¹ / ₂	68	30	12	38	9	15	4463
April	93	74	10	10172 ¹ / ₂	60	31	8	57	9	4	4466
Mey	103	78	5	100459 ³ / ₈	68	41	14	38	6	12	4489
Juny	99	78	4	15281 ¹ / ₂	87	25	11	35	4	10	4605
July	107	111	2	21896	65	23	18	40	12	16	4661
Augustus	114	120	3	28217	75	22	13	47	5	15	4673
September	103	75	5	7228	51	37	9	37	12	5	4696
October	114	109	6	16413	57	62	22	89	8	17	4724
November	141	94	10	11580	43	52	14	27	7	23	4727
December	135	111	3	10190	55	38	14	37	9	39	4738
t'samen	1244	1090	56	Rd ^s 266630 ³ / ₈	737	397	156	544	98	177	4738 Javanen ofte 282 Javanen meer.

Sulx dat hier althans zyn bevonden te habiteren 4738 Javanen,
 920 Maleyers,
 808 Balyers,
 348 Macassars,
 306 Bougys,
 samen coppen..... 7120.

REGISTER

VAN

PERSONEN- EN PLAATS-NAMEN.

A.

- Aaldorp (J. van), 166.
Aart (A. van der), 65.
Aartsen (C.), 395.
Abbema (S.), 99, 126—128, 179, 193—195, 223, 278, 320, 341, 386, 421.
Abdoe'l, 190, 205, 457.
    ▪ Bagoes (intjeh), 189, 209.
    ▪ Djamal, 457.
Acquoy (B. d'), 295.
Adamara (singadji), 265, 266.
Adams (H.), 142, 143.
Adamise (J.), 464.
Ade, 266.
Aden, 547, 555.
Adipati Anom (pangeran), 110, 111, 191, 195, 211, 236, 240, 261, 262, 270, 276, 280, 290, 295, 299, 504, 559, 562, 565, 566, 568.
Adol (S. A.), 286.
Adrempatnam, 98.
Adriaensen (A.), 105.
Agon (goesti), 268.
    ▪ (pangeran), 385, 426.
    ▪ (sultan), 327, 529, 557.
    ▪ Moelia Depoera (sultan), 528.
Agra, 388.
Alam (goegoegoe), 245.
    ▪ (prins), 256.
Alim, 158.
Alita, 351.
Amadabat, 128.
Amangkoerat (adipati), 365, 568, 591, 440.
Amanus-gracht, 12, 472.
Amar (intjeh), 268.
Amarasi, 266.
Ama Tjili (radja), 266, 547, 553.
Ambon, 17, 52, 47, 49, 50, 52—54, 56, 57, 66, 67, 81, 85, 94, 152, 164, 175, 255, 265, 267, 285, 295, 514, 515, 524, 525, 530, 541, 542, 545, 546, 554, 561, 565, 576, 415, 422, 445, 451, 465.
Amboneezen, 165, 209—211, 261, 504, 365, 440, 445, 458.
Amerika, 230, 506.
Amoera, 237.
Amoy, 18, 19, 22, 41, 48, 124, 144, 169, 178, 191, 195, 428, 451.
Ampel, 149, 185, 185, 216.
Amsterdam, 1, 8, 42, 45, 46, 47, 60, 128, 157, 173, 174, 182, 200, 214, 230, 249, 295, 294, 296, 506, 510,

- 522, 538, 599—401, 404—406, 423, 451, 458—461.
- Amsterdam (bastion), 151.
- (sultan), 50, 94, 164, 255, 256, 269, 542, 555.
- (prins), 242, 244, 353.
- Anggadipa (toemenggoeng), 459.
- Anggajoeda, 445.
- Anggaskasoema, 270.
- Angasoeda, 227.
- Angké (rivier), 4, 12, 465, 464, 472.
- Anjer, 65, 421.
- Antjol (rivier) 270, 464.
- Anunchan (hertog), 127.
- Arompoan, 258.
- Arosbaia, 108, 165, 187, 210, 225, 226, 229, 251, 252, 258, 246, 442, 443.
- Arrakan, 127—129, 141, 218, 254, 242, 248, 272, 285, 524, 550, 548, 575.
- Arsa Dipa (kiai), 585.
- Naia, 585.
- Assem (prins), 588, 421.
- Assencion, 251.
- Assetchan, 99, 194.
- Astra Joeda, 228, 500.
- Atjeh, 56, 120, 155, 170, 195, 520, 447, 457.
- Attakahan, 255.
- Korle, 155.

B.

- Babian, 514, 515, 574, 575, 415, 468.
- Bacherus (J.), 99, 155.
- Backer (A.), 295.
- Bacx (J.), 23, 28, 42, 46, 61, 128, 175, 276, 294, 296, 298, 506, 508, 515, 525, 404, 423, 460, 461.
- Badjoesaman, 244.
- Bagelen, 505, 523, 551.
- Bageleners, 439, 441.
- Bairan, 469.
- Bal (J. J.), 57.
- Balanguipa, 359.
- Bali, 56, 83, 121, 202, 257, 268, 282, 375, 467.
- Balineezen, 55, 62, 92, 209, 241, 261, 565, 370, 584, 388, 595, 594, 408, 409, 458, 472, 473.
- Baloesoë, 551.
- Banda, 15, 17, 49, 50, 52—54, 66, 83, 87, 162, 256, 295, 505, 525, 524, 550, 545, 547, 555, 576, 417, 422, 430, 451, 454, 447, 451, 452, 470.
- Joeda (kiaria), 426.
- Bandara (datoe), 593.
- Bandjar, 57, 85, 201, 246, 248, 282, 284, 575, 575, 585, 415, 417, 467, 469.
- -anjar, 212, 442.
- Bandjermasin, 108, 155, 584, 585, 426.
- Bantam, 1, 5, 5, 7, 8, 11, 17—22, 24, 29, 50, 52, 55, 58, 40, 41, 44, 45, 47, 48, 50—52, 53, 57, 65, 72, 75, 77, 78, 81, 85, 88, 95, 96, 98, 99, 102, 107, 118, 120, 122, 125, 126, 140, 142—144, 147—149, 152, 155, 157, 161, 168—170, 175—180, 185, 188, 190, 191, 195—195, 197, 202, 204, 205, 214, 218, 220, 221, 225, 224, 272, 285, 284, 288, 295, 295, 504, 508, 509, 514, 525—527, 529, 555, 558, 548, 555, 562, 574, 575, 584, 595, 597, 598, 408, 414, 417, 421, 427, 454, 441, 443, 445, 447, 454, 467, 469.
- (maas), 558, 456.
- -mers, 11, 36, 70, 72, 97, 105, 144, 149, 162, 195, 210, 215, 259, 262, 269, 270, 276, 295, 301, 502, 504, 526, 539, 544, 545, 548, 561,

- 362, 365, 398, 454—456, 458, 445,
 453, 464.
 Barentsen (J.), 88, 110, 156.
 Baron, 194.
 Baros, 144, 318, 520, 340, 467.
 Bartelsen (C.), 58, 242, 556, 433.
     " (D.), 422.
 Bastiaensen (J.), 157.
     " (N.), 168.
 Bastinck (W.), 550, 455.
 Batang, 31, 57, 152, 458.
 Batavianen, 588.
 Batjan, 255, 256, 242, 244, 455, 462, 465.
 Batoelapa, 551.
 Battol Batoe, 169.
 Bauckes (N.), 3, 12.
 Bebbber (J. H.), 171.
 Beecq (D. van der), 164.
 Beekum (A. van), 12, 163.
 Been (J.), 558, 595.
 Bekasi, 246.
 Beke (F. van der), 127.
 Bellesoor, 212, 215, 588, 421.
 Bengalen, 4, 8, 10, 20, 25, 44, 47, 50,
     51, 59, 72, 78, 97, 99, 102, 129, 132,
     141, 169, 179, 181, 187, 200, 206,
     212, 215, 225, 229, 250, 251, 255,
     254, 521, 550, 558—541, 548, 587,
     594, 599, 419, 421, 422, 424, 471.
 Bengkalis, 30, 31, 56, 57, 81, 248, 593.
 Benth (F. L.), 127, 278, 521, 541, 412.
 Berckman (M.), 526.
 Berenbergh (C.), 151.
 Bergh (J. A. van den), 560.
 Bernardiston, 265.
 Besselman (J.), 94, 95, 140, 177, 427.
 Bima, 30, 31, 57, 69, 109, 110, 120,
     154, 145—147, 158, 187, 209, 256—
     258, 295, 505, 557, 558, 372, 415,
     417, 446, 467, 469.
 Bimelepatnam, 181, 553, 587.
 Binckershoecq (N.), 24, 61.
 Binnendyck (J.), 166, 188, 258, 276, 501, 452.
 Binoang, 258, 559.
 Bisi (kraeng), 264, 267, 271, 452.
 Bitter (R. de), 65.
 Bittera (dorp), 165.
 Blankevoort (C.), 550, 595.
 Blarn, 108.
 Blickland (desave), 105, 155, 412.
 Blitar (aria), 70, 109, 188, 211.
 Blora, 440.
 Bocq (P. de), 560, 452.
 Bodong, 574, 415, 468, 469.
 Boegineezen, 19, 155, 172, 264, 544,
     409, 445, 446, 472, 473.
 Boerban, 469.
 Boeroe, 57.
 Boeton, 15, 66, 69, 81, 201, 255, 256,
     244, 269, 559, 576, 469.
 Boetonners, 155, 256, 559, 408.
 Boewyear (F.), 218.
 Bolcq (D. van der), 165.
 Bombay, 99, 151.
 Bongi (spruit), 424.
 Boni, 155, 271, 552, 558.
     " (radja), 271, 272, 559.
 Bontoeale, 155.
 Bontomonampo, 155.
 Boogaert (A.), 16, 17, 54, 162.
 Borneo, 155, 255, 286, 576.
 Bornezee (M.), 206, 259, 271.
 Borth (B.), 19, 20, 72, 88, 96, 103, 104,
     175, 215, 214, 219, 221, 229, 280,
     288, 510, 555, 540, 575, 582, 595,
     599, 450, 446, 447, 451.
 Boudewynsen (Ch.), 58, 295.
     " (M.), 205.
     " (S.), 290, 505, 555.
 Boulan (J. de), 165.
 Bowers (J.), 218.
 Braems (D.), 550.
 Braham, 30, 201, 204, 415.
 Brahata (nachoda) 228.
 Brebes, 30, 52, 82, 84, 152, 156, 246,
     247.

Breen, 88.

• (A. van), 225.

• (G. van), 18, 24, 26, 27, 101, 123, 193.

Bremen, 250.

Bremer (A.), 188.

Brest, 250.

Brevinck (A.), 5, 94, 172, 176, 428.

Bringintoesoë, 327.

Brouwer (H.), 65.

Brugge, 29.

Brummer (J.), 74—76.

Brussel, 223, 249.

Bruynzeel (P.), 464.

Bucquoy (J. de), 105, 371, 412.

Burgh (P. van der), 159, 148, 151, 161, 166, 251, 280, 501.

Bnytenhem (W. van), 106, 107, 557.

C.

Cabrael (A.), 100.

Caëff (W.), 1, 3, 7, 11, 17—21, 24, 29, 40, 41, 44, 45, 47, 50, 52, 72, 73, 78, 88, 95, 105, 122, 125, 140, 142—144, 147, 148, 168—170, 172, 175, 177, 180, 190, 191, 195, 214, 220, 225, 224, 254, 265, 288, 292, 294, 304, 308, 309, 325, 330, 355, 358, 359, 397, 398, 447, 454, 455.

Caesar (M.), 12.

Camerick, 350, 353.

Camphuys (J.), 24, 40, 66, 129, 256, 326, 404, 422, 427, 457, 465.

Candia, 235, 412.

Canginjon, 445.

Canton, 6, 13, 14, 17, 26, 58, 47, 88, 101, 248, 428, 451.

Carpentier (Mr. J.), 168.

Caslarius (J.), 222.

Caspers (Hans), 102, 153, 280.

Cassel (J. van), 205.

Cassumszoon (M.), 212.

Caulier (J.), 98, 100, 103, 150, 180, 258, 292, 318, 320, 324, 340, 386, 395.

Cauw (juffrouw), 157.

Cauwelfoets (A.), 264.

Ceilon, 15, 16, 27, 48, 100, 125, 126, 132, 153, 141, 173, 178, 195, 221, 224, 225, 250, 255, 354, 242, 279, 289, 291, 292, 508, 520, 553, 558, 340, 341, 385, 386, 395, 411, 412, 461.

Celebes, 355, 360.

Ceram, 162, 244, 256, 505.

• (kitjil), 257.

Chaestachan (nabab), 99, 152, 194, 212, 396.

Chanchanna (nabab), 264.

Chenda Ludama Rasa, 129.

Cheribon, 1, 7, 17, 22, 29—51, 54, 56, 40, 49, 55, 55, 57, 66, 68, 81, 83, 118, 119, 151, 154, 177, 202, 203, 221, 224, 245, 247, 265, 276, 281, 282, 284, 292, 294, 295, 300, 301, 305, 304, 314, 325, 327, 332, 359, 344, 345, 348, 362, 365, 374, 375, 384, 398, 409, 413, 417, 434—456, 458, 459, 441, 455, 466, 469, 472.

Cheribonniers, 269, 300, 301, 344, 345, 349, 362, 458.

Chetchian, 429.

Chimannis, 355.

Chinchioë, 18, 27, 153, 155, 202, 204, 451.

China, 4—6, 15, 18, 25, 95, 101, 125, 144, 155, 195, 194, 222, 242, 259, 310, 428, 429, 451.

Chineezen, 14, 20, 26, 32, 47, 48, 62, 88, 101, 102, 124, 142, 146, 148, 157, 170, 177, 195, 229, 344, 362, 364, 365, 370, 419, 455, 447, 448, 465, 470.

Chinkin, 449.

Chitlieu, 448.

Choestachan (nabab), 421.

- Christiaenszen (W.), 145.
 Claassen (B.), 12, 164.
 Cocx (G. W.), 170.
 Coes (D.), 227.
 Colombo, 15, 16, 104, 105, 142, 255, 321, 411, 412.
 Comans (D.), 95, 106—108.
 Concordia (kasteel), 52, 265, 355.
 Conincq (Ch. de), 286.
 Coninck (J. de), 12.
 Cooke (M.), 218.
 Coop a Groen (B.), 88.
 Coornput, 446.
 Cops (J.), 276, 465, 466.
 Cops (J.) de jonge, 65.
 Cordero (P.), 517.
 Costa (I. de), 206.
 Costers, 355.
 Couper (J.), 34, 36, 40, 67, 70, 71, 77, 78, 86, 89—91, 95, 105, 107—109, 115, 116, 157, 165, 185, 184, 269, 275, 279, 295, 299, 305, 356, 345, 566, 568, 590, 442, 445.
 Cracouw (G.), 151.
 Croon (S. P.), 216.
 Cruypening (M.), 258, 286.
 Cuylenburg, 55.
 Cyderstede (Th. J. van), 157.

D.

- Daalen (A. van), 146, 256—258, 505, 557, 559—561.
 Dacres (J.), 48, 73, 74, 76, 88, 179.
 Damang Langoe (nene), 456.
 Damiata, 357.
 Danielszen (Th.), 395.
 Dasi (singadje), 266.
 Davidt Strantwijck (G. de), 126, 128, 175.
 Dawatte Moltjaar, 255.
 Debesche (M.), 25.
 Deenen, 8, 18, 20, 27, 48, 101, 126, 142, 177, 181, 195, 587, 449, 450.
 Deka, 10, 194, 521.
 Delft, 41, 60, 297, 298, 572, 599, 405, 460.
 Deli, 99, 502, 415.
 Demak, 51, 54, 56, 55, 57, 81, 91, 111, 161, 184, 198, 265, 501, 574, 576, 458, 440, 467, 469.
 Dendang, 360.
 Denemarken, 126.
 Derma Joeda (kiai), 70, 109, 188, 211.
 Derwits (kodja), 564, 571, 572.
 Devicq (R.), 254.
 Diamant (punt de), 58, 242.
 Diestpoort, 55, 59, 85, 121, 160, 166, 207, 252, 287, 517, 580, 420, 472.
 Dinckels (I.), 171.
 Dipa Negara (pangeran), 527, 529, 557.
 Dircxen (H.), 205.
 • (J.), 286.
 Disponteyn (D.), 12.
 Djagabaia, 261.
 Djaga Pati, 78, 79.
 Djaja, 205.
 Djaja Perkasa, 585, 425.
 Djambi, 1, 7, 11, 25, 40, 72, 78, 88, 96, 99, 154, 144, 171, 172, 182, 191, 221, 248, 258, 288, 504, 510, 529, 556, 557, 576, 581, 598, 447, 452, 455, 455, 457.
 Djambineezen, 7, 17, 40.
 Djeremika (kraeng), 155.
 Djoaling, 272.
 Djoeana, 52, 56, 56, 57, 71, 79, 81, 83, 90, 95, 106, 110, 166, 186, 201, 204, 210, 221, 258, 259, 246, 267, 274, 295, 515, 515, 531, 575, 576, 415, 417, 459, 440, 467, 469.
 Djohor, 17, 50, 40, 55, 82, 97, 118, 215.
 Djohoriten, 7, 97.
 Does (J.), 165.
 Doeta (radja), 585.

Dombaer, 342.
 Domong, 40, 45, 269, 590, 445.
 Dompō, 256, 358, 372, 415, 417.
 Donlopes (W.), 12, 163.
 Doornicq (B. van) 170.
 Dorre (J. van), 49, 368, 571.
 Dromont (J.), 317.

Dubbeldecop (W.), 64, 154, 145, 167, 172,
 211.
 » (weduwe), 359.
 Dupree (D.), 268.
 Duyns, 255.
 Dwars in den weg (eiland), 1, 450.
 Dyk (J. van), 242.

E.

Ebrahim Chan, 98, 215.
 Eeden (J. van), 135.
 Eenwyck (T. van), 426.
 Egbertsen (A.), 158.
 » (H.), 209, 210, 212, 227, 232,
 258, 299, 305, 351, 362, 584, 445.
 Egosia Ragia, 98, 105, 254, 319, 386,
 387, 396.
 Elmers (P.), 165.
 Engeland, 1, 18, 29, 50, 52, 99, 140,
 142—144, 169, 178, 179, 224, 229,
 254, 265, 288, 295, 295, 320, 325,
 353, 398, 455.

Engelschen, 5, 5, 7, 8, 11, 20, 24, 29,
 40, 47, 78, 88, 95, 96, 142, 145, 148,
 169, 177, 178, 195, 320, 321.
 Enkhuizen, 9, 10, 29, 42, 45, 45—47,
 55, 61, 175, 174, 245, 399, 406,
 460.
 Erhalt (T.), 65.
 Es (D. van), 324, 422.
 Estrées (admiraal d'), 250.
 Europa, 179, 211, 214, 220, 221, 504,
 525, 529, 587, 424.
 Europeanen, 209, 210, 370, 582, 457,
 458.

F.

Fairhill, 22.
 Ferro, 25, 28.
 Flesburgh (J. Th.), 171.
 Fokian, 7, 448, 449.
 Formosa, 161.
 Formosanen, 102.

Francen (J.), 191, 269.
 Frankrijk, 5, 59, 140, 142, 255, 293,
 298, 520, 553.
 Franschen, 8, 15, 20, 28, 51, 126, 142,
 177, 251, 255, 278, 298, 520, 335.
 Friesland, 286.

G.

Gade (T.), 170.
 Gaadj (princes), 244.
 Gamron 521.
 Ganges (de), 51.
 Garoeda, 187, 198, 269, 275.
 Gedong Bata, 198.
 Geesten (J. van), 106.
 Gelderland, 151, 286, 310, 324, 451.
 Gent, 258, 286.

Gerner (D.), 169, 175, 190.
 Gerritsen (Th.), 162, 225.
 Geus (J.), 127.
 Gillisson (G.), 109, 186, 198, 240, 440, 443.
 » (kraeng), 265, 267, 269, 270,
 315, 349, 363, 392.
 Giri (pangeran maas) 157, 266, 267, 269,
 270, 442.
 Gisfort, 50.

- Gladsischan, 194, 195.
 Goa, 135, 139, 167, 172, 193, 209, 212,
 237, 238, 240, 264, 267, 271, 351,
 352, 432.
 • (maas), 358.
 Godong, 375, 398, 417.
 Goedblad (W.), 169.
 Goedoe Goedoe, 385.
 Goens (R. van), 15, 42, 105, 113, 141,
 173, 192, 199, 253, 355, 369,
 414, 453, 455, 457, 458.
 » (R. van) de jonge, 15, 105, 142,
 253, 292, 321, 341, 411, 461.
 • (V. van), 1, 3, 41.
 Goeree, 304.
 Goes (D.), 71.
 Golkonda, 51, 98, 234, 310, 319, 382,
 395, 396.
 Goldhad (W.), 190.
 Gols (D.), 188.
 Gompol (kiai rangga), 408, 409, 426.
 Gombong, 70, 109, 187, 198, 282.
 Gorkum (P. H.), 286.
 Gorodjane 237,
 Gorontalo, 255, 269, 354, 453.
 Grauwe (Pilsen de), 105, 128, 155, 233, 411.
 's Gravenhoecq (A. van), 74, 75.
 Grisse, 18—20, 29, 50, 32, 85, 105, 106,
 108, 118, 119, 136, 152, 154, 201,
 203, 210, 212, 226, 243, 248, 266,
 269, 279, 283, 284, 295, 299, 301,
 313, 315, 343, 374, 375, 399, 413,
 417, 455, 442, 466, 469.
 Grimmel (T.), 87, 185.
 Grobogan, 111, 301, 437—440.
 Groningen, 105, 151.
 Groot (R. de), 60.
 Groot (R. C. de), 24.
 Gueynier (F.), 255, 256.
 Gunst (C. van), 393.

H.

- Haarlem, 158.
 Haas (D. de), 45, 94, 117, 201, 280,
 328, 428.
 Hades (W.), 218.
 Hase (F. de), 10, 200.
 Hage, 206, 298.
 Hagedoorn (W.), 24, 42, 48, 60, 65.
 Hamang Koerat Inggalaia, 241, 242.
 Hamburg, 157.
 Hamburgh (H. M. van) 471.
 Harckes (J.), 194.
 • (P.), 279.
 Harde (J. de), 199, 217, 336, 368, 371,
 389, 390, 442, 443.
 Haringman (L.), 78.
 Harmanse (J.), 47.
 Harthouwer (D.), 382, 456.
 Hartsinck (W.), 97, 209, 227, 238, 319,
 389, 390.
 • (W. C.), 180, 382.
 Harren (H. van), 226, 227, 239, 259.
 Hatometta, 162.
 Haye (la), 3.
 Helena (S.), 179.
 Helsingen (J. van), 65.
 Hemel (D. van der), 212.
 Hemsinck (L.), 98, 319, 395,
 Hendricxen (C.), 249.
 • (H.), 250.
 Henrekan, 351.
 Henricus, 266.
 Herculesen (J.), 105.
 Heydanus (H.), 40.
 Heyningen (van), 14.
 Heyselbergh (J.), 71, 232.
 Hinloopen (B.), 234.
 Hoffmeester (P.), 338.
 Hogenhoeck (J.), 102.
 Hoksioe, 4, 17, 18, 23, 26, 38, 41, 48, 101,
 102, 123—125, 193, 222, 448, 451, 455.

- Holland, 151.
 Hollanders, 241, 292, 321, 328, 398,
 448—450, 471.
 Holsum (J. C. van), 264.
 Hoorn, 42, 45, 61, 95, 309, 311, 315,
 399, 405, 422.
 • (G. van), 64.
 • (J. van), 60, 65, 64.
 • (P. van), 65, 158, 192, 355.
 • (P. R. van), 271.
 • (P. van den), 64.
 Hop (H.), 216, 268, 347.
 Hosiqkong Sinong, 124, 125.
 Hosten (A. van), 12, 170.
 Hottentotten, 28, 294.
 Hougly, 10, 51, 99, 102, 180.
 Hugo (H.), 80, 413, 452.
 Hurt (A.), 54, 164, 175, 256, 257, 280,
 288, 289, 295, 341, 342, 361, 445.
 Hurt (M.), 17, 21, 182, 307, 319.
 Huysman (J.), 382.
 • (M.), 411.

I.

- Inarmarka (nachoda), 221, 224, 265.
 Indapella, 527.
 Indianen, 570.
 Indië, 522.
 Indragiri, 96, 97, 229, 395.
 Indramajoe, 55, 118, 119, 201, 246, 248,
 282, 284, 315, 355, 374, 408, 415,
 417, 467, 469.
 Indrapoera, 103.
 Indrapoera (sultan van), 307.
 Inggampol (kiai), 527.
 Inggawanga (adipati), 363, 367, 371.
 Ingen (M. van), 188.
 Inko Rassa, 265.
 Intjeh-Pragi 30, 51, 55, 415, 467, 470.
 Ispahan 155.
 Iswan, 321.
 Itam, 255, 286.

J.

- Jacobsen (J.), 286.
 Jafnapatnam, 15, 155, 224, 321, 385,
 386, 411.
 Jager (H. de), 395, 396.
 Jago (St. eiland), 8, 294, 304, 353.
 Jakatra, 33, 121, 150, 151, 160, 252,
 286, 287, 317, 325, 355, 361,
 365, 373, 377, 380, 420, 457,
 472.
 • (schans), 59, 85, 207.
 Jang Pati (maas aria), 187, 442.
 Jansen (C.), 157.
 • (G.), 65.
 • (J.), 44, 45, 47, 51, 63, 157, 464.
 • (O.), 155.
 Japan, 5, 17, 19, 24, 41, 42, 45, 78, 117,
 152, 166, 172, 176, 200, 216, 250,
 280, 301, 324, 341, 404, 428, 429,
 458.
 Japanners, 45, 429.
 Japara, 7, 15, 17, 19, 29, 30, 32, 34—37,
 40, 44, 49, 52, 55, 56, 57, 66—69,
 71, 76—78, 81, 85, 86—93, 97, 100,
 105, 106, 108, 110—112, 156, 157,
 145—148, 152, 155, 157, 166, 167,
 171, 177, 185, 186, 188, 191, 192,
 195—197, 199, 209—211, 215—217,
 225—229, 231—236, 238—242, 245,
 246, 248, 259—265, 266, 268, 270,
 273—276, 280—282, 289, 290, 294,
 299, 301—305, 315, 315, 323, 325,
 330—352, 354—357, 341—348, 350,
 355, 355, 359, 361, 362, 364—368,
 370—375, 376, 384, 388—393, 399,

- 413, 417, 432—440, 442—446, 453
454, 467.
- Japara (berg van). 113, 118, 119.
• (intjeh), 116.
- Jap Boanko, 464.
- Java, 138, 139, 146, 155, 183, 184, 190,
270, 358.
- Javanen, 11, 32, 55, 44, 49, 53, 57, 59,
62, 63, 68, 69, 71, 85, 89—93, 109,
113, 136, 139, 142, 144, 147, 149,
160, 161, 165, 185—187, 189, 190,
192, 193, 196—199, 205, 207, 209,
211, 212, 220, 225, 227, 238, 260—
262, 267, 279, 286, 287, 294, 300,
305, 317, 352, 356, 357, 350, 355,
- 563, 373, 383, 384, 390, 396, 399,
408, 419, 420, 425, 427, 433, 434,
436, 438, 439, 441, 444, 456, 458,
470, 472, 473.
- Java's Oostkust. 273, 279, 289, 290, 294,
298, 304, 325, 339, 393, 394, 399,
434, 436, 451, 463, 465.
- Jedo, 428.
- Jeneli Soekoeroe, 146.
- Jerenika (kraeng), 209, 238.
• Bontomoronipo, 237.
- Jok, 407.
- Jonge (D. de), 25, 26, 39, 125, 279.
- Jonker (kapitein), 241.
- Juda (A.), 299.

K.

- Kaap de Goede Hoop, 2, 3, 8, 9, 10, 22,
25, 27, 28, 42, 45—47, 60, 61, 128,
131, 174, 194, 200, 208, 225, 250,
276, 286, 289, 293, 294, 290, 297,
298, 304, 306, 308, 311—313, 320,
322, 404, 405, 413, 423, 424, 452,
458, 460, 461.
- Kadim (intjeh), 189.
- Kadir (intjeh), 357.
- Kaidipan, 237.
- Kaidoepe, 359.
- Kaila Waunia, 386.
- Kaitsoe, 47, 50.
- Kajan, 298.
- Kajeli, 246, 248, 283, 284, 315, 376.
- Kaka Lingga, 383.
- Kakapper, 445.
- Kalaro (toemenggoeng), 345.
- Kali-anjar, 30, 57, 165, 187, 198.
• -gangs, 56, 57.
- Kaliwata (prins), 238.
- Kaliwoengoe, 301, 343, 376, 371, 438.
• (raden), 188.
- Kalpatyn, 133.
- Kamal, 138, 225, 226, 232, 236, 238, 259.
- Kambaia, 387.
- Kambodia, 17, 24, 37, 56, 81, 148, 204, 209,
- Kameron, 127, 133.
- Kampellan, 275.
- Kanara, 126, 130, 133, 187, 291, 292, 348.
- Kanaryn, 311.
- Kandanghauer, 283, 285, 374, 375.
- Kaugean (eiland), 268, 374, 390, 391.
- Kar (J.), 170.
- Karambret (gebergte), 261.
- Karang-anjar, 31.
- Karimon, 415.
- Karisoe, 272.
- Karnatika, 319, 412.
- Karratagal, 332, 333.
- Kartagala, 394.
- Kartalaia, 383, 396.
- Karti Joeda, 242.
- Kediri, 165, 168, 185, 191, 197, 212,
226, 238, 254, 260, 261, 267, 269,
270, 274, 280, 300, 315, 323, 332,
343—345, 349, 362, 363, 392, 437,
440, 442, 443.
- Keerdekie (S.), 239.
- Kelling. 162.

- Kelck (D.), 12.
 Kemoy, 124.
 Kendal, 167, 501, 458.
 Kendang (gebergte), 210.
 Kenka (radja van), 212.
 Kensiankon, 125.
 Kepper (A.), 577.
     » (J.), 577.
 Kettingh (P.), 259.
 Keyser (dr. L. de), 164, 193, 222, 242, 259, 448.
 Keijts (J.), 524, 452.
 Khoubouw, (tolk), 124.
 Kidoel (pangeran), 20, 22, 24, 41, 44, 47, 50, 75, 141—145, 145, 168, 169, 178, 221, 254, 325, 559.
 Kievith (J.), 66, 80, 415.
 Kimsia, 124.
 Kissendas, 520.
 Kitoekiroe, 551.
 Kleef, 448.
 Kleijer (dr.), 472.
 Kloengkoeng, 257.
 Koanjer, 226, 227, 232, 258, 259, 259.
 Kodjoran, 111, 147, 215, 217, 221, 259, 241, 254, 280, 299, 500, 545, 455.
     » (Raden), 440, 441.
 Koedoes, 19, 29, 71, 72, 79, 110, 111, 118, 120, 161, 184, 198, 201, 204, 259, 241, 294, 501, 505, 504, 523, 543, 456, 458—441.
 Koelon (pangeran), 7, 19, 72, 77, 88, 95, 144.
 Koepang, 265, 266.
 Koetsjin, 15.
 Kokoquaas, 294.
 Koksinga, 18, 26, 27, 48, 101, 125, 126, 222, 291, 292, 510, 511, 520, 412, 451.
 Konghi, 448, 450, 451.
 Konjok, 140.
 Korea, 204, 429.
 Koromandel, 5, 8, 45, 72, 98, 100, 102, 141—145, 148—150, 158, 169, 180, 195, 224, 254, 258, 292, 518, 520, 522, 550, 555, 558—541, 548, 578, 579, 582, 585, 592, 595, 595, 596 419.
 Koster, 445.
 Kottabringi, 415, 417.
 Kottatengah, 278, 520.
 Kottatengers, 100.
 Koulichan (Ch. M.), 412.
 Krawang, 1, 11, 20, 25, 24, 29, 41, 45, 56, 57, 70, 81, 85, 87, 118, 119, 152, 155, 197, 202, 204, 246, 248, 285, 284, 514, 515, 526, 527, 552, 549, 561, 564, 566, 568, 569, 572, 574, 575, 581—585, 592, 595, 596, 599, 408—410, 415, 424, 427, 430, 451, 455—457, 455, 455, 456, 458, 465, 467, 469.
     » (rivier), 115.
 Krawangers, 584.
 Kresna Paia, 155.
 Krokot (rivier), 55, 59, 85, 121, 160, 207, 252, 287, 517, 580, 420, 472.
 Kronron (kraeng), 155, 186.
 Kwantan, 96, 229.

L.

- Labey (H.), 422.
 Labil (sengadji), 266.
 Lafleur (D.), 189, 199.
 Laha, 541.
 Lam (J.), 206.
 Lamboeang, 118.
 Lamey (M. van), 75.
 Lammahala, 265, 266.
 Lammakera, 265, 266.
 Lamotius (I. J.), 294, 298, 452.

- Lampe (J.), 65.
 Lampong, 5, 72, 78, 95, 118, 119.
 Lanthai, 18, 26, 101.
 Lanang (intjeh), 37.
 Laoet Reta, 243.
 Larantoeke, 265.
 Lasem, 95, 106, 107, 110, 166, 259, 265.
 299, 543, 442.
 Lawangan (raden), 372.
 Layan (baba), 158.
 Leefhouwer (C.), 24.
 Leenen (J. van), 245.
 Leeuw (A. de), 351.
 Leeuwen (P. van), 65, 170, 324.
 Leeuwenson (J.), 116, 165, 185.
 Lefeber (A.), 150.
 Lepoes, 449, 450.
 Lescage (S.), 411.
 Lessevin (D.), 278.
 Leydecker (M.), 555, 549.
 Lier (A. van), 12, 19, 65, 242, 526, 558.
 Limbeengie (kraeng), 271.
 Limbotte, 255, 256, 455.
 Limsisaey, 165.
 Linde (H. van der), 451.
 Linikifum, 449.
 Linkes (kraeng), 177, 558.
 Linsay (R.), 292.
 Lipat (intjeh), 209.
 Lita Wangsa, 185, 184.
 Litsoeko, 99, 165.
 Lobs (J.), 15, 126, 127, 292, 310, 541,
 412.
 Loddij (S.), 254, 519.
 Loebœ, 135, 271, 272.
 Loebœneezee, 155.
 Loeftouwer (C.), 61.
 Loewa Bit, 108.
 Londen, 265.
 Longpori (veldheer), 125, 125.
 Looten (D.), 65.
 Lor (pangeran), 19, 21, 144, 177.
 Lour (A.), 519.
 Luchtenburgh (M. van), 1, 12.
 Lucipara, 170.
 Luyrelius (W.), 12.

M

- Maas (de), 22.
 Maastricht, 126.
 Mabodjoe (daeng), 271.
 Macao, 47, 51, 82, 88, 109, 155, 155,
 246, 282, 510, 520, 582, 447, 455.
 Madagascar, 29, 64, 66, 80, 415.
 Madioen, 111, 147, 241, 267, 270, 500,
 552, 562.
 Madjapait, 442.
 Madoena (kanselier), 98, 519.
 Madoeratna (panembahan), 137, 252.
 Madrespatnam, 598.
 Madura, 22, 35, 58, 67—69, 72, 77, 78, 84,
 86, 89, 90, 95, 105, 158, 159, 165, 184,
 185, 187, 197, 198, 210, 225, 226, 228,
 251, 252, 254, 256, 259, 262, 266, 269,
 280, 281, 295, 299, 519, 547, 596, 412.
 Madura (neyck van), 105.
 „ (prins van), 89.
 Madureezen, 1, 4, 7, 19, 54—57, 40, 49,
 53, 68—70, 90, 98, 106, 107, 109,
 111, 114, 147, 149, 161, 166, 185—
 187, 191, 196, 199, 221, 229, 258,
 259, 261, 276, 500, 504, 505, 590,
 591, 454, 442.
 Magalage, 415.
 Mahar Gammalamma (princes), 245.
 Mahomed (intjeh), 189, 190.
 „ Solle (sultan), 288.
 Mahomedanen, 215, 419.
 Maisoere, 519.
 Majoeda, 17, 164, 245.
 Majutte Bontel (Koning), 105.
 Makasar, 52, 55, 57, 64, 66, 69, 79, 95,

- 110, 134, 139, 143, 147, 149, 157,
167, 172, 186, 187, 203, 208, 211
234—256, 240, 241, 255, 264, 267,
271, 272, 276, 286, 295, 313, 315,
325, 337, 339, 343—347, 350, 351,
353, 358, 359, 361, 364, 365, 374,
375, 382, 413, 417, 422, 432, 445,
446, 451, 456, 463—467, 469.
- Makasar** (radja). 198.
- Makasaren**, 7, 8, 19, 35, 38, 40, 41, 45,
67, 69, 70, 72, 87, 91, 109, 110, 114,
135, 137, 146, 147, 149, 161, 163,
167, 185—187, 198, 209, 211, 212,
237, 238, 240, 260—262, 264, 267—
271, 275, 280, 281, 295, 295, 300,
306, 313, 325, 332, 336, 339, 344,
349, 350, 357, 358, 362, 364, 370,
390—392, 408, 409, 443—445, 472,
475.
- Maker** (L. de), 64.
- Makian**, 542.
- Malabar**, 125, 127, 128, 132, 133, 134,
140, 167, 175, 195, 242, 282, 291,
292, 310, 311, 333, 334, 338, 340,
341, 412.
- Malaka**, 18—20, 31, 37, 63, 72, 82, 84,
87, 88, 96, 103, 104, 118, 119, 133,
135, 166, 170, 173, 202, 203, 212—
215, 219, 221, 229, 234, 278, 280,
284, 289, 310, 313, 320, 330, 333,
338—341, 370, 372, 382, 392, 393,
399, 429, 446, 447, 451.
- Maleiers**, 8, 52, 54, 62, 69, 92, 109, 114,
137, 139, 149, 163, 171, 188, 189,
198, 209, 211, 213, 213, 219, 225,
241, 261, 268, 280, 281, 302, 332,
349, 351, 353, 362, 364, 365, 370,
377, 384, 388, 395, 426, 440, 447,
457, 472, 475.
- Maleio** (demang), 343.
- Mambora**, 236.
- Mamerang**, 258.
- Mameth Aminchan** (nabab), 128.
- Mameth Soffie** (Sultan), 221.
- Mamoe** (daeng), 146.
- Mamoli**, 135.
- Manacer**, 105, 153.
- Mandar**, 209, 272.
- Mandaraka** (adipati), 343, 367, 371, 392,
438, 439, 441, 443.
- Mandarpoeton**, 263.
- Mandarsjah**, 243.
- Mangapa**, 109.
- Mangalas** (daeng), 443.
- Mangarad**, 53, 57.
- Manggai**, 334.
- Mango Nonan** (toemenggoeng), 367, 391.
- Mangsoer** (orang-kaja), 49, 186, 446.
- Manikabers**, 213, 219.
- Manila**, 41, 73, 77, 88, 95, 132, 168,
178, 191, 221, 244, 320, 342, 382.
- Manimba** (daeng), 198.
- Manteau** (C.), 447, 451.
- Mantoete**, 347, 353.
- Mapa Oesoeng**, 271, 272.
- Marchal** (R.), 169, 176, 218.
- Marchant** (S.), 199, 217.
- Marchier** (C. B.), 330, 336.
- Mardaraka** (adipati), 391.
- Mardylkers**, 11, 20, 24, 29, 33, 35, 36,
41, 59, 62, 85, 95, 148, 158, 203,
206, 209, 256, 363, 373, 382, 384,
396, 397, 438, 464, 471.
- Marengare**, 413.
- Margamati**, 49.
- Marma kati**, 116.
- Maroenda** (rivier), 270.
- Maros**, 258, 351, 358.
- Maroy** (J.), 258.
- Maria Baia** (aria), 273.
- Marta Dipa** (loerah), 292, 344, 433.
- Marta Joeda** (kiah ngabehi), 426.
- Martalaia** (adipati), 302, 367, 371, 391,
434, 435, 438—440.
- (aria), 241, 345.
- Marta Mangala**, 423.

- Martapati, 165, 187, 227, 258, 442.
 Martapoera (adipati), 299, 500, 567, 571, 591, 592, 454, 455, 458—441, 445.
 Martaraksana (toemenggoeng), 455, 446.
 Martasana (pangeran), 4, 78, 89, 90, 111, 147, 191, 276, 300, 545, 565, 566, 568, 441.
 Martawangsa, 555, 410, 452.
 Martyu (I. de St.), 116, 165, 209, 211, 227, 258, 265, 568, 571, 455, 446, 454.
 Martiny (C.), 12.
 Marrinissen (D.), 286.
 Masamoni, 429.
 Masulipatnam, 51, 100, 180, 181, 519, 553, 341, 582, 447.
 Matarani, 11, 18, 19, 35, 36, 58, 40, 45, 49, 53, 67—70, 72, 78, 79, 89, 91—95, 93, 106—108, 110, 112, 115, 122, 147, 151, 167, 177, 186, 187, 191, 196, 198, 199, 211, 215, 217, 220, 221, 225—228, 251, 252, 258—242, 254, 260—262, 266—270, 275—276, 279, 280, 281, 289, 295, 299, 500, 501, 505, 504, 552, 557, 545, 544, 543, 549, 550, 555, 562, 565, 566, 568, 569, 584, 389, 391, 392, 398, 399, 455, 454, 456—459, 441, 445.
 • -mers, 108, 262, 292, 598.
 Matoela (prins van), 253, 271.
 Mature, 15, 280.
 Mauray (W.), 108, 109.
 Mauritius, 25, 64, 80, 294, 298, 415, 452.
 • (fort), 342.
 Maurits (H.), 224.
 Meer (G. van der), 12.
 Meersche (J. van der), 151.
 Meeuwen (J. M.), 565.
 Mekka, 177.
 Meliksindi, 588.
 Menado, 257, 542, 554.
 Mende, 155.
 Mendosa (M.), 100.
 Mensch-eter (eiland), 51, 52, 65, 75, 88, 126.
 Merwede, 253, 521, 555.
 Messina, 25.
 Michielsen (J.), 106, 588, 589.
 Mimang, 272.
 Mindanao, 201, 204.
 Mirosama, 429.
 Mocha, 586, 587, 412.
 Moeda (intjeh), 577.
 Moetiapa, 144, 169.
 Mogols, 98, 99, 152, 595.
 Mohamad Ebrahim, 181.
 Mol (J.), 75.
 Molenvliet, 517, 465, 464.
 Molukken, 242—244.
 Mondjaja (kiai aria), 17, 18, 21, 72, 221, 224, 292, 559, 598.
 Mongolen, 596.
 Mongo Nonong (toemenggong), 571.
 Monta (J.), 256.
 Montemarano kraeng), 109, 177, 265.
 Montoete, 266.
 Moock (V. van), 59, 121, 158, 472.
 Moolen (W. van der), 411.
 Moor (M.), 286, 551.
 Mooren, 24, 32, 55, 114, 127, 177, 178, 181, 191, 212, 564, 570, 595, 435, 470.
 Mortier (P.), 12, 64, 170.
 Moskou, 127.
 Monbagh (W.), 170.
 Meu Sapri Warang, 572.
 Muller (F. H.), 55, 85, 517, 555, 561, 580—585, 594, 596, 599, 408—410, 424, 426, 427, 450, 451, 455—457, 472.
 • N.), 12, 165, 422.
 Munnick (J. A.), 26.

N.

- Naba (raden), 372.
 Nagapainam, 98, 234, 385, 386, 411.
 Naia Mengala (kentol), 167, 228.
   » Wangsa, 425.
 Nangasaki, 45, 176, 201, 428.
 Naning, 215, 215.
 Nara (kialii), 455.
   » Saira, 196, 205.
 Nasir Mamoldchan, 254.
 Nassau (kasteel), 162, 249, 256 305, 324,
   347, 450, 452.
 Nata Brala, 91.
   » Mengala, 394, 396, 397, 409, 426.
 Naudum Korle, 255.
 Nebi (kiah), 112.
 Nederlanders, 304, 332, 344, 360, 456,
   459, 442, 444, 458.
 Neira, 256.
 Nettigam, 99.
 Neus, (C.), 446.
 Nicasius (P.), 305.
 Nicolaassen (D.), 464.
 Nieuwland (A. van), 12.
   » (C. van), 65.
 Nilimoeloeha, 449, 450.
 Ninimalaha, 450, 451.
 Nili Negara, 356, 345.
 Nobel (C.), 3, 130.
   » » de jonge, 65.
 Noordwyk, 141, 157, 426.
 Noorman (J. de), 65.
 Noori (Mr.), 122.
 Nooriman (P.), 199, 217, 336, 368, 371.
 Noorwegen, 425.
 Nymegen, 231, 286, 355.
 Nys (F. de), 422.

O.

- Ockersen (O.), 5, 13, 58, 94, 95, 102,
   122, 126, 145, 161, 169, 170, 175,
   190, 221, 242, 258, 326, 329, 351,
   355, 357, 372, 382, 384, 394, 399,
   426, 454, 458.
 Oebie, 455.
 Oedjoeng Pandan, 372.
   » Tanah, 271.
 Oelorian, 182.
 Oentoeng Djawa, 197, 332, 349, 364,
   369.
 Oepa Dipa, 385.
   » Doeta, 385.
 Oerawan (aria), 367, 371, 391.
 Oetan (intjeh), 357.
 Omer (St.), 330, 355.
 Ong Ouko, 464.
 Ongli, 112, 321, 388, 394, 399, 421.
 Ongsanna, 448.
 Onrust, 44, 404, 461.
 Onsoeiko, 225.
 Oosterwyck (J. van), 338, 395, 405,
   407.
 Oost-Indië, 355.
 Oppynen, 157, 158, 261.
 Oranje (kasteel), 94, 164, 255, 245, 342,
   465.
   » (prins van), 126, 142, 330, 333,
   401.
 Orangzeep, 395.
 Oriksa, 181.
 Osborn (J.), 350, 455.
 Otter (D. den), 65.
 Outers (C.), 71, 217, 240, 261, 265, 275,
   357, 455.
 Outshoorn (H. van), 180, 320, 382.
   » (W. van), 5, 58, 129, 242.
 Overlwater (P. A.), 192, 359, 353, 400,
   457.

P.

- Padang, 21, 100, 105, 155, 155, 162, 180, 182, 190, 204, 219, 248, 278, 282, 284, 289, 307, 314, 320.
 Padjarakan, 187, 198, 259.
 Padtbrugge (R.), 17, 66, 94, 164, 255, 256, 245, 269, 341, 342, 354, 355, 465.
 Pageh, 82.
 Pahang, 50, 55.
 Palaka (radja), 155, 159, 167, 172, 186, 198, 212, 264, 271, 358, 359, 452, 446, 465, 466.
 Palarang (doeroe), 372.
 Paleakate, 98, 100, 150, 180, 181, 318, 520, 387, 395, 396.
 Palembang, 5, 18, 19, 25, 50, 52, 58, 40, 48, 56, 57, 65, 72, 78, 81, 84, 88, 94, 96, 97, 118, 119, 154, 141, 152, 155, 170, 171, 176, 182, 201, 204, 246, 247, 258, 285, 284, 288, 290, 309, 310, 315, 327, 328, 356, 357, 374, 375, 381, 450, 447, 457, 458, 469.
 Palembangers, 111, 167, 199, 457.
 Palingh (L.), 357, 453.
 Pamalang, 50, 56, 58, 117, 120.
 Panagi, 213, 393.
 Panaragan, 109, 147.
 Panganten (raden), 440.
 Pangeran Adipati, 167, 177, 254, 261, 270, 281, 287, 289, 300, 301, 305, 343, 345, 426.
 Pati (pangeran), 451.
 Panoelar (aria), 300.
 " (raden), 442.
 Pantsi, 272.
 Pantsiano (eiland), 235, 236.
 Pape (J. de), 65.
 Parel (bastion de), 229.
 Parga (rivier), 241.
 Pariamata, 415, 417.
 Parnegamme, 105, 155.
 Parvé (D.), 165, 371.
 " (J.), 5, 5, 38, 351.
 Pasir, 55, 108, 109, 282, 284, 468, 469.
 Pasocroean, 109, 186—188, 198, 211, 258—240, 246, 261, 267, 269, 415, 417.
 Pati, 71, 79, 90, 106, 107, 110, 111, 184, 210, 238, 259, 241, 294, 301, 305, 304, 323, 345, 456—440, 444.
 Patima (kraeng), 293.
 Patna, 152, 388, 395, 421.
 Patra Singa, 409.
 Pauli (J. J.), 29, 122, 142, 143, 169, 178.
 Pauw (P.), 55, 44, 59, 158, 206, 254, 250, 271, 278, 520, 404, 406, 419.
 Pauwers, 100.
 Pavilioen (A.), 129, 192, 359, 355, 457.
 " (M.), 420.
 Payne (A.), 144, 218, 295.
 Pedro (P.), 521.
 Pegoe, 180.
 Pekalongan, 1, 50, 51, 36, 49, 56, 57, 81, 85, 117, 119, 147, 152, 155, 166, 202, 204, 220, 228, 246, 248, 274, 285, 284, 299, 301, 302, 304, 305, 315, 315, 351, 357, 345, 373, 375, 415, 417, 454, 458, 459, 442, 466, 469.
 Peking, 124, 448.
 Pemalang, 467, 469.
 Pemanoean, 87, 89, 152, 155, 202, 204, 246, 248, 285, 284, 315, 315, 352, 349, 350, 361, 364, 368, 369, 373, 375, 392, 415, 417, 455, 457, 467, 469.
 " (rivier), 115, 115, 118, 120.
 Penneman (F.), 78, 255, 286.
 Perak (rivier van), 395.
 Pereira (A.), 158.
 " (J.), 464.
 " (P.), 158.
 Perimbala (kanarijn), 511.

- Perzie, 99, 125—127, 150, 152, 242, 276, 278, 320—322, 325, 355, 358, 340, 341, 382, 412.
- Philipsburg, 126.
- Phort (P.), 371.
- Pieterszen (C.), 384.
- Pinongko, 359.
- Piply (J. van), 255, 286.
- Pit (L.), 192, 353, 457.
- (M.), 319, 392.
- (L.) de jonge, 12, 151, 165.
- Pits (J. J.), 21, 100, 105, 162, 182, 190, 219, 278, 280, 289, 307, 319.
- Pittavin (A.), 12.
- (B.), 151, 171.
- (E.), 171.
- Planken (J. van der), 218, 254, 272, 330.
- Pleum (C.), 272, 358.
- Poeger (pangeran), 4, 70, 89, 110, 112, 191, 211, 276, 300, 345, 362, 363, 366, 368, 457, 439, 441.
- Poeloe-pandjang, 7, 19, 21, 44, 45, 559.
- » -Timaon, 88, 166, 280, 428, 429.
- » -Tjingko, 21, 181, 182, 307, 519.
- Poerbaia (pangeran), 4, 17, 21, 142, 144, 169, 177, 178, 196, 198, 214, 241, 300, 589.
- Poetchiensy, 448, 450.
- Poetih (nachoda), 21, 182, 278, 502.
- Point de Gale, 15, 104, 105, 153, 178, 253, 411.
- Pondicheri, 15, 221.
- Pontang, 7, 40, 144.
- Ponting, 309, 327.
- Poolman (A.), 64.
- (C.), 41, 191, 269.
- Portonovo, 224, 255, 446.
- Portugal, 250.
- Portugeezen, 24, 73, 78, 88, 157, 266, 355, 553.
- Pot (G.), 96, 134, 171, 288, 327, 357, 381, 598, 453, 455.
- Potter (L. de), 124, 395, 406.
- Povi, 450.
- Praboe Jaja Lalara, 365.
- Pragi (Intjeh), 246, 248, 285, 284, 315, 315, 327, 575, 575, 408, 417.
- Praia wangsas, 238, 267.
- Prana Soeta (regent) 107, 269.
- Pree (D. du), 258.
- Priaman, 182.
- Puttelaer (A.), 219, 455.
- Puyenlam, 448.
- Pyl (L.), 15, 321, 386.

Q-

- Quaelbergh (C. van), 15, 15, 16, 17, 54, 66, 162, 256, 505, 524, 547, 450, 452.
- Quasionio, 464.
- Quinam, 155.

R-

- Rademaeker (E), 65.
- Ragia Singga, 15, 153, 255.
- Siwagi, 254.
- Wengena, 254.
- Raksa Negara, 36.
- Ramueger (kasteel) 194.
- Ramomo, 510.
- Raust (C.), 15, 165, 173, 192, 255, 521, 355, 358, 550, 555, 588, 595, 598—400, 404, 421, 424, 427, 450.
- Rasaragara (toemenggoeng), 455.
- Rata Mangala, 526.
- Ratoe Mameuang (panembahan), 274.
- Rawa pandjang, 408.
- Raynandelaal, 212, 213, 321, 388.
- Rembang, 29—51, 41, 55, 58, 71, 78,

- 79, 81, 85, 89, 95, 106, 107, 110, 113, 157, 142, 147, 149, 157, 165—167, 171, 178, 188, 201, 204, 210, 217, 258, 259, 241, 248, 267, 268, 274—276, 283, 284, 299, 301, 314, 315, 325, 330, 331, 357, 375, 375, 390, 415, 417, 438—440, 445, 444, 454, 467, 469.
- Renesse (kapitein A. D. van), 97, 185, 258, 315, 351, 368, 371, 440, 445.
- Reyger (H.), 156.
- Reyne (W. ten), 12, 242.
- Rheede (H. van), 125—127, 134, 140, 175, 192, 255, 326, 350, 395, 398—400, 404, 405, 407, 421, 424, 427.
- Rico (B.), 560.
- Ridder (J. L.), 101.
▪ (G. de), 75.
- Ridderson (B.), 29.
- Riebeecq (J. van), 19, 24.
- Rio-Galere, 595.
- Roepat 215.
- Roma (eiland), 547.
- Rombau, 213, 215, 310.
- Rosengain, 158, 206.
- Roserie (de la), 71, 440, 441.
- Rotgans (A. C.), 157.
- Rotterdam 22, 23, 41, 60, 61, 77, 157, 172, 174, 205, 208, 235, 264, 271, 399, 405.
▪ (kasteel), 64, 154, 358, 359, 456, 466
▪ -mer poort, 158, 206, 324.
- Rotti, 355.
- Ruyter (M. A. de), 25.
- Ryckegom (J. van), 3, 11.
- Rijn (P. van), 194.

S.

- Sabdakarti, 106, 107.
- Sadrabone (kraeng), 264, 351, 358.
- Sadraspatnam, 98, 319, 387, 395.
- Saffragam, 233.
- Saisoedin, 245.
- Sala, 585.
- Salatparang, 146.
- Saleier, 55, 244, 354.
- Salomon (radja), 266, 345, 347, 350, 355.
- Samarang, 7, 11, 18, 50, 52, 54—56, 49, 55, 58, 66, 67, 71, 77, 81, 85, 89, 91, 95, 108, 111, 118, 120, 147, 152, 155, 161, 167, 177, 178, 186, 198, 199, 201, 204, 221, 227—229, 248, 265, 282, 284, 289, 290, 294, 299, 301, 305, 304, 314, 315, 351, 355, 357, 364, 365, 374, 375, 388, 390, 399, 415, 417, 435, 435, 438, 441, 444, 454, 467, 469.
- Samorijn, 310, 412.
- Sampang, 29, 72, 226.
- Sampang (pangeran), 167, 199, 228, 300, 365, 442, 445.
- Sampoena, 158.
- Sampsoe (intjeh), 116.
- Sappa, 351.
- Saphier (bolwerk de), 229.
- Sapi, 146.
- Sassa, 597.
- Satsia Watsiana Ranga, 367.
- Savoe, 355.
- Schäfer (P.), 410.
- Schagen (J.), 26, 27, 125, 195, 448.
▪ (J. M.), 101, 222.
▪ (kapitein), 124.
- Schermerhoorn (J. W. van), 157.
- Schilhoorn (J.), 3, 18, 94, 154, 141, 171, 182, 258, 288, 290, 309, 310, 327, 357, 381, 457, 458.
- Schippers (P.), 164, 170.
- Schoonen (C. R. van), 206.
- Schoonhoven (J.), 371.

- Schotsman (J.), 333.
 Schults, 131.
 Schutte (J. H.), 142.
 Schuur (van der), 36, 71, 87, 89, 90, 92, 110, 111, 116, 146, 147, 166, 188, 199, 213—217, 227—229, 231, 232, 236, 240, 242, 263, 274, 275, 289, 290, 299, 301, 302, 303, 331, 356, 337, 343, 330, 362, 368, 371, 389, 432, 435.
 Schuyftangh (P.), 38, 48, 72, 88, 96, 238.
 Sedajoe, 163, 209, 210, 212, 238, 239, 262, 269, 279, 300, 442.
 Sedidri, 331.
 Sedikari, 187, 198, 374.
 Sedjana Poera (toemenggoeng), 343, 367, 371.
 Sekambang, 329.
 Sekredana (kiai ngabehi), 8, 11, 19, 20, 24, 29, 40, 47, 50, 52, 73.
 „ (pangeran), 144.
 Selebe (sabandar), 17, 30, 33, 64, 87, 94, 244, 269, 334, 446.
 Senoe, 430.
 Sensoia, 101.
 Serlesker, 319, 382.
 Siafferchan (nabab), 388.
 Siaka, 393.
 Siam, 7, 25—27, 38—40, 42, 117, 123, 187, 193, 195, 220, 242, 248, 254, 278, 306, 310, 320, 348, 382, 428, 434—436.
 „ -meezen, 321.
 Siantan, 36, 38, 118, 202.
 Siau (radja), 237, 334, 333.
 Siauwers, 342.
 Sibori (prins), 242.
 Sicilië, . . 251.
 Sikwa (Chinees kapitein), 123.
 Silebar, 3, 93.
 Silida, 42.
 Silvius (P.), 371.
 Simonse (P.), 472.
 Simrana, 272.
 Simson, 449.
 Sinckers (J.), 12.
 Sindi (kiai), 343.
 Sindoradja (regent), 439, 441.
 Singa Radja, 279, 289, 292, 411, 412.
 „ „ (raden), 103, 116.
 „ Marta (kiai), 274.
 „ Parwangsa, 397, 409, 423, 426.
 „ Prabangsa (kiai), 327.
 Singasari, 276, 300, 363, 366, 368, 441.
 „ (pangeran), 70, 89, 191, 343, 343.
 „ (Prins), 439.
 Singlamong, 4, 6, 18, 26, 27, 48, 101, 123, 124, 448.
 Singrewaron (nene), 436.
 Sinong, 123, 448, 430.
 Sinsjer, 234, 319.
 Sintang, 374.
 Sioedon (gebergte), 343.
 Siradria, 329.
 Sitra Praja, 397.
 Sitsia Watsiana (ranga), 371.
 Siwagi, 181, 319, 382, 387, 393, 396.
 Sjampan, 20.
 Sjlau (rivier), 233.
 Sloop (J.), 143, 393, 403.
 Sloot (J. A.), 368, 371.
 „ (R.), 443.
 „ (T.), 41.
 Smith (P.), 180, 319, 382.
 Snoek (C.), 234.
 Soeali strant, 99, 127.
 Soeboe (intjeh), 443.
 Soekadana, 283.
 Soela, 334.
 Soelong (intjeh), 116.
 „ (rover), 133.
 Soemba, 146, 236—238, 303, 338.
 Soembar, 30, 32, 33, 33, 38, 82, 84, 117, 119, 246, 283, 284, 373, 373.

- Soembawa, 51, 58, 84, 109, 119, 135, 146, 201, 209, 257, 315, 315, 358, 364, 371—373, 375, 382, 415, 417, 453, 456, 458, 467, 469.
- Soembawers, 364.
- Soemedang, 355, 361, 431.
 » (pangeran), 408—410.
- Soemenep, 468, 469.
- Soemoer, 118, 119, 202.
- Soentar, 377.
- Soenter (rivier), 177, 472.
- Soerabaia, 32, 68, 69, 77, 78, 82, 84, 89, 90—93, 97, 103—111, 119, 122, 136, 159, 144, 146—149, 151, 152, 156, 161, 162, 163, 166—168, 171, 182—188, 190, 192, 195, 197, 198, 204, 209, 211, 212, 215, 225—227, 231, 233, 238, 239, 246, 248, 259—262, 264, 266—269, 274, 275, 279, 280, 281, 284, 299, 300, 305, 305, 330, 331, 334—336, 339, 343, 346, 350, 365, 367, 371, 389, 390, 391, 392, 454, 457, 442—444, 454.
- Soeranata (kiai aria), 191, 294, 304.
 » (toemengoeng), 438, 440.
- Soerate, 8, 18, 20, 29, 72, 95, 99, 125—130, 140, 178, 179, 191, 193, 194, 200, 206, 220, 225, 224, 233, 234, 242, 254, 265, 264, 276, 278, 520, 525, 531, 333, 334, 358, 340, 341, 386, 387, 421.
- Soesoehoenan, 4, 22, 35, 36, 55, 66—70, 78, 79, 86, 89—95, 95, 103, 107, 109, 111—115, 122, 137—159, 161, 162, 166, 167, 177, 183—187, 191—193, 196, 197, 210, 211, 215—217, 220, 221, 224—228, 231, 232, 236, 239—242, 254, 259—264, 266—270, 273—276, 280, 290, 294, 299—305, 313, 323, 325, 327, 331, 332, 336, 337, 342—346, 348—350, 353, 361—368, 371, 372, 384, 390, 391, 397—399, 426, 433—443, 454.
- Soeria Joesa Poera, 129.
- Soeta Djaja, 116.
 » Mangala (loera), 163.
- Soetamita (ratoe bagoes), 169, 175.
- Soeta Pradja (kentol), 67.
- Soliman, 383, 384.
- Solor, 55, 263, 266.
- Sombar, 152, 155, 201, 204, 466, 469.
- Sombreira (fort), 276.
- Sond (de), 263.
- Songoldjong, 213.
- Soolmans (I.), 12, 163.
- Soping 352, 359.
- Sora (kraëng), 295.
- Sothia, 26, 226, 252, 258, 269, 442.
 » (baai), 448.
- Soury (J.), 163.
- Sonwanko, 464.
- Spanjaarden, 126, 251, 342.
- Speelman (C.), 1, 7, 11, 17, 34, 36—38, 40, 48, 49, 52, 53, 66—71, 76—80, 86, 87, 89—95, 97, 98, 100, 103, 109—112, 116, 122, 136, 137, 159, 144—149, 151, 161, 162, 165—167, 171, 175, 183, 184, 186, 187, 189—192, 195—199, 209—211, 215—218, 225—229, 231, 232, 236, 238—241, 259—263, 266, 267, 269, 270, 274, 276, 279, 280, 282, 289, 290, 294, 295, 298—304, 313, 323—325, 330—332, 334—337, 342—351, 353, 354, 356, 361—366, 368, 369, 371, 384, 388—391, 393, 399, 432—446, 451, 453, 454.
- Spyck (J. van der), 39.
- Steendam (P.), 63.
 » (V.), 290.
- Storm, (B. van der), 188.
- Straat Banka, 7, 56, 57, 430, 457.
 » Madura, 108, 109, 303, 336, 443.
 » Soenda, 44, 47, 50, 60, 63, 123, 126, 172, 180, 194, 224, 228, 293, 304, 306, 309, 320, 421, 422, 424, 427, 430.

- Stroelius, (M.), 26.
 Struyck (W.), 261, 274, 304, 441.
 Stryckersbergh (A.), 12.
 Struys (A.), 45, 65, 141, 151, 170.
 » (J.), 383, 426.
 Sumatra, 126.
 Sumatra's Oostkust, 215, 278.
 » Westkust, 20, 47, 99, 162,

- 180, 181, 189, 219, 278, 280, 289,
 318—320.
 Suyk (A.), 199, 217, 357, 433.
 Swaan (A. de), 65.
 Swart (C.), 126.
 » (J.), 350, 395, 406.
 Symonsen (J.), 365.

T.

- Taalman (C.), 257.
 Taboean, 237.
 » (radja), 354.
 Tacq (F.), 163.
 Tadoenang, 201, 204, 246, 248, 304, 305.
 Tagal, 7, 30, 31, 34—36, 38, 48, 49
 53, 55, 58, 66, 81, 85, 107, 118, 119,
 152, 155, 166, 199, 201, 204, 217,
 220, 221, 228, 231, 232, 236, 240—
 242, 245, 247, 254, 261—263, 275,
 276, 283, 284, 289, 290, 295, 299,
 301—303, 313, 315, 367, 371, 374,
 375, 384, 391, 415, 417, 434, 436,
 438, 439, 444, 454, 467, 469, 472.
 Tagoelanda, 237, 342.
 Taioean, 17, 45, 48, 73, 74, 88, 95, 102,
 124, 141—144, 148, 161, 169, 178,
 193, 214.
 Talaga Warna, 300.
 Talbeecq (pl. luit.), 186, 209, 210, 212.
 Talforas, 162.
 Tambalang, 55, 58, 201, 204.
 Tambora, 55, 257, 359, 360, 361, 466.
 Tamiako, 472.
 Tamparang (radja), 351, 353, 359.
 Tanara, 19, 21, 155, 201, 221, 254,
 314, 315, 415, 468, 469.
 Tanaseri, 24.
 Tandjoeng Djati, 383, 396, 397, 408, 409.
 » Poera, 383, 394, 396, 397,
 408, 425, 426, 456, 458.
 Tanette, 135.
 Tangerang, 81, 152, 415, 417, 467.
 Tan Sianko, 464.
 Tansjauwer, 234, 306, 319, 412.
 Tantly, 375.
 Tapa (raden), 345.
 Tappershoedje, 424, 427.
 Taroena, 342.
 Tartaren, 14, 18, 26, 27, 38, 48, 101,
 102, 124, 428, 448, 451.
 Taville (V. M.), 292.
 Tawita, 351.
 Tegenapatnam, 98, 319, 387, 395, 396.
 Tello, 271, 358.
 » (kraeng), 135.
 Tellolo (daeng), 108, 109, 155, 268.
 Teloek-bawang, 78, 95.
 Tengah (raden), 270.
 Tenglauw, 464.
 Ternate, 17, 49, 50, 52, 53, 56, 58, 66,
 83, 94, 164, 234—237, 240, 242—244,
 269, 295, 299, 324, 337, 342, 346,
 350, 353, 354, 365, 422, 446, 451,
 455, 461—463.
 Ternatanen, 236, 269.
 Texel, 1, 8, 45, 126, 151, 172—174,
 208, 295, 296, 311, 322, 423, 460, 461.
 Thomé (St.), 319.
 Tibore, 236.
 Tidor, 257, 243, 342, 462, 463.
 Tielman van Ewijk (luit.), 165, 199, 384.
 Tikoe, 108.
 Tilam (bapa), 472.

- Tima (kraeng), 525, 533, 559, 598, 443.
 Timmana Neyek, 155.
 Timor, 51, 52, 53, 66, 67, 71, 79, 87,
 118, 221, 264, 266, 268, 295, 534,
 555, 555, 415, 434, 445, 469.
 Timping Sianko, 448.
 Tinghai, 27.
 Tiron (aria), 441.
 Tirtajasa, 7, 18, 21, 22, 24, 29, 41, 47,
 48, 50, 52, 72, 95, 170, 177, 190, 221,
 254, 295, 309, 555, 558, 598, 455.
 Tita Sieuwa (ranga), 567, 571.
 Tjaringin, 82, 468.
 Tjerita, 50, 55, 81, 155, 282, 314, 574,
 415, 467.
 Tji-asem, 51, 56, 58, 82, 84, 118, 119, 152,
 155, 202, 204, 246, 247, 285, 284,
 515, 527, 575, 408, 415, 417, 467, 469.
 Tjilebar, 155.
 Tjili (njai), 265.
 » Moeda (njai), 265, 266.
 Tjin Rana, 209, 558.
 Toba, 108.
 Toeado, 552, 555.
 Toeampel (kiai maas), 267, 269, 545, 442.
 Toeban, 108, 210, 259, 269, 442.
 Toeradjan (poort), 458.
 Toerilia Gampo, 145, 257.
 Toeroengan (radja), 272.
 Toesan (ranga), 572.
 Toetoekeorin, 105, 254.
 Toledo (W.), 275, 281.
 Tonkin, 4—6, 25, 24, 50, 52, 71, 94,
 95, 117, 122, 140—144, 148, 169,
 177, 178, 214, 427.
 Tontoli, 155.
 Topang, 266.
 Topata (adepati), 441.
 Totamboe, 552, 565.
 Torbaia, 468, 469.
 Towadjo, 272.
 Trangebar, 142, 455.
 Trimoean, 595.
 Trip (J.), 295, 525.
 Troena Djaja, 17, 29, 35, 58, 55, 67—70,
 72, 78, 87, 90, 91, 95—95, 97, 106—
 111, 125, 156, 157, 159, 144, 146,
 149, 151, 161, 165—168, 177, 185—
 187, 190, 196—199, 209—211, 214,
 215, 217, 225—227, 232, 258, 259,
 254, 259, 261, 262, 267—270, 274,
 275, 280, 299, 300, 302, 515, 525,
 532, 537, 559, 545, 545, 549, 565,
 566, 575, 581, 585, 590, 592, 597,
 598, 457, 440, 442, 445, 455.
 Tromp (admiraal), 126.
 Trong, 186, 187, 189, 197, 209, 210,
 212, 258, 260.
 Tsong (singadji), 265.
 Tuncqua (tolk), 125.
 Turk, 521.
 Tijmonsze (D.), 117.

U.

- Utrechtsche poort, 53, 59, 85, 121, 160,
 207, 252, 287, 517, 580, 420, 471, 472. | Usangeuins, 428.

V.

- Valck (J.), 179.
 Valenciennes, 298, 550, 555.
 Valentijn (S.), 75.
 Varicq (R. van), 87, 595. | Vaseh (J.), 104.
 Vaqua Aroe, 545, 547, 560, 551, 555,
 559, 446.
 Veer (C. A. van der), 365.

- Veere (ter), 295.
 Velde (A. van), 98.
   » (J. van de), 66.
 Verbies (H.), 74, 75.
 Verburgh (J.), 10, 51, 99, 102, 180, 212, 251, 321, 388, 594.
   » (N.), 29.
 Verdiere (dr. P.), 215, 275, 281.
 Vermey (W.), 64.
 Vermunt (H.), 273.
 Verschuyr (J.), 242.
 Verstege (A.), 167.
 Verstege (J.), 225, 249.
 Vertangen (P.), 289, 557, 571.
 Verwer (P.), 98.
 Vicq (D. de), 64.
   » (M. de), 40.
 Vicq (R. de), 289.
 Victoria (kasteel), 164, 295, 341, 361.
 Visiapoera, 98, 519, 587, 596.
 Visser (B. Y.), 57.
 Vlaanderen, 142, 255, 265, 298, 330, 355.
 Vlaardingen, 271, 359.
 Vlaminck (J. de), 171.
 Vlissingen, 27, 229.
 Vogel (Maria de), 103.
 Volger (W.), 99, 125—129, 140, 179, 192, 200, 225, 255, 254, 329, 340, 388, 594, 599, 421, 424.
 Vos (A. de), 188, 557.
   » (J. de), 65.
 Vosburgh (G.), 126.
 Vouwer (P.), 586.

W.

- Wacker (H.), 595.
   » de jonge (H.), 395.
 Wadjo, 272.
 Wair Amma, 256.
 Walle (A. van der), 96.
   » (kraeng), 155.
 Waluwese (rivier), 255.
 Wanderpoel, 411.
 Wangsa Dipa (kiai ngabehi), 49, 66, 67, 69—71, 78, 79, 86, 89—92, 107, 109—112, 115, 116, 146, 166, 167, 185, 191, 197, 199, 211, 215—217, 228, 252, 240, 241, 265, 276, 299, 301, 305, 366—368, 571.
   » Doeta (kiai mas), 17.
   » Mengala, 78, 79.
   » Nala (kiai ngabehi), 525.
   » Panga, 597.
   » Patra, 217.
   » Prana, 108, 116, 157, 165, 186, 210, 211, 227, 260, 261.
   » Taka, 225, 251.
 Wangsa Wassa, 241.
   » Watsiana, 198.
 Wantsji Wantsji, 559.
 Waoeboeloe (gebergte), 272.
 Warnama, 162.
 Warong, 440.
 Wawoni, 155.
 Wayen (J. van der), 25, 279.
 Weede (A. van), 519, 595.
 Werelt (J. de), 47.
 Wesdorp (A.), 551.
 West-Indië, 298, 555.
 Wetter (eiland), 547.
 Weydeman, (A.), 289.
 Weylant (J.), 65.
 Weyns (G.), 65.
   » (J.), 20, 586, 587, 412.
 Willoughby (A.), 77, 88, 95, 122, 144, 178, 263.
 Wingurla, 126, 150, 292, 519.
 Wira Baia, 408, 425.
   » Bangsa, 426.
   » Gati (kiai ngabehi), 116.

Wira Saba (kiai ngabehi), 267, 269, 270, 527, 597, 408, 409, 425, 426, 457.	Wirrepirmaal (rover), 98.
• Soeta (kiai ngabehi), 55, 56, 110, 111, 147, 167, 240, 261, 501—505, 545, 408, 409, 425.	Withe (A.), 41, 45, 77, 88, 125, 145.
• Troena (raden), 545.	Witte (R.), 142.
• Waspana, 106.	Woensel (C. van), 184, 265, 299, 505, 556, 546, 550.
• Watsiana, 110.	Woller, 265.
	Wijckersloot (J. van), 52, 265, 555.
	Wijs (A.), 1, 29, 171.

Y.

Ysbrants (H.), 6, 15, 14, 17, 88.

Z.

Zacharias, 258.	295, 294. 296, 298, 507—512, 522,
Zampe, 246, 247.	572, 599, 401, 405, 425, 451, 459.
Zeeland, 27, 28, 42, 60, 96, 151, 175, 214, 224, 229, 250, 275, 289, 290,	Zeeman (G.), 254, 279.
	Zuidzee, 115.

277

1

cat M.R. 9/15/24

CATALOGUED.

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.

S. B., 14B, N. DELHI.